Vabariigi Valitsuse korralduse ““Eesti maaelu arengukava 2014–2020” muudatusettepanekute heakskiitmine ja volituse andmine” eelnõu seletuskirja lisa 2 – ““Eesti maaelu arengukava 2014–2020” muudatusettepanekute kohaselt muudetud arengukava põhitekst”

Eesti maaelu arengukava 2014–2020

Sisukord

1. MAAELU ARENGU PROGRAMMI PEALKIRI 11
2. LIIKMESRIIK VÕI HALDUSPIIRKOND 12
2.1. Programmiga hõlmatud geograafiline ala 12
2.2. Piirkonna klassifikatsioon 12
3. EELHINDAMINE 13
3.1. Kirjeldus maaelu arengu programmi arendamise tähtsaimate etappidega seotud protsessist, sh põhisündmuste ajastus ja vahearuanded. 13
3.2. Struktureeritud tabel, milles on näidatud eelhindamise tulemusel esitatud soovitused ja see, kuidas neid on arvesse võetud. 15
3.3. Eelhindamise aruanne 15
4. SWOT JA VAJADUSTE KINDLAKSMÄÄRAMINE 16
4.1. SWOT 16
4.1.1. Programmipiirkonna hetkeolukorra terviklik üldkirjeldus üldiste ja programmispetsiifiliste taustanäitajate ning muu kvalitatiivse ajakohastatud teabe põhjal 16
4.1.2. Programmipiirkonnas kindlaks tehtud tugevad küljed 32
4.1.3. Programmipiirkonnas kindlaks tehtud nõrgad küljed 32
4.1.4. Programmipiirkonnas kindlaks tehtud võimalused 33
4.1.5. Programmipiirkonnas kindlaks tehtud ohud 34
4.1.6. Üldised taustanäitajad 35
4.1.7. Programmispetsiifilised taustanäitajad 44
4.2. Vajaduste hindamine 45
4.2.1. Biogaasist elektri ja soojuse tootmine 48
4.2.2. Biomassi laiem kasutuselevõtt 48
4.2.3. E-teenuste tarbimisvõimaluste suurendamine 48
4.2.4. Ekspordipotentsiaal 49
4.2.5. Elupaikade taastamine ja hoidmine 49
4.2.6. Happeliste muldade neutraliseerimine 49
4.2.7. Juurdepääs finantsvahenditele 50
4.2.8. Koostöö 50
4.2.9. Kõrgema lisandväärtusega toodete tootmise osakaalu suurendamine 50
4.2.10. Liblikõieliste või kõrreliste heintaimede allakülvide kasutamine 51
4.2.11. Liigilise mitmekesisuse säilitamine 51
4.2.12. Loomade heaolu 51
4.2.13. Maastike esteetilise väärtuse suurendamine 52
4.2.14. Maastikulise mitmekesisuse säilitamine 52
4.2.15. Metsa tootlikkuse säilitamine 52
4.2.16. Metsatulekahjude vältimine 53

4.2.17. Mootorkütuste tõhusam kasutamine 53
4.2.18. Muldade viljakuse tagamine 53
4.2.19. Niisutussüsteemid 54
4.2.20. Pikaajalised projektid 54
4.2.21. Põllumajandussektori vanuseline struktuur 54
4.2.22. Põllumajandustootmise keskkonnasäästlikkus 55
4.2.23. Rakendusuuringud 55
4.2.24. Riskijuhtimine 55
4.2.25. Toitainete leostumise minimeerimine 56
4.2.26. Tootlikkuse tõstmine 56
4.2.27. Tugev kohalik kogukond ja elanike sotsiaalne kaasatus 56
4.2.28. Turundus- ja müügitegevus 57
4.2.29. Turvasmuldade harimise minimeerimine 57
4.2.30. Töötlemisvõimsuste efektiivsem kasutamine 57
4.2.31. Uute töökohtade loomine 58
4.2.32. Veekogude eutrofeerumise vältimine 58
4.2.33. Veekvaliteedi parandamine 58
4.2.34. Ühistegevus 59
4.2.35. Ühtse nõuandesüsteemi funktsioneerimine 59
5. STRATEEGIA KIRJELDUS 60
5.1. Maaelu arengu programmi abil käsitletavate vajaduste ning eesmärkide, prioriteetide, sihtvaldkondade ja sihtväärtuste valiku põhjendus, lähtudes SWOT-analüüsi ja vajaduste hindamise käigus saadud tõenditest. Vajaduse korral lisada programmi kaasatud valdkondlike allprogrammide põhjendus. Põhjenduses tuleb eelkõige näidata, et määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 8 lõike 1 punkti c alapunktides i ja iv osutatud nõuded on täidetud 60
5.2. Iga sihtvaldkonna puhul võetud maaelu arengu meetmete kombinatsioon ja põhjendus, sh põhjendus meetmete jaoks tehtavate rahaeraldiste kohta ja rahaliste vahendite piisavuse kohta seatud eesmärkide saavutamiseks vastavalt artikli 8 lõike 1 punkti c alapunktidele ii ja iii. Sekkumisloogika alusel valitud meetmekombinatsioon põhineb SWOT-analüüsi käigus saadud tõenditel ning punktis 5.1 osutatud vajaduste põhjendamisel ja prioriseerimisel 65
5.2.1. Prioriteet 1: teadmussiirde ja innovatsiooni tugevdamine põllumajanduses, metsanduses ja maapiirkondades 65
5.2.2. Prioriteet 2: põllumajandusettevõtete elujõulisuse ja kõigi põllumajandusvormide konkurentsivõime parandamine kõigis piirkondades ning uuenduslike põllumajandustehnoloogiate ja metsade säästva majandamise edendamine 66
5.2.3. Prioriteet 3: toiduahela korraldamise, sealhulgas põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise, loomade heaolu ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses 68
5.2.4. Prioriteet 4: põllumajanduse ja metsandusega seotud ökosüsteemide taastamine, kaitse ja edendamine 69
5.2.5. Prioriteet 5: loodusvarade tõhusama kasutamise edendamine ning vähese CO_2-heitega ja kliimamuutuste suhtes vastupidavale majandusele ülemineku toetamine põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris 72

5.2.6. Prioriteet 6: sotsiaalse kaasatuse, vaesuse vähendamise ja majanduskasvu edendamine maapiirkondades 74
5.3. Kirjeldus sellest, kuidas käsitletakse valdkondadevahelisi teemasid, sh määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 8 lõike 1 punkti c alapunkti v erinõudeid 76
5.4. Sekkumisloogikat käsitlev kokkuvõttev tabel, milles on näidatud maaelu arengu programmi jaoks valitud prioriteedid ja sihtvaldkonnad, kvantifitseeritud eesmärgid ja nende saavutamiseks kasutatavate meetmete kombinatsioon, sh kavandatud kulud (punktides 5.2 ja 11 esitatud teabest automaatselt koostatud tabel) 79
5.5. Selleks et näidata meetmete võtmist vastavalt artikli 8 lõike 1 punkti c alapunktile vi, kirjeldus nõustamispädevusest, millega tagatakse piisav nõustamine ja tugi õiguslike nõuete ja innovatsiooniga seotud meetmete alal 81
6. EELTINGIMUSTE HINDAMINE 82
6.1. Lisateave 82
6.2. Eeltingimused 83
6.2.1. Loetelu meetmetest, mida tuleb võtta üldiste eeltingimuste täitmiseks 91
6.2.2. Loetelu meetmetest, mida tuleb võtta prioriteetidega seotud eeltingimuste täitmiseks 92
7. TULEMUSRAAMISTIKU KIRJELDUS 93
7.1. Näitajad 93
7.1.1. Prioriteet 2: põllumajandusettevõtete elujõulisuse ja kõigi põllumajandusvormide konkurentsivõime parandamine kõigis piirkondades ning uuenduslike põllumajandustehnoloogiate ja metsade säästva majandamise edendamine 97
7.1.2. Prioriteet 3: toiduahela korraldamise, sealhulgas põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise, loomade heaolu ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses 97
7.1.3. Prioriteet 4: põllumajanduse ja metsandusega seotud ökosüsteemide taastamine, kaitse ja edendamine 98
7.1.4. Prioriteet 5: loodusvarade tõhusama kasutamise edendamine ning vähese CO_2-heitega ja kliimamuutuste suhtes vastupidavale majandusele ülemineku toetamine põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris 98
7.1.5. Prioriteet 6: sotsiaalse kaasatuse, vaesuse vähendamise ja majanduskasvu edendamine maapiirkondades 99
7.2. Alternatiivsed näitajad 100
7.2.1. Prioriteet 3: toiduahela korraldamise, sealhulgas põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise, loomade heaolu ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses 100
7.2.2. Prioriteet 6: sotsiaalse kaasatuse, vaesuse vähendamise ja majanduskasvu edendamine maapiirkondades 101
7.3. Reserv 102
8. VALITUD MEETMETE KIRJELDUS 103
8.1. Rohkem kui ühe meetme suhtes kohaldatavate üldtingimuste kirjeldus, sh vajaduse korral maapiirkonna määratlus, baasväärtused, nõuetele vastavus, rahastamisvahendite ja ettemaksete kavandatud kasutus ning investeeringuid käsitlevad ühissätted, sh määruse (EL) nr 1305/2013 artiklite 45 ja 46 sätted 103
8.2. Kirjeldus meetmete kaupa 114

8.2.1. M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14) 114
8.2.2. M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)....137
8.2.3. M03 – Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad (artikkel 16)....149
8.2.4. M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17) 156
8.2.5. M05 – Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine (artikkel 18) 188
8.2.6. M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)....193
8.2.7. M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26) 212
8.2.8. M09 – Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine (artikkel 27) 225
8.2.9. M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)....233
8.2.10. M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29) 283
8.2.11. M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30) 296
8.2.12. M14 – Loomade heaolu (artikkel 33) 309
8.2.13. M16 – Koostöö (artikkel 35)....321
8.2.14. M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36) 338
8.2.15. M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35) 344
8.2.16. M21 - Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud (artikkel 39b) 365
9. HINDAMISKAVA 370
9.1. Eesmärgid ja otstarve 370
9.2. Valitsemine ja koordineerimine 370
9.3. Hindamisteemad ja -tegevused 372
9.4. Andmed ja teave 374
9.5. Ajakava 375
9.6. Teavitamine....375
9.7. Ressursid 376
10. RAHASTAMISKAVA 377
10.1. EAFRD iga-aastane osalus eurodes 377
10.2. Kõigi meetmete suhtes kohaldatav ühtne EAFRD osaluse määr, jaotatud piirkonnaliikide kaupa vastavalt määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõikele 3....379
10.3. Jaotus meetmete või EAFRD osaluse erimääraga tegevusliikide kaupa (eurodes, koguperiood 2014–2020) 380
10.3.1. M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14) 380
10.3.2. M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)..383
10.3.3. M03 – Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad (artikkel 16)....385
10.3.4. M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17) 386
10.3.5. M05 – Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine (artikkel 18) 388
10.3.6. M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)....390

10.3.7. M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26) 392
10.3.8. M09 – Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine (artikkel 27) 394
10.3.9. M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)....395
10.3.10. M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29) 397
10.3.11. M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30) 399
10.3.12. M14 – Loomade heaolu (artikkel 33) 401
10.3.13. M16 – Koostöö (artikkel 35)....402
10.3.14. M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36) 404
10.3.15. M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35) 406
10.3.16. M20 – Liikmesriikide algatusel antav tehniline abi (artiklid 51–54) 408
10.3.17. M21 – Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud (artikkel 39b)....410
10.4. Soovituslik jaotus meetmete kaupa iga allprogrammi puhul....411
11. INDIKAATORKAVA....412
11.1. Indikaatorkava....412
11.1.1. Prioriteet 1: teadmussiirde ja innovatsiooni tugevdamine põllumajanduses, metsanduses ja maapiirkondades 412
11.1.2. Prioriteet 2: põllumajandusettevõtete elujõulisuse ja kõigi põllumajandusvormide konkurentsivõime parandamine kõigis piirkondades ning uuenduslike põllumajandustehnoloogiate ja metsade säästva majandamise edendamine 415
11.1.3. Prioriteet 3: toiduahela korraldamise, sealhulgas põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise, loomade heaolu ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses....418
11.1.4. Prioriteet 4: põllumajanduse ja metsandusega seotud ökosüsteemide taastamine, kaitse ja edendamine 422
11.1.5. Prioriteet 5: loodusvarade tõhusama kasutamise edendamine ning vähese CO_2-heitega ja kliimamuutuste suhtes vastupidavale majandusele ülemineku toetamine põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris....427
11.1.6. Prioriteet 6: sotsiaalse kaasatuse, vaesuse vähendamise ja majanduskasvu edendamine maapiirkondades 432
11.2. Ülevaade kavandatud väljunditest ja kuludest meetmete ja sihtvaldkondade kaupa (koostatakse automaatselt) 436
11.3. Teisene mõju: käesolevas sihtvaldkonnas kavandatud maaelu arendamise meetmete/allmeetmete võimalik panus teistesse sihtvaldkondadesse / eesmärkidesse 440
11.4. Lisatabel, milles näidatakse, kuidas on keskkonnameetmete ja -kavadega tagatud, et saavutatakse üks (või mitu) keskkonna- või kliimaeesmärk(i)....443
11.4.1. Põllumajandusmaa 443
11.4.2. Metsamaa 446
11.5. Programmispetsiifiline eesmärk ja väljund....447
12. TÄIENDAV RIIKLIK RAHASTAMINE....448
12.1. M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14) 448

12.2. M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15).....449
12.3. M03 – Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad (artikkel 16).....449
12.4. M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17) 449
12.5. M05 – Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine (artikkel 18) 449
12.6. M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19).....449
12.7. M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26) 449
12.8. M09 – Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine (artikkel 27) 450
12.9. M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28).....450
12.10. M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29) 450
12.11. M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30) 450
12.12. M14 – Loomade heaolu (artikkel 33) 450
12.13. M16 – Koostöö (artikkel 35).....450
12.14. M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36) 450
12.15. M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35) 451
12.16. M20 – Liikmesriikide algatusel antav tehniline abi (artiklid 51–54) 451
12.17. M21 - Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud (artikkel 39b) 451
13. RIIGIABI HINDAMISEKS VAJALIKUD ELEMENDID.....452
13.1. M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14) 454
13.2. M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15).....454
13.3. M03 – Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad (artikkel 16).....454
13.4. M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17) 455
13.5. M05 – Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine (artikkel 18) 455
13.6. M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19).....456
13.7. M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26) 456
13.8. M09 – Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine (artikkel 27) 457
13.9. M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28).....457
13.10. M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29) 457
13.11. M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30) 458
13.12. M14 – Loomade heaolu (artikkel 33) 458
13.13. M16 – Koostöö (artikkel 35).....458
13.14. M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36) 459
13.15. M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35) 459
13.16. M21 - Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud (artikkel 39b) 459

14. TEAVE VASTASTIKUSE TÄIENDAVUSE KOHTA 461
14.1. Kirjeldus vahenditest, mis aitavad saavutada vastastikust täiendavust/kooskõla järgmisega: 461
14.1.1. Muude liidu vahenditega ning eelkõige ESI fondide ja 1. sambaga, k.a keskkonnasäästlikumaks muutmine, ning muude ühise põllumajanduspoliitika vahenditega 461
14.1.2. Kui liikmesriik on otsustanud esitada riikliku programmi ja piirkondlike programmide kogumi vastavalt määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 6 lõikele 2, esitada teave nende programmide vastastikuse täiendavuse kohta 465
14.2. Vajaduse korral teave täiendavuse kohta muude liidu rahastamisvahenditega, sh LIFEga 465
15. PROGRAMMI RAKENDAMISE KORD 466
15.1. Kõigi määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 65 lõikes 2 osutatud ametiasutuste määramine liikmesriigi poolt ning kokkuvõtlik kirjeldus määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 55 lõike 3 punkti i kohasest juhtimis- ja kontrollistruktuurist ja sama määruse artikli 74 lõike 3 kohasest korrast 466
15.1.1. Asutused.....466
15.1.2. Kokkuvõtlik kirjeldus programmi juhtimis- ja kontrollistruktuurist ning kaebuste sõltumatu käsitlemise korrast 466
15.2. Seirekomisjoni kavandatav koosseis.....468
15.3. Õigusnormid, millega tagatakse programmi avalikustamine, sh riikliku maaeluvõrgustiku kaudu, viidates rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 artiklis 13 osutatud teabe- ja avalikustamisstrateegiale 472
15.4. Kirjeldus mehhanismidest, millega tagatakse LEADERi raames rakendatavate kohaliku arengu strateegiate kooskõla määruse (EL) nr 1305/2013 artiklis 35 osutatud koostöömeetme raames kavandatud tegevusega, nimetatud määruse artiklis 20 osutatud meetmega, mis käsitleb põhiteenuseid ja külauuendust maapiirkondades, ning teiste ESI fondidega 477
15.5. Kirjeldus toetusesaajate halduskoormuse vähendamiseks kavandatud meetmetest, millele on osutatud määruse (EL) nr 1303/2013.....478
15.6. Tehnilise abi kasutuse kirjeldus, k.a programmi ja selle rakendamisega seotud ettevalmistus-, juhtimis-, seire-, hindamis-, teabe- ja kontrollimistegevus, samuti määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 59 lõike 1 kohased eelmiste või järgnevate programmitöö perioodide tegevused.....478
16. PARTNERITE KAASAMISE MEETMETE LOETELU 481
16.1. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 1. istung (19.10.2011) 481
16.1.1. Vastava konsulteerimise teema.....481
16.1.2. Tulemuste kokkuvõte.....481
16.2. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 10. istung (19.02.2013) 481
16.2.1. Vastava konsulteerimise teema.....481
16.2.2. Tulemuste kokkuvõte.....481
16.3. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 11. istung (12.03.2013) 482
16.3.1. Vastava konsulteerimise teema.....482
16.3.2. Tulemuste kokkuvõte.....482
16.4. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 12. istung (26.03.2013) 482
16.4.1. Vastava konsulteerimise teema.....482
16.4.2. Tulemuste kokkuvõte.....482

16.5. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 13. istung (16.04.2013) 482
16.5.1. Vastava konsulteerimise teema 482
16.5.2. Tulemuste kokkuvõte 483
16.6. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 14. istung (03.07.2013) 483
16.6.1. Vastava konsulteerimise teema 483
16.6.2. Tulemuste kokkuvõte 483
16.7. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 15. istung (29.10.2013) 483
16.7.1. Vastava konsulteerimise teema 483
16.7.2. Tulemuste kokkuvõte 483
16.8. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 16. istung (30.04.2014) 484
16.8.1. Vastava konsulteerimise teema 484
16.8.2. Tulemuste kokkuvõte 484
16.9. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 2. istung (21.12.2011) 484
16.9.1. Vastava konsulteerimise teema 484
16.9.2. Tulemuste kokkuvõte 484
16.10. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 3. istung (08.02.2012) 484
16.10.1. Vastava konsulteerimise teema 484
16.10.2. Tulemuste kokkuvõte 484
16.11. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 4. istung (04.04.2012) 485
16.11.1. Vastava konsulteerimise teema 485
16.11.2. Tulemuste kokkuvõte 485
16.12. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 5. istung (16.05.2012) 485
16.12.1. Vastava konsulteerimise teema 485
16.12.2. Tulemuste kokkuvõte 485
16.13. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 6. istung (04.07.2012) 485
16.13.1. Vastava konsulteerimise teema 485
16.13.2. Tulemuste kokkuvõte 485
16.14. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 7. istung (10.10.2012) 486
16.14.1. Vastava konsulteerimise teema 486
16.14.2. Tulemuste kokkuvõte 486
16.15. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 8. istung (09.01.2013) 486
16.15.1. Vastava konsulteerimise teema 486
16.15.2. Tulemuste kokkuvõte 486
16.16. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 9. istung (05.02.2013) 487
16.16.1. Vastava konsulteerimise teema 487
16.16.2. Tulemuste kokkuvõte 487
16.17. MAK 2014-2020 kooskõlastusring (2013. a juuni) 487
16.17.1. Vastava konsulteerimise teema 487
16.17.2. Tulemuste kokkuvõte 487
16.18. MAK 2014-2020 kooskõlastusring (2013. a november-detsember) 487

16.18.1. Vastava konsulteerimise teema 487
16.18.2. Tulemuste kokkuvõte 488
16.19. (Vabatahtlik) selgitused või lisateave meetmete loetelu täiendamiseks 488
17. RIIKLIK MAAELUVÕRGUSTIK 489
17.1. Riikliku maaeluvõrgustiku loomise menetlus ja ajakava 489
17.2. Võrgustiku kavandatud töökorraldus: kuidas kaasatakse maaelu arenguga seotud organisatsioonid ja haldusüksused, sh määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 54 lõikes 1 osutatud partnerid, ning kuidas võrgustiku tegevust toetatakse. 489
17.3. Kokkuvõtlik kirjeldus riikliku maaeluvõrgustiku peamistest tegevusliikidest, mis on kooskõlas programmi eesmärkidega 490
17.4. Riikliku maaeluvõrgustiku loomiseks ja tegevuseks olemasolevad vahendid 491
18. EELHINDAMINE TÕENDATAVUSE, KONTROLLITAVUSE JA VIGADE ESINEMISE RISKI KOHTA 492
18.1. Korraldusasutuse ja makseasutuse kinnitus maaelu arengu programmi raames toetatavate meetmete tõendatavuse ja kontrollitavuse kohta 492
18.2. Programmi rakendamise eest vastutavatest asutustest oma ülesannete täitmisel sõltumatu asutuse kinnitus standardkulude, lisakulude ja saamata jäänud tulu arvutuste piisavuse ja õigsuse kohta 492
19. ÜLEMINEKUKORD 493
19.1. Üleminekutingimuste kirjeldus meetmete kaupa 493
19.2. Soovituslik ülekandmistabel 494
20. VALDKONDLIKUD ALLPROGRAMMID 496

1. MAAELU ARENGU PROGRAMMI PEALKIRI

Eesti – Maaelu arengukava (Riiklik)

2. LIIKMESRIIK VÕI HALDUSPIIRKOND

2.1. Programmiga hõlmatud geograafiline ala

Geograafiline ala:

EE - Riiklik

Kirjeldus:

Eesti pindala on 43 432 ruutkilomeetrit (indikaator 3). Eesti territoorium jaguneb maakondadeks, valdadeks ja linnadeks. Eestis on 15 maakonda ning 79 kohaliku omavalitsuse üksust: 15 linna ja 64 valda. Eesti moodustab tervikuna nii NUTS[1] I kui ka NUTS II piirkonna. Eesti NUTS III piirkondlikud üksused on:

- Põhja-Eesti: Harju maakond (sh Tallinn);
- Kesk-Eesti: Järva, Lääne-Viru, Rapla maakond;
- Kirde-Eesti: Ida-Viru maakond;
- Lääne-Eesti: Hiiu, Lääne, Pärnu, Saare maakond;
- Lõuna-Eesti: Jõgeva, Põlva, Tartu, Valga, Viljandi, Võru maakond.

Eesti maaelu arengukava 2014-2020 hõlmab kogu Eesti maapiirkonda ja on selles suhtes horisontaalne kava.

[1] NUTS – statistiliste territoriaaljaotuste nomenklatuur

2.2. Piirkonna klassifikatsioon

Kirjeldus:

Vähem arenenud piirkondade kategooriasse kuuluvad piirkonnad, mille SKP elaniku kohta jääb alla 75% 27-liikmelise ELi keskmisest SKPst. Kuna NUTS II taseme statistilise jaotuse kõigis haldusüksustes on Eesti SKP alla 75% ELi keskmisest, loetakse kogu Eesti territoorium komisjoni 18. veebruari 2014. a rakendusotsuse 2014/99/EL kohaselt vähem arenenud piirkonnaks.

3. EELHINDAMINE

3.1. Kirjeldus maaelu arengu programmi arendamise tähtsaimate etappidega seotud protsessist, sh põhisündmuste ajastus ja vahearuanded.

Protsessi üldkirjeldus

Arengukava eelhindamine teostati Tellija, Põllumajandusministeeriumi vastutusel. Hindamise viis läbi konsortsium koosseisus Ernst & Young Baltic AS, OÜ Hendrikson & Ko ja Balti Uuringute Instituut. MAK peatükkidele valdkonnaspetsiifilise hinnangu andmiseks kaasati eelhindamisse ka konsortsiumiväliseid eksperte. Eelhindamise läbiviimise perioodiks oli 24.04.2012 kuni 30.01.2014 või kuni MAKi heakskiitmiseni. Paralleelselt viidi läbi keskkonnamõju strateegiline hindamine, mille teostas Hendrikson & Ko OÜ. Eelhindamine toimus koostöös Põllumajandusministeeriumi, uue perioodi ettevalmistamisega seotud töörühmade/komisjonidega ja MAK 2007-2013 püsihindajate Eesti Maaülikooli ja Põllumajandusuuringute Keskusega.

MAKi koostamine ja eelhindamine toimusid paralleelselt, võimaldades MAKi iga osa koostamisel ja kujundamisel arvesse võtta eelhindamisest saadavat sisendit. Paralleelselt antavad hindaja objektiivsed hinnangud ja soovitused võimaldasid koostatavat arengukava samaaegselt täiendada ja arvesse võtta asjakohaseid kommentaare.

Eelhindamisega anti sõltumatu hinnang MAKi planeerimise vormilisele ja sisulisele kvaliteedile. Eelkõige hinnati MAKi planeerimise asjakohasust riiklike vajaduste ning ELi ja riiklike strateegiliste arengudokumentide kontekstis. Tähelepanu pöörati ka tõhususele ning strateegilise planeerimise põhimõtete järgimisele MAKi koostamisel. Eelhindamise protsess andis MAKi disainimisel sisendit selle täiustamiseks ja parendamiseks. Eelhindamine on aluseks usaldusväärsele arengukava seirele ja hindamisele programmperioodi jooksul, mis ühtlasi panustab edukasse arengukava juhtimisse, tulemuslikkusesse ning seatud eesmärkide saavutamisesse.

Hindamise peamisteks allikateks olid **primaar- ja sekundaarandmed**. Eelkõige olid hinnangute aluseks MAKi peatükid ning arengukava eelnõu erinevad versioonid, kuid hinnangute andmisel tugineti ka täiendavatele primaar- ja sekundaarandmetele, sh:

- Riiklikud ja Euroopa Komisjoni regulatsioonid ja suunised;
- Riiklikud arengukavad ja strateegilised dokumendid;
- Varasemate perioodide MAK seirenäitajad ja hindamised;
- Seotud uuringud (sh püsihindajate);
- Seotud statistilised näitajad (sh püsihindajate kogutud);
- MAKi rakendavate asutuste protseduurid ja muu seonduv dokumentatsioon.

Eelhindamise sisendi saamiseks viidi läbi ka intervjuud MAKi elluviimise eest vastutavate asutuste esindajatega. Lisaks konsulteerisid hindajad Riigikantselei strateegiabüroo, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi majandusarengu osakonna, Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna ja Siseministeeriumi regionaalarengu osakonna ametnikega. Intervjuud andsid võimaluse täiendada või täpsustada sekundaarandmetes sisalduvat informatsiooni ning uurida seonduvate riiklike poliitikate arengusuundi. Intervjuude küsimused kujundati vastavalt puuduolevale või täpsustatavale infole. Intervjuud korraldati poolstruktureeritud intervjuudena, st intervjuuks valmistati ette küsimuste kava, kuid sõltuvalt

intervjuu käigust täiendati neid kohapeal vajalike lisaküsimustega.

Arengud tulenevalt keskkonnamõjude strateegilise hindamise (KSH) aruande peamistest soovitustest

KSH aruanne tõi välja soovitused konkreetsetele meetmetele, soovituste edasine areng on olnud meetmeti erinev. Mitmeid olulisi tähelepanekuid on arvesse võetud. Näiteks:

- Seoses teadmussiirde ja nõuandeteenuste meetmetega tõi hindaja välja, et oluline on põllumajandustootjate teadlikkuse tõstmine, mis võimaldaks kasutada efektiivsemalt tootmissisendeid nt keskendudes samal ajal nii mullaviljakusele kui ka veekaitsele. Neid aspekte on meetmete 1 ja 2 edasisel disainimisel arvesse võetud.
- Seoses investeeringutoetusega põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamiseks tõi hindaja välja, et positiivsete keskkonnamõjude suurendamiseks ja negatiivsete keskkonnamõjude vältimiseks tuleks seada investeeringumeetmete juures eelistus tootjatele, kes rakendavad täiendavaid keskkonnahoiu meetmeid. Seda on ka tehtud: nimetatud toetuse hindamisel on eelistatud nt. investeeringud sõnnikuhoidlatesse ja bioenergia tootmisesse.
- Keskkonnasõbraliku majandamise toetuse osas soovitati meede sisuliselt üle vaadata ja lisada täiendavaid keskkonnakasu toovaid tegevusi. Meetme edasisel disainimisel lisati meetmesse näiteks mesilastele korjealade rajamise valitav nõue.
- Loomade heaolu toetuse osas tõi hindaja negatiivsena välja veiste väljajätmise toetusmeetmest. Meetme edasisel disainimisel lisati veised meetmesse.

3.2. Struktureeritud tabel, milles on näidatud eelhindamise tulemusel esitatud soovitused ja see, kuidas neid on arvesse võetud.

Soovituse pealkiri (või viitenumber)	Soovituse kategooria	Kuupäev

3.3. Eelhindamise aruanne

Vt lisatud dokumente

4. SWOT JA VAJADUSTE KINDLAKSMÄÄRAMINE

4.1. SWOT

4.1.1. Programmipiirkonna hetkeolukorra terviklik üldkirjeldus üldiste ja programmispetsiifiliste taustanäitajate ning muu kvalitatiivse ajakohastatud teabe põhjal

Üldine sotsiaalmajanduslik olukord

Eesti pindala on 45 227,6 ruutkilomeetrit (ühine kontekstindikaator nr 3[1]), millest on metsamaaga kaetud 22 120 km2 (49%, indikaator 29). Eesti territoorium jaguneb maakondadeks, valdadeks ja linnadeks. Eestis on 15 maakonda ning 215 kohaliku omavalitsuse üksust: 30 linna ja 185 valda.

Eesti oli 2012. aastal 1 294 486 elanikku (indikaator 1), nendest maa-asulates 417 804 ja linnalistes asulates 876 682, mis teeb maaelanikkonna osatähtsuseks 32,3%. Laste ja noorukite ehk kuni 14-aastaste osatähtsus rahvastikus moodustab 15,5%, tööealiste (vanus 15–64 aastat) osatähtsus rahvastikus on 67,3 % ning 65-aastaste ja vanemate osatähtsus on 17,2%. Maapiirkonnas on vastavad näitajad 15,2%, 67,1% ja 17,6% (indikaator 2). Kui linnades on noori vanuses 15-24 kokku 106 421, siis valdades on samas vanuses noori kõigest 73 621. Tulenevalt demograafilistest trendidest on prognoositud, et aastaks 2018 väheneb 15-24-aastaste noorte arv üleriigiliselt ligi 40% ning reas ääremaalistes valdades ja asulates väheneb noorte arv koguni alla poole praegusest.[2]

Eesti on Euroopas üks hõredamalt asustatud alasid, siin elab keskmiselt vaid 31 inimest ruutkilomeetri kohta (indikaator 4). Enamik Eesti elanikke elab linnades ja neis on asustustihedus märksa suurem – keskmiselt 1300–1400 elanikku ruutkilomeetri kohta. Maapiirkonnas on aga Eestis iga ruutkilomeetri kohta keskmiselt vaid 18 inimest (indikaator 4). Seejuures ei ole viimaste aastate jooksul toimunud suuri muutusi linna- ja maaelanike rahvastikus. Linnades (sh vallasisesed linnad ja alevid) elab 2011. aasta loendusandmetel 67,9% Eesti püsielanikest. 2000. aastal elas seal 69,2% püsielanikest.

Eesti SKP jooksevhindades ühe elaniku kohta oli 2012 aastal 13 172 eurot (indikaator 8), mis on kasvanud 10% võrreldes käesoleva programmperioodi algusega, st 2007. aastaga. Samas on maakondade elu- ja ettevõtlustingimustes toimunud muutused (sealhulgas põllumajanduse osatähtsuse langus) ning linnaliste piirkondade kiire areng on põhjustanud nii rahvastiku kui majandustegevuse koondumise suurematesse keskustesse ja nende lähitagamaadele. Piirkondliku SKP geograafiline jaotus näitab, et intensiivsem ja tootlikum majandustegevus on ettearvatult koondunud piirkondadesse, kus paiknevad suuremad linnad ja on suurem elanike kriitiline mass. SKP elaniku kohta on maapiirkondades ligikaudu 63% Eesti keskmisest (indikaator 8).

Eesti majanduskasv sõltub oluliselt välisnõudlusest, kusjuures peamised eksportijad on töötleva tööstuse ettevõtted. Eelmisel kahel aastal oli kõige tähtsamaks SKP kasvu eestvedajaks töötleva tööstuse tegevusala lisandväärtuse suurenemine. 2012. aastal pidurdas töötlev tööstus aga SKP kasvu oluliselt, olles enim mõjutatud arvutite, elektroonika ja optikaseadmete ning toiduainete tootmise tegevusalade lisandväärtuste kahanemisest. 2012. aastal oli lisandväärtus jooksevhindades 14 738,02 mln eurot (indikaator 10). Põhiline osa sellest toodeti tertsiaarsektoris, mille osatähtsus oli 66,59% ehk 9 814,72 mln eurot. Primaarsektor moodustas kogu lisandväärtusest 3,67% (540,74 mln eurot) ja sekundaarsektor 29,74% (4 382,56 mln eurot). Üle 59% lisandväärtusest toodetakse linnalistes piirkondades, 32% maapiirkonnas ning 8,3% vahepealsetes piirkondades. Eestile on iseloomulik, et riigi SKPst suure SKP osatähtsusega maakondades on põllumajanduse osatähtsus väga väike. Neis maakondades aga, mille SKP osatähtsus riigi SKPs on kõige

väiksem, on olukord vastupidine. Kolme suurema SKP-ga piirkonna hulka kuuluvas Põhja-Eestis ja Kirde-Eestis toodeti 2009. aastal üle poole lisandväärtusest (vastavalt 76,4% ja 53%) tertsiaarsektoris. See peegeldab teenindussektori olulist rolli nende piirkondade majandustegevuses. Primaarsektori osatähtsus oli Põhja-Eestis ja Kirde-Eestis tagasihoidlik (vastavalt 0,8% ja 1,5%). Kui veel mõned aastad tagasi iseloomustas Eesti piirkondade majandust väljaspool Tallinna ja Tartut eeskätt industrialiseerimine, siis nüüdseks on sellele enamasti iseloomulik hoogne liikumine teenindusmajanduse suunas.

Lisandväärtuse loomise seisukohalt jagunevad Eesti ettevõtted majandusharude lõikes väga erinevalt. Vaid vähestes sektorites nagu telekommunikatsioon, finantsvahendus, õhutransport, elekter, gaas ja veevarustus ning kinnisvara on loodav lisandväärtus oluliselt üle Eesti keskmise. Samas on tegevusalade keskmine tööviljakus[3] siiski aastatel 2005-2012 kasvanud 14,7 tuhandelt eurolt 24,5 tuhande euroni (+66,4%). Märkimisväärne kasv on toimunud ka primaarsektoris (+53,3%), mis on otseselt seotud struktuursete muutustega ja efektiivsuse ning intensiivsuse suurenemisega selles sektoris (indikaator 12).

Eestis oli 2012 aastal 602,5 tuhat hõivatut, nendest 4,6% primaar-, 29,8% sekundaar- ja 65,6% tertsiaarsektoris (indikaator 11). Seejuures on aastate 2007-2012 jooksul primaarsektori hõive vähenenud 1 400 hõivatu võrra (-4,8%), kuid säilitanud oma osatähtsuse koguhõives. Hõivatute osakaal on majandussurutisest tingitud madalseisust (551,8 tuhat hõivatut aastal 2010) igaaastaselt paranenud, kuid moodustab siiski ainult 95% käesoleva programmperioodi algustasemest, st aasta 2007 hõivatute arvust. Hõivatutest 8,2% moodustavad ise-enesele tööandjad (indikaator 6), kusjuures nende suurim osatähtsus on primaarsektoris, kus enesele tagab tööd 27,5% kõigist sektoris hõivatutest. Seejuures on nende arvukus aastatel 2007-2012 vähenenud 2 900 võrra (-27,3%). Linnastumise astme järgi jagunevad hõivatud tiheasustusega 46,1%, keskmise asustusega 10,8% ja hõreasustusega aladel 43,1%.

Tööhõive määr oli Eestis 2012 aastal 20-64 aastaste seas 72,1%, mis on viimasel kahel aastal küll paranenud, kuid on siiski sisuliselt alles 2005 aasta tasemel (indikaator 5).

Töötuse määr oli 2012. aastal 10,2 protsenti (indikaator 7), mis on viimase nelja aasta madalaim näitaja. Sealjuures meeste töötuse määr oli 11,2 ja naistel 9,5 protsenti. Kui 2011. aastal oli töötuse määr 12,5 ja töötuid hinnanguliselt 87 000, siis mullu vähenes nende arv 16 000 võrra. Mõnevõrra langes ka noorte, 15–24-aastaste töötuse määr (indikaator 7), mis 2011. aastal oli 22,3 ja mullu 20,9 protsenti.

Eesti peamised vaesust põhjustavad tegurid, mis tulenevad regionaalsest arengust on madalapalgaliste töökohtade domineerimine ja kõrge tööpuudus. Elamine madala toimetulekuressursiga regioonis suurendab elanike riski langeda allapoole leibkondliku ja indiviidi vaesuse piiri. Aastatel 2005-2011 on vaesusriskis või sotsiaalses tõrjutuses elavate inimeste osatähtsus vähenenud 25,9%-ilt 23,1%-le (indikaator 9). Oluliselt suurem on hõredalt asustatud piirkonna vaesusriskis või sotsiaalses tõrjutuses elavate inimeste osatähtsus (25,0%) võrreldes tiheasustusega piirkonna sama näitajaosatähtsusega (20,9%). Piirkondlikus võrdluses on kõige kõrgem suhtelise vaesuse määr Kirde-Eesti elanikel, olles ligi kolm korda suurem kui madalaima suhtelise vaesuse määraga Põhja-Eesti elanikel. Võrdlusena EL27 keskmine suhtelise vaesuse määr on vaadeldava perioodi jooksul olnud stabiilselt 16,3...16,7% piirides.

Innovatsioon ja teadmistebaas maapiirkondades

Kulutused teadus- ja arendustegevusele on avalikus ja mittetulundussektoris kokku 13 aasta jooksul kasvanud 5,6 korda. 2012. aastal olid kulutused teadus- ja arendustegevusele 162 miljonit eurot. Hoolimata ligikaudu 2,8 kordsest kasvust on kulutused põllumajandusteadustele olnud kõige madalamad. Põllumajandusteaduste valdkonda on riik võrreldes eelmiste aastatega enam toetanud. Põllumajandusteaduste valdkonnas tõusid kulutused teadus- ja arendustegevusele kasumitaotluseta

institutsionaalsetes sektorites aastatel 2005-2012 82,8%, s.o 4,9 miljonilt eurolt 2005. aastal 9 miljoni euroni 2012. aastal jäädes teiste valdkondadega võrreldes siiski samale tasemele. 2012. aastal oli kulutuste kogumaht teadus- ja arendustegevusele kõrgharidus-, riiklikus ja kasumitaotluseta erasektoris põllumajanduse, metsanduse ja kalanduse rakendusvaldkonnas 17,3 miljonit eurot, kusjuures riik rahastas kulutusi summas 16 miljonit eurot.

Teadus- ja arendusasutuste taristu ja materiaal-tehnilise baasi halb olukord, uurimisgruppide väiksus ja vähene teaduspublikatsioonide avaldamine olid peamised puudused, mis toodi välja nii 2010. aasta teadus- ja arendustegevuse korralisel evalveerimisel kui ka 2012. aasta põllumajandusteaduste sihtevalveerimise aruandes. Oluliseks ohuks põllumajanduse jätkusuutlikkuse seisukohast on teadus- ja arendustegevuse alase informatsiooni vähene levik ning vähene koostöö erinevate osapoolte vahel, et edendada innovatsioonitegevust. Samuti on multidistsiplinaarsete lahenduste pakkumine põllumajandustootjatele ja -töötlejatele jäänud tahaplaanile, mille tulemusena tootjad-töötlejad ei saa piisavat infot kogu tootmisahela kohta. 2012. aasta analüüsist põllumajandusteaduste sihtevalveerimiseks ilmnes, et kuigi koostöö teadus- ja arendusasutuste vahel toimib, pole siiski kasutatud kogu valdkondlik potentsiaal. Koostöö edendamine on oluline, et aidata luua seos tipptasemel teadusuuringute ja tehnoloogia ning põllumajandustootjate, ettevõtjate ja nõustamisteenuste osutajate vahel.

Elukestev õpe ja kutseharidus põllumajandus- ja metsandussektoris

2010. aasta tööjõu ja -turu uuringust[4] järeldus, et kõikides uuritud sektorites, sõltumata ettevõtte suurusest, suureneb oskustööliste ja juhtide/spetsialistide vajadus ning väheneb vajadus lihttööliste ja „kõik-ühes" töötajate järgi. Põllumajanduslike majapidamiste juhtidest enamikul (63%) puudub põllumajanduslik eriharidus, kuigi keskmine põllumajandusmaa pindala ettevõtja kohta järjest suureneb. Praktiliste kogemustega majapidamiste juhtide arv on perioodil 2001-2010 kahanenud 3,4 korda, põllumajandusliku põhiettevalmistusega (nt kutsekeskharidus või kutseõpe põhihariduse baasil) juhtide arvukus vähenes 2,6 korda ja täieliku põllumajandusliku ettevalmistusega majapidamiste juhtide arvukus vähenes 1,3 korda.

Nimetatud uuringu ning majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi prognooside kohaselt püsib tegutsevates põllumajandusettevõtetes tööjõuvajadus aastani 2020 praegusel tasemel, üldine hõive vähenemine toimub ettevõtluse lõpetajate arvelt ning seoses tööjõu vananemisega, eriti taime- ja loomakasvatuses. Eestis on kulutatud töötajate täiendi- ja ümberõppele kordi vähem kui arenenud tööstusriikides. Aastatel 2003–2012 oli EL liikmesriikides elukestvas õppes osalenute osatähtsus püsivalt ligikaudu 9%, Eesti näitaja oli 2003. aastal 6,7%, aga 2012. aastal 12,9%. Põllu- ja maamajanduse valdkonnas peaksid erinevad koolitus- ja teavitustegevused mh hõlmama nii majandamise kui ka maade hooldamise ja põllumajanduskeskkonnaga seotud küsimusi. Kõigis kolmes sektoris tuleks koolitussuundadena enam tähelepanu pöörata nii päevakajalistele koolitustele, mis kajastaksid olulisi seadusemuudatusi, toetustega seonduvat ning uusi suundi, kui baaskoolitustele, mis annavad teavet sektorite põhitegevuste kohta[5]. Koolitus- ja teavitustegevusi toetati peamiselt lähtuvalt koolitajate ja sektorite esindusorganisatsioonide initsiatiivist, huvi riigile oluliste, kuid sektorite poolt laialt teadvustamata koolitustegevuste vastu oli vähene (nt kliimamuutuste ja veekaitse valdkondades).

Eesti ligi 20 000 põllu- ja metsamajandusettevõttest peetakse nõuandeteenuse esmaseks sihtgrupiks ca 6 000 ettevõtet, nendest kasutavad nõuandesüsteemi umbes pooled. Nõuandetoetuse kasutajatest ca 55% on füüsilisest isikust ettevõtjad ning ca 40% osaühingud. Aastatel 2008-2013 on toetust saanud 2 582 põllumajandustootjat ja 56 erametsavaldajat ning kasutatud nõuandetoetuse maht suureneb iga aastaga.

Eestis on avatud nõustamisteenuste turg, tänase seisuga tegutseb Eestis mitmeid erinevaid

nõuandeorganisatsioone, kusjuures igal neist on oma eripära ja sihtrühm. Põllu- ja maamajanduslik nõuandesüsteem on jagatud 16 tunnustatud nõuandkeskuse vahel, kes omavahel konkureerivad. Üksikud nõuandekeskused ei saa tööle rakendada nõustajaid vähese nõudlusega valdkondades (nt loodushoid) ega korraldada koostööd rahvusvaheliste teadus- arendusasutustega. Ehkki olemasolevate nõuandeteenuste kasutajate uuringud on näidanud kõrget rahulolu nõuandeteenuste kvaliteediga, on nõuandesüsteemis veel olulist arenguruumi. Nõuandeteenuse mittekasutamise peamised põhjused on teenuse kallidus, nõuandetoetuse taotlemise keerukus ja ajanõudlikkus[6]. Lisaks on praeguse nõuandesüsteemi üks olulistest vigadest kompleksse, kogu ettevõtte arengut haarava lähenemise puudumine – peamiselt osutatakse nõuannet üksikprobleemide lahendamiseks. Maamajandusliku nõuandesüsteemi arendamisel tuleb silmas pidada, et nõuandekeskused teeksid põhjalikumat koostööd nii omavahel kui koordineeriva keskuse, teadus- ja arendusasutuste ning erinevate erialaliitudega. Tugeva nõuandeorganisatsiooni tagamiseks tuleb muuhulgas tõsta juhtimissuutlikkust ja arendada koostööd igapäevaste tegevuste kaudu. Sõltumata nõuandesüsteemi struktuurist tuleb jätkata tegevusi uute, aktiivselt tegutsevate konsulentide leidmiseks ning koolitamiseks, sh uutes valdkondades nagu kliimamuutustega kohanemine või innovatsiooni edendamine.

Põllumajanduse majandusharu üldiseloomustus

Põllumajanduse osatähtsus Eesti majandustegevusalade loodud lisandväärtuses oli ajavahemikul 2005-2011 ca 2% tasemel. 2011. aastal oli taime- ja loomakasvatuse ning jahinduse ja neid teenindavate tegevusalade lisandväärtus 245,2 mln eurot, mis moodustab 2% kogu toodetud lisandväärtusest (jooksevhindades). Põllumajanduse majandusharu kogutoodangu väärtus oli 2011. aastal 810,6 mln eurot, mis on 49,3% suurem kui 2005. aastal, kuid kogutoodangu väärtuses sisaldub muuhulgas ka oluline põllumajandussaaduste hindade volatiilsus. Viimastel aastatel on nii kogutoodangu väärtus kui toodetav lisandväärtus põllumajanduses suurenenud, kuid seda kasvu mõjutas oluliselt põllumajandussaaduste hinnatõus ja ka tootmissisendite hinnatõus.

Põllumajandusmaa pindalalt elaniku kohta (0,69 ha) on Eesti Euroopa riikide (EL-27 riikides keskmiselt 0,37 ha) seas esimeste hulgas. Keskmine põllumajandusliku majapidamise suurus oli Eestis 2010. a 48 ha. Põllumajandusliku majapidamise keskmise suuruse järgi on Eesti ühes grupis selliste EL riikidega nagu Saksamaa, Prantsusmaa ja Suurbritannia. 2010. aastal oli Eestis kasutuses 940 930 hektarit põllumajandusmaad (indikaator 18), millest suure osa moodustas püsirohumaa (31,5%). Suur osa on ka tootmiseks ajutiselt mittekasutataval püsirohumaal, mis moodustab kogu põllumajandusmaast 11,63%. Sellist maad hooldatakse vaid vastavalt headele põllumajandus- ja keskkonnatingimustele ning sellega tegelevad majapidamised ei oma sisuliselt majandustegevust.

Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi andmetel on meil sademete keskmine aastahulk 520 kuni 820 mm. Auruvuse suuruseks hinnatakse keskmiselt 360 kuni 440 mm aastas, aurumine on aastakeskmisena sademete kogusest väiksem. Niiske kliima, tasandikuline reljeef, hõre looduslik hüdroloogiline võrgustik ja vett halvasti läbilaskvad pinnased põhjustavad ulatusliku soostumise. Mullastiku suuremõõtkavalisel kaardistamisel saadud andmetel on üle poole (56-57%) Eestist kaetud märgade st. glei-, turvastunud ja turvasmuldadega.

55% (522 000 ha) kasutuses oleva põllumajandusmaa ja 698 000 ha metsamaa sihipärane kasutamine on võimalik ainult juhul, kui sellel maal tagatakse maaparandussüsteemide nõuetekohane toimimine. Enamik olemasolevatest kuivendussüsteemidest on enam kui 30 aastat vanad ja vajavad uuendamist ning rekonstrueerimist. Maaparandussüsteemid on valdavalt 60–400 ha suurused ja paiknevad üldjuhul mitme maaomaniku maal. Maaparandussüsteeme ja eelkõige eesvoole on seega võimalik korras hoida vaid ühistööna. 2005. aastal oli puudulikus kuivendusseisundis maaparandussüsteemide osakaal 26%. Aastatel

2004-2013 makstud EL toetuste abiga oli võimalik põllumajandusmaal rahuldada maaparandussüsteemide rekonstrueerimisvajadusest umbes 15% ja uuendamise vajadusest umbes 25%. Maaparandustööde tegemine on seega maakasutajale kulukas ja keerukas lisatöö, ning käib enamikule maaomanikest (ja maa kasutajatest) ilma toetuseta üle jõu. Maaparandussüsteemide rekonstrueerimine toimub keskkonnasõbralikult, kooskõlas keskkonnaalase seadusandlusega. Kuigi Eestis on üldjuhul sademete hulk suurem kui aurumine ning niisutamine võrreldes kuivendamisega vähese tähtsusega, siis on ettevõtjatel kvaliteetse ja efektiivse põllumajandustoodete tootmise jaoks vajalik katmikalal ja lühiajalistel kuivadel perioodidel ka avamaal rajada ja parendada niisutussüsteeme.

Statistikaamet käsitleb põllumajandusliku majapidamisena neid majapidamisi, mis kasutavad vähemalt 1 ha põllumajandusmaad või kus toodetakse põllumajandussaadusi peamiselt müügiks. Selliste põllumajanduslike majapidamiste arv on vähenenud aastatel 2005-2010 29%. 2005. a oli põllumajanduslikke majapidamisi 27 747 ja 2010. aastal 19 613 (indikaator 17). Eestis on põllumajanduslike majapidamiste arv vähenenud kiiremini kui EL-is keskmiselt ning ka kiiremini kui Lätis ja Soomes. Majapidamiste arv on vähenenud peamiselt nende majapidamiste arvelt, mis ei suuda oma põllumajandusliku tegevusega pakkuda isegi ühele pereliikmele piisavat sissetulekut või kus omanik on seoses vanusega lõpetanud põllumajandusliku tegevuse. Kui vaadata majapidamiste arvu ja nende maakasutust erinevates suurusklassides ha arvu alusel, siis ilmneb, et Eesti põllumajanduslike majapidamiste struktuuris on kaks olulist ettevõtete gruppi. Kuni 10 ha suuruse maakasutustega majapidamisi on arvuliselt üle poole (54%) majapidamistest, kuid nad kasutavad ainult 5% kogu põllumajandusmaast. Samal ajal üle 100 ha suurusega majapidamisi on ligi kümnendik (9%) ja nad kasutavad 73% kogu põllumajandusmaast. Kokku oli 2010.a standardtoodangu väärtus 594,6 mln eurot. Kõige suurema osa 166,1 mln eurot andsid põllumajanduslikud majapidamised, kus oli üle 1000 hektari. Samuti on väga oluliselt põllumajandusliku toodangu suurendamisse panustanud ettevõtted, kus on 100-500 ha ja üle 500 ha. 2010. a põllumajandusloenduse andmeil oli professionaalseid ettevõtjaid 7 301 (indikaator 17), kes põhilise osa oma sissetulekutest said põllumajanduslikust tootmisest. 2010. a tegeles 39,4% ettevõtetest taimekasvatusega, 26,6% piimatootmisega, 19% segatootmisega ning ülejäänud 15% aianduse, püsikultuuride, loomakasvatuse ning sea- ja linnukasvatusega. Kuid Eestis toodetud põllumajandustoodangu loomisel on suurim osakaal loomakasvatusele spetsialiseerunud ettevõtetel, sest põllumajanduskultuuride kasvatamisega tegelevad majapidamised toodavad standardkogutoodangust 22%, aga karjakasvatusega tegelevad majapidamised 48%.

Kuigi aastaid tegutsenud põllumajandustootjad omavad suurt pädevust ja kogemust, on oluline kaasata sektorisse noori, kes uuendaksid põllumajandustootmist ning viiksid Eesti põllumajanduse uuele tasemele. 2010.a oli alla 35.a noorte põllumajandusettevõtjate osakaal 6,9% (indikaator 23). Alla 35-aastaste ja üle 55-aastaste suhe oli 2010. aastal 0,13. Võttes arvesse, et senised noorte põllumajandustootjate toetusmeetme rakendamise tulemused on positiivsed, kuid noorte majapidamisjuhtide osakaal on siiski veel ebapiisav, tuleb senisest suuremal määral soodustada põllumajandusalase pädevusega ja töökogemusega noorema juhtide põlvkonna osalemist põllumajandustootmises.

Hõivatute arv on viimastel aastatel põllumajanduses oluliselt vähenenud. 2010. aasta põllumajandusloenduse andmeil oli põllumajanduses hõivatuid 57 836 (25 115 ATÜ e aastatööühikut), kellest 39 690 oli peretööjõud ning vaid 18 146 alaline või osaline tööjõud (indikaator 22). Põllumajanduse keskmine brutokuupalk on aastatel 2008-2011 püsivalt moodustanud vähemalt ¾ Eesti keskmisest palgast, viimaste aastate andmed näitavad erisuse jätkuvat vähenemist (tabel 2). See näitab, et põllumajanduse suutlikkus konkureerida teiste tegevusaladega paraneb, kuid on jätkuvalt väiksem võrreldes Eesti keskmisega. 2010. aastal oli põllumajanduses hõivatu kohta loodud lisandväärtus 12 421 eurot (indikaator 14). Eesti näitaja jääb siiski oluliselt maha EL-27 keskmisest (13 749 eurot hõivatu kohta). Põllumajanduses

oli tootmisteguritulu 2012.a esialgsetel hinnangutel aastatööühiku kohta 13 535 eurot (indikaator 25) ja ettevõtjatulu (indikaator 26) 17 910 eurot.

Piimatootmine ja teraviljakasvatus kokku moodustavad poole Eesti põllumajandustoodangust, mille struktuuris aastatel 2005-2011 väga olulisi muutusi toimunud ei ole, siiski on märgata tehniliste kultuuride osatähtsuse suurenemist ja kartuli osatähtsuse vähenemist. Põllumajandussektori konkurentsivõimet ühisturul iseloomustab ka isevarustatuse tase, st kui palju kodumaine põllumajandus suudab koduturu vajadust katta. Piima isevarustatuse tase 2011. aastal oli 166%. Liha isevarustatuse tase oli 2011. aastal sealiha osas 106%, veiseliha osas 80%, lamba- ja kitseliha osas 100% ja linnuliha osas 59%. Teravilja isevarustatuse tase 2010/2011 saagiaastal oli 105%, köögiviljal 61%, puuviljadel ja marjadel 8%, kartulil 92%. Seega suuremad puudujäägid elanike varustamisel kohalike põllumajandussaadustega on aiandussektoris.

FADN andmetel oli 2011. aastal Eesti põllumajandustootjatel keskmiselt põllumajandusettevõtte kohta kogutoodangu väärtuse suhe kogukuludesse 0,95. Seega toodangu väärtus ei katnud selle tootmiseks tehtud kulutusi. See näitab, et ilma toetusteta ei kata põllumajanduses toodangu väärtus tootmiseks tehtud kulutusi. 2011.a tehti põllumajandussektoris investeeringuid 201,5 mln euro ulatuses (indikaator 28). FADN andmetel moodustas 2011. a võõrkapitali osakaal koguvara väärtusest põllumajandusettevõtte kohta keskmiselt 28%, mis on võrreldav 2006. a seisuga, mil võõrkapitali osakaal oli põllumajandusettevõtte kohta keskmiselt 27%. Sõltuvalt tootmistüübist on kohustuste osakaal ettevõtetes erinev. Piimatootmise ettevõtetes moodustas võõrkapital osakaal 2011. aastal keskmiselt 38%, taimekasvatuses 22%, aianduses 12%, loomakasvatuses 18%, segatootmisettevõtetes 23% ja püsikultuuride kasvatamisega tegelevates ettevõtetes 29% koguvara väärtusest. Võrreldes ELi keskmisega on Eestis netolisandväärtus nii ettevõtte kui ka tööjõu aastaühiku (TJÜ) kohta madalam. Kui EL FADN andmebaasi alusel oli 2009. a keskmine NLV põllumajandusettevõtte kohta ELis 22 695 eurot ning põllumajandustöötaja kohta 13 873 eurot, siis Eestis olid vastavad näitajad EL FADN andmebaasi alusel 20 542 eurot põllumajandusettevõtte kohta ning 8 360 eurot põllumajandustöötaja kohta ehk tulemuslikkus TJÜ kohta moodustas 2009. aastal ligikaudu 60% ELi keskmisest ning keskmine NLV ettevõtte kohta oli ligikaudu 10% väiksem ELi keskmisest. Eesti põllumajandusettevõtjate madalamad tootlikkusnäitajad võrreldes ELi keskmistega on tingitud mitmetest erinevatest asjaoludest, kuid siinkohal võiks mainida järgmisi olulisi tegureid: keskmisest madalam põllumajandustoetuste tase, geograafiline paiknemine Euroopa põhjapoolsemas osas (so suuremad kulud talveperioodil, kallimad tootmishooned, taimekasvatuses lühem vegetatsiooniperiood ja madalam saagikus), väike siseturg (so kõrgemad tootmissisendite hinnad ja madalamad väljundite hinnad). Paljude ettevõtete arengut pidurdab endiselt amortiseerunud tootmisbaas, kuid samas on osa ettevõtjaid juba teinud suuri investeeringud tootmise kaasajastamisse, mistõttu on nende kulum kõrge.

Mahepõllumajandussaaduste tootmisega tegelevate ettevõtete arv ja mahepõllumajandusliku maa suurus on viimastel aastatel pidevalt suurenenud. Kui 2005. aastal tegeles Eestis mahepõllumajandussaaduste tootmisega 1 013 ettevõtet, kelle kasutuses oli 59 742 ha mahepõllumajandusmaad, siis 2012. aastal oli ettevõtete arv 1 478 (kasv 45,9%) ja mahepõllumajandusmaad 144 149 ha (kasv 141,3%, indikaator 19). Mahepõllumajandusmaa koos üleminekuajal oleva maaga moodustab ligi 15% Eestis kasutatavast põllumajandusmaast. Kuigi mahepõllumajandus on viimastel aastatel edasi arenenud ja mahetootmine suurenenud, on vaja edaspidi keskenduda teemale, kuidas mahetoodang õigesti märgistatuna senisest enam tarbijate toidulauale jõuaks.

Põllumajandustootjate integreerimine toidutarneahelasse

Kui müügitulu näitaja töötaja kohta oli EL-i toiduainetööstuse keskmisena 2010. aastal 213 000 eurot

töötaja kohta, siis Eestis oli see vaid 98 000 eurot. Efektiivsuse osas valitsevad toiduainetööstuse sektorite seas ka küllalt suured erinevused, mis tulenevad eelkõige erinevast tehnoloogilisest tasemest ja toodetavate toodete erinevast töötlemisastmest ning hinnast. Ka Eesti toiduainetööstuses loodav lisandväärtus töötaja kohta jääb EL riikide keskmisega võrreldes oluliselt väiksemaks. Kui Eesti vastav näitaja oli 2010. aastal ligikaudu 19 000 eurot (koos joogitööstusega, indikaator 16), siis EL-i keskmine ületas 45 000 eurot. Eesti toiduainetööstuse investeeringute maht materiaalsesse põhivarasse on võrreldes EL-i keskmisega samuti suhteliselt madal. Kui EL-s keskmisena investeerisid toidutööstused 2010. aastal materiaalsesse põhivarasse ligikaudu 7 000 eurot töötaja kohta, siis Eestis vaid 5 000 eurot. Kuigi võrdlus EL-i keskmisega viitab, et potentsiaalne investeeringuvajadus on Eesti toiduainetööstuses suur, viitavad madalad efektiivsusnäitajad vajadusele olemasolevaid töötlemisvõimsuseid efektiivsemalt kasutada. Selleks on muuhulgas vaja parandada koostööd nii töötlemisettevõtete kui ka töötlejate ja põllumajandustootjate ühistute vahel. Töötlejate ja põllumajandustootjate ühistute vahelise koostöö raames on näiteks põllumajandustootjate ühistutel võimalik oma liikmete toodetud toodangule lisandväärtuse andmiseks toiduainetööstustel töötlemisteenuse sisse ostmine, mis võimaldab vähendada ühistute investeerimisvajadust ning samas tagada töötlemisseadmete efektiivsem kasutamine.

Tulenevalt siseturu väiksusest ja piiratud ostujõust sõltub Eesti toiduainetööstuse areng paljuski ekspordist – kas suudetakse suurendada eksporttoodangu mahtu ja siseneda uutele turgudele. Toiduainetööstus eksportis 2010. aastal 448,2 miljoni euro eest toodangut ning ekspordi osatähtsus toodangus oli 40,2%.[7] See näitab Eesti toiduainetööstuse konkurentsivõimet võrreldes välisturul tegutsevate konkureerivate ettevõtjatega. Kõige suurem osatähtsus toiduainetööstuse toodangu ekspordis oli piimasektoril (33%), järgnes kalasektor (21%). Kõige väiksema panuse toiduainetööstuse eksporti andsid pagaritööstus (2%) ning valmis loomasööda tootjad (1%). Pikemas perspektiivis on oluline väheneda tooraine (või madalama lisaväärtusega toodete) ja suurendada kõrgema lisandväärtusega toodete väljavedu ning samuti laiendada ekspordipartnerite ringi, mis aitaks maandada mitmeid riske. Näiteks võiksime viimastel aastatel hüppeliselt kasvanud toorpiima ekspordi asemel kogu Eestis toodetud piima kohapeal väärindada ning eksportida töödeldud tooteid.

Eesti toiduainetööstuse efektiivsusnäitajate madal tase võrreldes EL-i keskmisega ning oluliselt väiksemad investeeringumahud viitavad, et senisest kiirest arengust hoolimata vajab toiduainetööstuse kaasajastamine jätkuvat tähelepanu. Lisaks ebapiisavatele investeeringutele materiaalsesse põhivarasse on Eesti toidutööstuste võimekus muuta tootmisprotsess teadmisepõhisemaks väike.

Jae- ja hulgikaubandus on toiduahela lülidest Eestis enim kontsentreerunud ja sellega seoses omab reeglina ka suurimat turujõudu. Kohalike põllumajandustoodete turustamise peamisteks takistavateks asjaoludeks on ettevõtete väiksus ja killustatus, millega kaasneb tootmise väike maht, toodangu ebaühtlane kvaliteet ja problemaatiline tarnekindlus. Paljude väiksemate tootjate tootmismahud ei ole piisavad kontsentreerunud töötleva tööstuse ja kaubandussektoriga hinnaläbirääkimiste pidamiseks. Väikemate põllumajandustootjate võimaluseks oma konkurentsivõimet tõsta on spetsialiseeruda ja keskenduda nišitoodete tootmisele, mis ei eelda suuri tootmismahtusid, kuid võimaldab tulenevalt toodete kõrgemast hinnast saavutada siiski piisav sissetulek. Tarbijate ostujõud erineb ka Eesti piirides küllalt märkimisväärselt ning nišitoodete tarbijaskond asub valdavalt Eesti suuremates linnades. Arvestades nišitoodete väikeseid tootmismahtusid ja nende transpordikulusid, samuti tarbijate soovi saada kõik vajalikud toiduained võimalikult kiiresti ja mugavalt, on toodete turustamine tihti raskendatud. Nimetatud takistuste ületamiseks on üks võimalus algatada erinevaid põllumajandustoodete otseturustamisele suunatud tegevusi, nagu näiteks toiduvõrgustikud, taluturud vms.

Lisaks toodete turule viimise parandamisele on oluline pöörata enam tähelepanu ka oma toodete eristamisele teistest sarnastest toodetest ja oma toodete erilisuse paremale tutvustamisele tarbijatele. Üks

võimalus selleks on välja töötada kvaliteedikava, millega liitunud tootjad toodavad turule teatavate eriomadustega tooteid.Praeguseks hetkeks on Eestis tekkinud vaid üks siseriiklik toidukvaliteedikava. See viitab asjaolule, et toidukvaliteedikava välja töötamine ja selle raames toodete turule toomine ei ole põllumajandustootjate silmis atraktiivne võimalus oma toodete eristamiseks ja müügi- ning turundustegevuse parandamiseks. Tagamaks kõrgekvaliteediliste, mahe- ja nišitoodete turulepääsu tuleb senisest suuremat tähelepanu pöörata põllumajandustootjate aktiivsemale osalemisele toidukvaliteedikavades. Mahepõllumajandusliku tootmisviisi näol on tegemist ELi ülese toidukvaliteedikavaga. Vaatamata mahesaaduste populaarsuse kasvule tarbijate seas on takistuseks mahetöötlemise ja turuarenduse mahajäämus.

Põllumajandustootjate turujõu suurendamisel on oluline tootjate omavaheline koostöö ja ühistegevus, mis võimaldab pakkuda turule korraga suuremaid tootekoguseid ja tugevdada seeläbi oma läbirääkimisvõimet võrrelduna teiste turuosalistega. Sobivaimaks põllumajandusliku ühistegevuslikuks ettevõtlusvormiks Eestis on tulundusühistu. Enamus majanduslikult aktiivselt hulgimüügiga tegelevatest tulundusühistutest kauplevad toorpiimaga. Samas võivad piimandussektori ühistute edasisele laienemisele ja koondumisele takistuseks saada konkurentsireeglid, mis seavad piirangud ühe ühistu poolt kontrollitavale turuosale. Vähem levinud tootmisvaldkondade ja nišitoodete puhul on ühistegevuse käivitamiseks raske leida piisavalt palju sama suuruse ja huviga põllumajandustootjaid. Samas võiks toodangumahtude koondamisest saadav kasu olla suurem just neis valdkondades ning seetõttu tuleks ühistegevust soodustada. Kuigi ühistute loomine on hoogustunud, on paljud nendest siiski liialt väikese turujõuga, et olla võrdväärsed partnerid teistele turuosalistele. Selleks on vaja veelgi suurendada ühistute poolt turule vahendatavate toodete koguseid, mis võimaldab saavutada suuremat mastaabiefekti ja turujõudu. Seega on oluline ühistutel teha omavahel koostööd.

Metsaühistuid on Eestis kokku 47, kellest 34 on liitunud 1992. a asutatud erametsaomanike esindusorganisatsiooniga MTÜ Eesti Erametsaliit .Erametsaomanike metsamaterjali ühiseks turustamiseks asutasid aktiivsemad metsaühistud 2009. aastal üle-eestilise TÜ Keskühistu Eramets. Keskühistu liikmete arv, vahendatava puidu kogus ja müügitulu on aasta-aastalt kasvanud, aga võrreldes erametsanduse üldnäitajatega on ühistu osatähtsus veel kaduvväike. Metsaomanike oma turustusorganisatsioon omab positiivset mõju Eesti puiduturu suurendamisele, sest kasutusse võetakse rohkem seni kasutamata püsinud pere- ja väikemetsaomanike metsi, mis domineerivad erametsaomanike struktuuris.

Seadusandlike loomakasvatusnõuete täitmist kontrollivad regulaarselt veterinaarametnikud ja volitatud veterinaararstid. 2011. a kontrolliti ca 3 000 loomakasvatusettevõtet, neist ca 6%-l leiti rikkumisi, sigalate puhul oli rikkumistega ettevõtete protsent suurem, kontrollitud 32 sigalast leiti eksimusi üheksas, mis moodustab 28% kontrollitud sigalatest. VTA andmetel oli levinumateks rikkumisteks loomade pidamine mittenõuetekohastes amortiseerunud ehitistes, esinesid probleemid loomade liikumisvabadusega (loomadel oli ebapiisavalt ruumi, vasikaid peeti lõas), loomade seisundit ei jälgitud küllaldaselt, sigadel puudus tuhnimismaterjal. Loomade heaolu osas on siiski üldine olukord aastate jooksul paranenud eelkõige tänu vanade lautade rekonstrueerimisele ja uute kaasaegse sisseseadega loomakasvatushoonete ehitamisele. Uutes lautades on üle mindud veiste vabapidamisele, üha enam võetakse kasutusele lüpsiroboteid. Tootmise intensiivistumisega kaasneb aga oht, et suurema produktiivsuse ja kuluefektiivsuse nimel hakatakse tegema järeleandmisi loomade heaolus. Näiteks on suuremad tootjad loobunud piimaveiste karjatamisest, sigadele allapanu kasutamisest jmt.

Elurikkus ja maastikud

Võrreldes teiste 57. paralleelist põhja poole jäävate aladega on Eesti taimestik ja loomastik mitmekesisuselt

üks maailma rikkamaid. 2007. a hinnati Eestis leiduvate 96 EL-is ohustatud taime- ja loomaliikide seisundit. Soodsas seisundis on neist ainult 24%, sealjuures halvas ja ebapiisavas seisundis on ka mitmed põllumajandusest mõjutatud liigid, nt juttselg-kärnkonn, harivesilik jt. EL elurikkuse strateegia 2011-2020 kohaselt tuleb EL-s aastaks 2020 peatada elurikkuse ja ökosüsteemi teenuste kadumine ning taastada neid niipalju kui võimalik. Strateegia kohaselt on eesmärgi saavutamiseks oluline tagada elupaikade sidusus nii kaitsealadel kui ka väljaspool neid. 26. juulil 2012 kiitis Vabariigi Valitsus heaks looduskaitse arengukava aastani 2020, mis paneb paika Eesti loodushoiuga seotud valdkondade olulisemad arengusuunad. Selle üheks põhieesmärgiks on tagada liikide ja elupaikade soodne seisund ning maastike mitmekesisus, nii et elupaigad toimivad ühtse ökoloogilise võrgustikuna. Arengukava on ühtlasi kooskõlas bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni globaalse elurikkuse strateegia ja sellest tuleneva Euroopa Liidu (EL) elurikkuse strateegiaga, Eesti säästva arengu riikliku strateegiaga Säästev Eesti 21 ja Eesti keskkonnastrateegiaga aastani 2030. Maaelu arengukava 2014-2020 aitab kaasa Eesti looduskaitsealaste eesmärkide saavutamisele. Uuringud on näidanud, et isegi Eesti suhteliselt liigirikkas ja mitmekesises põllumajandusmaastikus on näiteks tolmeldajate liikide arv põldudel tunduvalt väiksem kui kõrval paiknevatel poollooduslikel ja looduslikel aladel. Lisaks on leitud, et tolmeldajate (sh kimalaste) liigirikkuse ja arvukuse hoidmiseks tuleb säilitada maastikulist mitmekesisust metsakoosluste, poollooduslike ja looduslike niitude ja neid ühendavate looduslike koridoridega. Kuna põllulindude indeks, mis arvestab Eestis 12 enamlevinud põllulinnuliigi isendite arvu muutumist ajas (indikaator 35) on ka Eestis ajavahemikul 1983–2012 üldise trendina langenud tuleks meilgi põllumajandustoetuste kontekstis põllulindudele kõrgendatud tähelepanu pöörata.

Vahelduv mitmekesine maastik ja Eesti geograafiline asend on aluseks siinsele elupaikade suurele mitmekesisusele ning kõrgele loodusväärtusele. Maastike esteetilise väärtuse suurendamisele ning põllumajandusega seotud kultuuripärandi kaitsmisele aitaks kaasa maastikuelementide säilitamine, sealjuures traditsiooniliste kiviaedade rajamine ja taastamine, mis ühtlasi loob tingimused bioloogiliseks mitmekesisuseks.

Kohalikud tõud ja sordid on kaotanud praegustes majandus- ja tootmistingimustes oma konkurentsivõime, muutunud väikesearvuliseks ja paljudel juhtudel juba täielikult hävinud, seda ka Eestis. Kultuuripärandi ja geneetilise mitmekesisuse säilitamiseks on oluline jätkata ohustatud tõugude ja kohalike sortide toetamist kuni nende arvukuse suurenemiseni ja väljasuremisohu vähenemiseni.

Tänu sajandeid kestnud pikaajalisele põllumajanduslikule tegevusele, eeskätt niitmisele ja karjatamisele, ilmestavad Eesti maastikku looduse mitmekesisuse ja kultuuripärandi poolest väärtuslikud poollooduslikud kooslused ehk pärandkooslused. Tegemist on üldiselt elurikaste elupaikadega ja seetõttu on nende soodsa seisundi säilitamine oluline nii Eestis kui ka kogu Euroopas. Erinevates andmebaasides sisalduva info ja eksperthinnangute alusel on Eesti poollooduslike koosluste pindalaks hinnatud u 118 000 ha, millest kaitse all on ligi 70%. Tänu erinevatele pindalatoetustele on poollooduslikke kooslusi hakatud 21. sajandi esimesel kümnendil tasapisi taas varasemast enam põllumajanduslikuks tegevuseks kasutusele võtma. Selliste tegevuste jätkamisele tuleb kindlasti tähelepanu pöörata, sealjuures tuleb soodustada loomade karjatamist rohumaadel ja teistel loodusväärtuslike alade hooldamisel nagu rannaniidud ja alvarid, mis eriti sobivad näiteks lihaveiste ja lammaste karjatamiseks.

Natura 2000 alasid on Eestis 2012. aasta augusti seisuga kokku 1 475 000 ha, sellest maismaal on 801 800 ha ehk 16,5% Eesti pindalast (indikaator 34). Maismaa Natura 2000 aladest umbes pool on kaetud metsaga (metsamaad 355 000 ha, Natura 2000 aladel on kokku 16% Eesti metsadest, erametsamaid on u 85 000 ha), 7% (55 000 ha) Natura 2000 aladest moodustavad põllumajandusmaad.

Kõrge loodusväärtusega (klv) põllumajandusmaa. Euroopa elurikkuse säilitamise eesmärke ei ole võimalik täita ainult konkreetsete elupaikade või liikide kaitsmise läbi või näiteks konkreetse majandamisega määratletud alade kaudu (nt Natura 2000 alad). Seetõttu on nö tavaliikide kaitseks kõrge loodusväärtusega põllumajandustegevuse (sh kõrge väärtusega põllumajandusmaa) määratlemine ja selle toetamine eriti oluline. Eelkõige tuleks säilitada ja toetada sellist madala koormusega maakasutust, mis võimaldaks looduslikel protsessidel toimuda ja ideaalis suurendaks piirkonna elurikkust. Elurikkus on kõrgem nendel põllumajandusaladel, kus tootmise intensiivsus on madal ja majandamisviisid on traditsioonilised. Sellistele kriteeriumitele vastavad eelkõige poollooduslikud kooslused.

Kaitset vajavaid olulisi kõrge loodusväärtusega põllumajandusalasid, sh poollooduslikke kooslusi, on ka Natura 2000 võrgustikust väljaspool. Näiteks väga olulised on mosaiiksed põllumajandusmaastikud väikeste põldude ja rohkete väärtuslike maastikuelementidega. Eestis tegeleb kohalikele oludele sobiva KLV kontseptsiooni laiendamise ning väljatöötamisega PMK. Väärtuste all käsitletakse nii loodus-, kultuuriloolisi kui ka põllumajanduslikke väärtusi, kuid alade määratlemine siseriiklikult väljatöötatud metoodika kohaselt on pooleli. Seni loetakse kõrge loodusväärtusega aladeks poollooduslike koosluste pindala Natura 2000 aladel (45 000 ha, indikaator 37).

Viimase neljakümne aasta jooksul on Eesti territooriumi metsasus kasvanud 10% võrra ning tänaseks on ligikaudu pool (50,6%)[8] Eesti maismaast kaetud metsaga, kusjuures kasvava metsa osakaalu poolest on Eesti Euroopas Soome, Rootsi, Sloveenia ja Läti järel viiendal kohal. Eesti metsade pindala on viimase neljakümne aasta jooksul kasvanud 1,77-lt miljonilt hektarilt 2,2 miljoni hektarini; suur osa kiirest juurdekasvust tuleneb 1990-ndatel aastatel endiste karja- ja rohumaad metsastumisest ning seetõttu on isetekkeliselt kasvanud hulgaliselt noorendikke. Metsa majanduslikku- ja ökoloogilist elujõudu ja jätkusuutlikkust saab oluliselt mõjutada õigeaegsete metsamajanduslike võtete rakendamise kaudu. Valgustus- ja esmase harvendusraiega, mille iga-aastane vajadus erametsades on kuni 30 000 ha on metsaomanikel võimalik kujundada uuendusraiesse jõudva puistu koosseisu ja juurdekasvu ning sellega suurendada metsa majandamise pikaajalist tulukust ja süsinikusidumist. Enamus metsatulekahjudest (97%) on saanud alguse inimese otsesest või kaudsest tegevusest, sellest valdava osa moodustavad hooletud ja ettevaatamatud metsa külastajad suitsetamise või tuletegemise tagajärjel. 2008. aastal toimunud metsatulekahjude läbi keskkonnale tekitatud kahju suuruseks on hinnatud 14,2 miljonit eurot; hilisematel aastatel on vihmaste suvede ja metsatulekahju ennetavate tegevuste rakendumise tulemusena hävinud aga metsa suhteliselt vähe. Eeltoodu tõttu on oluline pöörata tähelepanu metsatulekahjude ennetamisele.

Veemajandus

Põllumajandusmaa suhteliselt madala keskmise osatähtsuse tõttu ei ole põhjavee nitraatioonidega reostumine Eesti jaoks tervikuna suur probleem. Suurenenud nitraatioonide sisaldus esineb Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlikul alal, mis hõlmab 7,5% Eesti maismaapindalast.

Taimekaitseseaduse alusel on koostatud põllumajandusministri määrus Integreeritud taimekaitse põhimõtete rakendamise tingimused ja viis, mis kehtib 2014.aasta algusest ja millega kehtestati integreeritud taimekaitse põhimõtete rakendamise tingimused ja viis. Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameetmest nende põhimõtete täitmist ei toetata.

Põllumajanduspiirkondades on viimastel aastatel 20-40% seirekaevudest leitud taimekaitsevahendite jääke, kuid jääkide sisaldused on jäänud alla lubatud piirnormide.Eesti rannikumere seisund on üldiselt kesine, seisundit mõjutavad nii jõgede valgalast tulenev saastekoormus kui ka Läänemere üldine eutrofeerumise tase. Ühtki vooluveekogumit ei ole hinnatud väga halvas seisundis olevaks. Perioodi 2008-2011 keskmine

nitraadisisaldus ületas 10 mg NO3/l ligikaudu veerandis seiratavates jõgedes, jäädes vahemikku 10–20 mg/l. Enamik 10 mg NO3/l ületavaid seirekohti asub NTA-l või seal algavatel jõgedel. Taimekaitsevahendite jääke ei ole pinnaveekogudest seirega tuvastatud. Viimastel aastatel on reostuskoormus järvedele vähenenud ja järvede seisukord paranenud.

Tallinna Tehnikaülikooli poolt 2010. aastal tehtud uuringu[9] kohaselt oli kogu hajukoormus siseveekogudele 2009. aastal hinnanguliselt 29 700 tonni lämmastikku ja 710 tonni fosforit, millest põllumajanduskoormus, sh kaod sõnnikuhoidlatest, moodustas 89% lämmastiku ja 66% fosfori inimtekkelisest koormusest ning vastavalt 59% ja 30% kogu lämmastiku ja fosfori hajukoormusest siseveekogudele. Pärast Eesti taasiseseisvumist langesid põllumajanduse tootmismahud ning ka väetiste kasutamine haritava maa hektari kohta oluliselt. 1996. aastal saavutas väetiste kasutamine oma miinimumi ning pärast seda on väetiste kasutamine olnud kasvutrendiga, kuid jäänud siiski kordades väiksemaks kui nõukogude ajal.Seoses majanduslanguse peatumisega Eestis on mineraalväetistega pinnasesse viidud toitainete kogused 2010. aastast taas tõusnud.

PMK taimekaitsevahendite kasutuskoormuse 2006-2010. aasta seiretulemuste põhjal võib väita, et võrreldes teiste EL riikidega on meil kasutatud taimekaitsevahendite kogused töödeldud pinna (toimeaine kogus pritsituna pinna kohta oli 0,67 kg/ha) ja põllumajandusmaa kohta (0,35 kg/ha) väikesed ja koormus keskkonnale suhteliselt madal.[10]

EL veepoliitika raamdirektiiv seab veekaitseeesmärgiks veekogude hea seisundi saavutamine 2015. aastaks. HELCOMi eesmärkide kohaselt tuleb saavutada Läänemere hea ökoloogiline ja keskkonna seisund aastaks 2021. Eesti territoorium jaguneb kolmeks vesikonnaks (Lääne-Eesti, Ida-Eesti ja Koiva vesikond), mis omakorda jagunevad kaheksaks alamvesikonnaks (Harju, Läänesaarte, Matsalu, Pärnu, Viru, Peipsi, Võrtsjärve, Pandivere põhjavee alamvesikond). Veepoliitika raamdirektiivi artikli 5 kohased analüüsides on arvesse võetud ka põllumajandusega seotud hajukoormuse allikaid, mh on välja toodud kus koormusallikad asuvad, hinnatud nende olulist ja koostatud prognoos nende avaldumise kohta järgmise 10 aasta jooksul.

Veeseadusest ja veepoliitika raamdirektiivist lähtuvalt on koostatud vesikondade veemajanduskavad. Mitmete veemajanduskavades toodud meetmete nagu sõnnikuhoidlate, laotustehnika ja silohoidlate korrastamine ning põllumajandustootjate koolitus, elluviimiseks on olnud võimalus taotleda MAK 2007–2013 toetusi. MAK 2007 - 2013 vahenditest on eraldatud 4,79 milj eurot ligi 100 sõnnikuhoidla ehitamiseks või renoveerimiseks.

Põllumajanduslikud veekaitsemeetmed – nt veekasutus, orgaaniliste väetiste hoidmise nõuded ning väetamise piirangud, on Eestis kehtestatud Veeseaduse ja selle rakendusaktidega. Veeseadusega on üle võetud nii Veepoliitika raamdirektiiv (2000/60/EC) Nitraadidirektiiv (91/676/EEC) kui HELCOMi III lisa soovitused. Põllumajanduslikke veekaitsemeetmeid sisaldavad veel MAK, nõuetele vastavuse süsteem, Läänemere tegevuskava rakendusplaan, Nitraaditundliku ala tegevuskava, Hea põllumajandustava ja veemajanduskavad. Lisaks on suuremad loomakasvatusettevõtted, sh veisefarmid Tööstusheite direktiivi (2010/75/EL) keskkonnakompleksloa kohuslased ning allutatud perioodilisele kontrollile.

Kuivenduse rekonstrueerimise projektid on vastavuses veepoliitika raamdirektiivi artikli 4 lõigetega 7, 8 ja 9 ja arvestavad maaparanduse rekonstrueerimisest tingitud kumulatiivseid mõjusid veekogude seisundile ja leevendusmeetmeid.

Põllumajandustootmise intensiivistumine,ressursipuudus parima võimaliku tehnoloogia rakendamiseks ja ebapiisav keskkonnaalane teadlikkus tingivad jätkuva vajaduse täiendavate põllumajanduslike veekaitsemeetmete järele, mis vastaksid ühtlasi ka eelnimetatud direktiivide eesmärkidele. Senisest enam

tuleks tähelepanu pöörata sõnnikuhoidlate kordategemise kõrval ka hajureostuse ohjamisele. Põllumajanduslikku hajukoormust mõjutab oluliselt sõnniku laotamise aeg ja meetod, vajalik on jätkata täiendavate investeeringute tegemist laotamistehnika kaasajastamiseks sh ka innovaatilisemate tehnoloogiate kasutuselevõtmiseks. Maaparanduse kõrval saab hajureostust piirata suure sihttasemega keskkonnatoetusega, milleks on näiteks keskkonnasõbralik majandamine. Samuti on oluline jätkata mahepõllumajanduse toetamisega.

Mullastik

Põllumuldadel on probleemiks orgaanilise aine vähenemine ja toitainetevaru vähesus teatud muldades (ca 45% põllumuldadest kannatab kaaliumi ja ca 20% fosfori puuduses), mida põhjustab mitte alati klassikaliste külvikordadega arvestamine, toitainete bilansiandmete ja väetusplaanide puudumine, monokultuuride kasvatamine ja tahke sõnniku ning mineraalväetiste piiratud kasutamine. Mahepõllumajanduses on olukord mullaviljakusega veelgi teravam, sest kasutatava orgaaniliste väetiste kogus on isegi väiksem kui tavatootjatel ja seega peaks olema mullaviljakuse säilitamisele tähelepanu pööramine veelgi olulisem. Mullaviljakuse säilitamise ja suurendamisega on raskusi eelkõige taimekasvatusega tegelevatel mahetootjatel, sest Eestis ei toodeta piisavalt sõnnikut ning puudub sageli fosfori ja kaaliumi põldudele andmise võimalus kuna Eestis pole saadaval piisaval hulgal looduslikku päritolu mineraalseid fosforit ja kaaliumi sisaldavaid väetusaineid. Mullaviljakuse ja keskkonna seisukohast on oluline kergesti liikuvate toitainete leostumise minimeerimine. Parimateks meetmeteks on kasutada nii talivilja kui ka heintaimi talvise taimkattena ning tuleks piirata vedelsõnniku andmist sügiskünni alla. Viimane on väga oluline meede leostumise vähendamiseks. Oluline põllumajanduslik keskkonnaprobleem on seotud turvasmuldade kasutamisega – turvasmuldade harimisel turvas laguneb ja mineraliseerub, mistõttu tuleks vältida või vähendada turvasmuldade harimist ja soodustada turbaalade viimist püsirohumaade alla.

Põllumajandusuuringute Keskuse poolt 2013. aastal tehtud põllumuldade tihenemise uuring andis tulemuseks, et võrreldes 2008. aastaga on põllumuldade tallatuse seisund paranenud. 30 testala põhjal oli 2008. aastal hästi õhustatud muldi 13% seirealadest, kuid 2013. aastal oli sama näitaja suurenenud 71%-ni. Suurema orgaanilise süsinikuga muldades oli mulla lasuvustihendus väiksem ja poorsus suurem, kui väiksema Corg sisaldusega muldades.

Muldade hapestumine on oluline probleem eriti Kesk- ja Lõuna-Eestis. Rohkem kui kolmandik Eesti põllumajandusmaast (üle 300 000 ha) on happeline. Peamiselt lähtekivimi omadustest tulenevat muldade hapestumise protsessi ära hoida ei ole võimalik, sest Eesti kliimas toimub pidev mullast kaltsium- ja magneesiumkarbonaatide väljauhtumine. Eesti haritava maa põllumuldade reaktsiooni hoidmist taimede kasvuks soodsal tasemel ning muldade vaesumise ärahoidmist saab tagada muldade neutraliseerimisega.

Eesti mullaerosioonis omab kõige suuremat osakaalu vee-erosioon. Erodeeritud mullad asuvad peamiselt künklikel, tugevalt liigestatud reljeefiga Lõuna- ja Kagu-Eesti aladel, vähemal määral ka Kesk-Eestis Sakala ja Pandivere kõrgustikel. Põllumajandusuuringute Keskuse poolt läbi viidud erosiooniuuringute põhjal on Eestis erodeerunud muldade osakaal väga väike. Erodeerunud ja erosiooniohuga mullad moodustavad vaid 3,1% Eesti põllumaa koguvarust, samal ajal kui EL vastav näitaja on 17%. Vee erosiooniga seotud mullakadu on Eestis 0,16 t/ha/aastas (indikaator 42). Põllumajandusuuringute Keskuse tuuleerosiooni väliuuringutele tuginedes võib öelda, et tuuleerosioon ei ole Eestis suureks probleemiks. Deflatsiooniohtlikud on eelkõige tuultele avatud alad: rannikuäärsed liiv- ja turvasmullad. Tuuleerosioon põhjustab peamiselt muldade omaduste varieeruvamaks muutumist põldude ja massiivide piires ja erinevalt vee-erisioonist suuremahulist mulla ärakannet ei toimu. Valdavalt on deflatsiooniohtlikud liivmuldadega alad kasutusel rohumaadena ja seega on tuuleerosiooni oht minimeeritud. Mullaseadust Eestis veel ei ole,

kuid siseriiklikult on mitmed põllumuldade kaitsmise nõuded kehtestatud nõuetele vastavuse standarditega, põllumajanduskeskkonna- ja kliimameetmest nende täitmiseks toetust ei maksta. Vajadus täiendava muldade kaitse osas on just erodeeritud ja turvastunud muldadel.

Veekasutuse tõhustamine

Eesti asub parasvöötme kliimatsoonis ja seetõttu on meil eeliseid vee kvantitatiivse hulga hoidmisel ning rohkem tähelepanu saame pöörata vee kvaliteedi säilitamisele. Suurimad veetarbijad põllumajanduses on katmikalad, avamaaköögiviljakasvatused ning loomafarmid, eriti sea- ja linnukasvatused. Eestis on üldjuhul sademete hulk suurem kui aurumine. Seetõttu on niisutamine kui tegevus võrreldes kuivendamisega vähese tähtsusega. Kuna Eestis veepuudust ei ole ning niisutussüsteeme on vähe (2013 aasta seisuga on Maaparandussüsteemide registri andmetel 326 ha niisutatavaid alasid (indikaator 20), mis ainult 0,03% kogu kasutuses olevast põllumajandusmaast), ei ole erinevalt paljudest teistest riikidest meil ka niisutusvesi maksustatud.Põllu- ja metsamajanduses on oluline veerežiimi säilitamine mullas ja selle taimedele tagamine. Seda peab tagama korrektselt reguleeritud veerežiim, s.t kuivendus- ja niisutussüsteemid peavad töötama. 2012. aastal oli maaparandussüsteemide registris 65 ha vihmutussüsteeme. Aina rohkem on hakatud kasutama vee kahepoolset reguleerimist, s.t seadedrenaaži ehitamist, mis võimaldavad kuivadel perioodidel tagada taimedele piisava veehulga ja samas tagada, et vett ei raisata. Maaparandussüsteemide registri andmetel on 11.05.2016 seisuga Eestis dreenniisutuse pind (veerežiimi kahepoolse reguleerimine) 3625 ha ja ainult niisutussüsteemidena rajatud süsteemide brutopindala 81,4 ha. Tegemist on enamasti toimivate renoveeritud või uuendatud süsteemidega. Mittetoimiv süsteem loetakse olemasolevaks, kui süsteem on toiminud pärast 2007. aastat, kuid investeering tegemise ajal ei toimi või selle kasutamine pole lubatud. 2007. aastal oli Eestis alasid, kus paiknes niisutussüsteem, 1363 ha. Nimetatud aladel süsteemid puuduvad või on seisukorras, mis ei võimalda niisutustegevust.

Eestis määratakse pinnaveekogu seisund veekogu ökoloogilise ja keemilise seisundi alusel. Põhjavee seisund määratakse keemilise ja koguselise seisundi alusel. Veekogud loetakse heas seisundis olevaks, kui mõlemad seisundid on vähemalt head. Veemajandamiskavade alusel oli 2013. a seisuga 62% Eesti pinnaveekogumitest heas või väga heas seisundis. 38% veekogudest olid seega seisundiga vähem kui hea. Kuna Eestis on niisutussüsteeme vähe (põllumajandusmaal vaid 81,4 hektaril), siis põllumajanduslike niisutussüsteemide veetarve üldjuhul veekogude seisundit ei mõjuta. Vee seisundit ohustavad peamiselt fosfori- ja lämmastikuühendid, mis satuvad vette asulate reoveepuhastitest, metsast ja põllumaalt.

Eestis määratletakse nii pinnaveekogumite kui ka põhjaveekogumite seisund iga kuue aasta järel. Pinnaveekogumite seisund määrati viimati 2013. aastal ja põhjaveekogumite seisund 2014. aastal. Pinnaveekogude seisundiinfo on leitav: http://www.keskkonnaagentuur.ee/et/eesmargid-tegevused/vesi/pinnavesi/veekogumite-seisundiinfo. Põhjaveekogumite seisundiinfo on leitav: http://www.keskkonnaagentuur.ee/et/eesmargid-tegevused/vesi/pohjavesi/pohjavee-seisund. Täiendatud veemajandamiskavad on leitavad siit: http://www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/vesi/veemajanduskavad/veemajanduskavad-2015-2021. Täiendatud on veemajanduskavade peatükki 8.3.5 nõuetega, mida tuleb kohaldada veekogumitel, kust kavandatakse veevõttu. Nimetatud nõuded on toodud järgnevalt:

- selliste tegevuste keskkonnamõju (eel)hindamine, mille puhul on kahtlus, et need võivad veekogumi seisundit halvendada, sh selliste arenduste planeerimisel, millel võib olla veekogumi seisundile oluline mõju;
- keskkonnalubade andmisel veekogumi seisundi halvenemist vältivate tingimuste seadmine (sh arvestades koosmõju ja kumuleeruvat mõju, mis võivad veekogumi seisundit halvendada);

- lisakoormuse avaldumise vältimine või olemasoleva koormuse vähendamine mitteheas seisundis või ohustatud veekogumite valgaladega seotud planeeringute järelevalve (vajadusel täiendavate keskkonnameetmete rakendamise nõude seadmine).

Energiakasutuse tõhustamine

Statistikaameti andmetel suurenes ajavahemikul 2000-2007 energia lõpptarbimine Eestis ligikaudu 30%, jõudes 2007. a 3081 ktoe-ni (kilotonni õli ekvivalenti). 2008-2012 hakkas energiatarbimine majanduskriisi ning energiasäästu meetmete mõjul langema, ning oli 2012. a 2866 ktoe. Toiduainetööstuse osa moodustas kogu tööstussektori energiatarbimisest seejuures 11%. Põllumajanduse ja kalanduse osakaal energia lõpptarbimisest oli veidi alla 4%. Energia lõpptarbimine jagunes toiduainetööstuse ning põllumajanduse ja kalanduse vahel suhtena 35,5 ja 64,5%. Põllumajandussektori energia lõpptarbimine jagunes 2012. a energiakandjate lõikes järgmiselt: mootorikütused 60%, muud kütused 14%, elekter 17% ning soojusenergia 9%. Seega on põllumajanduses kõige suurem energiasäästu probleem ja ühtlasi potentsiaal seotud mootorkütuste tõhusama kasutamisega.

Taastuvate energiaallikate, kõrvalsaaduste, jäätmete, jääkide ja muude mittetoiduliste materjalide kasutamine

Taastuvenergia valdkond arenes Eestis ajavahemikul 2006-2011 märkimisväärselt suure kiirusega. Kogu primaarenergia tootmine oli 2011. aastal Eestis ligikaudu 5039 ktoe, millest põllumajandussektori osakaal oli ligikaudu 3 ktoe ehk 0,05% ja metsandussektori osakaal ligikaudu 914 ktoe ehk 18% (indikaator 43). Soojusenergia tarbimisel on mitmed Eesti asulaid üle läinud biomassi (peamiselt hakkpuit) kasutamisele, mis on võrreldes maagaasi või kütteõliga oluliselt soodsam. Põllumajandussektoris kasutatavate katelde hulk on tõusnud aastatel 2006-2010 208-lt 239-ni ehk 14,9% ning siin moodustavad kõige suurema osa just puitu kasutavad katlad, mille arv on tõusnud 66-lt 76-ni ehk 15,2%.[11] Seega on nii põllumajanduses sarnaselt muude sektoritega katlamajade üleminekul taastuvatele energiaallikatele veel palju arenguruumi. Väga suures mahus on kasvanud hakkpuidu kasutamine energia tootmiseks. Kui 2007. aastal kasutati hakkpuitu primaarenergia tootmiseks 515 000 tihumeetrit, siis 2011. aastaks oli see tõusnud 1 908 000 tihumeetrini ehk enam kui 270%. Sõnniku kasutamine toorainena biogaasitehastes ei ole Eestis veel väga laialt levinud. Siiski on biogaasist elektri ja soojuse tootmisel suur potentsiaal. Seda enam, et tootmise jääkproduktiks olevat digestaati saab võrdväärselt sõnnikuga kasutada põldude väetamiseks.

Põllumajandustegevusest tingitud kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine

2011 aasta inventuuriraporti[12] andmete alusel olid põllumajandussektori kasvuhoonegaaside heitkogused võrreldes 1990. aasta baastasemega 2008. aastal 58% ja 2011. aastal 60% väiksemad. Võrreldes 2005. aasta baastasemega olid heitkogused 2008. aastal 11,9% ning 2011. aastal 7,9% suuremad. Seega ei ole põllumajandussektoris tõenäoliselt problemaatiline täita 1990. aasta baastasemega seotud kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärk. 2005. aasta baastasemega seotud kasvuhoonegaaside heitkoguste kasvu piiramise eesmärgi täitmine nõuab suure tõenäosusega täiendavaid meetmeid. Kõige suurema potentsiaaliga valdkond põllumajandusest tekkivate kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisel on biogaasi tootmine, kuna see võimaldab lisaks sõnnikukäitlusest ja sõnniku laotamisest tuleneva metaani ja dilämmastikoksiidi heitkoguste vähendamisele toota ka taastuvat energiat. Lisaks võimaldab kasvuhoonegaaside heitkogust vähendada lämmastikväetiste tõhusam kasutamine, kliimasõbralikud viljelus- ja künnitehnoloogiad ning turvasmuldadega põldude keskkonnasõbralik majandamine. Eesti on kohustatud aastaks 2020 Euroopa Liidu heitmekaubanduse välistes sektorites, kuhu kuulub ka põllumajandus, hoidma kasvuhoonegaaside heitkoguse kasvu 11% piires võrreldes 2005. aasta tasemega. Lisaks kasvuhoonegaaside

heitkoguse vähendamisele on oluline ka õhku reostavate gaaside heitkoguse vähendamine, millest põllumajanduse puhul on keskne ammoniaak. Selleks on vajalik investeerida keskkonnasõbalikumasse sõnnikukäitlusesse ja sõnnikuhoidlatesse ning tõhustada mineraalväetiste kasutamist.

CO_2 heite vähendamine, sidumise edendamine põllumajanduses ja metsanduses

Kasvuhoonegaaside summaarne heitkogus Eestis oli 2011. aastaks võrreldes 1990. baasaastaga vähenenud ligikaudu 50%. Suurima panuse sellesse on andnud energeetikasektor, mille osakaal heitkogusest oli 2011. aastal 89%; põllumajandussektor on teisel kohal – 6,1%-ga. Maakasutus- ja metsandussektor on ainuke potentsiaalne süsiniku neeldaja. Suurimaks süsiniku sidujaks on metsamaa (2010. a suurenes talletatud süsinikuvaru Eesti metsades 4 013 Gg CO_2 ekv.). Sidumine toimus ka rohumaadel, peamiselt puidu tagavara suurenemise tõttu. CO_2 sidumine on viimasel kümnendil metsades keskmiselt suurenenud 3 008 Gg ehk kolme miljoni tonni võrra aastas.

Kasvuhoonegaaside inventuuri põllumajandussektori arvestuses olevad heitkogused sõltuvad eelkõige tootmise mahust, olles vähendatavad keskkonnasõbralikuma tehnoloogia abil. Inventuuri maakasutuse sektori arvestuses on põllumajandus paratamatult heitkoguste tekitaja, eelkõige põldude lupjamise tõttu ja emissiooni tagajärjel orgaanilistest muldadest.

Suurendamaks CO_2 sidumist ja säilitamist, tuleb edendada biomassi, biogaasi ja, biosöe kasutamist, hoida ja suurendada mulla orgaanilise süsiniku hulka, säilitada ja suurendada püsirohumaade ja metsade pindala ja parandada nende alade hooldamist ning kasutada tõhusalt püsirohumaadelt niidetud heina.

Ettevõtluskeskkond ja ettevõtluse arendamine

2011. a. oli majanduslikult aktiivseid ettevõtteid Eestis 103 883, maaettevõtteid oli nende hulgas 36 031 ehk 34,7%. Majanduslikult aktiivsete ettevõtete arv on viimasel kümnel aastal järjekindlalt tõusnud nii Eestis tervikuna kui maapiirkonnas. 70% kõigist maaettevõtetest moodustasid viie tegevusala ettevõtted: põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük (31,3%); hulgi- ja jaekaubandus (13,3%); ehitus (9,1%); kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus (9%); töötlev tööstus (8,1%). Kogu Eesti ettevõtetest oli nende 5 tegevussala ettevõtete osakaal 2011. a 60%. Nagu Eesti ettevõtted tervikuna, nii on ka maapiirkonnas tegutsevad ettevõtted kontsentreerunud Põhja-Eestisse – kõigist maaettevõtetest 25,6% oli 2011. a registreeritud Harjumaale (kogu Eesti ettevõtetest on Harjumaale registreeritud 52,2%). Üldine ettevõtlusaktiivsus maapiirkonnas on suurim lisaks Tallinna, Tartu ja Pärnu lähiümbruse valdadele ka Lääne-Eestis ja Kagu-Eestis, kuid nende piirkondade vahel on oluline erinevus selle vormis ja mõjutegurites. Kui Tallinna, Tartu, Pärnu lähiümbrusesse on kontsentreerunud eelkõige äriühingud, siis Kagu-Eestis on valdavalt tegemist FIE-dega.

Eesti Maaülikooli poolt läbi viidud uuringu „Maapiirkonna ettevõtjate olukord, arengutrendid ning toetusvajadus“ kohaselt peavad maaettevõtted järgneval seitsmel aastal (2012–2018) kõige olulisemaks investeeringuid masinatesse ja seadmetesse (92,5% vastanutest); järgnesid investeeringud ehitistesse ja rajatistesse (80,3%), olemasolevate toodete arendusse (77,1%), töötajate koolitusse ja väljaõppesse (73,9%), töötajate töötingimuste parandamisse (71,8%) ning uute toodete või teenuste loomisse (71,7%). Uuring näitab muuhulgas ka seda, et maaturismis tuleks uute voodikohtade rajamise asemel (aasta 2011 seisuga on Eestis turismis kasutuses olevatest voodikohtadest 58% maaturismi käsutuses, indikaator 30) keskenduda muude tegevuste toetamisele. EMÜ maaettevõtluse uuringu kohaselt on maaettevõtjatel peamisteks takistusteks investeeringute tegemisel ebapiisav omakapital.

Maaettevõtlus on arenenud ja muutunud mitmekesisemaks. Siiski jäävad maapiirkonnad ka edaspidi

sõltuma edukatest põllumajandus- ja väikeettevõtetest, sh nišimajandusest ning kindlasti on vaja jätkuvalt tegeleda Eesti maapiirkondades ettevõtluse mitmekesistamisega, sh töökohtade loomisega.

Maapiirkondade kohaliku arengu edendamine

Ääremaalised on ligi pooled Eesti omavalitsused, kus elab ligikaudu 140 000 inimest ja mis hõlmavad üle 50% Eesti pindalast. Ääremaa tunnustega piirkondade osatähtsus Eesti rahvastikus ja pindalas kasvab linnastumise, maaelanikkonna vananemise ja negatiivse iibe tõttu. Ääremaalisi kogukondi kammitseb haridus-kultuuriline mahajäämus: kolmanda haridustasemega hõivatute osakaal on ligi poolteist korda väiksem Eesti keskmisest ja kaks korda väiksem Tallinna linnastust. Et ääremaalised piirkonnad on pikema aja vältel kaotanud nooremaid ja aktiivsemaid elanikke, siis on rahvastik vananenud ääremaadel märgatavalt kiiremini kui Eestis tervikuna.Madala asustustihedusega piirkondade (eriti just maakondade äärealade) peamiseks probleemiks on nõrk ja haavatav majandus ning sobivate töökohtade puudus. Maapiirkondade elanike igapäevaelu, eriti töö ja õppimine, on järjest rohkem seotud linnadega. Elanikkonna vähenemine suurendab avalike teenuste osutamise kulusid ja seab seetõttu surve alla teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi nendes piirkondades. Uute oludega kohanemiseks tuleb linnapiirkondadest kaugematele maapiirkondadele ja hõrealadele pöörata omaette tähelepanu, kasutades võimalusel uudseid ja ebatraditsioonilisi lahendusi. Lahendused seisnevad eeskätt avalike teenuste senisest säästlikumas ja innovaatilisemas korraldamises. Oluliseks kohanduvaks võimaluseks on ka erinevate kogukonnateenuste väljaarendamine.

Globaalsel tasandil keskkonnaolude halvenemine avaneb Eestile iselaadi konkurentsieeliseid. Eesti saab üldiselt puhast ja loomulikku loodus- ja elukeskkonda, mis on iseenesest piiratud ressurss, üha rohkem kasutada riikliku kuvandi ja positsiooni edendamiseks. See võib anda otsest majanduslikku kasu nt turistide ja talentide Eestisse meelitamisel. Paljud maamajutus- ja maaturismiettevõtjad pakuvad tooteid ja teenuseid, mis tutvustavad kohalikku loodus- ja kultuuripärandit, sh vaimset kultuuripärandit ja sellega seotud traditsioone. Ühest küljest on kohalik loodus- ja kultuuripärand oluline turismiatraktsioon, teisest küljest pakub see võimaluse turismiinfrastruktuuri arendamiseks.

LEADER-lähenemise üheks peamiseks eeliseks riiklike lähenemistega võrreldes on otsustustasandi kohalikule elanikule lähemale toomine ning piirkondlikke eripärade (piirkonna potentsiaal, ressursid, võimalused), parem arvestamine. Sellise alt-üles lähenemise rakendamiseks tegutseb Eestis 26 kohalikku tegevusgruppi, kes on välja töötanud ja viivad ellu oma piirkonna arengustrateegiaid. 2012. aasta lõpuks on Eesti maapiirkond kohalike tegevusgruppidega sisuliselt kaetud, st territooriumi mõttes on kaetud üle 99% maapiirkonnast (kus elab ka üle 99% maapiirkonna elanikkonnast). Tegevusgruppide liikmete arv on pidevalt kasvanud, kuna kohalikud tegevusgrupid on uutele liikmetele avatud. Keskmiselt on igal kohalikul tegevusgrupil 66 liiget, varieerudes 37st kuni 108ni. 49% liikmetest esindab mittetulundussektorit, 39% ettevõtjaid ning 12% kohalikke omavalitusi.LEADER projektitoetuste määramise andmed näitavad, et LEADER-lähenemine omab regionaalpoliitiliselt positiivset mõju[13], seetõttu oleks oluline sellega vähemalt senisega samas mahus.

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia maapiirkonnas

Kuigi Eestis on avalike e-teenuste ja interneti kasutamise osas parem olukord kui EL-s keskmiselt, jääb Eesti oluliselt maha lairiba infrastruktuuri iseloomustavatest EL keskmistest tasemetest nii kiiruse kui kättesaadavuse osas. Kättesaadavuse tagamine on võtmetähtsusega eelkõige maapiirkondades, kus elanikel, asutustel ja ettevõtjatel sageli puuduvad tiheasustuspiirkondadega võrreldes samaväärsed võimalused elektroonilise side ja infoühiskonnateenuste kasutamiseks. Interneti levialaga on kaetud hinnanguliselt 98%

Eesti territooriumist. Interneti kvaliteet aga on väga ebaühtlane. Kodune internetiühendus on 2013. aasta seisuga Statistikaameti andmetel 80,3% Eesti leibkondadest, sama näitaja maalistes asulates (külad, alevikud) on 75,2%.

[1] Ühised kontekstindikaatorid on toodud peatükis 4.8. Nende uuendatud väärtused vastavad sellele, mis on esitatud Eurostatile.
[2] Uuringu „Eesti regioonide majandusstruktuuri muutuste prognoos“ lõpparuanne, Siseministeerium, lk 159
[3] Tööviljakus hõivatu kohta lisandväärtuse alusel tuhandetes eurodes
[4] Tööjõu kompetentside ja oskuste taseme ning tööturu vajaduste väljaselgitamine põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris. Kera OÜ, DevelopDesign, 2010 [http://www.agri.ee/public/juurkataloog/TEADUS-ARENDUS/T66jou_vajaduse_uuring_sektoris_2010.PDF], 12.12.2012
[5] Koolituse korraldus toidu-, metsandus- ja põllumajandussektoris“ Eesti Konjunktuuriinstituut, 2008. [http://www.agri.ee/public/juurkataloog/TEADUS-ARENDUS/Koolituse_korraldus_toidu_metsandus_ja_pollumajandussektoris.pdf], 12.12.2012
[6] Nõuandeteenuste mõju põllumajandus- ja metsandussektorile. Uuring Eesti maaelu arengukava 2007-2013 meetme 1.3 Nõuandesüsteemi ja –teenuste toetamine tarbeks. Uuringu aruanne, Eesti Maaülikool, 2010 [http://ms.emu.ee/userfiles/MSI%20failid/Uuringud/Meetme%201.3%20uuringu%20aruanne_18112010.pdf] 12.12.2012
[7] Eurostat (22.11.2012)
[8] Aastaraamat Mets 2010, Keskkonnateabe Keskus, Tartu 2012. [http://www.keskkonnainfo.ee/failid/aastaraamat_2010a_parandatud.pdf]. 07.05.2013, lk 3.
[9] Fosfori- ja lämmastikukoormuse uuring punkt- ja hajureostuse allikatest. Fosforväetistes kaadmiumi reostusohu hindamine, Tallinna Tehnikaülikooli Keskkonnatehnika Instituut, 2010
[10] Eesti maaelu arengukava 2007 – 2013 2. telje püsihindamisaruanne 2011. aasta kohta, Põllumajandusuuringute Keskus, 2012
[11*] Statistikaamet [http://www.stat.ee/energeetika]; Põllumajandusministeeriumi arvutused*
[12] Eesti kasvuhoonegaaside inventuuri 1990 - 2011 aruanne. Tallinn 2013 [http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1197603/NIR_EST_1990-2011_15042013.pdf]
[13] Kohalike tegevusgruppide strateegiate põhine visioon Eesti maaelu arengust, Geomedia 2011

4.1.2. Programmipiirkonnas kindlaks tehtud tugevad küljed

1. Piisav pädevus maamajandusliku täiendõppe võimaldamiseks.
2. Eestis on põllumajandusmaad elaniku kohta rohkem võrreldes teiste Euroopa Liidu riikidega.
3. Teatud põllumajandussaaduste (teravilja, piima, liha) kvaliteet on piisavalt kõrge ja stabiilne.
4. Toidutöötlemise ettevõtted on kontsentreerunud.
5. Kliima sobib keskkonnasõbralikuks tootmiseks, põllumajandusmaal on säilinud palju loodusväärtusi (liigendatud põllud, maastikuelemendid) ning püsirohumaade, sh poollooduslike koosluste, osakaal on suur.
6. Mahepõllumajandusmaa ja -tootjate suur osakaal.
7. Eestis on mitmekesine, kõrge loodusväärtusega ja hea majandusliku potentsiaaliga metsaressurss.
8. Rikkalik ajaloo- ja kultuuripärand – rahvuslik käsitöö, pärimusmuusika, rahvustoit, ehituspärand, kohalikud tõud ja sordid.
9. Tugevad kogukonnad ja aktiivsed inimesed, olemas on kogukonnakeskused teenuste osutamiseks ja kaugtöö tegemiseks.

4.1.3. Programmipiirkonnas kindlaks tehtud nõrgad küljed

1. Investeeringud teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni on tagasihoidlikud, vähene ja

koordineerimata teabevahetus teadlaste, koolitajate, konsulentide ja tootjate vahel.
2. Killustatud ja vähene multidissiplinaarsete lahenduste pakkumine põllumajandustootjatele ja -töötlejatele.
3. Põllumajandustootjate madal konkurentsivõime võrreldes EL keskmisega, väikeste põllumajandustootjate halb kohanemisvõime, sh ealine struktuur.
4. Põllumajandustootjate ebapiisavad majanduslikud võimalused täiendavateks investeeringuteks, mh keskkonnakaitselisteks investeeringuteks
5. Kuivendussüsteemide ebarahuldav olukord, mistõttu valdav osa maaparandussüsteemidest vajab uuendamist. Investeeringute nappus vähendab hea ja rahuldava kuivendusseisundiga maade osakaalu.
6. Alternatiivsete kütuste kasutamine põllumajanduses on marginaalse osakaaluga ning jäätmetest energia ja biogaasi tootmine ei ole võrreldes muu biomassiga käivitunud.
7. Tootjate aktiivsus tootmisahela järgmisele astmele liikumisel on madal, suutlikkus investeerida turundus- ja müügitegevusse on väike, puuduvad nišitoodete turustamisvõimalused ning lühikeste tarneahelate ja otseturustusprojektide turuosa on väike.
8. Kõrge lisandväärtusega toodete madal osakaal toidutootmise ahela lõpptoodangu hulgas, sh mahetoodangu töötlemisvõimaluste vähesus.
9. Töötlejate jätkuvalt madal investeerimisvõimekus, mistõttu töötlejate tootlikkus ja konkurentsivõime võrreldes EL keskmisega on madal.
10. Keskkonnasõbralike tootmisviiside vähene vabatahtlik kasutamine, nt muldade kurnamine ebasobilike tootmispraktikate tõttu.
11. Metsamaaomandite killustatus ja ebapiisav ühistegevus, mille tulemuseks on erametsaomanike vähene motiveeritus oma metsade majandamisel ja sellega seotud elurikkuse kaitsel.
12. Vähene motivatsioon kasutada kohalikke ohustatud tõuge ja kohalikke sorte.
13. Aktiivse majandustegevuse ja rahvastiku koondumine linnadesse ja suurematesse keskustesse on toonud kaasa ettevõtjate vähesuse, teenuste kättesaadavuse halvenemise ning atraktiivsete töökohtade nappuse maapiirkonnas.

4.1.4. Programmipiirkonnas kindlaks tehtud võimalused

1. Teadusasutuste kasutamata potentsiaal.
2. Multidissiplinaarne ja süsteemne lähenemine kogu tootmisahela lõikes
3. Uute teaduslahenduste kasutuselevõtt ning sellel põhinev ekspordi ja lisandväärtuse kasv.
4. Maailma rahvastiku kasvust tulenevalt kasvab nõudlus toiduainete ja energiakandjate järele maailmaturul.
5. Tootmiskindluse tagamisel vähendada ilmastikuriske maaparandussüsteemi toimimisvõime tõstmisega.
6. Otseturustamise erinevate vormide, sh taluturgude populaarsuse kasv.
7. Tarbijate teadlikkuse kasv ja ostukäitumise muutus, sh positiivne hoiak kodumaise toodangu tarbimiseks.
8. Kaitstavate alade suur osakaal, olemasolev mosaiikne maakasutus.
9. Piirkondade majanduslik spetsialiseerumine ja eripalgeliste kohaspetsiifiliste arengueeliste/piirkondlike eripärade (mitmekesisus, omanäolisus, loodus- ja ajalooliskultuurilised ressursid) potentsiaal.
10. Sotsiaalse ettevõtluse hoogustumine.
11. Põllumajanduse muutmine keskkonna- ja kliimasõbralikumaks.

4.1.5. Programmipiirkonnas kindlaks tehtud ohud

1. Energia maailmaturu hinnatasemete tõusutrend võib tähendada, et tootmissisendite hinnatõus on suurem ja kiirem kui toodangu hinna kasv.
2. Lühiajaline maailmaturu hindade kõikumine võimaldab üheaegselt tekitada tooraine kiire hinnatõusu ja maailmaturu nõudluse vähenemise ja tuua endaga kaasa nii tootjate kui töötlejate majanduslikud raskused.
3. Tarbijad on hinnatundlikud ja kodumaise eelistus kaob, kui hind tõuseb liiga kõrgeks.
4. Põllumajanduse intensiivistumisega ja kontsentreerumisega kaasnevad ohud (keskkonnareostus, elurikkuse vähenemine, taime- ja loomahaiguste levik).
5. Toidutootmiseks sobiva maa piiratus, bioenergia tootmine konkureerib maaressursi osas toidutootmisega.
6. Jätkuv linnastumine ja demograafilised protsessid, millega kaasneb teenuste, inimeste (sh noorte), teadmiste ja oskuste lahkumine maapiirkonnast.

4.1.6. Üldised taustanäitajad

I Sotsiaalmajanduslik ja maaelu olukord					
1 Rahvaarv					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	Elanikud	1 294 486	2012	1 320 174	2013
maapiirkonnad	% koguväärtusest	48	2012	45,5	2013
vahepealsed piirkonnad	% koguväärtusest	12,4	2012	11,5	2013
linnad	% koguväärtusest	39,6	2012	43	2013
konkreetne maapiirkonna määratlus, mida kasutatakse T21, T22 ja T24 puhul (vajaduse korral)	% koguväärtusest				
2 Vanuseline struktuur					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
< 15-aastased kokku	% kogu elanikkonnast	15,5	2012 p	15,7	2013
15 – 64-aastased kokku	% kogu elanikkonnast	67,3	2012 p	66,3	2013
> 64-aastased kokku	% kogu elanikkonnast	17,2	2012 p	18	2013
< 15-aastased maapiirkondades	% kogu elanikkonnast	15,2	2012 p	15,5	2013
15 – 64-aastased maapiirkondades	% kogu elanikkonnast	67,1	2012 p	63,9	2013
> 64-aastased maapiirkondades	% kogu elanikkonnast	17,6	2012 p	15,2	2013
3 Territoorium					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	Km2	43 698	2012	43 432	2013
maapiirkonnad	% kogualast	82,4	2012	85	2013
vahepealsed piirkonnad	% kogualast	7,7	2012	9,2	2013
linnad	% kogualast	9,9	2012	10	2013
4 Rahvastikutihedus					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	Elanikku km2 kohta	30,9	2011	30,5	2013
maapiirkonnad	Elanikku km2 kohta	18	2011	16,7	2013
5 Tööhõive määr					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku (15 – 64-aastased)	%	67,1	2012	68,2	2013
mehed (15 – 64-aastased)	%	69,7	2012	70,8	2013
naised (15 – 64-aastased)	%	64,7	2012	65,6	2013
* maapiirkonnad (hõredalt asustatud) (15 – 64-aastased)	%	64,8	2012	66,2	2013
kokku (20 – 64-aastased)	%	72,1	2012	70,9	2013
mehed (20 – 64-aastased)	%	75,2	2012	72,4	2013
naised (20 – 64-aastased)	%	69,3	2012	69,4	2013

6 Füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise määr					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku (15 – 64-aastased)	%	8,2	2012	4,6	2013
7 Töötuse määr					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku (15 – 74-aastased)	%	10,2	2012	8,6	2013
noored (15 – 24-aastased)	%	20,9	2012	18,7	2013
maapiirkonnad (hõredalt asustatud) (15 – 74-aastased)	%	9,7	2012	8	2013
noored (15 – 24-aastased)	%	21,6	2012	18,9	2013
8 SKP elaniku kohta					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	Ostujõu pariteedi (PPS) indeks (EL 27 = 100)	68	2012	75	2013
* maapiirkonnad	Ostujõu pariteedi (PPS) indeks (EL 27 = 100)	42	2010	50,1	2013
9 Vaesuse määr					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	% kogu elanikkonnast	23,1	2011	24,2	2015
maapiirkonnad (hõredalt asustatud)	% kogu elanikkonnast	25	2011	26,4	2015
10 Majanduse struktuur (kogulisandväärtus, GVA)					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	miljonites eurodes	14 738	2012	16 550	2013
primaarne	% koguväärtusest	3,7	2012	5,1	2013
sekundaarne	% koguväärtusest	29,7	2012	27,2	2013
kolmas	% koguväärtusest	66,6	2012	67,7	2013
maapiirkonnad	% koguväärtusest	32	2010	29,1	2013
vahepealsed piirkonnad	% koguväärtusest	8,3	2010	8	2013
linnad	% koguväärtusest	59,7	2010	62,1	2013
11 Tööhõive struktuur					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	1000 isikut	602,5	2012	621,3	2013
primaarne	% koguväärtusest	4,6	2012	5,1	2013
sekundaarne	% koguväärtusest	29,8	2012	30,2	2013
kolmas	% koguväärtusest	65,6	2012	65,5	2013
maapiirkonnad	% koguväärtusest	43,2	2010	40	2013
vahepealsed piirkonnad	% koguväärtusest	10,5	2010	9,5	2013
linnad	% koguväärtusest	46,3	2010	50,5	2013
12 Tööviljakus majandussektorite kaupa					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	eurot isiku kohta	24 461,4	2012	24 326,7	2013
esmane	eurot isiku kohta	19 310,7	2012	31 878,9	2013
sekundaarne	eurot isiku kohta	24 442,8	2012	26 103,2	2013
kolmas	eurot isiku kohta	24 834,8	2012	22 674,8	2013

maapiirkonnad	eurot isiku kohta	16 798,7	2010	23 730	2013
vahepealsed piirkonnad	eurot isiku kohta	17 794,8	2010	32 199	2013
linnad	eurot isiku kohta	29 232,5	2010	34 135	2013

II Põllumajandus/sektorite analüüs

13 Tööhõive majandustegevuste kaupa

Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	1000 isikut	624,4	2012	621,3	2013
põllumajandus	1000 isikut	20,3	2012	17,7	2013
põllumajandus	% koguväärtusest	3,3	2012	2,8	2013
metsandus	1000 isikut	7,6	2012	7,2	2013
metsandus	% koguväärtusest	1,2	2012	1,2	2013
toiduainetööstus	1000 isikut	13,2	2012	15,2	2013
toiduainetööstus	% koguväärtusest	2,1	2012	2,4	2013
turism	1000 isikut	19,3	2012	23,4	2013
turism	% koguväärtusest	3,1	2012	3,8	2013

14 Tööviljakus põllumajanduses

Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	eurot aasta tööühiku (AWU) kohta	11 906,1	2010 - 2012	10 271,8	2013

15 Tööviljakus metsanduses

Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	eurot aasta tööühiku (AWU) kohta	NA			

16 Tööviljakus toiduainetööstuses

Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	eurot isiku kohta	16 820,3	2010	20 400	2013

17 Põllumajanduslikud majapidamised (põllumajandusettevõtted)

Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	Number	19 610	2010	19 190	2013
põllumajandusettevõtte suurus <2 ha	Number	2 360	2010	2 200	2013
põllumajandusettevõtte suurus 2–4,9 ha	Number	4 250	2010	4 140	2013
põllumajandusettevõtte suurus 5–9,9 ha	Number	4 070	2010	3 970	2013
põllumajandusettevõtte suurus 10–19,9 ha	Number	3 470	2010	3 340	2013
põllumajandusettevõtte suurus 20–29,9 ha	Number	1 480	2010	1 400	2013
põllumajandusettevõtte suurus 30–49,9 ha	Number	1 170	2010	1 180	2013
põllumajandusettevõtte suurus 50–99,9 ha	Number	1 090	2010	1 150	2013
põllumajandusettevõtte suurus >100 ha	Number	1 720	2010	1 790	2013
põllumajandusettevõtte majanduslik suurus: standardtoodang (SO) <2000	Number	8 600	2010	9 130	2013
põllumajandusettevõtte majanduslik suurus: SO 2000 – 3999	Number	2 940	2010	2 470	2013
põllumajandusettevõtte majanduslik suurus: SO 4000 – 7999	Number	2 750	2010	2 190	2013
põllumajandusettevõtte majanduslik suurus: SO 8000 – 14 999	Number	1 750	2010	1 650	2013
põllumajandusettevõtte majanduslik suurus: SO	Number	1 020	2010	1 020	2013

15 000 – 24 999					
põllumajandusettevõtte majanduslik suurus: SO 25 000 – 49 999	Number	940	2010	980	2013
põllumajandusettevõtte majanduslik suurus: SO 50 000 – 99 999	Number	720	2010	760	2013
põllumajandusettevõtte majanduslik suurus: SO 100 000 – 249 999	Number	500	2010	570	2013
põllumajandusettevõtte majanduslik suurus: SO 250 000 – 499 999	Number	170	2010	190	2013
põllumajandusettevõtte majanduslik suurus: (SO) > 500 000	Number	230	2010	240	2013
keskmine füüsiline suurus	hektarit kasutatavat põllumajandusmaad põllumajandusliku majapidamise kohta	48	2010	49,9	2013
keskmine majanduslik suurus	euro ulatuses standardtoodangut põllumajandusliku majapidamise kohta	30 320,46	2010	35 243	2013
keskmine suurus tööjõuühikutes (töötajad)	Isikut põllumajandusliku majapidamise kohta	2,7	2010	2,3	2013
keskmine suurus tööjõuühikutes (aasta tööühik, AWU)	aasta tööühikut (AWU) põllumajandusliku majapidamise kohta	1,3	2010	1,1	2013
18 Põllumajandusmaa					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kasutatav põllumajandusmaa kokku	ha	940 930	2010	957 510	2013
põllumaa	% kogu kasutatavast põllumajandusmaast	68	2010	65,6	2013
püsirohumaa ja heinamaa	% kogu kasutatavast põllumajandusmaast	31,5	2010	30,9	2013
püsikultuurid	% kogu kasutatavast põllumajandusmaast	0,3	2010	0,4	2013
19 Mahepõllumajanduseks kasutatav põllumajandusmaa					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
sertifitseeritud	kasutatav põllumajandusmaa hektarites	82 390	2010	131 609	2013
muutmisel	kasutatav põllumajandusmaa hektarites	39 180	2010	21 816	2013
osa kasutatavast põllumajandusmaast (sertifitseeritud ja muudetava maa)	% kogu kasutatavast põllumajandusmaast	12,9	2010	16	2013
20 Niisutatud maa					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	ha	330	2010	310	2013
osa kasutatavast põllumajandusmaast	% kogu kasutatavast põllumajandusmaast	0	2010	0	2013
21 Loomühikud					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	lsu	306 280	2010	310 110	2013
22 Põllumajandusettevõtte tööjõud					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
põllumajandusettevõttes korrapäraselt kasutatav tööjõud kokku	Isikud	52 340	2010	44 220	2013
põllumajandusettevõttes korrapäraselt kasutatav tööjõud kokku	aasta tööühik (AWU)	24 550	2010	21 550	2013
23 Põllumajandusettevõtte juhatajate vanuseline struktuur					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
põllumajandusettevõtte juhatajate koguarv	Number	19 610	2010	19 190	2013
< 35-aastaste osakaal	% juhatajate koguarvust	6,9	2010	7,5	2013

<35-aastaste ja >= 55-aastaste suhe	Noorte juhatajate arv 100 eaka juhataja kohta	13,3	2010	14,4	2013
24 Põllumajandusettevõtte juhatajate põllumajanduslik väljaõpe					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
põllumajandusliku baas- ja täisväljaõppe läbi teinud juhatajate osakaal kõigi juhatajate hulgas	% koguväärtusest	36,5	2010	39,6	2013
< 35-aastaste põllumajandusliku baas- ja täisväljaõppe läbi teinud juhatajate osakaal	% koguväärtusest	37,8	2010	43,7	2013
25 Põllumajanduslik faktortulu					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	eurot aasta tööühiku (AWU) kohta	13 535,8	2012	16 645,3	2013
kokku (indeks)	Indeks 2005 = 100	219,4	2012	134,6	2013
26 Põllumajanduslik ettevõtjatulu					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
põllumajandustootjate elatustase	eurot aasta tööühiku (AWU) kohta	17 910,6	2012	21 526,6	2013
põllumajandustootjate elatustase osana muudes sektorites töötavate isikute elatustasemest	%	224,4	2012	212,2	2013
27 Põllumajanduse kogutootlikkus					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku (indeks)	Indeks 2005 = 100	112,4	2009 - 2011	119	2013
28 Kapitali kogumahutus põhivarasse põllumajanduses					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
Kapitali kogumahutus põhivarasse (GFCF)	miljonites eurodes	199,45	2011	226,8	2013
kogulisandväärtuse (GVA) osa põllumajanduses	% kogulisandväärtusest (GVA) põllumajanduses	70,1	2011	68,1	2013
29 Mets ja muu metsamaa (FOWL) (000)					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	1000 ha	2 336,7	2010	2 455,5	2015
osa maa kogupindalast	% maa kogupindalast	53,8	2010	54,3	2015
30 Turismitaristu					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
voodikohtade arv ühismajutusettevõtetes	Voodikohtade arv	52 979	2012	55 482	2013
maapiirkonnad	% koguväärtusest	48,1	2012	50	2013
vahepealsed piirkonnad	% koguväärtusest	19,2	2012	17,9	2013
linnad	% koguväärtusest	32,6	2012	32	2013

III Keskkond/kliima

31 Maakate

Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
põllumajandusmaa osa	% kogualast	32,4	2006	31,7	2012
loodusliku rohumaa osa	% kogualast	0,9	2006	0,8	2012
metsamaa osa	% kogualast	45,7	2006	46,6	2012
põõsastikuga kaetud, üleminekuetapis oleva metsamaa osa	% kogualast	9,4	2006	9,1	2012
loodusliku maa osa	% kogualast	4,8	2006	4,9	2012
tehismaa osa	% kogualast	2,1	2006	2,2	2012
muu maa osa	% kogualast	4,7	2006	4,8	2012

32 Looduslikust eripärast tingitud piirangutega alad

Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	% kogu kasutatavast põllumajandusmaast	40,9	2005		
mägimaa	% kogu kasutatavast põllumajandusmaast	0	2005		
muu	% kogu kasutatavast põllumajandusmaast	35,6	2005		
erimaa	% kogu kasutatavast põllumajandusmaast	5,3	2005		

33 Põllumajanduse intensiivsus

Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
ekstensiivne	% kogu kasutatavast põllumajandusmaast	77,3	2007	56,8	2013
keskmise intensiivsusega	% kogu kasutatavast põllumajandusmaast	20,7	2007	37,8	2013
intensiivne	% kogu kasutatavast põllumajandusmaast	2	2007	5,4	2013
karjamaa	% kogu kasutatavast põllumajandusmaast	53,4	2010	51,3	2013

34 Natura 2000 alad

Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
osa territooriumist	% territooriumist	17,8	2011	17,9	2016
osa kasutatavast põllumajandusmaast (sh loodusliku rohumaa)	% kasutatavast põllumajandusmaast	5,5	2011	5,7	2016
osa metsaala kogupindala	% metsaalast	18,8	2011	18,3	2016

35 Põllumajandusmaal elavate lindude indeks (FBI)

Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku (indeks)	Indeks 2000 = 100	105,5	2006	73,8	2013

36 Põllumajanduslike elupaikade (rohumaa) kaitsestaatus

Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
soodne	% elupaikade hindamistest	25	2004 -	25	2007 - 2012

			2006		
ebasoodne – ebapiisav	% elupaikade hindamistest	58,4	2004 - 2006	72	2007 - 2012
ebasoodne – halb	% elupaikade hindamistest	8,3	2004 - 2006	0	2007 - 2012
teadmata	% elupaikade hindamistest	8,3	2004 - 2006	0	2007 - 2012
37 Suure loodusliku väärtusega (HNV) põllumajandus					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	% kogu kasutatavast põllumajandusmaast	4,8		14	2013
38 Hoiumets					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
klass 1.1	% metsast ja muust metsamaast (FOWL)	6,7	2011	8,9	2015
klass 1.2	% metsast ja muust metsamaast (FOWL)	1,5	2011	2,7	2015
klass 1.3	% metsast ja muust metsamaast (FOWL)	1,9	2011	2	2015
klass 2	% metsast ja muust metsamaast (FOWL)	5,2	2011	9	2015
39 Veevõtt põllumajanduses					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
kokku	1000 m3	60,2	2010		
40 Vee kvaliteet					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
Lämmastiku võimalik ülejääk põllumajandusmaal	kg lämmastikku hektari kohta aastas	22	2006 - 2009	26,3	2011 - 2014
Fosfori võimalik ülejääk põllumajandusmaal	kg fosforit hektari kohta aastas	-8	2005 - 2008	-6,5	2011 - 2014
Magevee nitraadisisaldus – Pinnavesi: Kõrge kvaliteet	% seirekohtadest	78,1	2010	62,9	2012
Magevee nitraadisisaldus – Pinnavesi: Mõõdukas kvaliteet	% seirekohtadest	20,3	2010	32,3	2012
Magevee nitraadisisaldus – Pinnavesi: Halb kvaliteet	% seirekohtadest	1,6	2010	4,8	2012
Magevee nitraadisisaldus – Põhjavesi: Kõrge kvaliteet	% seirekohtadest	90,2	2010	85,9	2012
Magevee nitraadisisaldus – Põhjavesi: Mõõdukas kvaliteet	% seirekohtadest	9,8	2010	11,9	2012
Magevee nitraadisisaldus – Põhjavesi: Halb kvaliteet	% seirekohtadest	0	2010	2,1	2012
41 Mulla orgaaniline aine põllumaal					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
Orgaanilise süsiniku hinnanguline kogusisaldus	megatonnides	13,9	2009	154,6	2012
Orgaanilise süsiniku keskmine sisaldus	g kg	16,2	2009	45,2	2012
42 Mulla vee-erosioon					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
veega ärauhutava pinnase määr	tonni hektari kohta aastas	1,9	2006	0,2	2012
mõjutatud põllumajandusmaa	1000 ha	0	2006 - 2007	0,1	2012
mõjutatud põllumajandusmaa	% põllumajandusmaast	0	2006 - 2007	0	2012
43 Taastuvenergia tootmine põllumajanduses ja metsanduses					

Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
põllumajandusest	kToe	2,7	2010	0	2013
metsandusest	kToe	958	2010	1 067,3	2013
44 Energiakasutus põllumajanduses, metsanduses ja toiduainetööstuses					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
põllumajandus ja metsandus	kToe	109	2011	109,5	2013
kasutus hektari kohta (põllumajandus ja metsandus)	naftaekvivalendi kilo kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta	33,2	2011	33,4	2013
toiduainetööstus	kToe	62	2011	64,1	2013
45 Kasvuhoonegaaside heitkogus põllumajandusest					
Näitaja nimi	Ühik	Väärtus	Aasta	Ajakohastatud väärtus	Ajakohastatud aasta
põllumajandus kokku (CH_4 ja N_2O ning mullast lähtuv heide/heite vähendamine mulla abil)	1000 t CO_2-ekvivalenti	1 286,6	2010	1 303,5	2013
osa kasvuhoonegaaside koguheitest	% kogu netoheitest	7,7	2010	6	2013

4.1.7. Programmispetsiifilised taustanäitajad

Sektor	Kood	Näitaja nimi	Väärtus	Ühik	Aasta

4.2. Vajaduste hindamine

Vajaduse pealkiri (või viitenumber)	P1			P2		P3		P4			P5					P6			Valdkondadevahelised eesmärgid		
	1A	1B	1C	2A	2B	3A	3B	4A	4B	4C	5A	5B	5C	5D	5E	6A	6B	6C	Keskkond	Kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine	Innovatsioon
Biogaasist elektri ja soojuse tootmine													X	X							
Biomassi laiem kasutuselevõtt													X	X							
E-teenuste tarbimisvõimaluste suurendamine																		X			
Ekspordipotentsiaal						X															
Elupaikade taastamine ja hoidmine								X													
Happeliste muldade neutraliseerimine										X											
Juurdepääs finantsvahenditele				X												X					
Koostöö	X																				
Kõrgema lisandväärtusega toodete tootmise osakaalu suurendamine						X															
Liblikõieliste või kõrreliste heintaimede allakülvide kasutamine															X						
Liigilise mitmekesisuse säilitamine								X													
Loomade heaolu						X															
Maastike esteetilise väärtuse suurendamine								X													

Maastikulise mitmekesisuse säilitamine								X													
Metsa tootlikkuse säilitamine								X													
Metsatulekahjude vältimine								X													
Mootorkütuste tõhusam kasutamine												X									
Muldade viljakuse tagamine										X											
Niisutussüsteemid				X							X										
Pikaajalised projektid			X																		
Põllumajandussektori vanuseline struktuur					X																
Põllumajandustootmise keskkonnasäästlikkus				X																	
Rakendusuuringud		X																			
Riskijuhtimine							X														
Toitainete leostumise minimeerimine										X											
Tootlikkuse tõstmine				X																	
Tugev kohalik kogukond ja elanike sotsiaalne kaasatus																	X				
Turundus- ja müügitegevus						X															
Turvasmuldade harimise minimeerimine										X					X						
Töötlemisvõimsuste efektiivsem						X															

kasutamine																					
Uute töökohtade loomine																**X**					
Veekogude eutrofeerumise vältimine									**X**												
Veekvaliteedi parandamine									**X**												
Ühistegevus						**X**															
Ühtse nõuandesüsteemi funktsioneerimine			**X**																		

4.2.1. Biogaasist elektri ja soojuse tootmine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 5C) Taastuvate energiaallikate, kõrvalsaaduste, jäätmete, jääkide ja muude toiduks mittekasutatavate toorainete pakkumise ja kasutamise hõlbustamine biomajanduse edendamise eesmärgil
- 5D) Põllumajanduse põhjustatud kasvuhoonegaaside ja ammoniaagi heitkoguste vähendamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Soodustada tuleks biogaasist elektri ja soojuse tootmist. Nt sõnniku kasutamine toorainena biogaasitehastes ei ole Eestis veel väga laialt levinud, kuigi sellel tegevusel on suur potentsiaal.

Biogaasi tootmine on ka kõige suurema potentsiaaliga valdkond põllumajandusest tekkivate kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisel, kuna see võimaldab lisaks sõnnikukäitlusest ja sõnniku laotamisest tuleneva metaani ja dilämmastikoksiidi heitkoguste vähendamisele toota ka taastuvat energiat.

4.2.2. Biomassi laiem kasutuselevõtt

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 5C) Taastuvate energiaallikate, kõrvalsaaduste, jäätmete, jääkide ja muude toiduks mittekasutatavate toorainete pakkumise ja kasutamise hõlbustamine biomajanduse edendamise eesmärgil
- 5D) Põllumajanduse põhjustatud kasvuhoonegaaside ja ammoniaagi heitkoguste vähendamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Võrreldes maagaasi või kütteõliga on soojusenergia tarbimisel/tootmisel oluliselt soodsam kasutada biomassi, kuid põllumajanduses on katlamajade üleminekul taastuvatele energiaallikatele veel palju arenguruumi. Biomassi nõudluse suurenemine loob tulevikus uusi võimalusi nii metsandussektorile kui ka põllumajandusele kuid eeldab ka sellekohaseid investeeringuid.

Kliimamuutuste leevendamiseks võiks soodustada biomassi kasutamist ja taastuvenergia tootmist, investeeringuid loomakasvatusehitistesse (sh sõnnikuhoidlatesse) ning põllumajandusettevõtete tehnoloogia taseme tõstmist.

4.2.3. E-teenuste tarbimisvõimaluste suurendamine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 6C) Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) kättesaadavuse, kasutamise ja kvaliteedi parandamine maapiirkondades

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Kuna üheks oluliseks hoovaks teenuse kättesaadavuse parandamisel ning maa- ja linnapiirkondade vahelise ebavõrdsuse vähendamisel on e-teenuste tarbimisvõimaluste suurendamine, siis tuleks investeeringute tegemisel panustada ka internetiga liitumisse.

4.2.4. Ekspordipotentsiaal

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 3A)Toormetootjate konkurentsivõime parandamine nende parema integreerimise abil põllumajanduslike toiduainete tarneahelasse kvaliteedikavade kaudu, mis annavad põllumajandustoodetele lisaväärtuse, kohalike turgude edendamise ja lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade ja tootmisharudevaheliste organisatsioonide kaudu

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Kuna Eesti toiduainetööstuse areng sõltub paljuski ekspordist tuleb mahukate investeerimisotsuste tegemisel arvestada toodete ekspordipotentsiaaliga.

4.2.5. Elupaikade taastamine ja hoidmine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 4A) Elurikkuse ennistamine, säilitamine ja parandamine, sh Natura 2000 aladel ja looduslikust või muust eripärast tingitud piirangutega aladel, ning suure loodusliku väärtusega põllumajanduse ja Euroopa maastike seisundi ennistamine, säilitamine ja parandamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

EL-i elurikkuse strateegia 2020 eesmärkide saavutamiseks on oluline Eestis leiduvate ohustatud taime- ja loomaliikide elutingimuste parandamine läbi elupaikade taastamise ja hoidmise. Poollooduslike koosluste, sealhulgas näiteks rannaniitude kinnikasvamine põhjustab tänapäeval lisaks väärtuslike elupaikade kadumisele majanduslikku kahju ka põllumajandustootjatele. Seetõttu on oluline nende soodsa seisundi säilitamine.

4.2.6. Happeliste muldade neutraliseerimine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 4C) Mullaerosiooni tõkestamine ja mulla majandamise parandamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Rohkem kui kolmandik Eesti põllumajandusmaast on happeline. Muldade hapestumine on oluline probleem eriti Kesk- ja Lõuna-Eestis. Põllumuldade reaktsiooni hoidmiseks taimede kasvuks soodsal tasemel ning muldade vaesumise ärahoidmiseks tuleb muldi neutraliseerida.

4.2.7. Juurdepääs finantsvahenditele

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 2A) Kõigi põllumajandusettevõtete majandustegevuse tulemuslikkuse parandamine ning põllumajandusettevõtete ümberkorraldamise ja moderniseerimise hõlbustamine, eelkõige eesmärgiga suurendada turul osalemist ja turule orienteeritust ning põllumajandusliku tegevuse mitmekesistamist
- 6A) Tegevusvaldkondade mitmekesistamise, väikeettevõtete loomise ja arendamise ning töökohtade loomise hõlbustamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Maapiirkonna ettevõtjate sissetulekute ja säästude piiratus takistab juurdepääsu erinevatele finantsvahenditele. Selleks, et erinevate finantsvahendite kättesaadavuse keerukus maapiirkondades ei muutuks takistuseks investeeringute tegemisel, on vajadus finantsinstrumendi järele. Piiratud finantsvahendite tingimustes väikeettevõtluse edendamiseks vajalike investeeringute tegemisele aitab kaasa finantsinstrumendi rakendamine ka väikeettevõtluse sektoris.

4.2.8. Koostöö

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 1A) Innovatsiooni ja koostöö toetamine ning teadmistebaasi arendamine maapiirkondades

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete võimekus teadus- ja arendustegevust teha on nõrk. Selleks, et suunata ettevõtteid edendama teadus- ja arendustegevust ja rakendama tehnilist ja majanduslikku innovatsiooni tuleb soodustada koostööd teiste ettevõtete, avaliku sektori ning teadus- ja arendusasutustega. Koostöö edendamine on oluline, et aidata luua seos tipptasemel teadusuuringute ja tehnoloogia ning põllumajandustootjate, ettevõtjate ja nõustamisteenuste osutajate vahel. Enam tuleb tähelepanu pöörata organisatsiooni- ja protsessiinnovatsioonile ning keskenduda tooteinnovatsioonile.

4.2.9. Kõrgema lisandväärtusega toodete tootmise osakaalu suurendamine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 3A)Toormetootjate konkurentsivõime parandamine nende parema integreerimise abil

põllumajanduslike toiduainete tarneahelasse kvaliteedikavade kaudu, mis annavad põllumajandustoodetele lisaväärtuse, kohalike turgude edendamise ja lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade ja tootmisharudevaheliste organisatsioonide kaudu

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Tähelepanu tuleb pöörata kõrgema lisandväärtusega toodete tootmise osakaalu suurendamisele, mis tagab turult kõrgema ja stabiilsema sissetuleku kõigile tarneahela lülidele. Sealjuures tuleb suurendada mahetoidu töötlemise võimalusi ning mahtusid.

4.2.10. Liblikõieliste või kõrreliste heintaimede allakülvide kasutamine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

• 5E) Põllumajanduses ja metsanduses CO_2 säilitamise ja sidumise edendamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Kasvuhoonegaaside emissiooni vähendamise seisukohast tuleks soodustada liblikõieliste või kõrreliste heintaimede allakülvide kasutamist põllukülvikorras.

4.2.11. Liigilise mitmekesisuse säilitamine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

• 4A) Elurikkuse ennistamine, säilitamine ja parandamine, sh Natura 2000 aladel ja looduslikust või muust eripärast tingitud piirangutega aladel, ning suure loodusliku väärtusega põllumajanduse ja Euroopa maastike seisundi ennistamine, säilitamine ja parandamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Liigikaitse eesmärgid Eestis on tagada kõikide siin looduslikult esinevate liikide soodne seisund sh alamliikide ja populatsioonide tasemel ja säilitada liigiline mitmekesisus kõikides selle avaldumisvormides. Looduslike taime- ja loomaliikide kõrval on oluline säilitada ka kultuurtaimede sortide ja koduloomade tõugude geneetilist mitmekesisust. Seetõttu on oluline jätkata ohustatud tõugude ja olulise kohalike taimesortide kasutamist.

4.2.12. Loomade heaolu

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

• 3A)Toormetootjate konkurentsivõime parandamine nende parema integreerimise abil põllumajanduslike toiduainete tarneahelasse kvaliteedikavade kaudu, mis annavad

põllumajandustoodetele lisaväärtuse, kohalike turgude edendamise ja lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade ja tootmisharudevaheliste organisatsioonide kaudu

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Tootmise intensiivistumisega kaasneb oht, et suurema produktiivsuse ja kuluefektiivsuse nimel hakatakse tegema järeleandmisi loomade heaolus. Seetõttu on tähtis tähelepanu pöörata ka loomade pidamistingimustele ja liikumisvabadusele.

4.2.13. Maastike esteetilise väärtuse suurendamine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

• 4A) Elurikkuse ennistamine, säilitamine ja parandamine, sh Natura 2000 aladel ja looduslikust või muust eripärast tingitud piirangutega aladel, ning suure loodusliku väärtusega põllumajanduse ja Euroopa maastike seisundi ennistamine, säilitamine ja parandamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Maastike esteetilise väärtuse suurendamisele ning põllumajandusega seotud kultuuripärandi kaitsmisele aitaks kaasa maastikuelementide säilitamine, sealjuures traditsiooniliste kiviaedade rajamine ja taastamine, mis ühtlasi loob tingimused bioloogiliseks mitmekesisuseks.

4.2.14. Maastikulise mitmekesisuse säilitamine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

• 4A) Elurikkuse ennistamine, säilitamine ja parandamine, sh Natura 2000 aladel ja looduslikust või muust eripärast tingitud piirangutega aladel, ning suure loodusliku väärtusega põllumajanduse ja Euroopa maastike seisundi ennistamine, säilitamine ja parandamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Põllumajandusmaa üldise liigilise mitmekesisuse ja arvukuse hoidmiseks tuleb säilitada maastikulist mitmekesisust metsakoosluste, poollooduslike ja looduslike niitude ja neid ühendavate looduslike koridoridega. Sealjuures on vaja pöörata kõrgendatud tähelepanu põllulindudele.

4.2.15. Metsa tootlikkuse säilitamine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

• 4A) Elurikkuse ennistamine, säilitamine ja parandamine, sh Natura 2000 aladel ja looduslikust või muust eripärast tingitud piirangutega aladel, ning suure loodusliku väärtusega põllumajanduse ja

Euroopa maastike seisundi ennistamine, säilitamine ja parandamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Metsa tootlikkuse säilitamiseks tuleb valgustus- ja esmase harvendusraiega kujundada puistute koosseisu ja juurdekasvu ning sellega suurendada metsa majandamise pikaajalist tulukust ja süsinikusidumist.

4.2.16. Metsatulekahjude vältimine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 4A) Elurikkuse ennistamine, säilitamine ja parandamine, sh Natura 2000 aladel ja looduslikust või muust eripärast tingitud piirangutega aladel, ning suure loodusliku väärtusega põllumajanduse ja Euroopa maastike seisundi ennistamine, säilitamine ja parandamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Metsatulekahjude läbi keskkonnale tekitatava kahju vältimiseks on oluline pöörata tähelepanu metsatulekahjude ennetamisele.

4.2.17. Mootorkütuste tõhusam kasutamine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 5B) Energiakasutuse tõhustamine põllumajanduses ja toiduainetetööstuses

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Põllumajanduse kõige suurem energiasäästu probleem ja ühtlasi potentsiaal on seotud mootorkütuste tõhusama kasutamisega. Selleks tuleks soodustada energiasäästlikumate ja taastuvaid kütuseid tarbivate põllumajandusmasinate kasutusele võtmist ning täppisviljelust.

4.2.18. Muldade viljakuse tagamine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 4C) Mullaerosiooni tõkestamine ja mulla majandamise parandamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Põllumuldadel on probleemiks orgaanilise aine ja toitainetevaru vähesus mullas, mistõttu on oluline tagada põllumajanduslike muldade viljakus, mida on muuhulgas võimalik saavutada liblikõieliste või kõrreliste

heintaimede kasvatamisega põllukülvikorras ja püsirohumaadel ning heintaimede allakülvidega põllukülvikorras kasvatatavatele terakultuuridele.

4.2.19. Niisutussüsteemid

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 2A) Kõigi põllumajandusettevõtete majandustegevuse tulemuslikkuse parandamine ning põllumajandusettevõtete ümberkorraldamise ja moderniseerimise hõlbustamine, eelkõige eesmärgiga suurendada turul osalemist ja turule orienteeritust ning põllumajandusliku tegevuse mitmekesistamist
- 5A) Veekasutuse tõhustamine põllumajanduses

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Ilmastikuriskide vähendamiseks ja stabiilsete saakide saamiseks ning samaaegseks vee raiskamise vältimiseks on vajalik hakata tähelepanu pöörama niisutussüsteemide rajamisele ja toimimisele. Ühe tegevusena tuleks toetada niisutamissüsteemide rajamist, et tagada ettevõtjatele võimalus katmikalal ja lühiajalistel kuivadel perioodide tõttu ka avamaal põllumajandustooteid kvaliteetselt ja efektiivselt kasvatada. Kuna Eestis põhjustab sademete hulga muutlikkus ja nende ebaühtlane jaotus põllumajanduskultuuride saakide kõikumisest, siis on niisutamine Eestis vajalik eelkõige stabiilse saagi saamiseks köögivilja- ja aiandussektoris.

4.2.20. Pikaajalised projektid

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 1C) Elukestva ja kutsealase õppe parandamine põllumajandus- ja metsandussektoris

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Majanduses kõrgema tootlikkuse saavutamine ei ole ilma olemasoleva tööjõu täiend- või ümberõppeta võimalik. Seega on vaja laiendada olemasoleva tööjõu võimalusi koolitustel osalemiseks ning toetada teatud teemade teavitamise efektiivsemaks käsitlemiseks pikaajaliste projektide elluviimist (näiteks teemadel säästlik taimekasvatus, toiduteave jm).

4.2.21. Põllumajandussektori vanuseline struktuur

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 2B) Piisavalt kvalifitseeritud põllumajandustootjate põllumajandussektorisse sisenemise hõlbustamine ja eelkõige põlvkondadevahetuse hõlbustamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Eesti põllumajandustootmise uuendamiseks ning Eesti põllumajanduse uuele tasemele viimiseks on oluline kaasata sektorisse noori. Samas on noorte majapidamisjuhtide osakaal ebapiisav ja seetõttu tuleb senisest suuremal määral soodustada põllumajandusalase pädevusega ja töökogemusega juhtide noorema põlvkonna osalemist põllumajandustootmises.

4.2.22. Põllumajandustootmise keskkonnasäästlikkus

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 2A) Kõigi põllumajandusettevõtete majandustegevuse tulemuslikkuse parandamine ning põllumajandusettevõtete ümberkorraldamise ja moderniseerimise hõlbustamine, eelkõige eesmärgiga suurendada turul osalemist ja turule orienteeritust ning põllumajandusliku tegevuse mitmekesistamist

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Kusjuures kõrget tootlikkust ja efektiivsust ei saa seada eesmärgiks omaette, silmas tuleb pidada ka tootmise keskkonnasäästlikkust, mille üheks väljundiks võib olla mahetootmine.

4.2.23. Rakendusuuringud

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 1B) Põllumajanduse, toidu tootmise ja metsanduse ning teadusuuringute ja innovatsiooni vaheliste sidemete tugevdamine, sh paranenud keskkonnajuhtimise ja keskkonnategevuse tulemuslikkuse eesmärgil

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Põllumajandussektori ettevõtete teadus- ja arendustegevuse märkimisväärseks suurendamiseks tuleb enam panustada põllumajanduslikku teadus- ja arendustegevusse läbi rakendusuuringute. Taristute, seadmete ja tegevuste planeerimised tuleb korralikult läbi mõelda ja eesmärgiks seada koostöö erinevate asutuste vahel.

4.2.24. Riskijuhtimine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 3B) Põllumajandusettevõtte riskiennetamise ja -juhtimise toetamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Riskijuhtimise eesmärki täidavad kaudselt ka toodangu mitmekesistamine ning põllumajandustoetused.

4.2.25. Toitainete leostumise minimeerimine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 4C) Mullaerosiooni tõkestamine ja mulla majandamise parandamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Mullaviljakuse ja keskkonna seisukohast on oluline kergesti liikuvate toitainete leostumise minimeerimine, mille parimateks meetmeteks on kasutada nii talivilja kui heintaimi talvise taimkattena ning tuleks piirata vedelsõnniku andmist sügiskünni alla.

4.2.26. Tootlikkuse tõstmine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 2A) Kõigi põllumajandusettevõtete majandustegevuse tulemuslikkuse parandamine ning põllumajandusettevõtete ümberkorraldamise ja moderniseerimise hõlbustamine, eelkõige eesmärgiga suurendada turul osalemist ja turule orienteeritust ning põllumajandusliku tegevuse mitmekesistamist

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Arvestades köögivilja, puuvilja, kartuli ja veise- ning linnuliha madalat isevarustatuse taset, saagikuste madalat taset ning ettevõtete majanduslikku seisu võrreldes EL keskmisega, siis on Eesti põllumajanduse ees väga suured väljakutsed. Et Eesti põllumajandustootjad oleksid maailmaturul konkurentsivõimelised, tuleb neil jätkuvalt tõsta oma tootlikkust, sh vähendades tootmistõrkeid ja ning tõstes tootmiskindlust. See omakorda eeldab edasiste investeeringute tegemist:

- tootmistehnoloogiate täiustamiseks eesmärgiga stabiliseerida ja suurendada saagikust,
- käsitsi tehtavate tööde osakaalu vähendamiseks (eelkõige aiandustootmises);
- piimatootmisüksuste kaasajastamiseks;
- maa taristu olukorra parandamiseks (eelkõige läbi olemasolevate kuivendussüsteemide rekonstrueerimise).

Samuti tuleb arvestada asjaoluga, et enamasti ei kata toodetud põllumajandustoodangu väärtus tootmiseks tehtud kulutusi ja seetõttu on vajadus asjakohaste investeeringutoetuste järele.

4.2.27. Tugev kohalik kogukond ja elanike sotsiaalne kaasatus

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 6B) Maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Maapiirkonna arengu tähtis eeldus on tugev kohalik kogukond ja elanike sotsiaalne kaasatus. Seetõttu on oluline vähemalt senisega samas mahus jätkata LEADER-lähenemisega, mille üheks peamiseks eeliseks riiklike lähenemistega võrreldes on otsustustasandi kohalikule elanikule lähemale toomine ning piirkondlikke eripärade parem arvestamine toetuste suunamisel.

4.2.28. Turundus- ja müügitegevus

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 3A)Toormetootjate konkurentsivõime parandamine nende parema integreerimise abil põllumajanduslike toiduainete tarneahelasse kvaliteedikavade kaudu, mis annavad põllumajandustoodetele lisaväärtuse, kohalike turgude edendamise ja lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade ja tootmisharudevaheliste organisatsioonide kaudu

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Senisest enam tuleb tähelepanu pöörata turundus- ja müügitegevusele. Muude võimaluste juures tuleks algatada erinevaid põllumajandustoodete otseturustamisele suunatud tegevusi, seda eriti väikeste tootmismahtudega nišitoodete puhul.

4.2.29. Turvasmuldade harimise minimeerimine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 4C) Mullaerosiooni tõkestamine ja mulla majandamise parandamine
- 5E) Põllumajanduses ja metsanduses CO_2 säilitamise ja sidumise edendamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Oluline põllumajanduslik keskkonnaprobleem on seotud turvasmuldade kasutamisega, mistõttu tuleks vältida või vähendada turvasmuldade harimist ja soodustada turbaalade viimist püsirohumaade alla.

4.2.30. Töötlemisvõimsuste efektiivsem kasutamine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 3A)Toormetootjate konkurentsivõime parandamine nende parema integreerimise abil põllumajanduslike toiduainete tarneahelasse kvaliteedikavade kaudu, mis annavad

põllumajandustoodetele lisaväärtuse, kohalike turgude edendamise ja lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade ja tootmisharudevaheliste organisatsioonide kaudu

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Eesti toiduainesektori kaasajastamise ja mahtude suurendamisega seoses on investeeringuvajadus suur, kuid lisaks sellele viitavad madalad efektiivsusnäitajad vajadusele olemasolevaid töötlemisvõimsuseid efektiivsemalt kasutada.

4.2.31. Uute töökohtade loomine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

• 6A) Tegevusvaldkondade mitmekesistamise, väikeettevõtete loomise ja arendamise ning töökohtade loomise hõlbustamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Väike ettevõtluse osakaal maal on viinud selleni, et maarahval ei ole sobilikke ja tulusaid töökohti, mis võimaldaksid neil saavutada linnaelanikega samaväärse elatustaseme. Lisaks suurendab elanikkonna vähenemine avalike teenuste osutamise kulusid ja seab seetõttu surve alla teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi nendes piirkondades. Tulenevalt primaarsektori hõive kokkutõmbumisest sõltub maapiirkondade (majanduslik) areng suurel määral uute töökohtade kättesaadavusest ja ettevõtluse mitmekesisusest, millele aitab kaasa kohaliku mittepõllumajandusliku väikeettevõtluse edendamine ja töökohtade loomine maapiirkondades.

4.2.32. Veekogude eutrofeerumise vältimine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

• 4B) Veemajanduse, sh väetiste ja pestitsiidide kasutamise parandamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Veekogude eutrofeerumise vältimiseks on oluline tagada kuivendussüsteemide toimimine.

4.2.33. Veekvaliteedi parandamine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

• 4B) Veemajanduse, sh väetiste ja pestitsiidide kasutamise parandamine

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Põllumajandusest tulenev keskkonnakoormus, põllumajandustootmise intensiivistumine viljakamatel aladel, ressursipuudus parima võimaliku tehnoloogia rakendamiseks ja ebapiisav keskkonnaalane teadlikkus tingivad jätkuva vajaduse põllumajanduslike veekaitsemeetmete järele. Sh sõnnikuhoidlate kordategemisele ja hajureostuse ohjamisele. Oluline on jätkata mahepõllumajanduse toetamisega, kuna mahetootmisel puhastuvad mullad aja jooksul taimekaitsevahendite jääkidest, mis parandab omakorda ka vee kvaliteeti. Vajaduste hindamisel on arvestatud veemajanduskavades identifitseeritud vajadusi. Arengukava meetmete rakendamise tulemusel veekvaliteet ei halvene.

4.2.34. Ühistegevus

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 3A)Toormetootjate konkurentsivõime parandamine nende parema integreerimise abil põllumajanduslike toiduainete tarneahelasse kvaliteedikavade kaudu, mis annavad põllumajandustoodetele lisaväärtuse, kohalike turgude edendamise ja lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade ja tootmisharudevaheliste organisatsioonide kaudu

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Oluline eeldus on koostöö nii erinevate tootjate kui ka tootjate ja töötlejate vahel. Ühistegevus aitaks kaasa tootmismahtude kontsentreerumisele ning seeläbi turujõu suurenemisele, sealjuures ekspordimahtude suurendamisele. Ühistud võimaldavad pakkuda liikmetele abiteenuseid ja võiksid olla oluliseks abiks tootmise kaasajastamisel. Ühistegevus on ka otseturustuse ja lühikeste tarneahelate arengu eelduseks ning võimaldaks panustada lisandväärtuse andmisel.

4.2.35. Ühtse nõuandesüsteemi funktsioneerimine

Prioriteedid/sihtvaldkonnad

- 1C) Elukestva ja kutsealase õppe parandamine põllumajandus- ja metsandussektoris

Valdkondadevahelised eesmärgid

Kirjeldus

Tagada tuleb kvaliteetse, tasakaalustatud ja arenguvõimelise ühtse nõuandesüsteemi funktsioneerimine. Sealjuures tuleb erialase nõuande võimekuse suurendamiseks kaasata nõuandesüsteemi erialaorganisatsioonid ning välja töötada komplekssed nõuandetooted ja nõustamispaketid.

5. STRATEEGIA KIRJELDUS

5.1. Maaelu arengu programmi abil käsitletavate vajaduste ning eesmärkide, prioriteetide, sihtvaldkondade ja sihtväärtuste valiku põhjendus, lähtudes SWOT-analüüsi ja vajaduste hindamise käigus saadud tõenditest. Vajaduse korral lisada programmi kaasatud valdkondlike allprogrammide põhjendus. Põhjenduses tuleb eelkõige näidata, et määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 8 lõike 1 punkti c alapunktides i ja iv osutatud nõuded on täidetud

Prioriteedi 1 tõi 4. peatükis olev SWOT-analüüs (edaspidi "eelmine peatükk") välja, et, investeeringud teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni on tagasihoidlikud ning teadlaste, koolitajate, konsulentide ja tootjate vaheline koostöö ja teabevahetus on vähene ja koordineerimata, sellest tulenevalt on Maaelu arengukava 2014-2020 eesmärgiks antud valdkonnas toimiv tootja, töötleja, nõustaja ja teadlase vaheline koostöö, ajakohane teadus- ja arendustegevus ning teadmussiire. Vastava eesmärgi raames kavandatavad tegevused aitavad kaasa Konkurentsivõime kavas Eesti 2020 seatud eesmärgile tõsta teadus- ja arendustegevuse investeeringute tase aastaks 2015 2%-ni ka aastaks 2020 3%-ni SKP-st. Erasektori panus teadus- ja arendustegevusse põllumajandusega seotud aladel oli 2011. aastal 0,07% põllumajanduse, metsanduse ja kalapüügi sisemajanduse koguproduktist (põllumajanduse SKP) jooksevhindades, eesmärgiks on perioodi lõpuks jõuda 0,15% tasemele. Põllumajandusteaduse teadus- ja arendustegevuse kulutuste osatähtsus kasumitaotluseta institutsionaalses sektoris moodustas 2010. aastal 1,87% põllumajanduse SKP-st, eesmärgiks on perioodi lõpuks jõuda 2,8% tasemele.

Sihtvaldkonnas **1A (Innovatsiooni ja koostöö toetamine ning teadmistebaasi arendamine maapiirkondades)** on Eesti maaelu arengukava 2014–2020 (edaspidi *arengukava*) eesmärgiks, et aastaks 2025 on arengukava avaliku sektori kogurahastusest vähemalt **4,07%** panustatud innovatsiooni toetamiseks ja teadmistebaasi parandamiseks maapiirkondades. See on kooskõlas ka üldisemate riiklike prioriteetidega: nt. on Konkurentsivõime kavas Eesti 2020 seatud eesmärgiks teadus- ja arendustegevuse investeeringute taseme 3%-ni SKP-st tõstmine.

Sihtvaldkonnas **1B (Põllumajanduse, toidu tootmise ja metsanduse ning teadusuuringute ja innovatsiooni vaheliste sidemete tugevdamine, sealhulgas paranenud keskkonnajuhtimise ja keskkonnategevuse tulemuslikkuse eesmärgil)** on arengukava eesmärgiks **22** koostööalase toimingu toetamine 2025. aastaks.

Sihtvaldkonnas **1C (Elukestva õppe ja kutsealase õppe parandamine põllumajandussektoris ja metsandussektoris)** on arengukava eesmärgiks 6 **750** põllumajanduses, toidusektoris või metsandussektoris hõivatud inimese osalemine arengukava raames toetatavatel koolitustel 2025. aastaks.

Prioriteedi 2 osas eelmises peatükis väljatoodud vajadusi ja võimalusi – põllumajandusettevõtete madal investeerimisvõimekus (sh keskkonna valdkonnas, kuivendus- ja niisutusinvesteeringuteks), madal tootlikkus ja konkurentsivõime võrreldes ELi keskmisega, sektori ebasoodne vanuseline struktuur, sõltuvus tootmissisenditest ning maailma rahvastiku kasvust tulenev kasvav nõudlus toiduainete ja energiakandjate järele maailmaturul – arvesse võttes, on Maaelu arengukava 2014-2020 eesmärgiks antud valdkonnas, et elujõulisele ja jätkusuutlikule toidutootmisele suunatud põllumajandussektor on konkurentsivõimeline, ressursitõhus ja jätkusuutliku vanuselise struktuuriga. Seeläbi panustab arengukava Konkurentsivõime kava Eesti 2020 eesmärki tõsta tootlikkust hõivatu kohta Euroopa Liidu keskmisega võrreldes aastaks 2015 73%-ni ja aastaks 2020 80%-ni. Aastate 2010-2012 keskmisena moodustas põllumajanduse tootlikkus 79,5% EL keskmisest, olles 11 906 eurot/TJÜ. Eesmärgiks on perioodi lõpuks jõuda 90%-ni EL põllumajandussektori

keskmisest, mis eeldab, et näitaja kasvab vähemalt 3% aastas ja EL keskmine tootlikkus ei kasva samal ajal rohkem kui 1% aastas. Samas tuleb silmas pidada, et eesmärgi saavutamist mõjutavad ka mitmed arengukavast sõltumatud tegurid. Kuna põllumajandussektori konkurentsivõime suurendamiseks on olulised investeeringud teadus- ja arendustegevusse ning teadmussiire, siis tuleks eeskätt sihtvaldkondade 2A ja 3A raames kavandada asjakohaseid sekkumisi.

Sihtvaldkonnas **2A (Kõigi põllumajandusettevõtete majandustegevuse tulemuslikkuse parandamine ning põllumajandusettevõtete ümberkorraldamise ja moderniseerimise hõlbustamine, eelkõige eesmärgiga suurendada turul osalemist ja turule orienteeritust ning põllumajandusliku tegevuse mitmekesistamist)** on arengukava eesmärgiks, et aastaks 2025 moodustaks arengukava raames põllumajandusettevõtte ümberkorraldamiseks või ajakohastamiseks investeeringutoetust saanud ettevõtete arv vähemalt **5,10%** kõigist põllumajanduslikest majapidamistest.

Sihtvaldkonnas **2B (Piisavalt kvalifitseeritud põllumajandustootjate põllumajandussektorisse sisenemise lihtsustamine ja eelkõige põlvkondadevahetuse lihtsustamine)** on arengukava eesmärgiks, et 2025. aastaks moodustab noore põllumajandustootja tegevuse alustamiseks toetust ja/või investeeringutoetust saanud põllumajanduslike majapidamiste arv vähemalt **3,84%** kõigist põllumajanduslikest majapidamistest.

Prioriteedi 3 analüüsi kohaselt on põllumajandustootjate aktiivsus tootmisahela järgmisele astmele liikumisel madal, põllumajandustootjate suutlikkus investeerida turundus- ja müügitegevusse on madal, nišitoodete turustamisvõimalusi on vähe, lühikeste tarneahelate ja otseturustuse turuosa on väike, kõrge lisandväärtusega toodete osakaal toidutootmise ahela lõpptoodangu hulgas on madal ning töötlejate investeerimisvõimekus, tootlikkus ja konkurentsivõime on võrreldes EL keskmisega madal. Sellest tulenevalt on Maaelu arengukava 2014-2020 eesmärgiks antud valdkonnas, et põllumajandussaaduste tootmise ja töötlemisega tegelevad ettevõtjad omavad turujõudu ning nende vahel toimub koostöö põllumajandussaaduste tootmisel, töötlemisel ja turustamisel. Seeläbi panustab arengukava Konkurentsivõime kava Eesti 2020 eesmärki tõsta tootlikkust hõivatu kohta Euroopa Liidu keskmisega võrreldes aastaks 2015 73%-ni ja aastaks 2020 80%-ni. Aastal 2010 moodustas toiduainesektori tootlikkus 41,2% EL keskmisest, olles 16 820,3 eurot/TJÜ. Eesmärgiks on perioodi lõpuks jõuda 50%-ni EL toiduainesektori keskmisest, mis eeldab, et näitaja kasvab vähemalt 3% aastas ja EL keskmine tootlikkus ei kasva samal ajal rohkem kui 1% aastas. Samas tuleb silmas pidada, et eesmärgi saavutamist mõjutavad ka mitmed arengukavast sõltumatud tegurid.

Sihtvaldkonnas **3A (Toormetootjate konkurentsivõime parandamine nende parema integreerimise abil põllumajanduslike toiduainete tarneahelasse kvaliteedikavade kaudu, mis annavad põllumajandustoodetele lisaväärtuse, kohalike turgude edendamise ja lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade ja -organisatsioonide ning tootmisharudevaheliste organisatsioonide kaudu)** on arengukava eesmärgiks täiendavalt **1,76%** põllumajandusliku majapidamise suurem integreerimine toiduahelasse läbi toidukvaliteedi kavade, kohalike turgude ja lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade**.**

Sihtvaldkonnas **3B (Põllumajandusettevõtte riskiennetamise ja -juhtimise toetamine)** on arengukava eesmärgiks **10,71%** põllumajanduslike majapidamiste osalemine riskijuhtimiskavades.

Prioriteedi 4 vajadusi ja võimalusi (kliima sobilikkust keskkonnasõbralikuks tootmiseks,

mahepõllumajandusmaa, põllumajandusmaal säilinud loodusväärtuste ning kaitstavate alade suurt osakaalu ning põllumajanduse kontsentreerumise ja intensiivistumisega kaasnevaid võimalikke ohte) arvesse võttes on Maaelu arengukava 2014-2020 eesmärgiks antud valdkonnas, et põllumajandusmaa kasutamine on keskkonnasõbralik ja piirkondlikke eripärasid arvestav, tagatud on elurikkuse, traditsiooniliste maastike ja kõrge loodusväärtusega põllumajanduse ja metsanduse säilimine. Kuivõrd eesmärgi seisukohast on oluline võimalikult suure hulga põllumajandustootjate ja põllumajandusmaa hõlmamine, on eesmärgi poole liikumist kavas mõõta läbi keskkonnasõbralike majandamisviisidega hõlmatud põllumajandusmaa, eesmärgiks on jõuda 2012. aasta 43,4%-lt 2020. aastaks enam kui pooleni (üle 50%) toetusõiguslikust põllumajandusmaast.

Sihtvaldkonnas **4A (Euroopa maastike elurikkuse ja seisundi ennistamine, säilitamine ja parandamine, sealhulgas Natura 2000 aladel, looduslikust või muust eripärast tingitud piirangutega aladel ja suure loodusliku väärtusega aladel)** on arengukava eesmärgiks hõlmata 2025. aastaks elurikkusele kaasaaitavate majandamisviiside lepingutega vähemalt **70,25%** kasutuses olevast põllumajandusmaast ning **2,70%** metsamaast.

Sihtvaldkonnas **4B (Veemajanduse, sealhulgas väetiste ja taimekaitsevahendite majandamise parandamine)** on arengukava eesmärgiks hõlmata 2025. aastaks vee majandamist parandavate majandamisviiside lepingutega vähemalt **63,9%** kasutuses olevast põllumajandusmaast.

Sihtvaldkonnas **4C (Mullaerosiooni tõkestamine ja mulla majandamise parandamine)** on arengukava eesmärgiks hõlmata 2025. aastaks mullaharimist parandavate majandamisviiside lepingutega vähemalt 7**1%** kasutuses olevast põllumajandusmaast.

Prioriteedi alt blokk-programmeeritakse artikli 28 kohane meede „Põllumajanduslik keskkonnatoetus“. Nimetatud meetme raames panustab tegevuse liik „Keskkonnasõbraliku majandamise toetus“, mis hõlmab mitmeid positiivse keskkonnamõjuga tegevusi, suuremal või vähemal määral kõigisse kolme sihtvaldkonda ja mille täpsem kirjeldus prioriteedi täitmisse on kirjeldatud meetme põhjenduses. Samuti on tervikuna prioriteedi alt blokk-programmeeritud artikli 29 kohane meede „Mahepõllumajandus“.

Prioriteedi alt sekkumiste programmeerimisel on lähtutud ka erinevatest ELi ja siseriiklikest keskkonnalastest strateegiadokumentidest, sh EL-i seitsmendast keskkonnaalasest tegevusprogrammist, riiklikust Natura rahastamise tegevuskavast 2014-2020 (*Prioritized Action Framework (PAF)*), samuti ELi õigusaktidest (nt. komisjoni määrused (EL) nr 283/2013 ja (EL) nr 284/2013).

Prioriteet 5 ning selle raames käsitletavad ressursisääst ja kliimamuutused on horisontaalsed läbivad teemad, seega käesolevat prioriteeti adresseerivad meetmed muude Maaelu arengukava 2014-2020 eesmärkide raames. Prioriteedi alt programmeeritud sekkumised aitavad samuti kaasa nõuete täitmisele, mis tulenevad erinevatest ELi direktiividest ja rahvusvahelistest kokkulepetest, nt. sihtvaldkonna 5D puhul Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/81/EÜ teatavate õhusaasteainete siseriiklike ülemmäärade kohta, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/50/EÜ välisõhu kvaliteedi ja Euroopa õhu puhtamaks muutmise kohta ning piiriülese õhusaaste kauglevi Genfi konventsioon (CLRTAP). Üks olulisemaid neist on direktiivist 2001/81/EÜ Eestile tulenev nõue, et erinevatest saasteallikatest välisõhku eralduvate saasteainete heidete summaarne kogus ei tohi ületada ammoniaagi (NH3) osas 29 000 tonni kalendriaastas. Samuti on sihtvaldkonna 5C puhul oluline, et taastuvate energiaallikate, sh biokütuste tootmiseks vajaliku biomassi kasvatamine ei mõjuks negatiivselt elurikkusele. Biokütuste säästlikkuse kriteeriumid on Eesti õigusesse üle võetud välisõhu kaitse seadusega. EL-i puhta õhu poliitikapaketi aastaks 2030 ühe osana on

välja töötamisel ka uus direktiiv keskmise võimsusega põletusseadmetest pärit saaste vähendamiseks, millest tulenevaid nõudeid tuleb tulevikus omakorda arvestada arengukavast toetatavate taastuvenergia investeeringute tegemisel.

Sihtvaldkonnas **5B (Põllumajandusettevõtete ja toiduainetetööstuse energiakasutuse tõhustamine)** on arengukava eesmärgiks põllumajanduses ja toiduainetööstuses energiasäästu ja -tõhususse investeeringute tegemine vähemalt **57 500 000 euro** ulatuses 2025. aastaks.

Sihtvaldkonnas **5C (Taastuvate energiaallikate, kõrvalsaaduste, jäätmete, jääkide ja muude toiduks mittekasutatavate toorainete pakkumise ja kasutamise hõlbustamine biomajanduse edendamise eesmärgil)** on arengukava eesmärgiks taastuvenergia tootmisesse investeeringute tegemine vähemalt **24 500 000 euro** ulatuses 2025. aastaks.

Sihtvaldkonnas **5D (Põllumajandustegevusest tingitud kasvuhoonegaaside ja ammoniaagi heitkoguste vähendamine)** on arengukava eesmärgiks hõlmata 2025. aastaks N_2O ja metaani heitkoguste vähendamisele suunatud majandamisviiside lepingutega vähemalt **49,6%** kasutuses olevast põllumajandusmaast.

Sihtvaldkonnas **5E (Põllumajanduses ja metsanduses CO_2 säilitamise ja sidumise edendamine)** on arengukava eesmärgiks hõlmata 2025. aastaks CO_2 sidumist edendavate majandamisviisidega vähemalt **14,8%** kasutuses olevast põllumajandus- ja metsamaast.

Prioriteedi alt sekkumiste programmeerimisel on lähtutud ka erinevatest strateegiadokumentidest, sh konkurentsivõime kava "Eesti 2020" ressursisäästu temaatikat käsitlevast peatükist. Prioriteedi alt kavandatavad sekkumised aitavad säilitada vastavust asjakohaste siseriiklike õigusaktidega, sh välisõhu kaitse seadusega (vt. arengukava lisa).

Prioriteet 6 analüüs tõi peamiste vajadustena välja põllumajanduses hõivatute arvu vähenemise, aktiivse majandustegevuse ja rahvastiku koondumise linnadesse ja suurematesse keskustesse, mis on toonud kaasa atraktiivsete töökohtade nappuse ja teenuste kättesaadavuse halvenemise maapiirkonnas. Sellest tulenevalt on Maaelu arengukava 2014-2020 eesmärgiks antud valdkonnas, et maamajandus ja maapiirkonna elukeskkond on mitmekesised, pakuvad alternatiivseid tööhõivevõimalusi põllumajandusest vabanevale tööjõule ning tuginevad kohalikul ressursil ja potentsiaalil põhinevatele lahendustele. Vastava eesmärgi raames kavandatavad tegevused panustavad Konkurentsivõime kava Eesti 2020 eesmärki tõsta tööhõive määra vanusegrupis 20-64 aastaks 2015 72%-ni ja aastaks 2020 76%-ni (2012. aastal vastav näitaja 72,1%). Maa-asulate kohta sama vanusegrupi kohta tööhõive näitajad kättesaadavad ei ole. Vanusegrupis 15-74 oli maa-asulate tööhõivemäär 2012. aastal 58,6%. Kavandatava eesmärgi saavutamist mõõdetakse läbi maapiirkonna tööhõive määra ning eesmärgiks on 2020. aastaks jõuda 61% tasemeni. Samas tuleb silmas pidada, et eesmärgi saavutamist mõjutavad ka muud poliitikad ning see, millises ulatuses arvestatakse nende puhul regionaalse mõõtmega.

Sihtvaldkonnas **6A (Tegevusvaldkondade mitmekesistamise, väikeettevõtete loomise ja arendamise ning töökohtade loomise hõlbustamine)** on arengukava eesmärgiks toetatud projektide läbi vähemalt **280** töökoha loomine 2025. aastaks.

Sihtvaldkonnas **6B (Maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine)** on arengukava eesmärgiks 2020. aastaks kohaliku arengu strateegiatega **60% maaelanikkonna** hõlmamine ning kohaliku arengu strateegiate raames toetatud projektide läbi 2025. aastaks **1700** töökoha loomine.

Arengukava raames ei kavandata märkimisväärseid sekkumisi sihtvaldkondades **3B (Põllumajandusettevõtte riskiennetamise ja -juhtimise toetamine)** ja **5A (Põllumajandusettevõtete veekasutuse tõhustamine)** ning üldse ei kavandata sekkumist sihtvaldkonnas **6C (Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kättesaadavuse, kasutamise ja kvaliteedi parandamine maapiirkondades)**, seega ei ole nende sihtvaldkondade kohta ka eesmärke püstitatud. Samuti ei ole eesmärke püstitatud sihtvaldkondades **4B** ja **4C** metsamaa osas, kuna arengukava raames ei ole kavas rakendada ühtegi nende sihtvaldkondade eesmärkindikaatori arvutamiseks vajalikku pindalapõhist metsaaladele suunatud toetusmeedet. Kuna Eesti pindalast on metsaga kaetud väga suur osa, on eelarvelistest kaalutlustest lähtuvalt keskendutud kõige suurema loodusväärtusega metsadele sihtvaldkonnas 4A. Sihtvaldkonnas **5C (Taastuvate energiaallikate, kõrvalsaaduste, jäätmete, jääkide ja muude toiduks mittekasutatavate toorainete pakkumise ja kasutamise hõlbustamine biomajanduse edendamise eesmärgil)** ning **5D (Põllumajandustegevusest tingitud kasvuhoonegaaside ja ammoniaagi heitkoguste vähendamine)** loomakasvatusse tehtavate investeeringute osas ei ole eesmärki püstitatud, kuna antud sihtvaldkonnas identifitseeritud vajadused ei ole meetmetes, mille kaudu neid on võimalik kõige paremini adresseerida, kõige prioriteetsemad. Sihtvaldkonnas **6B** ei ole püstitatud eesmärki uute või tõhustatud teenuste/infrastruktuuri osas, kuna arengukava raames ei ole kavas rakendada horisontaalset, maaelu arengu määruse artikli 20 kohast meedet maapiirkonnas põhiteenuste ja külauuenduse toetamiseks.

Põllumajandusettevõtete veekasutuse tõhustamise sihtvaldkonnas ei kavandata sekkumist, kuna tulenevalt Eesti geograafilisest asukohast ei ole vee kättesaadavus probleemiks ning niisutuseks kasutatakse tühine kogus vett. Veeressursside säästlikumale kasutamisele võivad kaudselt kaasa aidata artikli 17 alusel rakendatavad tegevuse liigid „Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks“ ning „Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid“, ent kokkuvõttes ei ole selle sihtvaldkonnaga seotud vajadused nii suured, et nimetatud sihtvaldkonna alt tuleks eraldi sekkumisi programmeerida.

Maapiirkondades info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) kättesaadavuse, kasutamise ja kvaliteedi parandamise sekkumisvaldkonnas ei ole sekkumist ette nähtud, sest lairiba interneti ühenduste rajamist on uuel perioodil kavas toetada struktuurifondidest. MAK 2014-2020 investeeringutoetustes jäetakse samas taotlejatele võimalus muu investeeringu osana rajada juurdepääsuühendusi lairibavõrgule.

Meetmete valikusse ei ole sattunud ka artikli 31 kohane toetus looduslikust või muust eripärast tingitud piirangutega aladele. Pindalapõhistest meetmetest on Eesti jaoks prioriteetsemad täiendavaid tegevusi võimaldavad keskkonnameetmed (1305/2013 artiklid 28 ja 29) ning looduskaitselised Natura 2000 toetused (artikkel 30).

5.2. Iga sihtvaldkonna puhul võetud maaelu arengu meetmete kombinatsioon ja põhjendus, sh põhjendus meetmete jaoks tehtavate rahaeraldiste kohta ja rahaliste vahendite piisavuse kohta seatud eesmärkide saavutamiseks vastavalt artikli 8 lõike 1 punkti c alapunktidele ii ja iii. Sekkumisloogika alusel valitud meetmekombinatsioon põhineb SWOT-analüüsi käigus saadud tõenditel ning punktis 5.1 osutatud vajaduste põhjendamisel ja prioriseerimisel

5.2.1. Prioriteet 1: teadmussiirde ja innovatsiooni tugevdamine põllumajanduses, metsanduses ja maapiirkondades

5.2.1.1. 1A) Innovatsiooni ja koostöö toetamine ning teadmistebaasi arendamine maapiirkondades

5.2.1.1.1. Maaelu arengu meetmete valik

- M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)
- M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)
- M16 – Koostöö (artikkel 35)

5.2.1.1.2. Maaelu arendamise meetmete kombinatsioon ja põhjendus

Prioriteet 1 on horisontaalne prioriteet, mille alt eraldi meetmeid ei programmeerita. Kõik teadmussiirde ja innovatsiooni alased meetmed ja tegevused programmeeritakse teiste sihtvaldkondade alt: artiklite 14 kohase meetme raames toetatavad tegevused valdavalt sihtvaldkondade 2A, 3A ja 4B alt, artikli 15 kohase meetme raames toetatavad tegevused valdavalt sihtvaldkondade 2A ja 6A alt ning artikli 35 kohase meetme raames toetatavad tegevused valdavalt sihtvaldkondade 2A ja 3A alt.

5.2.1.2. 1B) Põllumajanduse, toidu tootmise ja metsanduse ning teadusuuringute ja innovatsiooni vaheliste sidemete tugevdamine, sh paranenud keskkonnajuhtimise ja keskkonnategevuse tulemuslikkuse eesmärgil

5.2.1.2.1. Maaelu arengu meetmete valik

- M16 – Koostöö (artikkel 35)

5.2.1.2.2. Maaelu arendamise meetmete kombinatsioon ja põhjendus

Prioriteet 1 on horisontaalne prioriteet, mille alt eraldi meetmeid ei programmeerita. Kõik teadmussiirde ja innovatsiooni alased meetmed ja tegevused programmeeritakse teiste sihtvaldkondade alt: artiklite 14 kohase meetme raames toetatavad tegevused valdavalt sihtvaldkondade 2A, 3A ja 4B alt, artikli 15 kohase meetme raames toetatavad tegevused valdavalt sihtvaldkondade 2A ja 6A alt ning artikli 35 kohase meetme raames toetatavad tegevused valdavalt sihtvaldkondade 2A ja 3A alt.

5.2.1.3. 1C) Elukestva ja kutsealase õppe parandamine põllumajandus- ja metsandussektoris

5.2.1.3.1. Maaelu arengu meetmete valik

- M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)

5.2.1.3.2. Maaelu arendamise meetmete kombinatsioon ja põhjendus

Prioriteet 1 on horisontaalne prioriteet, mille alt eraldi meetmeid ei programmeerita. Kõik teadmussiirde ja innovatsiooni alased meetmed ja tegevused programmeeritakse teiste sihtvaldkondade alt: artiklite 14 kohase meetme raames toetatavad tegevused valdavalt sihtvaldkondade 2A, 3A ja 4B alt, artikli 15 kohase meetme raames toetatavad tegevused valdavalt sihtvaldkondade 2A ja 6A alt ning artikli 35 kohase meetme raames toetatavad tegevused valdavalt sihtvaldkondade 2A ja 3A alt.

5.2.2. Prioriteet 2: põllumajandusettevõtete elujõulisuse ja kõigi põllumajandusvormide konkurentsivõime parandamine kõigis piirkondades ning uuenduslike põllumajandustehnoloogiate ja metsade säästva majandamise edendamine

5.2.2.1. 2A) Kõigi põllumajandusettevõtete majandustegevuse tulemuslikkuse parandamine ning põllumajandusettevõtete ümberkorraldamise ja moderniseerimise hõlbustamine, eelkõige eesmärgiga suurendada turul osalemist ja turule orienteeritust ning põllumajandusliku tegevuse mitmekesistamist

5.2.2.1.1. Maaelu arengu meetmete valik

- M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)
- M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)
- M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)
- M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)
- M16 – Koostöö (artikkel 35)

5.2.2.1.2. Maaelu arendamise meetmete kombinatsioon ja põhjendus

Antud sihtvaldkonna peamise sihtgrupi puhul on eelmises peatükis vajadustena välja toodud <u>põllumajanduse tootlikkuse tõstmine</u> ning <u>sihipäraste toetusmeetmete ettenägemine väiksemate põllumajanduslike majapidamiste jaoks, et tagada maapiirkondade asustatus ja põllumajandusmaa kasutamine ning põllumajandusliku tegevuse jätkumine ka vähem viljakatel ja äärealadel, samuti juurdepääs finantsvahenditele, põllumajandustootmise keskkonnasäästlikkus ning niisutussüsteemide rajamine ja toimimine</u>. Sihtvaldkonna jaoks kõige olulisemateks tegevuse liikideks on maaelu arengu määruse artikli 17 lõike 1 punkti a alusel rakendatav „Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks“ (alameetme kood 4.1) tervikuna ning osaliselt ka artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti iii alusel rakendatav „Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine“ (alameetme kood 6.3).

Antud sihtvaldkonna sihtgrupiks on definitsiooni kohaselt ka põllumajandusettevõtted, kes vajaksid põllumajandusliku tegevuse mitmekesistamist. Põllumajandusliku majapidamise üleandmisel vanemalt

põlvkonnalt nooremale põlvkonnale toimub sageli ka põllumajandusettevõtte tegevussuundade laiendamine. Seega võib öelda, et teatud määral panustab sihtvaldkonda ka artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti i alusel rakendatav tegevuse liik „Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine“ (alameetme kood 6.1). Nimetatud sihtvaldkonnas programmeeritakse ka artikli 14 kohane meede „Teadmussiire ja teavitus“, artikli 15 kohane meede „Nõuandeteenuste toetamine“ artikli 17 lõike 1 punkti c alusel rakendatav tegevuse liik „Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid“ (alameetme kood 6.3) ning artikli 35 kohase meetme „Koostöö“ tegevuse liigid „Innovatsiooniklaster“ ja “Uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamine”.

5.2.2.2. 2B) Piisavalt kvalifitseeritud põllumajandustootjate põllumajandussektorisse sisenemise hõlbustamine ja eelkõige põlvkondadevahetuse hõlbustamine

5.2.2.2.1. Maaelu arengu meetmete valik

- M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)
- M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)
- M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)

5.2.2.2.2. Maaelu arendamise meetmete kombinatsioon ja põhjendus

Antud sihtvaldkonna puhul on eelmises peatükis peamise vajadusena välja toodud senisest suuremal määral põllumajandusalase pädevusega ja töökogemusega noorema juhtide põlvkonna põllumajandustootmises osalemise soodustamine. Peamised võimalused selle vajaduse rahuldamiseks on kas näha ette spetsiaalsed meetmed, mille abil toetada noorte põllumajandusettevõtjate sisenemist tootmisesse või teiste meetmete abil selliste juba tegutsevate põllumajandusettevõtete tegevuse soodustamine, mille juhtimises osalevad nooremad põllumajandustootjad. Eeltoodust tulenevalt on sihtvaldkonna jaoks kõige olulisemaks tegevuse liigiks maaelu arengu määruse artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti i alusel rakendatav „Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine“, mille raames on võimalik anda starditoetust põllumajandustootmisega alustavale või tegutseva põllumajandusettevõtte ülevõtvale noorele ettevõtjale. Põllumajandussektoris põlvkondade vahetumisele aitab kaudselt kaasa ka artikli 17 lõike 1 punkti a alusel rakendatav „Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks“. Nimetatud kahe tegevuse liigi vahel sünergia loomiseks on meetmes „Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks“ alla 40 aasta vanustel ettevõtjatel võimalik toetust saada tavapärasest 5 protsendipunkti võrra kõrgema määraga. Tulenevalt vajaduste prioriteetsusest ei ole aga erinevalt MAK 2007–2013 raames nimetatud meetmele vastavatest meetmetest 1.4.1 „Investeeringud mikropõllumajandusettevõtete arendamiseks“, 1.4.2 „Investeeringud loomakasvatusehitistesse“ ja 1.4.3 „Investeeringud bioenergia tootmisesse“ hindamiskriteeriumites noored põllumajandusettevõtjad eelistatud, samuti ei kohaldata neile tavapärasest 10 või 20 protsendipunkti võrra kõrgemaid toetusmäärasid.

5.2.3. Prioriteet 3: toiduahela korraldamise, sealhulgas põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise, loomade heaolu ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses

5.2.3.1. 3A)Toormetootjate konkurentsivõime parandamine nende parema integreerimise abil põllumajanduslike toiduainete tarneahelasse kvaliteedikavade kaudu, mis annavad põllumajandustoodetele lisaväärtuse, kohalike turgude edendamise ja lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade ja tootmisharudevaheliste organisatsioonide kaudu

5.2.3.1.1. Maaelu arengu meetmete valik

- M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)
- M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)
- M03 – Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad (artikkel 16)
- M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)
- M09 – Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine (artikkel 27)
- M14 – Loomade heaolu (artikkel 33)
- M16 – Koostöö (artikkel 35)

5.2.3.1.2. Maaelu arendamise meetmete kombinatsioon ja põhjendus

Sihtvaldkonna peamisteks vajadusteks on toodud koostöö parandamine põllumajandustootjate ühistute ja töötlemisettevõtete vahel, senisest enam toidutarneahela lülide parema integreerituse, ahela läbipaistvuse ja hindade sujuva ülekandumise tagamisega tegelemine, põllumajandustootjate ja toidutööstuste omavahelise koostöö soodustamine, kvaliteedikavade väljatöötamise toetamine ning põllumajandustootjate kvaliteedikavades osalemisele senisest suurema tähelepanu pööramine jt. Peamisteks meetmeteks eesmärgi saavutamisel on artikli 16 alusel rakendatav kvaliteedikavades osalemise ja kvaliteedikavade raames toodetud toodete edendamise meede, artikli 27 alusel rakendatav meede „Tootjarühmade loomine“ ja artikli 35 alusel rakendatava meede „Koostöö“ (tegevuse liigi "Lühikesed tarneahelad ja kohalike turgude arendamine"), mis ka kõik selle sihtvaldkonna alt programmeeritakse. Kvaliteedikavade ja tootjarühmade meetmed panustavad sihtvaldkonna eesmärkide täitmisesse kõigi meetme raames toetatavate tegevustega, koostöö meetmes panustab eesmärkide täitmisesse tegevuse liik „Lühikesed tarneahelad ja kohalike turgude arendamine“ (kood 16.4). Toormetootjate paremat integreerimist toiduahelasse toetatakse ka investeeringute abil: artikli 17 lõike 1 punkti b alusel rakendatava „Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks“ raames on kavas toetada tootjarühmade investeeringuid põllumajandustoodete töötlemisse ja turustamisse ning töötlemisega alustada soovivate mikroettevõtetest põllumajandustootjate sellealaseid investeeringuid. Loomade heaolu osas on vajadustena identifitseeritud loomade heaolu alase teadlikkuse tõstmine ning seadusandlusest kõrgemate loomapidamisstandardite järgimise propageerimine ja toetamine.Kõrgemate loomapidamisstandardite toetamine on otseselt adresseeritav artikli 33 kohase meetmega „Loomade heaolu“, mis on käesoleva sihtvaldkonna alt ka programmeeritud. Kõrgemate loomapidamisstandardite järgimisele on võimalik kaasa aidata ka investeeringutoetuste abil. Seda kaudselt - „Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks“ raames on üheks läbivaks eelistuseks nende taotlejate eelistamine, kellel on kohustus loomade heaolu toetuse meetme raames.

5.2.3.2. 3B) Põllumajandusettevõtte riskiennetamise ja -juhtimise toetamine

5.2.3.2.1. Maaelu arengu meetmete valik

- M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)
- M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)
- M05 – Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine (artikkel 18)
- M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36)

5.2.3.2.2. Maaelu arendamise meetmete kombinatsioon ja põhjendus

Antud sihtvaldkonna raames on programmeeritud artikli 18 kohane meede „Loodusõnnetuses ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine“ ja artikli 36 kohane meede “Riskijuhtimine”, samuti horisontaalsed meetmed 1 "Teadmussiire ja teavitus" ja 2 "Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused".

5.2.4. Prioriteet 4: põllumajanduse ja metsandusega seotud ökosüsteemide taastamine, kaitse ja edendamine

5.2.4.1. 4A) Elurikkuse ennistamine, säilitamine ja parandamine, sh Natura 2000 aladel ja looduslikust või muust eripärast tingitud piirangutega aladel, ning suure loodusliku väärtusega põllumajanduse ja Euroopa maastike seisundi ennistamine, säilitamine ja parandamine

5.2.4.1.1. Põllumajandusmaaga seotud meetmed

- M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)
- M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)
- M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)
- M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)
- M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29)
- M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)
- M16 – Koostöö (artikkel 35)

5.2.4.1.2. Metsamaaga seotud meetmed

- M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)
- M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)

5.2.4.1.3. Maaelu arendamise meetmete kombinatsioon ja põhjendus

Antud sihtvaldkonna puhul on eelmises peatükis peamiste vajadustena toodud välja kõikide Eestis looduslikult esinevate liikide soodsa seisundi tagamine ja liigilise mitmekesisuse säilitamine kõikides selle avaldumisvormides (kaasa arvatud geneetiline mitmekesisus), kultuurtaimede sortide ja koduloomade tõugude geneetilise mitmekesisuse säilitamine, poollooduslike koosluste hooldamise toetamine ka väljapool kaitsealasid, kõrge loodusväärtusega põllumajandustegevuse määratlemine ja selle toetamine, loodus- ja kultuurmaastike mitmekesisuse säilitamine ja suurendamine, metsauuendustööde tegemine, tähelepanu pööramine metsatulekahjude ennetamisele ning mullakvaliteedi säilitamiseks ja metsadele ligipääsu säilitamiseks kuivendussüsteemide ja metsateede säilimise ja toimimise tagamine. Sihtvaldkonna alt on programmeeritud artikli 30 alusel rakendatavad tegevuse liigid „Natura 2000 toetus põllumajandusmaale“ ja „Natura 2000 toetus erametsamaale“, artikli 17 lõike 1 punkti d kohane tegevuse liik „Kiviiaia taastamise toetus“ ning artikli 24 kohane tegevuse liik „Metsakahjustuste ennetamine, kõrvaldamine ja kahjustatud metsa taastamine“. Põllumajandusliku keskkonnatoetuse eritoetustena on antud sihtvaldkonna alt programmeeritud tegevuse liigid „Ohustatud tõugu looma pidamise toetus“ ja „Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus“, millega adresseeritakse kultuurtaimede sortide ja koduloomade tõugude geneetilise mitmekesisuse säilitamise vajadust, samuti „Poollooduslikku koosluse hooldamise toetus“. Poollooduslike koosluste seisund, ohutegurid, vajalikud tegevused ja prioriteedid on toodud dokumendis “Poollooduslike koosluste tegevuskava aastateks 2014-2020”, mis on olnud ka MAK vastava meetme väljatöötamise aluseks. Ohustatud tõugu looma pidamise ja kohalikku sorti taimede kasvatamise puhul on strateegia senisega võrreldes ambitsioonikam, nähes ette täiendavate looma- ja taimeliikide toetamise ja olemasolevate toetamise suuremas mahus. Poollooduslike koosluste puhul ei ole toetuse ulatuse mõttes ressursside piiratusest ning prioriteetidest tulenevalt MAKi raames võimalik tegeleda väljaspool kaitstavaid alasid asuvate kooslustega, selle asemel on plaanis tõhustada olemasolevate toetusega hõlmatud alade majandamist.

5.2.4.2. 4B) Veemajanduse, sh väetiste ja pestitsiidide kasutamise parandamine

5.2.4.2.1. Põllumajandusmaaga seotud meetmed

- M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)
- M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)
- M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)
- M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)
- M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29)
- M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)
- M16 – Koostöö (artikkel 35)

5.2.4.2.2. Metsamaaga seotud meetmed

- M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)
- M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)

5.2.4.2.3. Maaelu arendamise meetmete kombinatsioon ja põhjendus

Antud sihtvaldkonna puhul on eelmises peatükis toodud välja jätkuv vajadus põllumajanduslike veekaitsemeetmete järele: sõnnikuhoidlate kordategemine, hajureostuse ohjamine mahepõllumajandusliku tootmise toetamise jätkamine. Lisaks põllumajandusliku keskkonnatoetuse tegevuse liikidele „Piirkondlik veekaitse toetus" ja „Keskkonnasõbraliku aianduse toetus“, mis programmeeritakse selle sihtvaldkonna alt, on siin nähtud ette ka sekkumine artikli 17 kohases tegevuse liigis „Investeeringud põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamiseks“, kus sekkumine antud sihtvaldkonna jaoks on kaudne, läbi valdkonnaspetsiifilise eelistuskriteeriumi ettenägemise sõnnikuhoidlatesse investeerimise puhul.

5.2.4.3. 4C) Mullaerosiooni tõkestamine ja mulla majandamise parandamine

5.2.4.3.1. Põllumajandusmaaga seotud meetmed

- M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)
- M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)
- M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)
- M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)
- M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29)
- M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)
- M16 – Koostöö (artikkel 35)

5.2.4.3.2. Metsamaaga seotud meetmed

- M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)
- M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)

5.2.4.3.3. Maaelu arendamise meetmete kombinatsioon ja põhjendus

Antud sihtvaldkonna puhul on eelmises peatükis peamiste vajadustena välja toodud muldade orgaanilise aine sisalduse säilitamine, et vältida mulla väljakurnamist, turvasmuldade harimise vältimine või vähendamine, turbaalase püsirohumaade alla viimise soodustamine ning lupjamistööde tegemine happeliste muldade neutraliseerimiseks. Käesolevas sihtvaldkonnas programmeeritakse põllumajandusliku keskkonnatoetuse tegevuse liik „Piirkondlik mullakaitse toetus“, millega eeskätt tegeldakse turvasmuldadega, happeliste muldadega on piiratud mahus võimalik tegeleda artikli 17 lõike 1 punkti c alusel rakendatava tegevuse liigi „Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid“ raames.

5.2.5. Prioriteet 5: loodusvarade tõhusama kasutamise edendamine ning vähese CO_2-heitega ja kliimamuutuste suhtes vastupidavale majandusele ülemineku toetamine põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris

5.2.5.1. 5A) Veekasutuse tõhustamine põllumajanduses

5.2.5.1.1. Maaelu arengu meetmete valik

- M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)
- M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)

5.2.5.1.2. Maaelu arendamise meetmete kombinatsioon ja põhjendus

Antud sihtvaldkonna alt on programmeeritud vaid horisontaalsed meetmed 1 "Teadmussiire ja teavitus" ja 2 "Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused". Kaudselt aitavad sihtvaldkonna eesmärkidele kaasa investeeringud meetme 4 „Investeeringud materiaalsesse varasse“ raames.

5.2.5.2. 5B) Energiakasutuse tõhustamine põllumajanduses ja toiduainetetööstuses

5.2.5.2.1. Maaelu arengu meetmete valik

- M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)
- M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)
- M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)

5.2.5.2.2. Maaelu arendamise meetmete kombinatsioon ja põhjendus

Antud sihtvaldkonna puhul on eelmises peatükis peamise vajadusena välja toodud mootorkütuste tõhusam kasutus põllumajandussektoris. Sihtvaldkonna alt on programmeeritud horisontaalsed meetmed 1 „Teadmussiire ja teavitus“ ja 2 „Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused“, samuti osaliselt meetme 4 "Investeeringud materiaalsesse varasse" tegevuse liik "Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks". Kaudselt on võimalik sihtvaldkonnaga tegeleda sama meetme tegevuse liigiga „Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks“, milles raames on nt võimalik toetada energiasäästlikumate ja taastuvaid kütuseid (biokütused ja biometaan) tarbivate põllumajandusmasinate kasutuselevõtmist, samuti GPS-seadmete kasutamist põllumajandusmasinates.

5.2.5.3. 5C) Taastuvate energiaallikate, kõrvalsaaduste, jäätmete, jääkide ja muude toiduks mittekasutatavate toorainete pakkumise ja kasutamise hõlbustamine biomajanduse edendamise eesmärgil

5.2.5.3.1. Maaelu arengu meetmete valik

- M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)
- M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)
- M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)
- M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)
- M16 – Koostöö (artikkel 35)

5.2.5.3.2. Maaelu arendamise meetmete kombinatsioon ja põhjendus

Antud sihtvaldkonna puhul on eelmises peatükis peamise vajadusena välja toodud biogaasist elektri ja soojuse tootmise toetamine, samuti biogaasi tootmiseks rohtse biomassi kasutamise võimaluste, biogaasi tootmisel tapajäätmete kasutamise võimaluste ning biogaasi tootmise kääritusjäägi omaduste ja laotamise uurimine. Sihtvaldkonna alt on programmeeritud horisontaalsed meetmed 1 „Teadmussiire ja teavitus“ ja 2 „Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused“. Samuti on selle sihtvaldkonna all ette nähtud sekkumine artikli 26 kohases tegevuse liigis „Metsade elujõulisuse ja majandusliku väärtuse parandamine“ ning rahastamisvahendite kaudu toetatavad tegevused artikli 19 alusel rakendatava meetme 6 „Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng“ tegevuse liigi 6.4 „Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas“ raames. Kaudselt panustab sihtvaldkonda ka artikli 17 kohane tegevuse liik „Investeeringud põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamiseks“, mille raames toetatakse investeeringuid biomassist elektri, soojuse, vedelkütuste või gaasi tootmiseks ning tegevuse liigi 6.4 raames tagastamatu abina toetatavad tegevused.

5.2.5.4. 5D) Põllumajanduse põhjustatud kasvuhoonegaaside ja ammoniaagi heitkoguste vähendamine

5.2.5.4.1. Maaelu arengu meetmete valik

- M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)
- M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)
- M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)

5.2.5.4.2. Maaelu arendamise meetmete kombinatsioon ja põhjendus

Antud sihtvaldkonna puhul on eelmises peatükis peamiste vajadustena välja toodud biomassi kasutamise ja taastuvenergia tootmise, loomakasvatusehitistesse (sh sõnnikuhoidlad) investeerimise ning põllumajandusettevõtete tehnoloogia taseme tõstmise soodustamine. Peale horisontaalse iseloomuga meetmete 1 „Teadmussiire ja teavitus“ ja 2 „Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused“ on selle sihtvaldkonna alt programmeeritud meede 10 "Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede", enim aitab sihtvaldkonna eesmärkidele kaasa selle tegevuse liik "Piirkondlik mullakaitse toetus", mis on uus toetusmeede võrreldes eelmise perioodiga. Samuti aitavad sihtvaldkonna eesmärke täita

teised keskkonna- ja kliimameetme tegevuse liigid, näiteks keskkonnasõbraliku majandamise, piirkondliku veekaitse või keskkonnasõbraliku aianduse toetused, kus toetustel on kaudne mõju läbi väetamise vajaduse vähendamise. Ekstensiivset põllumajandust aitab soodustada poollooduslike koosluste hooldamise toetus. Muudest meetmetest panustavad sihtvaldkonda veel meetme 4 „Investeeringud materiaalsesse varasse“ tegevuse liigi „Investeeringud põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamiseks“ raames toetatavad tegevused (investeeringud bioenergia tootmisesse, investeeringud sõnnikuhoidlatesse), samuti panustab sihtvaldkonda kaudselt meede 11 „Mahepõllumajandus“.

5.2.5.5. 5E) Põllumajanduses ja metsanduses CO_2 säilitamise ja sidumise edendamine

5.2.5.5.1. Maaelu arengu meetmete valik

- M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)
- M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)
- M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)

5.2.5.5.2. Maaelu arendamise meetmete kombinatsioon ja põhjendus

Antud sihtvaldkonna puhul on eelmises peatükis peamise vajadusena välja toodud turvasmuldade võimalikult vähese harimise soodustamine, samuti põllumajandustootjate nõustamis- ja koolitamistegevustesse panustamine, et muuta majandamisvõtteid jätkusuutlikumaks. Lisaks horisontaalse iseloomuga meetmetele 1 „Teadmussiire ja teavitus“ ja 2 „Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused“ on selle sihtvaldkonna alt programmeeritud meede 10 "Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede", sihtvaldkonna raames identifitseeritud vajaduste rahuldamisele aitab enim kaasa selle tegevuse liik „Piirkondlik mullakaitse toetus“.

5.2.6. Prioriteet 6: sotsiaalse kaasatuse, vaesuse vähendamise ja majanduskasvu edendamine maapiirkondades

5.2.6.1. 6A) Tegevusvaldkondade mitmekesistamise, väikeettevõtete loomise ja arendamise ning töökohtade loomise hõlbustamine

5.2.6.1.1. Maaelu arengu meetmete valik

- M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)
- M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)
- M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)
- M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)
- M21 - Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud (artikkel 39b)

5.2.6.1.2. Maaelu arendamise meetmete kombinatsioon ja põhjendus

Antud sihtvaldkonna puhul on eelmises peatükis peamiste vajadustena välja toodud ettevõtluse arendamine ja mitmekesistamine, sh töökohtade loomine, samuti ettevõtjatevahelise koostöö soodustamine. Käesolevas sihtvaldkonnas programmeeritakse artikli 21 kohane meede „Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud“, valdavas osas artikli 19 lõike 1 punkti b kohane tegevuse liik „Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas“ (alameetme kood 6.4) ning osaliselt artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti iii kohane tegevuse liik „Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine“ (alameetme kood 6.3), artikli 17 kohane tegevuse liik „Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks“ (väikeettevõtete osas). Töökohtade loomise vajadust adresseeritakse neist ainsana tegevuse liigiga „Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas“. Lisaks on sihtvaldkonna alt programmeeritud horisontaalsed meetmed 1 „Teadmussiire ja teavitus“ ja 2 „Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused“.

5.2.6.2. 6B) Maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine

5.2.6.2.1. Maaelu arengu meetmete valik

- M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35)

5.2.6.2.2. Maaelu arendamise meetmete kombinatsioon ja põhjendus

Antud sihtvaldkonna puhul on eelmises peatükis peamiste vajadustena välja toodud investeeringutoetuste ja muude meetmete abil väikeettevõtluse edendamise ja töökohtade loomise soodustamine maapiirkondades, ning kvaliteetsete teenuste (sh e-teenuste ja kogukonnateenuste) kättesaadavuse kindlustamine ja aja lühendamine nende teenuste kättesaamiseks. Käesoleva sihtvaldkonna alt programmeeritakse ainsa meetmena artiklite 42–44 kohane meede Leader, samuti aitavad sihtvaldkonnas identifitseeritud vajaduste rahuldamisele kaasa sekkumised sihtvaldkonnas **6A**. Leader-meede ise võib panustada kõigisse ülejäänud sihtvaldkondadesse.

5.2.6.3. 6C) Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) kättesaadavuse, kasutamise ja kvaliteedi parandamine maapiirkondades

5.2.6.3.1. Maaelu arengu meetmete valik

5.2.6.3.2. Maaelu arendamise meetmete kombinatsioon ja põhjendus

Antud sihtvaldkonna raames ei programmeerita ühtegi meedet, alameedet ega tegevuse liiki.

5.3. Kirjeldus sellest, kuidas käsitletakse valdkondadevahelisi teemasid, sh määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 8 lõike 1 punkti c alapunkti v erinõudeid

Innovatsioon on oluliseks MAK 2014-2020 prioriteediks, sellele on suunatud ka üks arengukava eesmärkidest – toimiv tootja, töötleja, nõustaja ja teadlase vaheline koostöö, ajakohane teadus- ja arendustegevus ning teadmussiire. Antud valdkonna peamine fookus on suunatud erinevate osapoolte (tootjad, nõustajad, teadlased) koostöö parendamisele ning seeläbi teadustulemuste praktikas juurutamisele. Eelkõige panustavad sellesse eesmärki 3 meedet – teadmussiire ja teavitus, nõuandeteenuste toetamine ning koostöö.

Koostöö meetme raames on mh kavas toetada innovatsiooniklastrite tegevuskavade elluviimist. Selleks, et innovatsioon ning teadustulemused jõuaksid paremini tootjateni, on ka teadmussiirde ja teavituse ning nõuandeteenuste toetamise meetmes kavandatud erinevaid stiimuleid. Teadmussiirde ja teavituse meetmes eelistatakse läbi hindamiskriteeriumide teadus-arendustegevuse tulemusi käsitlevaid projekte. Nõuandeteenuste toetamise meetme raames toetatava nõustajate koolitamise projektide puhul on üheks hindamiskriteeriumiks teadus-arendustegevuse tulemusi käsitlevad koolitused.

Kaudselt panustavad innovatsiooni ka investeeringumeetmed, mille raames on toetatavad erinevad tehnoloogiad, võimaldades seeläbi erinevaid uuendusi tootmises kasutusele võtta. Uuenduslikkus on kesksel kohal ka LEADER kohalikuks arenguks meetme raames, mille üheks eesmärgiks on uuenduslike lahenduste leidmise ja kasutuselevõtmise soodustamine. Selleks peavad kohalikud tegevusgrupid strateegiate koostamisel kirjeldama ka strateegiate uuenduslikke elemente. Mh on LEADER puhul keskse tähtsusega, kuidas kohalikke ressursse ära kasutada kohaliku ettevõtlus- ja elukeskkonna arendamisel ning seejuures on oluline roll just uudsetel lahendustel.

Toetava struktuurina panustab valdkonda maaeluvõrgustik, mille üheks eesmärgiks on aidata kaasa innovatsiooni edendamisele põllumajanduses. Maaeluvõrgustiku eesmärkide elluviimiseks mh kogutakse, koondatakse ja levitatakse parimaid praktikaid, võrgustikutöö ja uudsete lähenemiste näiteid, aidatakse otsida koostööpartnereid ning osaletakse innovatsioonialases võrgustikutöös.

Keskkonna valdkonnale on samuti MAK 2014-2020 raames ette nähtud omaette eesmärk – põllumajandusmaa kasutamine on keskkonnasõbralik ja piirkondlikke eripärasid arvestav, tagatud on elurikkuse, traditsiooniliste maastike ja kõrge loodusväärtusega põllumajanduse ja metsanduse säilimine. Eelkõige keskendutakse selle raames põllumajandustegevuse mõjule mullale, veele ja elurikkusele. Lisaks sellele pööratakse keskkonnale kui läbivale teemale tähelepanu muude eesmärkide ja meetmete raames.

Olulisim roll keskkonna seisukohast on erinevatel aktiivsetel keskkonnameetmetel – põllumajanduslik keskkonnatoetus ja mahepõllumajandus. Keskkonna seisukohast tuleb põllumajanduslikku keskkonnatoetust käsitleda tervikpaketina, mis hõlmab endas üldist toetust, mis on eelkõige suunatud keskkonnasõbralike majandamisviiside kasutuselevõtule ja keskkonnateadlikkuse suurendamisele (keskkonnasõbraliku majandamise toetus) ning erinevaid spetsiifiliste probleemide lahendamiseks mõeldud toetusi (piirkondlik mullakaitse toetus, piirkondlik veekaitse toetus, keskkonnasõbraliku aianduse toetus, kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus, ohustatud tõugu looma pidamise toetus ja poollooduslikku koosluse hooldamise toetus). Ehkki MAKis on ka eraldi veekaitsemeede nitraaditundlikule alale, on ka mitmed teised põllumajanduskeskkonna- ja kliimameetmed veekeskkonda parandavad ning toetavad veepoliitika raamdirektiivi eesmärkide täitmist üle Eesti. Seosed veekeskkonnaga on nimetatud meetmete põhjenduses.

Natura alade säilimisele ja säästvale kasutamisele on suunatud Natura 2000 toetus põllumajandusmaale ja Natura 2000 toetus erametsamaale. Liikide ja elupaikade säilimise tagamiseks rakendatakse aktiivse keskkonnatoetusena poollooduslike koosluste hooldamise toetust, mida Natura 2000 alal ja teistel kaitstavatel aladel saab taotleda keskkonnaregistrisse kantud hoolduskõlbulikele poollooduslikele kooslustele. Samuti on elurikkuse seisukohast olulised keskkonnasõbraliku majandamise toetuse mesilaste korjealade ja põllulindude soodustamise lisategevused, mahepõllumajanduse toetus, kohalike sortide toetus, a ohustatud tõugude toetus ja kiviaia taastamise toetus.

Keskkonna parendamise seisukohast on olulise tähtsusega ka keskkonnateadlikkus, mistõttu pööratakse sellele tähelepanu nõuandeteenuste toetamise meetmes, mille raames toetatav nõuandeteenus peab mh hõlmama nõuetele vastavuse nõudeid, kliimat ja keskkonda säästvaid põllumajandustavasid ning põllumajandusmaa sobilikus seisukorras hoidmist, kliimamuutuste leevendamist ja sellega kohanemist, elurikkuse, vee ja mulla kaitset. Keskkonnaalase nõuande soodustamiseks on meetme raames toetavate stiimulitena ettenähtud hindamiskriteeriumides eelised keskkonnaalasele nõuandele ning kõrgem toetusmäär keskkonna valdkonna nõuandeteenusele.

Keskkonnaaspekti on silmas peetud ka erinevate investeeringutoetuste väljatöötamisel. Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks raames eelistatakse projektide hindamisel erinevaid keskkonnaalaseid investeeringuid (sõnnikuhoidlad, söödaplatsid, bioenergia). Samuti on eelisjuurdepääs meetmele põllumajandustootjatel, kes on ühinenud põllumajandusliku keskkonnatoetuse või loomade heaolu skeemidega, samuti mahepõllumajanduse valdkonnas tunnustatud ettevõtetel. Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamise ja hoiu meetme raames eelistatakse projektide valikul mh keskkonnakaitserajatisi.

Kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise vajadust on silmas peetud erinevate meetmete väljatöötamisel. Otseselt või kaudselt panustavad sellesse enamus keskkonna- ja investeeringutoetusi, samuti erinevad keskkonnaalase teadlikkuse suurendamise tegevused.

Piirkondliku mullakaitse toetuse raames toetatakse erodeeritud muldadega ja turvasmuldadega aladel põllukultuuride all oleva maa viimist rohumaaks või viljapuu- ja marjaaiaks ja maa jätkuvat hoidmist rohumaana või viljapuu- ja marjaaiana, mis aitab piirata kasvuhoonegaaside emissiooni.

Mahepõllumajandusel on kliimamuutuste leevendamise seisukohast oluline roll, sellest tulenevalt jätkatakse mahepõllumajanduse toetuse rakendamist. Lisaks nähakse mahepõllumajandusele ette erinevaid stiimuleid investeeringumeetmetes (nt eelistused projektide hindamisel, kõrgemad toetusmäärad, kasutatud tehnika toetamine).

Metsa majandusliku ja ökoloogilise elujõulisuse parandamise meetme raames toetatakse keskkonnasäästlike ja kliimateadlike metsamajandamisvõtete rakendamist (keskkonna- ja majanduslikult väärtuslikuma ja vähem tuleohtlikuma puistu kujundamine, kasvavate puude laasimine, metsa ja metsamaamulda säästvate seadmete ja tarvikute soetamine), mis aitab kaasa süsiniku sidumise parandamisele.

Sarnaselt keskkonna valdkonnale on kliimamuutuste seisukohast olulise tähtsusega keskkonnateadlikku. Nagu eelpool toodud, siis Nõuandeteenuste toetamise meetmes peab toetatav nõuandeteenus mh hõlmama kliimat ja keskkonda säästvaid põllumajandustavasid ning kliimamuutuste leevendamist ja sellega kohanemise alast nõuannet.

Erinevatel investeeringutoetustel on seos kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemisega läbi

ressursisäästu aspekti. Nt Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks raames toetatakse biomassi töötlemiseks ja biomassist elektri, soojuse, vedelkütuste või gaasi tootmiseks vajalikke hoonete ja rajatiste ehitamist ning hoonetesse ja rajatistesse või nende juurde kuuluvate statsionaarsete seadmete soetamist. Selleks, et bioenergia investeeringuid soodustada, on neile stiimulina ette nähtud eelistused projektide hindamisel.

5.4. Sekkumisloogikat käsitlev kokkuvõttev tabel, milles on näidatud maaelu arengu programmi jaoks valitud prioriteedid ja sihtvaldkonnad, kvantifitseeritud eesmärgid ja nende saavutamiseks kasutatavate meetmete kombinatsioon, sh kavandatud kulud (punktides 5.2 ja 11 esitatud teabest automaatselt koostatud tabel)

Prioriteet 1				
Sihtvaldkond	Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)	Kavandatud kulud	Meetmete kombinatsioon
1A	T1: määruse (EL) nr 1305/2013 artiklite 14, 15 ja 35 kohaste kulude osakaal maaelu arengu programmi kogukuludest (sihtvaldkond 1A)	4,07%		M01, M02, M16
1B	T2: Koostöömeetme (määruse (EL) nr 1305/2013 artikkel 35) raames toetatud koostööprojektide (rühmad, võrgustikud/klastrid, katseprojektid jne) koguarv (sihtvaldkond 1B)	22,00		M16
1C	T3: Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 14 kohase koolituse läbinud osalejate koguarv (1C)	6 750,00		M01
Prioriteet 2				
Sihtvaldkond	Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)	Kavandatud kulud	Meetmete kombinatsioon
2A	T4: selliste põllumajanduslike majapidamiste osakaal, kes saavad maaelu arengu programmi raames toetust ümberkorraldamisse ja moderniseerimisse investeerimiseks (sihtvaldkond 2A)	5,10%	328 295 517,00	M01, M02, M04, M06, M16
2B	T5: selliste põllumajanduslike majapidamiste osakaal, kes on teinud maaelu arengu programmi toetusel ettevõtte arengukava / investeeringuid noorte põllumajandustootjate jaoks (sihtvaldkond 2B)	3,84%	30 924 000,00	M01, M02, M06
Prioriteet 3				
Sihtvaldkond	Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)	Kavandatud kulud	Meetmete kombinatsioon
3A	T6: selliste põllumajanduslike majapidamiste osakaal, kes saavad toetust kvaliteedikavade, kohalike turgude ja lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade/-organisatsioonide kaudu (sihtvaldkond 3A)	1,76%	120 887 708,53	M01, M02, M03, M04, M09, M14, M16
3B	T7: selliste põllumajandusettevõtete osakaal, kes osalevad riskijuhtimiskavades (sihtvaldkond 3B)	10,71%	5 980 000,00	M01, M02, M05, M17
	Sihtvaldkonna 3B teemadel nõustatute koguarv (tk)	80,00		
Prioriteet 4				
Sihtvaldkond	Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)	Kavandatud kulud	Meetmete kombinatsioon
4A (põllum.)	T9: sellise põllumajandusmaa osakaal, mida hõlmavad majandamislepingud, millega toetatakse elurikkust ja/või maastikke (sihtvaldkond 4A)	70,25%	436 469 666,66	M01, M02, M04, M10, M11, M12, M16
4B (põllum.)	T10: sellise põllumajandusmaa osakaal, mida hõlmavad majandamislepingud, mille eesmärk on parandada veemajandust (sihtvaldkond 4 B)	63,93%		
4C (põllum.)	T12: sellise põllumajandusmaa osakaal, mida hõlmavad majandamislepingud, mille eesmärk on parandada mulla majandamist ja/või vältida mullaerosiooni (sihtvaldkond 4C)	70,99%		
4A (mets.)	T8: sellise metsa või muu metsamaa osakaal, mida hõlmavad majandamislepingud, millega toetatakse elurikkust (sihtvaldkond 4A)	2,70%	40 858 600,00	M08, M12
4B (mets.)				
4C (mets.)				
Prioriteet 5				
Sihtvaldkond	Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)	Kavandatud kulud	Meetmete kombinatsioon
5A	Sihtvaldkonna 5A teemadel nõustatute koguarv (tk)	200,00	700 000,00	M01, M02
5B	T15: Koguinvesteering energiatõhususse (eurodes) (sihtvaldkond 5B)	57 500 000,00	23 150 000,00	M01, M02, M04
5C	T16: Koguinvesteering taastuvenergia tootmisse (eurodes) (sihtvaldkond 5C)	24 500 000,00	13 537 941,17	M01, M02, M06,

				M08, M16
5D	T18: sellise põllumajandusmaa osakaal, mida hõlmavad majandamislepingud, mille eesmärk on vähendada kasvuhoonegaaside ja/või ammoniaagi heitkoguseid (sihtvaldkond 5D)	49,61%	100 000,00	M01, M02, M10
5E	T19: sellise põllumajandus- ja metsamaa osakaal, mida hõlmavad majandamislepingud, mis aitavad kaasa CO_2 sidumisele ja säilitamisele (sihtvaldkond 5E)	14,85%	85 000,00	M01, M02, M10
Prioriteet 6				
Sihtvaldkond	Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)	Kavandatud kulud	Meetmete kombinatsioon
6A	T20: Toetatud projektide abil loodud töökohad (sihtvaldkond 6A)	280,00	129 964 014,00	M01, M02, M04, M06, M21
6B	T21: sellise maaelanikkonna osakaal, keda hõlmavad kohaliku arengu strateegiad (sihtvaldkond 6B)	60,42%	123 533 897,00	M19
	T23: Toetatud projektide abil loodud töökohad (Leader) (sihtvaldkond 6B)	1 700,00		

5.5. Selleks et näidata meetmete võtmist vastavalt artikli 8 lõike 1 punkti c alapunktile vi, kirjeldus nõustamispädevusest, millega tagatakse piisav nõustamine ja tugi õiguslike nõuete ja innovatsiooniga seotud meetmete alal

Korraldusasutuse, makseagentuuri ja teiste arengukava rakendamises osalevate asutuste personali nõustamine tagatakse tehnilise abi vahenditest, vt. peatükk 15.6. Toetuse taotlejate ja saajate nõustamine õiguslike nõuete ja innovatsiooni alal tagatakse nõuandesüsteemi poolt. Nõuandesüsteemi kirjeldus on toodud arengukava meetmes 2 "Nõustamisteenused, põllumajandusliku majapidamise juhtimine ja asendusteenused".

6. EELTINGIMUSTE HINDAMINE

6.1. Lisateave

6.2. Eeltingimused

Riigi tasandil kohaldatav eeltingimus	Kohaldatav eeltingimus täidetud: jah/ei/osaliselt	Hinnang täitmise kohta	Prioriteedid/sihtvaldkonnad	Meetmed
P3.1) Riskiennetus ja riskijuhtimine: selliste riiklike või piirkondlike riskihinnangute olemasolu suurõnnetuste likvideerimise juhtimiseks, milles arvestatakse kliimamuutustega kohanemist	Jah	Täidetud	3B	
P4.1) Hea põllumajandus- ja keskkonnaseisund: määruse (EL) nr 1306/2013 VI jaotise I peatüki kohased maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise standardid kehtestatakse riiklikul tasandil	Jah	Täidetud	P4	M11, M14, M12, M10
P4.2) Väetistele ja taimekaitsevahenditele esitatavad miinimumnõuded: määruse (EL) nr 1305/2013 III jaotise I peatüki artikli 28 kohased väetistele ja taimekaitsevahenditele esitatavad miinimumnõuded määratletakse riiklikul tasandil	Jah	Täidetud	P4	M10, M11
P4.3) Muud asjakohased riiklikud standardid: asjakohased kohustuslikud riiklikud standardid on määratletud määruse (EL) nr 1305/2013 III jaotise I peatüki artiklis 28	Jah	Täidetud	P4	M10, M11
P5.1) Energiatõhusus: võetud on meetmeid energia lõpptarbimise tõhususe kulutõhusa parandamise edendamiseks ja kulutõhusate investeeringute tegemiseks energiatõhususse hoonete ehitamisel ja renoveerimisel.	Jah	Täidetud	5B	M04
P5.2) Veesektor: olemas on a) selline veehinnapoliitika, mis tagab kasutajatele piisavad stiimulid veeressursside tõhusaks kasutamiseks, ning b) eri veekasutusviiside piisav panus veeteenuste kulude katmisse programmidega toetatud investeeringute jaoks heakskiidetud vesikonna majandamise kavas kindlaksmääratud määra kohaselt.	Jah	Täidetud	5A	
P5.3) Taastuvenergia: võetud on meetmeid taastuvatest energiaallikatest saadud energia tootmise ja jaotamise edendamiseks	Jah	Täidetud	5C	M06
P6.1) Järgmise põlvkonna võrgu taristu: selliste riiklike või piirkondlike järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kavade olemasolu, milles võetakse arvesse piirkondlikke meetmeid kiire internetiühenduse liidu eesmärkide saavutamiseks, suunates tähelepanu valdkondadele, kus turg ei paku avatud taristut taskukohase hinnaga ega kvaliteediga vastavalt liidu konkurentsi- ja riigiabieeskirjadele, ning haavatavatele ühiskonnagruppidele kättesaadavate teenuste pakkumiseks.	Jah	Täidetud	6C	

G4) Avalikud hanked: korra olemasolu liidu avalike hangete õiguse tõhusaks kohaldamiseks ESI fondide valdkonnas.	Jah	Täidetud	2A, 1A, 1B, 1C, 6B	M20, M02, M04, M01, M16, M19
G5) Riigiabi: korra olemasolu liidu riigiabiõiguse tõhusaks kohaldamiseks ESI fondide valdkonnas.	Jah	Täidetud	P4, 5B, 6C, 5C, 1C, 6B, 2A, 3A, 6A, 1B, 1A	M06, M12, M08, M01, M19, M02, M16, M09, M04
G6) Keskkonnamõju hindamise ning keskkonnamõju strateegilise hindamisega seotud keskkonnaalased õigusaktid: korra olemasolu keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamisega seotud liidu keskkonnaalaste õigusaktide tõhusaks rakendamiseks.	Jah	Täidetud	3A, 5C, 6B, 6A, 2A, 5B	M04, M19, M06, M08

Riigi tasandil kohaldatav eeltingimus	Kriteeriumid	Kriteeriumid täidetud (jah/ei)	Viide (kui täidetud) [viide strateegiatele, õigusaktidele või muudele asjakohastele dokumentidele]	Hinnang täitmise kohta
P3.1) Riskiennetus ja riskijuhtimine: selliste riiklike või piirkondlike riskihinnangute olemasolu suurõnnetuste likvideerimise juhtimiseks, milles arvestatakse kliimamuutustega kohanemist	P3.1.a) Rakendatud on riiklikku või piirkondlikku riskihindamist, mis hõlmab järgmisi elemente: Riskihindamiseks kasutatava protsessi, metoodika, meetodite ja mittetundlike andmete kirjeldust ning investeeringute prioriseerimise riskipõhiste kriteeriumide kirjeldus;	Jah	Hädaolukorra seaduse (https://www.riigiteataja.ee/akt/130102012003) alusel on kinnitatud VV korraldusega hädaolukordade nimekiri, mille kohta koostatakse riskianalüüs - https://www.riigiteataja.ee/akt/13279811.	Täidetud
	P3.1.b) Rakendatud on riiklikku või piirkondlikku riskihindamist, mis hõlmab järgmisi elemente: ühe ja mitme riskiga stsenaariumide kirjeldus;	Jah	VV korraldusega „Nende hädaolukordade nimekiri, mille kohta koostatakse riskianalüüs, ning hädaolukorra riskianalüüsi koostamiseks pädevate täidesaatva riigivõimu asutuste määramine“ (https://www.riigiteataja.ee/akt/13279811) kinnitatud nimekirjas on lisaks hädaolukorra nimetusele ka stsenaariumi lühikirjeldus, samuti on määratud asutus, kes vastutab riskianalüüsi koostamise eest.	Täidetud
	P3.1.c) Rakendatud on riiklikku või piirkondlikku riskihindamist, mis hõlmab järgmisi elemente: Vajaduse korral kliimamuutustega kohanemise riiklike strateegiatega arvestamine.	Jah	VV korraldusega „Nende hädaolukordade nimekiri, mille kohta koostatakse riskianalüüs, ning hädaolukorra riskianalüüsi koostamiseks pädevate täidesaatva riigivõimu asutuste määramine“ (https://www.riigiteataja.ee/akt/13279811) hõlmab mh tormi ja üleujutustega seotud stsenaariume. Põllumajandusministri käskkirjaga on 2013. aastal kinnitatud Põllumajandussektoris kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise tegevuskava 2012–2020 (http://www.agri.ee/public/juurkataloog/ARENDUSTEGEVUS/kliimamuutused-tegevuskava-2012-2020.pdf).	Täidetud
P4.1) Hea põllumajandus- ja keskkonnaseisund: määruse (EL) nr 1306/2013 VI jaotise I peatüki kohased maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise standardid kehtestatakse riiklikul tasandil	P4.1.a) Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise standardid on määratletud siseriiklikus õiguses ja täpsustatud programmides	Jah	Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise tingimused on sätestatud põllumajandusministri määruses „Head põllumajandus- ja keskkonnatingimused, püsirohumaa pindala säilitamise kohustuse täitmise täpsem kord, püsirohumaa pindala säilitamise kohustuse üleandmise alused ja kord ning püsirohumaa säilitamiseks vajalike abinõude rakendamise täpsem kord“ (https://www.riigiteataja.ee/akt/127072012011).	Täidetud
P4.2) Väetistele ja taimekaitsevahenditele esitatavad miinimumnõuded: määruse (EL) nr 1305/2013 III jaotise I	P4.2.a) Määruse (EL) nr 1305/2013 III jaotise I peatüki kohased väetistele ja taimekaitsevahenditele esitatavad	Jah	Väetiste kasutamise miinimumnõuded on sätestatud Veeseaduses (https://www.riigiteataja.ee/akt/127062013003), VV määruses „Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundliku ala kaitse-eeskiri“ (https://www.riigiteataja.ee/akt/13136785) ja VV määruses „Veekaitsenõuded väetise- ja sõnnikuhoidlatele ning siloladustamiskohtadele ja sõnniku, silomahla ja muude väetiste kasutamise ja hoidmise nõuded“ (https://www.riigiteataja.ee/akt/109072013012).	Täidetud

peatüki artikli 28 kohased väetistele ja taimekaitsevahenditele esitatavad miinimumnõuded määratletakse riiklikul tasandil	miinimumnõuded on täpsustatud programmides;		Taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõuded on sätestatud Taimekaitseseaduses (https://www.riigiteataja.ee/akt/130122011032).	
P4.3) Muud asjakohased riiklikud standardid: asjakohased kohustuslikud riiklikud standardid on määratletud määruse (EL) nr 1305/2013 III jaotise I peatüki artiklis 28	P4.3.a) Asjakohased kohustuslikud riiklikud standardid on täpsustatud programmides	Jah	Vastavad nõuded on toodud peatükis 8.2 asjakohaste meetmete juures.	Täidetud
P5.1) Energiatõhusus: võetud on meetmeid energia lõpptarbimise tõhususe kulutõhusa parandamise edendamiseks ja kulutõhusate investeeringute tegemiseks energiatõhususse hoonete ehitamisel ja renoveerimisel.	P5.1.a) Meetmed, millega tagatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/31/EL artiklite 3, 4 ja 5 kohased ehitiste energiatõhususega seotud miinimumnõuded;	Jah	Hoonete energiatõhususe arvestamise metoodika on sätestatud määruses "Hoonete energiatõhususe metoodika" (https://www.riigiteataja.ee/akt/118102012001). Energiatõhususe miinimumnõuded on kirjas määruses "Energiatõhususe miinimumnõuded" (https://www.riigiteataja.ee/akt/105092012004).	Täidetud
	P5.1.b) Meetmed, mis on vajalikud direktiivi 2010/31/EL artikli 11 kohase hoonete energiamärgise väljastamise süsteemi kehtestamiseks;	Jah	Asjakohased nõuded on sätestatud määruses "Energiamärgise vorm ja väljastamise kord" (https://www.riigiteataja.ee/akt/129122010034).	Täidetud
	P5.1.c) Meetmed, millega tagatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/27/EL artikli 3 kohane energiatõhususe strateegiline planeerimine;	Jah	Riigi energiasäästupoliitika eesmärgid on kirjeldatud 2009. aastal kinnitatud Energiamajanduse riiklikus arengukavas aastani 2020 (https://valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/valitsus/arengukavad/majandus-ja-kommunikatsiooniministeerium/Energiamajanduse_riiklik_arengukava_aastani_2020.pdf).	Täidetud
	P5.1.d) Meetmed, mis vastavad energia lõpptarbimise tõhusust ja energiateenuseid käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/32/EÜ artiklile 13, et tagada individuaalsete arvestite andmine lõpptarbijatele niipalju kui on tehniliselt võimalik, majanduslikult põhjendatud ja võimaliku energiasäästu suhtes proportsionaalne.	Jah	Nõuded on sätestatud määruse "Energiatõhususe miinimumnõuded" §-s 14 (https://www.riigiteataja.ee/akt/105092012004).	Täidetud
P5.2) Veesektor: olemas on a) selline veehinnapoliitika, mis tagab kasutajatele piisavad stiimulid	P5.2.a) EAFRD toetatavates sektorites on liikmesriik taganud eri veekasutusviiside panuse veeteenuste kulude	Jah	Erinevate veekasutajate panus veeteenuste ja veekasutuse kulude katmisesse on tagatud vastavalt vee raamdirektiivis nõutule. Veeteenuste kulude katmine on sätestatud veeseaduses (https://www.riigiteataja.ee/akt/122122012024), keskkonnatasude seaduses (https://www.riigiteataja.ee/akt/121122012005?leiaKehtiv) ja ühisveevärgi-ja kanalisatsiooni seaduses (https://www.riigiteataja.ee/akt/13349255). Veeteenuse kulude katmise regulatsiooni rakendamisel on arvesse võetud veekasutuse	Täidetud

veeressursside tõhusaks kasutamiseks, ning b) eri veekasutusviiside piisav panus veeteenuste kulude katmisse programmidega toetatud investeeringute jaoks heakskiidetud vesikonna majandamise kavas kindlaksmääratud määra kohaselt.	katmisse sektorite kaupa kooskõlas veepoliitika raamdirektiivi artikli 9 lõike 1 esimese taandega, võttes vajaduse korral arvesse kulude katmise sotsiaalseid, keskkonnaalaseid ja majanduslikke tagajärgi ning kõnealuste piirkonna või kõnealuste piirkondade geograafilisi ja kliimatingimusi.		majandusanalüüsi (http://www.keskkonnaministeerium.ee/295059), veeteenuse kulude katmise põhimõtet ja saastaja maksab põhimõtet. Kokkuvõte veekasutajate panusest veeteenuste ja veekasutuse kulude katmisesse on kajastatud veemajanduskavade (http://www.envir.ee/vmk) ptk 8. Veeraamdirektiivis sätestatud alustel kulude katmist ja tasumäärade kehtestamist on analüüsitud uuringutes: "Keskkonnatasude rakendamine veemajanduses" (http://www.keskkonnaministeerium.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1174372/Keskkonnatasude+rakendamine+veemajanduses.pdf); "Keskkonnakulude hindamise metoodika koostamine ja keskkonnakulude hindamine peamiste veekeskkonda mõjutavate survetegurite lõikes" (http://www.keskkonnaministeerium.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1098587/2009.07.02+L%F5pparuanne.pdf).	
P5.3) Taastuvenergia: võetud on meetmeid taastuvatest energiaallikatest saadud energia tootmise ja jaotamise edendamiseks	P5.3.a) Kooskõlas direktiivi 2009/28/EÜ artikli 14 lõikega 1 ning artikli 16 lõigetega 2 ja 3 on rakendatud läbipaistvad toetuskavad, seatud prioriteedid elektrivõrkudele juurdepääsul või tagatud juurdepääsul ja dispetšjuhtimises, kehtestatud tehniliste kohanduste kulude kandmise ning jagamisega seotud standardeeskirjad, mis on avalikustatud;	Jah	Toetusmeetmeid puudutava info avaldavad oma veebilehel kõik asutused, mis korraldavad toetusmeetmete elluviimist (nt SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse veebileht: http://www.kik.ee/et/energeetika/taastuvenergeetika.html). Eesti olukorda ja meetmeid kajastab "Taastuvenergia tegevuskava aastani 2020" osa 4.2. (http://www.mkm.ee/public/nreap_EE_final_101126.pdf). Standardeeskirjad ning -protseduurid elektrivõrkude kohta on sätestatud Elektrituruseaduses (https://www.riigiteataja.ee/akt/128062012025).	Täidetud
	P5.3.b) Liikmesriik on võtnud vastu taastuvenergia tegevuskava kooskõlas direktiivi 2009/28/EÜ artikliga 4	Jah	Taastuvenergia tegevuskava aastani 2020 on vastu võetud 2010. aastal. Taastuvenergia tegevuskava aastani 2020 on kättesaadav Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi veebilehel: http://www.mkm.ee/public/nreap_EE_final_101126.pdf	Täidetud
P6.1) Järgmise põlvkonna võrgu taristu: selliste riiklike või piirkondlike järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kavade olemasolu, milles võetakse arvesse piirkondlikke meetmeid kiire internetiühenduse liidu eesmärkide saavutamiseks, suunates tähelepanu valdkondadele, kus turg ei paku avatud taristut taskukohase hinnaga ega kvaliteediga vastavalt liidu konkurentsi- ja riigiabieeskirjadele, ning haavatavatele ühiskonnagruppidele kättesaadavate teenuste pakkumiseks.	P6.1.a) Rakendatud on riiklik või piirkondlik järgmise põlvkonna võrgu kava, mis sisaldab järgmist: majandusanalüüsil põhinev taristuinvesteeringute kava, milles võetakse arvesse avaliku ja erasektori olemasolevat taristut ja kavandatud investeeringuid;	Jah	Täidetakse Infoühiskonna Arengukavaga 2020. Arengukava eelnõu on kiidetud Vabariigi Valitsuse poolt heaks 2013. a novembris. Arengukava on leitav http://infoyhiskond.eesti.ee/eesti-infouhiskonna-arengukava-2020/infouhikonna-arengukava-2020-loppversioon. Infrastruktuuri investeeringute kava rahastamist täpsustatakse arengukava rakendusplaanis. Ülevaate Estwin projektist leiab http://www.lairibafoorum.ee/public/files/Mis%20on%20EstWin.pdf. Estwin projekti kaart on leitav http://ela12.elasa.ee/elakaart/.	Täidetud
	P6.1.b) Rakendatud on riiklik või piirkondlik järgmise põlvkonna võrgu kava, mis sisaldab järgmist: jätkusuutliku investeerimise mudelid, mis suurendavad konkurentsi ja tagavad juurdepääsu avatud, taskukohasele, kvaliteetsele ja tulevikuks hästi ette valmistatud taristule ning	Jah	Täidetakse Infoühiskonna Arengukavaga 2020. Arengukava eelnõu on kiidetud Vabariigi Valitsuse poolt heaks 2013. a novembris. Arengukava on leitav http://infoyhiskond.eesti.ee/eesti-infouhiskonna-arengukava-2020/infouhikonna-arengukava-2020-loppversioon	Täidetud

	teenustele;			
	P6.1.c) Rakendatud on riiklik või piirkondlik järgmise põlvkonna võrgu kava, mis sisaldab järgmist: meetmed erasektori investeeringute stimuleerimiseks.	Jah	Täidetakse Infoühiskonna Arengukavaga 2020. Arengukava eelnõu on kiidetud Vabariigi Valitsuse poolt heaks 2013. a novembris. Arengukava on leitav http://infoyhiskond.eesti.ee/eesti-infouhiskonna-arengukava-2020/infouhikonna-arengukava-2020-loppversioon. Meetmed nähakse ette arengukava rakendusplaanis.	Täidetud
G4) Avalikud hanked: korra olemasolu liidu avalike hangete õiguse tõhusaks kohaldamiseks ESI fondide valdkonnas.	G4.a) Kord liidu avalike hangete eeskirjade tõhusaks kohaldamiseks asjakohaste mehhanismide kaudu.	Jah	Riigihangete seadus https://www.riigiteataja.ee/akt/114022012003. Vaidlustuskomisjoni statistika https://riigihanked.riik.ee/lr1/c/document_library /get_file?p_l_id=216099&folderId=54352&name=DLFE-20101.pdf . Halduskohtu menetluse seadustik https://www.riigiteataja.ee/akt/125102012010. Vabariigi Valituse määrus „Toetuse tagasinõudmise ja tagasimaksmise ning toetuse andmisel ja kasutamisel toimunud rikkumisest teabe edastamise tingimused ja kord“ https://www.riigiteataja.ee/akt/105072011020.	Täidetud. Eestis on üksikasjalikud riigihangete korraldamise reeglid kehtestatud kõigile hankijatele, sealhulgas nendele, kes saavad oma kaasfinantseeringu ühtekuuluvuspoliitika vahenditest. Kuna olemasolevad, kõigile hankijatele suunatud reeglid on väga põhjalikud, tuleb ühtekuuluvuspoliitika vahendite kasutamisel lisareegleid kasutada üsna vähesel määral ning ainult osas, mida üldised reeglid ei kata või mis vajavad täpsustamist tulenevalt spetsiifilisest kontekstist.
	G4.b) Kord, millega tagatakse läbipaistev lepingute sõlmimise menetlus.	Jah	Riigihangete seadus https://www.riigiteataja.ee/akt/114022012003. 2011. aasta statistika menetlusliikide kasutamise kohta https://riigihanked.riik.ee/lr1/c/document_library /get_file?p_l_id=216043&folderId=23484&name=DLFE-19105.pdf. Riigihangete register https://riigihanked.riik.ee/register/HankedOtsing.html . Perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seadus	Täidetud. Nõue on täidetud eelkõige kohustusega avaldada hanketeated riiklikus riigihangete registris, kui riigihanke eeldavata maksumuse summad on suuremad kui 10 000 eurot asjade ja teenuste ostmisel ja 40 000 eurot ehitustööde hankimisel.
	G4.c) Kord ESI fondide rakendamisse kaasatud personali koolitamiseks ja teavitamiseks.	Jah	Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakonna põhimäärus elektrooniliselt kättesaadav: http://www.fin.ee/osakonnad. Info toimuvatest koolitustest: https://riigihanked.riik.ee/lr1/web/guest/koolitused. Nõustamiskontaktid kättesaadavad http://www.fin.ee/riigihanked. E-riigihangete keskkond: https://riigihanked.riik.ee . Korduma kippuvate küsimuste rubriik: https://riigihanked.riik.ee/lr1/web/guest/kordum a-kippuvad-kusimused. Analüüsid, siseriiklik ja Euroopa Kohtu praktika: https://riigihanked.riik.ee/lr1/web/guest/riigihangete-korraldamine.	Eestis on tagatud riigihangete valdkonna personali koolitamine ja teavitamine riiklikul tasandil riigihangete korraldust koordineeriva Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakonna ning ühtekuuluvuspoliitika vahendite korraldusasutuse tegevusega.

			Riigihangete õigusaktid: https://riigihanked.riik.ee/lr1/web/guest/seadusandlus .	
	G4.d) Kord haldussuutlikkuse tagamiseks liidu avalike hangete eeskirjade rakendamisel ja kohaldamisel.	Jah	Euroopa Kohtu lahendid ja viited Euroopa Liidu õigusaktidele: https://riigihanked.riik.ee. E-riigihangete keskkonnas riigihangete register: https://riigihanked.riik.ee/register/HankedOtsing.html. E-riigihangete keskkonda tutvustav voldik: https://riigihanked.riik.ee/lr1/c/document_library/get_file?uuid=aaaeeab1-5b56-45ba-8547-376fefab15d6&groupId=11726 .	Täidetud. Haldussuutlikkus on tagatud Euroopa Liidu riigihangete eeskirjade rakendamisel ja kohaldamisel riikliku riigihangete valdkonna koordineerija rolli täitva Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakonna kui ka ühtekuuluvuspoliitika vahendite korraldusasutuse tegevusega.
G5) Riigiabi: korra olemasolu liidu riigiabiõiguse tõhusaks kohaldamiseks ESI fondide valdkonnas.	G5.a) Kord liidu riigiabiõiguse eeskirjade tõhusaks kohaldamiseks.	Jah	Konkurentsiseadus: https://www.riigiteataja.ee/akt/127062012011?leiaKehtiv . Riigiabi ja vähese tähtsusega abi registri põhimäärus https://www.riigiteataja.ee/akt/107062012002.	Täidetud. Riigiabi andmise suuniseid, raamistikke, teatisi ja juhiseid kohaldatakse Eestis vahetult, siseriiklikud protseduurireeglid on sätestatud konkurentsiseaduses. Vähese tähtsusega abi kontrollimiseks ning riigiabi ja vähese tähtsusega abi aruandluseks on loodud riiklik register, milles on võimalik avalikult päringuid teostada. Ühtekuuluvuspoliitika vahenditest rahastatavate toetuse andmise tingimuste õigusaktide eelnõude kooskõlastamisel kontrollitakse muu hulgas riigiabi reeglite täitmist - vajadusel esitatakse kommentaare või jäetakse õigusakti eelnõu kooskõlastamata. Eelnõude kontrollimiseks on administratsioonile kasutamiseks koostatud riigiabi kontroll-leht.
	G5.b) Kord ESI fondide rakendamisse kaasatud personali koolitamiseks ja teavitamiseks.	Jah	Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakonna põhimäärus elektrooniliselt kättesaadav: http://www.fin.ee/osakonnad. Riigiabialane teave, sh viited juhendmaterjalile ja regulatsioonidele ja nõustamiskontaktid on kättesaadavad http://www.fin.ee/riigiabi.	Täidetud. Riigiabi valdkonnas on tagatud info operatiivne ja efektiivne jagamine abi andjaid, sh Ühtekuuluvuspoliitika vahendite rakendajad, koondava meililisti ja avaliku temaatilise veebilehe kaudu. Lisaks tagab Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakond oma tegevusega riigiabi andjate

				koolitamise.
	G5.c) Kord haldussuutlikkuse tagamiseks liidu riigiabiõiguse rakendamisel ja kohaldamisel.	Jah	Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakonna põhimäärus elektrooniliselt kättesaadav: http://www.fin.ee/osakonnad. Riigiabialane teave, sh viited juhendmaterjalile ja regulatsioonidele ja nõustamiskontaktid on kättesaadavad http://www.fin.ee/riigiabi.	Täidetud. Riigiabi küsimusi koordineerib Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakond, kelle ülesandeks on tagada riigiabi valdkonnas asutuste ja isikute nõustamine ning koolitamine. Riigihangete ja riigiabi osakond jagab infot, nõustab ja koolitab ühtekuuluvuspoliitika vahenditest nii rahastatavate meetmete väljatöötajaid kui ka elluviijaid.
G6) Keskkonnamõju hindamise ning keskkonnamõju strateegilise hindamisega seotud keskkonnaalased õigusaktid: korra olemasolu keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamisega seotud liidu keskkonnaalaste õigusaktide tõhusaks rakendamiseks.	G6.a) Kord Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/92/EL (keskkonnamõju hindamine) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2001/42/EÜ (keskkonnamõju strateegiline hindamine) tõhusaks kohaldamiseks;	Jah	Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus https://www.riigiteataja.ee/akt/121122011015, millega on võetud üle KSH direktiiv 2001/42/EÜ ja KMH direktiiv 2011/92/EL.	Täidetud. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusega (vastu võetud 22.02.2005) on tagatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise direktiivide tõhus kohaldamine.
	G6.b) Kord keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise direktiivide rakendamisse kaasatud personali koolitamiseks ja teavitamiseks.	Jah	Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus https://www.riigiteataja.ee/akt/121122011015, millega on üle võetud KSH direktiiv 2001/42/EÜ ja KMH direktiiv 2011/92/EL.	Täidetud. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse rakendamise kaudu on tagatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise direktiivide rakendamisse kaasatud personali koolitamine ja teavitamine.
	G6.c) Kord piisava haldussuutlikkuse tagamiseks.	Jah	Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus https://www.riigiteataja.ee/akt/121122011015. Lisaks on koostatud juhendmaterjalid, mis on leitavad: http://www.envir.ee/91552 ja http://www.envir.ee/92040.	Täidetud. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse ja selle alusel koostatud juhendmaterjalide rakendamise kaudu on tagatud piisav haldussuutlikkus.

6.2.1. Loetelu meetmetest, mida tuleb võtta üldiste eeltingimuste täitmiseks

Riigi tasandil kohaldatav eeltingimus	Täitmata kriteeriumid	Ettevõetav tegevus	Tähtaeg	Täitmise eest vastutavad asutused

6.2.2. Loetelu meetmetest, mida tuleb võtta prioriteetidega seotud eeltingimuste täitmiseks

Riigi tasandil kohaldatav eeltingimus	Täitmata kriteeriumid	Ettevõetav tegevus	Tähtaeg	Täitmise eest vastutavad asutused

7. TULEMUSRAAMISTIKU KIRJELDUS

7.1. Näitajad

Prioriteet	Applicable	Vajaduse korral näitaja ja mõõtühik	2023. aasta eesmärk (a)	Lisavahendid (kohandamised) (b)	Eesmärgi absoluutväärtus (a – b)
Prioriteet 2: põllumajandusettevõtete elujõulisuse ja kõigi põllumajandusvormide konkurentsivõime parandamine kõigis piirkondades ning uuenduslike põllumajandustehnoloogiate ja metsade säästva majandamise edendamine	X	Selliste põllumajanduslike majapidamiste arv, kes saavad maaelu arengu programmi raames toetust ümberkorraldamisse ja moderniseerimisse investeerimiseks (sihtvaldkond 2A) + selliste põllumajanduslike majapidamiste arv, kes on teinud maaelu arengu programmi toetusel ettevõtte arengukava / investeeringuid noorte põllumajandustootjate jaoks (sihtvaldkond 2B)	1 360,00		1 360,00
	X	Avaliku sektori kogukulud P2 (eurodes)	359 219 517,00		359 219 517,00
Prioriteet 3: toiduahela korraldamise, sealhulgas	X	Avaliku sektori kogukulud P3 (eurodes)	126 867 709,53	240 000,00	126 627 709,53

põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise, loomade heaolu ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses	X	Selliste põllumajanduslike majapidamiste arv, kes saavad toetust kvaliteedikavade, kohalike turgude / lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade kaudu (sihtvaldkond 3A)	345,00		345,00
		Selliste põllumajandusettevõtete arv, kes osalevad riskijuhtimiskavades (sihtvaldkond 3B)	2 100,00		2 100,00
Prioriteet 4: põllumajanduse ja metsandusega seotud ökosüsteemide taastamine, kaitse ja edendamine	X	Avaliku sektori kogukulud P4 (eurodes)	477 328 266,66	490 000,00	476 838 266,66
	X	Põllumajandusmaa, mida hõlmavad majandamislepingud, millega toetatakse elurikkust ja/või maastikke (ha) (sihtvaldkond 4A) + mille eesmärk on parandada veemajandust (ha) (sihtvaldkond 4 B) + mille eesmärk on parandada mulla majandamist ja/või vältida mullaerosiooni	877 440,00		877 440,00

		(ha) (sihtvaldkond 4C)			
Prioriteet 5: loodusvarade tõhusama kasutamise edendamine ning vähese CO_2-heitega ja kliimamuutuste suhtes vastupidavale majandusele ülemineku toetamine põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris	X	Avaliku sektori kogukulud P5 (eurodes)	37 572 941,17		37 572 941,17
		Põllumajandus- ja metsamaa, mida majandatakse CO_2 sidumise/säilitamise edendamiseks (ha) (sihtvaldkond 5E) + põllumajandusmaa, mida hõlmavad majandamislepingud, mille eesmärk on vähendada kasvuhoonegaaside ja/või ammoniaagi heitkoguseid (ha) (sihtvaldkond 5D) + niisutatud maa, mille puhul minnakse üle tõhusama niisutussüsteemi kasutamisele (ha) (sihtvaldkond 5A)			
	X	Selliste investeeringute arv, mis on suunatud energiasäästu ja -tõhususse (sihtvaldkond 5B) + taastuvenergia tootmisse (sihtvaldkond 5C)	6 831,00		6 831,00

Prioriteet 6: sotsiaalse kaasatuse, vaesuse vähendamise ja majanduskasvu edendamine maapiirkondades	X	Avaliku sektori kogukulud P6 (eurodes)	253 497 911,00		253 497 911,00
		Selliste tegevuste arv, mis saavad toetust maaelanikkonnale ettenähtud kohalike põhiteenuste ja seonduva taristu täiustamiseks (sihtvaldkonnad 6B ja 6C)			
	X	Kohalike algatusrühmadega hõlmatud elanikkond (sihtvaldkond 6B)	472 730,00		472 730,00

7.1.1. Prioriteet 2: põllumajandusettevõtete elujõulisuse ja kõigi põllumajandusvormide konkurentsivõime parandamine kõigis piirkondades ning uuenduslike põllumajandustehnoloogiate ja metsade säästva majandamise edendamine

7.1.1.1. Selliste põllumajanduslike majapidamiste arv, kes saavad maaelu arengu programmi raames toetust ümberkorraldamisse ja moderniseerimisse investeerimiseks (sihtvaldkond 2A) + selliste põllumajanduslike majapidamiste arv, kes on teinud maaelu arengu programmi toetusel ettevõtte arengukava / investeeringuid noorte põllumajandustootjate jaoks (sihtvaldkond 2B)

Kohalduv: Jah

2023. aasta eesmärk (a): 1 360,00

Lisavahendid (kohandamised) (b):

Eesmärgi absoluutväärtus (a – b): 1 360,00

7.1.1.2. Avaliku sektori kogukulud P2 (eurodes)

Kohalduv: Jah

2023. aasta eesmärk (a): 359 219 517,00

Lisavahendid (kohandamised) (b):

Eesmärgi absoluutväärtus (a – b): 359 219 517,00

7.1.2. Prioriteet 3: toiduahela korraldamise, sealhulgas põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise, loomade heaolu ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses

7.1.2.1. Avaliku sektori kogukulud P3 (eurodes)

Kohalduv: Jah

2023. aasta eesmärk (a): 126 867 709,53

Lisavahendid (kohandamised) (b): 240 000,00

Eesmärgi absoluutväärtus (a – b): 126 627 709,53

7.1.2.2. Selliste põllumajanduslike majapidamiste arv, kes saavad toetust kvaliteedikavade, kohalike turgude / lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade kaudu (sihtvaldkond 3A)

Kohalduv: Jah

2023. aasta eesmärk (a): 345,00

Lisavahendid (kohandamised) (b):

Eesmärgi absoluutväärtus (a – b): 345,00

7.1.2.3. Selliste põllumajandusettevõtete arv, kes osalevad riskijuhtimiskavades (sihtvaldkond 3B)

Kohalduv: Ei

2023. aasta eesmärk (a): 2 100,00

Lisavahendid (kohandamised) (b):

Eesmärgi absoluutväärtus (a – b): 2 100,00

7.1.3. Prioriteet 4: põllumajanduse ja metsandusega seotud ökosüsteemide taastamine, kaitse ja edendamine

7.1.3.1. Avaliku sektori kogukulud P4 (eurodes)

Kohalduv: Jah

2023. aasta eesmärk (a): 477 328 266,66

Lisavahendid (kohandamised) (b): 490 000,00

Eesmärgi absoluutväärtus (a – b): 476 838 266,66

7.1.3.2. Põllumajandusmaa, mida hõlmavad majandamislepingud, millega toetatakse elurikkust ja/või maastikke (ha) (sihtvaldkond 4A) + mille eesmärk on parandada veemajandust (ha) (sihtvaldkond 4 B) + mille eesmärk on parandada mulla majandamist ja/või vältida mullaerosiooni (ha) (sihtvaldkond 4C)

Kohalduv: Jah

2023. aasta eesmärk (a): 877 440,00

Lisavahendid (kohandamised) (b):

Eesmärgi absoluutväärtus (a – b): 877 440,00

7.1.4. Prioriteet 5: loodusvarade tõhusama kasutamise edendamine ning vähese CO_2-heitega ja kliimamuutuste suhtes vastupidavale majandusele ülemineku toetamine põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris

7.1.4.1. Avaliku sektori kogukulud P5 (eurodes)

Kohalduv: Jah

2023. aasta eesmärk (a): 37 572 941,17

Lisavahendid (kohandamised) (b):

Eesmärgi absoluutväärtus (a – b): 37 572 941,17

7.1.4.2. Põllumajandus- ja metsamaa, mida majandatakse CO_2 sidumise/säilitamise edendamiseks (ha) (sihtvaldkond 5E) + põllumajandusmaa, mida hõlmavad majandamislepingud, mille eesmärk on vähendada kasvuhoonegaaside ja/või ammoniaagi heitkoguseid (ha) (sihtvaldkond 5D) + niisutatud maa, mille puhul minnakse üle tõhusama niisutussüsteemi kasutamisele (ha) (sihtvaldkond 5A)

Kohalduv: Ei

2023. aasta eesmärk (a): 0,00

Lisavahendid (kohandamised) (b):

Eesmärgi absoluutväärtus (a – b): 0,00

7.1.4.3. Selliste investeeringute arv, mis on suunatud energiasäästu ja -tõhususse (sihtvaldkond 5B) + taastuvenergia tootmisse (sihtvaldkond 5C)

Kohalduv: Jah

2023. aasta eesmärk (a): 6 831,00

Lisavahendid (kohandamised) (b):

Eesmärgi absoluutväärtus (a – b): 6 831,00

7.1.5. Prioriteet 6: sotsiaalse kaasatuse, vaesuse vähendamise ja majanduskasvu edendamine maapiirkondades

7.1.5.1. Avaliku sektori kogukulud P6 (eurodes)

Kohalduv: Jah

2023. aasta eesmärk (a): 253 497 911,00

Lisavahendid (kohandamised) (b):

Eesmärgi absoluutväärtus (a – b): 253 497 911,00

7.1.5.2. Selliste tegevuste arv, mis saavad toetust maaelanikkonnale ettenähtud kohalike põhiteenuste ja seonduva taristu täiustamiseks (sihtvaldkonnad 6B ja 6C)

Kohalduv: Ei

2023. aasta eesmärk (a): 0,00

Lisavahendid (kohandamised) (b):

Eesmärgi absoluutväärtus (a – b): 0,00

7.1.5.3. Kohalike algatusrühmadega hõlmatud elanikkond (sihtvaldkond 6B)

Kohalduv: Jah

2023. aasta eesmärk (a): 472 730,00

Lisavahendid (kohandamised) (b):

Eesmärgi absoluutväärtus (a – b): 472 730,00

7.2. Alternatiivsed näitajad

Prioriteet	Applicable	Vajaduse korral näitaja ja mõõtühik	2023. aasta eesmärk (a)	Lisavahendid (kohandamised) (b)	Eesmärgi absoluutväärtus (a – b)
Prioriteet 3: toiduahela korraldamise, sealhulgas põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise, loomade heaolu ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses	X	Meetme 4 raames tehtavate investeeringute maht (eurodes) (3A)	150 000 000,00		150 000 000,00
Prioriteet 6: sotsiaalse kaasatuse, vaesuse vähendamise ja majanduskasvu edendamine maapiirkondades	X	Meetme 6 raames tehtavate investeeringute maht (eurodes) (6A)	182 500 000,00		182 500 000,00

7.2.1. Prioriteet 3: toiduahela korraldamise, sealhulgas põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise, loomade heaolu ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses

7.2.1.1. Meetme 4 raames tehtavate investeeringute maht (eurodes) (3A)

Kohalduv: Jah

2023. aasta eesmärk (a): 150 000 000,00

Lisavahendid (kohandamised) (b):

Eesmärgi absoluutväärtus (a – b): 150 000 000,00

7.2.2. Prioriteet 6: sotsiaalse kaasatuse, vaesuse vähendamise ja majanduskasvu edendamine maapiirkondades

7.2.2.1. Meetme 6 raames tehtavate investeeringute maht (eurodes) (6A)

Kohalduv: Jah

2023. aasta eesmärk (a): 182 500 000,00

Lisavahendid (kohandamised) (b):

Eesmärgi absoluutväärtus (a – b): 182 500 000,00

7.3. Reserv

Prioriteet	Tulemusreserv (eurodes)
Prioriteet 2: põllumajandusettevõtete elujõulisuse ja kõigi põllumajandusvormide konkurentsivõime parandamine kõigis piirkondades ning uuenduslike põllumajandustehnoloogiate ja metsade säästva majandamise edendamine	16 785 368,15
Prioriteet 3: toiduahela korraldamise, sealhulgas põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise, loomade heaolu ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses	
Prioriteet 4: põllumajanduse ja metsandusega seotud ökosüsteemide taastamine, kaitse ja edendamine	17 034 723,69
Prioriteet 5: loodusvarade tõhusama kasutamise edendamine ning vähese CO_2-heitega ja kliimamuutuste suhtes vastupidavale majandusele ülemineku toetamine põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris	1 045 167,14
Prioriteet 6: sotsiaalse kaasatuse, vaesuse vähendamise ja majanduskasvu edendamine maapiirkondades	8 687 934,50
Kokku	**43 553 193,48**

8. VALITUD MEETMETE KIRJELDUS

8.1. Rohkem kui ühe meetme suhtes kohaldatavate üldtingimuste kirjeldus, sh vajaduse korral maapiirkonna määratlus, baasväärtused, nõuetele vastavus, rahastamisvahendite ja ettemaksete kavandatud kasutus ning investeeringuid käsitlevad ühissätted, sh määruse (EL) nr 1305/2013 artiklite 45 ja 46 sätted

Maapiirkonna määratlus[1]

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklile 50 määratleb korraldusasutus maapiirkonna mõiste programmi tasandil.

Teatud meetmeid või tegevuse liike saab rakendada üksnes maapiirkonnas:

- artikli 14 kohane teadmussiirde ja teavituse meede (maapiirkonna VKE-d – ei rakenda);
- artikli 15 kohane nõustamisteenuste toetus (maapiirkonna VKE-d – ei rakenda);
- artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti ii kohane ettevõtlusega alustamise toetus maapiirkondades mittepõllumajanduslikeks tegevusteks (ei rakenda);
- artikli 19 lõike 1 punkti b kohane investeeringutoetus mittepõllumajanduslike tegevuste loomiseks ja arendamiseks;
- artikli 20 kohane põhiteenuste ja külauuenduse meede (ei rakenda).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 28 kohaselt on LEADER suunatud konkreetsetele allpiirkondlikele territooriumidele ning ellu viidud piirkonnapõhiste kohaliku arengu strateegiate kaudu. Seega on vajalik määratleda ka LEADER tegevuspiirkond.

Nimetatud meetmetest/tegevustest on plaanis rakendada meedet Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas ning LEADER kohalikuks arenguks.

2007-2013 perioodil kasutas Eesti haldusjaotuslikku maapiirkonna määratlust, mille kohaselt maapiirkonnaks loeti valdade ja kuni 4000 elanikega väikelinnade territoorium. LEADER tegevuspiirkond hõlmas ka suuremaid kui 4000 elanikuga vallasiseseid linnu, kuivõrd need moodustavad vallaga ühtse haldusüksuse.

2014-2020 perioodil on plaanis jätkata senise maapiirkonna määratlusega, tehes selles mõningaid objektiivseid sotsiaal-majanduslikest näitajatest tulenevaid täpsustusi. Traditsioonilise haldusjaotusliku lähenemise eelised on, et see on lihtsasti mõistetav ja määratav, statistika on lihtsustatud ning kuivõrd metoodika on siiani kasutuses olnud, on sellega lihtne jätkata.

Maapiirkonna määratlus 2014-2020 perioodiks hõlmab:

- vallad, v.a vallad, mille puhul on täidetud kõik järgnevad rahvastiku kasvu, madalat tööpuudust, kõrgeid sissetulekuid iseloomustavad kriteeriumid:

- kohalikud omavalitsused, kus rahvaarv (arvestatud rännet) on viimase 10 aasta jooksul (2003-2013) kasvanud üle 20%;
- kohalikud omavalitsused, kus registreeritud töötus on alla Eesti keskmise (5,3%);
- kohalikud omavalitsused, kus palgatöötaja kuukeskmine brutotulu on vähemalt 20% kõrgem Eesti

keskmisest (844,44 eurot);

- kuni 4000 elanikuga väikelinnad, sh kuni 4000 elanikuga vallasisesed linnad.

Vallad, mis vastavad eelpool kirjeldatud rahvastiku kasvu, madala tööpuuduse ja üle keskmise sissetulekute kriteeriumidele ning linnad, mille rahvaarv (arvestatud rännet) on alla 4000 elaniku, on toodud alljärgnevates tabelites.

Maapiirkonna määratlusest väljajäävad vallad

Omavalitsusüksus	**Kohalikud omavalitsused, kus rahvaarv (arvestatud rännet) on viimase 10 aasta jooksul kasvanud üle 20% (2003–2013)**	**Kohalikud omavalitsused, kus registreeritud töötus on alla Eesti keskmise (2012)**	**Kohalikud omavalitsused, kus palgatöötaja kuukeskmine brutotulu (eurot) on vähemalt 20% kõrgem Eesti keskmisest (2012)**
Kiili vald	+ 91,2%	1,6%	1092,35
Viimsi vald	+ 77,5%	2,8%	1227,52
Harku vald	+ 81,0%	2,7%	1185,15
Rae vald	+ 96,1%	2,4%	1120,48
Saue vald	+ 40,1%	2,8%	1116,65
Saku vald	+ 20,0%	2,5%	1066,65

Kuni 4000 elanikuga linnad

Elanike arv 0–4000	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
Mõisaküla linn	955	943	897	886	880	825	813
Kallaste linn	1 037	994	976	948	935	852	814
Suure-Jaani vallasisene linn	1 174	1 157	1 122	1 112	1 084	1 039	1 026
Püssi vallasisene linn	1 468	1 410	1 415	1 359	1 275	1 083	1 007
Abja-Paluoja vallasisene linn	1 163	1 149	1 118	1 084	1 066	1 084	1 050
Võhma linn	1 454	1 453	1 444	1 412	1 384	1 314	1 271
Lihula vallasisene linn	1 428	1 381	1 342	1 336	1 297	1 338	1 310
Mustvee linn	1 606	1 587	1 573	1 561	1 508	1 358	1 339
Antsla vallasisene linn	1 400	1 389	1 365	1 345	1 314	1 402	1 364
Karksi-Nuia vallasisene linn	1 814	1 761	1 689	1 648	1 594	1 573	1 536
Kilingi-Nõmme vallasisene linn	2 391	2 360	2 327	2 296	2 252	1 763	1 709
Otepää vallasisene linn	2 136	2 124	2 099	2 086	2 081	1 953	1 919
Tamsalu vallasisene linn	2 370	2 337	2 319	2 274	2 220	2 236	2 168
Räpina vallasisene linn	2 781	2 779	2 738	2 673	2 618	2 455	2 443
Narva-Jõesuu linn	2 770	2 722	2 742	2 737	2 741	2 632	2 569
Tõrva linn	2 938	2 885	2 838	2 820	2 776	2 729	2 660
Loksa linn	3 256	3 187	3 144	3 121	3 020	2 759	2 636
Kehra vallasisene linn	2 955	2 940	2 920	2 861	2 819	2 890	2 797
Kärdla vallasisene linn	3 459	3 412	3 396	3 382	3 308	3 050	3 000

Kunda linn	3 708	3 687	3 674	3 641	3 559	3 422	3 332
Paldiski linn	4 248	4 186	4 137	4 283	4 154	4 085	4 000

Arvestades, et LEADER-lähenemise puhul on Eestis tekkinud 26 kohalikku tegevusgruppi, kes katavad üle 99% käesoleval perioodil maapiirkonnana määratletud aladest, siis on otstarbekas olemasoleva tegevuspiirkonna määratlusega jätkata. LEADER tegevuspiirkond 2014-2020 perioodiks hõlmab[2]:

- vallad;
- kuni 4000 elanikuga väikelinnad;
- vallasisesed linnad.

Samas on meetmete sarnasest suunitlusest tulenevalt otstarbekas ühtlustada seda võimalikult suures ulatuses majandustegevuse mitmekesistamise meetme raames kasutatava maapiirkonna määratlusega, sellest tulenevalt tehakse LEADER tegevuspiirkonna määratluses 2014-2020 perioodiks järgmised muudatused:

- vallad, mida iseloomustab rahvastiku kasv, madal tööpuudus ja kõrged sissetulekud ning mis on sellest tulenevalt maapiirkonna määratlusest välja jäetud, võetakse kohalike tegevusgruppide vahel vahendite jagamisel arvesse vähenduskoefitsiendi alusel;
- vallasisesed linnad, mille rahvaarv ületab 4000 elanikku, lähevad kohalike tegevusgruppide vahel vahendite jagamisel arvesse vähenduskoefitsiendi alusel.

Vallasisesed linnad, mille elanike arv on üle 4000 elaniku, on toodud alljärgnevas tabelis.

Üle 4000 elanikuga vallasisesed linnad

Elanike arv 4000–10 000	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
Rapla vallasisene linn	5324	5295	5280	5280	5250	5202	5182
Türi vallasisene linn	5821	5758	5707	5607	5462	5410	5292
Põlva vallasisene linn	6171	6147	6145	6107	6049	5766	5678
Tapa vallasisene linn	7569	7401	7311	7252	7125	5896	5766
Jõhvi vallasisene linn	11 321	11 167	10 999	10 855	10 759	10 775	10 612

Rahastamisvahendid

Tulenevalt Eesti kapitaliturgude hetkeseisust ei ole VKE'del piisavat ligipääsu alternatiivsetele finantseerimisallikatele (erinevad omakapitali instrumendid) ning piisava tagatise puudumine ja/või ebastabiilsed rahavood raskendavad ka krediidiasutuste poolt vahendatava laenuraha kättesaadavust. Seetõttu eksisteerib selge vajadus tekitada selles segmendis juurde võimalusi kapitali (nii laenu kui omakapitali vahendite) kaasamiseks[3].

Kapitalile ligipääsu piiratus tuleneb eelkõige sellest, et krediidiasutused on oma tegevust maksimaalselt optimeerinud, st tegelevad võimalusel suhteliselt suuremahuliste klientidega, kes tegutsevad majanduse mõttes olulise mahuga ettevõtlusvaldkondades. Tavaliselt on suurettevõtetel tagatised paremad, neil on selge äriline ajalugu, kõrgem professionaalsus jne. Samuti on pankadel suurtes majandusvaldkondades

paremad teadmised turutrendidest, seega nad suudavad riske paremini hinnata. See omakorda väljendub näiteks madalamas riskisuses (intressis). Lisaks tuleb arvestada, et tulenevalt laenutoote madalatest intressimääradest ei taha krediidiasutused võtta suuri riske ning seetõttu on pangad kehtestanud konkreetsed kvaliteedinõuded (kasumlik tegevusajalugu, tugev rahavoog, piisavad tagatised), mille täitmata jätmisel kliendile laenu ei väljastata.

Eeltoodu mõjutab eelkõige alustavaid ettevõtteid, millel on lühike tegutsemisajalugu ja puuduvad piisavad tagatised pangalaenu saamiseks ning kasvavaid ettevõtteid, millel on keeruline saada laenu, kuna pangad annavad hetkel laenu pigem ainult selles ulatuses, mida ettevõtte olemasolevad rahavood võimaldavad. Need ettevõtted võivad vajada vastavalt ettevõtluse iseloomule kas riskikapitali investeeringuid, laene või tagatisi[4].

Kapitalile ligipääsu piiratus võimendub eriti maapiirkondades uusi töökohti loovate alustavate ettevõtete puhul, samuti põllumajandustootjatel üldisemalt, kelle majandustulemustes kajastuvad viimaste aastate nii sisendite kui väljundite turgudel valitsenud suured hinnakõikumised, mis võib omakorda võib tekitada finantssektoris ebakindlust tuleviku suhtes. Rahastamisvahendid saavad siinkohal efektiivselt pakkuda finantssektorile tuge sellistes tegevusvaldkondades, kus riigil on parem ülevaade sektori riskidest ning võimalustest kui finantsasutustel ning osaleda teatud projektide finantseerimisel, maandades osa neid riske, mida finantseerija tänu informatsiooni asümmeetrilisusele hinnastada ei suuda ning seetõttu tehingusse ei läheks.

Lisaks ülaltoodule on veel oluline rõhutada, et majanduslikust aspektist on rahastamisvahendite kaasabil võimalus pehmendada turumajanduse ühte paratamatut kaasnähtust – majanduse tsüklilisust. Turg tervikuna kaldub majanduskasvu aegadel üleliigse optimismi lainel üle investeerima ning majanduslanguse ajal liigse konservatiivsuse tõttu optimaalsest tasemest vähem investeeringuid tegema – võimendades seeläbi majanduse tsüklilisust veelgi. Riik saab rahastamisvahendite kaudu tsüklilisuse amplituudi vähendada, süstides majanduse jahenedes turule täiendavat raha ning tagades seeläbi sihtgrupile parem kapitali kättesaadavus rasketel aegadel[5]. Eeltoodu on ka põhjuseks, miks rahastamisvahendid peaksid olema paindlikud turuvajadustele reageerimisel st. eelistatavalt sisaldama finantstoodete tervikportfelli, mis võimaldaks vajalikul hetkel kiiresti sobiv toode kasutusele võtta.

MAK eesmärkide saavutamiseks vajalike investeeringute tegemiseks tuleb rahastamisvahendite abil tagada ettevõtjatele parem juurdepääs kapitalile järgmistes maaelu määruse artiklites toodud tegevuse liikides:

- Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17), sh:

  a.investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks,

  b.investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks ning

- Põllumajandusettevõtete ja äritegevuse arendamine (artikkel 19), sh investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas;

Rahastamisvahendite eelhindamine

Rahastamisvahendite täpsema vajaliku ulatuse ja sobivate sekkumismehhanismide väljaselgitamiseks viidi perioodil detsember 2013 kuni detsember 2014 Ernst & Young Baltic AS poolt läbi EAFRD ja EMKF rahastamisvahendite ühine eelhindamine. Eelhindamise aruanne koostati 18. juuniks 2014. a kogutud teabe

põhjal.

Rahastamisvahendi eelhindamise käigus analüüsiti rahastamisvahendite võimalikke rakendusvaldkondi, turutõrkeid ja sihtgruppe ning esitati ettepanekud rahastamisvahendite kujundamiseks ja rakendamiseks ning kavandati investeerimisstrateegia. Rahastamisvahendite siht- ja huvirühmadena käsitleti põllumajanduse, kalanduse, toiduainetööstuse, joogitootmise ja põllumajandussaaduste hulgimüügi ettevõtteid, muid mittepõllumajanduslikke maapiirkonna ettevõtteid, tootjarühmi, maaparandusühistuid ja sadamaid. Iga sihtgruppi analüüsiti lähtuvalt nende eripärast. Sihtgruppidega viidi läbi veebiküsitlused ja telefoniintervjuud. Täiendavalt kohtuti finantsasutuste esindajatega, et saada ülevaade valdkonnale suunatud finantspakkumisest, ning analüüsiti sihtrühmade ettevõtjate äriregistrist kättesaadavaid majandusnäitajaid.

Eelhindamisel tuvastati, et turutõrkeid esines kõigis uuritud sihtrühmades, kuid nende põhjused olid erinevad. Kõige sarnasemad **olid turutõrked põllumajanduse, kalanduse, toiduainetööstuse, joogitootmise ja põllumajandussaaduste hulgimüügi ettevõtete sihtrühmal ja muude mittepõllumajanduslike maapiirkonna ettevõtete sihtrühmal**. Nende mõlema puhul selgus, et üle poole ettevõtjatest olid kogenud probleeme pangast laenu saamisel, sest krediidiasutused hindavad tagatisi põhjendamatult ebapiisavaks, turul pakutavad täiendavad tagatised on liiga kallid, laenuintressid on liiga kõrged, majandusnäitajad ei ole piisavalt head ja tagasimakseperioodid on liiga lühikesed. Samuti tunnistas üle poole vastajatest, et nende ettevõtte areng takerdus, sest neil ei õnnestunud vajalikuks investeeringuks raha saada. Pangast laenu saamine on eriti raske alustavatel ning väikestel ettevõtetel. Muude mittepõllumajanduslike maapiirkonna ettevõtete puhul tuli esile ka tõsiasi, et neil on keeruline saada rahastust riskantsematele projektidele. Erineva juriidilise vormi või tegevusalaga ettevõtete esile toodud probleemides ei esinenud tähelepanuväärseid erinevusi. Enamik vastanutest väitis, et nad vajavad järgneval viiel aastal investeeringuteks täiendavaid vahendeid. Investeerida sooviti ehitistesse ja rajatistesse, masinatesse ja seadmetesse, maa ostu (peamiselt põllumajandusettevõtete puhul) ja tootearendusse. Ligi pooled vajavad täiendavaid vahendeid kuni 50 000 eurot, kuid mida suurem on ettevõte, seda suurem on ka investeeringuvajadus. Telefoniintervjuudel osalenud hindasid pangalaenude kättesaadavust pigem halvaks (pangad ei ole huvitatud väikelaenude andmisest, laenutingimused on liiga koormavad). Pangalaenu mittesaamisel kasutati teiste ettevõtjate laenu või laenu võttis pangast omanik eraisikuna. Sageli on muude mittepõllumajanduslike maapiirkonna ettevõtete grupi esindajatel pangalaenu saamisel täiendavaks takistuseks vähene põhivara ja tagasihoidlik käive, mis sõltub maapiirkonna kohalikust tarbimisest. Telefoniintervjuudel osalenutest oli enamik huvitatud finantsinstrumentidest. Subsideeritud finantsinstrumenti nähti alternatiivina toetustele. Eriti tunti huvi subsideeritud investeerimislaenu vastu ja seda vajati ka toetuse saamisel lisaks.

Tootjarühmad, kes tegelevad peamiselt liikmete toodangu hulgimüügiga, omavad vähe või üldse mitte põhivara, kuid eelnevate gruppidega võrreldes on nende investeerimisvajadus märgatavalt suurem (pooltel üle miljoni euro ja mõnel üksikul alla 250 tuhande euro). 95% vajab tegevuse hooajalisuse tõttu käibekapitalilaenu, 30% on kasutanud investeerimislaenu, pooled vajavad laenu võtmisel täiendavaid tagatisi. Tagatiste turuhinda peeti samas liiga kalliks. Ühe probleemina laenude saamisel mainisid tootjarühmad ka seda, et pangad ei tunne ühistulise ettevõtlusvormi olemust. Pangast laenu saamist pidasid problemaatiliseks pooled ühistutest; 26% tunnistas, et ühistu arengut on takistanud rahastuse mitteleidmine. Investeerida (peamiselt põhivarasse, sh töötlemise arendamiseks) kavatseb tulevikus 90% ühistutest, kes vajavad ka täiendavat rahastust. Rahastamisvahendite vastu näitas huvi üles 95% ühistutest. Mitmed ühistud näitasid üles huvi ka omakapitaliinvesteeringute vastu.

Maaparandusühistute puhul selgus, et kuna enamik neist on mittetulundusühingud (MTÜ-d), siis puuduvad neil rahavood ja seega nad üldjuhul ei sobi rahastamisvahendite sihtrühmaks. Ilma toetusteta ei ole neil võimalik investeeringuid teha ja laenu vajaksid nad peaasjalikult vaid toetuste sildfinantseerimiseks,

mis ei ole aga rahastamisvahendite puhul lubatud.

Pakkumise analüüsi tulemusel selgus, et pankadel on huvi põllumajandus- ja kalandusvaldkonna laenuportfelli kasvatamiseks. Turul pakutavaid tagatisinstrumente pidasid kalliks aga ka pangad, kes väitsid, et kui tagatis oleks odavam, siis langetaksid ka nemad oma laenuintressi ja laenusaaja jaoks oleks nii tegemist topeltefektiga. Pankade arvates on laenude väljastamisel probleemiks see, et raske on määrata tagatiseks oleva maa hinda; samuti oleks vaja tõsta ettevõtjate finantsteadlikkust. Laenutaotluse läbivaatamisel pööratakse lisaks ettevõtte senisele tegevusele tähelepanu ka projekti elluviivatele füüsilistele isikutele. Potentsiaali näevad pangad aga ühistute (tootjarühmade) moodustamises ja propageerimises. Pankade arvates esineb turutõrkeid vaid alustavate ja mikroettevõtete puhul (kesine finantsteadlikkus, omavahendite ja tagatiste puudumine). Pangad eelistavad anda suuri laene; mikrolaene turul pakutakse, kuid kõrge intressiga. Omakapitaliinvesteeringute pakkujaid turul ei tuvastatud. Uuringu tulemusena leiti, et rahastamisvahendit ei ole vaja rakendada mobiilsete masinate ja seadmete puhul, sest liisingud on kättesaadavad ja soodsad.

Lähtuvalt uuringu tulemustest soovitas eelhindaja rakendada Eesti maaelu arengukava raames **mikro- ja väikeettevõtete kasvulaenu, pikaajalist investeerimislaenu ja tagatisi**. Täpsem ülevaade eelhindaja ettepanekutest on leitav eelhindamise lõpparuandest (vt. http://www.agri.ee/et/eesti-maaelu-arengukava-2014-2020-ja-euroopa-merendus-ja-kalandusfondi-2014-2020-rakenduskava) peatükist 4.2 Investeerimisstrateegia ja 4.3 Potentsiaalsete rahastamisvahendite rakendamise strateegia.

Rakendatavad rahastamisvahendid

Lähtuvalt eelhindaja ettepanekutest rakendatakse MAKi rahastamisvahendi raames järgmisi finantstooteid:

• mikro- ja väikeettevõtete kasvulaen;

• pikaajaline investeerimislaen;

• tootjarühma ja alustava noortalunikust mikroettevõtja tagatis.

Nimetatud finantstoodete raames rahastatakse **investeeringuid materiaalsesse ja immateriaalsesse varasse**, mis vastavad MAKi tegevuse liikide **4.1 „Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks“, 4.2 „Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks“ ja 6.4 „Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas“** raames toetatavatele tegevustele ja nende tegevuse liikide eesmärkidele (vt. vastavate toetusskeemide kirjeldusi). Toetatav investeeringuobjekt peab asuma lähtuvalt toetusskeemi tingimustest:

• tegevuse liikide 4.1 ja 4.2 tegevuste korral Eesti Vabariigi territooriumil;

• tegevuse liigi 6.4 tegevuse korral MAKi peatükis 8.1 esitatud määratlusele vastavas **maapiirkonnas**.

Rahastamisvahendist antava laenuga võib rahastada ka uut investeeringut täiendavat ja sellega seotud käibekapitali, kuid mitte rohkem kui 200 000 euro ulatuses või 30% ulatuses investeeringu rahastamiskõlblike kulude kogusummast, olenevalt sellest, kumb summa on suurem. Muud finantstoodete rakendamise olulisemad tingimused on toodud alljärgnevas tabelis.

Rahastamisvahendite kombineerimine muude toetustega

Rahastamisvahendeid võib kasutada MAKi tegevuse liikide 4.1, 4.2 ja 6.4 toetuse saamisel omafinantseeringu osa rahastamisel, kui toetuse ja rahastamisvahendi toetuse brutoekvivalendi summa ei ületa Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 II lisas sätestatud asjakohaseid toetuse piirmäärasid ja vastava toetusskeemi tingimustes sätestatud toetuse piirsummasid. Rahastamisvahendist antava rahastuse ja toetuse summa ei tohi ületada asjaomase kuluartikli kogusummat. Rahastamisvahendit ei kasutata toetuse eelrahastamiseks ega toetusi rahastamisvahendi tagasimaksmiseks. Rahastamisvahendist rahastatavaid kulusid ei tohi katta liidu eelarvest ühegi teise rahastamisvahendiga.

Rahastamisvahendi rakendamise kord ja rahastamisvahendist toetuse taotlemise protseduur

Toetuste taotluste menetlemist korraldab ja taotluse vormid kehtestab rahastamisvahendi rakendaja. Teave taotlemise võimaluste kohta on üleval rakendaja kodulehel (http://www.mes.ee/laen-maki-rahastamisvahendist). Rahastamisvahendi toetuse taotlusi võtab rahastamisvahendi rakendaja vastu jooksvalt kuni vastavate vahendite lõppemiseni või eesmärkide täitumiseni. Sihttasemed, milleni konkreetsete finantstoodete puhul soovitakse jõuda on sätestatud rahastamislepingus, eelarve MAK meetmete ja sihtvaldkondade lõikes on sätestatud MAKis. Rahastamisvahendi rakendamist jälgib Maaeluministeeriumi moodustatud järelvalvekomitee, kes tuleb kokku vähemalt kord aastas ja kelle pädevuses on teha ettepanekuid eelarvete ümberjaotamiseks ja sihttasemete muutmiseks, kui selleks peaks rakendamise käigus tekkima vajadus.

Rahastamisvahendist antakse toetust vaid neile taotlejatele ja projektidele, mis vastavad kõigile EL regulatsioonides, MAKis ja rahastamislepingus sätestatud nõuetele. Esitatud taotlused vaadatakse rakendaja poolt läbi, kontrollitakse neis esitatud andmeid, hinnatakse äriplaani jätkusuutlikkust. Kui konkreetse taotluse ja taotleja puhul on võimalik anda toetust koos abikomponendiga, siis teeb rakendaja taotlejale vastava pakkumise, kui taotleja nõustub abikomponendiga kaasnevate täiendavate nõuetega, siis menetletakse toetusetaotlust edasi abitaotlusena. Abikomponendi rakendamise võimalikkuse selgitab välja rahastamisvahendi rakendaja kasutades seejuures vastavaid andmebaase (VTA puhul) ja tehes koostööd PRIA ning muude riigiabi andvate asutustega. Abi andmisel on rakendajal kohustus järgida kõiki asjakohaseid kehtivaid VTA, riigiabi ja maaelumääruse reegleid ja piirmäärasid ning esitada vastavad riigiabi andmise teatiseid. Kõigile nõuetele vastava taotleja ja projekti puhul teeb rahastamisotsuse spetsiaalselt selleks rakendaja juures moodustatud krediidikomitee. Lisaks krediidikoniteele on rakendajal vastavalt rahastamislepingus sätestatule kohustus rakendada tõhusat sisekontrolli- ja riskijuhtimissüsteemi ning tagada, et rahastamisvahendist antud laene ja tagatisi kasutatakse eesmärgipäraselt. Rakendajal on õigus laenu ja tagatise lepingud üles öelda ning nõuda raha kohest tagastamist, kui saadud vahendeid ei kasutatud eesmärgipäraselt. Rakendaja on kohustatud tegema iga laenu ja tagatise lepingu alusel asjakohased sammud, sh pidama kohtuvaidlust, et nõuda sisse kõik asjaomased laenusaajatelt vastavate tehingute alusel saadaolevad summad.

Rahastamislepingus on sätestatud rahastamisvahendi rakendajale kohustus lubada sertifitseerimisasutusel, ministeeriumil, PRIA-l, Riigikontrollil, Euroopa Komisjonil ja Euroopa Kontrollikojal läbi viia auditeid ja kontrolle, mis on seotud rahastamisvahendi rakendamisega.

Täpsem rahastamisvahendi rakendamise kord ja taotlemise protseduur on fikseeritud rahastamislepingus.

Rahastamivahendi rakendaja (fondihalduri) valiku kirjeldus

Rahastamisvahendi eelhindaja andis soovituse valida rahastamisvahendi rakendajaks Maaelu Edendamise Sihtasutus (edaspidi MES). Lähtuvalt eelhindaja ettepanekust ja järgmistest asjaoludest:

• MES on Eesti Vabariigi Valitsuse poolt spetsiaalselt põllumajandussektori ettevõtjatele ja põllumajandussaadusi töötlevatele ettevõtjate ning muudele maapiirkonna VKE-dele laenude ja garantiide pakkumiseks 1993. a asutatud sihtasutus;

• MES on edukalt väljastanud laene ja tagatisi loomisest alates ning on välja teeninud tuntuse ja sektori usalduse;

• MESil on kogemus vähese tähtsusega abi ja riigiabi andmisel;

• MESil on võimekus rahastamisvahendi rakendamiseks (pädevad töötajad, tehnilised süsteemid, ruumid, 2014. a oli omakapital 38 miljonit eurot);

• MES rakendas perioodil 2007- 2013 Euroopa Kalandusfondi rahastamisvahendit (so laenud vesiviljelusfarmidele ja kalandussektori töötlemisettevõtjatele;

tehti 25. septembril 2015 MES-ile ettepanek esitada pakkumus rahastamisvahendi rakendamiseks väljakuulutamiseta läbirääkimistega riigihankes. MES esitas õigeaegselt pakkumuse, mis kuulutati peale läbirääkimiste kahte vooru vastavaks ja edukaks 15. jaanuaril 2016. Rahastamisleping sõlmiti MES-iga 29. jaanuaril 2016. aastal. Rahastamisleping on avaldatud Riigi Teatajas aadressil: https://www.riigiteataja.ee/akt/102022016003).

Keskkonnaalane õigusraamistik

Meetmete 4, 6, 8, 10 raames toetatavate tegevuste seisukohast olulistest siseriiklikest keskkonnaalastest õigusaktidest (Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus, Ehitusseadus, Maaparandusseadus, Keskkonnaseadustiku üldosa seadus, Tööstusheite seadus, Välisõhu kaitse seadus, Veeseadus) on toodud ülevaade MAKi Lisas.

Mitmeaastaste meetmete kohta käivad ühissätted

Maaeluministril on õigus kehtestada määruse 807/2014 artikli 15 lõikega 3 kooskõlas täpsemad kohustuste asendamist puudutavad reeglid. Kohustuse võib peatada vääramatu jõu või erandlike olude tõttu. Makseagentuuril on õigus arvestada lisaks määruse 1306/2013 artikli 2 loetelus nimetatud juhtumitele põhjendatud juhtudel ka teisi vääramatu jõu juhtumeid või erandlikke asjaolusid.

Maaeluministril on õigus keskkonnasõbraliku majandamise, piirkondliku mullakaitse toetuse ning piirkondliku veekaitse toetuse puhul toetuse rakendusmääruses näha igal aastal ette võimalus suurendada kohustust kuni 20% võrreldes algse kohustusega ilma et algaks uus kohustus ning muude mitmeaastaste toetuste puhul kuni 15% võrreldes algse kohustusega ilma et algaks uus kohustus.

Maaeluminister võib igal aastal ette näha võimaluse anda keskkonnasõbraliku majandamise toetust üle 4-aasta vanuse rohumaa kohta ning mahepõllumajandusele ülemineku toetust ja mahepõllumajandusega jätkamise toetust üle 3-aasta vanuse rohumaa kohta.

Alates 2021. aastast on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklite 28 ja 29 alusel võetud uued kohustused ühe kalendriaasta pikkused.

GAEC, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõuded, asjakohased riiklikud miinimumnõuded

Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise standardid ning väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõuded on toodud alljärgnevates tabelites.

Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise standardid

GAEC: maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise standardid		
Valdkond	**Põhiküsimus**	**Nõuded ja standardid**
Keskkond, kliima-muutused, maa hea põllu-majandus-seisund	Vesi	• Vooluveekogude äärde puhverribade rajamine[i] • Loataotlusmenetluste täitmine, kui vee kasutamiseks niisutamiseks tuleb taotleda luba • Põhjavee kaitse reostuse eest: otseheite keelamine põhjavette ning meetmed hoidmaks ära põhjavee kaudset reostust heite pinnasele juhtimise ja pinnase läbi toimuva ohtlike ainete infiltratsiooni kaudu, nagu on loetletud direktiivi 80/68/EMÜ lisas
Eestis kehtestatud nõuded • Vooluveekogu äärde tuleb jätta puhverriba, kus on keelatud kasutada väetist. Puhverriba laius tavalisest veepiirist mõõdetuna on vähemalt: 1) 1 meeter – alla 10 km^2 valgalaga maaparandussüsteemi eesvoolul; 2) 10 meetrit – jõe, oja, peakraavi ja kanali puhul ning üle 10 km^2 valgalaga maaparandussüsteemi eesvoolul. • Vee kasutamisel põllumajandusmaa niisutamiseks peab veeseaduses sätestatud juhtudel olema vee erikasutusluba, sealhulgas kui kasutatakse: 1) põhjavett rohkem kui 5 m^3 ööpäevas; 2) pinnavett rohkem kui 30 m^3 ööpäevas. • Põllumajanduslikus majapidamises ohtlike ainete ja muude saasteainete käitlemisel tuleb järgida veeseaduses sätestatud nõudeid. • Põllumajanduslikus majapidamises naftasaaduste hoidmisehitiste puhul tuleb järgida veeseaduse alusel kehtestatud nõudeid.		
	Muld ja süsiniku-varud	• Minimaalne taimkate • Kohaspetsiifilistele tingimustele vastav minimaalne maakasutus erosiooni piiramiseks • Mullas orgaanilise aine sisalduse taseme säilitamine asjakohaste meetoditega, sealhulgas koristusjäätmete põletuskeeld, välja arvatud taimetervise eesmärkidel
Eestis kehtestatud nõuded • Haanja, Otepää, Valgjärve, Vastseliina, Rõuge, Antsla, Kambja, Kanepi, Nõo ja Võru vallas asuvast		

		põllumajandusmaast, mida Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 1306/2013 artiklis 92 nimetatud toetusesaajal on õigus kasutada, peab vähemalt 30% olema talvise taimkatte all. Talviseks taimkatteks loetakse 1. novembrist kuni 31. märtsini põllumajandusmaal olevad põllumajanduskultuurid ja kõrretüü. Haldusreformi järgselt loetakse nõude kehtivuspiirkonnaks haldusreformi seaduse alusel ja korras muudetud haldusterritoriaalsele korraldusele eelnenud kõnealuste valdade territoorium. • Üle 10% kaldega aladel tuleb erosiooni takistamiseks põllumajandusmaa harimisel kasutada sobivaid agrotehnilisi võtteid. Sobivateks agrotehnilisteks võteteks on mulla harimine risti kallakuga, püsirohumaa rajamine, heintaimede kasvatamine, minimeeritud mullaharimine, kaitseribade rajamine küngaste nõlvadele või veekogude kallastele või muu mullaerosiooni takistav tegevus. • Põllumajandusmaal kulu, heina ja põhku põletada ei ole lubatud. • Põllumajandusmaa kohta viljavaheldus- või külvikorraplaan tuleb koostada või uuendada hiljemalt taotluse esitamise aasta 15. juuniks. Viljavaheldus- või külvikorraplaan peab olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadav kuni viis aastat pärast selle koostamist. Plaanis peavad sisalduma vähemalt põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruse nr 4 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded“ lisas 1 oleva viljavaheldusplaani või lisas 2 oleva külvikorra plaani näidisplaani andmed. • Eelmises punktis nimetatud viljavaheldusplaani või külvikorra plaani ei pea koostama püsirohumaa, püsikultuuride, mitmeaastaste köögiviljade, maasika ning ravim- ja maitsetaimede kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa kohta ning väiksema kui 0,3 hektari suuruse põllu kohta.
	Maastik, hooldus-tööde minimaalne tase	• Maastikule iseloomulike vormide säilitamine, sealhulgas vajaduse korral hekid, tiigid, kraavid ja puude read, kogumina või üksikute puudena, põlluservad ja terrassid, sealhulgas keeld lõigata hekke ja puid lindude pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal ning valikuna meetmed invasiivsete taimeliikide vältimiseks.
Eestis kehtestatud nõuded • Põllumaal tuleb säilitada 0,01 kuni 0,5 hektari suurune põõsaste või puudega põllusaar, kus võivad esineda põõsastikud, puudesalud, kivid või muu looduslik taimkate ning see maa-ala peab olema selgesti eristatav ümbritsevast põllumaast. • Põllumaal tuleb säilitada minimaalselt 20 meetri pikkune ja maksimaalselt 30 meetri laiune metsasiil, mis on selgesti eristatav ümbritsevast põllumaast. Erandjuhul võib metsasiil kokku puutuda põllumassiivi piiriga maksimaalselt 30 meetri ulatuses. • Põllumajandusmaa servas ja sellega külgneval alal tuleb säilitada selgesti eristatav puude rida, mis on minimaalselt 0,01 hektari suurune ja 20 meetri pikkune ning kus iga 20 meetri peal kasvab vähemalt kolm puud. • Põllumajandusmaa servas ja sellega külgneval alal tuleb säilitada selgesti eristatav puude ja põõsastega hekk, mis on minimaalselt 0,01 hektari suurune ja 20 meetri pikkune ning maksimaalselt 10 meetri laiune. Heki pikkuse hulka arvestatakse kuni nelja meetri pikkused heki katkestused. • Põllumaal tuleb kolmandas punktis nimetatud puude rida ja neljandas punktis nimetatud hekki säilitada kogu põllumaa maa-alal. • Põllumajandusmaal ja põllumajandusmaaga külgneval alal tuleb säilitada alla 10 km^2 valgalaga eesvoolud ja maaparandussüsteemi maa-alal paiknevad kuivenduskraavid. • Põllumajandusmaal ja põllumajandusmaaga külgneval alal tuleb säilitada Eesti maaelu arengukava 2007–2013 ja Eesti maaelu arengukava 2014–2020 kiviaia taastamise toetuse raames taastatud või taastatav kiviaed ja pärandkultuuriobjektina kaardistatud kiviaed. • Põllumajandusmaal tuleb säilitada looduskaitseseaduse § 4 lõike 1 alusel kaitse all olev looduse üksikobjekt, mis on üksik puu, kivi (sh rahn või kivikülv) ja allikas. • Põllumajandusmaal tuleb säilitada muinsuskaitseseaduse § 3 lõikes 2 sätestatud kinnismälestis, mis on matusepaik, muistne põld, lohukivi, kultusekoht, tee ja sild. • Põllumajandusmaal tuleb säilitada pärandkultuuriobjektina kaardistatud mälestuskivi, pärimusega allikas, puu, kivisild, kivitruup, munakivitee ja karjatanum.		

- Kolmandas, neljandas, viiendas, kaheksandas ja kümnendas punktis nimetatud puude rea, heki või üksiku puu hoolduslõikus või pügamine on keelatud lindude pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal ning on lubatud alates 15. juulist.
- Põllumajandusmaal rakendatakse „Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse“ 6. peatükis sätestatud tuulekaera tõrjeabinõusid. Kui põllumajandusmaal esineb tuulekaera, esitab taotleja Põllumajandusametile viivitamata, kuid hiljemalt 31. juuliks, põllumajandusministri 27. detsembri 2004. a määruse nr 196 „Tuulekaera tõrjeabinõud“ lisas 1 esitatud vormi kohase teatise tuulekaera esinemise kohta (kehtib kuni 31.12.2016).
- Põllumajandusmaal või põllumajandusmaaga külgneval alal esinevast karuputke võõrliigist, mille kohta ei ole Maa-ametil andmeid, tuleb hiljemalt 31. maiks esitada põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruse lisas 3 toodud vormi kohane teatis Keskkonnaametile.

Väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõuded

Väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõuded	
Väetiste kasutamise miinimumnõuded	**Vastav Eesti seadus**
NÕUE 1: Orgaanilisi ja mineraalväetisi ei tohi laotada 1. detsembrist kuni 31. märtsini ja muul ajal, kui maapind on kaetud lumega, külmunud või perioodiliselt üleujutatud, või veega küllastunud maale.	Veeseadus
NÕUE 2: Väetise laotamine pinnale on keelatud haritaval maal, mille maapinna kalle on üle 10%. Kui maapinna kalle on 5-10%, on pinnale väetise laotamine keelatud 1. novembrist kuni 15. aprillini.	Veeseadus
NÕUE 3: Allikate ja karstilehtrite ümbruses on 10 m ulatuses veepiirist või karstilehtrite servast keelatud väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamine ning vee kvaliteeti ohustav muu tegevus.	Veeseadus
NÕUE 4: Põllumajandusloomade pidamisel peab sõnnikuhoidla või sõnniku- ja virtsahoidla mahutama vähemalt nende 8 kuu sõnniku ja virtsa. Kui sügavallapanuga laut ei mahuta kaheksa kuu sõnnikukogust, peab laudal olema ülejääva koguse mahutav sõnnikuhoidla. Sõnnikuga kokkupuutuvad konstruktsioonid peavad vastama sõnnikuhoidlatele esitatavatele nõuetele. Kui loomapidaja suunab sõnniku hoidmisele või töötlemisele oma ettevõtte teise hoidlasse või töötlemiskohta või lepingu alusel teise isiku hoidlasse või töötlemiskohta, peab loomakasvatushoone kasutamisel olema tagatud lekkekindla hoidla olemasolu, mis mahutab vähemalt ühe kuu sõnnikukoguse.	Veeseadus
NÕUE 5: Põllumajandustootja peab hoidma loomapidamishoonetes tekkivat sõnnikut sõnnikuhoidlates ja/või aunades, sõnnikuaun paikneb veeobjektide suhtes nõutud kaugusel ning aunades hoidmise tingimustest peetakse kinni.	Veeseadus; Vabariigi Valitsuse (VV) määrus nr 17 § 6 lg 1-2 ja VV määrus 288 § 6 lg 1-3 + Lisa 2: „nõutud kaugused” kehtivates seadusaktides
NÕUE 6: Väetisega on lubatud anda põllumajanduskultuuridele aastas selline kasvuks vajalik kogus lämmastikku ja fosforit haritava maa ühe hektari kohta, mis on kehtestatud veeseaduse alusel. Sõnnikuga, sealhulgas töödeldud sõnnikuga, on lubatud anda haritava maa ühe hektari kohta kuni 170 kg lämmastikku ja 25 kg fosforit aastas, kaasa arvatud lämmastik ja fosfor, mis jääb maale karjatatavate loomade väljaheidetega.	Veeseadus

NÕUE 7: Mineraalväetise hoidla peab olema ehitatud nii, et väetis ei satuks keskkonda.	VV määrus nr 288 § 2 ja 3
NÕUE 8: Veekaitsevööndis on keelatud väetise kasutamine ning sõnnikuhoidla või -auna paigaldamine. Veekaitsevööndi ulatus tavalisest veepiirist on: • Läänemerel, Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel ning Võrtsjärvel – 20 m; • teistel järvedel, veehoidlatel, jõgedel, ojadel, allikatel, peakraavidel ja kanalitel ning maaparandussüsteemide eesvooludel – 10 m; • maaparandussüsteemide eesvooludel valgalaga alla 10 km^2 – 1 m.	Veeseadus
Taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõuded	**Vastav Eesti seadus**
NÕUE 1: Taimekaitsevahendi turustaja, professionaalne kasutaja ja nõustaja peavad olema läbinud taimekaitsekoolituse ning neil peab olema selle läbimist tõendav taimekaitsetunnistus.	Taimekaitseseadus § 78^2 lg 1
NÕUE 2: Kasutuses olev taimekaitseseade, välja arvatud käsi- ja selgprits, peab olema läbinud korralise tehnilise kontrolli iga kolme aasta järel. Puhtimisseade ja udutaja peavad olema läbinud korralise tehnilise kontrolli iga viie aasta järel.	Taimekaitseseadus § 87 lg 1
NÕUE 3: Taimekaitsevahendi professionaalne kasutaja peab arvestama integreeritud taimekaitse põhimõtete rakendamise tingimusi ja viisi, mis on kehtestatud põllumajandusministri 05.11.2013 määrusega nr 62. Integreeritud taimekaitse on kasutatavate taimekaitseabinõude kaalumine ning sellele järgnev kahjulike organismide populatsioonide arengut tõkestavate sobivate meetmete integreerimine selliselt, et taimekaitsevahendi ja muude abinõude kasutamine püsiks majanduslikult ja ökoloogiliselt põhjendatud tasemel ning oht inimese tervisele ja keskkonnale oleks vähendatud või viidud miinimumini.	Taimekaitseseadus § 78 lg 1 ja 3. Põllumajandusministri 5.11.2013 määrus nr 62.

[1] Sõltumata käesoleva programmiperioodi jooksul kohalike omavalitsuse üksuste osas aset leidvatest muudatustest, loetakse kuni programmiperioodi lõpuni maapiirkonnaks seda territooriumi, mis oli alljärgnevate kriteeriumite ja näitajate põhjal maapiirkonnaks 2015. a veebruaris.
[2] Sõltumata käesoleva programmiperioodi jooksul kohalike omavalitsuse üksuste osas aset leidvatest muudatustest, loetakse kuni programmiperioodi lõpuni LEADER tegevuspiirkonnaks seda territooriumi, mis oli alljärgnevate kriteeriumite ja näitajate põhjal LEADER tegevuspiirkonnaks 2015. a veebruaris.
[3] Uuring: 2014-2020 perioodi EL vahenditest rahastatavate finantsinstrumentide kasutamise võimalused Eestis, Rahandusministeerium 2013, AS PricewaterhouseCoopers Advisors, http://www.struktuurifondid.ee/public/Finantsinstrumendid_2014-2020_lopparuanne_PwC.pdf
[4] Ibid.
[5] Ibid.

8.2. Kirjeldus meetmete kaupa

8.2.1. M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)

8.2.1.1. Õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, artikkel 14

8.2.1.2. Meetme üldkirjeldus, sh selle sekkumisloogika ning panus sihtvaldkondades ja valdkondadevaheliste eesmärkide saavutamisse

Põllumajanduse ja metsanduse areng ning uute väljakutsetega toimetulek nõuab sobival tasemel tehnilist ja majanduslikku koolitust, et teadmisi ja teavet saada ja vahetada, sealhulgas parimaid tootmisviise levitada.

Teadmussiire peab hõlmama nii põllumajandus-, toidu- ja metsandussektori (biomajanduse[1]) konkurentsivõime, innovatsiooni ja teadmistepõhise majandamise kui põllumajanduskeskkonnaga seotud teemasid. Omandatud teadmised peaks eelkõige tõhustama põllumajanduse, metsa ja põllumajandustoodete töötlemisega tegelevate ettevõtjate ja nende töötajate konkurentsivõimet ja ressursitõhusust ning parandama nende keskkonnahoidlikkust, panustades samal ajal maapiirkondade majanduse jätkusuutlikkusesse.

Eesti maaelu arengukava 2007-2013 meetme „Koolitus- ja teavitustegevused“ raames toetatud tegevustel osalejatest 90% olid hõivatud põllumajanduses, 6,8% toiduainetetööstuses ja 3,2% metsanduses. Metsandusele ja toiduainetööstusele suunatud koolitus- ja teavitustegevusi korraldavad ka teised avalikud institutsioonid, nagu SA Erametsakeskus, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, SA Keskkonnainvesteeringute Keskus ja kohalikud omavalitsused. Teavitustegevusi korraldavad ka põllu- ja metsamajanduse sisendite müüjad ning põllumajandustoodete töötlejad ja kokkuostjad, kelle tegevused on pigem seotud nende majanduslike huvidega.

Eesti majanduse ja loodava lisandväärtuse tõstmine vajab uute kasvualade leidmist. Arvestades, et teatud teadmisi on vaja pigem ühiskonnale kui tootjatele nende otseseks majandustegevuseks, on vajalik tagada selliste teadmiste soodne ja lihtne kättesaadavus. Senisest olulisem on, et valdkonna ettevõtjad ja töötajad saaks koolitatud ka nendes teemades, mis puudutab avalikke huve ning mitte ainult nende erahuve. Teisalt on ka teemasid, mis peaksid olema senisest paremini suunatud, et aidata kaasa sektori konkurentsivõime parandamisele. Kavas on senisest täpsemalt välja selgitada sektori prioriteedid ning teha teatud muudatusi, et koolitusprogrammide koostamisel oleks sektori huvid täpsemalt arvestatud. Senine toetuse menetluspraktika, mis keskendus üksiktegevustele, ei ole kõigis valdkondades ennest õigustanud ning teatud teemade teavitamise efektiivsemaks käsitlemiseks on vaja toetada pikaajaliste programmide elluviimist (näiteks teemadel säästev taimekasvatus, toiduteave, uued tehnoloogiad, mahe jm). Toetatavate tegevuste valikut aitab teha konkreetsete prioriteetide-tellimuste esitamine, jättes samas võimalused ka kohalikule initsiatiivile.

2012. aastal Eesti Maaülikooli korraldatud ettevõtjate uuringu kohaselt on neile oluliseks infoallikaks ajakirjanduse ja PRIA järel teised ettevõtjad. Arvestades teiste riikide ja regioonide praktikat, tuleb lisaks traditsioonilistele infopäevadele ja koolituskursustele soodustada omavahelist infojagamist, õpiringide tegevust ning ettevõtete külastamist. Mõnes Eesti piirkonnas tootjate regulaarsed omavahelised kokkusaamised juba toimuvad.

Meetme üldeesmärgiks on põllumajandus-, toidu- ja metsandussektori ettevõtjate ning nende töötajate arendamine ja uute teadmiste leviku soodustamisega aidata kaasa biomajanduse arengule ja kohanemisele uute väljakutsetega ressursside säästlikuks kasutamiseks.

Meede on programmeeritud järgmiste sihtvaldkondade alt: 2A, 2B, 3A, 3B, 4A, 4B, 4C, 5A, 5B, 5C, 5D, 5E ja 6A, sealjuures prioriteetidesse 4 ja 5 programmeeritakse üle kolmandiku meetme eelarvest. Eraldi tähelepanu pööratakse keskkonnateemadele, nt kasvuhoonegaaside ja ammoniaagi heitkoguse vähendamisele, kliimat ja keskkonda säästvatele põllumajandustavadele, kliimamuutuste leevendamisele, taimekaitsevahendite kasutamisele (sh integreeritud taimekaitse), elurikkusele ja ökosüsteemidele haritaval maal, veekaitsele, veepoliitika raamdirektiivile 2000/60/EÜ jm. Põllumajanduses, toidu sektoris ning

metsanduses hõivatud isikute teadlikkuse tõstmiseks keskkonna hoidmise põhimõtetest seotakse keskkonnateemad muude konkurentsivõime alaste teavitustega.

[1] Biomajandus on biomassi tootmine ja muutmine peamiselt toidu-, tervise- ja kiutoodeteks ning energiaks. Biomajandus hõlmab peaaegu kõiki tööstus- ja majandussektoreid, kuid peamiselt põhineb see valdkond just põllumajanduse, kalanduse ja metsandusega seotud tööstusel, mis toodab, majandab või muul moel kasutab bioloogilisi ressursse (sh toidu tootmine). Biomass: taastuv biomass on mis tahes bioloogiline materjal (põllumajandus-, metsandus- ja looma- ning vee elusressursi põhine) kas toote endana või kasutamiseks toormaterjalina. Allikas: "Eesti biomajanduse strateegia 2014–2030" koostamise ettepanek Vabariigi Valitsusele. Põllumajandusministeerium 10.10.2012

8.2.1.3. Toetuse ulatus, tase, tingimustele vastavad toetusesaajad ja vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika, jaotatud vajaduse korral allmeetmete ja/või tegevusliikide kaupa Iga tegevusliigi puhul täpsustada rahastamiskõlblikud kulud, rahastamiskõlblikkuse tingimused, kohaldatavad summad ja toetusmäärad ning valikukriteeriumide määramise põhimõtted

8.2.1.3.1. 1.1 - Koolitustegevuste korraldamine

Allmeede:

- 1.1 – Toetus kutsealase õppega ja oskuste omandamisega seotud meetmete jaoks

8.2.1.3.1.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetatakse tööalast koolitust, mis võimaldab kutse-, ameti- ja/või erialaste teadmiste, oskuste ja vilumuste omandamist ja täiendamist, samuti ümberõpet. Tööalase koolituse läbimist tõendab tunnistus või tõend. Mitmepäevaste koolituste puhul peab vähemalt ¼ koolituse kestvusest olema praktiline.

Sarnaselt eelmisele perioodile hinnatakse taotlusvooru jooksul esitatud taotluseid üleriigilisel ja maakondlikul tasandil. Üleriigiliseks tegevuseks loetakse vähemalt kahe maakonna lõppkasusaajatele suunatud või kogu Eesti maaelu edendamiseks suunatud tegevus. Maakondlikuks tegevuseks loetakse ühe maakonna lõppkasusaajatele suunatud tegevus.

Taotlused esitatakse PRIA-sse määratud tähtajaks ning edastatakse hindamiskomisjonile hindamiseks. Hindamistulemuste alusel moodustatakse paremusjärjestus ning tehakse toetuse määramise otsus. Tegevusi on võimalik ellu viia kuni kolme aasta jooksul pärast määramise otsuse saamist.

Ettenähtud vahendite jaotuse eelarveaastal võib kehtestada ka tegevusvaldkondade kaupa (nt loomakasvatus, taimekasvatus jne).

Toetatakse:

- ühe- ja mitmepäevaste koolituste, sh seminaride läbiviimist;
- koolitus- ja õppematerjalide ning käsiraamatute väljaandmist.

8.2.1.3.1.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Tegevuste toetamiseks kasutatakse kombineeritud meetodeid: toetatakse kas kasutades lihtsustatud

kulumeetodeid või hüvitamist protsendina tegelikult tehtud abikõlblikest kuludest.

8.2.1.3.1.3. Seosed muude õigusaktidega

Toetuse taotlemiseks korraldatakse avatud taotlusvoorud, arvestades direktiivi 2004/18/EÜ. Taotlusvoor korraldatakse mittediskrimineerivalt ja läbipaistval viisil. Toetuse menetlemise kohta koostatakse määrus, mis avaldatakse avalikus veebis.

8.2.1.3.1.4. Toetusesaajad

- Taotlejateks võivad olla juriidilised isikud. Teadmussiiret ja teavitust osutavatel asutustel peab olema kõnealuse ülesande täitmiseks asjakohane suutlikkus personali kvalifikatsiooni ja korrapärase koolituse näol.
- Toetuse lõppkasusaajateks on põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris hõivatud isikud ning sektoriga seotud kutseõppeasutuste õpilased.

8.2.1.3.1.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Tegevustega seotud kulutuste abikõlblikkuse kehtestamisel lähtutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklist 14. Käesoleva meetme kohased abikõlblikud kulud hõlmavad ühe- ja mitmepäevaste koolituste, sh seminaride läbiviimisega seotud kulusid. Samuti on abikõlblikud koolitus- ja õppematerjalide ning käsiraamatute väljaandmisega seotud kulud. Abikõlblikud on ka näiteks organiseerimise kulud, lektoritasud, osalejate osalemiskulud.

8.2.1.3.1.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

- taotlejateks võivad olla juriidilised isikud;
- toetuse saaja tagab, et täienduskoolituse läbiviija vastab täiskasvanute koolituse seaduses täienduskoolitusasutuste pidajale kehtestatud nõuetele
- teadmussiiret ja teavitust osutavatel asutustel peab olema kõnealuse ülesande täitmiseks asjakohane suutlikkus personali kvalifikatsiooni ja korrapärase koolituse näol;
- taotlejal on kogemus samatüübiliste ja -teemaliste tegevuste korraldamisel;
- toetust ei või anda teoreetilise või praktilise õppe jaoks, mis moodustab osa kesk- või kõrghariduse tavaprogrammidest või- süsteemidest.

8.2.1.3.1.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Peamised hindamiskriteeriumid on järgmised:

- teema vajalikkus, sh vastavus arengukava ja maaelu arengu poliitika seatud prioriteetidele, mis on välja töötatud koostöös sotsiaalpartneritega;
- taotleja ja tegevuse läbiviija varasem kogemus ning kompetentsus vastavas teemavaldkonnas;
- tegevuse sidusus olemasolevate arengukavade, tegevuskavade või strateegiatega (nt säästva taimekaitse strateegia, kliimamuutuste strateegia, biomajanduse arengukava jt);
- tegevused, mis sisaldavad maamajandusliku teadus-arendustegevuse tulemuste tutvustusi ja/või levitavad rahvusvahelisi kogemusi.

8.2.1.3.1.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Kasutatakse kas lihtsustatud kulumeetodeid või hüvitatakse 100% ulatuses abikõlblikest kuludest, arvestades riigiabi reegleid. Toetuse määr võib olla väiksem, kui teenuse osutaja soovib rakendada omaosalust osavõtjate motivatsiooni suurendamiseks.

Täienduskoolituse korraldamise puhul on toetuse määr standardiseeritud ühikuhinna maksumusena ühe osaleja kohta ühel kalendripäeval 77 eurot. Infopäeva korraldamise puhul on toetuse määr standardiseeritud ühikuhinna maksumusena ühe osaleja kohta ühel kalendripäeval 62 eurot. Konverentsi korraldamise puhul on toetuse määr standardiseeritud ühikuhinna maksumusena ühe osaleja kohta ühel kalendripäeval 101 eurot.

8.2.1.3.1.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.1.3.1.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

R 4: Toetuse saajate valik korraldatakse taotlusvoorudena, mitte hankemenetlusega.

R 7: Toetuse saaja valik: Tuleb valida sobivad hindamiskriteeriumid toetuse saaja valimiseks. Kõiki taotlejaid tuleb kohelda võrdselt.

R 8: IT süsteemid ei vasta taotlejate vajadustele, taotlejad ei oska IT süsteeme korrektselt kasutada. IT süsteemides võivad tekkida rikked või ülekoormus.

R 9: Esitatakse ebakorrektseid maksetaotlusi.

Kõik rakendamisega seotud riskid on madala tasemega.

8.2.1.3.1.9.2. Leevendusmeetmed

R 4: Toetuse saajate valik korraldatakse avatud taotlusvooruna. Kontrollitakse taotluste nõuete täitmist;

R 7 – Enamus potentsiaalseid toetuse taotlejaid on varasematel perioodidel toetatavaid tegevusi ellu viinud. Meetme rakendamiseks koostatakse määrus, kus peamised nimetatakse hindamiskriteeriumid. Hindamiskomisjoni jälgib taotluste vastavust riiklikele ja Euroopa Liidu põllumajanduspoliitika prioriteetidele.

R 8 – Makseasutus kasutab taotluse menetlemisel ühtset IT süsteeme. Makseasutusel on pikaaegne kogemus IT süsteemide kasutamisel taotluste vastuvõtmisel ja menetlemisel. Andmete ristkontrolli hõlbustamiseks kavandatakse IT süsteemide seostamist teiste riiklike registrite ja andmebaasidega. Juhul kui IT süsteemi rikke või tehniliste probleemide tõttu ei õnnestu taotluseid elektrooniliselt esitada, võib makseasutus pikendada dokumentide esitamise aega. Toetuse saajad saavad esitada taotlused ja maksetaotlused elektrooniliselt. Toetuse saaja antud meetmes ei ole eraisik, vaid koolitusega tegelev organisatsioon, kelle jaoks tõenäoliselt ei ole probleemiks IT süsteemi kaudu taotluse esitamine.

R 9 – toetuse saajate ja makseasutuse halduskoormuse vähendamiseks võetakse kasutusele lihtsustatud kulu meetodid kombineerituna määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 67 lõikega 1. Ebakorrektsete maksetaotluste esitamise riski maandamiseks töötatakse välja ühtne vorm ning selle täitmiseks koostatakse ka juhend. Makseasutus töötab välja protseduurid taotluste kontrollimiseks ja vajadusel täiendava info ning

lisaandmete küsimiseks.

8.2.1.3.1.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.1.3.1.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.1.3.1.11. Tegevust puudutav teave

Määratlus teadmussiirde teenuseid osutavate asutuste asjakohasest suutlikkusest (personalikvalifikatsioon ja korrapärane koolitus), mis on vajalik nende ülesannete täitmiseks

Teadmussiiret ja teavitust osutavatel asutustel peab olema kõnealuse ülesande täitmiseks asjakohane suutlikkus personali kvalifikatsiooni ja korrapärase koolituse näol.Toetuse saaja tagab, et täienduskoolituse läbiviija vastab täiskasvanute koolituse seaduses täienduskoolitusasutuste pidajale kehtestatud nõuetele.

Põllu- ja metsamajandusettevõtete vahetuskavade ja külastuste kestuse ja sisu kindlaksmääramine vastavalt delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artiklile 3

8.2.1.3.2. 1.2 - Esitlus- ja teavitustegevuste korraldamine

Allmeede:

- 1.2 – Toetus esitlustegevuse ja teavitusmeetmete jaoks

8.2.1.3.2.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetatakse esitlustegevusi, mis tutvustavad uut juba olemasolevat tehnoloogiat, tegutsemis- või tootmisviisi ning toetatakse teavitustegevusi, millega teavitatakse sihtgruppe nende tööks vajalikel teemadel. Selgelt mõõdetavat kutsealaste oskuste arendamist ei toimu.

Sarnaselt eelmisele perioodile hinnatakse taotlusvooru jooksul esitatud taotluseid üleriigilisel ja maakondlikul tasandil. Üleriigiliseks tegevuseks loetakse vähemalt kahe maakonna lõppkasusaajatele suunatud või kogu Eesti maaelu edendamiseks suunatud tegevus. Maakondlikuks tegevuseks loetakse ühe maakonna lõppkasusaajatele suunatud tegevus.

Taotlused esitatakse PRIA-sse määratud tähtajaks ning edastatakse hindamiskomisjonile hindamiseks. Hindamistulemuste alusel moodustatakse paremusjärjestus ning tehakse toetuse määramise otsus. Tegevusi on võimalik ellu viia kuni kolme aasta jooksul pärast määramise otsuse saamist.

Ettenähtud vahendite jaotuse eelarveaastal võib kehtestada ka tegevusvaldkondade kaupa (nt loomakasvatus, taimekasvatus jne).

Toetatakse:

- esitlustegevuste, sh kutsevõistlused korraldamist;
- teavitustegevuste, sh infopäevade, konverentside ja õppereiside korraldamist ning infomaterjalide ja elektrooniliste väljaannete koostamist.

8.2.1.3.2.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Tegevuste toetamiseks kasutatakse kombineeritud meetodeid: toetatakse kas kasutades lihtsustatud kulumeetodeid või hüvitamist protsendina tegelikult tehtud abikõlblikest kuludest.

8.2.1.3.2.3. Seosed muude õigusaktidega

Toetuse taotlemiseks korraldatakse avatud taotlusvoorud, arvestades direktiivi 2004/18/EÜ. Taotlusvoor korraldatakse mittediskrimineerivalt ja läbipaistval viisil. Toetuse menetlemise kohta koostatakse määrus, mis avaldatakse avalikus veebis.

8.2.1.3.2.4. Toetusesaajad

- Taotlejateks võivad olla juriidilised isikud. Teadmussiiret ja teavitust osutavatel asutustel peab olema kõnealuse ülesande täitmiseks asjakohane suutlikkus personali kvalifikatsiooni ja korrapärase koolituse näol.

- Toetuse lõppkasusaajateks on põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris hõivatud isikud ning sektoriga seotud kutseõppeasutuste õpilased.

8.2.1.3.2.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Tegevustega seotud kulutuste abikõlblikkuse kehtestamisel lähtutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklist 14. Käesoleva meetme kohased abikõlblikud kulud hõlmavad esitlustegevuse korraldamisega seotud kulusid. Samuti on abikõlblikud teavitustegevuse korraldamisega seotud kulud, sh infopäevade ja konverentside ning infomaterjalide ja elektrooniliste väljaannete korraldamisega, trükkimisega ja välja töötamisega seotud kulud. Rahastamiskõlblikud on näiteks organiseemise kulud, lektoritasud, osalejate osalemiskulud.

8.2.1.3.2.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

- taotlejaks võivad olla juriidilised isikud;
- teadmussiiret ja teavitust osutavatel asutustel peab olema kõnealuse ülesande täitmiseks asjakohane suutlikkus personali kvalifikatsiooni ja korrapärase koolituse näol;
- taotlejal on kogemus samatüübiliste ja -teemaliste tegevuste korraldamisel;
- toetust ei või anda teoreetilise või praktilise õppe jaoks, mis moodustab osa kesk- või kõrghariduse tavaprogrammidest või- süsteemidest.

8.2.1.3.2.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Peamised hindamiskriteeriumid on järgmised:

- teema vajalikkus, sh vastavus arengukava ja maaelu arengu poliitika seatud prioriteetidele, mis on välja töötatud koostöös sotsiaalpartneritega;
- taotleja ja tegevuse läbiviija varasem kogemus ning kompetentsus vastavas teemavaldkonnas;
- tegevuse sidusus olemasolevate arengukavade, tegevuskavade või strateegiatega (nt säästva taimekaitse strateegia, kliimamuutuste strateegia, biomajanduse arengukava jt);
- tegevused, mis sisaldavad maamajandusliku teadus-arendustegevuse tulemuste tutvustusi ja/või levitavad rahvusvahelisi kogemusi.

8.2.1.3.2.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Kasutatakse kas lihtsustatud kulumeetodeid või hüvitatakse 100% ulatuses abikõlblikest kuludest, arvestades riigiabi reegleid. Toetuse määr võib olla väiksem, kui teenuse osutaja soovib rakendada omaosalust osavõtjate motivatsiooni suurendamiseks.

Täienduskoolituse korraldamise puhul on toetuse määr standardiseeritud ühikuhinna maksumusena ühe osaleja kohta ühel kalendripäeval 77 eurot. Infopäeva korraldamise puhul on toetuse määr standardiseeritud ühikuhinna maksumusena ühe osaleja kohta ühel kalendripäeval 62 eurot. Konverentsi korraldamise puhul on toetuse määr standardiseeritud ühikuhinna maksumusena ühe osaleja kohta ühel kalendripäeval 101 eurot.

8.2.1.3.2.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.1.3.2.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

R4: Toetuse saajate valik korraldatakse taotlusvoorudena, mitte hankemenetlusega.

R 7: Toetuse saaja valik: Tuleb valida sobivad hindamiskriteeriumid toetuse saaja valimiseks. Kõiki taotlejaid tuleb kohelda võrdselt.

R 8: IT süsteemid ei vasta taotlejate vajadustele, taotlejad ei oska IT süsteeme korrektselt kasutada. IT süsteemides võivad tekkida rikked või ülekoormus.

R 9: Esitatakse ebakorrektseid maksetaotlusi.

Kõik rakendamisega seotud riskid on madala tasemega.

8.2.1.3.2.9.2. Leevendusmeetmed

R 4: Toetuse saajate valik korraldatakse avatud taotlusvooruna. Kontrollitakse taotluste nõuete täitmist;

R 7 – Enamus potentsiaalseid toetuse taotlejaid on varasematel perioodidel toetatavaid tegevusi ellu viinud. Meetme rakendamiseks koostatakse määrus, kus peamised nimetatakse hindamiskriteeriumid. Hindamiskomisjoni jälgib taotluste vastavust riiklikele ja Euroopa Liidu põllumajanduspoliitika prioriteetidele.

R 8 – Makseasutus kasutab taotluse menetlemisel ühtset IT süsteeme. Makseasutusel on pikaaegne kogemus IT süsteemide kasutamisel taotluste vastuvõtmisel ja menetlemisel. Andmete ristkontrolli hõlbustamiseks kavandatakse IT süsteemide seostamist teiste riiklike registrite ja andmebaasidega. Juhul kui IT süsteemi rikke või tehniliste probleemide tõttu ei õnnestu taotluseid elektrooniliselt esitada, võib makseasutus pikendada dokumentide esitamise aega. Toetuse saajad saavad esitada taotlused ja maksetaotlused elektrooniliselt. Toetuse saaja antud meetmes ei ole eraisik, vaid koolitusega tegelev organisatsioon, kelle jaoks tõenäoliselt ei ole probleemiks IT süsteemi kaudu taotluse esitamine.

R 9 – toetuse saajate ja makseasutuse halduskoormuse vähendamiseks võetakse kasutusele lihtsustatud kulu meetodid kombineerituna määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 67 lõikega 1. Ebakorrektsete maksetaotluste esitamise riski maandamiseks töötatakse välja ühtne vorm ning selle täitmiseks koostatakse ka juhend. Makseasutus töötab välja protseduurid taotluste kontrollimiseks ja vajadusel täiendava info ning lisaandmete küsimiseks.

8.2.1.3.2.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.1.3.2.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.1.3.2.11. Tegevust puudutav teave

Määratlus teadmussiirde teenuseid osutavate asutuste asjakohasest suutlikkusest (personalikvalifikatsioon ja korrapärane koolitus), mis on vajalik nende ülesannete täitmiseks

Teadmussiiret ja teavitust osutavatel asutustel peab olema kõnealuse ülesande täitmiseks asjakohane suutlikkus personali kvalifikatsiooni ja korrapärase koolituse näol.

Põllu- ja metsamajandusettevõtete vahetuskavade ja külastuste kestuse ja sisu kindlaksmääramine vastavalt delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artiklile 3

8.2.1.3.3. 1.3 - Ettevõtete külastuste ja õpiringide korraldamine

Allmeede:

- 1.3 – Toetus põllu- ja metsamajandusettevõtete juhtorganite tasandil toimuvate lühiajaliste vastastikuste vahetuste jaoks ning põllu- ja metsamajandusettevõtete külastamise jaoks

8.2.1.3.3.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetatakse põllumajandus või metsamajandamisega tegelevate ettevõtete külastusi ja õpiringe, mille eesmärgiks on õppida teineteise praktilistest kogemustest. Ettevõtete külastused keskenduvad eeskätt keskkonnateadlikkusele, põllumajanduse ja metsanduse tootmismeetoditele ja/või tehnoloogiatele, põllumajandustootmise mitmekesistamisele, lühikestes tarneahelates osalevatele põllumajandusettevõtetele, uutele ettevõtlusvõimalustele ja tehnoloogiatele ning metsa ökoloogilise vastupidavuse parandamisele. Õpiringi moodustavad omavahel regulaarselt kokku saavad ettevõtjad, toetatakse professionaalse juhendaja teenust ning kokkusaamiste korralduskulusid. Toetatakse kuni kahenädalaseid ettevõtete grupikülastusi.

Sarnaselt eelmisele perioodile hinnatakse taotlusvooru jooksul esitatud taotluseid üleriigilisel ja maakondlikul tasandil. Üleriigiliseks tegevuseks loetakse vähemalt kahe maakonna lõppkasusaajatele suunatud või kogu Eesti maaelu edendamiseks suunatud tegevus. Maakondlikuks tegevuseks loetakse ühe maakonna lõppkasusaajatele suunatud tegevus.

Taotlused esitatakse PRIA-sse määratud tähtajaks ning edastatakse hindamiskomisjonile hindamiseks. Hindamistulemuste alusel moodustatakse paremusjärjestus ning tehakse toetuse määramise otsus. Tegevusi on võimalik ellu viia kuni kolme aasta jooksul pärast määramise otsuse saamist.

Ettenähtud vahendite jaotuse eelarveaastal võib kehtestada ka tegevusvaldkondade kaupa (nt loomakasvatus, taimekasvatus jne).

Toetatakse: põllumajanduse või metsamajandamisega tegelevate ettevõtete külastusi ja õpiringe.

8.2.1.3.3.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Tegevuste toetamiseks kasutatakse kombineeritud meetodeid: toetatakse kas kasutades lihtsustatud kulumeetodeid või hüvitamist protsendina tegelikult tehtud abikõlblikest kuludest.

8.2.1.3.3.3. Seosed muude õigusaktidega

Toetuse taotlemiseks korraldatakse avatud taotlusvoorud, arvestades direktiivi 2004/18/EÜ. Taotlusvoor korraldatakse mittediskrimineerivalt ja läbipaistval viisil. Toetuse menetlemise kohta koostatakse määrus, mis avaldatakse avalikus veebis.

8.2.1.3.3.4. Toetusesaajad

- Taotlejateks võivad olla juriidilised isikud. Teadmussiiret ja teavitust osutavatel asutustel peab olema kõnealuse ülesande täitmiseks asjakohane suutlikkus personali kvalifikatsiooni ja korrapärase

koolituse näol.

- Toetuse lõppkasusaajateks on põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris hõivatud isikud ning sektoriga seotud kutseõppeasutuste õpilased.

8.2.1.3.3.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Tegevustega seotud kulutuste abikõlblikkuse kehtestamisel lähtutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklist 14. Käesoleva meetme kohased abikõlblikud kulud hõlmavad põllumajanduse või metsamajandamisega tegelevate ettevõtete külastuste ja õpiringide korraldamist. Abikõlblikud on näiteks organiseerimise kulud, lektoritasud, osalejate osalemiskulud. Õpiringide puhul toetatakse professionaalse juhendaja teenust ning kokkusaamiste korralduskulusid.

8.2.1.3.3.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

- taotlejateks võivad olla juriidilised isikud;
- teadmussiiret ja teavitust osutavatel asutustel peab olema kõnealuse ülesande täitmiseks asjakohane suutlikkus personali kvalifikatsiooni ja korrapärase koolituse näol;
- taotlejal on kogemus samatüübiliste ja -teemaliste tegevuste korraldamisel;
- toetust ei või anda teoreetilise või praktilise õppe jaoks, mis moodustab osa kesk- või kõrghariduse tavaprogrammidest või- süsteemidest.

8.2.1.3.3.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Peamised hindamiskriteeriumid on järgmised:

- teema vajalikkus, sh vastavus arengukava ja maaelu arengu poliitika seatud prioriteetidele, mis on välja töötatud koostöös sotsiaalpartneritega;
- taotleja ja tegevuse läbiviija varasem kogemus ning kompetentsus vastavas teemavaldkonnas;
- tegevuse sidusus olemasolevate arengukavade, tegevuskavade või strateegiatega (nt säästva taimekaitse strateegia, kliimamuutuste strateegia, biomajanduse arengukava jt);
- tegevused, mis sisaldavad maamajandusliku teadus-arendustegevuse tulemuste tutvustusi ja/või levitavad rahvusvahelisi kogemusi.

8.2.1.3.3.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Kasutatakse kas lihtsustatud kulumeetodeid või hüvitatakse 100% ulatuses abikõlblikest kuludest, arvestades riigiabi reegleid. Toetuse määr võib olla väiksem, kui teenuse osutaja soovib rakendada omaosalust osavõtjate motivatsiooni suurendamiseks.

8.2.1.3.3.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.1.3.3.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

R 4: Toetuse saajate valik korraldatakse taotlusvoorudena, mitte hankemenetlusega.

R 7: Toetuse saaja valik: Tuleb valida sobivad hindamiskriteeriumid toetuse saaja valimiseks. Kõiki taotlejaid tuleb kohelda võrdselt.

R 8: IT süsteemid ei vasta taotlejate vajadustele, taotlejad ei oska IT süsteeme korrektselt kasutada. IT süsteemides võivad tekkida rikked või ülekoormus.

R 9: Esitatakse ebakorrektseid maksetaotlusi.

Kõik rakendamisega seotud riskid on madala tasemega.

8.2.1.3.3.9.2. Leevendusmeetmed

R 4: Toetuse saajate valik korraldatakse avatud taotlusvooruna. Kontrollitakse taotluste nõuete täitmist;

R 7 – Enamus potentsiaalseid toetuse taotlejaid on varasematel perioodidel toetatavaid tegevusi ellu viinud. Meetme rakendamiseks koostatakse määrus, kus peamised nimetatakse hindamiskriteeriumid. Hindamiskomisjoni jälgib taotluste vastavust riiklikele ja Euroopa Liidu põllumajanduspoliitika prioriteetidele.

R 8 – Makseasutus kasutab taotluse menetlemisel ühtset IT süsteeme. Makseasutusel on pikaaegne kogemus IT süsteemide kasutamisel taotluste vastuvõtmisel ja menetlemisel. Andmete ristkontrolli hõlbustamiseks kavandatakse IT süsteemide seostamist teiste riiklike registrite ja andmebaasidega. Juhul kui IT süsteemi rikke või tehniliste probleemide tõttu ei õnnestu taotluseid elektrooniliselt esitada, võib makseasutus pikendada dokumentide esitamise aega. Toetuse saajad saavad esitada taotlused ja maksetaotlused elektrooniliselt. Toetuse saaja antud meetmes ei ole eraisik, vaid koolitusega tegelev organisatsioon, kelle jaoks tõenäoliselt ei ole probleemiks IT süsteemi kaudu taotluse esitamine.

R 9 – toetuse saajate ja makseasutuse halduskoormuse vähendamiseks võetakse kasutusele lihtsustatud kulu meetodid kombineerituna määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 67 lõikega 1. Ebakorrektsete maksetaotluste esitamise riski maandamiseks töötatakse välja ühtne vorm ning selle täitmiseks koostatakse ka juhend. Makseasutus töötab välja protseduurid taotluste kontrollimiseks ja vajadusel täiendava info ning lisaandmete küsimiseks.

8.2.1.3.3.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.1.3.3.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.1.3.3.11. Tegevust puudutav teave

Määratlus teadmussiirde teenuseid osutavate asutuste asjakohasest suutlikkusest (personalikvalifikatsioon ja korrapärane koolitus), mis on vajalik nende ülesannete täitmiseks

Teadmussiiret ja teavitust osutavatel asutustel peab olema kõnealuse ülesande täitmiseks asjakohane suutlikkus personali kvalifikatsiooni ja korrapärase koolituse näol.

Põllu- ja metsamajandusettevõtete vahetuskavade ja külastuste kestuse ja sisu kindlaksmääramine vastavalt delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artiklile 3

8.2.1.3.4. 1.4 - Pikaajalised programmid

Allmeede:

- 1.1 – Toetus kutsealase õppega ja oskuste omandamisega seotud meetmete jaoks
- 1.2 – Toetus esitlustegevuse ja teavitusmeetmete jaoks
- 1.3 – Toetus põllu- ja metsamajandusettevõtete juhtorganite tasandil toimuvate lühiajaliste vastastikuste vahetuste jaoks ning põllu- ja metsamajandusettevõtete külastamise jaoks

8.2.1.3.4.1. Tegevusliigi kirjeldus

Pikaajaline programm on kindlale eesmärgile suunatud programm, mis sisaldab kombineeritult kõiki meetme raames toetatavaid tegevusi. Programmide kestus on kuni 7 aastat kooskõlas riigihangete reeglitega.

Põllumajandusminister moodustab erinevate sihtrühmade esindajatest teadmussiirde komisjoni, mis jälgib põllumajandusteaduste, teadmussiirde ja nõustamisteenuse arengut ning põllumajandustootjate vajadusi ja keskkonnateadlikkust, samuti asjakohaste riiklike strateegiadokumentide prioriteete. Koostöös sihtgrupi ja teadmussiirde komisjoniga koostatakse valdkondlikud programmikirjeldused, arvestades riiklikke strateegiadokumente ja arengukavades seatud eesmärke (säästva taimekaitse strateegia, sh direktiivi 2009/128/EÜ rakendamine, kliimamuutuste strateegia, sh otsuse 1600/2002/EÜ täitmine, biomajanduse arengukava jt). Teadlikkuse tõstmiseks keskkonnaga arvestamise ja selle hoidmise põhimõtetest arvestatakse keskkonnateemad igasse programmi.

Planeeritud on järgmised pikaajalised program**m**id: taimekasvatus, mahepõllumajandus, toiduteave, ühistegevus, loomakasvatus, aiandus, põllumajanduspoliitika, põllumajanduse suurandmed, toidusektori müügivõimekuse tõstmine, teadmussiirde pikaajaline programm põllumajanduse, toidu ja maamajanduse tegevusvaldkonnas.

Toetatavad tegevused:

1.1 Koolitustegevused: Toetatakse tööalast koolitust, mis võimaldab kutse-, ameti- ja/või erialaste teadmiste, oskuste ja vilumuste omandamist ja täiendamist, samuti ümberõpet. Mitmepäevaste koolituste puhul peab vähemalt ¼ koolituse kestvusest olema praktiline. Samuti toetatakse lõppkasusaajate juhendamist ettevõtteväliste ekspertide poolt.

1.2 Esitlus- ja teavitustegevused: Toetatakse esitlustegevusi, mis tutvustavad uut juba olemasolevat tehnoloogiat, tegutsemis- või tootmisviisi ning toetatakse teavitustegevusi, millega teavitatakse sihtgruppe nende tööks vajalikel teemadel. Selgelt mõõdetavat kutsealaste oskuste arendamist ei toimu. **Esitlustegevuste puhul pööratakse muuhulgas tähelepanu nii elurikkuse ja ökosüsteemide kaitsele haritaval maal kui integreeritud taimekaitse rakendamise praktikatele. Esitlustegevuste** korraldamise raames on lubatud otseselt esitlemise jaoks vajalike mittetootlike investeeringute teostamine, sealhulgas teostatavusuuringuid, seadmete ja tehnika ostmine ning hoonete ja rajatiste ehitamine.

1.3 Ettevõtete külastused ja õpiringid: Toetatakse põllumajandus või metsamajandamisega tegelevate ettevõtete külastusi ja õpiringe, mille eesmärgiks on õppida teineteise praktilistest kogemustest. Ettevõtete külastused keskenduvad eeskätt põllumajanduse ja metsanduse tootmismeetoditele ja/või tehnoloogiatele, põllumajandustootmise mitmekesistamisele, lühikestes tarneahelates osalevatele põllumajandusettevõtetele,

uutele ettevõtlusvõimalustele ja tehnoloogiatele ning metsa ökoloogilise vastupidavuse parandamisele. Õpiringi moodustavad omavahel regulaarselt kokku saavad ettevõtjad, toetatakse professionaalse juhendaja teenust ning kokkusaamiste korralduskulusid. Toetatakse kuni kahenädalaseid ettevõtete grupikülastusi.

Tegevuse liigi indikatiivne eelarve kogu perioodiks on 12 miljonit eurot.

8.2.1.3.4.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Tegevuste toetamine korraldatakse vastavalt riigihangete tulemustele, tegelikult tehtud tegevuste kulude hüvitamisena.

8.2.1.3.4.3. Seosed muude õigusaktidega

Taotlejate valik korraldavatakse vastavalt riigihangete seadusele direktiivi 2004/18/EÜ kohaselt.

8.2.1.3.4.4. Toetusesaajad

Taotlejal peab olema kogemus täiskasvanute koolitamisel ning kogemus teadus- ja arendustegevuse korraldamisel või tasemeõppe korraldamisel kõrg- või kutsehariduse tasemetel või avalike ülesannete täitmisel. Täpsed nõuded iga programmi teostajatele sätestatakse hankedokumentides vastavalt riigihangete põhimõtetele.

Pikaajalise programmi teostajad valitakse pakkumismenetlusega vastavalt riigihanke seadusele korraldusasutuse poolt nimetatud teemadel.

Toetuse lõppkasusaajateks on põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris hõivatud isikud.

8.2.1.3.4.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Tegevustega seotud kulutuste abikõlblikkuse kehtestamisel lähtutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklitest 14 ja 45. Toetatakse programmi korraldamisega seotud kulusid (töötajate ja lektorite palgad, koolitusmaterjalid, ruumide kasutamise kulu jmt), ning esitlustegevustega otseselt seotud mittetootlikke investeeringuid. Esitlustegevuse tulemusena valminud taristut võib pärast tegevuse lõpetamist kasutada.

8.2.1.3.4.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

8.2.1.3.4.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Toetatava pikaajalise programmi korraldaja valitakse riigihanke reeglite kohaselt programmperioodi alguses. Hange korraldatakse kooskõlas riigihangete direktiivi ja siseriikliku õigusega.

Pakkumuse hindamisel võetakse arvesse korraldusasutuse poolt esitatud lähteülesannet, sh teema ja pakutud tegevuste vastavust maaelu arengu prioriteetidele ning programmi valdkonnaga sobivate arengukavadele,

tegevuskavadele või strateegiatele (nt säästva taimekaitse strateegia, kliimamuutuste strateegia, biomajanduse arengukava jt).

Muuhulgas hinnatakse:

- programmi tegevuste maksumust ning pakkumuse asjakohasust;
- taotleja ja teostajate varasemat kogemust ning kompetentsust vastavas teemavaldkonnas;
- koostööd sektori organisatsioonide, teadus- ja arendusasutuste, valdkonna teiste koolitajate või nõustamisteenuse pakkujatega.

8.2.1.3.4.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetatakse 100% ulatuses abikõlblikest kuludest, arvestades riigiabi reegleid ja hanke tulemusi. Toetuse määr võib olla väiksem, kui teenuse osutaja soovib rakendada omaosalust osavõtjate motivatsiooni suurendamiseks.

8.2.1.3.4.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.1.3.4.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

R4: Toetuse saajate valik korraldatakse riigihankega. Riigihanget ei viida läbi õiguspäraselt või sobivaima hankemenetlusega.

R 7: Toetuse saaja valik: Tuleb valida sobivad hindamiskriteeriumid hanke võitja valimiseks. Kõiki taotlejaid tuleb kohelda võrdselt.

R 8: IT süsteemid ei vasta taotlejate vajadustele, taotlejad ei oska IT süsteeme korrektselt kasutada. IT süsteemides võivad tekkida rikked või ülekoormus.

R 9: Esitatakse ebakorrektseid maksetaotlusi.

Kõik rakendamisega seotud riskid on madala tasemega.

8.2.1.3.4.9.2. Leevendusmeetmed

R4: Toetuse saajad valib riigihangete seaduses sätestatud alustel makseasutus, PRIA. Makseasutusel on olemas sisemine riigihangete läbiviimise kord ning pikaaegne ja pidev kogemus riigihangete läbiviimisel. Hankekomisjoni on kaasatud inimesed, kes on riigihangete läbiviimise teemal pädevad ning vastutavad hanke korrektse läbiviimise eest. Kõik protsessid dokumenteeritakse, hankega seotud dokumendid registreeritakse ja säilitatakse makseasutuse elektroonilises dokumendihaldussüsteemis. Kõiki taotlejaid koheldakse võrdselt vastavalt riigihangete reeglitele ning sisemisele hangete läbiviimise korrale.

Hangete läbiviimisel järgitakse siseriiklikke õigusakte, kus on ka üldised nõuded hindamiskriteeriumide osas. Üheks hindamiskriteeriumiks on teenuse hind, et tagada Ühenduse vahendite säästlik ja efektiivne kasutamine.

R7: Alameetme kohta koostatakse määrus, kus peamised hindamiskriteeriumid nimetatakse. Kehtestatakse hindamiskriteeriumite üldine jaotus, samas iga programmi puhul valitakse täiendavad hindamiskriteeriumid lähtuvalt programme valdkonnast ja ulatusest. Hankekomisjoni kuulub ka Põllumajandusministeeriumi

esindaja, et tagada hindamiskriteeriumide vastavus riikliku ja Euroopa Liidu põllumajanduspoliitika prioriteetidele. Hangete võitjad, kes teostavad koolitustegevusi, peavad vastama täiskasvanute koolituse seaduse nõuetele.

R8: Makseasutus kasutab toetuste taotlemisel ja hindamisel erinevad andmebaase ja IT-süsteeme. Makseasutusel on pikaaegne kogemus IT süsteemide kasutamisel taotluste vastuvõtmisel ja menetlemisel. Andmete ristkontrolli hõlbustamiseks kavandatakse IT süsteemide seostamist teiste riiklike registrite ja andmebaasidega. Juhul kui IT süsteemi rikke või tehniliste probleemide tõttu ei õnnestu maksetaotluseid elektrooniliselt esitada, võib makseasutus pikendada dokumentide esitamise aega.

Enamus potentsiaalseid toetuse taotlejaid on varasematel perioodidel toetatavaid tegevusi korraldanud. Hangete võitjad esitavad maksetaotlused reeglina elektrooniliselt. Toetuse saaja antud meetmes ei ole eraisik, vaid koolitusega tegelev organisatsioon, kelle jaoks tõenäoliselt ei ole probleemiks IT süsteemi kaudu taotluse esitamine.

R9: Ebakorrektsete maksetaotluste esitamise riski maandamiseks töötatakse välja ühtne vorm ning selle täitmiseks koostatakse ka juhend. Hangete võitjad esitavad maksetaotlused reeglina elektrooniliselt. Makseasutus töötab välja protseduurid taotluste kontrollimiseks ja vajadusel täiendava info ning lisaandmete küsimiseks.

8.2.1.3.4.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.1.3.4.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.1.3.4.11. Tegevust puudutav teave

Määratlus teadmussiirde teenuseid osutavate asutuste asjakohasest suutlikkusest (personalikvalifikatsioon ja korrapärane koolitus), mis on vajalik nende ülesannete täitmiseks

Teadmussiiret ja teavitust osutavatel asutustel peab olema kõnealuse ülesande täitmiseks asjakohane suutlikkus personali kvalifikatsiooni ja korrapärase koolituse näol.

Põllu- ja metsamajandusettevõtete vahetuskavade ja külastuste kestuse ja sisu kindlaksmääramine vastavalt delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artiklile 3

8.2.1.3.5. 1.5 - Toetus nõustajate järelkasvu arendamiseks

Allmeede:

- 1.1 – Toetus kutsealase õppega ja oskuste omandamisega seotud meetmete jaoks

8.2.1.3.5.1. Tegevusliigi kirjeldus

Nõustajate järelkasvu arendamiseks toetatakse vastava koolitusprogrammi väljatöötamist ja läbiviimist. Sihtgruppi kuuluvad isikud, kellel on potentsiaali saada kõrge kvalifikatsiooniga nõustamisteenust pakkuvateks nõustajateks. Kindlustatakse rahalised vahendid mentoritele (juhendajatele) tasu maksmiseks. Koolitusprogrammi väljatöötamiseks ja läbiviimiseks korraldab PRIA hanke.

Terviklik koolituskursus koosneb moodulitest: alates sissejuhatavatest (nt nõustamismetoodika) kuni spetsiifiliste teemaplokkideni, mille juures on suur roll praktilisel õppel. Eestis puudu oleva(d) koolituspädevuse(d) võib sisse osta, sh korraldada osa koolitust/praktikat välisriigis. Koolituskursus viiakse läbi järgmistes valdkondades: toidutöötlemine, mahepõllumajanduslik tootmine ja töötlemine, aiandus, innovatsiooni toetamine, digitehnoloogiad ja täppispõllumajandus, nõuetele vastavus, taimekasvatus, loomakasvatus, keskkonnasäästlik majandamine jt. Valdkondade loetelu ei ole lõplik, teemade ulatus täpsustub hanke käigus vastavalt sektori vajadustele.

Tegevuse liigi indikatiivne eelarve kogu perioodiks on 0,6 miljonit eurot.

8.2.1.3.5.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust antakse tegelikult tehtud ja välja makstud abikõlblike kulude hüvitamise vormis.

8.2.1.3.5.3. Seosed muude õigusaktidega

Nõustajate järelkasvu arendamise koolitusprogrammi hankimisel järgitakse riigihangete seaduse nõudeid.

8.2.1.3.5.4. Toetusesaajad

Toetusesaaja on riigihangete seaduse kohaselt välja valitud isik või asutus. Nõustajate järelkasvu arendamise koolitusprogrammi tingimused täpsustatakse hankemenetluse käigus.

8.2.1.3.5.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Abikõlblikud on koolitusprogrammi väljatöötamise ja läbiviimise kulud (nt töötasu, reisikulud, koolitusmaterjali kulud, koolituse läbiviimise kohaga seotud kulud jms).

8.2.1.3.5.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Nõustajate järelkasvu arendamise programmis osalevad isikud valitakse välja kandidaatide seast, kellel on potentsiaali saada kõrge kvalifikatsiooniga nõustamisteenust pakkuvateks nõustajateks. Täpsemad tingimused programmis osalejate väljavalimiseks ning programmis osalemiseks täpsustatakse

hankemenetluse käigus.

8.2.1.3.5.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Nõustajate järelkasvu koolitusprogrammi väljatöötamise ja läbiviimise täitja valitakse PRIA poolt korraldatava riigihanke tulemusel. Hinnatakse koolitusprogrammi väljatöötamise ja läbiviimise maksumust ja pakkujapoolset koolitusprogrammi lahendust.

8.2.1.3.5.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetatakse 100% ulatuses abikõlblikest kuludest, arvestades riigiabi reegelid ja hanke tulemusi. Toetuse määr võib olla väiksem, kui teenuse osutaja soovib rakendada omaosalust osavõtjate motivatsiooni suurendamiseks.

8.2.1.3.5.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.1.3.5.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

R4: Toetuse saajate valik korraldatakse riigihankega, riigihanget ei viida läbi õiguspäraselt.

R7: Toetuse saaja valik ebaõnnestub, teenuse osutaja ei täida ülesannet. Tuleb valida sobivad hindamiskriteeriumid hanke võitja valimiseks. Kõiki taotlejaid tuleb kohelda võrdselt.

R8: Makseasutus kasutab taotluse menetlemisel IT süsteeme. IT süsteemid ei vasta taotlejate vajadustele, taotlejad ei oska IT süsteeme korrektselt kasutada. IT süsteemides võivad tekkida rikked või ülekoormus.

R9: Esitatakse ebakorrektseid maksetaotlusi.

Kõik rakendamisega seotud riskid on madala tasemega.

8.2.1.3.5.9.2. Leevendusmeetmed

R4: Riigihanked viib läbi makseasutus, PRIA. Makseasutusel on olemas sisemine riigihangete läbiviimise kord ning pikaaegne ja pidev kogemus riigihangete läbiviimisel. Hankekomisjoni on kaasatud inimesed, kes on riigihangete läbiviimise teemal pädevad ning vastutavad hanke korrektse läbiviimise eest. Kõik protsessid dokumenteeritakse, hankega seotud dokumendid registreeritakse ja säilitatakse makseasutuse elektroonilises dokumendihaldussüsteemis. Kõiki taotlejaid koheldakse võrdselt vastavalt riigihangete reeglitele ning sisemisele hangete läbiviimise korrale.

R7: Hangete läbiviimisel järgitakse siseriiklikke õigusakte, kus on ka üldised nõuded hindamiskriteeriumide osas. Üheks hindamiskriteeriumiks on teenuse hind, et tagada Liidu vahendite säästlik ja efektiivne kasutamine. Hankekomisjoni kuulub ka Maaeluministeeriumi esindaja, et tagada hindamiskriteeriumide vastavus riikliku ja Euroopa Liidu põllumajanduspoliitika prioriteetidele. Hangete võitjad peavad vastama täiskasvanute koolituse seaduse nõuetele.

R8: Makseasutusel on pikaaegne kogemus IT süsteemide kasutamisel taotluste vastuvõtmisel ja menetlemisel. Andmete ristkontrolli hõlbustamiseks kavandatakse IT süsteemide seostamist teiste riiklike registrite ja andmebaasidega. IT süsteemi rikke või tehniliste probleemide korral PRIA pikendab maksetaotluste esitamise aega. IT süsteeme korrigeeritakse vastavalt vajadustele programmperioodi jooksul.

Hangete võitjad esitavad maksetaotlused reeglina elektrooniliselt. Toetuse saaja antud meetmes ei ole eraisik, vaid koolitusega tegelev organisatsioon, kelle jaoks tõenäoliselt ei ole probleemiks IT süsteemi kaudu taotluse esitamine.

R9: Ebakorrektsete maksetaotluste esitamise riski maandamiseks töötatakse välja taotlusvorm ning selle täitmiseks koostatakse ka juhend. Hangete võitjad esitavad maksetaotlused reeglina elektrooniliselt. Makseasutus töötab välja protseduurid taotluste kontrollimiseks ja vajadusel täiendava info ning lisaandmete küsimiseks.

8.2.1.3.5.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.1.3.5.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

Ei kohaldu

8.2.1.3.5.11. Tegevust puudutav teave

Määratlus teadmussiirde teenuseid osutavate asutuste asjakohasest suutlikkusest (personalikvalifikatsioon ja korrapärane koolitus), mis on vajalik nende ülesannete täitmiseks

Hinnatakse koolitaja kogemust ja kompetentsust teemas. Taotlejalt nõutakse teadmussiirde tegevuste korraldamise kogemust, täiskasvanute koolitamise kogemust ja valdkonna ekspertteadmisi. Täpsed kvalifikatsiooninõuded sätestatakse hankedokumentides vastavalt riigihangete põhimõtetele. Teostajad valitakse pakkumismenetlusega vastavalt riigihanke seadusele korraldusasutuse poolt nimetatud teadmussiirde teemadel. Kuna koolituskursus saab olema mahukas ning tõenäoliselt pakkuja ei suuda täita kõiki vajadusi sisuliste ekspertteadmiste näol, tuleb kaasata ka väliseksperte ning osa õppest tuleb läbi viia väljaspool Eestit.

Põllu- ja metsamajandusettevõtete vahetuskavade ja külastuste kestuse ja sisu kindlaksmääramine vastavalt delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artiklile 3

Ei kohaldu

8.2.1.4. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.1.4.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

8.2.1.4.2. Leevendusmeetmed

8.2.1.4.3. Üldhinnang meetme kohta

8.2.1.5. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

Standardiseeritud ühikuhindade saamiseks viis Maaelu Arendajate Ühing läbi uuringu „Koolitus- ja teavitustegevuste kulude analüüs”[1]. Uuring telliti hanke korras. Uuringu eesmärk oli leida infopäeva, konverentsi ning täienduskoolituse jaoks standardiseeritud ühikuhind otse konkreetselt turul vastavat teenust pakkuvalt asutuselt või isikult, et saada tegelikkusel põhinevad summad, millest omakorda arvutada nende kolme tegevuse jaoks standardiseeritud ühikuhind. Infopäeva, konverentsi ja täienduskoolituse korraldamise toetamiseks rakendatakse standardiseeritud ühikuhinda, et tegevuste puhul keskendutaks rohkem väljundile ja tulemustele, samuti tekib nimetatud tegevuste puhul palju väikeseid kuludokumente.

Uuringu etapid:

1) määratleti erinevad teadmussiirde vormid vastavalt määruse eelnõule; 2) kaardistati teadmussiirde detailsed tegevused teadmussiirde vormides (nt koolitaja tööjõukulu, korraldaja tööjõukulu, õppeklassi ja seadmete rent, materjalide paljundamine või trükkimine, transport jne); 3) koguti detailsete tegevuste maksumused erinevatelt asutustelt ja isikutelt; 4) koondati nende andmete baasil keskmine standardiseeritud ühikuhind ühe osaleja kohta konverentsil, täienduskoolitusel ning infopäeval.

Tulemused:

1) keskmine osaleja maksumus ühepäevase infopäeva kohta: (korraldaja, lektorite tööjõukulud, õppeklassi ja seadmete rent, materjalid, toitlustus, transport on kokku 624 eurot = 62 eurot ühe osaleja maksumus infopäeval. 2) keskmine osaleja maksumus ühepäevase täienduskoolituse kohta: (korraldaja, lektorite tööjõukulud, õppeklassi ja seadmete rent, materjalid, toitlustus, transport on kokku 774 eurot) = 77 eurot ühe osaleja maksumus täienduskoolitusel. 3) keskmine osaleja maksumus ühepäevase konverentsi kohta: (korraldaja, lektorite tööjõukulud, õppeklassi ja seadmete rent, materjalid, toitlustus, transport) 101 eurot ühe osaleja maksumus konverentsil.

[1] http://www.agri.ee/et/uudised-pressiinfo/uuringud/valdkondlikud-uuringud/koolitus-ja-noustamine

8.2.1.6. Meedet puudutav teave

Määratlus teadmussiirde teenuseid osutavate asutuste asjakohasest suutlikkusest (personalikvalifikatsioon ja korrapärane koolitus), mis on vajalik nende ülesannete täitmiseks

Toodud tegevuse liikide kirjelduse punktis "Toetuse saajad".

Põllu- ja metsamajandusettevõtete vahetuskavade ja külastuste kestuse ja sisu kindlaksmääramine vastavalt delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artiklile 3

Ettevõtete külastused keskenduvad eeskätt põllumajanduse ja metsanduse tootmismeetoditele ja/või tehnoloogiatele, põllumajandustootmise mitmekesistamisele, lühikestes tarneahelates osalevatele põllumajandusettevõtetele, uutele ettevõtlusvõimalustele ja tehnoloogiatele ning metsa ökoloogilise

vastupidavuse parandamisele.

8.2.1.7. Muud meetme mõistmiseks ja rakendamiseks tähtsad märkused

8.2.2. M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)

8.2.2.1. Õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, artikkel 15

8.2.2.2. Meetme üldkirjeldus, sh selle sekkumisloogika ning panus sihtvaldkondades ja valdkondadevaheliste eesmärkide saavutamisse

Meetme üldeesmärgiks on aidata põllumajandusega tegelevatele isikutele kvaliteetse nõustamisteenuse pakkumisega kaasa nende majapidamiste või ettevõtete jätkusuutlikule majandamisele või tulemuslikkuse tõhustamisele. Spetsiifilisteks eesmärkideks on nõustamisteenuse kättesaadavuse tagamine riigile olulistes valdkondades ning erialase nõustamise aktiivsem kasutamine, üle-eestiliselt ühtse nõustamissüsteemi väljaarendamine ning konsulentide koolitamine, et tagada nende asja- ja ajakohased teadmised ning parandada nõustamisteenuste kvaliteeti.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1306/2013 kohaselt on EL liikmesriikidel kohustus tagada nõustamissüsteem põllumajandustootjate nõustamiseks. Nõustamissüsteem peab hõlmama vähemalt kohustuslikke majandamisnõudeid ning maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise standardeid, kliimat ja keskkonda säästvaid põllumajandustavasid ning põllumajandusmaa säilitamist, maaelu arengu programmide meetmeid, ühenduse veepoliitika ja taimekaitsevahenditega seonduvat.

Põllu- ja maamajandusliku nõustamise saamise võimalused on Eestis mitmekesised. Põllumajandusettevõtetele nõustamisteenust pakkuvad konsulendid tegutsevad maakondlike nõuandekeskuste kaudu. Lisaks on maaelanikel ja ettevõtjatel võimalik nõustamisteenuseid saada lisaks metsaühistute, Kodukandi võrgustiku, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse poolt koondatud maakondlike arenduskeskuste, põllumajandustoodete sisendite müüjate, töötlejate ja kokkuostjate (nn agroäride) ning muude nõustajate kaudu.

Enne tunnustatud nõuandekeskuste moodustumist töötasid konsulendid kas individuaalselt, taluliitude või eraettevõtete kaudu. Alates 2000. aastast on riik aidanud kaasa nõuandekeskuste moodustamisele. Tänaseks tegutsevad põllumajandusettevõtetele toetatavat nõustamisteenust pakkuvad konsulendid maakondlike nõuandekeskuste kaudu, konsulentide ja nõuandekeskuste tegevust toetab nõuandeteenistuse koordineeriv keskus. Nõuandekeskuste tegevus aastate jooksul on näidanud, et koostöö koordineeriva keskuse ning teadus- ja arendusasutustega on kaootiline. Seega on võetud eesmärgiks luua ühtne üle-eestiline konsulente ühendav põllu- ja maamajanduse nõustamisorganisatsioon, mis tagaks infovahetuse ja koostöö huvirühmadega, tugiteenused konsulentidele ning hoolitseks ühtlase töökoormuse eest. Eesti suurust ja nõuandekeskuste erahuve arvestades tuleb tegeleda nõustamissüsteemi optimeerimisega riigi algatusel, mida tehaksegi nõustamisteenuse osutaja valiku riigihanke kaudu.

Nõustamisteenust pakkuvad konsulendid peavad olema kõrge kvalifikatsiooniga. Kvaliteetse nõustamisteenuse tagamiseks korraldatakse kutse andmist kutsekvalifikatsiooni raamistiku alusel. 10. mai 2014. a seisuga oli Eestis kehtivat kutsetunnistust omavaid konsulente 109, kellest osa on omandanud kutse enam kui ühes valdkonnas. Metsanduse valdkonnas oli 79 ning kogukonna arengu valdkonnas 7 kehtiva kutsetunnistusega konsulenti. Enamus põllumajandusega seotud konsulentidest (54) omas kutset maaettevõtluse ja finantsmajanduse valdkonnas. Taimekasvatuse valdkonnas oli konsulente 23, loomakasvatuses ja selle alavaldkondades 23. Spetsiifilistes valdkondades on kutsega konsulente vähe:

keskkonnakaitse ja loodushoiu konsulente oli vaid kaks, maaparanduse konsulente üks ja toidukäitlemise valdkonnas mitte ühtegi.

Nõustamisteenuse kvaliteedi jälgimine ja tagamine on pidev protsess. Kvaliteetse nõustamisteenuse jaoks on oluline konsulentide koolitamine ning koostöö teadusasutustega, mis seatakse ka hanke tingimuseks. Samuti peab hanke tulemusel valitud nõustamisteenuse pakkuja välja töötama kvaliteedijuhtimise süsteemi aastaks 2017.

Kuigi nõuandekeskuste konsulendid on osalenud koolitustel keskmiselt üle 70 tunni aastas, vajatakse senisest rohkem praktilisi ja põhjalikke erialaseid koolitusi, sh rahvusvahelisel tasemel. Konsulentidele suunatud koolitused on olnud enamasti ühe- ja kahepäevased, vähe on mitmepäevaseid kvalifikatsiooni taset tõstvaid koolitusi. Seetõttu on konsulentide koolituse toetuse raames seatud eesmärgiks toetada mahukamaid koolitusi valdkondades, mis valitakse välja koostöös nõustamissüsteemi arengut suunava teadmussiirde komisjoniga.

Põllumajandustootjad kasutavad MAK püsihindaja (Eesti Maaülikool) analüüsi kohaselt enim toetatud nõustamist, mis aitab kiirelt lahendada finantsmajanduse ja taimekasvatuse probleeme, kuid samas on vajadus strateegilisema ja spetsiifilisema nõustamise järele, nagu arengud põllumajandustoodete turul, nõuded toodete kvaliteedile, keskkonnanõuded, infotehnoloogia areng jms. Arvestades, et teatud teadmisi on vaja pigem ühiskonnal kui ettevõtjatele nende otseseks majandustegevuseks, tuleks riigi poolt soodustada selliste teemade nõustamisteenuste kättesaadavust. Uuringute andmetel on üheks nõustamisteenuse vähese kasutamise põhjuseks spetsiifilise valdkonna spetsialistide puudumine ning teenuse kasutamise kogemuse puudumine: 20% nõustamist varem mittekasutanud ettevõtjatest tunnistas, et ei tea kust ja kuidas nõustamist saab.

Nõustamisteenuse ulatuslikuma kasutamise suur takistus on teenuse maksumus: individuaalsed nõustamisviisid lähtuvad kliendi spetsiifilisest vajadusest ja on seetõttu rahaliselt kallimad. Teatud takistus teenuse kasutamiseks on senine nõuandetoetuse maksmise kord, mille kohaselt tuleb kliendil tasuda nõustamise eest 100%-liselt enne toetuse saamist. Nende takistuste leevendamiseks on oluline nõuandetoetuse maksmist jätkata senisest sobivamal viisil.

Riigihanke tulemusel valitakse välja üks üle-eestiline nõustamisteenuse pakkuja, mistõttu paljusid praeguse nõustamissüsteemi kitsaskohti saab edaspidi tulemuslikumalt korraldada. Arvestades programmiperioodi ja riigihanke tulemusel sõlmitava lepingu pikaajalisust, vaadatakse üks kord programmiperioodi jooksul, võttes arvesse sihtrühmade vajadusi, üle võimalused vahepeal tekkinud nõuandevajaduste rahuldamiseks, mida hankelepingu sõlmimisel ei olnud võimalik ette näha. Erialase nõustamise pakkumise suurendamiseks tuleb nõustamissüsteemi kaasata erialaorganisatsioonid ja ühistud, põllumajanduskoolid ning teadus- ja arendusasutused. Arvestades Eesti suurust piisab vajaduste katmiseks ka üksikutest väga spetsiifilise valdkonna konsulentidest. Üksikud nõuandekeskused ei saa tööle rakendada konsulente riigi jaoks vajalikes, kuid uutes valdkondades, millel oleks piirkonnas vähe kliente või mille jaoks on vaja inimesed konsulendiks koolitada-meelitada (näiteks kliimamuutused), samuti korraldada nõuandetoodete väljatöötamist või tihedat koostööd geograafiliselt kaugemal asuvate teadus- ja arendusasutustega. Ühtse nõustamissüsteem suudab terviklikumalt ja optimaalsemalt nõuandetooteid ja tugiteenuseid arendada.

Praeguse nõustamissüsteemi üks olulistest vigadest on kompleksse, kogu ettevõtet haarava lähenemise puudumine, peamiselt osutatakse nõustamist üksikprobleemide lahendamiseks või seotuna toetuste taotlemisega. Praegune nõustamissüsteem ei suuda pakkuda piisavalt nõustamisteenust toidu esmase töötlemise, ühistegevuse jm vajalikes spetsiifilistes valdkondades. Hanketingimustega määratletakse nõustamisvaldkonnad ning luuakse alus kompleksnõustamise pakkumiseks; vähemalt kord

programmiperioodi jooksul vaadatakse üle võimalused vahepeal tekkinud nõuandevajadustele reageerimiseks ning sõlmitakse vajadusel nõuandeteenuse pakkujaga täiendav leping kehtiva eelarve piires lisavajaduste katmiseks, kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2017/2393 (nn Omnibus-määrus) punktiga 4.

Nõustamisteenuste arendamisel tuleb silmas pidada, et sihtrühmadele oleks teave kergelt kättesaadav. Nõustamissüsteem peab võimaldama ajakohase teabe kättesaadavuse innovatsiooni ja uusima teadusinfo kohta ning nõustamise riigile olulistes valdkondades võrdsetel alustel ja sama kvaliteediga kogu Eestis. Nõustamissüsteem peab tagama toimiva infovoo nii tootjatelt teadlastele kui tagasiside teadlastelt tootjateni. Selleks jätkatakse veebilehe ajakohastamist ning nõutav on tihe koostöö tootjate ja teadlastega.

Lisaks vajavad väikesed põllumajandusettevõtted mentorlusteenust. Valdavalt on taoliste tootjate vajadused pigem seotud igapäevaste otsustega või küsimustega ettevõtluse või põllumajandustootmisega alustamisel ja otstarbekas on pakkuda neile nõustamist, kus oleks tagatud pikaajaline koostöösuhe tugiisikuga, kelleks võiks olla konsulent või ka teine kogemustega põllumajandustootja.

Sihtvaldkonnad, kuhu meede võib panustada, lisaks peamisele valdkondadele 1A, 1B ja 1C, on järgmised: 2A, 2B, 3A, 3B, 4A, 4B, 4C, 5A, 5B, 5C, 5D, 5E, 6A. Kõigi alategevustega panustatakse nimetatud sihtvaldkondadesse. Sihtvaldkondadele 4 ja 5 planeeritakse 12% eelarvest, kuigi enamasti hõlmab tootmisspetsiifiline nõuanne samaaegselt ka keskkonnahoiu aspekte. Käesoleval programmperioodil on plaanis pöörata senisest suuremat tähelepanu keskkonnaga seotud teemadele. Keskkonnaga, sh **elurikkuse ja** kliimamuutustega seotud teemad on nõustamise raames jätkuvalt abikõlblikud.

Keskkonnaga seotud teemade osatähtsust püütakse tõsta mitmel viisil:

- Individuaalnõustamise valdkonnad sõltuvad olulisel määral nõudlusest, seetõttu on oluline tõsta põllumajandustootjate üldist teadlikkust keskkonnateemadest ning nõudlust sellekohase nõustamise järele. Teadlikkuse tõstmiseks pööratakse keskkonnateemadele olulist tähelepanu meetmes teadmussiire ja teavitus (vt meede M01).
- Nõustamisteenuse osutaja valiku riigihankes seatakse tingimuseks, et hanke võitja peab suutma pakkuda nõustamisteenust määruse 1306/2013 artiklis 12 lõikes 2 nimetatud valdkondades, **hanke võitja peab nimetatud valdkondade kohta regulaarselt aru andma**. **Nõustamissüsteemi suutlikkust arendatakse nii haritaval maal elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse kui integreeritud taimekaitse ning vee ja mullastiku kaitse rakendamise valdkonnas**. Nõutud on, et meeskonda on kaasatud nõuetele vastavuse erikoolituse läbinud konsulendid. Enamike nõustamisteenuste raames tutvustatakse ja selgitatakse nõuetele vastavuse nõudeid ning nõuete seoseid erinevate keskkonnaaspektidega.
- Nõustamisteenust osutavad kutsetunnistusega konsulendid. Konsulendi kutsestandardites, kõigis spetsialiseerumise valdkondades, on nõutud vastava valdkonnaga seotud keskkonnaküsimuste tundmist, sh taimekaitse, keskkonnaohutus, looduskeskkonda säästvad võtted ja praktikad, bioloogilise mitmekesisuse säilitamine, mahepõllumajandus jm.

Konsulentide koolitamise alameetme raames töötatakse välja toetatavate koolituste programmid, mille teemade osas teeb ettepanekud teadmussiirde komisjon. Koolitusprogrammid koostatakse lähtuvalt konsulentide kutsestandardi nõuetest. Et tõsta konsulentide kvalifikatsiooni keskkonnaga seotud teemade osas, pööratakse kõigi koolitusprogrammide puhul tähelepanu vastava valdkonna keskkonda hoidvatele praktikatele (vt ka konsulentide koolituse alameede). Konsulentide koolituse alameetmest korraldatakse muuhulgas nõuetele vastavuse teemalisi koolitusi, kus käsitletakse vastavalt vajadusele nii üldist nõuetele vastavuse süsteemi kui muudatusi. Iga toetatavat nõustamisteenust osutav konsulent peab regulaarselt ennast

täiendama ning nõustamisteenuse osutaja peab aru andma koolituste kohta, mida konsulendid on läbinud.

8.2.2.3. Toetuse ulatus, tase, tingimustele vastavad toetusesaajad ja vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika, jaotatud vajaduse korral allmeetmete ja/või tegevusliikide kaupa Iga tegevusliigi puhul täpsustada rahastamiskõlblikud kulud, rahastamiskõlblikkuse tingimused, kohaldatavad summad ja toetusmäärad ning valikukriteeriumide määramise põhimõtted

8.2.2.3.1. 2.1 - Individuaalse nõustamisteenuse toetamine

Allmeede:

- 2.1 – Toetus, et aidata saada kasu nõustamisteenustest

8.2.2.3.1.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetatav nõustamisteenus peab olema seotud vähemalt ühe Euroopa Liidu maaelu arengu prioriteediga ning hõlmama vähemalt ühte määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 15 punktis 4 nimetatud valdkondadest.

Nõustamisteenus võib hõlmata seejuures säästvat taimekaitset ning ettevõtte või majapidamise juhtimise aspekte. Ettevõtte või majapidamise juhtimiseks antav nõustamine (edaspidi juhtimisnõustamine) võib hõlmata näiteks ühistegevust, ettevõtte tehnoloogiate või protsesside juhtimiskorralduse, juhtimisstruktuuri, turunduse või ettevõtte töö organiseerimise analüüsi, ettevõtte strateegilist planeerimist ning muudatuste rakendamise alast nõustamistt. Juhtimisnõustamist pakkuvad konsulendid peavad omama konsulendi kutsetunnistust või olema läbinud juhtimisalase koolituse.

Nõustamisteenust väikestele põllumajandusettevõtetele (mentorlusteenus) osutatakse peamiselt majandus-, põllumajandus- ja keskkonnategevuse tulemuslikkuse valdkonnas. Samas on teenuse osutamisel seoseid kõigi nõustamisvaldkondadega.

Metsandusalane nõustamine on abikõlblik juhul kui põllumajandustootja omab metsa või tema üheks tegevusalaks on metsandus. Metsa valdajate nõustamine peaks hõlmama vähemalt direktiivide 92/43/EMÜ, 2009/147/EÜ või 2000/60/EÜ asjakohaseid kohustusi.

Ei toetata kalanduse ega vesiviljelusega seotud nõustamisteenust.

Toetatavast nõustamisteenusest kuni 25% võib olla osutatud majanduse valdkondades (ettevõtte majandamine ja äriplaani koostamine, juhtimine). Ettevõtte äriplaani koostamise alast nõustamist toetatakse üks kord programmperioodi jooksul lõppkasusaaja kohta.

Toetatavaid nõustamisteenuseid pakutakse kas eespool loetletud valdkondades või kompleksselt. Nõustamisteenuse osutamisel peavad toetuse saajad järgima määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 13 lõikes 2 osutatud nõuet teabe avalikustamise kohta.

Tegevuse liigi indikatiivne eelarve kogu perioodiks on 7,6 miljonit eurot.

8.2.2.3.1.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse tegelikult tehtud ja välja makstud abikõlblike kulude hüvitamise vormis.

8.2.2.3.1.3. Seosed muude õigusaktidega

Nõustamisteenuste korraldamisel tuleb järgida riigihangete reegleid ning määruse (EL) nr 1306/2013 artiklites 12-15 sätestatut

8.2.2.3.1.4. Toetusesaajad

Toetatava nõustamisteenuse osutaja võib olla juriidiline isik, kes peab olema valmis põllu- või maamajanduslike nõustamisteenuste pakkumiseks kõigis Eesti maapiirkondades ja määruse (EL) nr 1306/2013 artiklis 12 nimetatud valdkondades.

Toetatava nõustamisteenuse **lõppkasusaajaks** võib olla põllumajandustootja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punkti a tähenduses, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 2 lõike 1 punktis n määratletud noor põllumajandustootja või maa valdaja. Mentorlusteenuse lõppkasusaajast väikese põllumajandusettevõtte müügitulu võib olla kuni 100 000 eurot.

Toetatava nõustamisteenuse osutaja peab omama aastaks 2017 kvaliteedijuhtimise süsteemi.

Nagu SWOT-analüüsis välja toodud, on Eesti põllumajandussektori üheks nõrkuseks asjaolu, et teabevahetus teadlaste, koolitajate, konsulentide ja tootjate vahel on vähene ja koordineerimata. Seetõttu seatakse üheks hankelepingu tingimuseks, et toetatava nõustamisteenuse osutaja peab tegema koostööd põllumajandustootjate, erialaliitude ning teadus- ja arendusasutustega ühel moel järgnevatest:

- partnerite esindajad kuuluvad nõustamisteenuse osutaja juhtorganisse või on partnerid tema liikmeteks;
- partnerite esindajad kuuluvad nõustamisteenuse osutaja nõustamistegevust suunavasse nõuandvasse kogusse;
- koostöö tegemiseks vormistatakse lepingulised suhted;

Koostöö tulemusel esitab toetatava nõustamisteenuse osutaja ise või tagab oma partnerite kaudu ettepanekute esitamise põllu- ja maamajanduse alase koostöö korraldamiseks ning rahvusvaheliste sidemete arendamiseks.

SWOT-analüüsi kohaselt on põllumajandustootjate konkurentsivõime võrreldes EL keskmisega madal, eriti nõrk on väikeste põllumajandustootjate kohanemisvõime. Seetõttu on mentorlusteenuse sihtgrupiks just väikesed põllumajandustootjad, kelle müügitulu jääb alla 100 000 euro. Mentorlusteenust pakutakse pikaajalise koostöösuhte vormis.

Toetatavat nõustamisteenust võivad osutada asjakohase kutsekvalifikatsiooniga konsulendid, kliendi nõusolekul võib konsulent kaasata teenuse osutamisse eksperdi. Toetatava mentorlusteenuse osutamisega saavad tegeleda kvalifitseeritud konsulendid või tugiisikud (nt kogenud põllumajandustootjad), kes on läbinud asjakohase koolituse ning tegelevad regulaarselt enesetäiendusega. Konsulendid peavad täiendama ennast igal aastal vähemalt 20 tunni ulatuses.

8.2.2.3.1.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Abikõlblik on nõustamisteenuse maksumus (sh töötasu, transpordikulud, materjalide kulu, kontorikulu jms)

8.2.2.3.1.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Kuna vastavalt määruse 1305/2013 nõuetele valitakse nõustamisteenuse osutaja riigihankega, tuleb seada kriteeriumid hankes osalemiseks kvalifitseerumiseks ning võitja valimiseks. Tingimused on valitud silmas pidades eesmärki luua senisest ühtsem ja koordineeritum nõustamissüsteem (vajadus ühtse süsteemi järele on välja toodud ka meetme üldkirjelduses).

Miinimumnõuded toetatava nõustamise osutajale:

- omab nõustamisteenusega tegelevat meeskonda, kus on minimaalselt 15 konsulenti;
- toetatavate nõustamisteenuste osutamisega tegelevad konsulendid osalevad regulaarselt koolitustel;
- omab tugistruktuuri konsulentidele infovahetuse ja koolituste korraldamiseks;
- omab finantsvõimekust konsulentidele tasu maksmiseks;

8.2.2.3.1.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Toetatava nõustamisteenuse osutaja valitakse riigihanke reeglite kohaselt programmperioodi alguses. Riigihange korraldatakse võistleva dialoogi vormis kooskõlas riigihangete direktiivi ja siseriikliku õigusega. Pakkumuse menetlemisel kontrollitakse nõustamisteenuse osutaja ja pakutavate nõustamisteenuste nõuetele vastavust. Muuhulgas hinnatakse nõustamisteenuse maksumust ja pakkuja tegevuskava nõustamisteenuse osutamise korraldamiseks.

8.2.2.3.1.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Nõustamisteenuse kasutamist toetatakse 3000 euro ulatuses kalendriaastas ühe isiku kohta, kelleks võib olla füüsiline isik, füüsilisest isikust ettevõtja või juriidiline isik. Ühe nõustamisteenuse toetussumma on 1500 eurot.

Toetatakse 90% ulatuses toiduainete väikekäitlemise alase või keskkonnateemalise nõustamisteenuse, nõuetele vastavuse nõuete või töötervishoiu ja tööohutuse alase nõustamisteenuse, toetuste e-taotlemise ning elektrooniliste andmekogude kasutamise, samuti erialase (tehnoloogilise) nõustamisteenuse maksumusest.

Toetuste e-taotlemise ning elektrooniliste andmekogude kasutamise alase nõustamisteenuse maksumusest toetatakse 100% ulatuses kuni 2 tundi kalendriaastas.

Toetatakse 50% ulatuses majandus- ja juhtimisalase nõustamisteenuse maksumusest. Ettevõtte äriplaani koostamise alast nõustamist toetatakse üks kord programmperioodi jooksul lõppkasusaaja kohta.

Mentorlusteenust toetatakse 100% ulatuses kuni 25 tundi kalendriaastas (kuni 50 tunni ulatuses programmperioodis) lõppkasusaaja kohta.

Toetuse määr võib olla nimetatust väiksem kui hanke võitja on esitanud sellise pakkumuse või kui kliendi ja teenuse osutaja vahel lepitakse kokku suurem omaosalus.

8.2.2.3.1.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.2.3.1.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

R4: Toetuse saajate valik korraldatakse riigihankega: Hanke korraldamine tekitab vastuseisu konsulentide seas, kuna muudetakse eelmisel programmperioodil kehtinud korraldust. Kuna tegemist on suuremahulise, pikaajalise ja keerulise hankega, on risk, et hanke võitja ei suuda kõiki asjaolusid ette näha ning probleemide ilmnemisel perioodi keskel katkestab lepingu.

R7: Toetuse saaja valik: Riigihanget ei viida läbi õiguspäraselt. Tuleb leida sobivad kriteeriumid, mille alusel valida hanke võitja. Hankes osalejaid tuleb kohelda võrdselt.

R 8: Makseasutus kasutab toetuse menetlemisel IT süsteeme, kuid IT süsteemid ei vasta taotlejate vajadustele, taotlejad ei oska IT süsteeme korrektselt kasutada. IT süsteemides võivad tekkida rikked või ülekoormus.

R 9: Esitatakse ebakorrektseid maksetaotlusi.

8.2.2.3.1.9.2. Leevendusmeetmed

R4: Riigihanke vormiks on valitud võistlev dialoog, mis võimaldab kõik tingimused taotlejatega põhjalikult läbi rääkida. Tulevaste muudatuste teavitamisega alustati 2013. aastal. Konsulentide teabepäevadel 4 korda aastas on antud jooksvalt infot sellest, millised on plaanid järgnevaks perioodiks, millises faasis on ettevalmistused jms. Konsulentidel on võimalik olnud esitada arvamusi ja ettepanekuid.

R4: Dialoogi sisu on konfidentsiaalne, taotlejatele ei anta infot teiste taotlejatega peetud arutelude sisu kohta. Kõik dialoogivoorud protokollitakse. Kõiki taotlejaid koheldakse võrdselt vastavalt riigihangete reeglitele ning ministeeriumi sisemisele hangete läbiviimise korrale.

R7: Hanke viib läbi põllumajandusministeerium. Ministeeriumis on olemas sisemine riigihangete läbiviimise kord. Ministeeriumis on pikaaegne ja pidev kogemus riigihangete läbiviimisel. Kõik protsessid dokumenteeritakse, registreeritakse ja säilitatakse ministeeriumi elektroonilises dokumendihaldussüsteemis. Kõik dialoogivoorud protokollitakse. Protokollid registreeritakse ja säilitatakse ministeeriumi elektroonilises dokumendihaldussüsteemis.

R7: Nõustamisteenuse valiku hankekomisjoni on kaasatud inimesed, kes on riigihangete läbiviimise teemal pädevad ning vastutavad hanke korrektse läbiviimise eest. Hankekomisjoni on kaasatud ka makseasutuse esindaja, et oleks võimalik selgitada ka praktilisi toetuse taotlemisega seotud küsimusi. Hankekomisjoni on kaasatud eksperte, kel on pikaaegne ja mitmekülgne kogemus erinevate avalike teenuste korraldamisega, programmide ja projektide hindamisega jms.

R7: Hanke läbiviimisel järgitakse siseriiklikke õigusakte, kus on ka üldised nõuded hindamiskriteeriumide osas. Üheks hindamiskriteeriumiks on teenuse hind, et tagada Ühenduse vahendite säästlik ja efektiivne kasutamine.

R8: Makseasutusel on pikaaegne kogemus IT süsteemide kasutamisel taotluste vastuvõtmisel ja menetlemisel. Andmete ristkontrolli hõlbustamiseks kavandatakse IT süsteemide seostamist teiste riiklike registrite ja andmebaasidega. IT süsteemi rikke või tehniliste probleemide korral PRIA pikendab maksetaotluste esitamise aega. IT süsteeme korrigeeritakse vastavalt vajadustele programmperioodi jooksul. Hanke võitja esitab maksetaotlused reeglina elektrooniliselt. Toetuse saaja jaoks tõenäoliselt ei ole

probleemiks IT süsteemi kaudu dokumentide esitamine.

R9: Ebakorrektsete maksetaotluste esitamise riski maandamiseks töötatakse välja taotlusvorm ning selle täitmiseks koostatakse ka juhendmaterjal. Hanke võitja esitab maksetaotlused reeglina elektrooniliselt. Hankelepingu juurde lisatakse ka nõustamisteenuse arve etalonid, et tagada, et kõik arved sisaldaksid kogu vajalikku infot.

8.2.2.3.1.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.2.3.1.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.2.3.1.11. Tegevust puudutav teave

Üldpõhimõtted, millega tagatakse järjepidevalt koolitatud ja kvalifitseeritud personali ning nõustamisteenuste valdkonnas nõustamiskogemuse ja usaldusväärsuse piisavad ressursid Märkida kõnealuse nõustamisega hõlmatud aspektid

Üldpõhimõtted (nõuded) nõustamisteenuse osutaja kohta on toodud punktis "Abikõlblikkuse tingimused". Elemendid, mida nõustamisteenus peab hõlmama või võib hõlmata, on toodud punktis "Tegevuse liigi kirjeldus": toetatakse nõustamisteenuseid, mis on on osutatud määruse 1305/2013 artiklis 15 nimetatud valdkondades.

8.2.2.3.2. 2.3 - Toetus nõustajate koolituseks

Allmeede:

- 2.3 – Toetus nõustajate koolituseks

8.2.2.3.2.1. Tegevusliigi kirjeldus

Konsulentide koolituse suunad valitakse välja koostöös nõustamisteenuse osutajate ja erialaliitudega. Eelkõige toetatakse konsulentide koolitusi nõustamissüsteemi jaoks prioriteetsetes valdkondades keskendudes iga valdkonna keskkonda hoidvatele praktikatele.

Põllumajandusminister moodustab erinevate sihtrühmade esindajatest teadmussiirde komisjoni, mis jälgib põllumajandusteaduste, teadmussiirde ja nõustamisteenuse arengut ning põllumajandustootjate vajadusi nõustamisteemade osas, samuti asjakohaste riiklike strateegiadokumentide prioriteete. Komisjoni ettepanekuid arvestades korraldab Põllumajandusministeerium õppekavade väljatöötamise. PRIA korraldab hanked põllumajandusministri poolt kinnitatud õppekavade alusel konsulentidele koolituste läbiviimiseks.

Konsulentidele korraldatav koolitus peab olema vähemalt kahepäevane ning ühe valdkonna põhine.

Tegevuse liigi indikatiivne eelarve kogu perioodiks on 0,6 miljonit eurot.

8.2.2.3.2.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust antakse tegelikult tehtud ja välja makstud abikõlblike kulude hüvitamise vormis.

8.2.2.3.2.3. Seosed muude õigusaktidega

Konsulentide koolitamise korraldamisel järgitakse riigihangete eeskirju ja täiskasvanute koolituse seadusest tulenevaid nõudeid.

8.2.2.3.2.4. Toetusesaajad

Toetatava koolituse korraldaja ning korraldatav koolitus peab vastama täiskasvanute koolituse seaduse nõuetele.

8.2.2.3.2.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Abikõlblikud on koolituse ettevalmistamise, korraldamise ja läbiviimise kulud (nt töötasu, reisikulud, koolitusmaterjali kulud, koolituse läbiviimise kohaga seotud kulud jms)

8.2.2.3.2.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Koolitatav isik peab vastama vähemalt ühele määratlusele järgnevatest:

- kehtiva ja kehtivusaja möödumise tõttu kehtetu kutsetunnistusega konsulent;

- põllu- või maamajandusliku nõuandetegevusega tegelev nõustaja;
- Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 71 lõikes 1 sätestatud valikumenetluse kohaselt valitud nõustamisteenuse osutajaga kokkuleppel põllu- või maamajanduslikust nõuandetegevusest huvitatud isik.

Toetatava koolituse korraldaja ning korraldatav koolitus peab vastama täiskasvanute koolituse seaduse nõuetele. Koolitus peab vastama maaeluministri kinnitatud õppekavale.

8.2.2.3.2.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Toetatava koolituse pakkujad valib PRIA riigihangete reeglite kohaselt temaatiliste kinnitatud õppekavade viisi. Peamiselt hinnatakse vastavust õppekavale, koolitaja kogemust ja kompetentsust. Eelistatud on teadus- ja arendustegevuse tulemusi käsitlevad koolitused.

8.2.2.3.2.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetatakse 100% konsulentide koolituse korraldamise kuludest, kuid mitte rohkem kui 200 000 eurot kolme aasta jooksul ühe teenuse osutaja kohta. Toetuse määr võib olla väiksem, kui teenuse osutaja soovib rakendada omaosalust osavõtjate motivatsiooni suurendamiseks.

8.2.2.3.2.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.2.3.2.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

R4: Toetuse saajate valik korraldatakse riigihankega, riigihanget ei viida läbi õiguspäraselt.

R 7: Toetuse saaja valik ebaõnnestub, teenuse osutaja ei täida ülesannet. Tuleb valida sobivad hindamiskriteeriumid hanke võitja valimiseks. Kõiki taotlejaid tuleb kohelda võrdselt.

R 8: Makseasutus kasutab taotluse menetlemisel IT süsteeme. IT süsteemid ei vasta taotlejate vajadustele, taotlejad ei oska IT süsteeme korrektselt kasutada. IT süsteemides võivad tekkida rikked või ülekoormus.

R 9: Esitatakse ebakorrektseid maksetaotlusi.

Kõik rakendamisega seotud riskid on madala tasemega.

8.2.2.3.2.9.2. Leevendusmeetmed

R4: Riigihanked viib läbi makseasutus, PRIA. Makseasutusel on olemas sisemine riigihangete läbiviimise kord ning pikaaegne ja pidev kogemus riigihangete läbiviimisel. Hankekomisjoni on kaasatud inimesed, kes on riigihangete läbiviimise teemal pädevad ning vastutavad hanke korrektse läbiviimise eest. Kõik protsessid dokumenteeritakse, hankega seotud dokumendid registreeritakse ja säilitatakse makseasutuse elektroonilises dokumendihaldussüsteemis. Kõiki taotlejaid koheldakse võrdselt vastavalt riigihangete reeglitele ning sisemisele hangete läbiviimise korrale.

R7: Alameetme kohta koostatakse määrus, kus peamised hindamiskriteeriumid nimetatakse. Hangete läbiviimisel järgitakse siseriiklikke õigusakte, kus on ka üldised nõuded hindamiskriteeriumide osas. Üheks hindamiskriteeriumiks on teenuse hind, et tagada Ühenduse vahendite säästlik ja efektiivne kasutamine. Hankekomisjoni kuulub ka Põllumajandusministeeriumi esindaja, et tagada hindamiskriteeriumide vastavus

riikliku ja Euroopa Liidu põllumajanduspoliitika prioriteetidele. Hangete võitjad peavad vastama täiskasvanute koolituse seaduse nõuetele.

R8: Makseasutusel on pikaaegne kogemus IT süsteemide kasutamisel taotluste vastuvõtmisel ja menetlemisel. Andmete ristkontrolli hõlbustamiseks kavandatakse IT süsteemide seostamist teiste riiklike registrite ja andmebaasidega. IT süsteemi rikke või tehniliste probleemide korral PRIA pikendab maksetaotluste esitamise aega. IT süsteeme korrigeeritakse vastavalt vajadustele programmperioodi jooksul. Hangete võitjad esitavad maksetaotlused reeglina elektrooniliselt. Toetuse saaja antud meetmes ei ole eraisik, vaid koolitusega tegelev organisatsioon, kelle jaoks tõenäoliselt ei ole probleemiks IT süsteemi kaudu taotluse esitamine.

R9: Ebakorrektsete maksetaotluste esitamise riski maandamiseks töötatakse välja taotlusvorm ning selle täitmiseks koostatakse ka juhend. Hangete võitjad esitavad maksetaotlused reeglina elektrooniliselt. Makseasutus töötab välja protseduurid taotluste kontrollimiseks ja vajadusel täiendava info ning lisaandmete küsimiseks.

8.2.2.3.2.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.2.3.2.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.2.3.2.11. Tegevust puudutav teave

Üldpõhimõtted, millega tagatakse järjepidevalt koolitatud ja kvalifitseeritud personali ning nõustamisteenuste valdkonnas nõustamiskogemuse ja usaldusväärsuse piisavad ressursid Märkida kõnealuse nõustamisega hõlmatud aspektid

Ei kohaldu. Hinnatakse koolitaja kogemust ja kompetentsust teemas, milles koolitus korraldatakse.

8.2.2.4. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.2.4.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

8.2.2.4.2. Leevendusmeetmed

8.2.2.4.3. Üldhinnang meetme kohta

8.2.2.5. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

Ei kohaldu.

8.2.2.6. Meedet puudutav teave

Üldpõhimõtted, millega tagatakse järjepidevalt koolitatud ja kvalifitseeritud personali ning nõustamisteenuste valdkonnas nõustamiskogemuse ja usaldusväärsuse piisavad ressursid Märkida kõnealuse nõustamisega hõlmatud aspektid

8.2.2.7. Muud meetme mõistmiseks ja rakendamiseks tähtsad märkused

8.2.3. M03 – Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad (artikkel 16)

8.2.3.1. Õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, artikkel 16

8.2.3.2. Meetme üldkirjeldus, sh selle sekkumisloogika ning panus sihtvaldkondades ja valdkondadevaheliste eesmärkide saavutamisse

Põllumajandustootmise arengu seisukohast on oluline tooraine parem kasutamine ja selle kõrgema väärtusega turustamine. Põllumajandustoodetele lisandväärtuse andmisel ja nende turustamisel on peamisteks takistusteks tootmise väike maht, hooajalisusest ja saagikusest tulenevad ohud, toodangu ebaühtlane kvaliteet ja problemaatiline tarnekindlus, suured transpordikulud ja piiratud turustusvõimalused, mis tulenevad sellest, et tootjad asuvad peamistest turgudest reeglina küllalt kaugel. Väiketootjatel on tihti keeruline oma toodetele lisandväärtuse andmiseks ja nende turustamiseks vajalikeks investeeringuteks vahendite leidmine. Suuremad põllumajandustootjad, kes suudavad pakkuda piisava mahu ja kvaliteediga tooteid, turustavad enda toodangu aga peamiselt toorainena tööstustele või vahendajate kaudu.

Tagamaks kõrgekvaliteediliste, mahe- ja nišitoodete turulepääsu tuleb senisest suuremat tähelepanu pöörata põllumajandustootjate aktiivsemale osalemisele toidukvaliteedikavades. Kavades osalejad toodavad turule teatavate eriomadustega tooteid. Toodete erilised omadused tulenevad tavatoodetega võrreldes kõrgematest tootmisnõuetest ja/või erilistest tootmisviisidest, mida kavaga liitunud tootjad on otsustanud rakendada.

Kvaliteedikavades osalemine on heaks võimaluseks ennekõike väiksematele ja nišitooteid tootvatele tootjatele – olenemata sellest, et tootmiskogus ei pruugi olla väga suur, annab kvaliteedikava raames tootmine tootele piisavalt suure lisandväärtuse, et ka väikese koguse tootmine võib olla tulus ja majanduslikult jätkusuutlik. Eriomadusega toote eest on tootjal võimalus saada kõrgemat hinda ning paremaid turustamisvõimalusi kuna eriomadused aitavad tarbijal eristada seda toodet teistest samalaadsetest ning tarbija saab kindlustunde, et toode või tootmisprotsess on kvaliteetne. Lisaks toote eriomadustele saab kvaliteedikava raames toodetud toodete puhul välja tuua ka nende olemasolul keskkonnasõbraliku ja kliimateadliku tootmisprotsessi, mida samuti müügiargumendina kasutada.

Hoolimata võimalusest MAK 2007-2013 kaudu toidukvaliteedikavades osalemist ja nende raames toodetud toodete tutvustamist toetada, on praeguseks hetkeks välja töötatud ainult kaks siseriiklikku toidukvaliteedikava-„Peipsi Sibul“ ja „Rohumaaveise liha tootmine“. Mõlema mainitud kava puhul on täidetud määruse 1305/2013 artiklis 16 (1)(b) kehtestatud kriteeriumid liikmesriikide poolt tunnustatud kvaliteedikavadele. Kavade vähene levikviitab asjaolule, et toidukvaliteedikava välja töötamine ja selle raames toodete turule toomine ei ole olnud põllumajandustootjate silmis atraktiivne võimalus oma toodetele lisandväärtuse andmiseks ja müügi- ning turundustegevuse parandamiseks. Selle põhjuseks on olnud sektori vähene valmisolek ning nii tootjate kui tarbijate vähene teadlikkus kvaliteedikavade olemusest.

Samas esimesed välja töötatud kvaliteedikava on tekitanud sektoris head vastukaja ning on olemas huvi ja valmisolek uute kavade loomiseks. Kuna kvaliteedikavades osalemine võib tekitada lisakulutusi ja kohustusi, mida turg esialgu täielikult ei kata, tuleb põllumajandustootjaid julgustada kavades osalema. Samuti on vajalik põllumajandustoodete tootjate ja -töötlejate koostööna tarbijate ja avalikkuse senisest aktiivsem teavitamine toidukvaliteedikavade raames toodetud toodetest ning nende toodete müügi

edendamine, sealhulgas on vaja parandada ka tarbijate teadlikkust kvaliteedikavade raames toodetud toodete erilisusest.

Käesoleva meetme kohane toetus hõlmab põllumajandustootjate osalemist ning teavitamis- ja müügiedendustegevuste läbiviimist järgmiste määruste ja sätete kohaselt kehtestatud kvaliteedikavade raames:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1151/2012;

2. nõukogu määrus (EÜ) nr 834/2007;

3. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 110/2008;

4. nõukogu määrus (EMÜ) nr 1601/91;

5. määruse (EL) nr 1308/2013 II osa II jaotise I peatüki 2. jagu veini puhul;

Hetkel ei ole Eestis registreeritud ühtegi toodet antud nimekirjas olevate kvaliteedikavade alusel.

Meetme üldeesmärgiks on põllumajandustootjate jätkusuutlikkuse ja konkurentsivõime suurendamine. Spetsiifilisteks eesmärkideks on toidu tarneahela toimimise parandamine, põllumajandustoodetele lisandväärtuse andmine ning kvaliteedikavade raames toodetud toodete osas tarbijate teadlikkuse suurendamine.

8.2.3.3. Toetuse ulatus, tase, tingimustele vastavad toetusesaajad ja vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika, jaotatud vajaduse korral allmeetmete ja/või tegevusliikide kaupa Iga tegevusliigi puhul täpsustada rahastamiskõlblikud kulud, rahastamiskõlblikkuse tingimused, kohaldatavad summad ja toetusmäärad ning valikukriteeriumide määramise põhimõtted

8.2.3.3.1. 3.1 - Liidu kvaliteedikavades ja siseriiklikult tunnustatud kvaliteedikavades osalemine

Allmeede:

- 3.1 – Toetus kvaliteedikavadega liitumise soodustamiseks

8.2.3.3.1.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetust antakse põllumajandustootjatele, kes liituvad kvaliteedikavadega või on seda teinud viimase viie aasta jooksul. Toetust antakse kuni 5 aasta jooksul iga-aastase maksena, mille suurus määratakse kindlaks vastavalt toetatavas kavas osalemisest tulenevate püsikulude tasemele. Kui toetust antakse põllumajandustootjale, kes on liitunud kvaliteedikavaga enne toetuse taotlemist, vähendatakse viieaastast toetuse maksmise maksimumperioodi nende aastate võrra, mis jäävad kvaliteedikavas osalemise alguse ja toetusetaotluse esitamise vahele.

8.2.3.3.1.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse standardiseeritud ühikuhindade vormis.

8.2.3.3.1.3. Seosed muude õigusaktidega

Ei kohaldu.

8.2.3.3.1.4. Toetusesaajad

Toetust võib taotleda Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 12 lõikes 11 nimetatud aktiivne põllumajandustootja, kes on liitunud kas siseriiklikult või Euroopa Liidu tasemel tunnustatud kvaliteedikavaga ning toodab kavas ettenähtud tingimustel toiduaineid või põllumajandustooteid.

8.2.3.3.1.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Toetatakse kavas osalemisest tulenevaid püsikulusid. Püsikuludeks on kulud, mis on kantud toetust saava kvaliteedikavaga liitumise eest ja nimetatud kavas osalemise eest igal aastal makstavate osalustasudega, sealhulgas vajaduse korral kulud kontrollidele, mida on vaja kava eeskirjale vastavuse tõendamiseks.

8.2.3.3.1.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

8.2.3.3.1.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Peamised eelistused taotluste hindamisel:

- Suurema osalejate arvuga kvaliteedikavad.

8.2.3.3.1.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Kuni 3000 eurot ettevõtja kohta aastas. Toetuse täpne summa kvaliteedikavas osaleja kohta tuleneb kvaliteedikavaga liitumise kulust ning iga-aastasest kava eeskirja täitmise kontrollikulust, millele lisanduvad ühikuhindade standardiseeritud väärtustel arvutatavad spetsiifilised kavas osalemisega kaasnevad kulud. Kvaliteedikavas osalemisest tulenevate kulude kindlakstegemine ning nende maksumuse arvutamine põhineb vastavasisulisel analüüsil ning tulemused on leitud tõendataval arvutusmeetodil.

8.2.3.3.1.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.3.3.1.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

R7: Läbipaistev taotlusprotsess; R8: IT-süsteemid; R9: Alusetud maksed.

8.2.3.3.1.9.2. Leevendusmeetmed

Eelpool loetletud riskivaldkonnad on leevendatud järgmiste tegevustega:

R7: Läbipaistev taotlusprotsess: meetmete väljatöötamine on toimunud kaasavalt, meetmete pakutavaid

võimalusi on sotsiaalpartneritele tutvustatud ning toetuste taotlemisega seotud dokumendid on avalikult kättesaadavad.

R8: IT-süsteemid: toetuste taotlemise, hindamise, järelevalve ja kontrollide edendamiseks ning tõhustamiseks kasutatakse erinevad andmebaase ja IT-süsteeme.

R9: Alusetud maksed: toetuste alusetute maksete ennetamist ning avastamist aitab tagada toetuste rakendussüsteem, mida toetavad vastavad IT-süsteemid.

8.2.3.3.1.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.3.3.1.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.3.3.1.11. Tegevust puudutav teave

Märkida rahastamiskõlblikud liikmesriikide poolt tunnustatud põllumajandustoodete, puuvilla või toiduainete kvaliteedikavad, sh põllumajandusettevõtete sertifitseerimise süsteemid, ning kinnitus selle kohta, et nende kvaliteedikavade puhul on täidetud määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 16 punkti 1 alapunkti b neli erikriteeriumit

Liidu kvaliteedikavad ja siseriiklikult tunnustatud kvaliteedikavad.

Märkida rahastamiskõlblikud põllumajandustoodete vabatahtliku sertifitseerimise süsteemid, mille kohta liikmesriigid kinnitavad, et need vastavad liidu parimate tavade suunistele

8.2.3.3.2. 3.2 - Liidu ning siseriiklikult tunnustatud kvaliteedikavade raames toodetud toodete teavitamis- ja müügiedendustegevused

Allmeede:

- 3.2 – Toetus siseturu tootjarühmade teavitamis- ja müügiedendustegevuse jaoks

8.2.3.3.2.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetatakse ainult selliseid teavitamis- ja müügiedendustegevusi, mille peamine sõnum ei ole suunatud kaubamärkide tutvustamisele.

8.2.3.3.2.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse tegelikult tehtud ja välja makstud abikõlblike kulude hüvitamise vormis.

8.2.3.3.2.3. Seosed muude õigusaktidega

Ei kohaldu.

8.2.3.3.2.4. Toetusesaajad

Kvaliteedikavades osalevaid tootjaid koondavad tulundusühistud, mittetulundusühingud ja seltsingud

8.2.3.3.2.5. Rahastamiskõlblikud kulud

8.2.3.3.2.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

8.2.3.3.2.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Peamised eelistused taotluste hindamisel:

- Suurema omafinantseeringuga kvaliteedikavad.
- Suurema osalejate arvuga kvaliteedikavad.

8.2.3.3.2.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

70% ulatuses tegevuse maksumusest. Toetuse maksimaalne suurus ühe taotleja kohta on 190 000 eurot taotlusvooru kohta.

8.2.3.3.2.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.3.3.2.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

R7: Läbipaistev taotlusprotsess; R8: IT-süsteemid; R9: Alusetud maksed.

8.2.3.3.2.9.2. Leevendusmeetmed

Eelpool loetletud riskivaldkonnad on leevendatud järgmiste tegevustega:

R7: Läbipaistev taotlusprotsess: meetmete väljatöötamine on toimunud kaasavalt, meetmete pakutavaid võimalusi on sotsiaalpartneritele tutvustatud ning toetuste taotlemisega seotud dokumendid on avalikult kättesaadavad.

R8: IT-süsteemid: toetuste taotlemise, hindamise, järelevalve ja kontrollide edendamiseks ning tõhustamiseks kasutatakse erinevad andmebaase ja IT-süsteeme.

R9: Alusetud maksed: toetuste alusetute maksete ennetamist ning avastamist aitab tagada toetuste rakendussüsteem, mida toetavad vastavad IT-süsteemid.

8.2.3.3.2.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.3.3.2.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.3.3.2.11. Tegevust puudutav teave

Märkida rahastamiskõlblikud liikmesriikide poolt tunnustatud põllumajandustoodete, puuvilla või toiduainete kvaliteedikavad, sh põllumajandusettevõtete sertifitseerimise süsteemid, ning kinnitus selle kohta, et nende kvaliteedikavade puhul on täidetud määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 16 punkti 1 alapunkti b neli erikriteeriumit

Liidu kvaliteedikavad ja siseriiklikult tunnustatud kvaliteedikavad.

Märkida rahastamiskõlblikud põllumajandustoodete vabatahtliku sertifitseerimise süsteemid, mille kohta liikmesriigid kinnitavad, et need vastavad liidu parimate tavade suunistele

8.2.3.4. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.3.4.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

8.2.3.4.2. Leevendusmeetmed

8.2.3.4.3. Üldhinnang meetme kohta

8.2.3.5. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

Ei kohaldu.

8.2.3.6. Meedet puudutav teave

Märkida rahastamiskõlblikud liikmesriikide poolt tunnustatud põllumajandustoodete, puuvilla või toiduainete kvaliteedikavad, sh põllumajandusettevõtete sertifitseerimise süsteemid, ning kinnitus selle kohta, et nende kvaliteedikavade puhul on täidetud määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 16 punkti 1 alapunkti b neli erikriteeriumit

Märkida rahastamiskõlblikud põllumajandustoodete vabatahtliku sertifitseerimise süsteemid, mille kohta liikmesriigid kinnitavad, et need vastavad liidu parimate tavade suunistele

Ei rakendata.

8.2.3.7. Muud meetme mõistmiseks ja rakendamiseks tähtsad märkused

8.2.4. M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)

8.2.4.1. Õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, artikkel 17

8.2.4.2. Meetme üldkirjeldus, sh selle sekkumisloogika ning panus sihtvaldkondades ja valdkondadevaheliste eesmärkide saavutamisse

Meetme raames rakendatakse nelja tegevuse liiki: "Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks", "Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks", "Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid" ning "Kiviaia taastamise toetus".

Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks

Eesti põllumajandusettevõtted on viimastel aastatel läbinud nii kiire majandusliku kasvu kui ka languse. Põllumajandussektori tulemuslikkuse parandamiseks vajalike tegevuste kavandamisel tuleb arvestada nii üldist põllumajandussektori struktuuri ja tootlikkust kui ka vastavate näitajate võrdlust teiste ELi teiste riikidega.

Eesti Maaülikooli poolt läbiviidud uuringu „Ökonomeetriliste mudelite kasutamine toetuste mõju hindamiseks investeeringute teostamisele ja ettevõtjate jätkusuutlikkusele“[1] kohaselt investeeringutoetuste abil saavutatud põhivarade kasv mõjutab positiivselt ettevõtete tootlikkuse näitajaid ning seeläbi parandab nende majanduslikku jätkusuutlikkust.

Uute masinate, seadmete, tehnoloogiate sh tootmises kasutatavate patentide, litsentside või kasuliku mudelite ostmise toetamine soodustab innovatsiooni panustamist. Meetme raames on võimaldatud ühe seakasvatuse aretusfarmi rajamise toetamine, mida kasutatakse ka teadus- ja õppetöö korraldamise eesmärgil ning kus aretusfarmist lähtuva teadmussiirde tagajärjel paraneb kogu seakasvatuse sektori majanduslik ja geneetiline võimekus. Lisaks investeeringuid soodustavatele meetmetele rakendatakse arengukavas meedet teadmussiire ja teavitus, mille eesmärk on teadusasustuste ja põllumajandustootjate vahelise koostöö parandamine.

Eesti piimandusstrateegia on püstitanud eesmärgi suurendada **piimatootmist** 2020. aastaks 2011. aastaga võrreldes kolmandiku võrra. Eesmärk on saavutatav kui lehmade arvu suureneb 12 200 looma võrra ja keskmine väljalüps kasvab 2020. aastaks kuni 19%. See nõuaks investeeringud hinnanguliselt 168–232 mln eurot.

EMÜ poolt 2011. aastal piimastrateegia jaoks koostatud taustauuring toob välja, et aastatel 2001–2010 on ehitatud või rekonstrueeritud 182 tootmisüksust. Neist enamus on piimakarjalaudad (53 000 loomakohta), noorkarjalautu on ehitatud või rekonstrueeritud oluliselt vähem. Taustauuringu kohaselt on teostatud investeeringud aidanud suurendada piimatootjate tootlikkust ja konkurentsivõimet.

Muu loomakasvatuse (v.a piimatootmine ja mesindus)investeeringute toetamise puhul tuleb arvestada ka isevarustatuse taset loomaliikide lõikes. Linnuliha isevarustatus oli 2011. aasta lõpuks 59%. Samas on linnuliha tootmine Eestis monopoolses olukorras. Eestis ei toodeta müügiks kodumaist kalkuni, hane-,

pardi- ja küülikuliha. Eesti seakasvatusel tervikuna on kasutamata arengupotentsiaali. Investeeringud sigade pidamistingimuste parendamiseks ning tõhusam aretustöö (sh tõuaretusfarmi kaasabil) aitavad seda realiseerida. Sigade jõudlusvõime ja geneetilise väärtuse suurenemine tõstab seakasvatuse majanduslikku tasuvust.

Kuigi loomakasvatuses on viimastel aastatel **sõnnikumajanduse** olukord oluliselt paranenud, näitavad uuringud[2] ning Keskkonnaministeeriumi andmed (01.05.2011), et jätkuvalt on nõuetele mittevastavaid sõnnikuhoidlaid. Keskkonnakompleksloa kohustusega ettevõtetel on nõuetele mittevastavaid sõnnikuhoidlaid alla 25% sõnnikuhoidlate koguarvust, väiksematel veise, sea- ja linnukasvatajatel on mittevastavaid sõnnikuhoidlaid protsentuaalselt veelgi enam. Investeeringud sõnnikuhoidatesse, eelistusega väiksema ammoniaagiemisiooniga sõnnikuhoidlatüüpidesse, aitavad vähendada ammoniaagi emissiooni panustades keskkonnamuutuste leevendamisse.

2011. aastal moodustas **taimekasvatustoodang** põllumajandustoodete kogutoodangust 46%. **Teravilja, õliseemnete ja valgurikaste taimede tootmise** puhul tuleb silmas pidada, et Eestis on teraviljasaagikus võrreldes teiste ELi liikmesriikidega jätkuvalt madal. 2011. aastal oli ELi keskmine teravilja saagikus 5,16 t/ha, Eestis vaid 2,60 t/ha. Madala saagikuse üheks põhjuseks on vähesed investeeringud, kaasajastamist vajab tehnikapark ja ebapiisavad on kuivatamis- ning ladustamistingimused.

Konkurentsis püsimiseks on oluline investeerida põhivarasse, masinatesse ja seadmetesse. Investeerimisvõimekus sõltub aga müügitulu suurusest. Põllumajandusettevõtetes, kus müügitulu on alla 200 000 euro, on võrreldes suurema suurusgrupiga (müügitulu üle 200 000 euro) põhivaraga varustatuse tase madalam. Sama tendents avaldub ka tootmise efektiivsusenäitajates (netolisandväärtus tootja kohta). Seetõttu on oluline toetada alla 200 000 eurose müügituluga ettevõtete puhul lisaks statsionaarse põhivara investeeringutele ka investeeringuid mobiilsete masinate ja seadmete soetamisse, see võimaldab neil tootmist kiiremini kaasajastada, parandada tootlikkuse taset ja tulemuslikkust.

Aianduse tootmistüübi (mis on **muu põllumajandustootmise** üheks peamiseks tootmistüübiks) ettevõtete toodang moodustab 2,9% kõigi Eesti põllumajandusettevõtete standardkogutoodangu väärtusest. Puuviljade ja marjade tootmine on Eestis olnud üle kümne korra väiksem kui tarbimine. Eesti Maaülikool poolt 2011. aastal aiandustootjate hulgas läbiviidud küsitlus näitas, et aiandustootjate arengut pärsivad kõige enam madal mullaviljakus, sobiva tööjõu vähesus, rahaliste vahendite keeruline kättesaadavus, vähesed ekspordivõimalused ning noorte ettevõtjate vähesus. Tööjõu kättesaadavus (sh hooajaliselt) on just viimastel aastatel kujunenud suurimaks tootmise laiendamise takistuseks. Selle leevendamiseks on vajalik tootmist kaasajastada, mis nõuab investeeringuid.

Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskuse poolt 2011. aastal läbiviidud uuringu kohaselt on **mahepõllumajanduslik tootmine** võrreldes tavatootmisega vähem efektiivsem[3]. Mahetootmise puhul saamata jäänud tulu ja lisakulutusi kompenseeritakse osaliselt läbi mahepõllumajandustoetuse. Mahepõllumajanduse valdkonna ettevõtjate madala investeerimisvõimekuse tõttu võib nende arengut toetada ka kasutatud tehnika soetamine.

Eesti taastuvenergia tegevuskava aastani 2020 on seadnud eesmärgiks tõsta taastuvenergia osakaalu 20%ni aastaks 2020 ning biokütuste osakaalu transpordis 10%ni aastaks 2020. Aktiivsem põllumajandustootmise jääkidest **biokütuste ja bioenergia tootmine** aitaks seatud eesmärki saavutada, vähendades energia (kui ühe tootmise sisendi) hinnatõusu mõju põllumajandustootjate konkurentsivõimele ning muutes samas Eesti põllumajanduse ka keskkonnasõbralikumaks (väheneks kasvuhoonegaaside heitkogused ja lämmastiku leket siseveekogudesse). Biokütuste tootmise puhul on oluline luua ka võimalused nende kasutuselevõtuks põllumajandusliku tootmisprotsessi sisendina. Investeeringud biokütuste ja bioenergia tootmisse

soodustavad kohaliku taastuva toorme kasutamist aidates seeläbi kaasa kliimamuutuste leevendamisele.

Eestis on üldjuhul sademete hulk suurem kui aurumine. Eelnevast tulenevalt on niisutamine kui tegevus võrreldes kuivendamisega vähese tähtsusega. Ühe tegevusena on siiski toetatav niisutamissüsteemide rajamine, et tagada ettevõtjatele võimalus katmikalal ja lühiajalistel kuivadel perioodide tõttu ka avamaal põllumajandustoodete kvaliteetne ja efektiivne kasvatamine.

Arvestades, et iga põllumajandustootmisharu on erinäoline, on põllumajandusinvesteeringute puhul asjakohane jaotada projektid hindamiseks tootmisvaldkonniti gruppideks. See võimaldab omavahel võrrelda sarnasemaid projekte ja kriteeriumite alusel, mis arvestavad majanduslikke ja keskkonnamõjusid (sh mis parandavad käitise olemasolevat keskkonnamõju) paremini välja valida neid, mis vastavad enam meetme eesmärkidele.

Eestis oli FADN andmebaasi alusel 2012.a 5448 aktiivset põllumajandusettevõtet (müügituluga üle 4000 euro). Perioodil 2007-2013 sai toetust meetemete ”Investeeringud loomakasvatusehitistesse” ja ”Investeeringud mikropõllumajandusettevõtete arendamiseks” raames 1656 erinevat ettevõttet, kelle müügitulu oli suurem kui 4000 eurot. See tähendab, et 70% ettevõtetest, kes kuuluvad tegevuse liikide ”Põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamine” ja ”Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine” sihtgruppi, ei ole investeeringutoetust saanud. Toetustest sõltuvuse ja konkurentsi moonutamise vältimiseks eelistame ettevõtteid, kes ei ole varasemalt investeeringutoetust saanud.

Lisaks sihtvaldkonnale 2A, mille alt tegevuse liik on programmeeritud, panustab tegevuse liik ka sihtvaldkondadesse 3A, 5C ja 5D.

Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks

Eesti toiduainetööstuse efektiivsusnäitajate madal tase võrreldes EL-i keskmisega ning oluliselt väiksemad investeeringumahud viitavad, et senisest kiirest arengust hoolimata vajab toiduainetööstuse kaasajastamine jätkuvat tähelepanu.

Eesti toidutootmise ahel lõppeb liialt suures osas madala lisandväärtusega toodetega, mille hinnad ei taga ahela lülidele turult piisavalt kõrget sissetulekut. Samuti on madala lisandväärtusega toodete hinnad maailmaturul pidevalt suures ulatuses kõikuvad, mis toob endaga tihti kaasa ka siseriiklike kokkuostuhindade languse. Seega tuleb ennekõike tähelepanu pöörata jaekaubandusele suunatud kõrgema lisandväärtusega toodete töötlemise osakaalu suurendamisele, mis tagab turult kõrgema ja stabiilsema sissetuleku kõigile tarneahela lülidele. Kõrgema lisandväärtusega toodete töötlemise efektiivsuse tõstmine suurendab nende toodete konkurentsivõimet lisaks siseturule ka eksportturgudel.

Samas on töötlemisefektiivsust vaja siiski parandada ka nende toodete osas, mis on madalama lisandväärtusega. Seda eriti selliste toodete osas, mis on tooraineks edasistele töötlemisetappidele.

Põllumajandustootjate elatustaseme tõstmisel ning laiemalt ka kogu maapiirkonna jätkusuutlikkuse tagamisel on oluline koht ühistegevusel, kuid Eesti põllumajandussektoris on ühistegevus arenenud lääneriikidega võrreldes veel nõrk. Põllumajandustootjad üksikuna ei ole võrdsed partnerid kontsentreerunud töötleva tööstuse ja ketistunud kaubandussektoriga hinnaläbirääkimiste pidamisel. Lõpptarbija poolt makstav hind ei jaotu tarneahelas tootjate, töötlejate ja kaubanduse vahel mitte vastavalt tehtud kulutustele, vaid seda dikteerivad ahela tugevamad lülid. Oma positsiooni tarneahelas suudavad põllumajandustootjad tugevdada ühiselt tegutsedes. Omatoodetud põllumajandustoodete ühisturustamisega

on võimalik saavutada kasumi teenimiseks vajalik mastaabiefekt, tagada pidev kaubapakkumine ning arendada välja kompetents äritehingute sõlmimiseks nii koduturul kui ka ekspordiks. Ka eeldab ühisturustamine toodangu kvaliteedi jälgimist ja ühtset tõstmist ning loob soodsa pinnase koondatud toodangule kõrgema lisandväärtuse andmiseks.

Põllumajandustootjate ja nende ühistute aktiivsus tootmisahela järgmisele astmele liikumisel, so oma toodetele lisandväärtuse andmisel on seni olnud liialt madal. Valdav osa tegutsevatest ühistutest tegeleb oma liikmete toodangu vahendamisega, kuid töötlemisega tegelevad vaid üksikud ühistud. See on tihti seotud töötlemisega alustamiseks vajalike investeeringute suure mahu ja ühistu võimetusega selliste investeeringute rahastamiseks vahendeid leida. Üks võimalus nimetatud takistuste ületamiseks on ühistute ja muude toiduainetööstuse ettevõtjate omavahelise koostöö edendamine. Ühise töötlemise alustamine aitab põllumajandustootjate positsiooni tarneahelas veelgi parandada.

Läbi materiaalsesse ja immateriaalsesse varasse tehtavate investeeringute toetamise aitab tegevuse liik kaasa ka energiakasutuse tõhustamisele, tegevusvaldkondade mitmekesistamisele, väikeettevõtete loomisele ja arendamisele ning töökohtade loomise hõlbustamisele.

Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid

Korras maaparandussüsteemid meie kliimavöötmes loovad eelduse põllu- ja metsamajanduslikuks tegevuseks. Eestis kasutusel olevast põllumajandusmaast (949 000 ha) on kuivendatud u 55% ehk 522 000 hektarit, kuivendatud on ka 698 000 ha (33%) metsamaad. Enamik (70%) olemasolevatest kuivendussüsteemidest on enam kui 30 aastat vanad (ehitatud aastatel 1965-1985), asuvad paljude erinevate omanike maadel ja on tänaseks amortiseerunud ning vajavad uuendamist ja rekonstrueerimist ning keskkonnakaitseliste eesmärkidega vastavusse viimist.

Arvestades, et Eesti maatulundusmaad paiknevad suures osas liigniiskes piirkonnas ja muutlikes ilmastikutingimustes, peab põllumajandustoodete tootmine ja metsamajandus senisest enam tähelepanu pöörama toimivate maaparandussüsteemide korrastamisele, mis aitab kohanduda ilmastikuga, säilitada põllumajandus- ja metsamaastikku, säästlikult kasutada pinna- ja põhjaveevarusid, rahuldades nii ettevõtja huvisid maa viljelusväärtuse säilitamisel kui ka avalikke huvisid üleujutusohu vähendamise ja eesvoolude isepuhastusvõime suurendamise ning veeressursi jätkusuutliku kasutamise osas. Liigniiskel alal asuva maatulundusmaa omanikud on raskemas olukorras kui parasniiskel alal asuva maatulundusmaa omanikud.

Maaparandustööd on pika tasuvusajaga ja kapitalimahukad, mis otsest ega olulist puhast tulu ettevõttele ei too ning nõuavad kombineeritud inseneritehnilisi oskusi ja keskkonnaalaseid teadmisi. Samuti pidurdab maapandussüsteemi tervendustööde tegemist Eestile iseloomulik suur rendimaade osakaal (ca 60-70 %) ja lühiajalised rendilepingud, mistõttu ei ole rentnikud huvitatud pikaajalise mõjuga ja kiiret tulu mittetoovate investeeringute tegemisest.

Olulise tähtsusega on ühiseesvoolude nõuetekohase toimimise tagamine, mis on eelduseks kogu maaparandussüsteemi toimimisele. Nii ühiseesvoolu korrastamist kui ka reguleeriva võrgu maa-alal maaparandustööde tegemist on otstarbekas teha ühiselt ehk maaparandusühistute kaudu. Põllumajandusameti andmetel oli Eestis 01.01.2013 seisuga 191 maaparandusühistut, kus oli 7458 (2–274, keskmine 39) liiget, kelle tegevuspiirkonda kuulub 2171,3 km ühiseesvoole (0–173, keskmine 11,4) ning 133 600 ha reguleerivat võrku (10–7718, keskmine 699 ha). Finantsvahendite vähesuse, maaomanike killustatuse ja põllumajanduse sh maaparanduse vajalikkuse vähese väärtustamise tingimustes on keeruline

ja aeganõudev ühistegevusi puudutavaid kokkuleppeid sõlmida. Maaparandusühistute jätkuv arendamine ja ühistegevuse motiveerimine aitab kaasa maaparandushoiutööde tegemisele, mis omakorda parandab maaparandussüsteemide toimimist ja vähendab üleujutusohtu ning suurendab maaomanike omavahelist koostööd.

Terviklikkuse printsiibist lähtudes on võtmetähtsuga riigi poolt korrashoitavad ühiseesvoolud, mille valgala on suurem kui 10 km2. Riigi poolt korrashoitavad ühiseesvoolud tagavad otseselt 648 000 ha põllu- ja metsmajandusmaa kuivendussüsteemide toimimise. Need on kõige olulisemad maaparandussüsteemi eesvoolud, mis loovad eelduse nendesse suubuvate maaparandussüsteemide toimimiseks ja sellega maatulundusmaa sihipärases kasutuses hoidmiseks. Kuid nende ühiseesvoolude aastane korrashoiu maht on olnud vaid ¼ vajadusest. See on toonud kaasa riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude ebarahuldava tehnilise seisukorra, mis pidurdab maatulundusmaa sihtotstarbelist ja efektiivset kasutamist ning vähendab maaomanike motivatsiooni investeerida enda maal maaparandusse kui alamjooksul on eesvoolud korrastamata. Samuti tuleb nimetatud eesvoolude korrastamisel rakendada keskkonnakaitsemeetmeid, mis suurendavad vooluveekogude isepuhastusvõimet ja parandavad veekogu ökoloogilist seisundit. Lisaks keskkonnakaitserajatiste rajamisele, rakendatakse tööde tegemisel praktikat, kus eesvoolude lõunapoolsed kaldad kujundatakse puistuks, mis väldib veekogu sängis rohttaimestiku vohamist, mis vähendab eutrofeerumist. Kaitstavate elupaikade ja liikide elupaigatingimuste kaitse tagatakse keskkonna-ja maaparandusalaste õigusaktidega ning vajadusel projekti kooskõlastamisega Keskkonnaametis. Elupaikade kahjustamine on välditud maaparandusalaste õigusaktidega ja kooskõlastamisprotsessiga. Keskkonnanõuete järgmine tagatakse projekti tasemel keskkonnamõju hindamisega kui seda nõuab “Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seadus” või kui on tõenäoline, et investeering avaldab keskkonnale kahjulikku mõju. Maaparandussüsteemi keskkonnarajatistega parandatakse vee kvaliteeti ja taastatakse elupaigad kaladele ja vähkidele, suurendatakse veekogude bioloogilist mitmekesisust ja puhkemajanduslikku väärtust. Rohelise infrastruktuuri rajamine maaparandustööde käigus on saanud tavapraktikaks ning on tagatud maaparandusalaste õigusaktidega, eelkõige maaparandussüsteemi projekteerimisnormidega, milles on sätestatud keskkonnakaitserajatiste peatükk 12 keskkonnarajatise nõuetega. Hajureostuse leviku ohjamiseks nähakse ette:veekaitsevööndi laiend;settebassein; puhastuslodu.Kalade ja vähkide elupaikade mitmekesistamiseks ja rändetingimuste parandamiseks kavandatakse eesvooludele järgmised rajatised: põhjavall; nõlvapuiste;soodi avamiskraav; koelmupadjand; vähkidele eesvoolu tehisurupuiste. Kohalike veevarude säästmiseks kavandatakse: reguleeritava äravooluga drenaaž; kuivendusvee korduvkasutuse tiik. Metsapõlengust tingitud keskkonnakahjude vähendamiseks nähakse ette tuletõrjetiik. Mulla kaitseks ja mikrokliima parandamiseks on ettenähtud tuuletõkkeriba.Kindlustused ja truupide otsakud tehakse maakividest ehk looduslikest materjalidest. Kasutakse tehnoloogiat, kus veejuhtmete madalvee säng on kõver ja suurvee säng on sirgem. Veejuhtmetel säilitakse võimalikult palju looduslik kõverus.Hajaasustusega territooriumidel maakasutuse ratsionaalsemaks ja efektiivsemaks muutmiseks on vaja ehitada või parandada juurdepääsuteid põllumajandus- ja erametsamaale, et teede kandevõime suudaks taluda kaasaegset põllu- ja metsamajandus-ning tulekustutustehnikat. Uuringutest saab järeldada, et teedevõrgu tihedus pole Eestis väga suureks probleemis, vaid suuremaks mureks on ebapiisav kandevõime- teede halb olukord. Projekti tasemel määratakse metsamaa teedevõrgu tihedus puistute boniteedist lähtudes. Optimaalne teedevõrgu tihedus metsas on 1,2 km/km2 kohta. Teede ehitamisel kasutatakse säästlikku teede ehitamise praktikat (kitsad teed). Samuti rajatakse kraavide mullavallidele ja masinate möödapääsemiseks möödasõidukohad Maaparandussüsteemide hoiuks on vaja parandada maaparandussüsteemi teenindusteid. Metsateede ebarahuldav seisund takistab nii metsade majandamist kui ka metsatulekahjude ennetamist ja likvideerimist ning tormikahjustuste kõrvaldamist. Teede ehitamine ja rekonstrueerimine põllumajandus- ja erametsamaale juurdepääsu kindlustamiseks ei ole samuti olulist puhastulu andev infrastruktuuri investeering, vaid esmane vajadus maatulundusmaa kasutusele võtmiseks ja tootmise alustamiseks ning ettevõtluse arendamiseks

maal.

Artikli 17 lõike 1 punkti c alusel rakendatavad tegevused loovad eeldused põllu- ja metsamajandusmaa kasutamiseks. Tegemist on tootmist abistavate abinõudega, mis võimaldavad ettevõtjatel majandustegevuse tulemuslikkust parandada ja maapiirkondadel muutuda elujõulisemaks, et säilitada tööhõive ja toiduga varustatus. Teisalt vähendatakse tootmise negatiivset mõju looduskeskkonnale, sest korras maaparandussüsteemide korral väheneb oluliselt pinnavee ja koos sellega hajureostuse valgumine veekogudesse. Sette kõrvaldamine maaparandussüsteemist väldib sekundaarse reostuse sattumise suublasse.

Tegevuse liigiga panustatakse ka sihtvaldkondadesse 4A, 4B, 4C ja 5A.

Kiviaia taastamise toetus

Nõukogude perioodi intensiivse põllumajanduse ja ulatusliku maaparanduse tagajärjel lihtsustus traditsiooniline mosaiikne maastikustruktuur – loodi suured põllumassiivid, kust eemaldati elupaikadena olulised kiviaiad ja teised traditsioonilised põllupiirded, põldudel leiduvad metsatukad ja muud väärtuslikud maastikuelemendid. Sellega hävitati paljudele põllumajandusmaastike liikidele sobivad elupaigad ning langes maastike esteetiline väärtus. Ka paljud külateede ääres olnud traditsioonilised aiad on kadunud, osa neist eemaldati teede laiendamisel, palju kasutati kiviaedadest võetud kive ka tee-ehitusel killustiku valmistamiseks või muudel juhtudel ehitusel täitematerjalina.

Aedade rajamine ja taastamine liigestab maastikku, see omakorda suurendab elupaigalist mitmekesisust ning loob elupaiku paljudele (sh ohustatud ja kaitsealustele) liikidele, mis on iseloomulikud aedadele või nendega seotud. Aia rajamine ja taastamine suurendab maastike esteetilist väärtust ning aitab kaasa põllumajandusega seotud kultuuripärandi säilimisele.

Kiviaiad pakuvad kasvukohta mitmetele soontaimedele, samblikele ja sammaldele ning elupaika nii pisiimetajatele, roomajatele kui putukatele. Kiviaedadel eelistavad kasvada litofüütidest taimed. Nt. sõnajalgadest on kivi-imar üks tavalisemaid kiviaia asustajaid. Kiviaeda on märgitud ühe võimaliku kasvukohana riiklikult kaitstava sõnajalaliigi (II kategooria) – pruuni raunjala jaoks. Imetajatest eelistab kiviaia või kivihunniku lähedust Eestis II kategooria kaitsealuste liikide hulka arvatud näriline lagrits. Kiviaedades võivad pesitseda mitmed roomajad, s.h. nt. kaitsealune arusisalik (III kaitsekategooria). Ka kahepaiksetele pakuvad need maastikuelemendid varju. Linnud võivad puude ja põõsastega kiviaedade näol leida sobiliku pesitsus-, toitumis- või varjumiskoha.

Lisaks otsesele positiivsele mõjule kasvukohtade ja elupaikadena võivad traditsioonilised põllupiirded bioloogilist mitmekesisust toetada ka kaudselt. Puude ja põõsastega kiviaiad nagu teisedki poollooduslikud joonelemendid (põõsasribad, teeservad jne.) põllumajandusmaastikus võivad täita loomade jaoks n-ö. koridori funktsiooni, võimaldades neil ületada muidu liikumiseks ebasobilikke põlde, et jõuda ühest sobivast elu- või toitumispaigast teise.

Kiviaedade taastamist ja hooldamist on Eestis toetatud alates 2001. aastast kahel pilootalal. Kiviaedade taastamise toetust on makstud ka MAK 2004–2006 ja MAK 2007–2013 raames. MAK 2004–2006 raames toetati 84 km kiviaia taastamist, MAK 2007–2013 raames on toetatud 93 km kiviaia taastamist.

Tegevuse liigi "Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks" üldeesmärgiks on põllumajandusettevõtjate tulemuslikkuse parandamine ja keskkonnahoidliku põllumajandustootmise arendamine, spetsiifilisteks eesmärkideks põllumajandusettevõtjate tulemuslikkuse parandamine läbi tootmise kaasajastamise ja ühise majandustegevuse edendamise, keskkonnahoidlike põllumajandus- ja loomakasvatusehitiste rajamine ja uuendamine ning keskkonnasõbraliku energia tarnekindluse suurendamine põllumajandusettevõtetele. Tegevuse liigi raames on innovaatilise investeeringuna kavas toetada ühe seakasvatuse aretusfarmi rajamist, mida kasutatakse ka teadus- ja õppetöö korraldamise eesmärgil ning kus aretusfarmist lähtuva teabe tagajärjel paraneb kogu seakasvatussektori võimekus. Tegevuse liigi "Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks" üldeesmärgiks on ELi toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustoodetele lisandväärtuse andmine, spetsiifilisteks eesmärkideks ELi toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustoodete töötlejate konkurentsivõime tõstmine ning esmatootjate aktiivsem osalemine ELi toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustoodete töötlemises. Tegevuse liigi "Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid" üldeesmärgiks on maatulundusmaa viljelusväärtuse suurendamine ja sihtotstarbelise kasutuse tagamine korrastatud kuivendussüsteemide ja juurdepääsuteede kaudu, spetsiifilisteks eesmärkideks põllu- ja erametsamajanduse tootmistingimuste tasakaalustamine erinevates maapiirkondades, vähendades ebasoodsast veerežiimist tingitud põllumajandustootmise riske ja suurendades erametsa tootlikkust, üleujutusohte vähendamine ja eesvoolude isepuhastamisvõime suurendamine, hajureostuse leviku vähendamine, maaparanduse ühistegevuse arendamine, mis aitab terviklikult maaparandussüsteeme korrastada. riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude, mille valgala on suurem kui 10 km^2, tehnilise ja ökoloogilise seisukorra parandamine ning põllumajandusmaale ja erametsamaale juurdepääsu parandamine. Tegevuse liigi "Kiviaia taastamise toetus" üldeesmärgiks on kõrge ajaloolise, kultuurilise ja maastikulise väärtusega traditsiooniliste põllumajandusmaastike elementide taastamisele kaasaaitamine.maastike esteetilise väärtuse säilitamine ja suurendamine, elupaikade loomine ning bioloogilise ja maastikulise mitmekesisuse suurendamine ning maastiku ajaloolise ja kultuurilise väärtuse säilitamine.

[1] „Ökonomeetriliste mudelite kasutamine toetuste mõju hindamiseks investeeringute teostamisele ja ettevõtjate jätkusuutlikkusele“ (Tartu 2013)
[2] Estonian, Latvian and Lithuanian Environment OÜ uuring NTA üle 10 LÜ farmide sõnnikukäitluse ja sõnnikuhoidlate inventuur (Tallinn 2010)
[3] Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskuse uuring “ Mahetootmisele ülemineku ja mahetoetuse mõju põllumajandusettevõtete tootmis- ja majandusnäitajatele“ (Tartu 2011)

8.2.4.3. Toetuse ulatus, tase, tingimustele vastavad toetusesaajad ja vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika, jaotatud vajaduse korral allmeetmete ja/või tegevusliikide kaupa Iga tegevusliigi puhul täpsustada rahastamiskõlblikud kulud, rahastamiskõlblikkuse tingimused, kohaldatavad summad ja toetusmäärad ning valikukriteeriumide määramise põhimõtted

8.2.4.3.1. 4.1 - Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks

Allmeede:

- 4.1 – Toetus põllumajanduslikesse majapidamistesse investeerimiseks
- 4.4 – Toetus põllumajanduslike keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamisega seotud mittetootlike investeeringute jaoks

8.2.4.3.1.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetatakse põllumajandusettevõtjate tulemuslikkuse parandamist läbi tootmise kaasajastamise ja ühise majandustegevuse edendamise, keskkonnahoidlike põllumajandus- ja loomakasvatusehitiste rajamise ning uuendamise ja keskkonnasõbraliku energia tarnekindluse suurendamise.

Toetatakse järgmisi tegevusi:

- põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks vajalike põllumajanduslike tootmishoonete ja rajatiste (sh kasvuhoonete) ehitamine ning hoonetesse ja rajatistesse paigaldatavate (või nende juurde kuuluvate) statsionaarsete seadmete (sh infotehnoloogia- ja valveseadmete ning toodangu kvaliteeti määravate seadme) ja muu vajaliku sisseseade (sh puurid, latrid, sulud, kogumisaedikud jms) ostmine ja paigaldamine;
- niisutamiseks vajalike süsteemide ehitamine ja seadmete ostmine;
- viljapuuaedade ja marjaistandike (edaspidi *istandikud*) rajamiseks ning laiendamiseks vajaliku paljundusmaterjali soetamine, istandike ja puukoolide piirdeaedade ning konstruktsioonide ostmine ja paigaldamine;
- mesindus- ja seenekasvatusinventari ja -seadmete ostmine ja paigaldamine;
- biomassist elektri, soojuse, vedelkütuste või gaasi (edaspidi bioenergia) tootmiseks vajalike hoonete ja rajatiste ehitamine ning hoonetesse ja rajatistesse või nende juurde kuuluvate statsionaarsete seadmete (sh infotehnoloogia- ja valveseadmete) ja muu vajaliku sisseseade ostmine ja paigaldamine;
- põllumajandusmasina ümberehitamine biogaasi või biokütuse tarbimisele. põllumajandustoodete tootmiseks, säilitamiseks ja toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajalike mobiilsete masinate ja seadmete (sh põllutöömasinate, haakeriistade) soetamine kui taotleja on kas põllumajandusettevõtja, kelle viimase kahe majandusaasta aasta keskmine müügitulu on alla 200 000 euro; põllumajandusettevõtja, kelle järgmiste EMTAK 2008 tegevusvaldkondade (01131 – köögivilja- (sh kõrvitsaliste), juurvilja- ja mugulviljakasvatus, k.a seenekasvatus; 01191 – lillekasvatus; 012 – mitmeaastaste taimede kasvatus (v.a 01291 – muude mitmeaastaste taimede kasvatus), 013 – taimede paljundamine) omatoodetud toodete müügitulu moodustas viimasel kahel majandusaastal iga majandusaasta kohta vähemalt 70% ettevõtja omatoodetud põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulust; või põllumajandusettevõtjaid ühendav tulundusühistu (TÜ).

Rahastamisvahendist võib toetust anda ka põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks vajalike põllumajanduslike ning bioenergia tootmiseks vajalike tootmishoonete ja rajatiste (sh kasvuhoonete), neisse paigaldatud (või nende juurde kuuluvate) statsionaarsete seadmete (sh infotehnoloogia- ja valveseadmete ning toodangu kvaliteeti määravate seadme) ja muu vajaliku sisseseade (sh puurid, latrid, sulud, kogumisaedikud jms) ning nende aluse maa soetamiseks. Hoonete ja rajatiste aluse maa abikõlblik maksumus ei tohi olla suurem, kui 10% rahastamisvahendist antud toetuse kogusummast.

Rahastamisvahendist võib toetust anda ka põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks vajalike põllumajandusloomad ostmiseks.

Rahastamisvahendist võib toetust anda põllumajandustoodete tootmiseks, säilitamiseks ja toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajalike mobiilsete masinate ja seadmete (sh põllutöömasinate, haakeriistade) soetamiseks ka taotlejale kes on kas:

- alustav ettevõtja, kellel ei ole veel tekkinud kohustust majanduusaasta aruandeid esitada või;
- põllumajandusettevõtja, kes on tegutsenud vaid ühe lõppenud majandusaasta ja kelle aasta keskmine

müügitulu oli alla 200 000 euro või kelle järgmiste EMTAK 2008 tegevusvaldkondade (01131 – köögivilja- (sh kõrvitsaliste), juurvilja- ja mugulviljakasvatus, k.a seenekasvatus; 01191 – lillekasvatus; 012 – mitmeaastaste taimede kasvatus (v.a 01291 – muude mitmeaastaste taimede kasvatus), 013 – taimede paljundamine) omatoodetud toodete müügitulu moodustas tema ainsal lõppenud majandusaastal vähemalt 70% ettevõtja omatoodetud põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulust.

8.2.4.3.1.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust antakse tegelikult tehtud ja välja makstud abikõlblike kulude hüvitamise vormis. Toetust võib anda ka rahastamisvahendist mikro- ja väikeettevõtete kasvulaenuna ja pikaajalise investeerimislaenuna.

8.2.4.3.1.3. Seosed muude õigusaktidega

Tegevuse liigi seisukohast olulistest siseriiklikest keskkonnaalastest õigusaktidest on toodud ülevaade arengukava lisas. Nimetatud lisas on kirjeldatud mh keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse, ehitusseaduse, maaparandusseaduse, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse, tööstusheite seaduse, välisõhu kaitse seaduse ja veeseaduse sätteid.

8.2.4.3.1.4. Toetusesaajad

Toetust antakse põllumajandusettevõtjale, kes vastab järgmistele miinimumnõuetele:

- on põllumajandusliku majandustegevusega tegelenud vähemalt kaks majandusaastat ning tema omatoodetud põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulu on taotlemisele eelneval kahel majandusaastal moodustanud üle 50% kogu müügitulust. Ettevõtja omatoodetud põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulu on taotlemisele eelneval majandusaastal suurem kui 14 000 eurot ja taotlemisele eelnenud teisel majandusaastal vähemalt 1200 eurot.;
- kui toetust taotleb põllumajandusettevõtja, kes tegeleb hobusekasvatusega, peab ta olema tegelenud hobusekasvatusega vähemalt kaks majandusaastat ning tema omatoodetud põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete ning hobusekasvatusega seonduvate teenuste müügitulu on taotlemisele eelneval majandusaastal ületanud 14 000 eurot ja taotlemisele eelnenud teisel majandusaastal vähemalt 1200 eurot ning moodustanud üle 50% kogu müügitulust, sh põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulu peab moodustama vähemalt 30% kogu müügitulust;
- täidab keskkonna-, toiduhügieeni- ja loomade heaolu nõudeid;
- on majanduslikult jätkusuutlik;
- tehtav investeering parandab toetuse saaja tulemuslikkust.

Toetust antakse põllumajanduslikku müügitulu omavale Maaeluministeeriumi valitsemisala asutusele.

Toetust antakse ka põllumajandusettevõtjaid ühendavale TÜ-le, kes on kas tunnustatud tootjarühm või tunnustatud tootjaorganisatsioon.

Rahastamisvahendist antakse toetust VKE-le, kes vastab järgmistele miinimumnõuetele:

- on majanduslikult jätkusuutlik;
- ettevõtja esitatud äriplaanist peab nähtuma, et laenu või tagatud laenu abil elluviidava projekti tagajärjel paraneb tema tulemuslikkus.

8.2.4.3.1.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Abikõlblikud ei ole kulud, kui toorainena kasutakse bioenergia tootmisel Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/28/EÜ taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta ning direktiivide 2001/77/EÜ ja 2003/30/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 140, 05.06.2009, lk 16–62) artikli 17 osas 2–6 nimetatud biomassi.

Toetatav ei ole lühikese raieringiga energiakultuuride rajamine.

Niisutamiseks vajalike süsteemide ehitamise ja seadmete ostmise korral on abikõlblikud tegevused, mis ei ole suunatud avalikuks kasutamiseks. Toetatav ei ole ka vee ostmine. Lisaks ei ole toetatav investeering, mille raames ei ole arvestatud veemajandamiskavas sätestatud nõuetega. Nimetatud tegevused on toetatavad kui:

• on teostatud keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhinnang või keskkonnamõju hinnang ja kui sellest nähtub, et kavandatud tegevus ei kahjusta oluliselt veekogumi seisundit;

• tegevus on kooskõlastatud Keskkonnametiga (otsustab keskkonnamõju hinnangu tegemise vajaduse kui keskkonnamõju hinnang ei ole tehtud enne tegevuse kooskõlastamiseks esitamist, hindab kavandatava tegevuse kooskõla siseriikliku õigusloome ja veemajanduskavadega, analüüsib niisutussüsteemi investeeringu mõju veekogumi ja keskkonna seisundile);

• taotleja mõõdab või investeeringu tulemusena hakkab mõõtma niisutuseks kasutatava vee mahtu;

Keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhinnang on kavandatava tegevusega eeldatavalt kaasneva keskkonnamõju olulisuse esialgne hindamine, mille käigus otsustatakse keskkonnamõju hindamise vajalikkuse üle. Nimetatud eelhinnang peab vastama rahvusvahelistele nõuetele, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/92/EL lisa III nõuetele.

Kui investeeringu järgselt niisutatav pind ei laiene, peab investeering vastama järgmistele nõuetele (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 46 lõige 4):

• investeering annab toimiva süsteemi korral vähemalt 5% ja mittetoimiva süsteemi korral vähemalt 10% ulatuses potentsiaalse veekokkuhoiu vastavalt kavandatava ja olemasoleva rajatise või infrastruktuuri tehnilistele parameetritele (arvestuslik vähenemine);

• ettevõtja tagab tegeliku veekasutuse vähenemise nii investeeringu kui ka kogu ettevõtja tasemel, mis ulatub vähemalt 50%-ni veekasutuse arvestuslikust vähenemisest, kui investeering mõjutab põhja- või pinnaveekogusid, mille seisund ei ole vee kogusega seotud põhjustel vähemalt hea.

Kui investeeringu järgselt niisutatav pind laieneb (st ehitatakse uus niisutussüsteem või laiendatakse olemasolevat süsteemi), peab investeering vastama järgmistele nõuetele (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 46 lõiked 5 ja 6):

• Keskkonnaamet on tegevuse kooskõlastamise käigus jõudnud seisukohale, et investeeringul ei ole olulist negatiivset mõju veekogumile ja keskkonnale ja;

• kehtib üks järgmistest tingimustest:

o vee pinnaveekogu või põhjaveekihi, millest niisutuseks vett võetakse, seisund on kas vee kogusega seotud põhjustel vähemalt hea või;

o niisutatav pind laieneb olemasoleva niisutussüsteemi laiendamise tõttu ja investeering annab toimiva süsteemi korral vähemalt 5%-i ja mittetoimiva süsteemi korral vähemalt 10%-i ulatuses potentsiaalse veekokkuhoiu vastavalt kavandatava ja olemasoleva rajatise või infrastruktuuri tehnilistele parameetritele (arvestuslik vähenemine) ning ettevõtja tagab investeerimistasandil tervikuna tegeliku veekasutuse vähenemise, mis ulatub vähemalt 50%-ni veekasutuse arvestuslikust vähenemisest.

Kuna Eestis on niisutatavaid alasid suhteliselt vähe, siis loetakse olemasolevaks niisutussüsteemiks ka ala, kus niisutust ei ole, kuid oli toimiv niisutussüsteem viimati mitte hiljem kui 2007. aastal. 2007. aastal oli Eestis alasid, kus paiknes niisutussüsteem, 1363 ha. Nimetatud ala on loetud olemasolevaks niisutuseks artikli 46 lõike 5 viimase lõike kohaselt. Kui taotleja soovib nimetatud erisuse alusel toetust taotleda, siis peab ta tõendama, et pärast 2007. a on vastaval alal niisutus toimunud. Tõendite mitteolemasolul ei ole tegevus abikõlblik. Nimetatud aladele kohaldub ka kõrgem minimaalne veekokkuhoiu nõue (10%).

Mittetoimiv süsteem loetakse olemasolevaks kui süsteem on toiminud peale 2007. aastat, kuid investeering tegemise hetkel ei toimi või selle kasutamine pole lubatud. Toimiva süsteemi korral on veekokkuhoiu nõue minimaalne, kuna toimivad süsteemid on üldjuhul hiljuti uuendatud, mistõttu täiendavat veekokkuhoidu on raske saavutada. Mittetoimiva süsteemi korral on veekokkuhoiu nõue suurem, kuna antud süsteemid on projekteeritud varasemalt ning neid üldjuhul ei ole uuendatud (seega on võimalik saavutada renoveerimisega suurem veekokkuhoid).

Veekogu seisundiks loetakse vee kogusega seotud põhjustel vähem kui hea, kui:

• veekogu seisund ei ole määratletud (sellisel juhul on niisutusinvesteeringud toetatavad artikli 45 lõike 6 alusel), või kui:

• veekogu seisund on vähem kui hea ja veekogu seisundi määramisel ei ole vee kogusega seotud põhjused määratud.

Uute mobiilsete masinate või seadmete (sh põllutöömasinate, haakeriistade) ostmise korral (v.a rahastamisvahendi toetusega tehtava investeeringu puhul) peab mobiilne masin või seade olema kantud

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 99 lõike 6 kohaselt põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse (võrdlushindade kataloog). Hinnakataloogi saab sisestada mobiilseid masinaid ja seadmeid nii toetuse saaja kui seadme müüja. Masinate või seadmete sisestamisel ei ole seatud piiranguid nende füüsilise asukoha järgi. See tähendab, et hinnakataloogi saab sisestada võrdsetel alustel nii Eestis kui mujal müüdavaid seadmeid. Masina või seadme piirhinna määramisel arvestatakse vajadusel ka veokulusid, mis kaasnevad seadme müüja juurest seadme transportimisel toetuse saajani.

Kasutatud mobiilsete masinate ja seadmete (sh põllutöömasinate, haakeriistade) ja statsionaarsete seadmete soetamine on toetatav vaid siis, kui masin või seade on toodetud vähem kui viis aastat tagasi ja taotlejaks on mahepõllumajanduse valdkonnas tegutsemiseks tunnustatud ettevõte või kui investeering tehakse rahastamisvahendi toetusega. Täpsemad nõuded kasutatud masinate ja seadmete soetamisele (v.a rahastamisvahendi toetusega tehtava investeeringu puhul) kehtestab maaeluminister määrusega.

8.2.4.3.1.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Investeeringuobjekti kavandatav bioenergia toodang ei või ületada taotleja põllumajandusettevõtte või tema liikmete põllumajandusettevõtete (kui taotlejaks on põllumajandustootjaid ühendav tulundusühistu) kavandatavat järgmise viie aasta maksimaalset aastast energiatarbimist antud energialiigi (elektrienergia, soojusenergia, vedelkütused, gaas) osas. Täpsemad nõuded biomassist bioenergia tootmise efektiivsusnäitajate ning bioenergia tootmiseks kasutatavate sisendite kohta (v.a rahastamisvahendi toetusega tehtava investeeringu puhul, tulenevalt asjaolust, et rahastamisvahendit ei rakendata meetme rakendusmääruse kaudu) kehtestab maaeluminister määrusega.

8.2.4.3.1.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Kõigis tegevusvaldkondades on üldised hindamiskriteeriumid eelistuse andmisel järgmised:

- taotleja majanduslik jätkusuutlikkus investeeringu tegemisel;
- suurema positiivse keskkonnamõjuga investeeringud;
- suurema omafinantseeringuga investeeringud;
- taotlejal on kohustus põllumajandusliku keskkonnatoetuse või loomade heaolu toetuse raames;
- investeering tehakse saarel;
- investeering tehakse mahepõllumajanduse valdkonnas tegutsemiseks tunnustatud ettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks;
- taotlejaks on tunnustatud tootjarühm või tunnustatud tootjaorganisatsioon;
- taotlejaks on noor põllumajandusettevõtja;
- investeeringuks on vedelsõnnikulaoturite ostmine;
- investeering vähendab elektrienergiaga varustatuse katkemise riski.

Võrdse arvu punktide korral eelistatakse taotlejat, kellel on paremad majandusliku jätkusuutlikkuse näitajad.

Arvestades Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklis 4 toodud eesmärke on meetme hindamiskriteeriumid jaotatud nelja valdkonda (sotsiaalmajanduslikud, keskkonnaalased, majanduslikud, ühistegevuse alased). Toetuste taotlused jagatakse hindamisel tegevuse alusel nelja valdkonda, mis on aluseks ka iga-aastasele eelarvejaotusele. Taotlust ei rahuldata kui ta ei saavuta kehtestatavat minimaalset hindepunktide arvu.

Peamised valdkonnaspetsiifilised hindamiskriteeriumid eelistuste andmisel on järgmised:

- investeering tehakse teravilja, õliseemnete ja valgurikaste taimede kasvatamise valdkonda:

  - investeeringu tulemusel on võimalik kuivati küttena kasutada bioloogiliselt taastuvaid või vähem CO_2 heidet tekitavaid energiaallikaid.

- investeering tehakse loomakasvatuse valdkonda (v.a piimatootmine ja mesindus):

  - investeeringud, mis soodustavad karjatamist (sh söötmis- ja jootmisplatsi rajamine);
  - investeering tehakse alavaldkonnas, kus Eesti isevarustatuse tase on alla 100% (nt linnu- ja küülikuliha tootmine);
  - taotleja tegeleb ohustatud tõugu loomade kasvatamisega;
  - investeering aitab kaasa bioohutusnõuete täitmisele ja parendamisele.

- investeering tehakse piimatootmise valdkonda:

  - taotleja tegeleb maatõugu piimalehmade kasvatamisega;
  - investeering aitab kaasa bioohutusnõuete täitmisele ja parandamisele.

- investeering tehakse eelpool nimetamata põllumajandustoodete tootmise valdkonda (k.a mesindus):

  - investeering tehakse alavaldkonnas, kus Eesti isevarustatuse tase on alla 100% (nt puu- ja köögivilja, marjade, metsapuutaimede kasvatamine).

Peamised eelistuskriteeriumid rahastamisvahendist toetuse andmisel on:

- investeeringu vastavus tegevuse liigi eesmärkidele ja MAKi prioriteetidele;
- taotleja jätkusuutlikkus;
- taotleja tegevuse riskitase;
- taotleja äriplaani realistlikkus ja kvaliteet.

8.2.4.3.1.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetuse määr

- üldjuhul 40% abikõlbliku kulu maksumusest;
- puu- ja köögivilja-, kartuli- ning marjakasvatusettevõtjate korral veerežiimi kahepoolseks reguleerimiseks või niisutamiseks vajalike süsteemide ehitamise ja vajalike seadmete ostmise puhul 70%[1] abikõlbliku kulu maksumusest;

- traktorite soetamise puhul 30% abikõlbliku kulu maksumusest;
- põllumajanduslikku müügitulu omavale Maaeluministeeriumi valitsemisala asutusele 100% abikõlbliku kulu maksumusest.

Toetuse osatähtsust abikõlbliku kulu maksumusest võib suurendada 5 protsendipunkti võrra, kui toetust taotleb mitte enam kui 40 aasta vanune ettevõtja või põllumajandustootjaid ühendav TÜ. Lisaks tuleb arvestada loomakoha maksumuse kohta kehtestatavat piirmäära ja taotleja müügitulu kohta kehtestatavat piirmäära. Minimaalne võimalik toetuse määr on 15% ja maksimaalne võimalik toetuse määr on 70%.

Toetuse suurus

Toetuse suurus ettevõtja kohta perioodi jooksul kokku on üldjuhul 500 000 eurot, kui ettevõtja on seakasvatuse tõuaretusühistu või põllumajanduslikku müügitulu omav Maaeluministeeriumi valitsemisala asutus, siis 1 500 000 eurot.

Toetuse suurus ettevõtja kohta on perioodi jooksul kokku:

- 500 000 eurot kui investeering on seotud hoonete ja rajatiste ehitamisega ning hoonetesse ja rajatistesse (või nende juurde) kuuluvate statsionaarsete seadmete ja muu vajaliku sisseseade soetamisega. Kui ettevõtja on seakasvatuse tõuaretusühistu ning investeering tehakse aretusfarmi ehitamiseks, mida kasutatakse ka teadus- ja õppetöö korraldamise eesmärgil, siis kuni 1 500 000 eurot;
- 100 000 eurot kui investeering on seotud istandike rajamisega, mesindus- ja seenekasvatusinventari ja -seadmete soetamisega, põllumajandusmasina biogaasi või biokütuse tarbimisele ümberehitamisega, mobiilsete masinate ja seadmete soetamisega;
- 1 500 000 eurot, kui investeering on seotud hoonete ja rajatiste ehitamisega ning hoonetesse ja rajatistesse (või nende juurde) kuuluvate statsionaarsete seadmete ja muu vajaliku sisseseade soetamisega ning investeeringu teeb põllumajanduslikku müügitulu omav Maaeluministeeriumi valitsemisala asutus.

Toetuse konkreetne suurus sõltub iga toetuse taotleja poolt esitatud taotluses kavandatud abikõlblike tegevuste maksumusest.

Ühte kontserni kuuluvad ettevõtjad või „Konkurentsiseaduse“ § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu üksteisega seotud ettevõtjad loetakse maksimaalse toetuse suuruse arvutamisel üheks ettevõtjaks.

Kui toetust antakse rahastamisvahendist, siis ei tohi toetuse ja rahastamisvahendi brutotoetusekvivalendi summa ületada eelnimetatud toetuse suuruse piirsummasid ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 II lisas sätestatud toetuse piirmäärasid ning minimaalset võimalikku toetuse määra ei kohaldata. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 II lisas sätestatud toetuse

piirmäärade kohaldamisel loetakse „nooreks põllumajandustootjaks“ isik, kes vastab kõigile järgmistele tingimustele:

- on kantud äriregistrisse mitte kauem, kui 5 aastat enne taotluse esitamist ja kelle viimase lõppenud majandusaasta põhitegevusala oli EMTAK A01 või alustava ettevõtja korral on kavandatavaks peamiseks tegevusalaks EMTAK A01 (edaspidi põllumajanduslik tegevusala);
- on taotluse esitamise päeval kuni 40 aastane FIE või on äriühing, mille kõik osanikud/aktsionärid on füüsilised isikud ja mille kõik juhtorgani liikmed ja osanikud/aktsionärid on taotluse esitamise päeval kuni 40 aastased;
- FIE ja kõik äriühingu juhtorgani liikmed ja osanikud/aktsionärid ei tohi olla varem juhtinud mõnda teist põllumajanduslikul tegevusalal tegutsevat ettevõtet;
- FIE ja kõik äriühingu juhtorgani liikmed ja osanikud/aktsionärid peavad omama vähemalt kahe aastast praktilist töökogemust põllumajanduslikul tegevusalal tegutsevas ettevõttes ja põllumajanduslikku keskeri-, kutsekesk- või kõrgharidust või kutseseaduse § 4 lõikes 4 nimetatud „Kvalifikatsiooniraamistiku“ viiendat taset.

[1] Tulenevalt asjaolust, et kogu Eesti on määratletud looduslikust eripärast tingitud piirangutega alana.

8.2.4.3.1.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.4.3.1.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R1 (Hankeprotsessid); R2 (Kulude mõistlikkus); R3 (Kontrollisüsteem); R7 (Läbipaistev taotlusprotsess); R8 (IT-süsteemid); R9 (Alusetud maksed)

8.2.4.3.1.9.2. Leevendusmeetmed

Riskide tase on madal, kuna nende maandamiseks (v.a rahastamisvahendi toetusega tehtava investeeringu puhul, tulenevalt asjaolust, et rahastamisvahendit ei rakendata meetme rakendusmääruse kaudu) sätestatakse meetme rakendusmääruses täpsemad tingimused ja kord.

R1: Hankeprotsessid - toetuse rakendusmääruses sätestatakse hankeprotseduuride reeglid, mille abil tagatakse rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning olemasolevate konkurentsitingimuste efektiivne ärakasutamine.

R2: Kulude mõistlikkus - hankeprotseduuridest kinnipidamine ning nõuded abikõlblike kulude põhjendatuse, üksikasjalikkuse ning majandusliku otstarbekuse kohta aitavad kaasa kulude mõistlikkuse printsiibi järgimisele. Uute mobiilsete masinate ja seadmete puhul rakendatakse võrdlushindade meetodit, s.t soetatava uue mobiilse masina või seadme hind ei tohi ületada sama mobiilse masina või seadme võrdlushindade kataloogi kantud hinda, mis on eelnevalt kontrollitud ja mõistlikuks tunnistatud (vt. peatükk 8.2.4.3.1.5.).

R3: Kontrollisüsteem - meetme rakendamise eest vastutavate asutuste (korraldusasutus, makseasutus, sertifitseerimisasutus) poolt väljatöötatud protseduurid ning vajalikud auditid aitavad kaasa sellele, et kontrollsüsteem on toimiv ja tõhus.

R7: Läbipaistev taotlusprotsess - meetmete väljatöötamine on toimunud kaasavalt, meetme raames pakutavaid võimalusi on sotsiaalpartneritele tutvustatud ning toetuste taotlemisega seotud dokumendid on

avalikult kättesaadavad. Samuti saab maandavaks tegevuseks lugeda taotlejate teadlikkuse tõstmist (infopäevad, koolitused).

R8: Infotehnoloogia süsteemid - toetuste taotlemise, hindamise, järelevalve ja kontrollide edendamiseks ning tõhustamiseks kasutatakse erinevad andmebaase ning IT-süsteeme.

R9: Alusetud maksed: toetuste alusetute maksete ennetamist ning avastamist aitab tagada toimuv toetuste rakendussüsteem, mida toetavad vastavad IT-süsteemid.

8.2.4.3.1.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.4.3.1.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

Ehitiste ehitamisega seotud investeeringute korral kasutatakse standardkulu meetodit, mis tähendab, et ehitusmaksumuse turutingimustele vastavuse hindamisel kasutatakse Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti poolt väljatöötatud ehitiste baashindade indikatsioonihinna mudelit, mis on aluseks ka toetussumma arvutamisel ja määramisel.

8.2.4.3.1.11. Tegevust puudutav teave

Mittetootlike investeeringute määratlus

Ühisinvesteeringute määratlus

Integreeritud projektide määratlus

Määratleda ja kindlaks määrata rahastamiskõlblikud Natura 2000 alad ja muud rahastamiskõlblikud suure loodusliku väärtusega alad

Kirjeldus toetuse suunamisest põllumajandusettevõtetele vastavalt SWOT-analüüsile, mis on tehtud seoses määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 5 punktis 2 osutatud prioriteediga

SWOT-analüüs tõi välja põllumajandustootjate madala konkurentsivõime võrreldes EL keskmisega, väikeste põllumajandustootjate halva kohanemisvõime, sh ealine struktuuri ning põllumajandustootjate ebapiisavad majanduslikud võimalused täiendavateks investeeringuteks, mh keskkonnakaitselisteks investeeringuteks. Konkurentsis püsimiseks on seega oluline investeerida põhivarasse, masinatesse ja seadmetesse. Investeerimisvõimekus sõltub aga müügitulu suurusest. Põllumajandusettevõtetes, kus müügitulu on alla 200 000 euro, on võrreldes suurema suurusgrupiga (müügitulu üle 200 000 euro)

põhivaraga varustatuse tase madalam. Sama tendents avaldub ka tootmise efektiivsusenäitajates (netolisandväärtus tootja kohta). Seetõttu on oluline toetada alla 200 000 eurose müügituluga ettevõtete puhul lisaks statsionaarse põhivara investeeringutele ka investeeringuid mobiilsete masinate ja seadmete soetamisse, see võimaldab neil tootmist kiiremini kaasajastada, parandada tootlikkuse taset ja tulemuslikkust.

Loetelu liidu õigusega ettenähtud uutest nõuetest, mille täitmiseks võib vastavalt määruse (EL) 1305/2013 artikli 17 lõikele 6 anda toetust

Vajaduse korral delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artikli 13 punkis c osutatud energiatõhususe miinimumnõuded

Vajaduse korral delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artikli 13 punktis e osutatud piirmäärade määratlused

8.2.4.3.2. 4.2 - Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks

Allmeede:

- 4.2 – Toetus investeerimiseks põllumajandustoodete töötlemisse/turustamisse ja/või arendamisse

8.2.4.3.2.1. Tegevusliigi kirjeldus

ELi toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustoodetest (vajadusel koos väikese kogusega I lisaga hõlmamata toodetega) I lisa või I lisaga hõlmamata toodete töötlemiseks ja turustamiseks vajalikesse:

- seadmetesse tehtavad investeeringud;
- ehitistesse tehtavad investeeringud;
- uute töötlemisüksuste rajamisse tehtavad investeeringud (suurprojektid[1])

Rahastamisvahendist võib Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustoodetest (vajadusel koos väikese kogusega I lisaga hõlmamata toodetega) I lisa või I lisaga hõlmamata toodete töötlemiseks ja turustamiseks vajalike ehitiste ja neisse paigaldatud seadmete soetamisel anda toetust ka ehitiste aluse maa soetamiseks, kuid maa abikõlblik maksumus ei tohi olla suurem, kui 10% rahastamisvahendist antud laenu või tagatud laenu kogusummast.

[1] Suurprojekt on mitme ühistu või ühistu valitseva mõju all oleva ettevõtja ühine investeerimisprojekt, mille osas toetatakse EL-i toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustoodetest I lisa või I lisaga hõlmamata toodete töötlemiseks ja turustamiseks vajalikesse seadmetesse ja ehitistesse tehtavaid investeeringuid juhul kui selle peamiseks eesmärgiks on uue töötlemisüksuse rajamine. Muud põllumajandustoodete tootmise või töötlemisega tegelevad ettevõtjad võivad olla suurprojekti kaasatud, kuid otsustusõigus projektis peab jääma ühistutele või ühistute valitseva mõju all olevatele ettevõtjatele ja see peab säilima ka piisava aja jooksul pärast investeeringu tegemist.

8.2.4.3.2.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust antakse tegelikult tehtud ja välja makstud abikõlblike kulude hüvitamise vormis. Toetust võib anda ka rahastamisvahendist mikro- ja väikeettevõtete kasvulaenuna, pikaajalise investeerimislaenuna ning tootjarühma ja alustava noortalunikust mikroettevõtja tagatisena.

8.2.4.3.2.3. Seosed muude õigusaktidega

Tegevuse liigi seisukohast olulistest siseriiklikest keskkonnaalastest õigusaktidest on toodud ülevaade arengukava lisas. Nimetatud lisas on kirjeldatud mh keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse, ehitusseaduse, maaparandusseaduse, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse, tööstusheite seaduse, välisõhu kaitse seaduse ja veeseaduse sätteid. Lisaks tuleb arvestada toiduseaduse asjakohaseid sätteid.

8.2.4.3.2.4. Toetusesaajad

- Majanduslikult jätkusuutlikud tunnustatud tootjaorganisatsioonid või põllumajandussektori tunnustatud tootjarühmad või põllumajandussektori tunnustatud tootjarühmad ja

tootjaorganisatsioonid ning nende valitseva mõju all olevad ettevõtjad on toetatavad seadmetesse ja ehitistesse tehtavate investeeringute osas.

- Mitu põllumajandustootjate ühistut või tunnustatud tootjaorganisatsiooni või tootjarühmana tunnustatud tulundusühistut või nimetatud ühistute valitseva mõju all olevat ettevõtjat ühiselt (suurprojektid) on toetatavad suurprojektide osas, juhul kui osalevad ettevõtjad on majanduslikult jätkusuutlikud, vähemalt üks osalev ettevõtja omab minimaalselt kolmeaastast eelnevat põllumajandustoodete töötlemise ja ekspordi kogemust ning osalevate ühistute ja ettevõtjate töötajate arv kokku ei ületa 750 (koos partner- ja sidusettevõtjatega)
- Majanduslikult jätkusuutlikud mikro- ja väikeettevõtjad, kelle taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta põhitegevusala oli EMTAK C10 või 11 (toiduainete ja jookide tootmine), on toetatavad seadmetesse ja ehitistesse tehtavate investeeringute osas.
- Kütitud ulukite esmatootjana või väikeses koguses kütitud ulukite rümba ja rümba raietükkide väikeses koguses käitlejana riigi toidu ja sööda käitlejate registrisse kantud eraõiguslikud juriidilised isikud, kes vastavad vähemalt ühele järgmistest tingimustest: 1) isik omab jahipiirkonna kasutusõiguse luba; 2) isik on jahipiirkonna kasutusõiguse luba omava juriidilise isiku liige või osanik, või 3) isiku kõik liikmed või osanikud on ka jahipiirkonna kasutusõiguse luba omava juriidilise isiku liikmed või osanikud (edaspidi *kütitud ulukite esmatootja või väikeses koguses käitleja*) on toetatavad seadmetesse ja ehitistesse tehtavate investeeringute osas.
- Majanduslikult jätkusuutlikud keskmised ja suurettevõtjad (kuni 750 töötajat koos partner- ja sidusettevõtjatega), kelle taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta põhitegevusala oli EMTAK C10 või 11, on toetatavad seadmetesse ja ehitistesse tehtavate investeeringute osas.
- Majanduslikult jätkusuutlikud mikroettevõtjad, kes on põllumajandusliku majandustegevusega tegelenud vähemalt taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kaks majandusaastat ning nende omatoodetud põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulu on mõlemal majandusaastal ületanud 14000 eurot ning moodustanud üle 50% kogu müügitulust, on toetatavad seadmetesse ja ehitistesse tehtavate investeeringute osas.
- Majanduslikult jätkusuutlikud VKE-d on rahastamisvahendist toetatavad kõigi tegevusliikide osas.

8.2.4.3.2.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Kasutatud seadmete ostmine loetakse abikõlblikuks juhul, kui taotleja on mikro- või väikeettevõtja, seade ei ole vanem kui kolm aastat (tootmisaasta), selle ostmiseks ei ole kasutatud EL, siseriiklikku või välisabi toetust ja selle hind on väiksem kui uue samaväärse seadme hind või kui investeering tehakse rahastamisvahendi toetusega.

8.2.4.3.2.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Toetatakse ELi toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustoodetest (vajadusel koos väikese kogusega I lisaga hõlmamata toodetega) I lisa või I lisaga hõlmamata toodete töötlemiseks ja turustamiseks tehtavaid investeeringuid. Tehtav investeering peab olema kooskõlas kõikide asjakohaste seadustega. Negatiivse keskkonnamõju vältimine toimub keskkonnaalastes õigusaktides määratletud kordade alusel.

8.2.4.3.2.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Taotluste vastuvõtmiseks avatakse taotlusvoorud, mis on ajaliselt piiritletud. Taotluste hindamisel moodustatakse erinevatesse toetuse taotlejate sihtrühmadesse, mis on aluseks ka iga-aastasele eelarvejaotusele, kuuluvatest taotlejatest eraldi paremusjärjestused. Taotlust ei rahuldata kui ta ei saavuta kehtestatavat minimaalset hindepunktide arvu. Hindamise ning paremusjärjestuse koostamise aluseks on

erinevate osakaaludega hindamiskriteeriumid.

Kuna toetusega tahetakse soodustada ettevõtjate omavahelist koostööd, kõrgema lisandväärtusega toodete tootmist, töökohtade loomist, regionaalset arengut ning sektori seisukohast mõjusmaid investeeringuid, siis on taotluse hindamise aluseks võetud allolevad eelistused.

Peamised eelistused taotluste hindamisel (välja arvatud kütitud ulukite esmatootjate või väikeses koguses käitlejate taotluste korral):

- Kõrgema lisandväärtusega toodete tootmisele suunatud investeeringud.
- Suurema omafinantseeringuga investeeringud.
- Suuremat koostööd tegevad ettevõtjad.

Mikro- ja väikeettevõtjate osas on lisaks eelistatud:

- Keskustest kaugemal asuvate taotlejate investeeringud.
- Töötlemisega alustavad põllumajandusliku majandustegevusega tegelevad ettevõtjad.
- Eelnevatel perioodidel vähem toetust saanud ettevõtjad.
- Toodete välisturgudele müümise osakaalu suurendamisele suunatud investeeringud[1].
- Taastuvenergia kasutamisele suunatud investeeringud.

Kütitud ulukite esmatootjate või väikeses koguses käitlejate osas on eelistatud:

- Suuremat jahimaad teenindavad investeeringud.
- Riigi territooriumi ulukite esmakäitlemiskohtadega ühtlasemasse kaetusse suunatud investeeringud.
- Suurema suuruluki küttimismahu kohustusega jahipiirkonda teenindavad investeeringud.
- Kõrgema bioohutusriskiga jahipiirkonda teenindavad investeeringud.
- Kõrgema omafinantseeringuga investeeringud.

Keskmiste ja suurettevõtjate osas on lisaks eelistatud:

- Toodete välisturgudele müümise osakaalu suurendamisele suunatud investeeringud[1].
- Uute töötlemisüksuste rajamisele, olemasolevate võimsuste samaaegsele sulgemisele, mitme töötlemisüksuse koondamisele ühte kohta suunatud investeeringud (v.a suurprojekti puhul).
- Suurema toorainekoguse kasutamisele suunatud investeeringud.
- Taotleja konkurentsivõimet ja jätkusuutlikkust enam suurendavad investeeringud.
- Töökohti loovad ja/või säilitavad investeeringud.

Ühistute osas on lisaks eelistatud:

- Toodete välisturgudele müümise osakaalu suurendamisele suunatud investeeringud[1].
- Uute töötlemisüksuste rajamisele, olemasolevate võimsuste samaaegsele sulgemisele, mitme töötlemisüksuse koondamisele ühte kohta suunatud investeeringud.
- Suurema toorainekoguse kasutamisele suunatud investeeringud.
- Taotleja konkurentsivõimet ja jätkusuutlikkust enam suurendavad investeeringud.
- Puu- ja köögivilja või põllumajandusloomade turustamise edendamiseks suunatud investeeringud.
- Töökohti loovad ja/või säilitavad investeeringud.

Peamised eelistuskriteeriumid rahastamisvahendist toetuse andmisel on:

- investeeringu vastavus tegevuse liigi eesmärkidele ja MAKi prioriteetidele;
- taotleja jätkusuutlikkus;
- taotleja tegevuse riskitase;
- taotleja äriplaani realistlikkus ja kvaliteet.

[1] Toetus on kooskõlas WTO reeglitega. Tegemist ei ole ekspordile suunatud toetusega, vaid eelistatud on selliste toodete tootmine, millel on suurem potentsiaal leidmaks uusi välisturge.

8.2.4.3.2.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetuse määr

- mikro- ja väikeettevõtjatele 40%;
- mahepõllumajandustoodete töötlemise korral 45% kui taotleja on mikro- või väikeettevõtja;
- kui taotlejaks on ühistu, kes on mikro- või väikeettevõtja ning kui investeeringud on suunatud puu- ja köögivilja või põllumajandusloomade turustamise edendamiseks, siis 45%;
- keskmise suurusega ettevõtjatele 35%;
- suurettevõtjatele 25%
- kütitud ulukite esmatootjatele või väikeses koguses käitlejatele 70%.

Toetuse määrade kehtestamisel arvestatakse asjakohastest riigiabi reeglitest tulenevate piirangutega. Minimaalne võimalik toetuse määr on 15%.

Toetuse suurus

- Ühistud või ühistute valitseva mõju all olevate ettevõtjad - 3 miljonit eurot (programmiperioodi kohta).
- Suurprojektid - minimaalne 2 miljonit eurot (taotluse kohta), maksimaalne 18 miljonit eurot (programmiperioodi kohta).
- Mikro- ja väikeettevõtjad - 750 000 eurot (programmiperioodi kohta).

- Keskmised ja suurettevõtjad - minimaalne 100 000 eurot (taotluse kohta), maksimaalne 3 miljonit eurot (programmiperioodi kohta).
- Kütitud ulukite esmatootjad või väikeses koguses käitlejad - maksimaalne 20 000 eurot (taotluse kohta).

Kui toetust antakse rahastamisvahendist, siis ei tohi toetuse ja rahastamisvahendi brutotoetusekvivalendi summa ületada eelnimetatud toetuse suuruse piirsummasid ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 II lisas sätestatud toetuse piirmäärasid ning minimaalset võimalikku toetuse määra ei kohaldata.

8.2.4.3.2.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.4.3.2.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

R1: Hankeprotsessid; R2: Kulude mõistlikkus; R3: Kontrollisüsteem; R7: Läbipaistev taotlusprotsess; R8: IT-süsteemid; R9: Alusetud maksed.

8.2.4.3.2.9.2. Leevendusmeetmed

Eelpool loetletud riskid on leevendatud järgmiste tegevustega:

R1: Hankeprotsessid: toetusmäärustes (v.a rahastamisvahendi toetusega tehtava investeeringu puhul) sätestatakse hankeprotseduuride reeglid, mille abil tagatakse rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning olemasolevate konkurentsitingimuste efektiivne ärakasutamine.

R2: Kulude mõistlikkus: hankeprotseduuridest kinnipidamine ning nõuded abikõlblike kulude põhjendatuse, üksikasjalikkuse ning majandusliku otstarbekuse kohta aitavad kaasa kulude mõistlikkuse printsiibi järgimisele.

R3: Kontrollisüsteem: meetme rakendamise eest vastutavate asutuste (korraldusasutus, makseasutus, sertifitseerimisasutus) poolt väljatöötatud protseduurid ning vajalikud auditid aitavad kaasa sellel, et kontrollsüsteem oleks toimiv ja tõhus.

R7: Läbipaistev taotlusprotsess: meetmete väljatöötamine on toimunud kaasavalt, meetmete pakutavaid võimalusi on sotsiaalpartneritele tutvustatud ning toetuste taotlemisega seotud dokumendid on avalikult kättesaadavad.

R8: IT-süsteemid: toetuste taotlemise, hindamise, järelevalve ja kontrollide edendamiseks ning tõhustamiseks kasutatakse erinevad andmebaase ja IT-süsteeme.

R9: Alusetud maksed: toetuste alusetute maksete ennetamist ning avastamist aitab tagada toimuv toetuste rakendussüsteem, mida toetavad vastavad IT-süsteemid.

8.2.4.3.2.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.4.3.2.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.4.3.2.11. Tegevust puudutav teave

Mittetootlike investeeringute määratlus

Ühisinvesteeringute määratlus

Integreeritud projektide määratlus

Määratleda ja kindlaks määrata rahastamiskõlblikud Natura 2000 alad ja muud rahastamiskõlblikud suure loodusliku väärtusega alad

Kirjeldus toetuse suunamisest põllumajandusettevõtetele vastavalt SWOT-analüüsile, mis on tehtud seoses määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 5 punktis 2 osutatud prioriteediga

Ei kohaldu.

Loetelu liidu õigusega ettenähtud uutest nõuetest, mille täitmiseks võib vastavalt määruse (EL) 1305/2013 artikli 17 lõikele 6 anda toetust

Vajaduse korral delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artikli 13 punkis c osutatud energiatõhususe miinimumnõuded

Vajaduse korral delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artikli 13 punktis e osutatud piirmäärade määratlused

8.2.4.3.3. 4.3 - Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid

Allmeede:

- 4.3 – Toetus investeerimiseks põllumajanduse ja metsanduse arendamise, moderniseerimise või kohandamisega seotud taristusse

8.2.4.3.3.1. Tegevusliigi kirjeldus

- Põllumajandus- ja erametsamaal maaparanduslikud tegevused (kuivendamiseks või veerežiimi kahepoolseks reguleerimiseks vajalike ehitiste (sh keskkonnakaitserajatised nagu lodud, settebasseinid ja erametsamaal tuletõrjetiigid) ja maaparandussüsteemi teenindusteede ehitamine, rekonstrueerimine ja uuendamine).
- Põllumajandusmaale ja erametsamaale ning põllumajanduslikele tootmishoonetele juurdepääsuks teede ja teerajatiste ehitamine ja rekonstrueerimine.

8.2.4.3.3.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse tegelikult tehtud ja välja makstud abikõlblike kulude hüvitamise vormis.

8.2.4.3.3.3. Seosed muude õigusaktidega

Tegevuse liigi seisukohast olulistest siseriiklikest keskkonnaalastest õigusaktidest on toodud ülevaade arengukava lisas. Nimetatud lisas on kirjeldatud mh keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse, ehitusseaduse, maaparandusseaduse, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse, tööstusheite seaduse, välisõhu kaitse seaduse ja veeseaduse sätteid.

8.2.4.3.3.4. Toetusesaajad

Toetust on õigus taotleda põllumajanduse ja erametsandusega tegelevatel ettevõtjatel, nende tulundusühistutel, maaparandusühistutel, muudel mittetulundusühingutel, põllumajandustootjast avaliku sektori asutustel ning Maaeluministeeriumi valitsusasutustel ja tema hallatavatel riigiasutustel (edaspidi *asutus*).

8.2.4.3.3.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Abikõlbliku maksumuse moodustavad

- toetatav tegevus (maaparandussüsteemi kuuluva hoone püstitamine või rajatise rajamine (ehitamine), selle rekonstrueerimine ja uuendamine maaparandusseaduse sätestatud tingimustel ja korras; põllu-ja metsamajandusmaale, põllumajanduslikele tootmishoonele juurdepääsutee ehitamine ja rekonstrueerimine;
- kavandatava tegevusega seotud projekteerimistöö ja projekteerimiseks vajalik maaparanduse uurimistöö, ehitusgeoloogiline ja geodeetiline töö, ehitusprojekti ekspertiisi tegemine, keskkonnamõju hindamisega seotud tööd, maaparandussüsteemi uuendustööde kava ja mahtude kokkuvõtva koostamine, taotluse ja selles esitatud andmeid tõendavate dokumentide koostamiseks

tellitud töö ja teenus;
- omanikujärelevalve tegemine;
- investeeringuobjekti tähistamiseks vajaliku sümboolika maksumus;
- käibemaks kui taotleja ei ole käibemaksukohustuslane.

8.2.4.3.3.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Miinimumnõuded:

- Maaparandusühistu on „Maaparandusseaduse" tähenduses maaparandusühistu.
- Põllumajandusamet saab toetust taotleda „Maaparandusseaduse" alusel kehtestatud ühiseesvoolude loetelus oleva eesvoolu või nimetatud eesvoolu rajatise uuendamiseks.

Kuivendusprojekti tuleb hinnata veepoliitika raamdirektiivi artikli 4(7) kohaselt, arvestades kavandatava tegevuse võimalike kumulatiivsete mõjudega ja pakkuda välja vastavad leevendusmeetmed.

8.2.4.3.3.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Eelistuskriteeriumid:

- esmakordsed toetuse taotlejad;
- investeeringud maaparandussüsteemi korrastamisse (eelkõige ühiseesvoolud);
- keskkonnakaitserajatiste rakendamine;
- toetuse säästlikum kasutamine (korrastatava maaparandussüsteemi/tee maksumus hektari/ km või omafinantseeringu suurem osakaal).

Potentsiaalsed taotlejad ja toetatavad tegevused jagatakse nelja erinevasse gruppi, millele määratakse eraldi iga-aastased eelarved ja mille kohta koostatakse erinevad hindamiskriteeriumid ja hindamistulemuste alusel ka eraldi taotluste paremusjärjestused.

Need neli gruppi on:

• mittetulundusühingutest taotlejad (sh põllumajandustootjast avaliku sektori asutused);
• ettevõtjatest taotlejad;
• „Maaparandusseaduse" alusel kehtestatud ühiseesvoolude loetelus olevate eesvooludega seotud investeeringud;
• asutuste maaparandusalased investeeringud.

8.2.4.3.3.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetuse määrad

- Maaparanduse investeeringute toetusemäär eesvoolu ja keskkonnakaitserajatiste investeeringutele on 90%, reguleeriva võrgu investeeringutele 80% abikõlblike investeeringute summast.
- „Maaparandusseaduse" alusel kehtestatud ühiseesvoolude loetelus olevate eesvoolude või nimetatud eesvoolu rajatise uuendamise ning põllumajandustootjast avaliku sektori asutuste ja asutuste maaparandusalaste investeeringute toetusmäär on 100%.
- Põllumajandusmaale, erametsamaale ja põllumajanduslikele tootmishoonetele juurdepääsu tagavatele investeeringutele on toetusemäär 75% abikõlblikest kuludest.

- Minimaalne võimalik toetuse määr on 15%.

Maksimaalne toetussumma

- Maaparanduslikeks tegevusteks kokku võib avaliku sektori toetus ühe taotleja kohta ulatuda 520 000 euroni kogu programmiperioodil.
- Riigi poolt korrashoitavatele eesvooludele ja asutustele otsustatakse maksimaalne toetussumma eelarve koostamise etapis.
- Erateede investeeringute korral võib avaliku sektori toetus ühe taotleja kohta ulatuda 30 000 euroni aastas, ületamata kogu programmperioodil 60 000 eurot.

8.2.4.3.3.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.4.3.3.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R1: Hankeprotsessid; R2: Kulude mõistlikkus; R3: Kontrollisüsteem; R4: Riigihanked (Riigihangete läbiviimise risk võib esineda ühiseesvoolude, mille valgaala on üle 10 km2 toetatavate tegevuste puhul, kuna toetuse saaja on avaliku sektori asutus, kellel on seadusest tulenev kohustus korraldada riigihankeid; R7: Läbipaistev taotlusprotsess; R8: IT-süsteemid; R9: Alusetud maksed.

8.2.4.3.3.9.2. Leevendusmeetmed

Riskide tase on madal, kuna nende maandamiseks sätestatakse tegevuse liigi riigisisestes õigusaktides täpsemad tingimused ja korrad.
R1: Hankeprotsessid- toetuse rakendusmääruses sätestatakse hankeprotseduuride reeglid, mille abil tagatakse rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning olemasolevate konkurentsitingimuste efektiivne ärakasutamine
R2: Kulude mõistlikkus- hankeprotseduuridest kinnipidamine ning nõuded abikõlblike kulude põhjendatuse, üksikasjalikkuse ning majandusliku otstarbekuse kohta aitavad kaasa kulude mõistlikkuse printsiibi järgimisele.
R3: Kontrollisüsteem; meetme rakendamise eest vastutavate asutuste (korraldusasutus, makseasutus, sertifitseerimisasutus) poolt väljatöötatud protseduurid ning vajalikud auditid aitavad kaasa sellel, et kontrollsüsteem oleks toimiv ja tõhus
R4: Riigihanked- riigihangete seaduse rakendajale on abiks e-riigihangete keskkond eesmärgiga pakkuda mugavat töökeskkonda riigihangete korraldamiseks. Riigihanke nõuete täitmise üle teostatakse riiklikku järelevalvet.
R7: Läbipaistev taotlusprotsess- meetmete väljatöötamine on toimunud kaasavalt, meetmete pakutavaid võimalusi on sotsiaalpartneritele tutvustatud ning toetuste taotlemisega seotud dokumendid on avalikult kättesaadavad. Samuti saab maandavaks tegevuseks lugeda taotlejate teadlikkuse tõstmist (infopäevad, koolitused).
R8: IT-süsteemid- toetuste taotlemise, hindamise, järelevalve ja kontrollide edendamiseks ning tõhustamiseks kasutatakse erinevad andmebaase ja IT-süsteeme
R9: Alusetud maksed- toetuste alusetute maksete ennetamist ning avastamist aitab tagada toimuv kontrollisüsteem, mida toetavad vastavad IT-süsteemid, vihjetelefon, kohapealsed kontrollid.

8.2.4.3.3.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.4.3.3.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.4.3.3.11. Tegevust puudutav teave

Mittetootlike investeeringute määratlus

Ühisinvesteeringute määratlus

Integreeritud projektide määratlus

Määratleda ja kindlaks määrata rahastamiskõlblikud Natura 2000 alad ja muud rahastamiskõlblikud suure loodusliku väärtusega alad

Kirjeldus toetuse suunamisest põllumajandusettevõtetele vastavalt SWOT-analüüsile, mis on tehtud seoses määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 5 punktis 2 osutatud prioriteediga

Ei kohaldu.

Loetelu liidu õigusega ettenähtud uutest nõuetest, mille täitmiseks võib vastavalt määruse (EL) 1305/2013 artikli 17 lõikele 6 anda toetust

Vajaduse korral delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artikli 13 punkis c osutatud energiatõhususe miinimumnõuded

Vajaduse korral delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artikli 13 punktis e osutatud piirmäärade määratlused

8.2.4.3.4. 4.4 - Kiviaia taastamise toetus

Allmeede:

- 4.4 – Toetus põllumajanduslike keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamisega seotud mittetootlike investeeringute jaoks

8.2.4.3.4.1. Tegevusliigi kirjeldus

Kiviaia taastamise toetuse taotleja peab täitma järgmisi nõudeid:

- Kiviaeda võib taastada vaid kohta, kus sama tüüpi põllupiirde kunagine asukoht on visuaalselt tuvastatav;
- Kive on keelatud võtta seadusega kaitse all olevatelt objektidelt;
- Kiviaia kõrgus peab olenevalt piirkonnast olema vähemalt 60 cm ning kiviaia laius peab olema piirkonnale omane.
- Toetuse saaja peab tagama taastatud kiviaia säilimise vähemalt viie aasta jooksul arvates viimase toetusosa väljamaksmisest.
- Toetust võib taotleda vähemalt 5 meetri pikkuse aia taastamiseks.

8.2.4.3.4.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse standardiseeritud ühikuhindade vormis.

8.2.4.3.4.3. Seosed muude õigusaktidega

Ei kohaldu.

8.2.4.3.4.4. Toetusesaajad

Toetust võib taotleda füüsiline isik, juriidiline isik, seltsing ja muu isikute juriidilise isiku staatuseta ühendus.

8.2.4.3.4.5. Rahastamiskõlblikud kulud

8.2.4.3.4.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Toetust kiviaia taastamiseks võib taotleda vaid piirkonnas, kus kiviaiad on traditsiooniliselt esinenud. Toetatakse põllumajandusmaal asuvaid või sellega piirnevaid kiviaedu, metsamaal asuvate kiviaedade taastamist ei toetata.

Vähemalt 80% taastatavast kiviaiast asub põllumajandusmaal või piirneb vähemalt 80% ulatuses põllumajandusmaaga, kus kasvatatakse toetuse taotlemise aastal põllumajanduskultuuri või mida on hooldatud, kasutades selliseid agrotehnilisi võtteid, mis välistavad ebasoovitava taimestiku leviku ning

võimaldavad seda maad ilma lisakuludeta järgmisel kasvuperioodil põllumajandusliku tegevusega tegelemiseks kasutusele võtta. Eelpool nimetatud kiviaia põllumajandusmaaga piirnemise korral asub kiviaed põllumajandusmaa piirist kuni viie meetri kaugusel ning kiviaia ja põllumajandusmaa piiri vaheline ala on kaetud pinnase või taimkattega.

8.2.4.3.4.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Hinnatakse kõrgemalt neid taotlusi, mille mis käsitlevad kiviaia rajamist maa-ala kõrvale, mille kohta on taotletud keskkonnatoetusi või mis on kaetud kultuurimälestiste riiklikusse registrisse.

8.2.4.3.4.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetust kiviaia taastamise eest makstakse olenevalt kiviaia kõrgusest (ja püstuvusest tingituna ka laiusest) kahes grupis:

- 60–90 cm kõrguse kiviaia taastamise eest 16 eurot meetri kohta;
- üle 90 cm kõrguse kiviaia taastamise eest 25 eurot meetri kohta.

8.2.4.3.4.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.4.3.4.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Meetme rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R1 (Hankeprotsessid); R2 (kulude mõistlikkus), R3 (kontrollisüsteem) - risk võib seisneda selles, et kiviaed taastatakse kohta, kus see ei ole traditsiooniliselt esinenud; R7 (Läbipaistev taotlusprotsess); R8 (IT-süsteemid) - risk võib seisneda selles, et taotlemisel tehakse vigu; R9 (Alusetud maksed)

8.2.4.3.4.9.2. Leevendusmeetmed

R1: Antud tegevuse liigi puhul ei ole asjakohane.

R2: Toetusmäär on välja arvutatud ühikumäärana taastatava kiviaia meetri kohta. Aluseks on võetud keskmine tööjõukulu, taastamistööde maksumus (sh taastamisele eelnevad tegevused nt kiviaia võsast puhastamine) ja lisakulud.

R3: Kontrollisüsteem on paika pandud ja enne väljamakse tegemist kontrollitakse tehtud investeeringu objekti veendumaks, et tehtud töö ja kulutused oleks abikõlblikud. Riski maandamiseks kaasab PRIA eksperdi. Taotleja ja kavandatava tegevuse nõuetele vastavuse kontrollimisel määrab ekspert sealhulgas ka piirkonnale iseloomuliku kiviaia tüübi, visandab kiviaia läbilõike joonise ning otsustab kiviaias või kiviaia ja põllumajandusmaa piiri vahelisel alal puude ja põõsaste olemasolu korral nende allesjätmise või eemaldamise.

R7: Antud tegevuse liigi puhul ei ole asjakohane.

R8, R9: Riskide maandamiseks on olemas IT süsteemid ja andmebaasid, mis võimaldavad toetuste taotlemist, infovahetust ja kontrollide teostamist. Taotlustel vigade vältimiseks on võimalus esitada taotlused elektroonselt. Samuti teavitatakse taotlejaid nii toetusõiguslikkuse nõuetest kui toetuse saamise nõuetest maakondlikel infopäevadel ning koostatakse juhendmaterjal „Abiks taotlejale“. Riski maandamiseks on välja töötatud IT-süsteemi selgitavad juhendid, mis on kõigile taotlejatele läbi interneti

kättesaadavad.

8.2.4.3.4.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.4.3.4.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

Toetusega kompenseeritakse osaliselt (vastavalt 50 ja 55%-liselt) kiviaia taastamiseks vajalik tööjõukulu, mis on 16 eurot 60–90 cm kõrguse ja 25 eurot üle 90 cm kõrguse kiviaia meetri kohta.

8.2.4.3.4.11. Tegevust puudutav teave

Mittetootlike investeeringute määratlus

Ühisinvesteeringute määratlus

Integreeritud projektide määratlus

Määratleda ja kindlaks määrata rahastamiskõlblikud Natura 2000 alad ja muud rahastamiskõlblikud suure loodusliku väärtusega alad

Kirjeldus toetuse suunamisest põllumajandusettevõtetele vastavalt SWOT-analüüsile, mis on tehtud seoses määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 5 punktis 2 osutatud prioriteediga

Ei kohaldu.

Loetelu liidu õigusega ettenähtud uutest nõuetest, mille täitmiseks võib vastavalt määruse (EL) 1305/2013 artikli 17 lõikele 6 anda toetust

Vajaduse korral delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artikli 13 punkis c osutatud energiatõhususe miinimumnõuded

Vajaduse korral delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artikli 13 punktis e osutatud piirmäärade määratlused

8.2.4.4. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.4.4.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

8.2.4.4.2. Leevendusmeetmed

8.2.4.4.3. Üldhinnang meetme kohta

8.2.4.5. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

Ei kohaldu.

8.2.4.6. Meedet puudutav teave

Mittetootlike investeeringute määratlus

Mittetootlike investeeringutena toetatakse kiviaedade taastamist (vt. tegevuse liik 4.4).

Ühisinvesteeringute määratlus

Kollektiivsed investeeringud on toetatavad tegevuse liigi 4.2 raames uute töötlemisüksuste rajamisse tehtavate investeeringude (suurprojektid) puhul (vt. vastav kirjeldus).

Integreeritud projektide määratlus

Antud meetme raames ei toetata integreeritud projekte.

Määratleda ja kindlaks määrata rahastamiskõlblikud Natura 2000 alad ja muud rahastamiskõlblikud suure loodusliku väärtusega alad

Ei ole antud meetme kontekstis asjakohane.

Kirjeldus toetuse suunamisest põllumajandusettevõtetele vastavalt SWOT-analüüsile, mis on tehtud seoses määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 5 punktis 2 osutatud prioriteediga

Loetelu liidu õigusega ettenähtud uutest nõuetest, mille täitmiseks võib vastavalt määruse (EL) 1305/2013 artikli 17 lõikele 6 anda toetust

Ei ole antud meetme kontekstis asjakohane.

Vajaduse korral delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artikli 13 punkis c osutatud energiatõhususe miinimumnõuded

Täpsemad nõuded biomassist bioenergia tootmise efektiivsusnäitajate ning bioenergia tootmiseks kasutatavate sisendite kohta, mis on kooskõlas Komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse ülemineku sätted, artikli 13 punktidega c ja e, kehtestab põllumajandusminister määrusega.

Vajaduse korral delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artikli 13 punktis e osutatud piirmäärade määratlused

Täpsemad nõuded biomassist bioenergia tootmise efektiivsusnäitajate ning bioenergia tootmiseks kasutatavate sisendite kohta, mis on kooskõlas Komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse ülemineku sätted, artikli 13 punktidega c ja e, kehtestab põllumajandusminister määrusega.

8.2.4.7. Muud meetme mõistmiseks ja rakendamiseks tähtsad märkused

Käesoleval hetkel ei ole Eestis ühtegi puu- ja köögiviljasektori tootjaorganisatsiooni. Kui programmiperioodi jooksul peaks Eestis tekkima mõni puu- ja köögiviljasektori tootjaorganisatsioon, tahab PRIA kui ÜPP toetusskeemide makseagentuur, et puu- ja köögiviljasektori rakenduskavade raames toetust saanud tegevusi ei topeltrahastataks käesoleva meetme raames.

8.2.5. M05 – Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine (artikkel 18)

8.2.5.1. Õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, artikkel 18

8.2.5.2. Meetme üldkirjeldus, sh selle sekkumisloogika ning panus sihtvaldkondades ja valdkondadevaheliste eesmärkide saavutamisse

Loomataudiks loetakse looma haigus, mis on põhjustatud bioloogiliste haigusetekitajate poolt ja võivad kas otseselt või keskkonna vahendusel kanduda ühelt loomalt teisele, loomalt inimesele ja vastupidi. Samuti loetakse loomataudiks ka selline loomade massiline haigestumine, mida põhjustaval teguril puudub omadus üle kanduda.

Loomataudi kahtluse või diagnoosimise korral võib Veterinaar- ja Toiduamet kohaldada loomataudi leviku tõkestamiseks loomatauditõrje eeskirjas või asjakohases Euroopa Liidu õigusaktis sätestatud või Rahvusvahelise Episootiate Büroo põhimõtete, meetodite, soovituste ja juhendite kohaseid kitsendusi.

Loomataudi puhkemisel kehtestatakse taudipunktis karantiinitingimused ning ohustatud tsoonis ja järelevalvetsoonis rakendatakse kitsendused arvestusega, et igasugune risk haiguse levikuks oleks välistatud. Loomakasvatajatele ja lihakäitlemisettevõtjatele tähendab see läbi lisakulutuste ja kauplemise piirangute majanduslikku kahju.

2014. a septembris diagnoositi Eestis sigade aafrika katk metssigadel, mis on pingestanud meie seakasvatussektorit. Taudi leviku tõkestamiseks on taudistunud alal asuvatele ettevõtetele kehtestatud piirangud elussigade, sealiha ja sealihast valmistatud toodetega kauplemisel.

Eestis kasvatatakse rohkem kui 380 000 siga 900-s majapidamises. Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juhil on epidemioloogilise uurimise tulemuse põhjal või kui eeldatav taudipunkt asub kõrge intensiivsusega seakasvatuse piirkonnas, taudi leviku vältimiseks õigus kehtestada lisakitsendusi. Näiteks võib osutuda kõrgendatud taudiohu korral loomataudi ära hoidmiseks viia läbi ennetav tapmine loomafarmides. Sellistele seakasvatajatele võiks edaspidi pakkuda toetuse võimalust põllumajandustootmise suuna muutmiseks.

Metssigade populatsioonis levinud sigade aafrika katk on suureks ohuallikaks meie hobitalunikele, kelle poolt tagatavad bioohutusmeetmed ei pruugi olla nii tulemuslikud, kui suurtootjatel. See omakorda võib soodustada taudi levikut teistele farmidele kui ka metssigadele. Eestis on 600 majapidamist, kus peetakse kuni 10 siga.

Arvestades ohtliku taimekahjustaja leviku riski ning võimaliku saastumise ulatuslikkust on oluline toetada ka taimekasvatajatest põllumajandustootjaid ohtliku taimekahjustaja diagnoosimise korral nende tootmispotentsiaali taastamisel, et säilitada tootjate konkurentsivõimet.

Ettevõtja võib investeeringu tootmispotentsiaali taastamiseks olla teinud ka enne toetuse taotluse esitamist.

Meede on programmeeritud sihtvaldkonna 3B alt ning panustab täiendavalt sihtvaldkonda 2A.

8.2.5.3. Toetuse ulatus, tase, tingimustele vastavad toetusesaajad ja vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika, jaotatud vajaduse korral allmeetmete ja/või tegevusliikide kaupa Iga tegevusliigi puhul täpsustada rahastamiskõlblikud kulud, rahastamiskõlblikkuse tingimused, kohaldatavad summad ja toetusmäärad ning valikukriteeriumide määramise põhimõtted

8.2.5.3.1. Ohtlike taimekahjustajate ja loomahaiguste korral kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine

Allmeede:

- 5.2. Toetus investeeringuteks, mille eesmärk on teha korda loodusõnnetuses, ebasoodsates ilmastikutingimustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusmaa ning taastada tootmise potentsiaal

8.2.5.3.1.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetatakse ohtlike taimekahjustajate ja loomahaiguste esinemisel ettevõtte põllumajandusliku tootmispotentsiaali taastamist.

8.2.5.3.1.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse tegelikult tehtud ja välja makstud abikõlblike kulude hüvitamise vormis.

8.2.5.3.1.3. Seosed muude õigusaktidega

Ei kohaldu.

8.2.5.3.1.4. Toetusesaajad

Toetust antakse põllumajandusettevõtjale, kes vastab järgmistele miinimumnõuetele:

- on põllumajandusliku majandustegevusega tegelenud vähemalt ühe majandusaasta;
- tema omatoodetud põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulu on taotlemisele eelneval majandusaastal ületanud 4 000 eurot ja moodustanud üle 50% kogu müügitulust;
- kui toetust taotleb põllumajandusettevõtja, kes tegeleb hobusekasvatusega, peab ta olema tegelenud hobusekasvatusega vähemalt ühe majandusaasta ning tema omatoodetud põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete ning hobusekasvatusega seonduvate teenuste müügitulu on taotlemisele eelneval majandusaastal ületanud 4 000 eurot ja moodustanud üle 50% kogu müügitulust, sh põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulu peab moodustama vähemalt 30% kogu müügitulust;
- täidab keskkonna- toiduhügieeni- ja loomade heaolu nõudeid;
- on majanduslikult jätkusuutlik.

8.2.5.3.1.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Toetatakse ohtlike taimekahjustajate ja loomahaiguste poolt kahjustatud ettevõtte põllumajandusliku

tootmispotentsiaali taastamiseks vajalike järgmiste tegevuste tegemist:

- elusloomade ostmine;
- mitmeaastaste taimede ostmine.

Toetatava tegevuse osaks võib olla ka:

- ehitiste desinfitseerimine;
- masinate ja seadmete desinfitseerimine;
- pinnasest haigustekitajate tõrjumine.

Ettevõtjale ohtlike taimekahjustajate või loomahaiguse tõttu saamata jäänud tulu ei kompenseerita. Samuti ei maksta toetust nende taimede ja loomade ostmise kohta, mis kuuluvad hüvitamisele kindlustuslepingu alusel.

Toetuse andmisel jälgitakse, et ohtliku taimekahjustaja või loomahaiguse diagnoosimise tõttu riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest makstud toetuse korral ei toimuks kulude liigset hüvitamist.

Sigade Aafrika katkuga nakatunud farmides korraldas Veterinaar- ja Toiduamet (VTA) loomade hukkamise ja hukkunud või hukatud loomade kõrvaldamise. Samuti viis VTA läbi nakkusega kokku puutunud pindade desinfitseerimise. Kuna tegemist on eriti ohtliku loomataudi leviku vältimiseks bioohutusmeetmete rakendamisega, siis nimetatud tegevuste kulud kompenseeris riik. Lisaks oli võimalik ettevõtjal, kelle farm nakatus, toetust taotleda VTAst ettekirjutuse alusel tapetud, sealhulgas kontrolltapetud, hukatud ning loomataudi tõttu hukkunud looma ning ettekirjutuse alusel hävitatud seadme, sööda ja pakkematerjali eest. Nimetatud kulud kompenseeriti Komisjoni määruse (EL) nr 652/2014 artikli 6 punkti 1 alusel. Käesoleva toetuse ja komisjoni määruse (EL) nr 652/2014 artikkel 6 punkti 1 alusel antud toetuse eesmärk ja toetatav kulu on erinevad, mistõttu nende toetuste kumuleerimine ei ole põhjendatud. Komisjoni määruse (EL) nr 652/2014 artikli 8 alusel on toetatav peamiselt tapetud või hukkunud loomade väärtuse hüvitamine. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 raames antava toetuse eesmärk on toetada ettevõtja toetuspotentsiaali taastamist, mida MAKi raames on kavas teha läbi uute loomade ostu toetamise. Ettevõtja ei oma sealjuures kohustust jätkata tegutsemist seakasvatajana, vaid võib taastada oma tootmispotentsiaali ka muus põllumajanduslikus valdkonnas.

Ülekompenseerimise vaatlemise raames on arvestatud, et käesoleva toetusega luuakse ettevõtjale paremad võimalused majandustegevuse taaskäivitamiseks või tootmisvõimsuse taastamiseks olukorras, kus ettevõtjal on pärast loomade või taimede hävitamist ja enne uuesti tootmistegevuse alustamist ning uue täisväärtusliku müügitulu saamist lisaks täiendavatele investeeringutele vajadus tasuda ka püsikulusid (nt tööjõukulud) ja muid varasemalt võetud kohustusi (nt laenud ja liisingud). Arvestades, et ettevõtja ei saa käesoleva toetusega seotud kuludeks mujalt toetust ning senise majandustegevuse lõppemise või märkimisväärse vähenemisega säilivad ettevõtjal püsikulud, siis ei ole alust eeldada ülekompenseerimise toimumist.

8.2.5.3.1.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Ettevõtte tootmispotentsiaali taastamiseks antakse toetust kui Veterinaar- ja Toiduamet või

Põllumajandusamet on kinnitanud, et taime- või loomakahjustus on esinenud, ning et see õnnetus või nõukogu direktiivi 2000/29/EÜ kohaselt vastu võetud meetmed taimehaiguse või kahjuripuhangu likvideerimiseks või selle leviku piiramiseks on hävitanud vähemalt 30% ettevõtte kahjustatud valdkonna põllumajanduslikust potentsiaalist.

Ettevõtja peab olema tegev vähemalt taotluse esitamisele järgneva majandusaasta jooksul ning tegelema omatoodetud põllumajandustoodete tootmise või nende toodete töötlemisega.

8.2.5.3.1.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Ei kohaldu

8.2.5.3.1.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Maksimaalne toetuse määr on 100% abikõlbliku kulu maksumusest. Sama loomataudi või sama taimekahjustaja esinemise korral on maksimaalne toetuse summa ühe toetusesaaja kohta 250 000 eurot programmiperioodi jooksul.

8.2.5.3.1.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.5.3.1.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R1 (Hankeprotsessid), R2 (Kulude mõistlikkus), R3 (Kontrollisüsteem), R7 (Läbipaistev taotlusprotsess), R8 (IT-süsteemid), R9 (Alusetud maksed).

8.2.5.3.1.9.2. Leevendusmeetmed

Riskide tase on madal, kuna nende maandamiseks sätestatakse meetme rakendusmääruses täpsemad tingimused ja kord.

R1: Hankeprotsessid - toetuse rakendusmääruses sätestatakse hankeprotseduuride reeglid, mille abil tagatakse rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning olemasolevate konkurentsitingimuste efektiivne ärakasutamine.

R2: Kulude mõistlikkus - hankeprotseduuridest kinnipidamine ning nõuded abikõlblike kulude põhjendatuse, üksikasjalikkuse ning majandusliku otstarbekuse kohta aitavad kaasa kulude mõistlikkuse printsiibi järgimisele.

R3: Kontrollisüsteem - meetme rakendamise eest vastutavate asutuste (korraldusasutus, makseasutus, sertifitseerimisasutus) poolt väljatöötatud protseduurid ning vajalikud auditid aitavad kaasa sellele, et kontrollsüsteem on toimiv ja tõhus.

R7: Läbipaistev taotlusprotsess - meetmete väljatöötamine on toimunud kaasavalt, meetme raames pakutavaid võimalusi on sotsiaalpartneritele tutvustatud ning toetuste taotlemisega seotud dokumendid on avalikult kättesaadavad. Samuti saab maandavaks tegevuseks lugeda taotlejate teadlikkuse tõstmist (infopäevad, koolitused).

R8: Infotehnoloogia süsteemid - toetuste taotlemise, järelevalve ja kontrollide edendamiseks ning

tõhustamiseks kasutatakse erinevad andmebaase ning IT-süsteeme.

R9: Alusetud maksed: toetuste alusetute maksete ennetamist ning avastamist aitab tagada toimuv toetuste rakendussüsteem, mida toetavad vastavad IT-süsteemid.

8.2.5.3.1.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.5.3.1.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.5.3.1.11. Tegevust puudutav teave

8.2.5.4. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.5.4.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

8.2.5.4.2. Leevendusmeetmed

8.2.5.4.3. Üldhinnang meetme kohta

8.2.5.5. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

Ei kohaldu.

8.2.5.6. Meedet puudutav teave

8.2.5.7. Muud meetme mõistmiseks ja rakendamiseks tähtsad märkused

8.2.6. M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)

8.2.6.1. Õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, artikkel 19

8.2.6.2. Meetme üldkirjeldus, sh selle sekkumisloogika ning panus sihtvaldkondades ja valdkondadevaheliste eesmärkide saavutamisse

Meetme raames rakendatakse kolme tegevuse liiki: "Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine", "Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine" ning "Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas".

Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine

Majapidamiste juhtide vanuseline koosseis ei ole tasakaalus. Kui 2005. aastal oli 34-aastaste ja nooremate majapidamiste juhtide osatähtsus 7,0%, siis 2007. aastal ainult 5,2%, mis 2013. aastaks tänu toetusmeetmele suurenes kuni 7,5%-ni. 65-aastaste ja vanemate osatähtsus oli eespool nimetatud aastatel vastavalt 28,4%, 31,1% ja 30,4%.

Ebasoodne põllumajandusettevõtjate vanuseline struktuur on 2007. aastaga võrreldes (alla 35-aastaste ja 65-aastaste ning vanemate suhe 0,17) mõnevõrra paranenud ja 2013. aasta põllumajanduse struktuuriuuringu andmetel oli alla 35-aastaste juhtide suhe vanematesse suurenenud 0,25-ni, kuid noorte osatähtsus jääb jätkuvalt ebarahuldavaks. Kolmandikku väikemajapidamistest[1] (standardtoodanguga alla 8000 euro) juhivad vähemalt 65-aastased, suurmajapidamistes (standardtoodanguga 100 000 eurot või rohkem) on sellises vanuses juhte ainult 8%.

Kõigist majapidamiste juhtidest on ainult 26%-l täielik põllumajanduslik ettevalmistus ja 14%-l põllumajanduslik põhiettevalmistus ning ainult praktilise kogemusega on 60% juhtidest.

Oluline osa majapidamiste juhtide vanuselise struktuuri paranemises on MAK 2007-2013 raames rakendatud noorte põllumajandustootjate toetusmeetmel. Toetusmeetme üheks põhinõudeks on taotleja põllumajanduslik ettevalmistus (haridus ja töökogemus). Aastate 2007-2013 jooksul toetust saanud noortest põllumajandustootjatest on põllumajanduslik ettevalmistus 75%-l, nendest pooltel kõrgem haridus. Veerandil toetuse saajatest (25%-l) on kohustus omandada põllumajanduslik haridus 36 kuu jooksul.

MAK 2007-2013 vahehindaja “Ernst&Young“ hinnangul on noorte põllumajandustootjate toetusmeede soodustanud erialase pädevusega ja töökogemusega noorte siirdumist põllumajandusettevõtlusesse. Toetuse valdkondlik jaotus on mitmekesine ning noored põllumajandusettevõtjad on saanud tänu toetusele ettevõtlust arendada erinevates põllumajanduse valdkondades. Tänu toetusele tuuakse põllumajandussektorisse täiendavat teadmist, kompetentsi ning ettevõtlusinitsiatiivi, mis mõjutab positiivselt põllumajandussektori struktuurset kohanemist ja arengut. Seega saab kokkuvõtvalt järeldada, et meetme rakendamisel on toetatud valdkonnapõhiseid eesmärke. Eesti Maaülikooli uuringu kohaselt on toetust saanud noored ettevõtjad konkurentsivõimelised, hea erialase pädevusega, teadmistehimulised ja ettevõtlikud ning orienteeritud koostööle.

Arvesse võttes, et toetusmeetme rakendamise tulemused on positiivsed ja noorte majapidamisjuhtide osakaal on ebapiisav, tuleb uuel programmperioodil senisest suuremal määral soodustada põllumajandusalase haridusega ja töökogemusega noorema juhtide põlvkonna osalemist põllumajandustootmises.

Noorte põllumajandustootjate toetusmeetme väljatöötamisel on lähtutud noorte põllumajandusliku ettevalmistusega põllumajandustootjate iga-aastase osatähtsuse 2%-lise suurendamise vajadusest. Ühtlasi toetab meede noori põllumajandustootjaid täiendavate investeeringute tegemisel, mille vajadus tuleneb uute masinate ja tehnoloogiate rakendamisest, kehtivatest nõuetest veterinaaria, taimetervise, loomade heaolu, hügieeni ja keskkonna valdkonnas.

Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine

Statistikaamet käsitleb põllumajandusliku majapidamisena neid majapidamisi, mis kasutavad vähemalt 1 ha põllumajandusmaad või kus toodetakse põllumajandussaadusi peamiselt müügiks. Selliste põllumajanduslike majapidamiste arv on vähenenud aastatel 2005-2010 29%. Aastatel 2011–2013 vähenes põllumajanduslike majapidamiste arv veel 2%. 2005. aastal oli põllumajanduslikke majapidamisi 27 747 ja 2010. aastal 19 613 ning 2013. aastal 19 186.

Põllumajanduslikest majapidamistest oli äriregistris 2013. aasta 31. detsembri seisuga registreeritud 17 854 põllumajandus-, kalapüügi- ja metsamajandusettevõtet, sh füüsilisest isikust ettevõtjaid 11 170 (63%), juriidilisi isikuid 6 106, mittetulundusühistuid 575 ja sihtasutusi 3.

Lisaks iga-aastasele põllumajanduslike majapidamiste statistilisele vaatlusele viiakse üle kahe aasta läbi ka majapidamiste struktuuri uuringuid, kus andmete kogumise objektiks on nö professionaalsed ettevõtjad. Ettevõtjaid, kes põhilise osa oma sissetulekutest said põllumajanduslikust tootmisest on ligi 7600 (2010.a). Nendest ligi poolte ettevõtjate aastane müügitulu oli vahemikus 4000–14 000 eurot. FADN andmebaasi alusel on Eestis põllumajandustootjaid 8074 (2012.a). Nendest kolmandik ehk 2510 ettevõtjat on aastase müügituluga vahemikus 4000–14 000 eurot.

Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskuse poolt 2011. aastal läbiviidud uuringu kohaselt on mahepõllumajanduslik tootmine võrreldes tavatootmisega vähem efektiivsem , millest on põhjendatud investeeringute teostamisel mahepõllumajanduslikku toomisviisi omavate tootjate eelistamine.

Põllumajandustootjate konkurentsivõime üheks näitajaks on põllumajandustoodete isevarustatuse tase. Konkurentsivõimeline tööstusharu on jätkusuutlikult võimeline omandama ja säilitama turuosa nii kodumaisel kui rahvusvahelisel turul . Statistitikaameti andmete kohaselt oli Eestis linnuliha isevarustatuse tase 59% (2011.a), munadel 67% (2011.a), köögiviljal 67% (2012.a), puuviljal ja marjadel 10% (2012.a) ning meel 75% (2012.a). Lisaks ei toodeta Eestis arvestatavas koguses müügiks küülikuliha.

Mitmekesise põllumajandusettevõtete struktuuri säilitamise seisukohast on oluline, et ka väiksemahuline põllumajandustootmine säiliks. 2012. aasta FADN andmete alusel moodustavad väiksemad tootjad müügituluga 4000–14 000 eurot sektori ettevõtet arvust 31%, müügitulu ja kogutoodang osakaal vastavalt 3% ja 4%. Kuigi viimaste aastate FADN andmed näitavad väiksemate põllumajandusettevõtjate tulemuste paranemist, on tootlikkuse näitajad väiksematel põllumajandusettevõtjatel oluliselt madalamad võrreldes suuremate põllumajandusettevõtjatega. Selleks, et parandada väiksemate põllumajandusettevõtjate tulemuslikkust, on välja töötatud eraldi toetus väiksematele põllumajandusettevõtjatele.

Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas

Olulist rolli maaettevõtluse arenguprotsessis mängib see, et maamajandus ei ole enam pelgalt põllumajandus. Nii primaarsektori ettevõtete osakaal kui ka tööhõive on kahel viimasel kümnendil märgatavalt vähenenud. 2013. aasta seisuga moodustas maa-asulates põllumajanduse, metsanduse ja kalanduse valdkonnas hõivatute osatähtsus kõigist maapiirkonna tegevusaladest 11,4%, samas 2004. aastal oli vastav osatähtsus 18% ja 1990-ndate aastate alguses 56%. Tulenevalt primaarsektori hõive kokkutõmbumisest sõltub maapiirkondade (majanduslik) areng suurel määral maaettevõtluse mitmekesisusest ja uute töökohtade kättesaadavusest. Üheks peamiseks maamajanduse arendamise võimaluseks on maaettevõtluse mitmekesistamine mittepõllumajandusliku tegevuse suunas, kaasates seejuures ka rohkem linnadest tulevaid investeeringud. Eesti ettevõtlusest moodustavad 93% mikroettevõtjad, 82% on neid mikroettevõtjaid, kes tegelevad mittepõllumajandusliku ettevõtlusega. Lisaks mittepõllumajanduslikele mikroettevõtjatele on majandustegevuse mitmekesistamise puhul oluline sihtgrupp ka põllumajandusettevõtjad. 2013. aasta põllumajanduse struktuuriuuringu andmetel oli Eestis 19 186 põllumajanduslikku majapidamist.

Teatud ulatuses on maapiirkondade ettevõtlus juba mitmekesistunud ja arenenud. Statistikaameti andmetel on mittepõllumajanduslike ettevõtete osakaal kõikide maapiirkonna ettevõtete hulgas perioodil 2004–2013 kasvanud 52%-lt 71%-ni. Lisaks tegeleb 13% põllumajanduslikest majapidamistest mittepõllumajanduslike tegevustega põhitegevuse kõrvalt (2007. aastal oli vastav näitaja 8,3% ning EL keskmine 9,9%). Maa-asulate sekundaar- ja tertsiaarsektorite ettevõtetes hõivatute osatähtsus oli 2013. aastaks tõusnud kokku juba 89%ni (2004. aastal oli vastav näitaja 82%)[2]. Kohaliku toorme väärindamisega seotud tegevused, sh erinevad nišitooted ning kultuuri- ja turismimajandus, on nende valdkondade näideteks, milles mitmed väiksemad maaettevõtted on juba praegu oma tegevuse mitmekesistamise ja arendamise edukust tõestanud. Maapiirkonnad jäävad ka edaspidi sõltuma edukatest põllumajandus- ja väikeettevõtetest ning nišimajandusest. Seejuures kaugemate maapiirkondade edukamad tootmised on üha enam sunnitud kohanduma rohkem ka innovatsioonile orienteeritud ekspordile. Maapiirkonnad küll omavad suurel hulgal majanduslikku potentsiaali, kuid tihtilugu ei ole see efektiivselt maapiirkonna majandusliku arengu ja sealse ettevõtluse mitmekesistamise jaoks kasutusele võetud ning tööpuudus tervikuna on perifeersetes maapiirkondades tulenevalt sellest endiselt kõrge. Seetõttu ongi vaja jätkuvalt tegeleda Eesti maapiirkondades põllumajandus- ja muu maaettevõtjate tegevuse mitmekesistamisega.

Tegevuse liigi "Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine" üldeesmärgiks on noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamise hõlbustamine ja põlvkondade vahetusele kaasaaitamine põllumajanduses ning kaasaegsete teadmistega ja kogemustega põllumajandustootjate jätkusuutliku vanuselise struktuuri kujundamisele kaasaaitamine, spetsiifilisteks eesmärkideks noorte põllumajandustootjate abistamine põllumajandusliku majapidamise sisseseadmisel, noorte põllumajandustootjate ettevõtte edaspidine struktuuriline kohandamine, tööhõive võimaluste laiendamine noortele ning noorte põllumajandustootjate erialase pädevuse ja töökogemuse suurendamine. Lisaks sihtvaldkonnale 2B, mille alt tegevuse liik on programmeeritud, panustab ta ka sihtvaldkonda 2A, 5C ja 6A. Tegevuse liigi „Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine“ üldeesmärgiks on mitmekesise põllumajandusettevõtete struktuuri säilimisele kaasaaitamine, spetsiifilisteks eesmärkideks väikeste põllumajandusettevõtete põhivara moderniseerimine ning väikeste põllumajandusettevõtete majandusliku toimimise parandamine, samuti maapiirkonnas töökohtade säilitamine. Lisaks sihtvaldkonnale 2A ja 6A,

mille alt tegevuse liik on programmeeritud, panustab ta ka sihtvaldkonda 2B. Tegevuse liigi „Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas“ üldeesmärgiks on maapiirkonnas (eelkõige keskustest eemalejäävates piirkondades) püsiva majandusliku baasi ning sobivate ja atraktiivsete töökohtade loomise soodustamiseks maaettevõtluse mitmekesistamine ja arendamine. Maapiirkonna määratlus on toodud arengukava peatükis 8. Tegevuse liigi spetsiifilisteks eesmärkideks on põllumajandusettevõtja tegevuse mitmekesistamine mittepõllumajandusliku tegevuse suunas ning muu maaettevõtja mittepõllumajandusliku tegevuse arendamine ja mitmekesistamine. Üheks maaettevõtluse tulevikuvõimaluseks on kindlasti ka taastuvenergial, sealhulgas biogaasil, põhinevate lahenduste laialdasem kasutuselevõtt. Seepärast on tegevuse liigi raames võimalik toetust taotleda taastuvenergia kasutamiseks mõeldud investeeringute toetamiseks. Veelgi enam, tegevuse liigi raames eelistatakse päikese-, vee-, tuule- ja bioenergia tootmisega seotud investeeringuid. Lisaks sihtvaldkondadele 6A ja 5C, mille alt tegevuse liik on programmeeritud (5C osas rahastamisvahendite kaudu antava toetuse puhul), panustab ta ka sihtvaldkonda 6B.

[1] Põllumajandusloendus. 2010. http://www.stat.ee/57651
[2] Linnade ja maakonnakeskustega piirnevate alevike ja külade puhul on vastav arvnäitaja kõrgem ja äärealadel madalam.

8.2.6.3. Toetuse ulatus, tase, tingimustele vastavad toetusesaajad ja vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika, jaotatud vajaduse korral allmeetmete ja/või tegevusliikide kaupa Iga tegevusliigi puhul täpsustada rahastamiskõlblikud kulud, rahastamiskõlblikkuse tingimused, kohaldatavad summad ja toetusmäärad ning valikukriteeriumide määramise põhimõtted

8.2.6.3.1. 6.1 - Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine

Allmeede:

- 6.1 – Äriettevõtte asutamise toetus noortele põllumajandustootjatele

8.2.6.3.1.1. Tegevusliigi kirjeldus

Noorte põllumajandustootjate, kes asuvad esmakordselt tegutsema põllumajandusliku majapidamise juhina, toetamine (uue ettevõtte asutamine või ülevõetud tegutseva ettevõtte arendamine).

Toetatakse erinevaid põllumajandusliku ettevõtte arendamiseks vajalikke tegevusi. Kõik toetatavad tegevused peavad olema kajastatud ettevõtja äriplaanis. Toetuse esimese osaga tehtavate tegevuste elluviimine peab algama 6 kuu jooksul alates toetuse määramise otsuse kuupäevast ja need tegevused tuleb teostada hiljemalt 12 kuu jooksul alates toetuse andmist käsitleva otsuse kuupäevast. Toetuse teise osaga kavandatud tegevused peavad olema tehtud hiljemalt 24 kuu jooksul alates toetuse määramise otsuse kuupäevast.

8.2.6.3.1.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse kindlasummalise toetuse vormis.

8.2.6.3.1.3. Seosed muude õigusaktidega

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikkel 9 (noore põllumajandustootja kohustus vastata aktiivse põllumajandustootja definitsioonile).

Kulude rahastamiskõlblikkus määratakse kindlaks määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 alusel.

8.2.6.3.1.4. Toetusesaajad

Toetusesaajad saab jagada kahte gruppi: tegutseva põllumajandusettevõtte ülevõtjad ning uue põllumajandusettevõtte asutajad. Enamus alljärgnevatest nõuetest toetusesaajale kehtib mõlemale sihtgrupile (v. a kui ei ole eraldi välja toodud).

1) Toetust antakse aktiivse põllumajandustootmisega alustavatele füüsilistele isikutele, kes ei ole taotluse esitamise päeval vanemad kui 40 aastat ja:

a) asuvad esmakordselt tegutsema põllumajandusliku majapidamise juhina (ettevõte asutatud või üle võetud viimase 24 kuu jooksul);

b) omavad selleks teoreetilist ja praktilist ettevalmistust;

c) esitavad oma põllumajandustegevuse arendamise äriplaani;

2) Ettevõtja peab taotlemisele järgneva kalendriaasta jooksul muutuma aktiivseks põllumajandustootjaks;

3) põllumajandusliku tootmisega alustava ettevõtte äriplaanis kajastatud potentsiaalse standardkogutoodangu väärtus peab olema suurem kui 14 000 eurot või kavandatud müügitulu peab olema suurem kui 4 000 eurot (nõue kehtib ainult uue põllumajandusettevõtte asutajale).

4) kui ettevõtja võtab üle tegutseva põllumajandusettevõtte, siis tuleb toetuse saamiseks omandada põllumajandusettevõte täielikult ja taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud (täis-) aastal peab põllumajandusettevõtte põllumajanduslik müügitulu olema suurem kui 14 000 eurot, kuid mitte enam kui 500 000 eurot (nõue kehtib ainult olemasoleva põllumajandusettevõtte ülevõtjale).

5) Toetuse saajad peavad olema kantud Eesti äriregistrisse põllumajandusliku ettevõtte juhina ja osanikuna või juhina ja aktsiate omanikuna, või juhina ja ainuomanikuna.

6) Toetust saab füüsiline isik, kes vastab noore põllumajandustootja määratlusele ja kelle ettevõtlusvormiks on:

- füüsilisest isikust ettevõtja (FIE) või;
- ühe või mitme füüsilisest isikust osanikuga äriühing, mille kõik osanikud või aktsiate omanikud on samaaegselt ka juhatuse liikmed ja kõik juhatuse liikmed on osanikud või aktsiate omanikud. Komisjoni määruse (EL) nr 807/2014 artikli 2 lõikes 2 pakutavaid muid variante (noor ettevõtja koos mittenoorega, teise äriühingu kontrolli all olev ettevõtja) ei rakendata, meetme rakendamise eesmärgipärasus on tagatav selgemini kui toetada ettevõtteid, mis kuuluvaid vaid noortele.

8.2.6.3.1.5. Rahastamiskõlblikud kulud

8.2.6.3.1.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Ettevõtja loetakse põllumajandusliku tegevusega alustavaks kui:

- ettevõtja ei ole varem tegutsenud või ettevõtja aastane müügitulu omatoodetud põllumajandustoodetest või nende toodete töötlemisel saadud toodetest on igal aastal enne taotluse esitamise aastat olnud alla 4 000 euro (äriühingu puhul peavad nõuet täitma ka kõik osanikud või aktsiate omanikud); ning
- tegutseva ettevõtte ülevõtmise korral: ettevõtja on omandanud mitte rohkem kui 24 kuud enne taotluse esitamist aktiivse põllumajandustootja määratlusele vastava tegutseva põllumajandusettevõtte (aasta müügitulu omatoodetud põllumajandustoodetest või nende toodete töötlemisel saadud toodetest on üle 14 000 euro ja põllumajandusliku müügitulu osakaal ettevõtte kogu müügitulust üle 50%). Kui ettevõtja tegutses ka enne aktiivse põllumajandusettevõtte omandamist, siis on ettevõtja aastane müügitulu omatoodetud põllumajandustoodetest või nende toodete töötlemisel saadud toodetest igal varasemal aastal olnud alla 4 000 euro (äriühingu puhul peavad nõuet täitma ka kõik osanikud või aktsionärid);
- uue põllumajandusettevõtte asutamise korral: ettevõtja on esmakordselt asutanud mitte rohkem kui 24 kuud enne taotluse esitamist põllumajandusettevõtte, mille äriplaanis kajastatud potentsiaalse standardkogutoodangu väärtus on taotlemisele järgneva aasta lõpuks ja järgnevatel aastatel üle 14 000 euro. Standardtoodang arvutatakse äriplaanis kavandatud tegevuste ja põllumajanduslike andmete järgi.

Miinimumnõuded taotlejale:

- füüsilisest isikust ettevõtja või äriühingu kõik osanikud või aktsiate omanikud ei ole taotlemise hetkel vanemad kui 40 aastat;
- füüsilisest isikust ettevõtja või äriühingu kõik osanikud või aktsiate omanikud asuvad esimest korda juhtima põllumajandusettevõtet ning omavad selleks teoreetilist ja praktilist ettevalmistust. Nõutav on põllumajanduslik keskeri-, kutsekesk- või kõrgharidus või kutseseaduse § 4 lõikes 4 nimetatud „Kvalifikatsiooniraamistiku“ neljas kutsetase ning vähemalt 2-aastane töökogemus aktiivses põllumajanduslikus ettevõttes. Kui füüsilisest isikust ettevõtja või äriühingu kõik osanikud või aktsiate omanikud ei oma taotlemise hetkel nõutavat teoreetilist ja praktilist ettevalmistust, siis peab äriplaanis olema kirjeldatud, kuidas ja millal vastavus saavutatakse. Täielik vastavus nõuetele tuleb saavutada hiljemalt 36 kuu jooksul alates toetuse määramise kuupäevast.
- ettevõtja peab esitama oma põllumajandustegevuse arendamise äriplaani;
- ettevõtja peab äriplaanis kajastatud viimasel aastal muutuma aktiivseks põllumajandustootjaks (st tema müügitulu põllumajanduslikust tegevusest peab olema äriplaanis kajastatud viimasel aastal üle 4 000 euro või standardkogutoodangu väärtus üle 14 000 euro); toetuse saaja peab olema mikro- või väikese suurusega ettevõtja[1].

[1] Komisjoni soovitus nr 2003/361/EC mikro-, väike ja keskmise suurusega ettevõtete määratlemise kohta (ELT L 124,

20.5.2003, lk 36) lisa 1 alusel.

8.2.6.3.1.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Eelkõige hinnatakse järgmist:

- füüsilisest isikust ettevõtja või äriühingu osanike või aktsiate omanike pädevus ja töökogemus;
- meetme eesmärkidele, sh põlvkondade vahetumisele kaasaaitamine. Hindepunktide saamiseks peab füüsilisest isikust ettevõtja või äriühingu osanike või aktsiate omanike poolt omandatud oma vanematele või vanavanematele kuulunud põllumajandusettevõte vastama järgmistele tingimustele:
    - ettevõttes on vähemalt kolm taotlemisele vahetult eelnenud aastat tegeletud põllumajandustoodete tootmisega;
    - ettevõtte müügitulu kõigil kolmel taotluse esitamisele vahetult eelnenud aastal oli aasta kohta üle 14 000 euro, millest üle 50% moodustab tulu omatoodetud põllumajandustoodete müügist või nende töötlemisel saadud toodete müügist, kuid taotlemise aastale vahetult eelnenud aasta müügitulu kokku ei ületanud 500 000 eurot;
    - üleandja peab üleandmise ajal olema vähemalt 55-aastane;
- äriplaani realistlikkus ja majanduslik tasuvus;
- vajadusel valdkonnapõhised eelistused.

8.2.6.3.1.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetust makstakse kahes osas kokku 40 000 eurot. Toetuse konkreetne suurus sõltub iga toetuse taotleja poolt esitatud äriplaaniga kavandatud ja majanduslikult põhjendatud tegevuste maksumusest.

Toetuse esimene osa moodustab 75% ja teine osa 25% saadavast toetusest. Toetuse teise osa maksmine sõltub äriplaani nõuetekohasest rakendamisest. Toetuse viimane osa makstakse välja pärast äriplaani täielikku rakendamist.

SKP elaniku kohta oli 2013. aastal Eestis 72 % Euroopa Liidu 28 liikmesriigi keskmisest SKPst, mis tähendab, et maksimaalseks toetuse summaks ettevõtja kohta saab olla 70 000 eurot x 72/100 = 50 400 eurot. Riigisiseselt oleme kokku leppinud, et toetuse maksimaalne suurus ettevõtja kohta on 40 000 eurot.

8.2.6.3.1.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.6.3.1.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R1 (Hankeprotsessid); R2 (Kulude mõistlikkus); R3 (Kontrollisüsteem); R7 (Läbipaistev taotlusprotsess); R8 (IT-süsteemid); R9 (Alusetud maksed)

8.2.6.3.1.9.2. Leevendusmeetmed

Riskide tase on madal, kuna nende maandamiseks sätestatakse meetme rakendusmääruses täpsemad tingimused ja kord.

R1: Hankeprotsessid - toetuse rakendusmääruses sätestatakse hankeprotseduuride reeglid, mille abil tagatakse rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning olemasolevate konkurentsitingimuste efektiivne ärakasutamine.

R2: Kulude mõistlikkus - hankeprotseduuridest kinnipidamine ning nõuded abikõlblike kulude põhjendatuse, üksikasjalikkuse ning majandusliku otstarbekuse kohta aitavad kaasa kulude mõistlikkuse printsiibi järgimisele.

R3: Kontrollisüsteem - meetme rakendamise eest vastutavate asutuste (korraldusasutus, makseasutus, sertifitseerimisasutus) poolt väljatöötatud protseduurid ning vajalikud auditid aitavad kaasa sellele, et kontrollsüsteem on toimiv ja tõhus.

R7: Läbipaistev taotlusprotsess - meetmete väljatöötamine on toimunud kaasavalt, meetme raames pakutavaid võimalusi on sotsiaalpartneritele tutvustatud ning toetuste taotlemisega seotud dokumendid on avalikult kättesaadavad. Samuti saab maandavaks tegevuseks lugeda taotlejate teadlikkuse tõstmist (infopäevad, koolitused).

R8: Infotehnoloogia süsteemid - toetuste taotlemise, hindamise, järelevalve ja kontrollide edendamiseks ning tõhustamiseks kasutatakse erinevad andmebaase ning IT süsteeme.

R9: Alusetud maksed: toetuste alusetute maksete ennetamist ning avastamist aitab tagada toimuv toetuste rakendussüsteem, mida toetavad vastavad IT-süsteemid.

8.2.6.3.1.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.6.3.1.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.6.3.1.11. Tegevust puudutav teave

Määratleda väike põllumajandusettevõte, millele on osutatud määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a alapunktis iii

Määratleda ülemised ja alumised lävendid vastavalt määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 19 lõike 4 kolmandale lõigule

Toetuse saaja alumine lävend on toodud punktis "Kasusaajad".

Toetuse saamise eritingimused noorte põllumajandusettevõtjate jaoks, kui nad ei alusta tegevust põllumajandusettevõtte ainsa juhina, vastavalt delegeeritud määruse 807/2014 artikli 2 lõigetele 1 ja 2

Vastavad tingimused on toodud punktis "Kasusaajad" (nõuded äriühingule).

Teave ajapikenduse kohaldamise kohta, millele on osutatud delegeeritud määruse 807/2014 artikli 2 lõikes 3

Kui füüsilisest isikust ettevõtja või äriühingu kõik juhatuse liikmed-osanikud või aktsiate omanikud ei oma taotlemise hetkel nõutavat teoreetilist ja praktilist ettevalmistust, siis peab äriplaanis olema kirjeldatud, kuidas ja millal vastavus saavutatakse. Täielik vastavus nõuetele tuleb saavutada hiljemalt 36 kuu jooksul

alates toetuse määramise kuupäevast.

Äriplaaniga seotud nõuete kokkuvõte

Miinimumnõuded äriplaanile:

- äriplaan koostatakse käesolevaks ja järgnevaks kaheks aastaks;
- vähemalt pool äriplaanis kavandatud tegevuste maksumusest peab olema suunatud põllumajandusliku põhivara soetamiseks. Toetuse abil soetatav käibevara ja muud toetuse abil tehtavad tegevused peavad olema seotud ettevõtja põllumajandusliku põhitegevusega.
- äriplaanis tuleb kirjeldada põllumajanduslikku majapidamise esialgset olukorda, tegevuse arendamise eesmärke ning vahe- ja lõppeesmärke ning tegevuse arendamiseks vajalike meetmete üksikasju (sh keskkonnasäästlikkuse ja ressursitõhususega ning kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohandumise temaatikagaseotud üksikasjad ja vastavus arengukava lisas esitatud keskkonnaalasele seadusandlusele.), investeeringud, koolitus, nõustamine jne;
- kirjeldatakse tegevusi, mis aitavad kaasa ettevõtja majandusliku jätku-suutlikkuse tagamisele, koos tegevuste teostamise üksikasjadega;
- kui rendimaa omab tähtsust äriplaani nõuetekohase täitmise seisukohalt, siis lisatakse äriplaanile vastavad maarendilepingute või eellepingute (kavatsuste protokollide) koopiad.

Eri meetmete võimalik ühendamine läbi äriplaani, mis võimaldab noore põllumajandustootja juurdepääsu neile meetmetele

Mitmekesistamisega hõlmatud valdkonnad

Ei kohaldu.

8.2.6.3.2. 6.3 - Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine

Allmeede:

- 6.3 – Ettevõtlusega alustamise toetus väikeste põllumajandusettevõtete arendamiseks

8.2.6.3.2.1. Tegevusliigi kirjeldus

Ettevõtja peab äriplaanis ära näitama toetusega kavandatavad tegevused.

8.2.6.3.2.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse kindlasummalise toetuse vormis.

8.2.6.3.2.3. Seosed muude õigusaktidega

Ei kohaldu.

8.2.6.3.2.4. Toetusesaajad

Põllumajandusettevõtja, kes vastab järgmistele nõuetele:

- Põllumajandusettevõtja põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulu on taotlemisele vahetult eelnenud majandusaastal vahemikus 4 000–14 000 eurot. Kui toetust taotleb põllumajandusettevõtja, kes tegeleb hobusekasvatusega (EMTAK 2008, jagu A, alajagu 0143), peab ta olema tegelenud hobusekasvatusega vähemalt kaks majandusaastat ning tema omatoodetud põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete ning hobusekasvatusega seonduvate teenuste müügitulu on vahetult eelnenud majandusaastal olnud vahemikus 4 000–14 000 eurot ning moodustanud üle 50% kogu müügitulust, sh põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulu peab moodustama vähemalt 30% kogu müügitulust.
- Põllumajandusettevõtja põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulu on taotlemisele vahetult eelnenud teisel majandusaastal vähemalt 1200 eurot.

8.2.6.3.2.5. Rahastamiskõlblikud kulud

8.2.6.3.2.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

- Põllumajandusettevõtja on põllumajandusliku tootmisega tegelenud vähemalt kaks majandusaastat.
- Põllumajandusettevõtjale ei ole määratud põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamise toetust.
- Põllumajandusettevõtja esitab äriplaani. Äriplaani rakendamine peab algama kuue kuu jooksul alates toetuse maksmise otsuse kuupäevast.

8.2.6.3.2.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Eelkõige eelistatakse järgmist:

- taotleja ei ole MAK 2007–2013 meetme 1.4 „Põllumajandusettevõtete ajakohastamine“, meetme 3.1 “Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas” ja käesoleva meetme raames toetust saanud;
- taotleja põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulu osakaal kogumüügitulust on suurem;
- investeering tehakse mahepõllumajanduse valdkonnas tegutsemiseks tunnustatud ettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks;
- investeering tehakse aianduse, heintaimede seemnetootmise, köögiviljaseemnete kasvatuse, seenekasvatuse, mesinduse, seakasvatuse, linnukasvatuse, lamba- ja kitsekasvatuse või küülikukasvatuse valdkonnas tegutseva ettevõtja poolt või teeb investeeringu selline seakasvataja, kes ei jätka seakasvatuse valdkonnas tegutsemist vähemalt järgneval viiel aastal;
- taotleja, kes teeb suuremahulisema investeeringu.

8.2.6.3.2.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetussumma põllumajandusettevõtte kohta perioodi jooksul on 15 000 eurot, mida makstakse t kahes osas. Toetuse esimese osa suurus ei ületa 75% taotletavast toetustest. Toetuse teise osa maksmine sõltub esimese osa nõuetekohasest kasutamisest. Toetuse konkreetne suurus sõltub toetuse taotleja poolt esitatud äriplaaniga kavandatud tegevuste maksumusest

8.2.6.3.2.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.6.3.2.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R1 (Hankeprotsessid); R2 (Kulude mõistlikkus); R3 (Kontrollisüsteem); R7 (Läbipaistev taotlusprotsess); R8 (IT-süsteemid); R9 (Alusetud maksed)

8.2.6.3.2.9.2. Leevendusmeetmed

Riskide tase on madal, kuna nende maandamiseks sätestatakse meetme rakendusmääruses täpsemad tingimused ja kord.

R1: Hankeprotsessid - toetuse rakendusmääruses sätestatakse hankeprotseduuride reeglid, mille abil tagatakse rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning olemasolevate konkurentsitingimuste efektiivne ärakasutamine.

R2: Kulude mõistlikkus - hankeprotseduuridest kinnipidamine ning nõuded abikõlblike kulude põhjendatuse, üksikasjalikkuse ning majandusliku otstarbekuse kohta aitavad kaasa kulude mõistlikkuse printsiibi järgimisele.

R3: Kontrollisüsteem - meetme rakendamise eest vastutavate asutuste (korraldusasutus, makseasutus, sertifitseerimisasutus) poolt väljatöötatud protseduurid ning vajalikud auditid aitavad kaasa sellele, et kontrollsüsteem on toimiv ja tõhus.

R7: Läbipaistev taotlusprotsess - meetmete väljatöötamine on toimunud kaasavalt, meetme raames pakutavaid võimalusi on sotsiaalpartneritele tutvustatud ning toetuste taotlemisega seotud dokumendid on

avalikult kättesaadavad. Samuti saab maandavaks tegevuseks lugeda taotlejate teadlikkuse tõstmist (infopäevad, koolitused).

R8: Infotehnoloogia süsteemid - toetuste taotlemise, hindamise, järelevalve ja kontrollide edendamiseks ning tõhustamiseks kasutatakse erinevad andmebaase ning IT süsteeme.

R9: Alusetud maksed: toetuste alusetute maksete ennetamist ning avastamist aitab tagada toimuv toetuste rakendussüsteem, mida toetavad vastavad IT-süsteemid.

8.2.6.3.2.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.6.3.2.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.6.3.2.11. Tegevust puudutav teave

Määratleda väike põllumajandusettevõte, millele on osutatud määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a alapunktis iii

Määratleda ülemised ja alumised lävendid vastavalt määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 19 lõike 4 kolmandale lõigule

Toetuse saaja ülemine lävend on toodud punktis "Toetusesaajad".

Toetuse saamise eritingimused noorte põllumajandusettevõtjate jaoks, kui nad ei alusta tegevust põllumajandusettevõtte ainsa juhina, vastavalt delegeeritud määruse 807/2014 artikli 2 lõigetele 1 ja 2

Teave ajapikenduse kohaldamise kohta, millele on osutatud delegeeritud määruse 807/2014 artikli 2 lõikes 3

Äriplaaniga seotud nõuete kokkuvõte

Äriplaanis tuleb põllumajandusettevõtjal, kelle müügitulust moodustavad omatoodetud põllumajandussaadustest või nende töötlemisel saadud toodetest saadud müügitulu kummalgil taotlemisele vahetult eelnenud kahel majandusaastal enam kui 50 % kogu müügitulust, ära näidata toetusega kavandatavad tegevused. Vähemalt 50 % toetusest tuleb kasutada materiaalsesse varasse tehtavaks investeeringuks, mis aitab põllumajandusettevõtte arendamisele ning konkurentsivõime parandamisele. Äriplaani rakendamine peab algama kuue kuu jooksul alates toetuse andmist käsitleva otsuse kuupäevast. Äriplaan kajastab ka tegevusi keskkonnasäästlikkuse ja ressursitõhususe tagamiseks, sh vastavus arengukava lisas esitatud keskkonnaalase seadusandlusega. Äriplaanis tuleb kajastada ka seda,

kuidas taotleja tegevus aitab kaasa kliimamuutuste leevendamisse ja nendega kohanemisele.

Eri meetmete võimalik ühendamine läbi äriplaani, mis võimaldab noore põllumajandustootja juurdepääsu neile meetmetele

Mitmekesistamisega hõlmatud valdkonnad

Ei kohaldu.

8.2.6.3.3. 6.4 - Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas

Allmeede:

- 6.4 – Toetus investeerimiseks mittepõllumajanduslike tegevuste loomisesse ja arendamisse

8.2.6.3.3.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetatakse mittepõllumajandusliku tegevuse[1] arendamiseks vajalikke investeeringuid. Rahastamisvahendist võib toetust anda ka mittepõllumajandusliku tegevuse arendamiseks vajalike hoonete ja rajatiste, neisse paigaldatud seadmete ning nende aluse maa soetamiseks. Hoonete ja rajatiste aluse maa abikõlblik maksumus ei tohi olla suurem, kui 10% rahastamisvahendist antud laenu või tagatud laenu kogusummast.

[1] Toetatavad tegevused (v.a rahastamisvahendi toetusega tehtava investeeringu puhul, tulenevalt asjaolust, et rahastamisvahendit ei rakendata meetme rakendusmääruse kaudu) täpsustatakse meetme rakendusmääruses.

8.2.6.3.3.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust antakse tegelikult tehtud ja välja makstud abikõlblike kulude hüvitamise vormis. Toetust võib anda ka rahastamisvahendist mikro- ja väikeettevõtete kasvulaenuna, pikaajalise investeerimislaenuna ning tootjarühma ja alustava noortalunikust mikroettevõtja tagatisena.

8.2.6.3.3.3. Seosed muude õigusaktidega

Tegevuse liigi seisukohast olulistest siseriiklikest keskkonnaalastest õigusaktidest on toodud ülevaade arengukava lisas. Nimetatud lisas on kirjeldatud mh keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse, ehitusseaduse, maaparandusseaduse, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse, tööstusheite seaduse, välisõhu kaitse seaduse ja veeseaduse sätteid.

8.2.6.3.3.4. Toetusesaajad

Toetust antakse maapiirkonnas majandustegevuse mitmekesistamiseks ja arendamiseks:

- mikroettevõtjast põllumajandusettevõtjale, kes on põllumajandusliku majandustegevusega tegelenud vähemalt kaks majandusaastat ning kelle omatoodetud põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulu on mõlemal majandusaastal ületanud 4 000 eurot ning moodustanud üle 50% kogu müügitulust;
- mittepõllumajandusliku ettevõtlusega tegelevale mikroettevõtjale, kes on tegutsenud vähemalt kaks majandusaastat ning kelle müügitulu on mõlemal majandusaastal ületanud 4000 eurot;
- põllumajandustootjast avaliku sektori asutusele;
- sihtasutusele, kes tegeleb põllumajandusajaloo ja kultuuripärandi seisukohast oluliste põllumajandustootmisega seotud esemete kogumise, uurimise ning eksponeerimisega ja kelle peamine tegevusvaldkond on muuseumide tegevus ning kelle asutajate hulgas on selline

põllumajandustootjate esindusorganisatsioon, mille liikmeteks on põllumajandustootjad, põllumajandussaaduste töötlejad, maamajandusettevõtjad või eelnevalt nimetatud ettevõtjaid ühendavad ühingud ning mille põhikirjaline tegevus on suunatud põllu- ja maamajandussektori arendamisele (edaspidi *põllumajandusvaldkonna museum*).

Tegevuse liigi iga-aastane eelarve jaotatakse kaheks: põllumajandusettevõtjate/põllumajandustootjate ja mittepõllumajandusliku ettevõtlusega tegelevate mikroettevõtjate lõikes.

Rahastamisvahendist antakse toetust maapiirkonnas majandustegevuse mitmekesistamiseks ja arendamiseks mikro- või väikeettevõtjale või põllumajandustootjast avaliku sektori asutusele, kes vastab järgmistele miinimumnõuetele:

- on majanduslikult jätkusuutlik;
- esitatud äriplaanist peab nähtuma, et laenu või tagatud laenu abil elluviidava projekti tagajärjel paraneb tema tulemuslikkus.

8.2.6.3.3.5. Rahastamiskõlblikud kulud

- hoonete ja rajatiste ehitamine ning parendamine;
- seadmete, masinate ja muu vajaliku sisseseade soetamine ja paigaldamine. Rahastamisvahendist on samuti rahastamiskõlblik tootmiseks või teenuse osutamiseks vajalike masinate ja seadmete, v.a sõiduautod, soetamine;
- rändkaupluse[1] ja selle sisseseade soetamine;

[1] Kaubandustegevuse seaduse § 15 lg 3 mõistes.

8.2.6.3.3.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Miinimumnõuded taotlejale:

- taotleja on majanduslikult jätkusuutlik;
- toetuse saaja säilitab vähemalt olemasoleva töötajate arvu, rahastamisvahendist toetuse taotlemisel peab toetuse taotleja äriplaanist nähtuma, et kavandatav investeering ei too kaasa töökohtade arvu vähenemist.

8.2.6.3.3.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Peamised hindamiskriteeriumid:

- toetatava tegevuse elluviimise asukoht (hindepunktide arv on kõrgem keskustest eemalejäävates ja madala võimekusega piirkondades);
- mõju piirkonna tööhõivele;
- taotleja majanduslik võimekus toetatava tegevuse elluviimisel;
- eelistatakse päikese-, vee-, tuule- ja bioenergia tootmist;
- eelistatakse ettevõtjaid, kellele ei ole määratud majandustegevuse mitmekesistamiseks või

metsandusaadustele lisandväärtuse andmiseks toetust MAK 2007–2013 ega MAK 2014–2020 raames;

- eelistatakse investeeringuid, mis avaldavad positiivset mõju puuetega inimestele ja noorte ettevõtlusele;
- eelistatakse ettevõtjaid, kes tegelevad kultuuripärandi näitamisega;
- põllumajandusettevõtjate/põllumajandustootjate puhul eelistatakse ettevõtjat, kes sõltub enim põllumajanduslikust ettevõtlusest ning taotlejat kes tegeleb ohustatud tõugu loomade kasvatamisega või kes loob sotsiaalmajanduslikku lisandväärtust läbi kultuuripärandi säilitamise.

Peamised eelistuskriteeriumid rahastamisvahendist toetuse andmisel on:

- investeeringu vastavus tegevuse liigi eesmärkidele ja MAKi prioriteetidele;
- taotleja jätkusuutlikkus;
- taotleja tegevuse riskitase;
- taotleja äriplaani realistlikkus ja kvaliteet.

8.2.6.3.3.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetuse määr mittepõllumajandusliku ettevõtlusega tegelevale mikroettevõtjale on 40%, mikroettevõtjast põllumajandusettevõtjale 50% ja põllumajandusvaldkonna muuseumile ning põllumajandustootjast avaliku sektori asutusele kultuuri edendamiseks ja kultuuripärandi säilitamiseks 100%[1] abikõlblike kulude maksumusest. Minimaalne võimalik toetuse määr on 15% abikõlblike kulude maksumusest.

Maksimaalsed toetussummad sätestatakse siseriiklikus rakendusaktis.

Ühte kontserni kuuluvad ettevõtjad või „Konkurentsiseaduse“ § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu üksteisega seotud ettevõtjad loetakse maksimaalse toetuse suuruse arvutamisel üheks ettevõtjaks.

Kui toetust antakse rahastamisvahendist, siis ei tohi toetuse ja rahastamisvahendi brutotoetusekvivalendi summa ületada eelnimetatud toetuse suuruse piirsummasid ning kohalduvates riigiabi reeglites sätestatud toetuse piirmäärasid ning minimaalset võimalikku toetuse määra ei kohaldata.

[1] Sealhulgas kogu tegevuse avaliku sektori rahastus.

8.2.6.3.3.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.6.3.3.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R1 (Hankeprotsessid); R2 (Kulude mõistlikkus); R3 (Kontrollisüsteem); R7 (Läbipaistev taotlusprotsess); R8 (IT-süsteemid); R9 (Alusetud maksed)

8.2.6.3.3.9.2. Leevendusmeetmed

Riskide tase on madal, kuna nende maandamiseks (v.a rahastamisvahendi toetusega tehtava investeeringu puhul, tulenevalt asjaolust, et rahastamisvahendit ei rakendata meetme rakendusmääruse kaudu) sätestatakse

meetme rakendusmääruses täpsemad tingimused ja kord.

R1: Hankeprotsessid - toetuse rakendusmääruses sätestatakse hankeprotseduuride reeglid, mille abil tagatakse rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning olemasolevate konkurentsitingimuste efektiivne ärakasutamine.

R2: Kulude mõistlikkus - hankeprotseduuridest kinnipidamine ning nõuded abikõlblike kulude põhjendatuse, üksikasjalikkuse ning majandusliku otstarbekuse kohta aitavad kaasa kulude mõistlikkuse printsiibi järgimisele.

R3: Kontrollisüsteem - meetme rakendamise eest vastutavate asutuste (korraldusasutus, makseasutus, sertifitseerimisasutus) poolt väljatöötatud protseduurid ning vajalikud auditid aitavad kaasa sellele, et kontrollsüsteem on toimiv ja tõhus.

R7: Läbipaistev taotlusprotsess - meetmete väljatöötamine on toimunud kaasavalt, meetme raames pakutavaid võimalusi on sotsiaalpartneritele tutvustatud ning toetuste taotlemisega seotud dokumendid on avalikult kättesaadavad. Samuti saab maandavaks tegevuseks lugeda taotlejate teadlikkuse tõstmist (infopäevad, koolitused).

R8: Infotehnoloogia süsteemid - toetuste taotlemise, hindamise, järelevalve ja kontrollide edendamiseks ning tõhustamiseks kasutatakse erinevad andmebaase ning IT süsteeme.

R9: Alusetud maksed: toetuste alusetute maksete ennetamist ning avastamist aitab tagada toimuv toetuste rakendussüsteem, mida toetavad vastavad IT-süsteemid.

8.2.6.3.3.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.6.3.3.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.6.3.3.11. Tegevust puudutav teave

Määratleda väike põllumajandusettevõte, millele on osutatud määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a alapunktis iii

Määratleda ülemised ja alumised lävendid vastavalt määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 19 lõike 4 kolmandale lõigule

Ei kohaldu.

Toetuse saamise eritingimused noorte põllumajandusettevõtjate jaoks, kui nad ei alusta tegevust põllumajandusettevõtte ainsa juhina, vastavalt delegeeritud määruse 807/2014 artikli 2 lõigetele 1 ja 2

Teave ajapikenduse kohaldamise kohta, millele on osutatud delegeeritud määruse 807/2014 artikli 2 lõikes 3

Äriplaaniga seotud nõuete kokkuvõte

Ei kohaldu.

Eri meetmete võimalik ühendamine läbi äriplaani, mis võimaldab noore põllumajandustootja juurdepääsu neile meetmetele

Mitmekesistamisega hõlmatud valdkonnad

Toetatavad ei ole: taime- ja loomakasvatus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad, metsakasvatus (sh metsapuid kasvatavate puukoolide tegevus), looduslike materjalide kogumine (v.a puit), kalapüük ja vesiviljelus, mäetööstus, tubakatoodete tootmine, finants- ja kindlustustegevus, kinnisvaraalane tegevus, juriidilised toimingud ja arvepidamine, rentimine, hasartmängude ja kihlvedude korraldamine.

8.2.6.4. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.6.4.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

8.2.6.4.2. Leevendusmeetmed

8.2.6.4.3. Üldhinnang meetme kohta

8.2.6.5. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

Ei kohaldu.

8.2.6.6. Meedet puudutav teave

Määratleda väike põllumajandusettevõte, millele on osutatud määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a alapunktis iii

Definitsioon on toodud tegevuse liigi "Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine" kirjelduses.

Määratleda ülemised ja alumised lävendid vastavalt määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 19 lõike 4 kolmandale lõigule

Toetuse saamise eritingimused noorte põllumajandusettevõtjate jaoks, kui nad ei alusta tegevust põllumajandusettevõtte ainsa juhina, vastavalt delegeeritud määruse 807/2014 artikli 2 lõigetele 1 ja 2

Nõue kohaldub ainult tegevuse liigile "Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine". Vastavad tingimused on toodud tegevuse liigi kirjelduses, punktis "Abikõlblikkuse tingimused" (nõuded osaühingule).

Teave ajapikenduse kohaldamise kohta, millele on osutatud delegeeritud määruse 807/2014 artikli 2 lõikes 3

Kohaldub ainult tegevuse liigile "Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine". Vastavad tingimused on toodud tegevuse liigi kirjelduses.

Äriplaaniga seotud nõuete kokkuvõte

Eri meetmete võimalik ühendamine läbi äriplaani, mis võimaldab noore põllumajandustootja juurdepääsu neile meetmetele

Ei rakendata.

Mitmekesistamisega hõlmatud valdkonnad

8.2.6.7. Muud meetme mõistmiseks ja rakendamiseks tähtsad märkused

8.2.7. M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)

8.2.7.1. Õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, artikli 21 lõike 1 punktid c ja e, artiklid 24 ja 26

8.2.7.2. Meetme üldkirjeldus, sh selle sekkumisloogika ning panus sihtvaldkondades ja valdkondadevaheliste eesmärkide saavutamisse

Metsaseaduse kohaselt on mets ökosüsteem, mis koosneb metsamaast, sellel kasvavast taimestikust ja seal elutsevast loomastikust, kusjuures metsamaa peab vastama ühele järgmistest nõuetest: metsamaa on kõlvikuna kantud maakatastrisse ja metsamaa on maatükk pindalaga vähemalt 0,1 ha, millel kasvavad puittaimed kõrgusega vähemalt 1,3 m ja puuvõrade liitusega vähemalt 30%. Rohkem kui pool Eesti maismaast on kaetud metsaga, millest suure osa moodustavad segapuistud – 30,7%-l metsadest moodustavad puistu 2 puuliiki, 33%-l 3 liiki ja 14%-l 4 liiki. Enamlevinud puuliigid on mänd, kask ja kuusk. Puuliikide osakaalu mõjutab metsavaru kasutamine ja looduslikud tingimused ning nende muutus.

Ligi 50% metsamaast on eraomandis. Valgustus- ja harvendusraietega (hooldusraied) on metsaomanikul võimalik kujundada puistu koosseisu, reguleerides valgustustingimusi ja liigilist koosseisu, parandades sellega puistu kasvu ja kvaliteeti ning mullas leiduvate toitainete kasutamist. Hooldusraietega on võimalik tõsta ka metsa majandamise pikaajalist tulukust. Hooldusraie kaudu parendatud puistul paraneb süsiniku sidumise võime.

Ebapiisav hooldusraiete maht ei taga metsamajanduse pikaajalist ühtlast arengut ning puidutööstuse varustamist kvaliteetse toorainega. Hooldusraiete pindala peaks olema otseses sõltuvuses eelnevate aastate uuendusraiete pindalast ning seda ületama - metsa hooldatakse noorendiku eas mitu korda. Lähikümnendil oleks noorendike hooldusraie aastane vajadus erametsades esimese viie aasta jooksul kuni 30 000 ha aastas, järgmise viie aasta jooksul võib see mõnevõrra väheneda, kuid jääb ikkagi mitte alla 10 000 ha aastas.

Metsamajanduse kui majandustegevuse suurim eripära, võrreldes teiste tegevusaladega, on ülipikk tootmisprotsess, s.t metsa kasvamise aeg. Aastail 2010 ja 2011 võeti arvele 13−14 000 ha ulatuses metsakahjustusi. Metsa hukkumise peamiseks põhjuseks on olnud tormikahjustused − tuuleheide ja -murd moodustavad umbes 40% hukkunud puistute kogupindalast. Järgnevad taimehaigused ja putukakahjustused, vastavalt 18%-l ja 14%-l hukkunud puistute pindalast. Arvele võetud kahjustatud metsade pindala on paari eelmise aastaga võrreldes veidi suurenenud, seda peamiselt tormikahjustuste tõttu.

Kahjustustest on endiselt olulisel kohal ka ulukikahjustused. Laialt levinud juure- ja tüvemädanikest tingitud kahju on samuti suur. Kogu metsaressursist on erinevate kahjustajate poolt mõjutatud ca 400 000 ha.

Metsatulekahjude esinemissagedust arvestades jagunevad Eesti metsad suure, keskmise ja väikese tuleohuga aladeks. Enim levinud metsatulekahjude tekkepõhjustaja on inimene. Vaadeldes perioodil 1999-2012 toimunud metsatulekahjude põhjusi, siis selgub, et keskmiselt 1,1% metsatulekahjusid said alguse looduslikest faktoristest (äike) ja ülejäänud metsatulekahjud olid tingitud vähemal või rohkemal määral inimtegevusest (hooletute ja ettevaatamatute metsakülastajate arvele läheb ca 40% metsatulekahjudest). 2006. aastal (12 aasta kõige põlenguterohkem aasta), mil toimus 250 metsatulekahju, olid põlengute põhjustajateks 90-l juhul hooletud metsakülastajad ning 43-l juhul kuritahtlikud süütamised. Väga paljudel juhtudel jäävad põlengute põhjused teadmata, kuid seejuures võib eeldada, et ka need põlengud on põhjustatud eelkõige inimeste teadmatusest või hooletusest. Metsatulekahjude ärahoidmiseks on

otstarbekaim metsamajandusvõtete rakendamine, puistute kujundamine vähem tuleohtlikeks, milleks on näiteks tuletõkestusribade ja -vööndite rajamine ja korrashoidmine, metsateede äärte puhastamine risust, raiejäätmetest ja okaspuu järelkasvust ning alusmetsast, lõigates okaspuudel 1,5–2 m kõrguseni alumised oksad, tuletõrje veevõtukohtade ja nendele juurdepääsude korrastaminening teiste metsa kaitsvate meetmete rakendamine (näiteks suitsetamis- ja õppepuhkekohtade rajamine kõrge külastatavusega suure tuleohtlikkusega metsa kaitseks). Nimetatu aitab kaasa metsatulekahjude minimeerimisele, inimeste teadlikkuse tõstmisele ja võimalike põlengute korral tule võimalikult kiirele lokaliseerimisele.

Meetme üldeesmärgiks on jätkusuutlik ja tulemuslik metsa majandamine, mis soodustab metsa elujõulisuse tõstmist metsa liigilise koosseisu parandamise või muude metsakasvatusvõtete rakendamise kaudu, metsa bioloogilise mitmekesisuse, tervikliku ökosüsteemi ja kaitsefunktsiooni säilimist ja taastamist, aidates alal hoida metsa multifunktsionaalset rolli ning selle vaimset ja kultuurilist pärandit.

Meede põhineb Riigikogu 15. veebruari 2011. a otsusega nr 909 OE kinnitatud Eesti metsanduse arengukavas 2020

http://www.envir.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/mak2020vastuvoetud.pdf sätestatud põhimõtetel. Eesti metsanduse arengukava kui riigi metsapoliitika elluviimise strateegiadokument põhineb Forest Europe jätkusuutliku metsamajanduse kriteeriumidel, mis arvestab Euroopa metsade 2020 eesmärkidega, toetab EL metsastrateegia põhimõtteid ja tegevusi ning on kooskõlas Euroopa Liidu metsandusstrateegia põhimõtetega: so toetada ja tõhustada metsa jätkusuutlikku majandamist ja multifunktsionaalsust. Metsameede aitab otseselt kaasa Forest Europe Euroopa metsade 2020 eesmärkide täitmisele, olles Eesti metsanduse arengukava aastani 2020 eesmärkide täitmise üks olulisimaid vahendeid.

Meetme rakendamise tegevused viiakse ellu kooskõlas metsaseaduses sätestatud eesmärgiga, milleks on tagada metsa kui ökosüsteemi kaitse ja säästev majandamine. Metsa majandamine on säästev, kui see tagab elustiku mitmekesisuse, metsa tootlikkuse, uuenemisvõime ja elujõulisuse ning ökoloogilisi, majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi rahuldava mitmekülgse metsakasutuse võimaluse.

Meetmes kavandatud toetatavad tegevused ei ole kiiret majanduslikku efekti andva iseloomuga, kuid aitavad tõhusalt kaasa metsade majandusliku väärtuse parandamisele ja metsamajanduse ning metsamajandajate jätkusuutlikkusele, põhinedes Eesti metsanduse arengukavas aastani 2020 püstitatud eesmärkidel.

Kõikide tegevuste korral saab toetust metsamaale, mille inventeerimisandmed on kantud metsaressursi arvestuse riiklikusse registrisse (metsaregister). Seadmete ja tarvikute soetamiseks võivad toetust taotleda erametsaomanik ja metsaühistu, kelle omandis või kelle liikmete omandis on metsamaad, mille inventeerimisandmed on kantud metsaregistrisse. Seega kõik metsandustoetused lähevad metsamaale, mille kohta on kehtivad inventeerimisandmed kantud metsaressursi arvestuse riiklikusse registrisse. Eelnimetatud nõue kehtib kõikidele erametsaomanikele, kelle metsamaale toetatavaid tegevusi kavandatakse, sõltumata nende juriidilisest staatusest või metsaomandi suurusest.

Metsaregistris olevad andmed on aluseks metsamajandamiskava koostamisel ja nimetatud andmed väljendavad kõiki metsamajandamiskavaga samaväärseid andmeid (pindala, baaskõrgus, boniteet, kuivendusaste, kasvukoht, metsakaitse, tuleohuklass, enamuspuuliigis ja nende vanus, vajalike tööde loetelu nagu raied, kultuuride hooldamine, haigused ja kahjustajad ja nende likvideerimiseks vajalikud tööd, kahjustuste ennetamise tegevused jne) elektrooniliselt. Metsamajandamiskava on dokument paberkandjal ja see koostatakse üksnes neile erametsaomanikele, kes seda mingil põhjusel ise soovivad.

Meede on kooskõlas riigi kliimamuutustega kohanemise arengukavas kavandatud meetmetega, samuti Eesti metsanduse arengukavas aastani 2020 3. peatükis "Kliimamuutuse leevendamine" käsitletud seisukohtadega ja kavandatud leevendamismeetmetega: kliimamuutuse leevendamise seisukohalt on metsa ja metsanduse toime kõige tõhusam siis, kui metsade juurdekasv on pidevalt suur ning metsast saadavat puitu kasutatakse kui taastuvat toorainet ja taastuvenergia allikat enam CO_2 tekitavate toodete ja energiaallikate asemel. Selleks, et majandatav mets täidaks jätkusuutlikult ja parimal viisil nii süsinikusidumise kui elanikkonna hüvede allika rolli, tuleb metsa kui puistute süsteemi hoida maksimaalse tootlikkuse (juurdekasvu) seisundis. Selle tagamise efektiivseimaks võtteks on kahjustatud metsas kahjustuste kohene kõrvaldamine ja kahjustatud metsa asemele õigeaegselt uue metsakultuuri rajamine ning noore metsa hooldamine valgustus- või harvendusraiega.

Metsapuude taimehaiguste ja -kahjustuste ennetamismeetmed, samuti metsatulekahju ennetamismeetmed kohaldatakse keskkonnaministri 20. märtsi 2015. a käskkirjaga nr 287 „Metsakaitse meetmete kava kinnitamine" kehtestatud riigi metsakaitsekava kohaselt. Metsakaitsekavas käsitletakse kõiki Eestis teada olevate metsakahjustajatega seotud küsimusi ning metsatulekahju ennetavaid meetmeid (analüüsid, ennetusmeetmed ja nende rakendamiseks vajalike tööde kirjeldused, erametsaomanike kohustused). Kava koostati koostöös Eesti Maaülikooli teadlaste, Põllumajandusministeerium, Siseministeeriumi ja Päästeametiga.

Avaliku sektori toetus alameetmele 8.6 vastava tegevuse liigi jaoks on 10 612 941 eurot (sh 1 000 000 eurot I sambast ümbertõstetavaid vahendeid) ning alameetmetele 8.3 ja 8.4 vastava tegevuse liigi jaoks 1 626 600 eurot.

8.2.7.3. Toetuse ulatus, tase, tingimustele vastavad toetusesaajad ja vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika, jaotatud vajaduse korral allmeetmete ja/või tegevusliikide kaupa Iga tegevusliigi puhul täpsustada rahastamiskõlblikud kulud, rahastamiskõlblikkuse tingimused, kohaldatavad summad ja toetusmäärad ning valikukriteeriumide määramise põhimõtted

8.2.7.3.1. 8.3 - Metsakahjustuste ennetamine, kõrvaldamine ja kahjustatud metsa taastamine

Allmeede:

- 8.3 – Toetus metsapõlengutest, loodusõnnetustest ja katastroofidest tingitud metsakahjustuste ennetamiseks
- 8.4 – Toetus metsapõlengutest, loodusõnnetustest ja katastroofidest tingitud metsakahjustuste kõrvaldamiseks

8.2.7.3.1.1. Tegevusliigi kirjeldus

- Metsatulekahjude või muude loodusõnnetuste poolt kahjustatud metsas kahjustuste kõrvaldamine ja kahjustatud metsa taastamine (kahjustunud metsas kahjustuste likvideerimine, kahjustatud metsa taastamine ja metsapuutaimi kaitsvate võtete rakendamine).
- Metsatulekahjude ja muude loodusõnnetuste ennetamine (seire- ja teavitusvahendite ning signalisatsiooniseadmete hankimine, tuletõkestusribade- ja vööndite rajamine ning korrashoidmine, metsamaale juurdepääsu tagamine, s.h tuletõrje veevõtukohtade ja nendele juurdepääsuteede korrashoidmine, samuti metsapuude taimehaiguste ja -kahjustuste ennetamine, sh metsa kaitsetarvikute soetamine ja kasutusele võtmine; vajadusel lõkke- ja õppe-/puhkekohtade rajamine või täiustamine või muude metsatulekahjude ja loodusõnnetuste vastu võetavate väikesemahuliste

ennetusmeetmete rakendamine).

8.2.7.3.1.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse üldjuhul tegelikult tehtud ja välja makstud abikõlblike kulude hüvitamise vormis. Metsamaal elluviidavate tegevuste (metsakahjustuste kõrvaldamine, kahjustatud metsa taastamine, metsapuutaimi kaitsvate võtete rakendamine) puhul võib anda toetust standardkulude alusel. Standardsete ühikuhindade määramisel võetakse aluseks eeldatavad standardsed ühikuhinnad metsamaa hektari kohta kuni aastani 2020, mis on välja töötatud välja Eesti Maaülikooli teadlaste poolt.

8.2.7.3.1.3. Seosed muude õigusaktidega

Ei kohaldu.

8.2.7.3.1.4. Toetusesaajad

- füüsilised ja eraõiguslikud juriidilised isikud, sealhulgas ettevõtjatest üksnes mikroettevõtjad, kelle omandis on metsamaa (erametsaomanikud);
- metsaühistud, kelle omandis või kelle liikmete omandis on metsamaa.

8.2.7.3.1.5. Rahastamiskõlblikud kulud

8.2.7.3.1.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

- toetust saab metsamaale, mille kohta koostatud inventeerimisandmed on kantud metsaregistrisse;
- kahjustatud metsa kahjustuste kõrvaldamiseks ja kahjustatud metsa taastamise tegevusteks saab toetust alates 0,5 ha suuruse kahjustatud metsamaa kohta tingimusel, et kahjustus hõlmab vähemalt 20% metsamaa, millel kahjustus paikneb, pindalast;
- metsapuude taimehaiguste ja –kahjustuste ennetamismeetmed on kooskõlas riigi metsakaitsekavaga;
- metsatulekahju ennetamismeetmeid kohaldatakse kõrgema ja keskmise tuleohuga metsade puhul riigi metsakaitsekava kohaselt ja toetust saavad üksnes metsaühistud.

Metsatulekahju ennetamiseks lõkke- ja õppe-/puhkekohtade puhul on toetatavad üksnes need objektid, mis rajatakse nende metsalade tuleohu ennetamiseks, mis on metsa inventeerimisel määratletud I tuleohuklassiga (väga suur tuleoht) metsaaladeks.

8.2.7.3.1.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Eelistatud on:

- kahjustatud metsa taastamiseks ellu viidavad tegevused;
- taotlejad, kelle omandis või metsaühistu puhul tema liikmete omandis olevast metsamaast on kahjustunud metsa pindala osakaal suurem;

- metsatulekahju ennetamine korral metsaühistud, kelle liikmete arv on suurem või kes taotlevad toetust tuletõkestusvööndite, mille üheks osaks on tee, rajamiseks ja korrashoiuks.

8.2.7.3.1.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

- metsatulekahjude või muude loodusõnnetuste poolt kahjustatud metsas kahjustuste kõrvaldamisel on toetuse määr 30% ja kahjustatud metsa taastamisel 90% abikõlblike investeeringute summast;
- metsatulekahjude ja muude loodusõnnetuste ja kahjustuste (seal hulgas metsapuude taimehaigused ja -kahjustused) ennetamisel on toetuse määr 80% abikõlblike investeeringute summast, välja arvatud lõkke- ja õppe-/puhkekohtade rajamisel, kus toetuse määr on 50% abikõlblike investeeringute summast, kuid mitte üle 20 000 euro metsaühistu kohta programmiperioodil.

8.2.7.3.1.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.7.3.1.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda riskid R7 (Läbipaistev taotlusprotsess), R8 (IT-süsteemid) ja R9 (Alusetud maksed)

8.2.7.3.1.9.2. Leevendusmeetmed

Riskide esinemise tõenäosuse tase on madal ja need leevendatakse rakendusaktide ja tõhusa kontrollisüsteemiga.

R7 (Läbipaistev taotlusprotsess) - meetmete väljatöötamine on toimunud kaasavalt, meetmete pakutavaid võimalusi on sotsiaalpartneritele tutvustatud ning toetuste taotlemisega seotud dokumendid on avalikult kättesaadavad. Samuti saab maandavaks tegevuseks lugeda taotlejate teadlikkuse tõstmist (infopäevad, koolitused, juhendmaterjal „ Abiks taotlejale“)

R8 (IT süsteemid) - Riskide maandamiseks on olemas IT süsteemid ja andmebaasid, mis võimaldavad toetuste taotlemist, infovahetust ja kontrollide teostamist.

R9 (Alusetud maksed) - toetuste alusetute maksete ennetamist ning avastamist aitab tagada toimuv kontrollisüsteem, mida toetavad vastavad IT-süsteemid..

8.2.7.3.1.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.7.3.1.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

Standardsete ühikuhindade, mida võidakse kasutada metsamaal elluviidavate tegevuste puhul, määramisel võetakse aluseks eeldatavad standardsed ühikuhinnad metsamaa hektari kohta kuni aastani 2020, mis on välja töötatud välja Eesti Maaülikooli teadlaste poolt.

8.2.7.3.1.11. Tegevust puudutav teave

Määratleda (ja põhjendada) piirmäär, millest suuremate põllumajanduslike majapidamiste puhul peab toetuse saamiseks esitama metsamajandamiskava või samaväärse dokumendi

Kõikide tegevuste korral saab toetust metsamaale, **mille kohta koostatud inventeerimisandmed on kantud metsaregistrisse**; seadmete ja tarvikute soetamiseks võivad toetust taotleda erametsaomanik ja metsaühistu, kelle omandis või kelle liikmete omandis on metsamaad, mille **inventeerimisandmed on kantud metsaregistrisse**.

Samaväärse dokumendi määratlus

Metsaregistri andmed.

[Metsastamine ja metsamaa loomine] Määrata kindlaks nõuetele mittevastava metsastamise vältimiseks valitavad liigid, alad ja meetodid, nagu on osutatud delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artikli 6 punktis a; kirjeldada metsastamiseks valitud alade keskkonna- ja kliimatingimusi, nagu on osutatud nimetatud määruse artikli 6 punktis b

[Metsastamine ja metsamaa loomine] Määratleda minimaalsed keskkonnanõuded, millele on osutatud delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artiklis 6

[Agrometsandussüsteemide loomine] Täpsustada istutatavate puude ja täiskasvanud puude korral säilitatavate puude miinimum- ja maksimumarv hektari kohta ning kasutatavate metsataimede liigid, nagu on osutatud määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 23 lõikes 2

[Agrometsandussüsteemide loomine] Märkida toetatud süsteemide keskkonnakasu

[Metsapõlengutest, loodusõnnetustest ning katastroofidest tingitud metsakahjustuste ennetamine ja kõrvaldamine] Vajaduse korral selliste taimedele kahjulike organismiliikide loetelu, mis võivad põhjustada loodusõnnetuse

Peamised kahjulikud organismid on männikärsakas (*Hylobius abietis L*) ja juurepess (*Heterobasidion annosum*). Aja jooksul võib lisanduda ka muid liike.

[Metsapõlengutest, loodusõnnetustest ning katastroofidest tingitud metsakahjustuste ennetamine ja kõrvaldamine] Määrata kindlaks metsaalad, mis on asjakohases metsakaitsekavas liigitatud keskmise või suure põlenguriskiga aladeks

Keskmise ja suure tuleohuga metsade määratluse reguleerib riigi metsakaitsekava.

[Metsapõlengutest, loodusõnnetustest ning katastroofidest tingitud metsakahjustuste ennetamine ja kõrvaldamine] Kahjurite leviku ja haiguspuhangute vastu võetavate ennetustoimingute puhul kirjeldada sellise ohu võimalikkust, esitades teaduslikud tõendid ja vajaduse korral teadusorganisatsioonide soovitused kahjurite ja haigustega tegelemiseks

Vastava kinnituse annab Keskkonnaamet. Metsaseaduse § 41 lõike 1 punkti 2 kohaselt esitab metsaomanik või tema esindaja Keskkonnaametile metsateatise oluliste metsakahjustuste kohta. Keskkonnaamet hindab metsakaitseekspertiisi vajalikkust ning märgib metsakaitseekspertiisi aktile või metsateatisele metsa hukkumise põhjuse.

[Investeeringud metsa ökosüsteemide vastupanuvõime ja keskkonnaväärtuse parandamisse] Määratleda rahastamiskõlblike investeeringute liigid ning nende oodatav keskkonnamõju ja/või üldkasutusväärtus

8.2.7.3.2. 8.6 - Metsade elujõulisuse ja majandusliku väärtuse parandamine

Allmeede:

- 8.6 – Toetus investeerimiseks metsandustehnoloogiatesse ning metsasaaduste töötlemisse, mobiliseerimisse ja turustamisse

8.2.7.3.2.1. Tegevusliigi kirjeldus

Keskkonnasäästlike metsamajandamisvõtete rakendamine (keskkonna- ja majanduslikult väärtuslikuma ja vähem tuleohtlikuma puistu kujundamine hooldusraiete, kasvavate puude laasimise ning ulukikahjustusi ennetavate võtete kaudu, kujundraied kaitserežiimiga metsaaladel, metsa ja metsamaamulda säästvate seadmete ja tarvikute soetamine).

8.2.7.3.2.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse üldjuhul tegelikult tehtud ja välja makstud abikõlblike kulude hüvitamise vormis. Metsamaal elluviidavate tegevuste (hooldusraied, kasvavate puude laasimine, metsapuutaimi kaitsvate võtete rakendamine) puhul võib anda toetust standardkulude alusel. Standardsete ühikuhindade määramisel võetakse aluseks eeldatavad standardsed ühikuhinnad metsamaa hektari kohta kuni aastani 2020, mis on välja töötatud välja Eesti Maaülikooli teadlaste poolt.

8.2.7.3.2.3. Seosed muude õigusaktidega

Ei kohaldu.

8.2.7.3.2.4. Toetusesaajad

- füüsilised ja eraõiguslikud juriidilised isikud, sealhulgas ettevõtjatest üksnes mikroettevõtjad, kelle omandis on metsamaa (erametsaomanikud);
- metsaühistud, kelle omandis või kelle liikmete omandis on metsamaa.

8.2.7.3.2.5. Rahastamiskõlblikud kulud

8.2.7.3.2.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

- toetust saab metsamaa kohta, mille kohta koostatud inventeerimisandmed on kantud metsaregistrisse; seadmete ja tarvikute soetamiseks võivad toetust taotleda erametsaomanik ja metsaühistu, kelle omandis või kelle liikmete omandis on metsamaad, mille inventeerimisandmed on kantud metsaregistrisse. Metsaregistris olevad inventeerimisandmed, s.h kaardiandmed, kehtivad kümme aastat nende metsaregisrisse kandmisest arvates ja need on piisavad ja samaväärsed metsamajandamiskavaga;
- hooldusraieks saab toetust mitte vähem kui 1 ha suuruse metsamaa kohta;

8.2.7.3.2.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Eeldatakse keskkonnasäästlike ja kliimateadlike metsamajandamisvõtete rakendamist ning eelistatud on:

- metsamaal elluviidavad tegevused;
- metsaühistud, kelle liikmete arv on suurem;
- seadmete ja tarvikute soetamise korral taotlejad, kes pole Eesti maaelu arengukava 2007–2013 meetme 1.5 "Metsade majandusliku väärtuse parandamine ja metsandussaadustele lisandväärtuse andmine" kaudu metsatehnika ja tarvikute soetamiseks toetust saanud.

8.2.7.3.2.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

- toetuse määr on 50% abikõlbuliku kulu maksumusest;
- seadmete ja tarvikute soetamise korral on toetuse määr 30% abikõlbuliku kulu maksumusest, kuid mitte üle 100 000 euro erametsaomaniku kohta programmiperioodil ja mitte rohkem kui 300 000 eurot metsaühistu kohta programmiperioodil.

8.2.7.3.2.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.7.3.2.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda riskid R1 (Hankeprotsessid), R2 (Kulude mõistlikkus), R3 (Kontrollisüsteem), R7 (Läbipaistev taotlusprotsess), R8 (IT-süsteemid) ja R9 (Alusetud maksed)

8.2.7.3.2.9.2. Leevendusmeetmed

Riskide esinemise tõenäosuse tase on madal ja need leevendatakse rakendusaktide ja tõhusa kontrollisüsteemiga.

R1 (Hankeprotsessid) - toetuse rakendusmääruses sätestatakse hankeprotseduuride reeglid, mille abil tagatakse rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning olemasolevate konkurentsitingimuste efektiivne ärakasutamine

R2 (Kulude mõistlikkus) - hankeprotseduuridest kinnipidamine ning nõuded abikõlblike kulude põhjendatuse, üksikasjalikkuse ning majandusliku otstarbekuse kohta aitavad kaasa kulude mõistlikkuse printsiibi järgimisele.

R3 (Kontrollisüsteem) - rakendamise eest vastutavate asutuste (korraldusasutus, makseasutus, sertifitseerimisasutus) poolt väljatöötatud protseduurid ning vajalikud auditid aitavad kaasa sellel, et kontrollsüsteem oleks toimiv ja tõhus

R7 (Läbipaistev taotlusprotsess) - meetmete väljatöötamine on toimunud kaasavalt, meetmete pakutavaid võimalusi on sotsiaalpartneritele tutvustatud ning toetuste taotlemisega seotud dokumendid on avalikult kättesaadavad. Samuti saab maandavaks tegevuseks lugeda taotlejate teadlikkuse tõstmist (infopäevad, koolitused, juhendmaterjal „ Abiks taotlejale")

R8 (IT süsteemid) - Riskide maandamiseks on olemas IT süsteemid ja andmebaasid, mis võimaldavad toetuste taotlemist, infovahetust ja kontrollide teostamist.

R9 (Alusetud maksed) - toetuste alusetute maksete ennetamist ning avastamist aitab tagada toimuv

kontrollisüsteem, mida toetavad vastavad IT-süsteemid..

8.2.7.3.2.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.7.3.2.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.7.3.2.11. Tegevust puudutav teave

Määratleda (ja põhjendada) piirmäär, millest suuremate põllumajanduslike majapidamiste puhul peab toetuse saamiseks esitama metsamajandamiskava või samaväärse dokumendi

Samaväärse dokumendi määratlus

[Metsastamine ja metsamaa loomine] Määrata kindlaks nõuetele mittevastava metsastamise vältimiseks valitavad liigid, alad ja meetodid, nagu on osutatud delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artikli 6 punktis a; kirjeldada metsastamiseks valitud alade keskkonna- ja kliimatingimusi, nagu on osutatud nimetatud määruse artikli 6 punktis b

[Metsastamine ja metsamaa loomine] Määratleda minimaalsed keskkonnanõuded, millele on osutatud delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artiklis 6

[Agrometsandussüsteemide loomine] Täpsustada istutatavate puude ja täiskasvanud puude korral säilitatavate puude miinimum- ja maksimumarv hektari kohta ning kasutatavate metsataimede liigid, nagu on osutatud määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 23 lõikes 2

[Agrometsandussüsteemide loomine] Märkida toetatud süsteemide keskkonnakasu

[Metsapõlengutest, loodusõnnetustest ning katastroofidest tingitud metsakahjustuste ennetamine ja kõrvaldamine] Vajaduse korral selliste taimedele kahjulike organismiliikide loetelu, mis võivad põhjustada loodusõnnetuse

[Metsapõlengutest, loodusõnnetustest ning katastroofidest tingitud metsakahjustuste ennetamine ja kõrvaldamine] Määrata kindlaks metsaalad, mis on asjakohases metsakaitsekavas liigitatud keskmise või suure põlenguriskiga aladeks

[Metsapõlengutest, loodusõnnetustest ning katastroofidest tingitud metsakahjustuste ennetamine ja kõrvaldamine] Kahjurite leviku ja haiguspuhangute vastu võetavate ennetustoimingute puhul kirjeldada sellise ohu võimalikkust, esitades teaduslikud tõendid ja vajaduse korral teadusorganisatsioonide soovitused kahjurite ja haigustega tegelemiseks

[Investeeringud metsa ökosüsteemide vastupanuvõime ja keskkonnaväärtuse parandamisse] Määratleda rahastamiskõlblike investeeringute liigid ning nende oodatav keskkonnamõju ja/või üldkasutusväärtus

8.2.7.4. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.7.4.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

8.2.7.4.2. Leevendusmeetmed

8.2.7.4.3. Üldhinnang meetme kohta

8.2.7.5. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

Standardsete ühikuhindade, mida võidakse kasutada metsamaal elluviidavate tegevuste puhul, määramisel võetakse aluseks eeldatavad standardsed ühikuhinnad metsamaa hektari kohta kuni aastani 2020, mis on välja töötatud välja Eesti Maaülikooli Metsandus- ja maaehitusinstituudi metsakorralduse osakonna teadlaste poolt.

8.2.7.6. Meedet puudutav teave

Määratleda (ja põhjendada) piirmäär, millest suuremate põllumajanduslike majapidamiste puhul peab toetuse saamiseks esitama metsamajandamiskava või samaväärse dokumendi

Metsa elujõulisuse ja majandusliku väärtuse parandamise, kahjustatud metsas kahjustuste kõrvaldamise ja kahjustatud metsa taastamise ning metsatulekahju ennetamise tegevuste korral saab toetust metsamaale, mille kohta koostatud inventeerimisandmed on kantud metsaressursi arvestuse riiklikkusse registrisse; seadmete ja tarvikute soetamiseks võivad toetust taotleda erametsaomanik ja metsaühistu, kelle omandis või kelle liikmete omandis on metsamaad, mille inventeerimisandmed on kantud metsaregistrisse.

Samaväärse dokumendi määratlus

Metsaregistri andmed.

[Metsastamine ja metsamaa loomine] Määrata kindlaks nõuetele mittevastava metsastamise vältimiseks valitavad liigid, alad ja meetodid, nagu on osutatud delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artikli 6 punktis a; kirjeldada metsastamiseks valitud alade keskkonna- ja kliimatingimusi, nagu on osutatud nimetatud määruse artikli 6 punktis b

Ei kohaldu, antud alameedet ei rakendata.

[Metsastamine ja metsamaa loomine] Määratleda minimaalsed keskkonnanõuded, millele on osutatud delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artiklis 6

Ei kohaldu, antud alameedet ei rakendata.

[Agrometsandussüsteemide loomine] Täpsustada istutatavate puude ja täiskasvanud puude korral säilitatavate puude miinimum- ja maksimumarv hektari kohta ning kasutatavate metsataimede liigid, nagu on osutatud määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 23 lõikes 2

Ei kohaldu, antud alameedet ei rakendata.

[Agrometsandussüsteemide loomine] Märkida toetatud süsteemide keskkonnakasu

Ei kohaldu, antud alameedet ei rakendata.

[Metsapõlengutest, loodusõnnetustest ning katastroofidest tingitud metsakahjustuste ennetamine ja kõrvaldamine] Vajaduse korral selliste taimedele kahjulike organismiliikide loetelu, mis võivad põhjustada loodusõnnetuse

Peamised kahjulikud organismid on männikärsakas (*Hylobius abietis L*) ja juurepess (*Heterobasidion annosum*). Aja jooksul võib lisanduda ka muid liike.

[Metsapõlengutest, loodusõnnetustest ning katastroofidest tingitud metsakahjustuste ennetamine ja kõrvaldamine] Määrata kindlaks metsaalad, mis on asjakohases metsakaitsekavas liigitatud keskmise või suure põlenguriskiga aladeks

Keskmise ja suure tuleohuga metsade määratlust reguleerib keskkonnaministri 21.02.2007 määrus nr 14 „Suure, keskmise ja väikese metsade tuleohuga maakondade jaotus“. Selle järgi on kõik Eesti maakonnad, v.a Jõgeva maakond, suure ja keskmise tuleohuga, millest tulenevalt on ka kõik nendes maakondades asuvad metsad suure ja keskmise tuleohuga.

[Metsapõlengutest, loodusõnnetustest ning katastroofidest tingitud metsakahjustuste ennetamine ja kõrvaldamine] Kahjurite leviku ja haiguspuhangute vastu võetavate ennetustoimingute puhul kirjeldada sellise ohu võimalikkust, esitades teaduslikud tõendid ja vajaduse korral teadusorganisatsioonide soovitused kahjurite ja haigustega tegelemiseks

Vastava kinnituse annab Keskkonnaamet. Metsaseaduse § 41 lõike 1 punkti 2 kohaselt esitab metsaomanik või tema esindaja Keskkonnaametile metsateatise oluliste metsakahjustuste kohta. Keskkonnaamet hindab metsakaitseekspertiisi vajalikkust ning märgib metsakaitseekspertiisi aktile või metsateatisele metsa hukkumise põhjuse.

[Investeeringud metsa ökosüsteemide vastupanuvõime ja keskkonnaväärtuse parandamisse] Määratleda rahastamiskõlblike investeeringute liigid ning nende oodatav keskkonnamõju ja/või üldkasutusväärtus

Ei kohaldu, antud alameedet ei rakendata.

8.2.7.7. Muud meetme mõistmiseks ja rakendamiseks tähtsad märkused

8.2.8. M09 – Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine (artikkel 27)

8.2.8.1. Õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, artikkel 27

8.2.8.2. Meetme üldkirjeldus, sh selle sekkumisloogika ning panus sihtvaldkondades ja valdkondadevaheliste eesmärkide saavutamisse

Tootjarühmade loomise toetamine on oluline nii põllumajandustootjate, kui ka erametsaomanike puhul.

Väikestel põllumajandustootjatel on piiratud ressursside tõttu raske üksi edukalt hakkama saada oma toodete müügieelse ettevalmistuse, töötlemise ja turustamisega. Koondumine tootjarühmadesse aitab neil resusse liita ning ühiselt toime tulla nende ees seisvate väljakutsetega, mis on seotud turunõuete muutumise ja karmistumisega, kasvanud konkurentsiga nende toodangu turustamisel ning turgude kontsentreerumisega.

Põllumajandustoodangust üsna suur osa on toodetud pisemate ettevõtjate poolt, kuid nende läbirääkimispartneritena töötlevas tööstuses ja jaekaubanduses domineerivad suuremad ettevõtjad. Põllumajandustootjate ühistegevuse arendamisel on suur tähtsus toidutarneahela harmoonilise toimimise saavutamisel.

Omatoodetud põllumajandustoodete ühisturustamisega on võimalik saavutada kasumi teenimiseks vajalik maastaabiefekt, tagada pidev kaubapakkumine ning arendada välja kompetents äritehingute sõlmimiseks nii koduturul kui ka ekspordiks. Horisontaalsest koostööst tulenev maastaabiefekt laiendab oluliselt tootjate turustusvõimalusi.

Ühiselt turustamine soodustab toodangu kvaliteedistabiilsuse jälgimist ja tõstmist ning toodetele lisandväärtuse andmist. Liikmete toodangu kvaliteeti aitavad tõsta üheskoos organiseeritud koolitused, tootmissisendite ja seadmete ühishanked.

Toodangu kvaliteedi ja sissetulekute kasvades on järgmiseks loogiliseks sammuks veelgi suurema kasumi teenimine andes toodangule täiendavat lisandväärtust kas siis müügieelse parema ettevalmistuse (näiteks toodangu sorteerimise, puhastamise, pakendamisega) või töötlemisega. Müügieelse ettevalmistuse taseme tõstmiseks ja töötlemise alustamiseks on aga vajalikud suuremahulised investeeringud, milleks liikmetel üksikuna sageli vahendeid ei jätku. Seega on tootjarühmade loomise toetamine oluline teadmussiirde edendamisel, põllumajandustoodete kvaliteedi tõstmisel ning põllumajandustootjate tootmisahela kõrgematesse lülidesse integreerimisel. Perioodi 2007–2013 tunnustati vaid 21 tootjarühma (peamiselt piima- ja teraviljasektorist) mis näitab, et põllumajandustootjate ühistegevus on veel arengufaasis ja vajab jätkuvat tuge.

Erametsaomanikke koondavad metsaühistud, kes valdavalt tegutsevad MTÜ vormis ja keda toetatakse siseriiklike meetmetega[1], pakuvad liikmetele küll tõhusat tuge teadmussiirdes, kuid liikmete metsamaterjali müügist saadavate sissetulekute suurendamiseks jäävad nad üksikult nõrgaks. Eesti metsaühistud abistavad metsaomanikke lisaks nõustamisele ka puidu müügil ja laiemalt metsade majandamisel, kuid toodangu kogused on nii liiga väikesed võrreldes turu tegeliku mahuga ja hinnaläbirääkimistel efekti ei saavutata. Seevastu kohalike metsaühistute liikmete väikeste puidukoguste koondamine ühte turustuskanalisse võimaldab saada konkurentsivõimelisemat hinda. See ongi põhjuseks, miks metsaühistute poolt on ellu kutsutud müügitegevusele suunatud üle-eestiline tulundusühistu vormis tegutsev Keskühistu Eramets.

Keskühistu liikmete arv (2011. a lõpuks oli liikmeid kokku 13), vahendatava puidu kogus (2011. a 95 000 tm) ja müügitulu (2011. a 4,6 mln eurot) on aasta-aastalt kasvanud kuid tema turuosa on ikka veel väga väike. Seega on keskühistu tööpõld erametsaomanike usalduse võitmisel suur, eriti arvestades seda, et valdav enamus erametsaomanikke ei ole veel avastanud isegi kohalike metsaühistute poolt pakutavaid hüvesid (kohalikud metsaühistud koondavad vaid ca 5% erametsaomanike üldarvust). Eeltoodust lähtuvalt on metsandussektoris vaja toetada metsaühistuid koondavate keskühistute loomist.

Metsaomanike oma turustusorganisatsioonide teke omab positiivset mõju Eesti puiduturu suurendamisele, sest kasutusse võetakse rohkem seni kasutama püsinud väikemetsaomanike metsi. Eesti erametsaomanike struktuuris domineerivad väikemetsaomanikud, kellel reeglina puuduvad kindlad partnerid puiduturul ning hirm äris petta saada on suur. Kui neid teenindab metsaomanike endi turustusorganisatsioon, siis on nad hoopis altimad tegema puidumüügiotsuseid. Samuti võetakse kasutusele kehvemaid lanke, mis puidufirmadele seni vähe huvi on pakkunud.

Kuna puidu kokkuostu ja töötlemise turud on Eestis jaotatud tugevate ja sageli ka väliskapitalil tuginevate ettevõtjate poolt, siis on ühistulises vormis tarneahelas ülespoole liikumine väga keeruline. Siiski, ühistute turujõu kasvades, pole seegi võimatu, eriti arendades näiteks mõnda alternatiivset ja innovatiivset suunda. Seega on ühistulise tegevuse areng oluline metsaomanike integreerimiseks kõrgematesse tarneahela lülidesse.

Meetme üldeesmärgiks on põllumajandusega tegelevate ettevõtjate ja erametsaomanike konkurentsivõime tõstmine ja turujõu suurendamine läbi nende ühise majandustegevuse edendamise. Spetsiifilisteks eesmärkideks on administratiivselt ja majanduslikult jätkusuutlike tootjarühmade loomine ja arendamine, nende müügitulu ja liikmete arvu kasv, põllumajandus- ja metsandustoodete ühisturustuse osatähtsuse kasv põllumajandussektori ja metsandussektori müügitulus, ühiselt müügiks ettevalmistatud ja töödeldud põllumajandus- ja metsandustoodete osatähtsuse suurenemine tootjarühmade müügitulus ning tootjarühmadesse kuuluvate tootjate tootmise ja toodangu turunõuetele vastavaks viimine, äri- ja turundusoskuste arendamine ning uuendusprotsesside korraldamine ja lihtsustamine.

[1] SA Erametsakeskus, http://www.eramets.ee/toetused/

8.2.8.3. Toetuse ulatus, tase, tingimustele vastavad toetusesaajad ja vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika, jaotatud vajaduse korral allmeetmete ja/või tegevusliikide kaupa Iga tegevusliigi puhul täpsustada rahastamiskõlblikud kulud, rahastamiskõlblikkuse tingimused, kohaldatavad summad ja toetusmäärad ning valikukriteeriumide määramise põhimõtted

8.2.8.3.1. Tootjarühmade loomine

Allmeede:

- 9.1 – Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine põllumajandus- ja metsandussektoris

8.2.8.3.1.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetatakse tegevusi, mis on seotud tootjarühma või tootjaorganisatsiooni loomise ja arendamisega. Toetatavad tegevused peavad olema kajastatud tootjarühma või tootjaorganisatsiooni äriplaanis.

8.2.8.3.1.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust antakse kindlasummalise toetusena iga-aastaste osamaksete teel. Viimane osa makstakse välja vaid juhul, kui äriplaan on nõuetekohaselt rakendatud.

8.2.8.3.1.3. Seosed muude õigusaktidega

8.2.8.3.1.4. Toetusesaajad

Toetust antakse:

- põllumajandussektori tunnustatud tootjarühmadele ja neile põllumajandussektori tootjaorganisatsioonidele, kes on saanud tootjaorganisatsiooni tunnustuse pärast tootjarühma tunnustuse saamist;
- metsandussektori tunnustatud tootjarühmadele.

Toetuse saaja peab olema mikro-, väike- või keskmise suurusega ettevõtja (VKE)[1]. Toetust võib taotleda tootjarühm, kelle esmase registreerimise kuupäev Äriregistris või mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris ei ole varasem kui 1. jaanuar 2014.

[1] Komisjoni määruse (EÜ) nr 800/2008, EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse ühisturuga kokkusobivaks (üldine grupierandi määrus), artikli 2 punkti 7 tähenduses mikro-, väikese või keskmise suurusega ettevõtja.

8.2.8.3.1.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Ei kohaldu

8.2.8.3.1.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

8.2.8.3.1.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Hindamistulemustest lähtuvalt moodustatakse taotluste paremusjärjestused tegevusvaldkondade[1], mis on aluseks ka iga-aastasele eelarvejaotusele, lõikes.

Peamised hindamiskriteeriumid:

- eelistatakse tootjarühma või tootjaorganisatsiooni, kelle müügitulu tema liikmete toodetud põllumajandustoote ja selle töötlemisel saadud toote või puidu ja selle töötlemisel saadud toodete turustamisest on suurem;
- eelistatakse suuremat hulka põllumajandustootjaid või erametsaomanikke koondavat tootjarühma või tootjaorganisatsiooni;

- eelistatakse mahepõllumajandustoodetele spetsialiseerunud tootjarühma või tootjaorganisatsiooni.

[1] Teravilja, õliseemnete ja valgurikaste taimede turustamine, loomakasvatustoodete (v.a lehmapiim ja -piimatooted) turustamine, lehmapiima ja -piimatoodete turustamine, muude põllumajandustoodete turustamine ja metsandus.

8.2.8.3.1.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetust saab taotleda viie aasta jooksul alates tootjarühmana tunnustamise kuupäevast 467 500 eurot.

Tootjarühma või tootjaorganisatsiooni maksimaalne toetus arvutatakse lähtuvalt tootjarühma või tootjaorganisatsiooni aastasest müügitulust, mis on põllumajandussektori tootjarühma või tootjaorganisatsiooni puhul saadud tema liikmete või tema liikmeks olevate tulundusühistute liikmete poolt toodetud põllumajandustoodete turustamisest või metsandussektori tootjarühma puhul tema liikmeks olevate metsaühistute liikmeks olevate erametsaomanike poolt toodetud puidu turustamisest, vastavalt allolevale tabelile.

Tootjarühma maksimaalse toetuse arvutamine

	Toetuse maksimaalne määr (%)		Toetuse maksimaalne suurus kokku, eurot
	müügitulule suurusega kuni 1 000 000 eurot[1]	müügitulu osale, mis ületab 1 000 000 eurot	
Esimese aasta jooksul	10	5	100 000
Teise aasta jooksul	8	4	97 500
Kolmanda aasta jooksul	6	3	95 000
Neljanda aasta jooksul	4	2	90 000
Viienda aasta jooksul	2	1	85 000

- Toetuse arvutamise aluseks oleva müügitulu hulka ei arvestata mitteliikmetelt kokku ostetud toodangu müügist saadud tulu ja tootjarühma või tootjaorganisatsiooni liikmeks oleva teise tootjarühma, mille kohta on PRIA teinud tunnustamise otsuse, liikmete toodangu vahendamisest saadud tulu.
- Toetuse arvutamise aluseks oleva müügitulu hulka arvestatakse tootjarühma või tootjaorganisatsiooni liikmete toodangu müük läbi tootjarühma kontrolli all oleva äriühingu.

[1] Käesolevas tulbas toodud määrasid kohaldatakse alates 2017. a taotlusvoorust.

8.2.8.3.1.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.8.3.1.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Meetme rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R7 (Läbipaistev taotlusprotsess); R8 (IT-süsteemid); R9 (Alusetud maksed).

8.2.8.3.1.9.2. Leevendusmeetmed

Riskide tase on madal, kuna nende maandamiseks sätestatakse meetme rakendusmääruses täpsemad tingimused ja kord.

R7: Läbipaistev taotlusprotsess - meetmete väljatöötamine on toimunud kaasavalt, meetme raames pakutavaid võimalusi on sotsiaalpartneritele tutvustatud ning toetuste taotlemisega seotud dokumendid on avalikult kättesaadavad. Samuti saab maandavaks tegevuseks lugeda taotlejate teadlikkuse tõstmist (infopäevad, koolitused).

R8: Infotehnoloogia süsteemid - toetuste taotlemise, hindamise, järelevalve ja kontrollide edendamiseks ning tõhustamiseks kasutatakse erinevad andmebaase ning IT süsteeme.

R9: Alusetud maksed - toetuste alusetute maksete ennetamist ning avastamist aitab tagada toimuv kontrollisüsteem, mida toetavad vastavad IT-süsteemid, vihjetelefon, kohapealsed kontrollid.

8.2.8.3.1.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik meetme nõuded on kontrollitavad.

8.2.8.3.1.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.8.3.1.11. Tegevust puudutav teave

Kirjeldada rühmade ja organisatsioonide tunnustamise ametlikku korda

8.2.8.4. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.8.4.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

8.2.8.4.2. Leevendusmeetmed

8.2.8.4.3. Üldhinnang meetme kohta

8.2.8.5. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

Ei kohaldu.

8.2.8.6. Meedet puudutav teave

Kirjeldada rühmade ja organisatsioonide tunnustamise ametlikku korda

Tootjarühma tunnustamine on menetlus, mille käigus hinnatakse tootjarühma vastavust Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide nõuetele ning MAKile. Tootjarühma tunnustamise taotlemiseks esitab tootjarühm taotluse PRIAle. PRIA moodustab taotluste hindamiseks hindamiskomisjoni, vaatab taotluse läbi ja ning teeb taotluse kontrollimise tulemusel ning hindamiskomisjoni hinnangu alusel otsuse tootjarühma tunnustamise või tunnustamisest keeldumise või tunnustuse kehtetuks tunnistamise kohta. Tootjarühm tunnustatakse, kui ta vastab kehtestatud nõuetele. Tootjarühm tunnustatakse tähtajatult.

Põhilised nõuded tunnustust taotlevale ja tunnustatud **põllumajandussektori tootjarühmale** on järgmised:

- tootjarühma põhikirjaline eesmärk on ühiselt turustada oma liikmete või liikmeks olevate tulundusühistute liikmete toodetud põllumajandustooteid ja nende töötlemisel saadud tooteid;
- tootjarühm määratleb põllumajandustooted ja nende töötlemisel saadud tooted, mille ühisturustamisega ta peamiselt tegeleb (edaspidi *tootjarühma põhitoode*);
- tootjarühm tegutseb tulundusühistu või mittetulundusühingu vormis;
- tootjarühm on asutatud tegutsemaks tähtajatult;
- tootjarühmal on vähemalt viis sõltumatut[1] liiget, kes on kas:

- äriregistrisse kantud ettevõtjad, kes toodavad tootjarühma põhitoodet ja turustavad seda läbi tootjarühma, ning kelle omatoodetud põllumajandustoodete ja nende töötlemisel saadud toodete müügist saadud müügitulu moodustas eelneval majandusaastal vähemalt 50% selle ettevõtja kogu müügitulust ning ületas 4 000 eurot majandusaasta kohta;
- või põllumajandussektori tunnustatud tootjarühmad;

- tootjarühma liikmetest vähemalt 80% on tootjarühma põhitoodet tootvad ja turustavad äriregistrisse kantud ettevõtjad või neid koondavad tulundusühistud. Kui tootjarühm on tõuaretusühistu, kelle põhitooteks on tõuloom, siis peab tõuloomade kasvatamise ja müügiga tegelema vähemalt 10% tema liikmetest.;
- tootjarühmal on äriplaan tootjarühma põhitoote tootmise, töötlemise ja ühisturustamise ning tootjarühma arengu planeerimiseks (sh kavandatakse müügitulu kasvu). Äriplaanis kavandatud tegevused on konkreetsed ja asjakohased ning tootjarühm viib äriplaanis kavandatud tegevused ellu.;
- tootjarühmal on liikmetele kohustuslik ühine eeskiri tootjarühma põhitoote tootmiseks, töötlemiseks ja ühisturustamiseks ning selle vastuvõtmise ja muutmise kord. Tootjarühma põhitoote osas näeb tootjarühm eeskirjas või põhikirjas ette meetmed liikmete toodangu müügi suurendamiseks läbi tootjarühma.;
- tootjarühm tagab, et nende liikmete puhul, kes on olnud tunnustatud tootjarühma liikmed kauem kui aasta, moodustab liikmete tootjarühma põhitoote summaarsest müügitulust müük tootjarühmale või tootjarühma kontrolli all[2] olevale äriühingule igal aastal vähemalt 75%;
- tootjarühma või tootjarühma kontrolli all oleva äriühingu minimaalne aastane müügitulu tootjarühma liikmete või liikmeks olevate tulundusühistute liikmete poolt toodetud põllumajandustoodete ja

nende töötlemisel saadud toodete ühisest turustamisest on üldjuhul 35 000 eurot; kui tavatootmisviisiga toodetud lehmapiima, õliseemnete ja nimetatud toodete töötlemisel saadud toodete turustamisest saadud müügitulu kas koos või eraldi moodustab tootjarühma müügitulust 50% või enam, siis 350 000 eurot ning kui tavatootmisviisiga toodetud teravilja või selle toodete töötlemisel saadud toodete turustamisest saadud müügitulu kas koos või eraldi moodustab tootjarühma müügitulust 50% või enam, siis 1 500 000 eurot;

- tootjarühm järgib liikmete võrdse kohtlemise põhimõtet;
- tootjarühma liikmete hulgas ei ole põllumajandustootjaid, kes on kuulunud viimase kolme aasta jooksul mõnda teise tootjarühma põhitootele sarnase, so sama Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator 2008 alagrupi raames toodetava, põhitootega tunnustatud tootjarühma (va tõu- ja sordiaretusühistud) ning nende liikmete arv, kes on kuulunud rohkem kui kolm aastat tagasi mõnda teise eelnimetatud toojarühma ei ületa 20%;
- tootjarühma tunnustust ei saa taotleda eelnevalt tootjaorganisatsioonina tunnustatud tulundusühistu või mittetulundusühing.

Põhilised nõuded tunnustust taotlevale ja tunnustatud **metsandussektori tootjarühmale** on järgmised:

- tootjarühma põhikirjaline eesmärk ja peamine tegevusala on oma liikmeks olevatesse metsaühistutesse kuuluvate erametsaomanike[3] toodetud puidu ning selle töötlemisel saadud toodete ühine turustamine;
- tootjarühm tegutseb tulundusühistu või mittetulundusühingu vormis;
- tootjarühm on asutatud tegutsemaks tähtajatult;
- tootjarühmal on vähemalt viis sõltumatut liiget;
- tootjarühma kõik liikmed on metsaühistud[4];
- tootjarühmal on äriplaan puidu ja selle töötlemisel saadud toodete tootmise, töötlemise ja ühisturustamise planeerimiseks ning tootjarühma arendamiseks (sh kavandatakse müügitulu kasvu). Äriplaanis kavandatud tegevused on konkreetsed ja asjakohased ning tootjarühm viib äriplaanis kavandatud tegevused ellu.;
- tootjarühmal on liikmetele kohustuslik ühine eeskiri metsaraiete läbiviimiseks ja uue metsa istutamiseks ning selle vastuvõtmise ja muutmise kord. Tootjarühm näeb eeskirjas või põhikirjas ette meetmed liikmeks olevatesse metsaühistutesse kuuluvate erametsaomanike puidu müügi suurendamiseks läbi tootjarühma.;
- tootjarühma minimaalne aastane müügitulu liikmeks olevatesse metsaühistutesse kuuluvate erametsaomanike poolt toodetud puidu ning selle töötlemisel saadud toodete ühisest turustamisest on 1 000 000 eurot;
- tootjarühm järgib liikmete võrdse kohtlemise põhimõtet;
- tootjarühma liikmete hulgas ei ole metsaühistuid, kes on kuulunud viimase 3 aasta jooksul mõnda teise erametsaomanikke ühendavasse tunnustatud tootjarühma ning nende liikmete arv, kes on kuulunud rohkem kui kolm aastat tagasi mõnda teise eelnimetatud toojarühma ei ületa 20%;
- tootjarühma tunnustust ei saa taotleda eelnevalt tootjaorganisatsioonina tunnustatud tulundusühistu või mittetulundusühing.

[1] Sõltumatud on ettevõtjad, kes ei ole partner- või seotud ettevõtjad komisjoni määruse (EÜ) nr 800/2008, 6. august 2008, EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse ühisturuga kokkusobivaks (üldine grupierandi määrus) lisa 1 tähenduses.

[2] Hääleõigusest ja osakutest või aktsiatest vähemalt 51% kuulub tootjarühmale.
[3] Metsaseaduse § 10 lõike 2 punkti 4 tähenduses. Erametsaomanik Metsaseaduse tähenduses on füüsiline ja eraõiguslik juriidiline isik, kellel on metsamaa.
[4] Metsaseaduse § 10 lõike 2 punkti 5 tähenduses. Metsaühistu Metsaseaduse tähenduses on mittetulundusühing või tulundusühistu, mille põhikirjakohane tegevus on metsa majandamine ning mille liikmed on füüsilised või eraõiguslikud juriidilised isikud, kellel on metsamaa.

8.2.8.7. Muud meetme mõistmiseks ja rakendamiseks tähtsad märkused

Käesoleval hetkel ei ole Eestis ühtegi puu- ja köögiviljasektori tootjaorganisatsiooni. Kui programmiperioodi jooksul peaks Eestis tekkima mõni puu- ja köögiviljasektori tootjaorganisatsioon, tahab PRIA kui ÜPP toetusskeemide makseagentuur, et puu- ja köögiviljasektori rakenduskavade raames toetust saanud tegevusi ei topeltrahastataks käesoleva meetme raames.

8.2.9. M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)

8.2.9.1. Õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, artikkel 28

8.2.9.2. Meetme üldkirjeldus, sh selle sekkumisloogika ning panus sihtvaldkondades ja valdkondadevaheliste eesmärkide saavutamisse

Mitmekesine loodus, kaunid maastikud, kohalikud tõud ja sordid, viljakas muld, puhas vesi ja õhk on avalike hüvede valdkonnad, millel on kõrge ühiskondlik nõudlus ja mida põllumajanduspoliitika olulisel määral mõjutab. Kuna põllumajandus nagu iga teinegi majandusharu püüdleb majandusliku efektiivsuse ja konkurentsivõimelisuse poole, ei toodeta avalikke hüvesid, millega kaasnevad ettevõtetele üldjuhul täiendavad kulud või saamata jäänud tulu, sellekohaste hüvitisteta piisaval hulgal.

Põllumajandusliku keskkonnatoetusega (PKT) hüvitatakse õigusaktidega määratletust keskkonnasõbralikumate, kuid samas kulukamate tegevustega kaasnevad kulud või saamata jäänud tulu kas tervikuna või osaliselt.

Meede on üles ehitatud nii, et sellega saaks suunata kogu põllumajanduskeskkonna valdkonna arengut. Meetme kujundamisel on võetud arvesse vastavaid riiklikke strateegiaid ja arengukavasid, Seetõttu on ka PKT abil avalike hüvede pakkumisse sekkumise määr erinevate valdkondade puhul erinev.

Seni ei ole piisavalt tähelepanu pööratud spetsiifilistele keskkonnaküsimustele, nt mullakaitsele või veekeskkonna kaitsele. Ehkki veekeskkonnale mõjuvad positiivselt nii KSM toetus kui mahepõllumajandus, puudus eraldi veekaitsetoetus. Eraldi toetust ei ole olnud ka keskkonnasõbraliku aianduse viljelemiseks.

Eesti rakendab nii laia, suurt osa põllumajandusmaad hõlmavat toetusskeemi kui spetsiifilisi keskkonnaprobleeme käsitlevaid eri- ja lisatoetusi. PKT meede koosneb järgmistest toetuseliikidest:

- PKT põhitoetus ehk KSM toetus;
- PKT lisatoetused, mida on võimalik taotleda, kui taotlejal on KSMi toetuse kohustus: 1) piirkondlik mullakaitse toetus; 2) keskkonnasõbraliku aianduse avamaa köögivilja, ravim- ja maitsetaimede kasvatamise toetus ning maasikakasvatuse toetus; 3) piirkondlik veekaitse toetus;
- PKT eritoetused: 1) keskkonnasõbraliku aianduse puuvilja- ja marjakasvatuse toetus; 2) poollooduslikku koosluse hooldamise toetus; 3) ohustatud tõugu looma pidamise toetus; 4) kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus.

Eritoetuse saamiseks ei pea taotlejal olema KSM või lisatoetuse kohustust, kuid see võib olla.

Enamjaolt võetakse PKT kohustused viieks aastaks. Keskkonnasõbraliku aianduse avamaa köögivilja, ravim- ja maitsetaimede kasvatamise toetust ning maasikakasvatuse toetust võib taotleda aastatel, kui vastavaid kultuure külvikorras kasvatatakse. Nimetatud toetuste puhul on samas eelduseks nendega seotud viieaastane KSM toetuse kohustus, mis võetakse samale maale.

Kõiki PKT kohustusi võib vastavalt määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 28 lõikele 5 vajadusel pikendada.

Kõigi toetuste puhul kohandatakse vastavalt määruse (EL) nr 807/2014 artiklile 14 kohustused, mis ei ole

kaetud määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 47 nimetatud juhtumitega, toetuste menetlemisel vajadusel eraldi.

Keskkonnateadlikkuse tõstmiseks on mitme PKT toetuse nõuete hulgas kohustuslikud koolitused. Lisaks on PKT toetuse taotlejatel võimalik kasutada arengukava raames toetatavaid nõuandeteenuseid.

Erinevaid PKT toetusi kirjeldatakse vastavates meetmelehtedes. PKT tegevuse liikide panustamine sihtvaldkondadesse ja sihttasemed on toodud peatükis 11.4 olevas tabelis.

Keskkonnasõbraliku majandamise toetus

Keskkonnaalaste riiklike õigusaktidega on kehtestatud põllumajandustootmisele mitmeid piiranguid, mis aitavad ära hoida tootmisega kaasnevat keskkonnareostust. Samas ei taga need veel head mulla- ja veekvaliteeti ning liikide, ökosüsteemide ja maastike mitmekesisuse säilimist. Täiendavate piirangute kehtestamine võib aga mõjutada märkimisväärselt põllumajandustootjate konkurentsivõimet. Seetõttu on Eestis alates 2001. aastast makstud neile tootjatele, kes on olnud nõus võtma endale täiendavate piirangute täitmise kohustuse, keskkonnasõbraliku põllumajanduse toetusi, millega hüvitatakse täiendavate keskkonnapiirangutega kaasnevad saamata jäänud tulu ja lisakulud. Kui ELiga liitumise eelselt rakendati meetmeid testaladel, siis alates 2004. aastast on neid rakendatud üleriigiliselt, kattes ligi 2/3 põllumaast. Samuti on suurenenud KSM kohustusega hõlmatud põllumaa pind taotleja kohta, suurenedes aastate 2004-2008 perioodi keskmiselt 77 hektarilt 2012. aastaks 225 hektarini.

Põllumajandusuuringute Keskuse (PMK) poolt teostatud MAK 2007-2013 2. telje 2012. a püsihindamisaruande põhjal võib öelda, et senine keskkonnasõbraliku tootmise ja KSM meetmete rakendamine on põllumajanduskeskkonnale üldiselt positiivselt mõjunud. KSM kohustuse alusel maal suurenes liblikõieliste ja liblikõieliste/kõrreliste segu all olev kogupind 2009. aastaga võrreldes 1,3 korda. Liblikõieliste kultuuride suuremal pinnal kasvatamine võimaldab osaliselt kompenseerida taimede lämmastikuvajadust, vähendades N-mineraalväetiste kasutamist ja sellest tulenevat riski veekeskkonnale. Seireettevõtetes läbi viidud N-, P-, K-bilansiuuringu tulemusi võib keskkonna keemilise koormuse vähenemise ja vee kvaliteedi paranemise seisukohalt hinnata heaks, mullaviljakuse osas aga on veel arenguruumi. Ühelt poolt on mõnevõrra vähenenud veereostuse risk toiteelementide väljaleostumise osas võrreldes ÜPP toetusi saavate tootjatega, kes ei liitunud PKT toetuse skeemiga, samas aga ilmneb muldade väljakurnamise oht. Mullaproovide analüüside tulemused, väetusplaani koostamine ja kohustuslikud koolitused annavad aluse väetiste tasakaalustatud kasutamiseks, võimaldades suurendada mulla viljakust. Valitseva väetamistaseme juures sõltuvad nii lämmastiku leostumine põldudelt kui ka nitraatiooni kontsentratsiooni muutused suuresti erinevatel aastatel valitsenud hüdroloogilistest tingimustest. Põllumaa taimedega kaetuna hoidmine vähendab mullast toitainete leostumist ja mulla erosiooni, kaitstes vett ja mulda.

Taimekaitsevahendite kasutamise tulemusi keskkonna keemilise koormuse vähenemise, vee kvaliteedi paranemise ja selle kaudu ka elurikkuse vähenemise peatamise seisukohalt võib püsihindamise tulemustel hinnata samuti suhteliselt heaks. Võrreldes aastatega 2006 ja 2007 on järgnevatel aastatel nii taimekaitsevahenditega pritsitud pind kui ka nende toimeaine kogus pritsitud pinna ja põllumajandusmaa hektari kohta olnud madalam, mis võib osaliselt olla tingitud keerulisest majandusolukorrast, hindade tõusust, integreeritud taimekaitsesüsteemide juurutamisest, eeldatavasti ka tootjate teadlikkuse kasvust keskkonnasõbralikuma tootmise osas ja üha enam kasutusele võetavatest grammpreparaatidest, mis sisuliselt vähendab koormust keskkonnale. Siiski leiti OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskuse poolt 2011. a intensiivse põllumajandusega piirkondades teostatud veeuuringute tulemustel mõnede Eestis

enamkasutatavate taimekaitsevahendite jääkide madalaid sisaldusi. Säilitamaks mulla- ja veekeskkonna seisundit ning bioloogilist mitmekesisust on oluline kasutada taimekahjustajate ennetamiseks ja tõrjumiseks keskkonnasõbralikke võtteid. Taimekaitsevahendite kasutamist aitavad vähendada nii viljavaheldus, mis piirab taimekahjustajate levikut, umbrohuseemnete ja haigustekitajate osas kontrollitud seemnete kasutamine, üldhävitava toimega herbitsiidi (glüfosaadi) kasutamise keeld taimede kasvuperioodil, põlluservaribad kui kahjurite looduslike vaenlaste alternatiivsed elupaigad ja ka keskkonnateadlikkuse tõstmiseks korraldatavad koolitused. Samuti on taimekahjustajate ennetamiseks ja nende ohjamiseks oluline rakendada kasvatatavatele taimeliikidele sobivaid viljelusviise, järgida masinate ja seadmete kasutamisel hügieenireegleid, väetada tasakaalustatult, põllumaad vajadusel lubjata ja kuivendada.

PMK bioloogilise mitmekesisuse uuringud näitasid KSM toetusega aladel olukorra paranemist kimalaste seire põhjal ning põllulindude seire põhjal stabiilsena püsimist. Siiski on ka Eestis esinenud mesilaste kollapsit, mistõttu mesilate lähedusse rajatav õitsevatest taimedest toiduressurss võimaldab tõsta tolmeldajate vastupidavust nii haigustele, kahjuritele kui ka keskkonnast tulenevatele negatiivsetele mõjudele, soodustades mesilaste poolt osutatavat tolmeldamisteenust . Põllulindude arvukuse tõusu soodustab püsirohumaade niitmata jätmine, luues nii neile sobivaid elu-, toidu- ja varjepaiku.

Eesti keskkonnastrateegia 2030 kohaselt tuleks ressursse kasutada efektiivselt, kasutades selleks loodussõbralikke tehnoloogiaid. Loodushoiuga tuleks tegeleda kogu riigi territooriumil. Eelnevast tulenevalt tuleks ka uuel eelarveperioodil jätkata üleriigilise PKT meetmega, mille kaudu soodustatakse tavapärasemast keskkonnasõbralikumate tootmisviiside viljelemist.

Toetuse eesmärgiks on soodustada keskkonnasõbralike majandamisviiside kasutuselevõttu ja jätkuvat kasutamist põllumajanduses, et kaitsta mulda ja vett ning parandada nende seisundit, samuti suurendada elurikkust ja maastikulist mitmekesisust ning tõsta põllumajandustootjate keskkonnateadlikkust.

Piirkondlik veekaitse toetus

Piirkondlik veekaitse toetus on suunatud aladele, kus põllumajandusliku tegevusega on veekvaliteet halvenenud või on oht selle halvenemiseks.

Põllumajandustootmises võivad sõnniku ja mineraalväetiste liigse või väära kasutamise tagajärjel kanduda toitained põhja- ja pinnavette. Põhjavette sattunud nitraadid halvendavad põhjavee kvaliteeti. Samuti mõjutavad põllumajandusest tulenevad saasteained pinnaveekogude vee kvaliteeti ning soodustavad nende eutrofeerumist.

EL nitraadidirektiivi eesmärk on kaitsta põhja- ja pinnavett põllumajandusest pärit nitraatide eest. Nitraadidirektiiv moodustab ühtse terviku. Selle kohaselt loetakse nitraaditundlikuks ala, kus põllumajanduslik tegevus on põhjustanud või võib põhjustada põhjavees nitraatioonisisalduse üle 50 mg/l või mille pinnaveekogud on põllumajanduslikust tegevusest tingituna eutrofeerunud või eutrofeerumisohus.

Põllumajandusmaa suhteliselt väikese osatähtsuse tõttu ei ole põhjavee nitraatioonidega reostumine Eesti jaoks tervikuna suur probleem. Vee ökosüsteemide kaitsmiseks ning põllumajandusest tuleneva nitraadireostuse ohjamiseks on Eestis määratud Vabariigi Valitsuse 21. jaanuari 2003. a määruse nr 17 alusel Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlik ala (NTA), mis koosneb kahest alampiirkonnast – Pandivere ja Adavere-Põltsamaa piirkonnast. Nendes on viljakad mullad ning põllumajandusmaa osakaal ja põllumajandusloomade arv on Eesti keskmisest suurem, samas on põhjavesi kohati kaitsmata või nõrgalt kaitstud. Nitraatioonide sisaldus NTA maapinnalähedases põhjavees langes 1990-ndate alguses ja seejärel püsis stabiilsena. 2006. aastast hakkas nitraatide sisaldus põhjavees tõusma, mitmetes vaatluspunktides

ületas nitraatide sisaldus EL põhjaveedirektiiviga kehtestatud kvaliteedistandardi (50 mg/l). Aastatel 2009–2010 nitraatide sisaldus põhjavees veidi langes tingituna tõenäoliselt püsiva lumekattega talvedest, kuid 2011. aastal tõusis taas. Põllumajandusuuringute Keskuse 2013. a püsihindamise seireandmete tulemustel sõltuvad Eesti väetamistaseme juures toitainete leostumine ja nitraatiooni kontsentratsiooni muutused jõgedes suuresti valitsevatest hüdroloogilistest tingimustest. Keskkonna seisukohast on oluline kergesti liikuvate toitainete leostumise minimeerimine. Parimaks leostumise vähendamise meetmeks on põldude põllumajanduskultuuriga kaetult hoidmine (sh talvine taimkate) ja lahtiste veekogumite ääres püsitaimestikuga alade hoidmine.

Veekaitse toetuse saamise eelduseks peab taotlejal olema KSM toetuse kohustus, kuna selle toetuse nõuded panustavad veereostuse vähendamisse ja veekaitsesse. KSM toetuse kohustuslikud koolitused, mullaproovide analüüsid ja väetusplaani koostamine võimaldavad väetiste tasakaalustatud ja otstarbekat kasutamist. Liblikõieliste kultuuride kasvatamine võimaldab osaliselt kompenseerida taimede lämmastikuvajadust, vähendades lämmastikväetiste kasutamist. Taimekaitsevahendite kasutamise vajadust aitavad vähendada ja seeläbi taimekaitsevahendite jääkide sattumist veekogudesse piirata viljavaheldus, mis piirab taimekahjustajate levikut, umbrohuseemnete ja taimehaiguste osas kontollitud terviljaseemne kasutamine, üldhävitava toimega herbitsiidi kasutamise keeld taimede kasvuperioodil, põllu ja tee vahele rajatavad rohumaaribad, mis pakuvad alternatiivsed elu-, toidu- ja varjepaiku kahjurite looduslikele vaenlastele (biotõrje).

NTA suurus on 3250 km2 ehk 325 000 ha. NTAl on deklareeritud põllumassiive 147 916 ha. PRIA andmetel taotleti NTAl pindalatoetusi 2013. aastal 108 311 ha-le, millest MAK 2007-2013 KSM toetuse nõuetele vastavalt majandati 82 840 ha-l.

Toetuse eesmärgiks on säilitada vee kvaliteedi seisundit vähendades põllumajanduslikult kasutatavatelt maadelt toitainete leostumist.

Piirkondlik mullakaitse toetus

Piirkondlik mullakaitse toetus keskendub turvas- ja erodeeritud muldade jätkusuutliku kasutamise tagamisele. Toetus on suunatud ainult KSM toetuse saajatele, kui aktiivsematele keskkonnahoidlikele põllumajandustootjatele, kuna just nende kasutuses olevate turvas- ja erodeeritud muldadega alade puhul on oht, et rohumaad võetakse kasutusse haritava maana. Toetame senist maakasutuse jätkamist (rohumaa, viljapuu- ja marjaaiad) ning haritava maana kasutusel olnud turvas- ja erodeeritud muldadega alade rohumaaks või viljapuu- ja marjaaia alla viimist. Toetust ei ole põhjust võimaldada ainult rohumaa hooldajatele, kes ei tegele aktiivse põllumajandustootmisega, kuna nemad tõenäoliselt ei hakka oma turvas- ja erodeeritud muldadega rohumaid kasutama haritava maana.

Kuna turvasmuldade kasutamisel turvas laguneb ja mineraliseerub, tuleks vältida või vähendada turvasmuldade harimist ja soodustada turbaalade viimist püsirohumaade alla. Tuuleerosioonist on ohustatud eelkõige suured lagedad põllumassiivid ja taimkatteta kuivade huumusvaeste turvas- ja liivmuldadega põllud. Turvasmuldadega aladel loetakse ohustatuks tuulisemates piirkondades asuvad üle 0,5 ha suurused põllud. Praktiliselt kõik turvasmullad kannatavad kaaliumipuuduses ja nende fosforiga varustatus on oluliselt halvem kui põllumaadel tervikuna, mis on aga limiteerivateks teguriteks saagikusele. Sellises agrokeemilises seisundis turvasmullad ei rahulda põllumajanduskultuuride vajadusi tänapäeva nõuetele vastavate saakide tootmiseks ja vajavad oluliselt suuremat väetamist. Turvasmuldade intensiivsemast väetamisest tuleneb omakorda suurem keskkonnarisk. Turvasmuldade intensiivne harimine on ka oluliseks

kasvuhoonegaaside allikaks.

Mullaerosioon mõjutab oluliselt mullaviljakust ning on üheks olulisemaks toitainete väljakannet põhjustavaks protsessiks. Isegi väikestes kogustes mullaärakanne viib pika aja jooksul märgatava huumuse ning fosforiühendite kaoni. Kõige suuremat osakaalu mullaerosioonis omab Eesti tingimustes ajutiste vooluvete toimel mullaosakeste ümberpaigutumine ehk mulla vee-erosioon. See leiab aset ebatasastel aladel (enamasti Lõuna-Eestis), kus mullaosakesed haaratakse voolava veega kaasa. Erosiooni intensiivsus sõltub oluliselt ka maakasutusest ning valdav osa vee-erosioonist pärineb haritavatelt põllumaadelt. Eriti tundlik on erosiooni suhtes mustkesa, aga ka maa, millel kasvatatakse vaheltharitavaid kultuure. Teraviljade kasvatamisel on erosiooniohtlikum periood künnist kuni taimkatte kujunemiseni. Üheks oluliseks erosiooni tõkestamise meetmeks on selliste alade püsirohumaade alla viimine.

2013. a oli PRIA põllumassiivide registri ja mullakaardi andmete alusel KSM toetuse taotlejatel 18 619 hektarit põllumajandusmaid, kus põllumassiivi põhimullana on vähemalt 90% turvasmullad (M, S, R, AM) ja/või erodeeritud (E,e) ja deluviaalmuldade (D) kompleks. 2013. a andmetel on nendest 36,8 % põllumaid (6865 hektarit).

Toetust ei maksta aladele ega ole kattuvust aladega, mis määratletakse määruse nr 1307/2013 art 45 lg 1 alusel tundlike püsirohumaadena.

Toetuse üldeesmärgiks on tagada erodeeritud ja turvasmuldade jätkusuutlik kasutamine ning muldade degradatsiooni minimeerimine, spetsiifilisteks eesmärkideks on kasvuhoonegaaside emissiooni piiramine, mullaerosiooni (sh deflatsiooni) piiramine, toitainete leostumise vähendamine ning mulla orgaanilise aine sisalduse säilitamine ja suurendamine. Toetus suunab keskkonnasõbraliku majandamise toetuse saajaid oma turvas- ja erodeeritud muldadega põldude aktiivse harimise asemel leidma alternatiivseid mulda säästvaid kasutusvõimalusi nagu nt loomakasvatus ja karjatamine, mesilaste pidamine, viljapuu- ja marjakasvatus jm.

Keskkonnasõbraliku aianduse toetus

1960-ndatel hoogustunud taimekaitsevahendite ning väetiste kasutamine lihtsustas põllumehe tööd, sellega kaasnesid aga kõrvalmõjud ja ilmnesid uued probleemid. Taimekaitsevahendite suurtes kogustes kasutamisega kaasneb loodusliku mitmekesisuse vähenemine (putukate ja nendest toituvate lindude hävimine, taimeliikide arvukuse vähenemine jne). Taimekaitsevahendite ühekülgse kasutamise tulemusena võivad välja kujuneda taimekaitsevahendite suhtes resistentsed kahjurid. Kahjulik mõju inimesele avaldub otsesel preparaatidega kokkupuutel ja taimekaitsevahendite jääkide kogunemisel toiduahelate lõpulülidesse. Lisaks sellele, et kasutatavate taimekaitsevahendite jääke jääb keskkonda, jääb neid ka saagi koostisesse. Mullas ja vees mõjutavad jäägid erinevate organismide elutegevust, liiguvad taimedesse ja talletuvad saagis. Taimedest jõuavad taimekaitsevahendite jäägid nii inimeste toitu kui loomade sööta.

Kuigi jääkide registreeritud kogused on väikesed, on tegu ikkagi pidevate doosidega. ikema perioodi vältel intensiivpõllumajandustoodete tarbimisel ladestuvad jäägid organismi.

Eestis suurenes aastail 2004-2010 taimekaitsevahendite turustamine 27%. Suurima osa kõikidest taimekaitsevahenditest moodustasid herbitsiidid (umbrohutõrjevahendid 80-82%), millest omakorda moodustasid glüfosaati sisaldavad preparaadid 42-67%. Viimastel aastatel on kõige kiiremini kasvanud just glüfosaadi toimeainet sisaldavate preparaatide turustamine (üle kahe korra võrreldes 2004. aastaga). See on otseseks ohumärgiks, mistõttu on otstarbekas pöörata juba ennetavalt tähelepanu sama toimeainet sisaldavate preparaatide ühekülgsele kasutamisele. Eestis määratakse glüfosaati mullast, veest ja toidust

alates 2009. aastast.

2009-2011 analüüsiti Eestis NTA mullaseire raames 98 mullaproovi. Taimekaitsevahendite jääke leiti 70 proovist, 39 proovist leiti üks ja 31 proovist enam kui üks jääk. Leitud kogused ei ületanud pinnases lubatud keemiliste taimekaitsevahendite summa sihtarvu (0,5 mg/kg). Toimeainetest leiti mullaproovidest enam trifluraliini (turustamine lõpetatud aastast 2008), glüfosaati ja tebukonasooli.

Põhja- ja pinnavees on taimekaitsevahendite jääke Eestis määratud väheses koguses. Jääkide sisaldused on reeglina jäänud alla lubatud piirnormide. Euroopa Liidus kehtestatud põhjavee kvaliteedistandardi ületamine on tuvastatud vaid korra 2007. aastal, mil leiti piirnormi (taimekaitsevahendite piirsisaldus põhjavees 0,1 µg/l) ületavas koguses glüfosaadi lagunemisjääki. Pinnaveekogudes tuvastatud taimekaitsevahendite jääkide kogused lubatud piirnorme ületanud ei ole.

Eestis kaubeldavast ja imporditavast toidust võeti 2011. aastal taimekaitsevahendite jääkide määramiseks 268 proovi, millest 177 proovi olid kohalikku päritolu toidust. Võetud proove uuriti enam kui 333 erineva taimekaitsevahendi jäägi suhtes. Taimekaitsevahendite jääke ei leitud 181 proovist (65%). Jääkide sisaldus jäi piirnormi piiresse 91 proovis (34%) ja üle piirnormi oli jääke 2 proovis (1%). Üle lubatud piirnormi jääke sisaldasid Eesti päritolu aedoad ja spinat. Alla piirnormi leiti taimekaitsevahendite jääke Eesti päritolu kartulist, maasikast, kurgist, porgandist ning peedist, kusjuures eelnimetatud kultuuridest võetud proovid sisaldasid rohkem kui ühe taimekaitsevahendi jääke.

Enamiku tavapõllumajanduses kasutatavate taimekaitsevahendite kasutamine on keelatud mahepõllumajanduses. Eestis kasvatati 2011. aastal mahepõllumajanduslikult 5,6% köögiviljadest. Puuvilja- ja marjaaedade kogupinnast majandati mahepõllumajanduslikult 19,7%. Maheköögivili moodustas kogu köögiviljatoodangust 0,8% ning mahepuuviljad ja -marjad 9,4% kogutoodangust. Eelöeldut arvesse võttes on otstarbekas edaspidi rakendada mahepõllumajandusest pisut leebemate nõuetega keskkonnasõbraliku aianduse toetust. Kohustuslikul koolitusel antakse toetuse taotlejatele ülevaade nii toetusesaamise nõuetest kui ka levinumatest taimehaigustest ja -kahjuritest. Taimekaitsevahendite jääkide sattumise vähendamisele toitu, mulda ning vette aitab kaasa glüfosaadikeeld. Bioloogilise mitmekesisuse elementide kasutamine puuvilja- ning marjaaedades suurendab bioloogilist mitmekesisust, meelitab aedadesse tolmeldajaid ning kahjurite looduslikke vaenlasi. Mullaproovide tulemuste kasutamine aitab taotlejatel täpsustada taimede toitainetevajadust ja kasutatavaid väetisekoguseid. Multši kasutamine ning reavahede ja teenindusalade hoidmine rohukamaras ja külvikorra rakendamine võimaldavad vähendada toitainete leostumist mullast. Puuvilja- ja marjaaedade kaitsehekid pakuvad elu- ja varjepaika põllumajandusmaastikus elutsevatele lindudele, putukatele ja pisiimetajatele.

Toetuse üldeesmärgiks on soodustada keskkonnasõbralikumate praktikate rakendamist aianduskultuuride kasvatamisel, spetsiifilisteks eesmärkideks on vähendada taimekaitsevahendite kasutamist, tagada tarbijatele tervislikum toit, vähendada toitainete leostumist mullast ning aidata kaasa bioloogilise mitmekesisuse säilimisele põllumajandusmaastikus.

Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus

Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni kohaselt on oluline säilitada looduslike taime- ja loomaliikide kõrval ka koduloomade ja kultuurtaimede geneetiline mitmekesisus. EL-i elurikkuse strateegia kohaselt tuleb paremini kasutada PKT meetmeid põllumajanduse geneetiliste ressursside säilitamiseks. Geneetiliste ressursside säilitamine on tähtis mitte ainult bioloogilisest ja kultuurilisest, vaid ka majanduslikust

seisukohast, kuna mitmekesiste tunnustega heterogeensed populatsioonid kannavad endas omadusi, mida saaks edukalt kasutada ka kultuurtõugude ja -sortide aretamisel. Tõenäoliselt suureneb vajadus geneetiliste ressursside kasutuselevõtuks tulevikus veelgi, seega on oluline, et säiliks geneetiline variatsioon, mis aitaks aretustööd teostada vastavalt ilmnenud vajadustele. Lisaks säilikute säilitamisele geenifondis on väga oluline, et erinevaid sorte/tõugusid kasvatataks põllumajandusliku tegevuse ühe osana võimalikult laiapõhjaliselt, mitte ei hoita ainult säilitamise eesmärgil.

Põllumajanduskultuuride geneetiline ressurss hõlmab põllu- ja aiakultuuride sorte, aretusmaterjali, rahvaaretisi, liike ja vorme. Taimesordid, aretusmaterjal ja rahvaaretised on loodud pikaajalise töö tulemusena ning neid tuleb säilitada mitte ainult kui bioloogilist mitmekesisust, vaid ka kui kultuuriväärtust. Praegu on Eesti Taimekasvatuse Instituudi (ETKI) geenipangas hoiul 57 taimeliigi seemneid, kokku 2300 säilikut ning Eesti Maaülikooli (EMÜ) Polli Aiandusuuringute Keskuses 1151 puuvilja- ja marjakultuuri säilikut.

Olemasolevad geneetilised ressursid on hea võimalus keskkonnasõbraliku ettevõtluse arendamiseks, tööhõive suurendamiseks ning tervisliku toidulaua mitmekesistamiseks.

Kultuuripärandi ja geneetilise mitmekesisuse seisukohast olulise kohaliku taimesordi, rukkisordi ’Sangaste’ säilimiseks on makstud MAK 2007-2013 toetust. Kui 2009. aastal taotleti toetust 308 hektarile, siis 2012. aastal juba 1130 hektarile.

Põllumajanduskultuuride kogumise, säilitamise ja hindamiskomisjon on teinud ettepaneku täiendada MAK-i kohalikku sorti taimede kasvatamise toetuse loetelu põllu-, puuvilja- ja marjakultuuride sortidega. Nende sortide valiku kriteeriumideks olid: kohalikku päritolu või kohanenud sort, sordi teatud omaduste tõttu puudub kasvatamiseks äriline huvi, sertifitseeritud seeme, vanus, sordil on head omadused ja põllukultuuri sort on sordilehel.

Info algupäraste sortide esinemise ja nende liigilise mitmekesisuse vähenemise kohta ning nende sortide loetelu põhinevad EMÜ ja ETKI teadurite poolt tehtud analüüsidel. Lisaks on arvamusi küsitud ka Põllumajandusministeeriumi geneetiliste ressursside komisjoni ja Aiandusliidu puuviljanduskomisjonilt. Järeldustes on välja toodud peamised asjaolud, miks nimekirjas toodud sorte vähe kasvatatakse.

Põllukultuurid

Üks vanemaid teraviljasorte on **talirukis „Sangaste”**, mille aretas 1880. aastatel Sangaste mõisnik krahv Friedrich G.M. von Berg (1845–1938) ja mis on olnud suure tähtsusega uute rukkisortide aretamisel. Võrreldes tänapäevaste rukkisortidega on „Sangaste” pikema kõrrega, mis suurendab lamandumisohtu ja raskendab koristust. Samuti jääb „Sangaste” saak tänapäevaste sortidega võrreldes ligi 15% madalamaks.

Põlduba „Jõgeva“ on Eesti sordilehes alates 1956. aastast. Sort on sobiv nii teraks kasvatamiseks kui haljasmassi tootmiseks. Seemned on heamaitselised ja sordi omapäraks on õhuke seemnekest, seemned sobivad toiduks ning jahvatamiseks erinevatesse jõusöödasegudesse. Proteiinisisaldus seemnetes on ca 30%, olles oluline taimse valgu allikas. Seemnekasvatust raskendab küllaltki pikk kasvuaeg ning vihmastel aastatel on keeruline saada hea idanevusega seemet. Probleeme tekitavad ka linnuparved, mis võivad külve tugevalt kahjustada või roheliste kaunte faasis saagile olulist kahju tekitada. „Jõgeva“ on Eesti esimene ja praeguseni ainus kohalik ohustatud oasort ning vajaks oma unikaalsuse tõttu rohkem tähelepanu.

Põldhernes „Mehis“ on sordilehes alates 1981. aastast. Sort on lehelist tüüpi, sobib kasvatamiseks teraks ja haljasmassiks. Seeme on roheline ja väga hea maitsega, sobides ideaalselt hernesupi valmistamiseks. Sordi eeliseks on ka seemnete kiire paisumine ja pehmekskeemine. Lehelise hernena kipub taimik lamanduma,

mis teeb keeruliseks massi kombainiga koristamise. Sort on keskmisest pikema kasvuajaga ning vihmastel aastatel ei pruugi saadagi kvaliteetset seemet. Haiguse levikule soodsal aastal nakatab laikpõletik tugevalt seemneid, mis nõuab kasvatajatelt lisakulutusi sorteerimisele.

Kartulisort „Ando“ anti tootmisse 1973. aastal. Sordikirjelduses on öeldud, et see võiks asendada „Jõgeva kollast“. „Ando“ on mitmete kohalike sortide nagu „Mats“, „Vigri“ ja „Juku„ vanemaks. „Ando“ on väga heade kulinaarsete omadustega, mille tõttu võitis ta Eesti Kulinaaria Instituudi poolt korraldatud degusteerimisel 2010. a „Kuldmugul“ 2010 tiitli. Enamik tarbijatest teeb oma eelistuse kõigepealt maitse järgi, siis tulevad kõik teised näitajad. Ka eelistab eestimaalane veidi jahusemat kartulit. Samuti on kindlasti tähtis lehemädanikukindlus. Kui soovitakse kasvatada kartulit mahedalt ja minimaalsete kuludega taimekaitsele, sobib selleks väga hästi sort „Ando“. Sordi laiemat kasvatamist piirab viirustesse, eriti kiire kartuli Y-viirusesse nakatumine, mille tõttu on raskendatud viirusvaba seemnekartuli tootmine. See omakorda nõuab tihedamat seemnevahetust ja on seega seotud suuremate kulutustega.

Valge ristik „Jõgeva 4“ on sordilehes alates 1960. aastast. Hea talvekindlusega sort, taimikus püsimine keskmine. Seemnekasvatust limiteerib vihmastel aastatel esinev liigne haljasmassi kasv ning seemnenuttide lamandumine, mis ei võimalda moodustunud saaki koristada. Seetõttu on valge ristiku seemnekasvatus seotud suure riskiga ja kõigil aastatel ei ole võimalik seemet toota või jääb seemnesaagi suurus alla majandusliku tasuvuse piiri. Seemnekasvatuse suure riski tõttu on viimastel aastatel jäänud sordi „Jõgeva 4“ seemnekasvatuse pinnad paarisaja hektari piiridesse, mis ei kata kaugeltki vajadust. Valge ristik on oluline komponent karjamaasegudes, kus parandab nii karjamaarohu kvaliteeti kui õhulämmastiku sidujana vähendab mineraalväetiste kasutamise vajadust.

Kohalikud vanad **puuvilja- ja marjasordid** on meie kultuuripärand. Enamasti ei oma nad ärilist väärtust ega paku huvi suurtootjatele, kuna ei suuda saagikuselt võistelda uuemate sortidega. Nendel sortidel on aga mõningaid omadusi, mis väärivad tähelepanu ja võiksid pakkuda huvi väiketootjatele. Siia kuuluvad sordid, mis on paljude aastate jooksul tõestanud oma sobivust Eesti kliimaoludesse, selgeks on saanud nende kasvunõuded ning vastupidamine haigustele ja kahjuritele. Selliste sortide toetamisega tagatakse sortide säilimine ja sordirikkus, millega kantakse edasi paikkondlikku traditsiooni ning mitmekesistatakse oluliselt Eesti toidu valikut.

Toetuse eesmärgiks on tagada kultuuripärandi ja geneetilise mitmekesisuse seisukohast oluliste kohalike taimesortide säilimine ning soodustada vanade kohalike puuvilja- ja marjasortidega uute istandike rajamist.

Ohustatud tõugu looma pidamise toetus

Eesti ohustatud tõugude loetellu on kantud eesti hobune, eesti raskeveohobune, tori hobuse universaalsuuna hobuste alampopulatsioon ja tori hobuse vana-tori suuna hobuste alampopulatsioon, eesti maatõugu veis ja eesti vutt. Põllumajandusloomade aretuse seaduse § 3 kohaselt loetakse tõug või eristatav osa ühte tõugu kuuluvate loomade populatsioonist ohustatuks, kui aretuses kasutatavate emasloomade arv on alla tuhande või isasloomade arv alla kahekümne ja emaslindude arv alla kümne tuhande või isaslindude arv alla tuhande. Eesti Hobusekasvatajate Seltsi, Eesti Maakarja Kasvatajate Seltsi ja Eesti Linnukasvatajate Seltsi andmetel oli ohustatud tõugude aretusemasloomade arv järgnev: eesti tõugu hobune 606, tori tõu universaalsuuna hobune 221, eesti raskeveo tõugu hobune 93, tori tõu vana-tori suuna hobune 21, eesti maatõugu veis 596 ja eesti tõugu vutt 8950. Hobuste andmed on esitatud seisuga 13.10.2014, maatõugu veiste andmed seisuga 01.12.2013 ja eesti tõugu vuti andmed seisuga 15.12.2014. Tõugude ohustatud staatuse ja emaste aretusloomade arvu on asjaomase teadusasutusena kinnitanud Eesti Maaülikooli

Veterinaarmeditsiini ja Loomakasvatuse Instituut.

Tõuraamatusse kantud ohustatud tõugu loomade arvukusest annab ülevaate alljärgnev tabel.

Ohustatud tõugu loomade arv 2007–2013

Tõud / aasta	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Eesti hobune	1600	1788	1850	2055	2181	2299	2401
Tori hobune	1300	1365	1371	1382	1390	1350	1340
(sh universaalsuuna alampopulatsioon)	-	751	755	747	726	707	712
Eesti raskeveo hobune	210	223	251	283	325	331	350
Eesti maatõugu veis	638	421	688	667	678	730	638

2002. aastast hakati eesti hobuse pidamiseks maksma põllumajanduslikku keskkonnatoetust. 2005. aastast jätkati toetamist MAKist 2004-2006 ning alustati toetuse maksmist eesti maatõugu veise, tori hobuse ja eesti raskeveohobuse pidamise eest. 2007. jätkus toetamine MAKist 2007-2013. 2009. aastast jagati tori hobuse tõug kaheks suunaks, ohustatuks loeti tori universaalsuuna populatsioon ja 2009. aastast hakati maksma toetust üksnes universaalsuuna populatsiooni kuuluva tori hobuse pidamise eest. 2014. aastal kanti ohustatud tõugude loetellu ka tori tõu vana-tori suuna hobuste populatsioon. 2019. aastast täpsustusid põllumajandusloomade ohustatud tõugude loetelus tori hobuse alampopulatsioonide nimetused.

2013. aastal maksti ohustatud tõugu looma pidamise toetust 657 maatõu veise, 1632 eesti hobuse, 236 eesti raskeveohobuse ja 472 tori universaalsuuna hobuse kohta.

Eesti hobuse ja eesti raskeveohobuse arvukus on viimastel aastatel tõusnud, tori tõugu hobuste arv mitte. Eriarvamusi on tekitanud teist tõugu aretusmaterjali laialdane kasutamine tori tõu universaalsuuna alampopulatsiooni hobuste eellaspõlvkondades. 2012. aastal hakati täiendavalt pidama tori hobuse vana-tori suuna tõuraamatut.

Vaatamata MAK 2004-2006 ja MAK 2007–2013 raames makstud toetusele ei ole suurenenud eesti maakarja tõugu veiste arv. Veiste produktiivsus mõjutab suuresti valmisolekut tõugu pidada. Suured farmid eelistavad kõrge toodanguga produktiivtõuge, madalama produktiivsusega kohalikku maakarja soovitatakse pidada taludes ja väiksemates perefarmides. Kuna piimatootmine koondub üha enam suurfarmidesse ja väiketootjate arv väheneb, väheneb ka potentsiaalsete maakarja tõugu veiste pidajate arv.

Eksperthinnangute kohaselt tuleks enam toetada maakarja, kuna tõu arvukus on vähenemas ning aastasest piimatoodangust saadav tulu oluliselt väiksem kui produktiivtõugudelt saadav tulu. Samuti tuleks enam toetada jõudluskontrollis osalevaid maatõugu veiseid. Jõudluskontroll on tootjate jaoks lisatöö ja lisakulu, kuid annab parema ülevaade tõu piimatoodangu näitajatest ning tagab täpsema paaritusandmete registreerimise, mis aitab teha tõusisest aretus- ja säilitustööd. Eksperthinnangute kohaselt tuleks enam toetada maakarja veiseid, kes annavad puhtatõulisi järglasi. Meede vähendaks tootjate soovi ristata maakarja teiste tõugudega. Samuti tuleks senisest enam toetada aretusühingute poolt tunnustatud isasloomi, kuna pullide pidamine on tootjale keerulisem ja kulukam.

Eesti vutte peetakse ja jõudluskontrolli tehakse praegu kahes farmis. Eesti vuti toetamiseks ei ole maaelu

arengukava vahendeid seni kasutatud, kuid tõug vajaks senisest enam tähelepanu. Tegemist on siiani ainukese Eestis aretatud linnutõuga. Toetus aitaks tagada seniste säilitus-aretuskarjade püsimise ja soodustaks uute teket ning tagaks seega kindlamalt tõu säilimise.

2019. aastal lisandus Eesti ohustatud tõugude loetellu kihnu maalammas. Tegemist on väikesearvuliseks jäänud kohaliku tõuga. Ohustatud tõugude loetelusse kandmisega tunnustab riik kihnu maalamba kuulumist Eesti põlistõugude hulka. MTÜ Kihnu Maalambakasvatajate Seltsi andmetel kuulus 2018. aastal tõuraamatusse 256 utte ja 18 jäära (jõudluskontrollis 728 lammast). Kokku oli 2018. aastal jõudluskontrollis 32 aretuskarja üle Eesti.

Toetuse eesmärgiks on tagada kultuuripärandi ja geneetilise mitmekesisuse seisukohast oluliste ja ohustatuks loetud kohalike tõugude säilitamine.

Poollooduslikku koosluse hooldamise toetus

Poollooduslikud kooslused on olulised loodusliku mitmekesisuse säilitamisel. Poollooduslikel kooslustel esineb ka tavapärasest oluliselt enam haruldasi taime- ja loomaliike.

Suur liigirikkus (kuni 74 taimeliiki ruutmeetri kohta) on omane eeskätt puisniitudele ja loopealsetele. Ranna- ja luhaniidud on seevastu olulised rändlindude peatus- ja toitumiskohad ning kurvitsaliste elupaigad.Poollooduslike koosluste leviku kõrgaeg jääb 19. sajandi lõppu, mil need võisid hõlmata isegi kuni 1/3 Eesti pindalast. 20. sajandi poole jooksul on aga poollooduslike elupaikade pindala seoses põllumajanduskeskkonna muutumisega oluliselt kahanenud. Rannaniite, loopealseid ja puisniite on sellegipoolest Eestis rohkem kui üheski teises Euroopa riigis ja seetõttu on nende säilitamine Eesti üks olulisemaid vastutusvaldkondi.

EL direktiivi 92/43/EMÜ kohaselt tuleb säilitada või taastada kõigi üle-euroopaliselt ohustatud liikide ja elupaigatüüpide soodne seisund. Ebapiisava majandamise tõttu hinnati 2013. a meie olulisemate poollooduslike koosluste seisund EL aruandes ebapiisavaks. Paljud neist on seisus, kus esmalt on vajalik niiduelustikule vastavad tingimused taastada. Tänu erinevatele pindalatoetustele hakati poollooduslikke kooslusi eelmisel kümnendil tasapisi taas varasemast enam hooldama. 2001. aastast on toetatud niitude taastamist ja hooldamist riigieelarvest, alates 2007. aastast on hooldamiseks kasutatud peamiselt EAFRD vahendeid.

Hinnanguliselt vajab Eesti kaitstavatel aladel säilitamist 60 000 ha erinevaid niidukooslusi, millest tuleb looduskaitse arengukava kohaselt tagada aastaks 2020 regulaarne hooldus vähemalt 45 000 ha-l. 2014. a hooldati Natura aladel asuvaid erinevaid kooslusi kokku ca 25 000 ha-l. Kui rannaniitude ja luhaniitude hooldusaluse pindala osas on eesmärk peaaegu saavutatud ja on vajalik eelkõige hoolduskvaliteedi parandamine, siis puisniitude ja loopealsete puhul tuleb senisest suuremat tähelepanu pöörata hooldusaluse pindala suurendamisele. Lisaks on toetuse tingimused üles ehitatud nii, et saaks arvestada liikide ja elupaikade vajadustega ning teiste ala eripärast tulenevate aspektidega.

Osa poollooduslikke kooslusi nagu rannaniidud ja lamminiidud ei pruugi olla igal aastal hooldatavad, sõltudes tugevalt konkreetse aasta sademete hulgast ja veekogu veetasemest. Hooldamine märjal ja mudasel alal on vaevarikas; mõnel aastal tuleb hooldamisest loobuda, kui see kahjustaks kooslust. Seega tuleb igal aastal hinnata töö läbiviimise võimalikkust.

Toetuse üldeesmärgiks on parandada poollooduslike koosluste ja nendega seotud liikide seisundit,

spetsiifilisteks eesmärkideks parandada poollooduslike koosluste hooldamise kvaliteeti, sealjuures suurendada põllumajandusloomade abil hooldatavate poollooduslike koosluste osa, parandada poollooduslike kooslustega seotud liikide seisundit, suurendada hooldatavate alade pindala ning säilitada ja suurendada elurikkust ja maastikulist mitmekesisust.

8.2.9.3. Toetuse ulatus, tase, tingimustele vastavad toetusesaajad ja vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika, jaotatud vajaduse korral allmeetmete ja/või tegevusliikide kaupa Iga tegevusliigi puhul täpsustada rahastamiskõlblikud kulud, rahastamiskõlblikkuse tingimused, kohaldatavad summad ja toetusmäärad ning valikukriteeriumide määramise põhimõtted

8.2.9.3.1. 10.1.1 - Keskkonnasõbraliku majandamise toetus

Allmeede:

- 10.1 – Toetus põllumajanduse keskkonna- ja kliimakohustuste täitmiseks

8.2.9.3.1.1. Tegevusliigi kirjeldus

Keskkonnasõbraliku majandamise toetus hõlmab endas mitmeid eelmiste programmiperioodide jooksul edukalt rakendatud PKT meetmete positiivse keskkonnamõjuga nõudeid. Põhitegevuse nõuded esitatakse tervikpaketina kogu põllumajandusliku majapidamise või selle põllumaa kohta, mis tähendab, et taotleja ei saa sealt välja valida üksikuid nõudeid, mille kohta soovib viieaastase nõuete täitmise kohustuse võtta. Kõigi nõuete tervikpaketina täitmine annab täiendava positiivse koosmõju keskkonnahoiuks. Põhitegevuse kohustust on võimalik asendada mahepõllumajandusele ülemineku või mahepõllumajandusega jätkamise toetuse, keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetuse, piirkondliku mullakaitse toetuse või piirkondliku veekaitse toetuse maa rohumaana hoidmise kohustusega. Põhitegevuse kohustuse asendamine eelnimetatud toetuste kohustustega on kooskõlas komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artikliga 14, sest nii mahepõllumajanduslik majandamine, maa puuvilja- ja marjaaia alla viimine kui ka maa rohumaa alla viimine või rohumaa all hoidmine pakuvad keskkonnale suuremat kasu võrreldes põhitegevuse elluviimisega.

<u>Põhitegevus</u>

Toetuse saamise nõuded ja baasnõuded on toodud alljärgnevas tabelis.

Põhitegevuse toetuse saamise nõuded ja baasnõuded

Toetatav nõue	Baasnõue

Taotleja järgib viljavahelduse nõudeid: põllumaa samal põllul ei kasvatata teravilja ja köömneid rohkem kui kolmel järjestikusel aastal (mais ja tatar katkestavad teraviljakultuuride järgnevuse) ning sama liiki põllu-, või köögiviljakultuuri rohkem kui kahel järjestikusel aastal. Ristõielisi võib samal põllul kasvatada uuesti neljandal aastal. Nimetatud nõudeid ei pea rakendama maasika ning mitmeaastaste köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekultuuride kasvatamisel ning alla 0,3 hektari suurustel põldudel.	Taotleja kasvatab põllumaal põllumajanduskultuure arvestusega, et peamine kultuur ei tohi hõlmata rohkem kui 75% põllumaast ning kaks peamist kultuuri ei tohi hõlmata rohkem kui 95% põllumaast. Taotleja välistab põllumajandusmaal ebasoovitava taimestiku ulatusliku leviku, võimaldades seda maad kasutusele võtta põllumajandusliku tegevusega tegelemiseks ilma lisakuludeta järgmisel kasvuperioodil. Taotleja koostab või vajadusel uuendab külvikorra- või viljavaheldusplaani.
Taotleja kasvatab vähemalt 15%-l toetusõiguslikust maast liblikõieliste puhaskultuuri, liblikõieliste-kõrreliste segu või liblikõieliste ja muude haljasväetiskultuuride segu.	
Taotleja kasutab sertifitseeritud teraviljaseemet külvisena 15%-l teraviljade külvipinnast.	
Taotleja osaleb keskkonnasõbraliku majandamise alg- ja täiendkoolitusel. 2021. ja 2022. aastal võetud kohustuse puhul ei nõuta keskkonnasõbraliku majandamise täienduskoolitusel osalemist.	Taotleja peab pidama põlluraamatut veeseaduse kohaselt. Taimekaitsevahendi kasutamisele eelneb taimekahjustajate seire, mille kohta teeb taotleja märke põlluraamatusse.
Soodustamaks keskkonnasäästlike taimekaitsevõtete kasutamist ei tohi taotleja toetusõiguslikul maal kasutada glüfosaati põllu-, ega köögiviljakultuuri kasvuperioodil (tärkamisest kuni saagi koristamiseni). Glüfosaati ei ole lubatud kasutada haljasväetiseks kasvatatavatel heintaimedel, ega maal, mille kohta taotletakse toetust mesilaste korjealade rajamise eest.	
Taotleja peab korraldama vähemalt üks kord kohustuseperioodi jooksul mullaproovide võtmise ja analüüsida laskmise mulla happesuse, taimetoitainete ja orgaanilise süsiniku määramiseks Majapidamise üle 10 ha suuruse toetusõigusliku maa kohta võtab mullaproovid koolituse läbinud proovivõtja. 2021. ja 2022. aastal võetud kohustuse puhul peab taotleja korraldama mullaproovide võtmise ja analüüsida laskmise mulla happesuse, taimetoitainete ja orgaanilise süsiniku määramiseks eelmise mullaproovi võtmise aastale järgneva viiendaks aastaks.	
Taotleja koostab igal kohustuseaastal väetamisplaani.	Taotleja koostab veeseaduse alusel väetamisplaani.
Taotleja peab hoidma vähemalt 30% toetusõiguslikust maast põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all 1. novembrist 31. märtsini. 2021 ja 2022. aastal võetud kohustuse puhul peab taotleja hoidma vähemalt 30% toetusõiguslikust maast põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all 1.novembrist kuni vähemalt kohustuseaasta lõpuni.	Haanja, Otepää, Valgjärve, Vastseliina, Rõuge, Antsla, Kambja, Kanepi, Nõo, ja Võru vallas asuvast põllumajandusmaast, mida taotlejal on õigus kasutada, peab vähemalt 30% olema talvise taimkatte all. Talviseks taimkatteks loetakse 1. novembrist kuni 31. märtsini põllumajandusmaal olevad põllumajanduskultuurid ja kõrretüü.
Taotleja rajab või jätab üle 20 ha suuruse toetusõigusliku maa ja sellega piirneva sõidukite liiklemiseks avalikult kasutatava tee vahele 2–5 meetri laiuse mitmeaastase taimestikuga rohumaariba või muu maastiku joonelemendi, mida loetakse põllumajanduskultuuri hulka.	Taotleja säilitab põllumajandusmaal loodus- ja muinsuskaitseobjekti ning pärandkultuuriobjekti.

Vabatahtlikult valitav täiendav veekaitse lisategevus

- Taotleja peab hoidma vähemalt 50% toetusõiguslikust maast põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all 1. novembrist kuni 31. märtsini. 2021. ja 2022. aastal võetud kohustuse puhul peab taotleja hoidma vähemalt 50% toetusõiguslikust maast põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all kohustuseaasta 1. novembrist kuni vähemalt kohustuseaasta lõpuni.
- Täiendav veekaitse lisanõue on üheaastane kohustus.

Vabatahtlikult valitav põllulindude soodustamise lisategevus

- Taotleja võib jätta püsirohumaa ja piirkondliku mullakaitse toetuse kohustusega rohumaa kohustuseperioodi jooksul üle aasta niitmata, hekseldamata või muul viisil hooldamata.

Vabatahtlikult valitav mesilaste korjealade rajamise lisategevus

- Taotleja peab kasvatama vähemalt kolme korjetaimede nimekirjas olevat taimeliiki, kusjuures kolmest taotletavast taimeliigist väikseima osakaal ei tohi olla alla 20% korjetaimede pinnast.
- Vahemaa mesilasperede ja iga korjetaimedega rajatud põllu lähima serva vahel ei tohi olla rohkem kui 200 meetrit.
- Taotleja peab kasvatama korjetaimi kuni 15. augustini. Niitmine, karjatamine ja hekseldamine ning maa ettevalmistamine järgmise kultuuri kasvatamiseks on lubatud alates 16. augustist. Mitmeaastaseid korjetaimi tuleb niita või hekseldada ajavahemikul 16. august kuni 15. september.
- Mesilaste korjealade rajamise lisanõue on üheaastane kohustus.

8.2.9.3.1.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse standardiseeritud ühikuhindade vormis.

8.2.9.3.1.3. Seosed muude õigusaktidega

Lisaks toetuse saamise nõuetele peab toetuse taotleja oma põllumajanduslikus majapidamises või tegevuses järgima nõuetele vastavuse eeskirju ning asjakohaseid väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõudeid.

8.2.9.3.1.4. Toetusesaajad

Toetust antakse põllumajandusega tegelevale füüsilisest isikust ettevõtjale või juriidilisele isikule. Toetust ei anta mahepõllumajandusele ülemineku ega mahepõllumajandusega jätkamise toetuse saajale. Keskkonnasõbraliku majandamise toetuse täiendava veekaitse tegevuse eest ei anta toetust taotlejale, kes

taotleb piirkondlikku veekaitse toetust maa talvise taimkatte all hoidmise eest.

8.2.9.3.1.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Ei kohaldu.

8.2.9.3.1.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Toetusõiguslikkuse nõuete eesmärk on tagada toetuse eesmärkide parem täitmine ning välistada toetuse mittesihipärane maksmine ja asjatu administratiivkoormus.

- Toetusega hõlmatud maa peab asuma põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registris.
- Toetust antakse üksnes põllumaa kohta, (sh kuni 4-aastase rohumaa kohta). Toetust võib taotleda vähemalt 1,00 ha suuruse maa kohta.
- Taotleja kasvatab kogu põllumaal vähemalt kolme eri põllumajanduskultuuri, millest vähemalt üks peab olema põllukultuur, köögiviljakultuur, ravim- või maitsetaim või maasikas.
- Toetust ei anta maa kohta, mille kohta taotletakse poollooduslikku koosluse hooldamise toetust, keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetust, piirkondlikku mullakaitse toetust ning mahepõllumajandusele ülemineku toetust või mahepõllumajandusega jätkamise toetust või piirkondlikku veekaitse toetust maa rohumaana hoidmise eest.
- Põhitegevusega hõlmatud maa kohta antakse toetust täiendava veekaitse lisategevuse ning mesilaste korjealade rajamise või lisategevuse nõuete täitmise eest.
- Püsirohumaa kohta toetust ei anta, kuid taotleja võib jätta alates teisest kohustuseaastast püsirohumaa põllu või põllud tervikuna niitmata, hekseldamata või muul viisil hooldamata hektarite ulatuses, mis ei ole suuremad taotleja taotlusaasta toetusõigusliku maa kogupinnast. Püsirohumaa kohta, mis on jäetud põllulindude soodustamiseks niitmata, hekseldamata või muul viisil hooldamata, ei anta MAKi pindalatoetusi (v.a. piirkondlikku mullakaitse toetust ja piirkondlikku veekaitse toetust).
- Taotleja võtab kohustuse tegeleda selle maa, mille kohta toetust taotles, nõuetekohase hooldamisega taotluse esmakordse esitamise kalendriaasta algusest alates viis järjestikust kalendriaastat.
- Kui taotleja hoiab ettevõtte toetusõiguslikku maad mustkesas või söötis, siis sellel kohustuseaastal, kui maa on mustkesas või söötis, talle selle maa eest toetust ei maksta.

Vabatahtlikult valitav mesilaste korjealade rajamise lisategevus:

- Taotleja peab sõlmima nõuetekohase lepingu mesinikuga, kellel on vähemalt 10 mesilasperet, mis on registreeritud põllumajandusloomade registris või on taotlejal endal vähemalt 10 põllumajandusloomade registris registreeritud mesilasperet.
- Iga 0,5 hektari korjetaimedega rajatud põllumaa kohta peab olema vähemalt 1 mesilaspere.
- Mesilaste korjealade rajamise toetust ei anta maa kohta, mille kohta taotletakse keskkonnasõbraliku köögivilja, ravimtaime-, ja maitsetaimekasvatuse toetust või keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse toetust või millel kasvatatakse põllumajanduskultuure loomade heaolu toetuse saamiseks.
- Korjetaimede nimekirja määrab maaeluminister.

8.2.9.3.1.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Valikukriteeriume ei rakendata, kuid kui toetusteks ettenähtud vahenditest lähtudes ei ole võimalik kohustuseaastal rahuldada kõiki nõuetele vastavaid taotlusi, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse, vähendades toetust ministri määruses sätestatud korras.

8.2.9.3.1.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Keskkonnasõbraliku majandamise põhitegevuse ühikumäär on 50 eurot hektari kohta aastas, täiendava veekaitse lisategevuse ühikumäär on 5 eurot iga kohustusega hõlmatud hektari kohta aastas, mesilaste korjealade lisategevuse ühikumäär on 193 eurot hektari kohta aastas. Põllulindude soodustamise lisategevuse eest KSM toetust ei maksta.

8.2.9.3.1.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.9.3.1.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R5 (kohustuste tõendatavus/kontrollitavus), R6 (eeltingimused abikõlblikkuse nõuetena), R8 (IT-süsteemid), R9 (Alusetud maksed)

R5: Kontrolliasutus tuvastas nõuete tõendavuse ja kontrollitavuse hindamisel kaks keskmise riskiastmega nõuet: (1) toetust antakse üksnes põllumaa kohta, sh kuni 4-aastase rohumaa kohta; (2) taotleja järgib viljavahelduse nõudeid: põllumaa samal põllul ei kasvatata teravilja rohkem kui 3 järjestikusel aastal (mais ja tatar katkestavad teraviljakultuuride järgnevuse) ning sama liiki põllu- või köögiviljakultuuri rohkem kui 2 järjestikusel aastal, ristõielisi võib samal põllul kasvatada uuesti 4. aastal; neli madala kuni keskmise riskiastmega nõuet ning kaheksa nõuet, mille puhul ei olnud võimalik veamäära riski hinnata (valdavalt seetõttu, et puudub kogemus nõude kontrollimisel). Kõik ülejäänud meetme nõuded on madala riskiastmega.

R6: Toetusõiguslikkuse nõuete rikkumise eest määratud tagasinõuded tõstavad veamäära.

R8: IT-süsteemid ei taga andmete esitamist, infovahetust ja kontrolle.

R9: Esitatakse eksimustega maksetaotlusi.

8.2.9.3.1.9.2. Leevendusmeetmed

R5: Kontrolliasutus on hinnanud toetuse saamise nõuded kontrollitavateks, leevendavateks tegevusteks on keskmise riskiastmega nõuetel: toetust antakse üksnes põllumaa kohta, sh kuni 4-aastase rohumaa kohta - 1) taotlusvormil rohumaa rajamise aasta ettetrükk, 2) elektroonne taotlemine koos teavitustega võimalikust rikkumisest; viljavahelduse nõuete järgimine – 1) elektroonne taotlemine koos teavitustega võimalikust rikkumisest.

R6: Toetuse eesmärgi täitmiseks on esitatud üksnes vajalikud toetusõiguslikkuse nõuded, mis sätestatakse riiklikes õigusaktides ja nendest teavitatakse taotlejaid kohustuslikul koolitusel ja maakondlikel infopäevadel ning koostatakse juhendmaterjal „Abiks taotlejale“.

R8: Kontrolliasutusel on olemas IT-süsteemid ja andmebaasid, mis võimaldavad toetuste taotlemist, infovahetust ja kontrollide teostamist.

R9: Maksetaotlustel vigade vältimiseks on võimalus esitada maksetaotlused elektroonselt.

8.2.9.3.1.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.9.3.1.10. Tegevust puudutav teave

Kindlaks määrata ja määratleda asjakohased miinimumelemendid; siia tuleb lisada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1306/2013 VI jaotise I peatüki kohaselt kehtestatud asjakohased kohustuslikud standardid, määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punkti c alapunktide ii ja iii kohaselt kehtestatud kriteeriumid ja miinimumtegevused, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutuse miinimumnõuded ning muud asjakohased siseriikliku õigusega kehtestatud kohustuslikud nõuded

Väetisi käsitlevad miinimumnõuded peavad sisaldama muu hulgas vastavalt direktiivile 91/676/EMÜ kasutusele võetud hea tava koodekseid nitraaditundlikest piirkondadest väljaspool asuvate põllumajandusettevõtete jaoks ja fosforisaaste alaseid nõudeid; kasutatavate taimekaitsevahenditega seotud miinimumnõuded peavad sisaldama muu hulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/128/EÜ kehtestatud integreeritud tõrje üldpõhimõtteid, nõuet, et toodete kasutamiseks oleks luba ja et koolituskohustus oleks täidetud, ohutu hoidmise nõudeid, vee ja muude tundlike kohtade läheduses pestitsiididega töötlemise seadmete ja pestitsiidide kasutamist käsitlevate eeskirjade kontrolli, nagu on siseriiklike õigusaktidega ette nähtud

Loetelu põllumajanduse jaoks kadumisohus olevatest kohalikest tõugudest ja geneetilisest erosioonist ohustatud taimede geneetilistest ressurssidest

Kirjeldus arvutuste aluseks võetud meetodist, agronoomilistest eeldustest ja parameetritest, k.a määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 29 lõikes 2 osutatud miinimumnõuete kirjeldus iga konkreetse kohustuse liigi kohta, mis põhjendavad kohustusest tulenevaid lisakulusid, saamatajäänud tulu ja tehingukulude määra; vajaduse korral käsitletakse meetodis topeltrahastamise vältimise eesmärgil määruse (EL) nr 1307/2013 kohaseid toetusi, sh kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade edendamise toetusi; vajaduse korral muude mõõtühikute teisendamise meetod vastavalt käesoleva määruse artiklile 9;

Keskkonnasõbraliku majandamise põhitoetus. Saamatajäänud tulu 30% talvise taimkatte nõude puhul on 10,97 €/ha/a, viljavahelduse järgimise korral 9,56 €/ha/a, 2-5 m laiuste teeäärsete ribade nõude puhul jääb tootmispinna vähenemise tõttu saamata 1,19 €/ha/a ning seoses 15% liblikõieliste nõude täitmisega on saamatajäänud tulu 20,27 €/ha/a. Kogu saamatajäänud tulu seoses KSM-i nõuete täitmisega on 41,99 €/ha/a. Keskkonnasõbraliku majandamise toetuse nõuete täitmisega kaasnevateks lisakulutusteks on sertifitseeritud seemne ostmine 5,51 €/ha/a, mullaanalüüside korraldamine 0,77 €/ha/a, glüfosaadipiirang 17,76 €/ha/a ja 4-aastase rohumaa uuendamisega seotud kulud 6,92 €/ha/a. Lisakulutused aastas kokku on 30,96 €/ha. Kogu saamatajäänud tulu ja lisakulutused ühe kohustuseaasta kohta kokku on seega 72,95 €/ha, millest toetusega hüvitatakse 50 €/ha. Määruse (EL) nr 1307/2013 artiklis 43 osutatud tavade topeltrahastamise välistamiseks

hüvitatakse KSM põhitoetusega liblikõieliste kultuuride kasvatamise eest 38,5% ja teiste nõuete täitmise eest 80,1% saamata jäänud tulust või lisakulust.

Täiendav veekaitse lisategevus. Toetuse ühikumäära arvutustes on arvestatud, et taotlejale hüvitatakse keskkonnasõbraliku majandamise põhitegevuse toetusega 30%-se talvise taimkatte nõue. Täiendava 20%-lise talvise taimkatte rajamise lisakulutused on 8,81 eurot ettevõtte põllumaa hektari kohta aastas. Toetusega hüvitatakse sellest 5 € iga kohustusega hõlmatud hektari kohta, mis moodustab saamata jäänud tulust ja lisakulutustest 57%. (2-eurose hektarimakse puhul hüvitati taotlejatele saamata jäänud tulust ja lisakulutustest 23%, võrreldes sellega on hüvitise määr suurenenud 150%). 2015. a taotlemise andmetest nähtus, et nende tegevustega, mille puhul hüvitati saamata jäänud tulu ja lisakulutused vähemalt 50% ulatuses, oli liitujaid rohkem. Seetõttu on õigustatud ühikumäära suurendamine 5 eurole, motiveerimaks taotlejaid täiendava veekaitse lisategevusega liituma.

Mesilaste korjealade rajamise lisatoetus. Lisakulutused korjetaimede põllu rajamiseks (137,85 €/ha) ja põllukultuuridest saamata jäänud tulu (248,09 €/ha) kokku on 385,94 €/ha. Toetusega hüvitatakse sellest 193 €/ha proportsionaalselt saamata jäänud tulust ja lisakulutustest.

8.2.9.3.2. 10.1.2 - Piirkondlik veekaitse toetus

Allmeede:

- 10.1 – Toetus põllumajanduse keskkonna- ja kliimakohustuste täitmiseks

8.2.9.3.2.1. Tegevusliigi kirjeldus

Piirkondlik veekaitse toetus koosneb kahest alategevusest: 1) maa talvise taimkatte all hoidmine; 2) maa rohumaana hoidmine.

Toetuse saamise nõuded ja baasnõuded on toodud alljärgnevas tabelis.

Piirkondliku veekaitse toetuse saamise nõuded ja baasnõuded

Toetatav nõue	**Baasnõue**
Taotleja peab hoidma vähemalt 60% põllumajandusliku majapidamise keskkonnasõbraliku majandamise toetusõiguslikust maast põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all 1. novembrist 31. märtsini. 2021 ja 2022. aastal võetud kohustuse puhul peab taotleja hoidma vähemalt 60% põllumajandusliku majapidamise keskkonnasõbraliku majandamise toetusõiguslikust maast põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all 1. novembrist kuni vähemalt kohustuseaasta lõpuni.	Taotleja peab hoidma vähemalt 30% keskkonnasõbraliku majandamise toetusõiguslikust maast kohustuseaasta 1. novembrist kuni sellele järgneva kohustuseaasta 31. märtsini põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all.
Toetusõiguslik maa, mille kohta toetust taotletakse, tuleb hoida kohustuseperioodi kestel rohukamara all, mis peab olema rajatud hiljemalt esimese kohustuseaasta 15. juuniks. Taotleja võib rohukamarat uuendada ainult otsekülvi ja pealekülvi teel. Maa rohukamara kahjustamine maa ülekarjatamise tõttu on keelatud. Sellise maa püsirohumaaks muutumise arvestus, mis enne kohustuseperioodi algust ei olnud kasutuses püsirohumaana, jätkub pärast kohustuseperioodi lõppu.	Kogu majapidamise põllumajandusmaal ja põllumajanduslikus tegevuses tuleb järgida püsirohumaa säilitamise kohustust. Taotleja kannab andmed põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaal tehtud tegevuste kohta veeseaduse alusel peetavasse põlluraamatusse.
Taotleja osaleb veekaitse alasel koolitusel.	

8.2.9.3.2.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse standardiseeritud ühikuhindade vormis.

8.2.9.3.2.3. Seosed muude õigusaktidega

Lisaks toetuse saamise nõuetele peab toetuse taotleja oma põllumajanduslikus majapidamises või tegevuses järgima nõuetele vastavuse eeskirju ning asjakohaseid väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõudeid.

8.2.9.3.2.4. Toetusesaajad

Toetust antakse põllumajandusega tegelevale füüsilisest isikust ettevõtjale või juriidilisele isikule. Toetust maa talvise taimkatte hoidmise tegevuse eest ei anta keskkonnasõbraliku majandamise täiendava veekaitse lisategevuse toetuse või mahepõllumajandusele ülemineku ega mahepõllumajandusega jätkamise toetuse taotlejale.

8.2.9.3.2.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Ei kohaldu.

8.2.9.3.2.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Toetusõiguslikkuse nõuete eesmärk on tagada toetuse eesmärkide parem täitmine ning välistada toetuse mittesihipärane maksmine ja asjatu administratiivkoormus.

- Taotlejal on kohustuse võtmise aastal keskkonnasõbraliku majandamise toetuse kohustus.
- Toetusega hõlmatud maa peab asuma põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registris.
- Toetust võib taotleda vähemalt 1,00 ha suuruse maa kohta. Toetust võib taotleda põllu kohta, mille pindala on vähemalt 0,30 ha.
- Maa talvise taimkatte all hoidmise puhul on toetusõiguslik üksnes nitraaditundlikul alal asuv KSMi toetuse õiguslik põllumaa (v.a mustkesa ja sööt). Toetust ei või taotleda maa kohta, mille kohta taotletakse toetust maa rohumaana hoidmise eest või mille kohta taotletakse piirkondlikku mullakaitse toetust.
- Toetust maa rohumaana hoidmise tegevuse eest võib taotleda põllu kohta, mis asub vähemalt 50% ulatuses nitraaditundlikul alal asuval kaitsmata põhjaveega alal või olulisel allika- ja karstialal või nitraaditundlikul alal asuva põllu kohta, millel asub allikas või karstilehter.
- Toetust maa rohumaana hoidmise eest võib taotleda maa kohta, mille kohta ei taotleta toetust maa talvise taimkatte all hoidmise eest ega arengukava alusel antavat muud pindalatoetust, välja arvatud arengukava alusel antav kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus. Toetust ei anta ka keskkonnatundliku püsirohumaa kohta.
- Taotleja võtab kohustuse hoida maa taotluse esmakordse esitamise kalendriaasta algusest alates viis järjestikust kalendriaastat rohumaana. Maa talvise taimekatte all hoidmise puhul võtab taotleja esmakordsel taotlemisel kohustuse hoida maa viie aasta jooksul osaliselt talvise taimkatte all.

8.2.9.3.2.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Valikukriteeriume ei rakendata, kuid kui toetusteks ettenähtud vahenditest lähtudes ei ole võimalik kohustuseaastal rahuldada kõiki nõuetele vastavaid taotlusi, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse, vähendades toetust ministri määruses sätestatud korras.

8.2.9.3.2.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Piirkondliku veekaitse toetuse ühikumäär 60% talvise taimkatte rajamisel on 7 eurot hektari kohta aastas. Toetuse ühikumäär maa rohumaana hoidmise eest on ühe toetusõigusliku maa hektari kohta kalendriaastas 130 eurot taotleja puhul, kelle ettevõttes moodustab rohumaa kogu ettevõtte põllumajandusmaast kuni 20% ning 70 eurot taotleja puhul, kelle ettevõttes moodustab rohumaa kogu ettevõtte põllumajandusmaast üle 20%.

8.2.9.3.2.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.9.3.2.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R5 (kohustuste tõendatavus/kontrollitavus), R6 (eeltingimused abikõlblikkuse nõuetena), R8 (IT-süsteemid), R9 (Alusetud maksed).

R5: 60% talvise taimkatte nõue on madala kuni keskmise riskiastmega, nõude täitmine sõltub konkreetse aasta ilmastikust. Maa rohumaana hoidmise nõude puhul tuvastati kontrollitavatest nõuetest ainult veamäära suhtes madala riskiastmega nõudeid.

R6: Toetusõiguslikkuse nõuete rikkumise eest määratud tagasinõuded tõstavad veamäära.

R8: IT-süsteemid ei taga andmete esitamist, infovahetust ja kontrolle.

R9: 1) Esitatakse eksimustega maksetaotlusi. 2) Taotlused esitatakse maikuus, mil taotleja peab märkima, millised põllud planeerib jätta talvise taimkatte alla. Kuna tegemist on planeerimisega, siis puudub kindel teadmine, kas tegelikkuses taotleja nõuet täitis. Talvise taimkatte korrektset nõude täitmist on võimalik tuvastada ainult kohapealse kontrolli käigus.

8.2.9.3.2.9.2. Leevendusmeetmed

R5: Kuna hindamine ei tuvastanud nõudeid, mille puhul oleks riskiaste veamäära suhtes keskmine või kõrge, siis ei ole leevendavaid tegevusi ette nähtud. Kontrolliasutus on hinnanud toetuse saamise nõuded kontrollitavateks.

R6: Toetuse eesmärgi täitmiseks on esitatud üksnes vajalikud toetusõiguslikkuse nõuded, mis sätestatakse riiklikes õigusaktides ja nendest teavitatakse taotlejaid maakondlikel infopäevadel ning koostatakse juhendmaterjal „Abiks taotlejale“.

R8: Kontrolliasutusel on olemas IT-süsteemid ja andmebaasid, mis võimaldavad toetuste taotlemist, infovahetust ja kontrolle.

R9: 1) Maksetaotlustel vigade vältimiseks on võimalus esitada maksetaotlused elektroonselt. 2) Toetuse nõuded sätestatakse riiklikes õigusaktides ja nendest teavitatakse taotlejaid maakondlikel infopäevadel ning koostatakse juhendmaterjal „Abiks taotlejale“.

8.2.9.3.2.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.9.3.2.10. Tegevust puudutav teave

Kindlaks määrata ja määratleda asjakohased miinimumelemendid; siia tuleb lisada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1306/2013 VI jaotise I peatüki kohaselt kehtestatud asjakohased kohustuslikud standardid, määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punkti c alapunktide ii ja iii kohaselt kehtestatud kriteeriumid ja miinimumtegevused, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutuse miinimumnõuded ning muud asjakohased siseriikliku õigusega kehtestatud kohustuslikud nõuded

Väetisi käsitlevad miinimumnõuded peavad sisaldama muu hulgas vastavalt direktiivile 91/676/EMÜ kasutusele võetud hea tava koodekseid nitraaditundlikest piirkondadest väljaspool asuvate põllumajandusettevõtete jaoks ja fosforisaaste alaseid nõudeid; kasutatavate taimekaitsevahenditega seotud miinimumnõuded peavad sisaldama muu hulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/128/EÜ kehtestatud integreeritud tõrje üldpõhimõtteid, nõuet, et toodete kasutamiseks oleks luba ja et koolituskohustus oleks täidetud, ohutu hoidmise nõudeid, vee ja muude tundlike kohtade läheduses pestitsiididega töötlemise seadmete ja pestitsiidide kasutamist käsitlevate eeskirjade kontrolli, nagu on siseriiklike õigusaktidega ette nähtud

Loetelu põllumajanduse jaoks kadumisohus olevatest kohalikest tõugudest ja geneetilisest erosioonist ohustatud taimede geneetilistest ressurssidest

Ei kohaldu antud toetuse liigile.

Kirjeldus arvutuste aluseks võetud meetodist, agronoomilistest eeldustest ja parameetritest, k.a määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 29 lõikes 2 osutatud miinimumnõuete kirjeldus iga konkreetse kohustuse liigi kohta, mis põhjendavad kohustusest tulenevaid lisakulusid, saamatajäänud tulu ja tehingukulude määra; vajaduse korral käsitletakse meetodis topeltrahastamise vältimise eesmärgil määruse (EL) nr 1307/2013 kohaseid toetusi, sh kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade edendamise toetusi; vajaduse korral muude mõõtühikute teisendamise meetod vastavalt käesoleva määruse artiklile 9;

Maa talvise taimkatte all hoidmise alategevuse puhul on lisakulutused 60% talvise taimkatte rajamiseks 13,22 eurot majapidamise põllumaa hektari kohta aastas, millest toetusega hüvitatakse 7 eurot nitraaditundliku ala toetusõigusliku maa hektari kohta. Toetuse ühikumäära arvutustes on arvestatud, et taotlejal on täidetud keskkonnasõbraliku majandamise toetuse 30% talvise taimkatte nõue.

Maa rohumaana hoidmisel erineb põllukultuuride ja söödakultuuride kattetulu ligi kaks korda, mistõttu kehtestatakse selle tegevuse puhul ka ettevõtte rohumaade osakaalu arvestades kaks erinevat toetuse ühikumäära. Põllukultuuride asemel maa kohustuseperioodi jooksul rohumaana hoidmise tõttu tekkiv arvestuslik saamata jäänud tulu on ettevõtte puhul, kus rohumaid on kuni 20%, 217,51 eurot hektari kohta aastas. Rohumaa rajamisel tekkiv lisakulu on sellisel ettevõttel 39,08 eurot hektari kohta aastas. Saamatajäänud tulu ja lisakulu on kokku 256,60 eurot hektari kohta aastas. Toetusega hüvitatakse sellest 130 eurot.

Ettevõtte puhul, kus rohumaid on üle 20%, on saamata jäänud tulu tavapärasest vanema rohumaa tõttu 117,15 eurot hektari kohta aastas. Rohumaa rajamisel tekkiv lisakulu on sellisel ettevõttel 39,08 eurot hektari kohta aastas. Kokku on saamata jäänud tulu ja lisakulu 156,23 eurot hektari kohta aastas. Toetusega hüvitatakse sellest 70 eurot.

8.2.9.3.3. 10.1.3 - Piirkondlik mullakaitse toetus

Allmeede:

- 10.1 – Toetus põllumajanduse keskkonna- ja kliimakohustuste täitmiseks

8.2.9.3.3.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetuse saamise nõuded ja baasnõuded on toodud alljärgnevas tabelis. Piirkondliku mullakaitse toetuse kohustust on võimalik asendada poollooduslikku koosluse hooldamise toetuse või piirkondliku veekaitse toetuse maa rohumaana hoidmise kohustusega.

Toetuse saamise nõuded ja baasnõuded

Toetatav nõue	**Baasnõue**
Taotleja hoiab kohustuseperioodil toetusalust maa-ala rohukamara all, mis võib olla varem rajatud või rajatakse hiljemalt toetuse taotlemise esimese aasta 15. juuniks.	Püsirohumaa säilitamise kohustuse tingimuste täitmine.
Karjatamiseks kasutataval rohumaal on ülekarjatamine keelatud.	
Rohumaa uuendamine on lubatud ainult otsekülvi (kamarasse külvi) ja pealekülvi teel. Lisaks on turvasmuldadel lubatud rohumaa uuendamine üks kord kohustuseperioodi jooksul enne uue rohumaa rajamist samal aastal randaalimise ja freesimise teel.	

8.2.9.3.3.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse standardiseeritud ühikuhindade vormis.

8.2.9.3.3.3. Seosed muude õigusaktidega

Lisaks toetuse saamise nõuetele peab toetuse taotleja oma põllumajanduslikus majapidamises või tegevuses järgima nõuetele vastavuse eeskirju ning asjakohaseid väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõudeid.

8.2.9.3.3.4. Toetusesaajad

Toetust antakse põllumajandusega tegelevale füüsilisest isikust ettevõtjale või juriidilisele isikule.

8.2.9.3.3.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Ei kohaldu.

8.2.9.3.3.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Toetusõiguslikkuse nõuded

- Taotlejal on kohustuseperioodi esimesel kalendriaastal keskkonnasõbraliku majandamise toetuse kohustus.
- Toetust ei anta maa kohta, mille kohta taotletakse toetust põllumajandusliku keskkonnatoetuse teiste tegevuse liikide (v.a kohalikku sorti taimede kasvatamise) raames või mille kohta taotletakse mahepõllumajandusliku tootmise toetust.
- Toetust antakse maa kohta, kus põllumassiivi põhimullana on vähemalt 90% ulatuses turvasmullad (M, S, R, AM) ja/või erodeeritud (E,e) ja deluviaalmuldade (D) kompleks.
- Toetust võib taotleda vähemalt 0,3 ha suuruse:

  - rohumaa kohta;
  - põllumajandusmaa kohta, millel kasvatatakse viljapuid ja marjapõõsaid.

- Toetusega hõlmatud maa peab asuma PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registris.

Taotleja võtab kohustuse täita piirkondliku mullakaitse toetuse nõudeid taotluse esmakordse esitamise kalendriaasta algusest alates viis järjestikust kalendriaastat.

8.2.9.3.3.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Valikukriteeriume ei rakendata, kuid kui toetusteks ettenähtud vahenditest lähtudes ei ole võimalik kohustuseaastal rahuldada kõiki nõuetele vastavaid taotlusi, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse, vähendades toetust ministri määruses sätestatud korras.

8.2.9.3.3.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetuse ühikumäär on nii turvas- kui erodeeritud muldadega alal 50 eurot/ha aastas.

8.2.9.3.3.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.9.3.3.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R5 (kohustuste tõendatavus/kontrollitavus), R6 (eeltingimused abikõlblikkuse nõuetena), R8 (IT-süsteemid), R9 (Alusetud maksed)

R5: Hindamise käigus tuvastati kontrollitavatest nõuetest ainult veamäära suhtes madala riskiastmega nõudeid.

R6: Toetusõiguslikkuse nõuete rikkumise eest määratud tagasinõuded tõstavad veamäära.

R8: Ebapiisav IT-süsteem ei taga korrektset toetuse administreerimist.

R9: Puudulikud maksetaotlused.

8.2.9.3.3.9.2. Leevendusmeetmed

R5: Kuna hindamine ei tuvastanud nõudeid, mille puhul oleks riskiaste veamäära suhtes keskmine või

kõrge, siis ei ole leevendavaid tegevusi ette nähtud. Kontrolliasutus on hinnanud toetuse saamise nõuded kontrollitavateks.

R6: Toetuse eesmärgi täitmiseks on esitatud üksnes vajalikud toetusõiguslikkuse nõuded, mis sätestatakse riiklikes õigusaktides ja nendest teavitatakse taotlejaid kohustuslikul koolitusel ja maakondlikel infopäevadel ning koostatakse juhendmaterjal „Abiks taotlejale“.

R8: Riskide maandamiseks on olemas IT süsteemid ja andmebaasid, mis võimaldavad toetuste taotlemist, infovahetust ja kontrollide teostamist. Taotlustel vigade vältimiseks on võimalus esitada taotlused elektroonselt.

R9: Taotlustel vigade vältimiseks on võimalus esitada taotlused elektroonselt.

8.2.9.3.3.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.9.3.3.10. Tegevust puudutav teave

Kindlaks määrata ja määratleda asjakohased miinimumelemendid; siia tuleb lisada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1306/2013 VI jaotise I peatüki kohaselt kehtestatud asjakohased kohustuslikud standardid, määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punkti c alapunktide ii ja iii kohaselt kehtestatud kriteeriumid ja miinimumtegevused, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutuse miinimumnõuded ning muud asjakohased siseriikliku õigusega kehtestatud kohustuslikud nõuded

Väetisi käsitlevad miinimumnõuded peavad sisaldama muu hulgas vastavalt direktiivile 91/676/EMÜ kasutusele võetud hea tava koodekseid nitraaditundlikest piirkondadest väljaspool asuvate põllumajandusettevõtete jaoks ja fosforisaaste alaseid nõudeid; kasutatavate taimekaitsevahenditega seotud miinimumnõuded peavad sisaldama muu hulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/128/EÜ kehtestatud integreeritud tõrje üldpõhimõtteid, nõuet, et toodete kasutamiseks oleks luba ja et koolituskohustus oleks täidetud, ohutu hoidmise nõudeid, vee ja muude tundlike kohtade läheduses pestitsiididega töötlemise seadmete ja pestitsiidide kasutamist käsitlevate eeskirjade kontrolli, nagu on siseriiklike õigusaktidega ette nähtud

Loetelu põllumajanduse jaoks kadumisohus olevatest kohalikest tõugudest ja geneetilisest erosioonist ohustatud taimede geneetilistest ressurssidest

Kirjeldus arvutuste aluseks võetud meetodist, agronoomilistest eeldustest ja parameetritest, k.a määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 29 lõikes 2 osutatud miinimumnõuete kirjeldus iga konkreetse kohustuse liigi kohta, mis põhjendavad kohustusest tulenevaid lisakulusid, saamatajäänud tulu ja tehingukulude määra; vajaduse korral käsitletakse meetodis topeltrahastamise vältimise eesmärgil määruse (EL) nr 1307/2013 kohaseid toetusi, sh kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade edendamise toetusi; vajaduse korral muude mõõtühikute teisendamise meetod vastavalt käesoleva määruse artiklile 9;

Kompenseeritakse saamatajäänud tulu (põllukultuuride keskmisest kattetulust), rohumaa või viljapuu- ja marjaaia rajamise ja hooldamise lisakulutused ning rohumaa majandamise piirangud osaliselt ehk 50 €/ha/a.

8.2.9.3.4. 10.1.4 - Keskkonnasõbraliku aianduse toetus

Allmeede:

- 10.1 – Toetus põllumajanduse keskkonna- ja kliimakohustuste täitmiseks

8.2.9.3.4.1. Tegevusliigi kirjeldus

Keskkonnasõbraliku aianduse toetust makstakse kolmele kultuurigrupile:

- Keskkonnasõbralik puuvilja- ja marjakasvatus, v.a. maasikakasvatus.
- Keskkonnasõbralik köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatus (keskkonnasõbraliku majandamise toetuse lisatoetus).
- Keskkonnasõbralik maasikakasvatus (keskkonnasõbraliku majandamise toetuse lisatoetus).

Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetuse saamise nõuded ja baasnõuded

Toetuse taotleja peab järgima keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse nõudeid kogu ettevõtte toetusõiguslikul maal. Keskkonnasõbraliku aianduse toetuse kohustust puuvilja- ja marjakasvatuse kohta on võimalik asendada mahepõllumajanduse toetuse kohustusega.

Toetuse saamise nõuded ja baasnõuded on toodud alljärgnevas tabelis.

Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetuse saamise nõuded ja baasnõuded

Toetatav nõue	**Baasnõuded**
Taotleja peab osalema keskkonnasõbraliku aianduse alasel koolitusel.	Taotleja peab pidama põlluraamatut veeseaduse kohaselt.
Kui taotleja kasvatab viljapuid, peab ta puuviljaaias teatud taimekahjustajate avastamiseks kasutama feromoonpüüniseid. Kasutama peab vähemalt ühte püünist 0,3 hektari kohta.	
Soodustamaks keskkonnasäästlike taimekaitsevõtete kasutamist ei tohi taotleja puuvilja- ja marjaaias kasutada glüfosaate.	
Taotleja peab puuvilja- ja marjaaedadesse rajama või asetama iga 0,3 ha põllu kohta vähemalt 2 bioloogilist mitmekesisust toetavat elementi (lindude pesakastid, röövlindude istumiskohad, putukapesad või mesitarud, milles peetakse mesilasi), millest vähemalt 1 peab olema lindude pesakast. Kõik nimetatud elemendid peavad olema kohapeal 2. kohustuseaasta 1. maist kuni kohustuseperioodi lõpuni. 2021. ja 2022. aastal kehtib erand, mille puhul peavad bioloogilist mitmekesisust toetavad elemendid olema kohapeal kohustuseaasta 15. juunist kuni kohustuseperioodi lõpuni.	
Taotleja peab korraldama vähemalt üks kord kohustuseperioodi	Taimekaitsevahendi kasutamisele eelneb

jooksul mullaproovide võtmise ja analüüsida laskmise mulla happesuse ja taimetoitainete määramiseks. 2021. ja 2022. aastal võetud kohustuse puhul peab taotleja korraldama mullaproovide võtmise ja analüüsida laskmise mulla happesuse ja taimetoitainete määramiseks eelmise mullaproovi võtmise aastale järgnevaks viiendaks aastaks.	taimekahjustajate seire, mille kohta tehakse märge põlluraamatusse.
Taotleja peab hoidma viljapuude ja marjapõõsaste reavahed vähemalt 2/3 ulatuses rohukamaras ja niidetud või karjatatud. Uue puuviljaaia rajamisel peavad reavahed vähemalt 2/3 ulatuses rohukamaraga kaetud olema hiljemalt rajamisele järgnevaks aastaks.	
Taotleja peab kogu puuvilja- ja marjaaias (sh teenindusaladel) hoidma rohu kõrguse mitte üle 30 cm.	
Taotleja puuvilja- ja marjaaia ühel küljel peab olema kaherealine kaitsehekk.	
Taotleja peab hooldama viljapuude ja marjapõõsaste võrasid lõikamise teel.	

Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse toetuse saamise nõuded ja baasnõuded

Maale, kus toetuse taotleja kasvatab avamaa köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekultuure ning mille kohta soovib taotleda keskkonnasõbraliku aianduse toetust, kehtivad nõuded, mida toetuse taotleja peab järgima kogu ettevõtte toetusõiguslikul maal.

Toetuse saamise nõuded ja baasnõuded on toodud alljärgnevas tabelis.

Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravim- ja maitsetaimekasvatuse toetuse saamise nõuded ja baasnõuded

Toetatav nõue	**Baasnõuded**
Taotleja peab osalema keskkonnasõbraliku aianduse alasel koolitusel.	Taotleja peab pidama põlluraamatut veeseaduse kohaselt.
Taotleja peab korraldama vähemalt üks kord kohustuseperioodi jooksul mullaproovide võtmise ja analüüsida laskmise taimedele omastatava magneesiumi, kaltsiumi, vase, mangaani ja boori sisalduse määramiseks. 2021. ja 2022. aastal võetud kohustuse puhul peab taotleja korraldama mullaproovide võtmise ja analüüsida laskmise taimedele omastatava magneesiumi, kaltsiumi, vase, mangaani ja boori sisalduse määramiseks eelmise mullaproovi võtmise aastale järgnevaks viiendaks aastaks.	Taimekaitsevahendi kasutamisele eelneb taimekahjustajate seire, mille kohta tehakse märge põlluraamatusse.
Taotleja peab hoidma teenindusalad rohukamaras, kusjuures rohu kõrgus ei tohi ületada 30 cm.	
Soodustamaks keskkonnasäästlike taimekaitsevõtete kasutamist ei tohi taotleja avamaa köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekultuuride	

kasvatamiseks kasutataval maal kasutada glüfosaate.	

Keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse toetuse saamise nõuded ja baasnõue

Maale, kus toetuse taotleja kasvatab maasikat ning mille kohta soovib taotleda keskkonnasõbraliku aianduse toetust, kehtivad nõuded, mida toetuse taotleja peab järgima kogu ettevõtte toetusõiguslikul maal.

Toetuse saamise nõuded ja baasnõue on toodud alljärgnevas tabelis.

Keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse toetuse saamise nõuded ja baasnõuded

Toetatav nõue	Baasnõue
Taotleja peab osalema keskkonnasõbraliku aianduse alasel koolitusel.	Taotleja peab pidama põlluraamatut veeseaduse kohaselt.
Taotleja peab korraldama vähemalt üks kord kohustuseperioodi jooksul mullaproovide võtmise ja analüüsida laskmise taimedele omastatava magneesiumi, kaltsiumi, vase, mangaani ja boori sisalduse teatud mikroelementide määramiseks. 2021. ja 2022. aastal võetud kohustuse puhul peab taotleja korraldama mullaproovide võtmise ja analüüsida laskmise taimedele omastatava magneesiumi, kaltsiumi, vase, mangaani ja boori sisalduse teatud mikroelementide määramiseks eelmise mullaproovi võtmise aastale järgnevaks viiendaks aastaks.	
Taotleja peab maal, millel kasvatab maasikat (ridade peal), kasutama multši. Multši peab toetuse taotleja kasutama juba istandiku rajamisel ja see peab põllul olema kogu vegetatsiooniperioodi jooksul. Multšimaterjali valib toetuse taotleja ise.	
Taotleja peab hoidma maasika reavahed multšiga kaetuna või rohukamaras ja niidetud. Kogu põllul (sh teenindusaladel) ei tohi rohu kõrgus ületada 30 cm.	

8.2.9.3.4.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse standardiseeritud ühikuhindade vormis.

8.2.9.3.4.3. Seosed muude õigusaktidega

Lisaks toetuse saamise nõuetele peab toetuse taotleja oma põllumajanduslikus majapidamises või tegevuses järgima nõuetele vastavuse eeskirju ning asjakohaseid väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõudeid.

8.2.9.3.4.4. Toetusesaajad

Toetust antakse põllumajandusega tegelevale füüsilisest isikust ettevõtjale või juriidilisele isikule.

8.2.9.3.4.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Ei kohaldu.

8.2.9.3.4.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Toetusõiguslikkuse nõuete eesmärk on tagada toetuse eesmärkide parem täitmine ning välistada toetuse mittesihipärane maksmine ja asjatu administratiivkoormus.

Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse (v.a maasikakasvatus) toetusõiguslikkuse nõuded:

- Toetusega hõlmatud maa peab asuma PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registris.
- Toetust võib taotleda vähemalt 0,3 ha suuruse maa kohta.
- Toetust ei anta maa kohta, mille kohta taotletakse toetust põllumajandusliku keskkonnatoetuse teiste alameetmete eest või mille kohta taotletakse mahepõllumajandusliku tootmise toetust.
- Toetuse taotleja võtab kohustuse tegeleda selle maa, mille kohta toetust taotles, nõuetekohase hooldamisega taotluse esmakordse esitamise kalendriaasta algusest alates viis järjestikust kalendriaastat.
- Toetuse taotleja järgib puude ja põõsaste miinimumtihedusi hektari kohta. Puude ja põõsaste miinimumtihedused kehtestab maaeluminister.

Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse toetusõiguslikkuse nõuded:

- Toetusega hõlmatud maa peab asuma PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registris.
- Toetust võib taotleda vähemalt 0,3 ha suuruse maa kohta.
- Toetust ei anta maa kohta, mille kohta taotletakse keskkonnasõbraliku majandamise mesilaste korjealade rajamise toetust, keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse toetust, poollooduslikku koosluse hooldamise toetust, piirkondlikku mullakaitse toetust, kohalikku sorti taimede kasvatamise toetust ning mahepõllumajanduse toetust.
- Toetust ei anta maa kohta, millel kasvatatakse põllumajanduskultuuri kitsede ja lammaste söödaks loomade heaolu toetuse raames.
- Toetuse saamise eelduseks on keskkonnasõbraliku majandamise toetuse kohustus.

Keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse toetusõiguslikkuse nõuded:

- Toetusega hõlmatud maa peab asuma PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registris.
- Toetust võib taotleda vähemalt 0,3 ha suuruse maa kohta.
- Toetust ei anta maa kohta, mille kohta taotletakse keskkonnasõbraliku majandamise mesilaste korjealade rajamise toetust, keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravim- ja maitsetaimekasvatuse toetust,

poollooduslikku koosluse hooldamise toetust, piirkondlikku mullakaitse toetust, kohalikku sorti taimede kasvatamise toetust ning mahepõllumajandusliku tootmise toetust.

- Toetuse taotleja järgib istikute miinimumtihedust hektari kohta. Istikute miinimumtiheduse kehtestab põllumajandusminister.
- Toetuse saamise eelduseks on keskkonnasõbraliku majandamise toetuse kohustus.

8.2.9.3.4.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Valikukriteeriume ei rakendata, kuid kui toetusteks ettenähtud vahenditest lähtudes ei ole võimalik kohustuseaastal rahuldada kõiki nõuetele vastavaid taotlusi, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse, vähendades toetust ministri määruses sätestatud korras.

8.2.9.3.4.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetuse ühikumäär keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse nõuete järgimise eest on 160 eurot/ha.

Toetuse ühikumäär keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravim- ja maitsetaimekasvatuse nõuete järgmise eest on 344 eurot/ha.

Toetuse ühikumäär keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse nõuete järgimise eest on 248 eurot/ha.

8.2.9.3.4.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.9.3.4.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R5 (kohustuste tõendatavus/kontrollitavus), R6 (eeltingimused abikõlblikkuse nõuetena), R8 (IT-süsteemid), R9 (Alusetud maksed)

R5: Hindamise käigus tuvastati neli nõuet (bioloogilise mitmekesisuse elemendid puuvilja- ja marjaaedades; puuvilja- ja marjaaia reavahede 2/3 ulatuses rohukamaras hoidmise nõue; nõue, et rohu kõrgus ei tohi ületada 30 cm; viljapuude ja marjapõõsaste võrade hooldamise nõue), mille puhul ei olnud võimalik veamäära riski hinnata, kuna puudub kogemus nõude kontrollimisel. Kõik ülejäänud meetme nõuded on madala riskiastmega.

R6: Toetusõiguslikkuse nõuete rikkumise eest määratud tagasinõuded tõstavad veamäära.

R8: Kuna taotlemine on suhteliselt lühikesel ajal, siis võib tekkida IT-süsteemide ülekoormus.

R9: Puudulikud maksetaotlused.

8.2.9.3.4.9.2. Leevendusmeetmed

R5: Kontrolliasutus on hinnanud toetuse saamise nõuded kontrollitavateks, leevendavaks tegevuseks on taotlejate teavitamine, et keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravim- ja maitsetaimekasvatuse ning keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse toetuse saamiseks peab neil olema keskkonnasõbraliku majandamise toetuse kohustus.

R6: Toetuse eesmärgi täitmiseks on esitatud üksnes vajalikud toetusõiguslikkuse nõuded, mis sätestatakse riiklikes õigusaktides, samuti teavitatakse taotlejaid nii toetusõiguslikkuse nõuetest kui toetuse saamise

nõuetest kohustuslikul koolitusel ja maakondlikel infopäevadel ning koostatakse juhendmaterjal „Abiks taotlejale“.

R8: Riskide maandamiseks on olemas IT-süsteemid ja andmebaasid, mis võimaldavad toetuste taotlemist, infovahetust ja kontrollide teostamist. Taotlustel vigade vältimiseks on võimalus esitada taotlused elektroonselt.

R9: Taotlustel vigade vältimiseks on võimalus esitada taotlused elektroonselt.

8.2.9.3.4.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.9.3.4.10. Tegevust puudutav teave

Kindlaks määrata ja määratleda asjakohased miinimumelemendid; siia tuleb lisada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1306/2013 VI jaotise I peatüki kohaselt kehtestatud asjakohased kohustuslikud standardid, määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punkti c alapunktide ii ja iii kohaselt kehtestatud kriteeriumid ja miinimumtegevused, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutuse miinimumnõuded ning muud asjakohased siseriikliku õigusega kehtestatud kohustuslikud nõuded

Väetisi käsitlevad miinimumnõuded peavad sisaldama muu hulgas vastavalt direktiivile 91/676/EMÜ kasutusele võetud hea tava koodekseid nitraaditundlikest piirkondadest väljaspool asuvate põllumajandusettevõtete jaoks ja fosforisaaste alaseid nõudeid; kasutatavate taimekaitsevahenditega seotud miinimumnõuded peavad sisaldama muu hulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/128/EÜ kehtestatud integreeritud tõrje üldpõhimõtteid, nõuet, et toodete kasutamiseks oleks luba ja et koolituskohustus oleks täidetud, ohutu hoidmise nõudeid, vee ja muude tundlike kohtade läheduses pestitsiididega töötlemise seadmete ja pestitsiidide kasutamist käsitlevate eeskirjade kontrolli, nagu on siseriiklike õigusaktidega ette nähtud

Loetelu põllumajanduse jaoks kadumisohus olevatest kohalikest tõugudest ja geneetilisest erosioonist ohustatud taimede geneetilistest ressurssidest

Kirjeldus arvutuste aluseks võetud meetodist, agronoomilistest eeldustest ja parameetritest, k.a määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 29 lõikes 2 osutatud miinimumnõuete kirjeldus iga konkreetse kohustuse liigi kohta, mis põhjendavad kohustusest tulenevaid lisakulusid, saamatajäänud tulu ja tehingukulude määra; vajaduse korral käsitletakse meetodis topeltrahastamise vältimise eesmärgil määruse (EL) nr 1307/2013 kohaseid toetusi, sh kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade edendamise toetusi; vajaduse korral muude mõõtühikute teisendamise meetod vastavalt käesoleva määruse artiklile 9;

Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse nõuete järgimisel tekivad lisakulutused seoses feromoonpüüniste ja bioloogilist mitmekesisust toetavate elementide kasutamisega (vastavalt 8,76 ja 6,39 €/ha/a), mullaanalüüsidega (2,63 €/ha/a), reavahede hooldamisega (33,33 €/ha/a), kaitseheki rajamisega (75

€/ha/a) ning glüfosaatide kasutamise keeluga (35,92 €/ha/a). Lisakulutused keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse nõuete järgmise eest kokku on 162,04 €/ha/a, toetusega kompenseeritakse sellest 160 €/ha/a.

Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravim- ja maitsetaimekasvatuse nõuete järgimisel tekivad lisakulutused seoses mullaanalüüsidega (8,53 €/ha/a) ja teenindusalade rohukamaras hoidmisega (31,17 €/ha/a) ning saamatajäänud tulu seoses glüfosaatide kasutamise keeluga (304,99 €/ha/a). Lisakulutused ja saamatajäänud tulu hektari kohta kokku on 344,69 €/ha/a, toetusega kompenseeritakse sellest 344 €/ha/a.

Keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse nõuete täitmisel tekivad lisakulutused seoses mullaanalüüside (8,53 €/ha/a), multši kasutamise (101,5 €/ha/a) ja reavahede hooldamisega (138 €/ha/a). Kõik lisakulutused keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse nõuete täitmise eest kokku on 248,03 €/ha/a, toetusega kompenseeritakse sellest 248 €/ha/a.

8.2.9.3.5. 10.1.5 - Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus

Allmeede:

- 10.1 – Toetus põllumajanduse keskkonna- ja kliimakohustuste täitmiseks

8.2.9.3.5.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetatakse talirukkisordi „Sangaste“, põldoa „Jõgeva“, põldherne „Mehis“, kartuli „Ando“, valge ristiku „Jõgeva 4“ ning alljärgnevas tabelis toodud puuvilja- ja marjasortide kasvatamist. Põllumajandusministril on õigus täpsustada säilitamist vajavate sortide loetelu.

Õunasordid	**Pirnisordid**	**Kirsisordid**	**Ploomisordid**
„Aia ilu“ „Krameri tuviõun“ „Vahur“ „Karlapärl“ „Veiniõun“ „Paide taliõun“ „Põltsamaa taliõun“ „Tallinna pirnõun“ „Raeda suviõun“ „Talipirnõun“ „Suure-Jaani suveõun“ „Eva kuld“ „Meelis“ „Vambola“ „Maimu“ „Roogoja“	„Kägi bergamott“ „Järve“ „Tartu pirn“ „Eesti pirn“ „Saaremaa punane“ „Tallinna pikk“ „Tervishoiunõunik“ „Liivi roheline võipirn“	„Nõmme liivakirss“	„Kullamaa suur“ „Volli ploom“ „Polli viljakas“ „Vikana“ „Mõisaploom“ „Pärnu sinine“ „Hiiu sinine“ „Noarootsi punane“ „Noarootsi kollane“ „Tamme sinine“ „Kihelkonna“ „Tartu kaunitar“ „Tartu punane“ „Tartu kollane“ „Amitar“ „Suur Tõll“ „Polli Emma“ „Lahtise luuga kreek“
Musta sõstra sordid	**Punase sõstra sordid**	**Karusmarjasordid**	
„Anneke“ „Albos“ „Mede must“ „Mulgi must“ „Moka“ „Musti“	„Krameri punane“ „Kurvitsa 4“	„Polli esmik“ „Rae 1“ „Aamissepa viljakas“ „Jaanike“	

Toetuse saamise nõuded ja baasnõuded on toodud alljärgnevates tabelites.

Nõuded puuvilja- ja marjakultuuride kasvatamiseks

Toetatav nõue	**Baasnõue**
Taotleja peab puuvilja- või marjakultuuride aia plaani.	Taotleja peab pidama põlluraamatut veeseaduse kohaselt.
Taotleja peab hoidma viljapuude ja marjapõõsaste reavahed vähemalt 2/3 ulatuses rohukamaras ja niidetud või karjatatud,	

kusjuures rohu kõrgus ei tohi ületada 30 cm. Uue puuviljaaia rajamisel peavad reavahed vähemalt 2/3 ulatuses rohukamaraga kaetud olema hiljemalt rajamisele järgnevaks aastaks.	

Nõuded põllukultuuride kasvatamiseks

Toetatav nõue	Baasnõue
Taotleja kasvatab eelpooltoodud loetelus märgitud põllukultuuride sorte vähemalt õitsemisfaasini.	Taotleja peab pidama põlluraamatut veeseaduse kohaselt.
Taotleja peab põlukultuuride kasvatamisel järgima järgnevaid külvinorme: • „Sangaste“ rukki minimaalne külvinorm on 140 kg/ha; • kartuli kasvatamisel on seemne külvinorm vähemalt 2,5 t/ha; • põldoa külvinorm on minimaalselt 225 kg/ha; • põldhernest võib kasvatada puhaskülvina seemneks või segus. Puhaskülvi külvinorm on 200 kg/ha, hernes segus minimaalselt 70%, minimaalset 100 kg/ha; • ristiku külvinorm puhaskülvis on minimaalselt 4 kg/ha.	

8.2.9.3.5.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse standardiseeritud ühikuhindade vormis.

8.2.9.3.5.3. Seosed muude õigusaktidega

Lisaks eespool toodud nõuetele peab toetuse taotleja oma põllumajanduslikus majapidamises või tegevuses järgima nõuetele vastavuse eeskirju ning asjakohaseid väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõudeid.

8.2.9.3.5.4. Toetusesaajad

Toetust antakse põllumajandusega tegelevale füüsilisest isikust ettevõtjale või juriidilisele isikule.

8.2.9.3.5.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Ei kohaldu.

8.2.9.3.5.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Toetusõiguslikkuse nõuded

- toetust võib taotleda eespooltoodud loetelus märgitud sortide kasvatamiseks;
- toetusega hõlmatud maa peab asuma PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registris;
- „Sangaste“ rukki minimaalne toetusalune pind on 5 ha;
- kartuli minimaalne toetusalune pind on 0,3 ha;

- kartuli kasvatamisel peab taotleja olema kantud Taimetervise registrisse;
- põldoa ja/või põldherne minimaalne toetusalune pind on 0,5 ha;
- ristiku minimaalne toetusalune pind on 1,0 ha;
- viljapuude puhul on käesolevas meetmes loetletud erinevate kohalike sortide arv minimaalselt 10 tk ja kokku vähemalt 20 istikut (puud) sõltumata pookealusest ning ühel pookealusel üks sort;
- marjapõõsaste puhul on minimaalne kohalike sortide arv 5, istikute arv kokku on vähemalt 10 tk;
- viljapuude ja marjapõõsaste kasvatamisel peab taotleja istandiku rajamisel kasutama Põllumajandusameti Taimetervise registris olevast puukoolist pärit istutusmaterjali;
- põllukultuuride kasvatamisel võib taotleja kasutada üksnes sertifitseeritud seemet. Kui valge ristiku "Jõgeva 4" sertifitseeritud seemet ei ole saadaval, siis võib kasutada selle aretusseemet;
- taotleja võtab esmakordsel taotlemisel kohustuse kasvatada toetuse loetelus toodud sorte viis aastat.

Eesti ei rakenda Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 28 lõike 9 alusel antavat toetust.

8.2.9.3.5.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Valikukriteeriume ei rakendata, kuid kui toetusteks ettenähtud vahenditest lähtudes ei ole võimalik kohustuseaastal rahuldada kõiki nõuetele vastavaid taotlusi, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse, vähendades toetust ministri määruses sätestatud korras.

8.2.9.3.5.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

- Talirukis „Sangaste“ - 32 eurot/ha aastas;
- Kartul „Ando“ - 60 eurot/ha aastas;
- Põldhernes „Mehis“ - 50 eurot/ha aastas;
- Põlduba „Jõgeva“ - 65 eurot/ha aastas;
- Valge ristik „Jõgeva 4“ - 100 eurot/ha aastas;
- Viljapuud - 12 eurot/tk aastas;
- Marjapõõsad - 5 eurot/tk aastas.

8.2.9.3.5.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.9.3.5.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R5 (kohustuste tõendatavus/kontrollitavus), R6 (eeltingimused abikõlblikkuse nõuetena), R8 (IT-süsteemid), R9 (Alusetud maksed)

R5: Hindamise käigus tuvastati kolm keskmise riskiastmega nõuet (1) viljapuude puhul on loetletud erinevate kohalike sortide arv minimaalselt 10 tk ja kokku vähemalt 20 istikut (puud) sõltumata pookealusest ning ühel pookealusel üks sort; 2) marjapõõsaste puhul on minimaalne kohalike sortide arv 5, istikute arv kokku on vähemalt 10 põõsast; 3) taotleja peab hoidma viljapuude ja marjapõõsaste reavahed vähemalt 2/3 ulatuses rohukamaras ja niidetud või karjatatud, kusjuures rohu kõrgus ei tohi ületada 30 cm. Uue puuviljaaia rajamisel peavad reavahed vähemalt 2/3 ulatuses rohukamaraga kaetud olema hiljemalt rajamisele järgnevaks aastaks), ülejäänud nõuded on veamäära suhtes madala riskiastmega.

R6: Toetusõiguslikkuse nõuete rikkumise eest määratud tagasinõuded tõstavad veamäära.

R8: IT-süsteemid ei taga andmete korrektset esitamist, infovahetust ja kontrolle.

R9: Esitatakse eksimustega maksetaotlusi.

8.2.9.3.5.9.2. Leevendusmeetmed

R5: Tegevused tuvastatud keskmise riskiastmega nõuete puhul: taotlemine e-PRIA-s ning taotlejate teavitamine toetuse nõuetest maakondlikel infopäevadel. Koostatakse ka juhendmaterjal „Abiks taotlejale“. Kontrolliasutus on hinnanud teised toetuse saamise nõuded kontrollitavateks.

R6: Toetuse eesmärgi täitmiseks on esitatud üksnes vajalikud toetusõiguslikkuse nõuded, mis sätestatakse riiklikes õigusaktides ja nendest teavitatakse taotlejaid kohustuslikul koolitusel ja maakondlikel infopäevadel ning koostatakse juhendmaterjal „Abiks taotlejale“.

R8: Kontrolliasutusel on olemas IT-süsteemid ja andmebaasid, mis võimaldavad toetuste taotlemist, infovahetust ja kontrollide teostamist.

R9: Maksetaotlustel vigade vältimiseks on võimalus esitada maksetaotlused elektroonselt.

8.2.9.3.5.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.9.3.5.10. Tegevust puudutav teave

Kindlaks määrata ja määratleda asjakohased miinimumelemendid; siia tuleb lisada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1306/2013 VI jaotise I peatüki kohaselt kehtestatud asjakohased kohustuslikud standardid, määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punkti c alapunktide ii ja iii kohaselt kehtestatud kriteeriumid ja miinimumtegevused, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutuse miinimumnõuded ning muud asjakohased siseriikliku õigusega kehtestatud kohustuslikud nõuded

Väetisi käsitlevad miinimumnõuded peavad sisaldama muu hulgas vastavalt direktiivile 91/676/EMÜ kasutusele võetud hea tava koodekseid nitraaditundlikest piirkondadest väljaspool asuvate põllumajandusettevõtete jaoks ja fosforisaaste alaseid nõudeid; kasutatavate taimekaitsevahenditega seotud miinimumnõuded peavad sisaldama muu hulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/128/EÜ kehtestatud integreeritud tõrje üldpõhimõtteid, nõuet, et toodete kasutamiseks oleks luba ja et koolituskohustus oleks täidetud, ohutu hoidmise nõudeid, vee ja muude tundlike kohtade läheduses pestitsiididega töötlemise seadmete ja pestitsiidide kasutamist käsitlevate eeskirjade kontrolli, nagu on siseriiklike õigusaktidega ette nähtud

Loetelu põllumajanduse jaoks kadumisohus olevatest kohalikest tõugudest ja geneetilisest erosioonist ohustatud taimede geneetilistest ressurssidest

Kirjeldus arvutuste aluseks võetud meetodist, agronoomilistest eeldustest ja parameetritest, k.a määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 29 lõikes 2 osutatud miinimumnõuete kirjeldus iga konkreetse kohustuse liigi kohta, mis põhjendavad kohustusest tulenevaid lisakulusid, saamatajäänud tulu ja tehingukulude määra; vajaduse korral käsitletakse meetodis topeltrahastamise vältimise eesmärgil määruse (EL) nr 1307/2013 kohaseid toetusi, sh kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade edendamise toetusi; vajaduse korral muude mõõtühikute teisendamise meetod vastavalt käesoleva määruse artiklile 9;

- Talirukis „Sangaste“ kasvatamisel on täiendav kulu koristusel 15,61 eur/ha ja saamatajäänud tulu saagikuselt võrreldes kaasaegsete sortidega 16,32 eur/ha. Kokku kompenseeritakse 32 eurot/ha aastas;
- Kartul “Ando“ kasvatamisel kompenseeritakse saamatajäänud tulu võrreldes kaasaegsete sortidega 60 eurot/ha aastas;
- Põldhernes “Mehis“ kasvatamisel kompenseeritakse saamatajäänud tulu võrreldes kaasaegsete sortidega 50 eurot/ha aastas;
- Põlduba „Jõgeva“ kasvatamisel kompenseeritakse saamatajäänud tulu võrreldes kaasaegsete sortidega 65 eurot/ha aastas;
- Valge ristik „Jõgeva 4“ kasvatamisel kompenseeritakse saamatajäänud tulu ikaldumisohtu arvestades 100 eurot/ha aastas;
- Viljapuude kasvatamisel kompenseeritakse saamatajäänud tulu võrreldes kaasaegsete sortidega 12 eurot/tk kohta aastas;
- Marjapõõsaste kasvatamisel kompenseeritakse saamatajäänud tulu võrreldes kaasaegsete sortidega 5 eurot/tk kohta aastas.

8.2.9.3.6. 10.1.6 - Ohustatud tõugu looma pidamise toetus

Allmeede:

- 10.1 – Toetus põllumajanduse keskkonna- ja kliimakohustuste täitmiseks

8.2.9.3.6.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetuse saamise nõuded

Taotleja peab eesti maatõugu veist, eesti tõugu vutte, kihnu maalammast, eesti tõugu, eesti raskeveo tõugu, tori hobuse universaalsuuna hobuste alampopulatsiooni või tori hobuse vana-tori suuna hobuste alampopulatsiooni hobust.

8.2.9.3.6.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse standardiseeritud ühikuhindade vormis.

8.2.9.3.6.3. Seosed muude õigusaktidega

Lisaks toetuse saamise nõuetele peab toetuse taotleja põllumajanduslikus tegevuses või majapidamises järgima nõuetele vastavuse eeskirju ning asjakohaseid väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõudeid.

8.2.9.3.6.4. Toetusesaajad

Toetust antakse füüsilisele isikule, juriidilisele isikule, seltsingule ja muudele isikute juriidilise isiku staatuseta ühendustele.

8.2.9.3.6.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Ei kohaldu.

8.2.9.3.6.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Toetusõiguslikkuse nõuded

- Taotleja võtab kohustuse täita ohustatud tõugu looma pidamise toetuse nõudeid taotluse esmakordse esitamise kalendriaastast alates viis järjestikust kalendriaastat. Kohustust saab aasta kaupa pikendada. 2021. ja 2022. aastal võetud kohustuse puhul on kohustuseperiood, mille jooksul tuleb ohustatud tõugu looma pidada, üks kalendriaasta.
- Iga tõu puhul algab eraldi kohustus. Uus kohustus ei alga selle tõu kohta, mille kohta taotlejal juba on eelmise või käesoleva arengukava raames ohustatud tõugu looma pidamise kehtiv kohustus.
- Samal ajal ei või taotlejal olla MAK 2007–2013 ja MAK 2014–2020 ohustatud tõugu looma pidamise toetuse kohustust. MAK 2007–2013 raames ohustatud tõugu loomade kohta võetud kohustuse võib asendada MAK 2014–2020 kohustusega.

- Loomade/lindude arv, kelle kohta toetust taotletakse, võib kohustuseperioodi jooksul aastati varieeruda, kuid ei tohi olla väiksem minimaalsest kohustuse suurusest, mille kehtestab maaeluminister.
- Eesti tõugu vuttide osas peab taotleja majapidamisesisest arvestust. Taotleja majapidamises viiakse läbi eesti tõugu vuttide jõudluskontrolli.

Toetusõiguslik loom

Toetust makstakse:

- vähemalt kuuekuuse eesti maatõugu veise pidamise eest, kui toetuse taotleja peab tõuraamatu põhiossa kantud, nõuetekohaselt identifitseeritud ja registreeritud puhtatõulist eesti maatõugu veist, kelle mõlemad vanemad ja vanavanemad on kantud eesti maatõugu veiste tõuraamatu põhiossa;
- vähemalt kuuekuuse eesti tõugu, tori hobuse universaalsuuna hobuste alampopulatsiooni ja tori hobuse vana-tori suuna hobuste alampopulatsiooni hobuse pidamise eest, kui toetuse taotleja peab nõuetekohaselt identifitseeritud ja registreeritud puhtatõulist tõuraamatu põhiosas registreeritud eesti või tori hobuse vana-tori suuna hobuste alampopulatsiooni hobust või tori hobuse universaalsuuna hobuste alampopulatsiooni hobust, kes on registreeritud tori tõu tõuraamatu TA osa põhiosas;
- vähemalt kuuekuuse eesti raskeveo tõugu hobuse pidamise eest, kui toetuse taotleja peab nõuetekohaselt identifitseeritud ja registreeritud puhtatõulist tõuraamatu põhiosas registreeritud või eriprogrammi raames saadud ja tõuraamatu lisaosas A registreeritud eesti raskeveo tõugu hobust;
- eesti tõugu vuti pidamise eest, kui toetuse taotleja peab tõendatud päritoluga eesti tõugu vutte, kes on individuaalse jõudluskontrolli all või kes on rühmaviisilise jõudluskontrolli all ja keda peetakse sugulinnuna (täiskasvanud emas- ja isaslinde peetakse koos) eesti tõugu vuttide nõuetekohast jõudluskontrolli läbiviivas majapidamises;
- vähemalt kuuekuuse kihnu maalamba pidamise eest, kui toetuse taotleja peab tõuraamatu põhiosas registreeritud või põhiossa kantud, nõuetekohaselt identifitseeritud ja registreeritud puhtatõulist kihnu maalammast.

Kohustuseaasta jooksul võib taotleja asendada kohustuse all oleva looma teise sama tõugu nõuetekohase loomaga, kaotamata õigust saada toetust taotletud mahus.

Maaeluminister kehtestab kohustuse pikendamise, asendamise ja üleandmise korra, samuti täiendavad vääramatu jõu juhtumid ja erandlikud asjaolud, mille korral on õigus kohustus ennetähtaegselt lõpetada ilma seni saadud toetust tagasi maksmata. Lisaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1306/2013 nimetatud vääramatu jõu juhtudele ja erandlikele asjaoludele, loetakse erandlikuks asjaoluks ka toetuse taotleja tahtest sõltumatu looma karjast väljaviimine kui loom on läinud kaduma ja taotlejal on selle tõendamiseks Politsei- ja Piirivalveametile esitatud avalduse ärakiri või kui loom on haiguse või õnnetuse tõttu surnud või veterinaarsetel näidustustel hukatud ning taotlejal on selle tõendamiseks veterinaararsti kirjalik kinnitus või kui taotleja lõpetab põllumajandusloomade pidamise või põllumajandusliku tegevuse.

8.2.9.3.6.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Valikukriteeriume ei rakendata, kuid kui toetusteks ettenähtud vahenditest lähtudes ei ole võimalik kohustuseaastal rahuldada kõiki nõuetele vastavaid taotlusi, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse, vähendades toetust ministri määruses sätestatud korras.

8.2.9.3.6.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

- Eesti tõugu hobuse pidamise eest - 200 eurot looma kohta aastas;
- Eesti raskeveo tõugu hobuse pidamise eest - 260 eurot looma kohta aastas;
- Tori tõu universaalsuuna hobuse pidamise eest - 200 eurot looma kohta aastas;
- Tori tõu vana-tori suuna hobuse pidamise eest - 200 eurot looma kohta aastas;
- Maatõugu veise pidamise eest - 315 eurot looma kohta aastas;
- Eesti vuti pidamise eest - 6 eurot linnu kohta aastas;
- Kihnu maalamba pidamise eest - 30 eurot looma kohta aastas.

Täiendavalt makstakse lisamakset:

- Jõudluskontrollis osaleva maatõugu lehma pidamise eest - 100 eurot looma kohta aastas;
- Maatõugu lehma, kes on eelneval aastal andnud puhtatõulise järglase, pidamise eest - 100 eurot looma kohta aastas;
- Tõuraamatusse kantud maatõugu pulli pidamise eest - 100 eurot looma kohta aastas.

Loomühikute arvestamisel võetakse aluseks komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 II lisas toodud määrad, v.a 6 kuud kuni 2 aastat vanad veised, mida administratiivkoormuse vältimise tõttu eraldi grupina ei arvestata.

Eesti maatõugu veise ja eesti raskeveo tõugu hobuse kohta makstav toetuse ühikumäär ületab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 II lisas lubatud maksimaalset toetuse ühikumäära loomühiku kohta aastas. Vaatamata seni rakendatud maaelu arengu toetusele ei ole suurenenud maatõugu veiste arv. Kuna maatõu piimatoodangutase on oluliselt väiksem võrreldes tänapäevaste produktiivtõugudega ning vahe süveneb, siis ei kompenseeri maksimaalne lubatud toetuse ühikumäär küllaldaselt piimamüügist saamatajäänud tulu. Tõu säilimise tagamiseks on vajalik rakendada kõrgemat toetuse ühikumäära. Eesti raskeveo tõugu hobuse arvukus püsib vaatamata senisele toetusele väga madal. Suurem toetuse ühikumäär on vajalik, et tõu arvukus tõuseks ning ületaks kriitilise seisu.

8.2.9.3.6.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.9.3.6.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R5 (kohustuste tõendatavus/kontrollitavus), R6 (eeltingimused abikõlblikkuse nõuetena), R8 (IT-süsteemid), R9 (Alusetud maksed)

R5: Kontrolliasutuse poolt läbiviidud hindamise käigus tuvastati ainult veamäära suhtes madala riskiastmega nõudeid.

R6: Kontrolliasutuse poolt läbiviidud hindamise käigus tuvastati ainult veamäära suhtes madala riskiastmega nõudeid.

R8: IT süsteemid ei vasta taotlejate vajadustele, taotlejad ei oska IT süsteeme korrektselt kasutada.

R9: Esitatakse ebakorrektseid taotlusi ja maksetaotlusi. Kõrgema riskiastmega võib olla vuttide arvu taotlusel märkimine, kuna puudub register, mis kajastaks peetavate vuttide arvu.

8.2.9.3.6.9.2. Leevendusmeetmed

R5: Kontrolliasutus on hinnanud toetatavad nõuded kontrollitavateks. Kuna hindamine ei tuvastanud toetatavaid nõudeid, mille puhul oleks riskiaste veamäära suhtes keskmine või kõrge, siis ei ole leevendavaid tegevusi ette nähtud. Taotlejaid teavitatakse toetuse saamise nõuetest maakondlikel infopäevadel ning koostatakse juhendmaterjal „Abiks taotlejale“.

R6: Kontrolliasutus on hinnanud toetusõiguslikkuse nõuded kontrollitavateks. Kuna hindamine ei tuvastanud toetusõiguslikkuse nõudeid, mille puhul oleks riskiaste veamäära suhtes keskmine või kõrge, siis ei ole leevendavaid tegevusi ette nähtud. Taotlejaid teavitatakse toetuse saamise nõuetest maakondlikel infopäevadel ning koostatakse juhendmaterjal „Abiks taotlejale“.

R8: Makseasutusel on pikaaegne kogemus IT süsteemide kasutamisel taotluste vastuvõtmisel ja menetlemisel. Taotlejaid teavitatakse elektroonsest taotlemisest maakondlikel infopäevadel, koostatakse e-PRIA kasutusjuhend. Taotlusi ja maksetaotlusi võib esitada nii elektroonselt kui ka paberkandjal.

R9: Ebakorrektsete taotluste ja maksetaotluste esitamise riski maandamiseks töötatakse välja ühtne vorm ning selle täitmiseks koostatakse ka juhend. Makseasutus töötab välja protseduurid taotluste kontrollimiseks ja vajadusel täiendava info ning lisaandmete küsimiseks.

Vuttide arvu toetusel märkimise riski maandamiseks tehakse kohapealne kontroll kõigile taotlejatele, kes taotlevad toetust vuttide kohta. Plaanitu kohaselt ei märgi taotleja taotlemisel täpset lindude arvu. Täpne lindude arv tehakse kindlaks kohapealse kontrolli käigus taotleja poolt peetud vuttide arvestuse alusel ja makstakse toetust kindlaksmääratud lindude kohta. Vuttide puhul ei plaanita rakendada komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 31 kohaseid halduskaristusi kuna deklareeritud lindude arvuks loetakse kohapealses kontrollis kindlaksmääratud lindude arv.

8.2.9.3.6.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.9.3.6.10. Tegevust puudutav teave

Kindlaks määrata ja määratleda asjakohased miinimumelemendid; siia tuleb lisada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1306/2013 VI jaotise I peatüki kohaselt kehtestatud asjakohased kohustuslikud standardid, määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punkti c alapunktide ii ja iii kohaselt kehtestatud kriteeriumid ja miinimumtegevused, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutuse miinimumnõuded ning muud asjakohased siseriikliku õigusega kehtestatud kohustuslikud nõuded

Väetisi käsitlevad miinimumnõuded peavad sisaldama muu hulgas vastavalt direktiivile 91/676/EMÜ kasutusele võetud hea tava koodekseid nitraaditundlikest piirkondadest väljaspool asuvate põllumajandusettevõtete jaoks ja fosforisaaste alaseid nõudeid; kasutatavate taimekaitsevahenditega seotud miinimumnõuded peavad sisaldama muu hulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/128/EÜ kehtestatud integreeritud tõrje üldpõhimõtteid, nõuet, et toodete kasutamiseks oleks luba ja et koolituskohustus oleks täidetud, ohutu hoidmise nõudeid, vee ja muude tundlike kohtade läheduses pestitsiididega töötlemise seadmete ja pestitsiidide kasutamist käsitlevate eeskirjade kontrolli, nagu on siseriiklike õigusaktidega ette nähtud

Loetelu põllumajanduse jaoks kadumisohus olevatest kohalikest tõugudest ja geneetilisest erosioonist ohustatud taimede geneetilistest ressurssidest

Kirjeldus arvutuste aluseks võetud meetodist, agronoomilistest eeldustest ja parameetritest, k.a määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 29 lõikes 2 osutatud miinimumnõuete kirjeldus iga konkreetse kohustuse liigi kohta, mis põhjendavad kohustusest tulenevaid lisakulusid, saamatajäänud tulu ja tehingukulude määra; vajaduse korral käsitletakse meetodis topeltrahastamise vältimise eesmärgil määruse (EL) nr 1307/2013 kohaseid toetusi, sh kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade edendamise toetusi; vajaduse korral muude mõõtühikute teisendamise meetod vastavalt käesoleva määruse artiklile 9;

Eesti ei rakenda määruse 1305/2013 artikli 28 lõike 9 alusel antavat toetust.

Toetusega kompenseeritakse osaliselt või täielikult kohustuse täitmisega kaasnevad täiendavad kulud või saamatajäänud tulu. Eesti hobuse, tori universaalsuuna ja vana-tori suuna hobuse aastane sööda, värkimise ja rautamise kulu on 252,04 €, millest toetusega hüvitatakse 200 € looma kohta aastas. Eesti raskeveohobuse aastane sööda, värkimise ja rautamise kulu on 261,79 €, millest toetusega hüvitatakse 260 € looma kohta aastas. Eesti maatõugu veise piima müügist saamatajäänud tulu võrreldes teiste veisetõugudega on 1132,38 € aastas, toetusega hüvitatakse sellest 315 € aastas, puhtatõulise järglase puhul hüvitatakse lisaks 100 € aastas, jõudluskontrolli tegemise korral hüvitatakse lisaks 100 € aastas, pulli pidamisel hüvitatakse lisaks 100 € aastas. Vuti söötmiskulud aastas on 4,82 € ning pidamiskulud 4,82 €, toetusega hüvitatakse 6 €. Ute pidamise kulud aastas kokku on 76,27 €, sellest hüvitatakse toetusega 30 € lamba kohta.

Toetuse ühikumäära sisse ei ole arvestatud tehingukulu. Toetuse ühikumäära aluseks on ainult kaasnev kulu või saamata jäänud tulu. Määruses 1305/2013 toodud maksimaalset ühikumäära ületatakse nende tõugude puhul, kelle pidamisel ületab saamata jäänud tulu või pidamiskulu nimetatud maksimaalset ühikumäära ning kelle arvukus ei ole suurenenud vaatamata seni rakendatud toetusele või on tõu arvukus jätkuvalt väga väike. Lisamakseid rakendatakse maatõugu veise puhul. Maatõugu veis on põlistõug, kelle piimatoodangumaht on väiksem kui produktiivtõugudel ning piimatoodangu müügist saadav tulu seetõttu oluliselt väiksem. Vahe on arvestatud 1132,38 € eurot aastas. Arengukavas toodud toetuse ühikumäära korral (315 €) moodustab toetus vaid ca 30% piimamüügist saamata jäänud tulust. Iga lisamaksetega soovime kompenseerida piimamüügist saamata jäänud tulu täiendavalt 10% ulatuses. (Lisamaksete suuruseks on 100 €.) Lisamaksetega soovime tootjaid motiveerida tegema jõudluskontrolli, saama puhtatõulist noorkarja ning pidama tõu aretuse ja säilitamise jaoks olulisi pulle. Lisamakse ei sisalda tehingukulu. Koos lisamaksetega võib maatõugu veise toetus ulatuda aretusseltsi poolt tunnustatud pulli pidamisel 415 € ja jõudluskontrollis oleva ning puhtatõulise järglase andnud lehma korral 515 €, mis moodustab vastavalt ca 40% ja 50% piimamüügist saamata jäänud tulust.

8.2.9.3.7. 10.1.7 - Poollooduslikku koosluse hooldamise toetus

Allmeede:

- 10.1 – Toetus põllumajanduse keskkonna- ja kliimakohustuste täitmiseks

8.2.9.3.7.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetust antakse, kui toetuse taotleja hooldab nõuetekohaselt poollooduslikku kooslust. Poollooduslikku koosluse hooldamise toetuse nõuded sõltuvad hooldamise võttest – kas toetuse taotleja hooldab poollooduslikku kooslust karjatamise või niitmise teel – ning koosluse tüübist, mille kohta toetust taotletakse.

Eelnevalt ekspertide poolt määratud rannaaladele, kus on vajalik keskmisest kõrgem hoolduskvaliteet, saab taotleja lisaks valida täiendava nõude täitmise.

Taotleja võtab kohustuse tegeleda selle poollooduslikku koosluse, mille kohta ta toetust taotles, nõuetekohase hooldamisega taotluse esmakordse esitamise kalendriaasta algusest alates viis järjestikust kalendriaastat, välja arvatud loopealsed, kus tuleb kohustuseperioodi jooksul ala hooldada minimaalselt neli aastat - heas korras loopealse võib jätta üks kord kohustuseperioodi jooksul hooldamata, selleks tuleb luba küsida Keskkonnaametilt.

Taotleja võtab kohustuse tegeleda selle poollooduslikku koosluse, mille kohta ta toetust taotles, nõuetekohase hooldamisega taotluse esmakordsel esitamisel aastatel 2021 või 2022 kalendriaasta algusest alates ühel kalendriaastal, mille jooksul loopealse ega ühegi teise poollooduslikku koosluse hooldamata jätmine ei ole lubatud.

Toetuse saamise nõuded ja baasnõuded on toodud alljärgnevas tabelis.

Toetuse saamise nõuded ja baasnõuded

Toetatav nõue	Baasnõue
Toetuse saamise nõuded koosluse niitmisel: • poollooduslikku koosluse ala, mis on suurem kui 15 hektarit, on niidetud keskelt-lahku, servast-serva või Keskkonnaametiga varem kirjalikult kokku lepitud teisel meetodil, tööde alustamisest tuleb teavitada Keskkonnaametit. Nõue ei kehti puisniitude puhul; • niitmine on lubatud kaitse-eeskirjas, kaitsekorralduskavas või liigi kaitse ja ohjamise tegevuskavas sätestatud ajast alates. Kui niitmise alguskuupäev ei ole kaitse-eeskirjas, kaitsekorralduskavas või liigi kaitse ja ohjamise tegevuskavas sätestatud, võib poollooduslikku kooslust niita 10. juulist või ala looduskaitselisi väärtusi arvesse võttes Keskkonnaameti määratud ajast alates; • niidetav poollooduslik kooslus peab olema niidetud ja niide kokku kogutud 1. septembriks; • puisniidul võib loomi karjatada vahetult pärast taastamistööde	• poollooduslikku koosluse kahjustamine on keelatud. Näiteks on keelatud taimkatte (rohukamara) hävitamine või kooslusele omase liigikoosseisu muutmine, väetamine, taimekaitsevahendite kasutamine, mullaharimine, metsa istutamine, maavara kaevandamine, loata (kooskõlastamata) ehitiste püstitamine või laiendamine, sh tiigi jm veekogu ning maaparandussüsteemi rajamine, välja arvatud juhul, kui see on kooskõlas looduskaitseseadusega; • alal, kuhu toetust taotletakse, peab olema kohapeal visuaalselt tuvastatav piir; • taotleja peab pidama põlluraamatut

lõppu niidutaimestiku taastumise eesmärgil ning teistel juhtudel vaid siis, kui seda on varem niidetud ja kui niide on kokku kogutud; • kokku kogutud niide peab olema ära veetud taotluse esitamise aastale järgneva aasta 1. aprilliks, kui Keskkonnaamet ei määra teisiti. ***Toetuse saamise nõuded koosluse karjatamisel:*** • kui karjatamise alguskuupäev on kaitse-eeskirjas, kaitsekorralduskavas, liigi kaitse ja/või ohjamise tegevuskavas sätestatud, võib loomi karjatada kaitse-eeskirjas, kaitsekorralduskavas või liigi kaitse ja ohjamise tegevuskavas sätestatud ajast alates. Kui karjatamise algusaeg ei ole kaitse-eeskirjas, kaitsekorralduskavas ja/või ohjamise tegevuskavas sätestatud, tuleb rannaaladel karjatamisega alustada hiljemalt 31. mail, kui Keskkonnaamet ei määra teisiti. Vajadusel määrab Keskkonnaamet karjatamise algusaja ka teiste koosluste puhul; • poollooduslikul kooslusel on keelatud anda loomadele lisasööta; • rannaniidul ja loopealsel on lubatud vaid karjatamine. Niitmine on lubatud põhjendatud juhtudel vaid Keskkonnaameti nõusolekul. Keskkonnaamet annab loa niitmiseks taotluse kooskõlastamise aja kui on täidetud üks järgnevatest tingimustest: - niitmine on vajalik liigikaitseliste eesmärkide saavutamiseks; - alalt on võimalik teha heina, sealjuures niide kokku koguda; • karjatamise tulemusena peab olema taotletav ala vähemalt 50% ulatuses madalaks söödud rohttaimestu ning karjatamise tulemusena peab olema visuaalselt tuvastatav loomade viibimine ja toitumine kogu alal 1. oktoobriks. ***Toetuse saamise nõuded kõikide koosluste kohta:*** • taotleja peab toetuse saamiseks osalema poollooduslikku koosluse hooldamise kohustuslikul koolitusel; • niidul asuvat taimikut ei tohi hekseldada, erandjuhtudel on see lubatud Keskkonnaameti nõusolekul. ***Toetuse saamise nõuded rannaaladel täiendava nõude valimisel:*** • rannaaladel, kus taotleja võtab kohustuse tagada kõrgem hoolduskvaliteet, peab olema ülepinnaliselt vähemalt 75% madalaks söödud rohttaimestu, vähemalt 75% ulatuses avatud merepiir, hooldatud madalamad kohad (nagu näiteks lõukad, lombid jt väikeveekogud). Keskkonnaamet võib ette näha puittaimestiku eemaldamise. Lisaks tuleb täita teisi asjakohaseid ala hooldamise ja karjatamise nõudeid. Tulemus peab olema visuaalselt tuvastatav kogu alal 1. oktoobriks[1]. Täiendavalt valitav lisanõue on üheaastane kohustus.	veeseaduse kohaselt.

[1] Taotleja, kelle alad jäävad eelnevalt ekspertide poolt määratud rannaaladele, kus on vajalik kõrgema karajatamistulemuse saavutamine, võib kogu kohustuseperioodi jooksul valida põhinõude või kõrgema karjatamistulemuse täiendava nõude täitmise vahel, sealjuures kohustuseperioodi kestuseks loetakse algse kohustuse kestus.

8.2.9.3.7.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse standardiseeritud ühikuhindade vormis.

8.2.9.3.7.3. Seosed muude õigusaktidega

Lisaks toetuse saamise nõuetele peab toetuse taotleja põllumajanduslikus tegevuses või majapidamises järgima nõuetele vastavuse eeskirju ning asjakohaseid väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõudeid.

8.2.9.3.7.4. Toetusesaajad

Toetust antakse põllumajandustootjatele ja teistele ala majandajatele.

8.2.9.3.7.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Ei kohaldu.

8.2.9.3.7.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Toetusõiguslikkuse nõuded

Toetusõiguslikuks loetakse hooldatav poollooduslik kooslus. Hooldatav on poollooduslik kooslus:

- mis on valdavalt kaetud niidutaimestikuga ja on niidetav või karjatatav või;
- mille taastamine on lõppenud ja kus on loodud tingimused niidutaimestiku kujunemiseks. Kadakatega poollooduslikku kooslust ei loeta hoolduskõlblikuks, kui sealsete puittaimede liituvus on suurem kui 0,5. Kui kadakad ja muu puittaimestik kasvavad nii, et ala on takistusteta ülepinnaliselt hooldatav ning on olemas niidule omane rohttaimestik, võib liituvus olla suurem kui 0,5.

Toetusõigusliku maa hulka arvatakse:

- põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruse nr 4 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded” § 3 lõigetes 3–5 ja 7–10 nimetatud maastikuelemendid;
- maa, millel asub kiviaed, heinaküün või loomade varjualune;
- kuni kahe meetri laiused maastiku joonelemendid;
- kuni 0,05 hektari suurused puude ja põõsastega kaetud alad, kus puudub niidutaimestik, kuid mis on seotud traditsioonilise põllumajandustegevusega või keskkonnaalaste eesmärkide saavutamisega;
- kuni 0,05 hektari suurused väikeveekogud ja taimestikuta alad;
- rannaniidul kõik sellised ala osad, kus taimestik puudub, olenemata ala osa suurusest, välja arvatud taimestiku piirist mere poole jäävad liiva- ja kliburannad;
- roostik, mida on viimase aasta jooksul niidetud või karjatatud.

Toetust antakse vähemalt 0,10 hektari suuruse poollooduslikku koosluse või selle osa kohta, mis on kantud keskkonnaregistrisse.

Toetust ei anta ala kohta, mille kohta taotletakse samaaegselt sama tegevuse eest loodushoiutoetust ja MAK pindalatoetusi.

Natura 2000 alal ja teistel kaitstavatel aladel saab toetust taotleda keskkonnaregistrisse kantud hoolduskõlbulike poollooduslike koosluste kohta.

Keskkonnaamet tagab info toetusõiguslikest aladest (hooldatavad poollooduslikud kooslused).

Taotleja peab poollooduslikku kooslust hooldama viisil, mis on saanud Keskkonnaameti nõusoleku. Poollooduslikku koosluse heas seisundis hoidmise või seisundi parendamise eesmärgil on Keskkonnaametil õigus seada ala hooldamiseks lisatingimusi nagu puittaimestiku eemaldamine, ala üle hekseldamine ja seada kriteeriumid karjakopli suuruse kohta. Samuti võib Keskkonnaamet näha ette erandid ala hooldamiseks, kui seda näeb ette ala kaitsekord (kaitse-eeskiri, liigi tegevuskava, ala kaitsekorralduskava, elupaikade hoolduskava), alal valitsevad tingimused või see on vajalik muudel looduskaitselistel põhjustel (näiteks lubada rannaniidu niitmist).

8.2.9.3.7.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Valikukriteeriume ei rakendata, kuid kui toetusteks ettenähtud vahenditest lähtudes ei ole võimalik kohustuseaastal rahuldada kõiki nõuetele vastavaid taotlusi, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse, vähendades toetust ministri määruses sätestatud korras.

8.2.9.3.7.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

- toetuse ühikumäär puisniidul on 450 eurot/ha[1];
- toetuse ühikumäär kadastikega niitude karjatamisel on 250 eurot/ha ja niitmisel 185 eurot/ha.
- toetuse ühikumäär puiskarjamaa karjatamisel on 250 eurot/ha;
- toetuse ühikumäär puisniidu taastamise järgsel karjatamisel on 250 eurot/ha;
- toetuse ühikumäär muude koosluste karjatamisel on 150 eurot/ha[2] ja niitmisel 85 eurot/ha[3].
- toetuse ühikumäär rannaalal kõrgema karjatamistulemuse lisanõude valimisel on 232 eurot/ha[4].

Maaeluministril on õigus iga-aastaselt otsustada, millistel juhtudel on võimalik kohustusi pikendada ja uusi kohustusi võtta.

[1] Puisniitude toetuse ühikumäär 450 eurot/ha – nende alade kohta, kus poollooduslik kooslus vastab otsetoetuse saamise tingimustele, on võimalik taotleda täiendavalt otsetoetust.
[2] Muude koosluste karjatamisel 150 eurot/ha – nende alade kohta, kus poollooduslik kooslus vastab otsetoetuse saamise tingimustele, on võimalik taotleda täiendavalt otsetoetust.
[3] Muude koosluste niitmise toetuse ühikumäär 85 eurot/ha - nende alade kohta, kus poollooduslik kooslus vastab otsetoetuse saamise tingimustele, on võimalik taotleda täiendavalt otsetoetust.
[4] Rannaala kõrgema karjatamistulemuse täiendav nõue 232 eurot/ha – nende alade kohta, kus poollooduslik kooslus vastab otsetoetuse saamise tingimustele, on võimalik taotleda täiendavalt otsetoetust.

8.2.9.3.7.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.9.3.7.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R5 (kohustuste tõendatavus/kontrollitavus), R6 (eeltingimused abikõlblikkuse nõuetena), R8 (IT-süsteemid), R9 (Alusetud maksed)

R5: Kontrolliasutus on hinnanud toetuse saamise nõuded kontrollitavateks. Hindamise käigus tuvastati üks kõrge riskiastmega nõue (niidetav poollooduslik kooslus peab olema niidetud ja niide kokku kogutud 1. septembriks) ja kolm keskmise riskiastmega nõuet (1) toetust makstakse, kui toetuse taotleja hooldab nõuetekohaselt poollooduslikku kooslust. Toetuse nõuded sõltuvad hooldamise võttest ning koosluse tüübist; 2) karjatamise tulemusena peab olema taotletav ala vähemalt 50% ulatuses madalmurune ning karjatamise tulemusena peab olema visuaalselt tuvastatav loomade viibimine ja toitumine kogu alal 1. oktoobriks; 3) rannaaladel, kus taotleja võtab kohustuse tagada kõrgem hoolduskvaliteet, peab olema ülepinnaliselt vähemalt 75% madalaks söödud rohttaimestu, vähemalt 75% ulatuses avatud merepiir, hooldatud madalamad kohad (nagu näiteks lõukad, lombid jt väikeveekogud). Tulemus peab olema visuaalselt tuvastatav kogu alal 1. oktoobriks). Kõik ülejäänud meetme nõuded on veamäära suhtes madala riskiastmega.

R6: Toetusõiguslikkuse nõuete eest tagasinõuded tõstavad veamäära

R8: Ebapiisav IT-süsteem ei taga korrektset toetuse administreerimist.

R9: Puudulikud maksetaotlused

8.2.9.3.7.9.2. Leevendusmeetmed

R5: Leevendavateks tegevusteks on: niitmise nõude tähtaeg toodud varasemaks, 1. septembriks. Madalaks söödud rohttaimestu, merepiiri avatuse ning madalamate kohtade hooldamise tagamise nõuete puhul on maandavaks teguriks karjatamise alguskuupäeva 31. maiks kehtestamine.

R6: Toetuse eesmärgi täitmiseks on esitatud üksnes vajalikud toetusõiguslikkuse nõuded, mis sätestatakse riiklikes õigusaktides ja nendest teavitatakse taotlejaid nii toetusõiguslikkuse nõuetest kui toetuse saamise nõuetest kohustuslikul koolitusel ja maakondlikel infopäevadel ning koostatakse juhendmaterjal „Abiks taotlejale“.

R8: Riskide maandamiseks on olemas IT süsteemid ja andmebaasid, mis võimaldavad toetuste taotlemist, infovahetust ja kontrollide teostamist.

R9: Taotlustel vigade vältimiseks on võimalus esitada taotlused elektroonselt.

8.2.9.3.7.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.9.3.7.10. Tegevust puudutav teave

Kindlaks määrata ja määratleda asjakohased miinimumelemendid; siia tuleb lisada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1306/2013 VI jaotise I peatüki kohaselt kehtestatud asjakohased kohustuslikud standardid, määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punkti c alapunktide ii ja iii kohaselt kehtestatud

kriteeriumid ja miinimumtegevused, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutuse miinimumnõuded ning muud asjakohased siseriikliku õigusega kehtestatud kohustuslikud nõuded

Väetisi käsitlevad miinimumnõuded peavad sisaldama muu hulgas vastavalt direktiivile 91/676/EMÜ kasutusele võetud hea tava koodekseid nitraaditundlikest piirkondadest väljaspool asuvate põllumajandusettevõtete jaoks ja fosforisaaste alaseid nõudeid; kasutatavate taimekaitsevahenditega seotud miinimumnõuded peavad sisaldama muu hulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/128/EÜ kehtestatud integreeritud tõrje üldpõhimõtteid, nõuet, et toodete kasutamiseks oleks luba ja et koolituskohustus oleks täidetud, ohutu hoidmise nõudeid, vee ja muude tundlike kohtade läheduses pestitsiididega töötlemise seadmete ja pestitsiidide kasutamist käsitlevate eeskirjade kontrolli, nagu on siseriiklike õigusaktidega ette nähtud

Loetelu põllumajanduse jaoks kadumisohus olevatest kohalikest tõugudest ja geneetilisest erosioonist ohustatud taimede geneetilistest ressurssidest

Kirjeldus arvutuste aluseks võetud meetodist, agronoomilistest eeldustest ja parameetritest, k.a määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 29 lõikes 2 osutatud miinimumnõuete kirjeldus iga konkreetse kohustuse liigi kohta, mis põhjendavad kohustusest tulenevaid lisakulusid, saamatajäänud tulu ja tehingukulude määra; vajaduse korral käsitletakse meetodis topeltrahastamise vältimise eesmärgil määruse (EL) nr 1307/2013 kohaseid toetusi, sh kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade edendamise toetusi; vajaduse korral muude mõõtühikute teisendamise meetod vastavalt käesoleva määruse artiklile 9;

- Puisniidu hooldamise täiendav kulu niitmisel ja niite koristamisel on 400 eurot/ha ja võsastumise ja kadastumise piiramisel 117,44 eurot/ha. Kõik lisakulutused ühe kohustuseaasta kohta kokku on seega 517,44 eurot/ha, millest toetusega hüvitatakse 450 eurot/ha.
- Poollooduslike koosluste niitmise ajamahukusest ning väiksemate masinate kasutamisest tingitud täiendavad kulud niitmiseks ja niite äravedamiseks on 78,12 eurot/ha. Hilisema niitmisperioodiga seotud saamata jäänud tulu (sööda kvaliteedi langus või kõlbmatu sööt) on 99,45 eurot/ha, servast-serva ja keskelt lahku niitmisvõtte rakendamisega seotud lisakulu 8,55 eurot hektari kohta. Saamata jäänud tulu ja lisakulu ühe kohustusaasta kohta on seega 186,12 eurot/ha, millest hüvitatakse kadastikega niitude ja puiskarjamaade puhul 185 eurot/ha ning muude koosluste niitmisel 85 eurot/ha.
- Poollooduslike koosluste karjatamisel on lisakulud seotud kaaluiibe vähenemisega 192,6 eurot/ha. Lisaks on vajalik täiendavate karjakoplite hooldamine ja ümbertõstmine 22,18 eurot/ha, laidudega seoses on täiendavad kulud 1,55 eurot/ha, loopealsetel puhkeaasta 5,85 eurot/ha, võsa/kadaka eemaldamine 15,85 eurot/ha, parasiiditõrje läbiviimine 12,08 eurot/ha. Saamata jäänud tulu ja lisakulutused ühel kohustuseaastal kokku on 250,12 eurot/ha, millest hüvitatakse kadastikega niitude ja puiskarjamaade puhul 250 eurot/ha ning muude koosluste karjatamisel 150 eurot/ha.
- Valitava lisategevusega seotud lisakulud on kokku 55,96 eurot, mis tuleneb vajadusest läbi viia parasiiditõrje 24 eurot/ha ja vajadusest täiendavate karjakoplite järele 31,96 eurot/ha. Saamatajäänud tulu tuleneb väiksemast kaaluiibest (loomade kehakaal on tavalisest väiksem) ja moodustab 532,5 eurot/ha. Täiendav saamatajäänud tulu ja lisakulu ühe kohustuseaasta kohta on seega 529,43

eurot/ha, millest toetusega hüvitatakse 232 eurot/ha.

8.2.9.4. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.9.4.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

8.2.9.4.2. Leevendusmeetmed

8.2.9.4.3. Üldhinnang meetme kohta

8.2.9.5. Meedet puudutav teave

Kindlaks määrata ja määratleda asjakohased miinimumelemendid; siia tuleb lisada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1306/2013 VI jaotise I peatüki kohaselt kehtestatud asjakohased kohustuslikud standardid, määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punkti c alapunktide ii ja iii kohaselt kehtestatud kriteeriumid ja miinimumtegevused, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutuse miinimumnõuded ning muud asjakohased siseriikliku õigusega kehtestatud kohustuslikud nõuded

Baasnõuded on toodud iga toetuse liigi kohta eraldi, punktis "Toetuse liigi kirjeldus".

Väetisi käsitlevad miinimumnõuded peavad sisaldama muu hulgas vastavalt direktiivile 91/676/EMÜ kasutusele võetud hea tava koodekseid nitraaditundlikest piirkondadest väljaspool asuvate põllumajandusettevõtete jaoks ja fosforisaaste alaseid nõudeid; kasutatavate taimekaitsevahenditega seotud miinimumnõuded peavad sisaldama muu hulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/128/EÜ kehtestatud integreeritud tõrje üldpõhimõtteid, nõuet, et toodete kasutamiseks oleks luba ja et koolituskohustus oleks täidetud, ohutu hoidmise nõudeid, vee ja muude tundlike kohtade läheduses pestitsiididega töötlemise seadmete ja pestitsiidide kasutamist käsitlevate eeskirjade kontrolli, nagu on siseriiklike õigusaktidega ette nähtud

Väetiste ja taimekaitsevahendite miinimumnõuded on toodud peatükis 8.1

Loetelu põllumajanduse jaoks kadumisohus olevatest kohalikest tõugudest ja geneetilisest erosioonist ohustatud taimede geneetilistest ressurssidest

Vastavalt põllumajandusloomade aretuse seadusele on Veterinaar- ja Toiduametile esitanud taotluse ja saanud tunnustuse (tegevusloa) järgmised aretusühingud alljärgnevates ohustatud tõu säilitamisega seotud aretusvaldkondades[1]:

- Eesti Maakarja Kasvatajate Selts – eesti maatõugu veiste kui ohustatud tõu säilitamine; eesti maatõugu veiste tõuraamatu pidamine;

- Eesti Hobusekasvatajate Selts – tori tõugu universaalsuuna populatsiooni, eesti raskeveo ja eesti tõugu hobuste kui ohustatud tõugude säilitamine; tori, eesti raskeveo ja eesti tõugu hobuste tõuraamatu pidamine; eesti raskeveo, tori ja eesti tõugu hobuste jõudluskontrolli läbiviimine;
- Vana-Tori Hobuse Ühing MTÜ – tori tõugu hobuste vana-tori suuna tõuraamatu pidamine; tori tõugu hobuste vana-tori suuna jõudluskontrolli läbiviimine;
- Eesti Hobuse Kaitse Ühing – eesti tõugu hobuste kui ohustatud tõu säilitamine;
- MTÜ Eesti Tõugu Hobuse Kasvatajate ja Aretajate Selts – eesti tõugu hobuste kui ohustatud tõu säilitamine, eesti tõugu hobuste tõuraamatu pidamine, eesti tõugu hobuste jõudluskontrolli läbiviimine;
- Eesti Linnukasvatajate Selts – eesti vuti kui ohustatud tõu säilitamine, eesti vuti tõu jõudluskontrolli läbiviimine.

Veterinaar- ja Toiduamet on kinnitanud, et tegevusloa saanud eelpool nimetatud aretusühingud on registreerinud asjaomase ohustatud tõu tõuraamatu ja ajakohastavad seda ning tegevusloa saanud asutustel on ohustatud tõugu loomade identifitseerimiseks vajalikud oskused ja teadmised.

Veterinaar- ja Toiduametile on esitanud taotluse ja saanud tegevusloa ka MTÜ Eesti Vutt järgmistes valdkondades: eesti vuti kui ohustatud tõu säilitamine, eesti vuti jõudluskontrolli läbiviimine. Lisaks on Veterinaar- ja Toiduametile esitanud taotluse ja saanud tegevusloa MTÜ Kihnu Maalambakasvatajate Selts järgmistes valdkondades: kihnu maalamba tõuraamatu pidamine, kihnu maalamba jõudluskontrolli läbiviimine.

Soome Toiduohutusamet Evira on andnud Soome aretusühingule Eestin Raskaat Vetohevoset ry tegevusloa eesti raskeveohobuse tõuraamatu pidamiseks.

[1] http://www.vet.agri.ee/?op=body&id=85

Kirjeldus arvutuste aluseks võetud meetodist, agronoomilistest eeldustest ja parameetritest, k.a määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 29 lõikes 2 osutatud miinimumnõuete kirjeldus iga konkreetse kohustuse liigi kohta, mis põhjendavad kohustusest tulenevaid lisakulusid, saamatajäänud tulu ja tehingukulude määra; vajaduse korral käsitletakse meetodis topeltrahastamise vältimise eesmärgil määruse (EL) nr 1307/2013 kohaseid toetusi, sh kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade edendamise toetusi; vajaduse korral muude mõõtühikute teisendamise meetod vastavalt käesoleva määruse artiklile 9;

Üldinfo põllumajandusliku keskkonnatoetuse toetusmäärade arvutuste kohta.

Põllumajandusliku keskkonnatoetuse meetmete toetussummade arvutused on tehtud Maamajanduse Infokeskuse (Natura 2000 põllumajandusmaa toetuse ühikumäär), OÜ Consultare (pool-loodusliku koosluse hooldamise toetuse ühikumäärad) ja Põllumajandusministeeriumi (kõik ülejäänud põllumajandusliku keskkonnatoetuse meetmete toetuse ühikumäärad) poolt. Arvutused on üle vaadanud ja neile oma ettepanekud esitanud Põllumajandusuuringute Keskuse Põllumajandusseire ja uuringute osakond. Ettepanekutega on arvestatud.

Põllumajandusuuringute Keskuse peamised tegevusvaldkonnad on põldkatsete korraldamine, laboratoorsete analüüside teostamine, väetis- ja lubjatarbekaartide koostamine, hea põllumajandustava ja agrokeemia alased uuringud, põllumajanduse keskkonnameetmete hindamine, teravilja ja teraviljasaaduste ning söötade inspekteerimine ja nõuetekohasuse tõendamine ja seetõttu hea valdkondlik pädevus.

Arvutustes on kasutatud järgmisi andmeallikaid: Eesti Statistikaamet (maakasutuse andmed, põllumajandusloomade keskmised arvud ettevõtte kohta, tööjõukulud), Maamajanduse Infokeskus (FADN-i andmed, põllukultuuride ja rohumaade kattetulud, loomade ülalpidamiskulud), Põllumajandusuuringute Keskus (mullaanalüüside maksumus), Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus (puuvilja- ja marja- ning köögiviljakasvatuse kattetulud), Eesti Taimekasvatuse Instituut (seemnehinnad), Jõudluskontrolli Keskus (erinevate veisetõugude piimatoodangu andmed), Põllumajandusministeerium (erinevate põllumajandussaaduste hinnad), Eesti Maakarja Kasvatajate Selts (eesti maakarja tõugu veiste ülalpidamiskulud), Keskkonnaamet (andmed pool-looduslike koosluste kohta), Eesti Maaülikool (loomade karjatamise kulud), Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus, Veterinaar- ja toidulaboratoorium, transpordifirmad (transpordikulud), erinevad eksperthinnangud. Kasutatud on kõige värskemaid andmeid, mis arvutuste tegemise ajal kättesaadavad olid. Pidevate andmeridade olemasolul on kasutatud viimase kolme aasta (2011-2013) keskmisi näitajaid. Erandkorras on kasutatud ka vanemaid andmeid, kui hilisemaid uuringuid pole neis valdkondades teostatud või statistikat kogutud.Samuti on arvutustes arvestatud võimalikku kattuvust esimese samba toetustega ja topelttoetamise välistamine kajastub meetmelehtedes.

Topeltmaksmise vältimiseks teise samba toetuste vahel on toetusõiguslikkuse nõuetega välistatud teatud toetuste koos taotlemine. Näiteks ei saa taotleda keskkonnasõbraliku majandamise toetust samaaegselt mahepõllumajandusliku tootmise toetusega, kuna nende toetusskeemide nõuded osaliselt kattuvad.

Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameetmetes toetatavad nõuded üldjuhul Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) 1307/2013 artikliga 43 ei kattu ja seega on välistatud topeltmaksmine. Ainus võimalik kattumine võib tulla keskkonnasõbraliku majandamise toetuses, kus taotleja peab kasvatama 15% toetusõiguslikul maal liblikõielisi kultuure. Eesti on teatanud Euroopa Komisjonile, et arvestab ökoloogilise kasutuseesmärgiga maa-alaks ka liblikõieliste kultuuride kasvatamise praktika. Kuigi Eesti põllumajandustootjad saavad ökoloogilise kasutuseesmärgiga alad täidetud enamjaolt maastikuelementidega, kompenseeritakse kõikidele keskkonnasõbraliku majandamise toetuse taotlejatele topeltmaksmise vältimiseks liblikõieliste kasvatamise eest 38,5% (arvestatud, et ökoloogilise kasutuseesmärgiga alade osakaal võib tõusta 7%-ni) ja teiste nõuete täitmise eest 80,1% saamata jäänud tulust ja lisakulust. Samuti ei kohalda Eesti Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 art 43 (8) võimaldatud samaväärsete tavade arvestamist.

Enamuse keskkonnatoetuse tegevuse liikide puhul kompenseeritakse saamatajäänud tulu ja lisakulutused osaliselt.

8.2.9.6. Muud meetme mõistmiseks ja rakendamiseks tähtsad märkused

Meetme puhul kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse nr 1305/2013 artikli 48 kohast läbivaatamisklauslit, et tagada tegevuste kohandamine asjakohaste kohustuslike standardite, nõuete või kohustuste muutmise puhul, millest võetud kohustused peavad olema rangemad, et vältida topeltrahastamist kõnealuste tavade muutumisel.

Kui kõigi kohustuste rahastamiseks eelarvest ei piisa, on põllumajandusministril õigus kehtestada toetuse vähendamise alused kas toetuse ühikumäära proportsionaalselt vähendades või taotlusega hõlmatud maa pindala alusel.

8.2.10. M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29)

8.2.10.1. Õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, artikkel 29

8.2.10.2. Meetme üldkirjeldus, sh selle sekkumisloogika ning panus sihtvaldkondades ja valdkondadevaheliste eesmärkide saavutamisse

Mahepõllumajandustoodete tootmisega tegelevate ettevõtete arv ja mahepõllumajandusliku maa suurus on viimastel aastatel pidevalt suurenenud. Kui 2005. aastal tegeles Eestis mahepõllumajandustoodete tootmisega 1013 ettevõtet, kelle kasutuses oli 59 742 ha mahepõllumajandusmaad, siis 2012. aastal oli ettevõtete arv 1478 ja mahepõllumajandusmaad 144 149 ha. Mahepõllumajanduslikus kasutuses olev maa moodustas 2012. aastal 15,3% Eestis kasutatavast põllumajandusmaast. Mahetootmine on levinum Lääne- ja Lõuna-Eestis. Mahetootjate arvu poolest on esikohal Võrumaa ja mahemaa pindala poolest Saaremaa. Mahepõllumajanduslikku maakasutust iseloomustab rohumaade suur osatähtsus (75% mahepõllumajandusmaast). Maheloomakasvatusega tegeles 2012. aastal ligi kaks kolmandikku mahetootjatest (932 tootjat). Kasvatatakse eelkõige lambaid (48 314 looma) ja veiseid (31 431 looma). Üle poole Eesti lammastest peetakse mahepõllumajanduslikult.

Eestis on mahetoidu tarbimine viimastel aastatel suurenenud, 2011. aastal müüdi kohalikke mahetoidutooteid kokku 6,01 mln euro eest. Kuigi jaeturul kasvas kohalike mahetoodete müügimaht võrreldes 2010. aastaga 40%, on nende turuosa jätkuvalt liialt väike. Vaatamata mahesaaduste populaarsusele tarbijate seas on takistuseks mahetöötlemise ja turuarenduse mahajäämus, millest tulenevalt tuleks edaspidi keskenduda rohkem mahepõllumajandusliku tootmise ja töötlemise ning turustamise integreerimisele, mahetoodangu mahtude suurendamisele ja tarbijale parema kättesaadavuse võimaluste loomisele maaelu arengukava toetuste kaudu.

Meede panustab elurikkuse, veemajanduse ning mulla majandamise sihteesmärkide täitmisse. Mahepõllumaad asuvad enamasti väheviljakatel põllumaadel. Ligikaudu 75% kogu mahepõllumajandusmaast on püsi- ja lühiajalised rohumaad, kus kasvatatakse suhteliselt palju liblikõielisi. Liblikõieliste või kõrreliste heintaimede kasvatamisel põllukülvikorras ja püsirohumaadel säilib ja paraneb mulla orgaanilise aine sisaldus, mullastruktuur ja elurikkus, mis aitab oluliselt säilitada mullaviljakust ja takistada mullaerosiooni. Aeglustub ka kasvuhoonegaaside emissioon, kuna rohumaade alusel pinnal mulda ei harita. Lämmastiku leostumine ja sattumine pinna- ja põhjavette on mahetootmisel väike, kuna sisendeid kasutatakse vähesel määral. Selline tootmine parandab vee kvaliteeti ja tagab veekogumite soodsa seisundi. Keemiliste taimekaitsevahendite mittekasutamisel mahetootmisel puhastuvad mullad aja jooksul taimekaitsevahendite jääkidest, mis parandab samuti vee kvaliteeti. Happeliste muldade osatähtsus on võrreldes teiste toetustüüpidega mahetootjate muldadel kõige vähem suurenenud.

Probleemiks võib muutuda siiski taimetoiteelementide sisalduse säilitamine mahepõldude mullas, kuna vähesel väetiste kasutamisel jääb saagiga eemaldatavate toiteelementide kogus sageli tasakaalustamata väetistega juurdetoodava toiteelementide hulgaga. Põllumajandusuuringute Keskuse seireandmetele tuginedes on just taimedele omastatava kaaliumi sisaldus mahetootjate põldude künnikihis viie aasta jooksul mõnevõrra vähenenud. Omastatava fosfori sisaldus on püsinud sisuliselt muutumatuna.

Mahepõllumajandusliku tootmise toetamine aitab kaasa loodusvarade tõhusamale kasutamisele ja soodustab

üleminekut vähem CO_2-heiteid tootvale ja kliimamuutuse suhtes vastupidavale põllumajandusele ning toidutootmisele. Mahepõllumajanduse toetuse panustamine sihtvaldkondadesse ja sihttasemed on toodud peatükis 11.4 olevas tabelis.

Mahepõllumajandusele üleminekuajal olevate ettevõtete arv on viimastel aastatel vähenenud. Mahepõllumajandusmaa moodustab 2014. a seisuga üle 16% Eesti põllumajandusmaast. Kui varasematel aastatel toimus kiire tõus nii ettevõtete arvu kui maa osas, siis 2014. aastal ettevõtete arv langes, kuid mahepõllumajandusmaa hektarite arv jätkas tõusu. Kui selline trend jätkub, siis jääb üleminekuajal olevate ettevõtete arv tõenäoliselt ka tulevikus väikeseks. Mahemaast ligi 75% moodustab rohumaa, millel kasvatatakse ekstensiivselt loomi, kelle toodangu eest saadav hinnalisa ei ületa 10% või suur osa sellest turustatakse tavatootena. Seetõttu ei erine lisakulud ja saamata jäänud tulu üleminekuajal suurel osal ettevõtetest märkimisväärselt. Köögiviljakasvatus on valdkond, mille puhul on lisakulud ja saamata jäänud tulu mahetootmisega alustamisel Eesti klimaatiliste tingimuste tõttu tunduvalt suuremad kui teiste kultuuride puhul. 2014. aastal kasvatati Eestis maheköögivilja ainult ligi 115 hektaril, üleminekuajal oli sellest ligi 10 ha. Selleks, et enam köögiviljakasvatajaid otsustaks mahetootmise kasuks, tuleks köögiviljakasvatust enam toetada.

Meetme eesmärkideks on arendada mahepõllumajandust ning suurendada mahepõllumajanduse konkurentsivõimet, säilitada ja suurendada bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust, säilitada ja parandada mullaviljakust ja veekvaliteeti ning parandada loomade heaolu.

8.2.10.3. Toetuse ulatus, tase, tingimustele vastavad toetusesaajad ja vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika, jaotatud vajaduse korral allmeetmete ja/või tegevusliikide kaupa Iga tegevusliigi puhul täpsustada rahastamiskõlblikud kulud, rahastamiskõlblikkuse tingimused, kohaldatavad summad ja toetusmäärad ning valikukriteeriumide määramise põhimõtted

8.2.10.3.1. 11.1 - Mahepõllumajandusele üleminek

Allmeede:

- 11.1 – Toetus mahepõllumajandusliku tootmise tavadele ja meetoditele üleminekuks

8.2.10.3.1.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetust antakse mahepõllumajandusliku tootmise toetuse esmakordsele taotlejale mahepõllumajanduslikule tootmisele üleminekuks kahel esimesel üleminekuperioodi aastal.

Toetust antakse, kui taotleja järgib kogu kohustuseperioodi jooksul ettevõtte mahepõllumajandusmaal mahepõllumajandusliku taimekasvatuse nõudeid ja mahepõllumajanduslike loomade puhul mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõudeid. Toetuse kohustust on võimalik asendada piirkondliku veekaitse toetuse raames maa rohumaana hoidmise kohustusega.

Toetuse saamise nõuded ja baasnõuded on toodud alljärgnevas tabelis.

Toetuse saamise nõuded ja baasnõuded

Toetatav nõue	Baasnõue
Taotleja järgib viljavahelduse nõudeid: samal põllul ei kasvatata teravilja rohkem kui kolmel järjestikusel aastal (mais ja tatar katkestavad teraviljakultuuride järgnevuse)	Taotleja peab pidama põlluraamatut

ning sama liiki põllu-, rühvel- või köögiviljakultuuri rohkem kui kahel järjestikusel aastal. Ristõielisi võib samal põllul kasvatada uuesti neljandal aastal. Nimetatud nõudeid ei pea rakendama maasika ning mitmeaastaste köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekultuuride kasvatamisel. Mustkesa, mida kasutatakse põllumajanduskultuuride vaheldusena, ei katkesta põllukultuuride järgnevust külvikorraplaanis.	veeseaduse kohaselt.
Taotleja peab kasvatama vähemalt 20%-l põllumaal liblikõieliste puhaskultuuri või liblikõieliste, muude haljasväetiskultuuride ja kõrreliste heintaimede segu, kaasa arvatud allakülvid.	
Taotleja peab hoidma vähemalt 20% põllumaast põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all 1. novembrist 31. märtsini. 2021. ja 2022. aastal võetud kohustuse puhul peab taotleja hoidma vähemalt 20% põllumaast põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all 1. novembrist kuni kuni vähemalt kohustuseaasta lõpuni.	
Taotleja peab korraldama vähemalt üks kord kohustuseperioodi jooksul mullaproovide võtmise ja analüüsida laskmise mulla happesuse, taimetoitainete ja orgaanilise süsiniku määramiseks. 2021. ja 2022. aastal võetud kohustuse puhul peab taotleja korraldama mullaproovide võtmise ja analüüsida laskmise mulla happesuse, taimetoitainete ja orgaanilise süsiniku määramiseks eelmise mullaproovi võtmise aastale järgneva viiendaks aastaks.	
Taotleja peab lõikamise teel hooldama marjapõõsaid ja viljapuude võrasid.	
Taotleja peab hoidma viljapuude ja marjapõõsaste reavahed vähemalt 2/3 ulatuses rohukamaras ja niidetud või karjatatud. Uue puuviljaaia rajamisel peavad reavahed vähemalt 2/3 ulatuses rohukamaraga kaetud olema hiljemalt rajamisele järgnevaks aastaks.	
Taotleja peab kogu puuvilja- ja marjaaias (sh teenindusaladel) hoidma rohu kõrguse mitte üle 30 cm.	
Taotleja peab täiendama oma teadmisi mahepõllumajanduse valdkonnas. Täpsemad tingimused sätestatakse maaeluministri määruses.	

8.2.10.3.1.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse standardiseeritud ühikuhindade vormis.

8.2.10.3.1.3. Seosed muude õigusaktidega

Lisaks toetuse saamise nõuetele peab toetuse taotleja oma põllumajanduslikus majapidamises või tegevuses järgima nõuetele vastavuse eeskirju ning asjakohaseid väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõudeid.

8.2.10.3.1.4. Toetusesaajad

- Toetust antakse põllumajandusega tegelevale füüsilisest isikust ettevõtjale või juriidilisele isikule, kes peab olema Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 9 tähenduses aktiivne põllumajandustootja.
- Toetust antakse esmakordsele mahepõllumajandusliku tootmise toetuse taotlejale,
- Taotleja peab olema esitanud taotlemise aastal või sellele eelneval aastal taotluse ettevõtte

tunnustamiseks mahepõllumajanduse seaduse alusel.

8.2.10.3.1.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Ei kohaldu.

8.2.10.3.1.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

- Toetusega hõlmatud maa peab asuma PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registris.
- Toetust võib taotleda vähemalt 1,00 ha suuruse maa kohta.
- Toetust võib taotleda mahepõllumajandusele üleminekuajal oleva maa kohta.
- Taotleja võtab kohustuse tegeleda sellel maal, mille kohta ta toetust taotles, mahepõllumajandusliku taimekasvatusega taotluse esmakordse esitamise kalendriaasta algusest alates vähemalt viis järjestikust kalendriaastat. Nimetatud ajavahemik hõlmab nii allmeetme 11.1 kohast mahepõllumajanduslikule tootmisele ülemineku perioodi kui sellele järgnevat mahepõllumajandusega jätkamise perioodi allmeetme 11.2 raames. Kohustust võib vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 29 lõikele 3 vajadusel pikendada.
- Kui taotleja hoiab ettevõtte toetusõiguslikku maad mustkesas, siis sellel kohustuseaastal, kui maa on mustkesas, talle mustkesas oleva maa eest toetust ei maksta.

8.2.10.3.1.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Valikukriteeriume ei rakendata, kuid kui toetusteks ettenähtud vahenditest lähtudes ei ole võimalik kohustuseaastal rahuldada kõiki nõuetele vastavaid taotlusi, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse, vähendades toetust ministri määruses sätestatud korras.

8.2.10.3.1.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

- Teravilja-, kaunvilja-, õli- ja kiukultuuride ning muude tehniliste kultuuride kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa ja põldtunnustatud heinaseemnepõllu hektari kohta makstakse toetust 138 eurot aastas. Sertifitseeritud maheseemnega külvatud teravilja kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta makstakse 20% kõrgemat toetust.
- Kuni 3-aastase külvikorras oleva rohumaa hektari kohta makstakse toetust 88 eurot aastas.
- Rühvelkultuuri kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta makstakse toetust 231 eurot aastas. Kartuli kasvatamisel mahepõllumajandusliku sertifitseeritud seemnekartuli kasutamisel makstakse kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta 20% kõrgemat toetust.
- Köögivilja, maasika ning ravim- ja maitsetaimede kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta makstakse toetust 660 eurot aastas.
- Puuvilja- ja marjakultuuri kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta makstakse toetust 330 eurot aastas.[1]
- Rohumaa, välja arvatud kuni 3-aastane külvikorras olev rohumaa ja põldtunnustatud heinaseemnepõld, mille iga hektari kohta peetakse põllumajandusettevõttes vähemalt 0,2 LÜ vastaval hulgal mahepõllumajanduslikke karjatatavaid loomi, hektari kohta makstakse toetust 27 eurot aastas.
- Nitraaditundlikul alal asuva põllumajandusmaa hektari kohta makstakse 30% kõrgemat toetust.
- Täiendavalt makstakse toetust toetusõigusliku rohumaa ning teravilja-, kaunvilja-, õli- ja kiukultuuride ning muude tehniliste kultuuride ja rühvelkultuuri kasvatamiseks kasutatava

põllumajandusmaa hektari kohta, kui ettevõttes peetakse mahepõllumajandusele ülemineku ajal olevaid loomi ja kodulinde. Täiendav toetus on 94 eurot looma või kodulinnu ühiku kohta, mis jagatakse hektarite arvuga ja lisatakse vastava kultuuri toetuse ühikumäärale.

- Mahepõllumajandusele ülemineku ajal oleva mesilaspere kohta makstakse toetust 44 eurot, kui ettevõttes peeti taotlemise aastale eelneva aasta keskmisena vähemalt 5 mesilasperet.

Mahepõllumajanduslikult peetavate loomade ja kodulindude ühikud täiendava toetuse maksmiseks arvutatakse alljärgnevas tabelis toodud koefitsientide alusel. Koefitsientide väljatöötamisel on arvestatud lisakulusid ja saamata jäänud tulu seoses mahepõllumajandusliku tootmisega.

Loomade ja kodulindude koefitsiendid

Loomarühm	**Koefitsient**
Üle 24 kuu vanune veis, ammlehm	1,0
Piimalehm	3,0
6–24 kuu vanune veis	1,0
Kuni 6 kuu vanune veis	0,2
Vähemalt 1 aasta vanune lammas	0,3
Vähemalt 6 kuu vanune kits	0,3
Emis (sh põrsastega) või kult	2,5
Vähemalt 2 kuu vanune nuum- või noorsiga	1,25
Munakana ja teised kodulinnud	0,07
Vutt	0,01
Küülik	0,03

- Täiendava toetuse arvestamiseks minimaalne kodulindude, sigade ja küülikute arv on järgmine:
- Kalkun, hani, part - 50 lindu (igast liigist)
- Munakana - 50 lindu
- Kanabroiler - 50 lindu
- Vutt - 100 lindu
- Siga - 2,0 loomühikut sigu kokku
- Küülik - 50 küülikut

Rohumaa hektari kohta toetuse maksmisel võetakse loomühikute arvestamisel aluseks komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 II lisas toodud määrad.

[1] Köögivilja, maasika ning ravim- ja maitsetaimede kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta makstav toetus ületab küll Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 II lisas toodud maksimumsummat, samas jääb makstav toetus alla nimetatud kultuuride mahepõllumajanduslikul kasvatamisel tekkivale saamatajäänud tulule ja täiendavatele kuludele. Et soodustada kõnealuste kultuuride kasvatamist toetusesaajate poolt, on siiski peetud vajalikuks maksta nende kohta toetust kõrgema määraga, kui on toodud määruse (EL) nr 1305/2013 II lisas.

8.2.10.3.1.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.10.3.1.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Tegevuse liigi rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R6 (eeltingimused abikõlblikkuse nõuetena),

R8 (IT-süsteemid), R9 (Alusetud maksed)

R6: Toetusõiguslikkuse nõuete eest tagasinõuded tõstavad veamäära

R8: Ebapiisav IT-süsteem ei taga korrektset toetuse administreerimist.

R9: Puudulikud maksetaotlused

8.2.10.3.1.9.2. Leevendusmeetmed

R6: Toetuse eesmärgi täitmiseks on esitatud üksnes vajalikud toetusõiguslikkuse nõuded, mis sätestatakse riiklikes õigusaktides, samuti teavitatakse taotlejaid nii toetusõiguslikkuse nõuetest kui toetuse saamise nõuetest kohustuslikul teadmiste täiendamisel ja maakondlikel infopäevadel ning koostatakse juhendmaterjal „Abiks taotlejale“.

R8: Riskide maandamiseks on olemas IT süsteemid ja andmebaasid, mis võimaldavad toetuste taotlemist, infovahetust ja kontrollide teostamist.

R9: Taotlustel vigade vältimiseks on võimalus esitada taotlused elektroonselt.

8.2.10.3.1.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.10.3.1.10. Tegevust puudutav teave

Kindlaks määrata ja määratleda asjakohased miinimumelemendid; siia tuleb lisada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1306/2013 VI jaotise I peatüki kohaselt kehtestatud asjakohased kohustuslikud standardid, määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punkti c alapunktide ii ja iii kohaselt kehtestatud kriteeriumid ja miinimumtegevused, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutuse miinimumnõuded ning muud asjakohased siseriikliku õigusega kehtestatud kohustuslikud nõuded

Kirjeldus arvutuste aluseks võetud meetodist, agronoomilistest eeldustest ja parameetritest, k.a määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 29 lõikes 2 osutatud miinimumnõuete kirjeldus iga konkreetse kohustuse liigi kohta, mis põhjendavad kohustusest tulenevaid lisakulusid, saamatajäänud tulu ja tehingukulude määra; vajaduse korral käsitletakse meetodis topeltrahastamise vältimise eesmärgil määruse (EL) nr 1307/2013 kohaseid toetusi, sh kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade edendamise toetusi; vajaduse korral muude mõõtühikute teisendamise meetod vastavalt käesoleva määruse artiklile 9;

Toetusega kompenseeritakse osaliselt mahepõllumajandusliku tootmisega alustamise ja kohustuse täitmisega kaasnevad täiendavad kulud ja saamatajäänud tulu. Võrreldes perioodiga, mil üleminekuaeg on läbitud ja toodangut saab mahepõllumajanduslikuna turustada, on üleminekuajal lisakulud ja saamata jäänud tulu keskmiselt 10% suuremad. Seetõttu on ka toetuse ühikumäärad 10 % kõrgemad.

Köögiviljakasvatusel on lisakulud ja saamata jäänud tulu mahetootmisega alustamisel Eesti klimaatiliste tingimuste tõttu tunduvalt suuremad kui teiste kultuuride puhul. Saagikus on tootjate hinnangul 2-3 korda väiksem kui tavatootmisel ja kaubandusliku toodangu osakaal on samuti väike. Üleminekuajal toodetud

toodangut ei saa mahepõllumajanduslikuna turustada ning seetõttu ei ole maheköögiviljakasvatus 2 esimesel üleminekuaastal majanduslikult tasuv. 2014. aastal kasvatati Eestis maheköögivilja ainult ligi 115 hektaril, üleminekuajal oli sellest ligi 10 ha. Selleks, et enam köögiviljakasvatajaid otsustaks mahetootmise kasuks, ületab planeeritav toetuse ühikumäär üleminekuperioodil määruse (EL) nr 1305/2013 II lisas toodud maksimaalset ühikumäära 600 EUR/ha 10%.

Täiendava toetuse arvutamisel lähtutakse loomade ühikutesse arvutamisel antud loomaliigi mahepõllumajanduse nõuete kohaseks kasvatamiseks tehtavaid lisakulutusi ja saamata jäänud tulu võrreldes tavatootmisega. Vastavad arvutused on tehtud Põllumajandusministeeriumi ja Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskuse poolt. Andmeallikatena on kasutatud Maamajanduse Infokeskuse, Statistikaameti, Eesti Konjunktuuriinstituudi, Eesti Taimekasvatuse Instituudi, Põllumajandusuuringute Keskuse ja mahepõllumajanduse registri andmed ning erinevaid eksperthinnangud. Arvutused on üle vaadanud ja neile oma ettepanekud esitanud Põllumajandusuuringute Keskuse põllumajandusseire ja uuringute osakond.

8.2.10.3.2. 11.2 - Mahepõllumajandusega jätkamine

Allmeede:

- 11.2 – Toetus mahepõllumajandusliku tootmise tavade ja meetodite säilitamiseks

8.2.10.3.2.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetust antakse, kui taotleja järgib kogu kohustuseperioodi jooksul ettevõtte mahepõllumajandusmaal mahepõllumajandusliku taimekasvatuse nõudeid ja mahepõllumajanduslike loomade puhul mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõudeid. Mahepõllumajanduse toetuse kohustust on võimalik asendada poollooduslikku koosluse hooldamise toetuse või piirkondliku veekaitse toetuse raames maa rohumaana hoidmise kohustusega.

Toetuse saamise nõuded ja baasnõuded on toodud alljärgnevas tabelis.

Toetuse saamise nõuded ja baasnõuded

Toetatav nõue	**Baasnõue**
Taotleja järgib viljavahelduse nõudeid: samal põllul ei kasvatata teravilja rohkem kui kolmel järjestikusel aastal (mais ja tatar katkestavad teraviljakultuuride järgnevuse) ning sama liiki põllu-, rühvel- või köögiviljakultuuri rohkem kui kahel järjestikusel aastal. Ristõielisi võib samal põllul kasvatada uuesti neljandal aastal. Nimetatud nõudeid ei pea rakendama maasika ning mitmeaastaste köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekultuuride kasvatamisel. Mustkesa, mida kasutatakse põllumajanduskultuuride vaheldusena, ei katkesta põllukultuuride järgnevust külvikorraplaanis.	Taotleja peab pidama põlluraamatut veeseaduse kohaselt.
Taotleja peab kasvatama vähemalt 20%-l põllumaal liblikõieliste puhaskultuuri või liblikõieliste, muude haljasväetiskultuuride ja kõrreliste heintaimede segu, kaasa arvatud allakülvid.	
Taotleja peab hoidma vähemalt 20% põllumaast põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all 1. novembrist 31. märtsini. 2021. ja 2022. aastal võetud kohustuse puhul peab taotleja hoidma vähemalt 20% põllumaast põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all 1. novembrist kuni kuni vähemalt kohustuseaasta lõpuni.	
Taotleja peab korraldama vähemalt üks kord kohustuseperioodi jooksul mullaproovide võtmise ja analüüsida laskmise mulla happesuse, taimetoitainete ja orgaanilise süsiniku määramiseks. 2021. ja 2022. aastal võetud kohustuse puhul peab taotleja korraldama mullaproovide võtmise ja analüüsida laskmise mulla happesuse, taimetoitainete ja orgaanilise süsiniku määramiseks eelmise mullaproovi võtmise aastale järgneva viiendaks aastaks.	
Taotleja peab lõikamise teel hooldama marjapõõsaid ja viljapuude võrasid.	
Taotleja peab hoidma viljapuude ja marjapõõsaste reavahed vähemalt 2/3 ulatuses rohukamaras ja niidetud või karjatatud. Uue puuviljaaia rajamisel peavad reavahed vähemalt 2/3 ulatuses rohukamaraga kaetud olema hiljemalt rajamisele järgnevaks aastaks.	
Taotleja peab kogu puuvilja- ja marjaaias (sh teenindusaladel) hoidma rohu kõrguse mitte üle 30 cm.	
Taotleja peab täiendama oma teadmisi mahepõllumajanduse valdkonnas.	

Täpsemad tingimused sätestatakse maaeluministri määruses.	

8.2.10.3.2.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse standardiseeritud ühikuhindade vormis.

8.2.10.3.2.3. Seosed muude õigusaktidega

Lisaks toetuse saamise nõuetele peab toetuse taotleja oma põllumajanduslikus majapidamises või tegevuses järgima nõuetele vastavuse eeskirju ning asjakohaseid väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõudeid.

8.2.10.3.2.4. Toetusesaajad

- Toetust antakse põllumajandusega tegelevale füüsilisest isikust ettevõtjale või juriidilisele isikule, kes peab olema Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 9 tähenduses aktiivne põllumajandustootja.
- Taotleja ettevõte peab olema mahepõllumajanduse seaduse alusel tunnustatud.

8.2.10.3.2.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Ei kohaldu.

8.2.10.3.2.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

- Toetusega hõlmatud maa peab asuma PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registris.
- Toetust võib taotleda vähemalt 1,00 ha suuruse maa kohta.
- Taotleja võtab kohustuse tegeleda sellel maal, mille kohta ta toetust taotles, mahepõllumajandusliku taimekasvatusega taotluse esmakordse esitamise kalendriaasta algusest alates vähemalt viis järjestikust kalendriaastat. Nimetatud ajavahemik hõlmab nii allmeetme 11.1 kohast mahepõllumajandusele ülemineku perioodi kui sellele järgnevat mahepõllumajandusega jätkamise perioodi allmeetme 11.2 raames. Kohustust võib vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 29 lõikele 3 vajadusel pikendada.
- Kui taotleja hoiab ettevõtte toetusõiguslikku maad mustkesas, siis sellel kohustuseaastal, kui maa on mustkesas, talle mustkesas oleva maa eest toetust ei maksta.

8.2.10.3.2.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Valikukriteeriume ei rakendata, kuid kui toetusteks ettenähtud vahenditest lähtudes ei ole võimalik kohustuseaastal rahuldada kõiki nõuetele vastavaid taotlusi, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse, vähendades toetust ministri määruses sätestatud korras.

8.2.10.3.2.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

- Teravilja-, kaunvilja-, õli- ja kiukultuuride ning muude tehniliste kultuuride kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa ja põldtunnustatud heinaseemnepõllu hektari kohta makstakse toetust

125 eurot aastas. Sertifitseeritud maheseemnega külvatud teravilja kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta makstakse 20% kõrgemat toetust.

- Kuni 3-aastase külvikorras oleva rohumaa hektari kohta makstakse toetust 80 eurot aastas.
- Rühvelkultuuri kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta makstakse toetust 210 eurot aastas. Kartuli kasvatamisel mahepõllumajandusliku sertifitseeritud seemnekartuli kasutamisel makstakse kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta 20% kõrgemat toetust.
- Köögivilja, maasika ning ravim- ja maitsetaimede kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta makstakse toetust 600 eurot aastas.[1]
- Puuvilja- ja marjakultuuri kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta makstakse toetust 300 eurot aastas.
- Rohumaa, välja arvatud kuni 3-aastane külvikorras olev rohumaa ja põldtunnustatud heinaseemnepõld, mille iga hektari kohta peetakse põllumajandusettevõttes vähemalt 0,2 LÜ vastaval hulgal mahepõllumajanduslikke karjatatavaid loomi, hektari kohta makstakse toetust 25 eurot aastas.
- Nitraaditundlikul alal asuva põllumajandusmaa hektari kohta makstakse 30% kõrgemat toetust.
- Täiendavalt makstakse toetust toetusõigusliku rohumaa ning teravilja-, kaunvilja-, õli- ja kiukultuuride ning muude tehniliste kultuuride ja rühvelkultuuri kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta, kui ettevõttes peetakse mahepõllumajanduslikult peetavaid loomi ja kodulinde. Täiendav toetus on 85 eurot looma või kodulinnu ühiku kohta, mis jagatakse hektarite arvuga ja lisatakse vastava kultuuri toetuse ühikumäärale.
- Mahepõllumajanduslikult peeatva mesilaspere kohta makstakse toetust 40 eurot, kui ettevõttes peeti taotlemise aastale eelneva aasta keskmisena vähemalt 5 mesilasperet.

- Mahepõllumajanduslikult peetavate loomade ja kodulindude ühikud täiendava toetuse maksmiseks arvutatakse alljärgnevas tabelis toodud koefitsientide alusel. Koefitsientide väljatöötamisel on arvestatud lisakulutusi ja saamata jäänud tulu seoses mahepõllumajandusliku tootmisega.

Loomade ja kodulindude koefitsiendid

Loomarühm	**Koefitsient**
Üle 24 kuu vanune veis, ammlehm	1,0
Piimalehm	3,0
6–24 kuu vanune veis	1,0
Kuni 6 kuu vanune veis	0,2
Vähemalt 1 aasta vanune lammas	0,3
Vähemalt 6 kuu vanune kits	0,3
Emis (sh põrsastega) või kult	2,5
Vähemalt 2 kuu vanune nuum- või noorsiga	1,25
Munakana ja teised kodulinnud	0,07
Vutt	0,01
Küülik	0,03

Täiendava toetuse arvestamiseks minimaalne kodulindude, sigade ja küülikute arv on järgmine:

- Kalkun, hani, part - 50 lindu (igast liigist)
- Munakana - 50 lindu
- Kanabroiler - 50 lindu
- Vutt - 100 lindu
- Siga - 2,0 loomühikut sigu kokku
- Küülik - 50 küülikut

- Rohumaa hektari kohta toetuse maksmisel võetakse loomühikute arvestamisel aluseks komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 II lisas toodud määrad.

[1] Köögivilja, maasika ning ravim- ja maitsetaimede kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta nitraaditundlikul alal makstav toetus ületab küll Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 II lisas toodud maksimumsummat, samas jääb makstav toetus alla nimetatud kultuuride mahepõllumajanduslikul kasvatamisel tekkivale saamatajäänud tulule ja täiendavatele kuludele. Et soodustada kõnealuste kultuuride kasvatamist toetusesaajate poolt, on siiski peetud vajalikuks maksta nende kohta toetust kõrgema määraga, kui on toodud määruse (EL) nr 1305/2013 II lisas.

8.2.10.3.2.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.10.3.2.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Tegevuse liigi rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R5 (kohustuste tõendatavus/kontrollitavus), R6 (eeltingimused abikõlblikkuse nõuetena), R8 (IT-süsteemid), R9 (Alusetud maksed)

R5: Hindamise käigus tuvastati üks keskmise riskiastmega nõue (Samal põllul ei kasvatata teravilja rohkem kui 3 järjestikusel aastal (mais ja tatar katkestavad teraviljakultuuride järgnevuse) ning sama liiki põllu-, rühvel- või köögiviljakultuuri rohkem kui 2 järjestikusel aastal. Ristõielisi võib samal põllul kasvatada uuesti 4. aastal.), üks (sõltuvalt ilmastikust) madala kuni keskmise riskiastmega nõue (Taotleja peab hoidma vähemalt 20% põllumaast põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all 1. novembrist kuni 31. märtsini;) ning kolm nõuet, mille puhul ei olnud võimalik veamäära riski hinnata, kuna puudub kogemus nõude kontrollimiseks. Kõik ülejäänud nõuded on veamäära suhtes madala riskiastmega.

R6: Toetusõiguslikkuse nõuete eest tagasinõuded tõstavad veamäära

R8: Ebapiisav IT-süsteem ei taga korrektset toetuse administreerimist.

R9: Puudulikud maksetaotlused

8.2.10.3.2.9.2. Leevendusmeetmed

R5: Tegevus tuvastatud keskmise riskiastmega nõude puhul riskide leevendamiseks: e-PRIAs taotlemine koos teavitustega võimalikust rikkumisest.

R6: Toetuse eesmärgi täitmiseks on esitatud üksnes vajalikud toetusõiguslikkuse nõuded, mis sätestatakse riiklikes õigusaktides, samuti teavitatakse taotlejaid nii toetusõiguslikkuse nõuetest kui toetuse saamise nõuetest kohustuslikul teadmiste täiendamisel ja maakondlikel infopäevadel ning koostatakse juhendmaterjal „Abiks taotlejale“.

R8: Riskide maandamiseks on olemas IT süsteemid ja andmebaasid, mis võimaldavad toetuste taotlemist, infovahetust ja kontrollide teostamist.

R9: Taotlustel vigade vältimiseks on võimalus esitada taotlused elektroonselt.

8.2.10.3.2.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.10.3.2.10. Tegevust puudutav teave

Kindlaks määrata ja määratleda asjakohased miinimumelemendid; siia tuleb lisada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1306/2013 VI jaotise I peatüki kohaselt kehtestatud asjakohased kohustuslikud standardid, määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punkti c alapunktide ii ja iii kohaselt kehtestatud kriteeriumid ja miinimumtegevused, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutuse miinimumnõuded ning muud asjakohased siseriikliku õigusega kehtestatud kohustuslikud nõuded

Kirjeldus arvutuste aluseks võetud meetodist, agronoomilistest eeldustest ja parameetritest, k.a määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 29 lõikes 2 osutatud miinimumnõuete kirjeldus iga konkreetse kohustuse liigi kohta, mis põhjendavad kohustusest tulenevaid lisakulusid, saamatajäänud tulu ja tehingukulude määra; vajaduse korral käsitletakse meetodis topeltrahastamise vältimise eesmärgil määruse (EL) nr 1307/2013 kohaseid toetusi, sh kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade edendamise toetusi; vajaduse korral muude mõõtühikute teisendamise meetod vastavalt käesoleva määruse artiklile 9;

Toetusega kompenseeritakse osaliselt või täielikult mahepõllumajandusliku tootmisega ja kohustuse täitmisega kaasnevad täiendavad kulud ja saamatajäänud tulu.

Täiendava toetuse arvutamisel lähtutakse loomade ühikutesse arvutamisel antud loomaliigi mahepõllumajanduse nõuete kohaseks kasvatamiseks tehtavaid lisakulutusi ja saamata jäänud tulu võrreldes tavatootmisega. Vastavad arvutused on tehtud Põllumajandusministeeriumi ja Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskuse poolt. Andmeallikatena on kasutatud Maamajanduse Infokeskuse, Statistikaameti, Eesti Konjunktuuriinstituudi, Eesti Taimekasvatuse Instituudi, Põllumajandusuuringute Keskuse ja mahepõllumajanduse registri andmed ning erinevaid eksperthinnangud. Arvutused on üle vaadanud ja neile oma ettepanekud esitanud Põllumajandusuuringute Keskuse põllumajandusseire ja uuringute osakond.

8.2.10.4. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.10.4.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Info on esitatud tegevuse liigi tasandil.

8.2.10.4.2. Leevendusmeetmed

Info on esitatud tegevuse liigi tasandil.

8.2.10.4.3. Üldhinnang meetme kohta

Info on esitatud tegevuse liigi tasandil.

8.2.10.5. Meedet puudutav teave

Kindlaks määrata ja määratleda asjakohased miinimumelemendid; siia tuleb lisada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1306/2013 VI jaotise I peatüki kohaselt kehtestatud asjakohased kohustuslikud standardid, määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punkti c alapunktide ii ja iii kohaselt kehtestatud kriteeriumid ja miinimumtegevused, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutuse miinimumnõuded ning muud asjakohased siseriikliku õigusega kehtestatud kohustuslikud nõuded

Baasnõuded on toodud punktis "Toetuse liigi kirjeldus".

Kirjeldus arvutuste aluseks võetud meetodist, agronoomilistest eeldustest ja parameetritest, k.a määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 29 lõikes 2 osutatud miinimumnõuete kirjeldus iga konkreetse kohustuse liigi kohta, mis põhjendavad kohustusest tulenevaid lisakulusid, saamatajäänud tulu ja tehingukulude määra; vajaduse korral käsitletakse meetodis topeltrahastamise vältimise eesmärgil määruse (EL) nr 1307/2013 kohaseid toetusi, sh kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade edendamise toetusi; vajaduse korral muude mõõtühikute teisendamise meetod vastavalt käesoleva määruse artiklile 9;

Toetusega kompenseeritakse osaliselt mahepõllumajandusliku tootmisega ja kohustuse täitmisega kaasnevad täiendavad kulud ja saamatajäänud tulu. . Sertifitseerimistasuks on Eestis riigilõiv, mida ei kompenseerita. Topeltmaksmise võimalus on välistatud, kuna arvutused näitavad, et kõigi põllumajanduskultuuride ja loomaliikide kohta on saamata jäänud tulu ja mahepõllumajandusliku tootmise nõuete täitmiseks tehtavad lisakulutused suuremad, kui planeeritavad toetuse määrad,.

Mahepõllumajanduse meetme toetussummade arvutused on tehtud Põllumajandusministeeriumi ja Õkoloogiliste Tehnoloogiate Keskuse poolt.

Andmeallikatena on kasutatud Maamajanduse Infokeskuse, Statistikaameti, Eesti Konjunktuuriinstituudi, Eesti Taimekasvatuse Instituudi, Põllumajandusuuringute Keskuse ja mahepõllumajanduse registri andmed ning erinevaid eksperthinnangud. Kasutatud on kõige värskemaid andmeid, mis arvutuste tegemise ajal kättesaadavad olid. Arvutused on üle vaadanud ja neile oma ettepanekud esitanud Põllumajandusuuringute Keskuse Põllumajandusseire ja uuringute osakond. Ettepanekutega on arvestatud.

8.2.10.6. Muud meetme mõistmiseks ja rakendamiseks tähtsad märkused

Meetme puhul kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse nr 1305/2013 artikli 48 kohast läbivaatamisklauslit, et tagada tegevuste kohandamine asjakohaste kohustuslike standardite, nõuete või kohustuste muutmise puhul, millest võetud kohustused peavad olema rangemad, et vältida topeltrahastamist kõnealuste tavade muutumisel.

8.2.11. M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)

8.2.11.1. Õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, artikkel 30

8.2.11.2. Meetme üldkirjeldus, sh selle sekkumisloogika ning panus sihtvaldkondades ja valdkondadevaheliste eesmärkide saavutamisse

Natura 2000 alal on Eestis u 60 000 ha põllumajandusmaad. Bioloogilise ja maastikulise mitmekesisuse säilitamise seisukohast on vaja tagada looduskaitseseadusest tulenevate kitsenduste ning Nõukogu direktiividest 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitsest (linnudirektiiv) ja 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsest (loodusdirektiiv) tulenevate piirangute tõttu saamata jäänud tulu hüvitamine.

Natura 2000 aladel esinevate linnu- ja loodusdirektiivi elupaigatüüpide ja liikide soodsa looduskaitselise seisundi tagamiseks on need alad võetud siseriikliku kaitse alla. Natura 2000 alad võivad olla kaitse all vastavalt looduskaitseseadusele kaitsealadena, hoiualadena ja püsielupaikadena. Kaitsealad ja hoiualad võetakse kaitse alla Vabariigi Valitsuse määrusega ja püsielupaigad keskkonnaministri määrusega. Kaitsealadel ja püsielupaikadel kehtivad nõuded on kinnitatud kaitse-eeskirjaga. Igale kaitsealale kehtestatakse eraldi kaitse-eeskiri, kus on välja toodud konkreetselt sellel alal kehtivad piirangud. Püsielupaikade kaitse-eeskirjad kinnitatakse liikide kaupa. Kaitse-eeskiri lähtub looduskaitseseaduses toodud nõuetest. Hoiualadel kehtivad nõuded on toodud looduskaitseseaduses.

Eestis on Natura 2000 võrgustiku alad kinnitatud Vabariigi Valitsuse korraldusega, mille kohaselt on Eestis 66 linnuala ja 509 loodusala. Põllumajandusmaad on Natura 2000 võrgustiku alal u 55 000 ha. Looduskaitselisi piiranguid Natura 2000 põllumajandusmaal kompenseeritakse Eesti maaelu arengukavadest alates 2006. aastast.

Mets on Eestis valdav ökosüsteem ja taastuv loodusressurss, mille kasutamisel tuleb arvestada nii loodusliku mitmekesisuse säilitamise vajadust kui ka sotsiaalset ja majanduslikku jätkusuutlikkust. Natura 2000 võrgustik on EL kaitstavate alade võrgustik, mille eesmärgiks on tagada või taastada EL-s ohustatud taime- ja loomaliikide ning ohustatud elupaigatüüpide soodne seisund. Natura 2000 alasid on Eestis 2012. aasta (augusti) seisuga kokku 1 475 000 ha, sellest maismaal on 801 800 ha ehk 16,5% Eesti pindalast. Maismaa Natura 2000 aladest umbes pool on kaetud metsaga. Natura 2000 aladel on kokku 16% Eesti metsadest, erametsamaid on u 85 000 ha.

Natura 2000 võrgustik baseerub kahel EL-i direktiivil. Linnualad valitakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitsest (linnudirektiiv), loodusalad vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsest (loodusdirektiiv).

Erametsadel on maapiirkonna majandustegevuses tähtis osa. Seetõttu on bioloogilise ja maastikulise mitmekesisuse säilitamise seisukohast EL-i abi oluline. Seeläbi tagatakse looduskaitseseadusest ja nõukogu direktiividest tulenev loodusliku linnustiku kaitse, looduslike elupaikade ning loomastiku ja taimestiku kaitsest tulenevate nõuete täitmine, seejuures oluliselt kahjustamata metsanduse üldist tasuvusläve ja metsaomanike konkurentsivõimet. Erametsaomanikele hüvitatakse metsade majandamisel saamatajäänud tulu. Osaline või täielik loobumine majandamisest on vajalik keskkonnakaitseliste eesmärkide ning

bioloogilise ja maastikulise mitmekesisuse säilitamise vajaduse tõttu.

Looduskaitseseaduse alusel on Natura 2000 alade kaitseks moodustatud kas kaitsealad, hoiualad, projekteeritavad alad või püsielupaigad. Kaitsealad ja püsielupaigad on jagatud erinevateks vöönditeks, kus kehtivad erinevad piirangud. Rangeimad piirangud kehtivad sihtkaitsevööndis. Kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on sihtkaitsevööndis näiteks keelatud: majandustegevus, loodusvarade kasutamine, uute ehitiste püstitamine, inimeste viibimine kaitsealuste liikide elupaigas, kasvukohas ja rändlindude koondumispaigas, sõiduki, telkimine aga ka lõkke tegemine ja rahvaürituse korraldamine. Kaitstava loodusobjekti säilitamiseks vajalike tegevustena või tegevustena, mis seda objekti ei kahjusta, võib sihtkaitsevööndis kaitse-eeskirjaga lubada näiteks: koosluse kujundamist vastavalt kaitse eesmärgile, marjade, seente ja muude metsa kõrvalsaaduste varumist, jahipidamist aga ka poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks ning kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalikku tegevust.

Piiranguvöönd on kaitseala, kus majandustegevus on lubatud, arvestades looduskaitseseadusega sätestatud kitsendusi. Kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on piiranguvööndis näiteks keelatud: puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, puuvõrade ja põõsaste kujundamine ning puittaimestiku istutamine ja raie ilma kaitseala valitseja nõusolekuta. Kaitse-eeskirjaga võib piiranguvööndis seada tingimusi ka maastikuilme ning koosluse loodusliku tasakaalu, liikide ja vanuse mitmekesisuse säilitamiseks ning keelata puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitse-eeskirjaga võib piiranguvööndis seada raielangi suurusele ja kujule ning metsa vanusekoosseisule metsaseaduses sätestatust erinevaid piiranguid ning raie tegemise ajapiiranguid, mis on vajalikud koosluse või sellesse kuuluva kaitsealuse liigi säilimiseks ja elutingimuste parandamiseks.

Hoiualadel on keelatud metsaraie, kui see võib ohustada ala kaitse-eesmärkide säilimist, ning kohustada võib kindlaksmääratud ajal metsaraiet tegema ning selleks kindlaksmääratud tehnoloogiat kasutama. Hoiualal on keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi. Samuti on hoiualal keelatud metsaraie, kui see võib rikkuda kaitstava elupaiga struktuuri ja funktsioone ning ohustada elupaigale tüüpiliste liikide säilimist. Hoiuala valitseja võib kohustada tegema kavandatavat metsaraiet kindlaks määratud ajal, kasutama kavandatava raie korral kindlaks määratud tehnoloogiat.

Projekteeritavate alade näol on tegemist selliste aladega, mis on Natura 2000 võrgustikus ja keskkonnaregistrisse kantud projekteeritava kaitstava loodusobjektina, s.t, et toetust saab taotleda ka aladele, mille kaitse alla võtmine on algatatud või on esitatud ala kaitse alla võtmise ettepanek.

Väljaspool Natura 2000 võrgustikku on looduskaitseseaduse alusel kaitse all 80 000 ha. Rangema kaitserežiimiga sihtkaitsevööndeid on neil aladel 24 000 hektarit, erametsamaid on sellest ligikaudu kuni 5000 hektarit. Sihtkaitsevööndite pindala võib mõningal määral suureneda tulenevalt uute alade (nt lendorava püsielupaigad) kaitse alla võtmisest, kuid pindala jääb igal juhul Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, artikli 30 lõikes 6 punktis b märgitud 5% piiridesse.

Looduskaitselisi piiranguid Natura 2000 erametsamaal kompenseeritakse Eesti maaelu arengukavast alates 2008. aastast.

Meetme raames rakendatakse kaht tegevuse liiki: "Natura 2000 toetus põllumajandusmaale" ja "Natura 2000 toetus erametsamaale". Tegevuse liigi "Natura 2000 toetus põllumajandusmaale" üldeesmärgiks on tagada Natura 2000 võrgustiku aladel looduskaitsenõuete täitmine, säilitada nendes piirkondades põllumajanduslik tegevus ning aidata seal kohaneda piirangutega, mis tulenevad nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ ja nõukogu

direktiivi 92/43/EMÜ rakendamisest, et aidata kaasa Natura 2000 alade tõhusale majandamisele.. Tegevuse liigi "Natura 2000 toetus erametsamaale" üldeesmärgiks on aidata toetuse kaudu kaasa Natura 2000 ala erametsamaa säästvale kasutusele ja kaitsta Natura 2000 erametsamaa piiranguvööndis, hoiualal sihtkaitsevööndis ja projekteeritavatel aladel ning looduskaitseseaduse § 4 lõike 1 punktides 1 ja 4 nimetatud kaitstava loodusobjekti sihtkaitsevööndis asuvaid loodusväärtusi. Tegevuse liikide sihttasemed on toodud peatükis 11.4 olevas tabelis.

8.2.11.3. Toetuse ulatus, tase, tingimustele vastavad toetusesaajad ja vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika, jaotatud vajaduse korral allmeetmete ja/või tegevusliikide kaupa Iga tegevusliigi puhul täpsustada rahastamiskõlblikud kulud, rahastamiskõlblikkuse tingimused, kohaldatavad summad ja toetusmäärad ning valikukriteeriumide määramise põhimõtted

8.2.11.3.1. 12.1 - Natura 2000 toetus põllumajandusmaale

Allmeede:

- 12.1 – Hüvitise maksmine Natura 2000 põllumajandusalade eest

8.2.11.3.1.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetusega hüvitatakse looduskaitseliste piirangute järgimine Natura 2000 põllumajandusmaal. Toetuse saaja täidab looduskaitseseaduse alusel koostatud kaitse-eeskirjast või hoiuala kaitsekorrast tulenevaid nõudeid.

Taotleja peab põllumajanduslikus tegevuses või majapidamises järgima nõuetele vastavuse eeskirju.

8.2.11.3.1.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse standardiseeritud ühikuhindade vormis.

8.2.11.3.1.3. Seosed muude õigusaktidega

Euroopa Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ artikli 8 punkti 4 kohaselt on toetusmeede oluline asjaomastel aladel paiknevate esmatähtsate looduslike elupaigatüüpide ja esmatähtsate liikide soodsa looduskaitselise seisundi säilitamiseks või taastamiseks.

8.2.11.3.1.4. Toetusesaajad

Toetust antakse füüsilistele isikutele, juriidilistele isikutele, seltsingutele ja muudele isikute juriidilise isiku staatuseta ühendustele.

8.2.11.3.1.5. Rahastamiskõlblikud kulud

8.2.11.3.1.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Toetust antakse Vabariigi Valitsuse korraldusega kinnitatud Natura 2000 alal asuva ja PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registris asuva põllumajandusmaa kohta.

8.2.11.3.1.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Valikukriteeriume ei rakendata, kuid kui toetusteks ettenähtud vahenditest lähtudes ei ole võimalik kohustuseaastal rahuldada kõiki nõuetele vastavaid taotlusi, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse, vähendades toetust ministri määruses sätestatud korras.

8.2.11.3.1.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetuse ühikumäär on 27 eurot hektari kohta aastas.

Piiratud eelarve korral on põllumajandusministril õigus kehtestada täiendavaid piiranguid toetuse saajate või toetatavate alade kohta või kompenseerida piiranguid osaliselt.

8.2.11.3.1.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.11.3.1.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R5 (kohustuste tõendatavus/kontrollitavus), R6 (eeltingimused abikõlblikkuse nõuetena), R8 (IT-süsteemid), R9 (Alusetud maksed)

R5: Hindamise käigus tuvastati ainult üks keskmise riskiastmega nõue (toetust makstakse Vabariigi Valitsuse korraldusega kinnitatud Natura 2000 alal asuva ja PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registris asuva põllumajandusmaa kohta), ülejäänud nõuded on veamäära suhtes madala riskiastmega.

R6: Toetusõiguslikkuse nõuete rikkumise eest määratud tagasinõuded tõstavad veamäära.

R8: IT-süsteemid ei taga andmete korrektset esitamist, infovahetust ja kontrolle.

R9: Esitatakse eksimustega maksetaotlusi.

8.2.11.3.1.9.2. Leevendusmeetmed

R5: Tegevused tuvastatud keskmise riskiastmega nõude puhul riskide leevendamiseks: 1) taotlejale trükitakse ette taotluskaardile maksimaalne Natura toetusõiguslik pind; 2) taotlemine e-PRIA-s. Taotlejaid teavitatakse toetuse nõuetest maakondlikel infopäevadel ning koostatakse juhendmaterjal „Abiks taotlejale“.

R6: Toetuse eesmärgi täitmiseks on esitatud üksnes vajalikud toetusõiguslikkuse nõuded, mis sätestatakse riiklikes õigusaktides ja nendest teavitatakse taotlejaid kohustuslikul koolitusel ja maakondlikel infopäevadel ning koostatakse juhendmaterjal „Abiks taotlejale“.

R8: Kontrolliasutusel on olemas IT-süsteemid ja andmebaasid, mis võimaldavad toetuste taotlemist, infovahetust ja kontrollide teostamist.

R9: Taotlustel vigade vältimiseks on võimalus esitada maksetaotlused elektroonselt.

8.2.11.3.1.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.11.3.1.10. Tegevust puudutav teave

Kindlaks määrata ja määratleda miinimumelemendid; Natura 2000 kohaste toetuste puhul tuleb määratleda hea põllumajandus- ja keskkonnaseisund, mis on sätestatud määruse (EL) nr 1306/2013 II lisa artiklis 94, asjakohased kriteeriumid ja minimaalne tegevus, millele on osutatud määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punkti c alapunktides ii ja iii; Veepoliitika raamdirektiivi kohaste toetuste puhul tuleb lisada määruse (EL) nr 1306/2013 VI jaotise I peatüki kohaselt kehtestatud kohustuslikud standardid, ning asjakohased kriteeriumid ja minimaalne tegevus, mis on kavandatud vastavalt määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punkti c alapunktidele ii ja iii

Märkida piirangud/ebasoodsad tingimused, mille alusel võib toetusi anda, ning kohustuslikud tavad

Toetuse saaja täidab looduskaitseseaduse alusel koostatud kaitse-eeskirjast või hoiuala kaitsekorrast tulenevaid nõudeid. Näiteks maaparandussüsteemi rajamise keeld, ehitustegevuse keeld, katastriüksuse piiride muutmise keeld jne.

Veepoliitika raamdirektiivi kohaste toetuste puhul: määratleda maakasutusviisi olulised muudatused ja kirjeldada seoseid Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/60/EÜ (veepoliitika raamdirektiiv) artiklis 13 osutatud vesikonna majandamiskavaga ettenähtud meetmeprogrammidega,

Natura 2000 puhul: nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ rakendamiseks kavandatavad alad ning vastavatest riikliku ja/või piirkondliku juhtimise alastest sätetest tulenevad kohustused põllumajandustootjatele

Kirjeldus arvutuste aluseks võetud metoodikast ning agronoomilistest eeldustest (sh kirjeldus määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 30 lõikes 3 osutatud põhinõuetest direktiivide 92/43/EMÜ ja 2009/147/EÜ kohta ning sama määruse artikli 30 lõikes 4 osutatud põhinõuetest veepoliitika raamdirektiivi kohta), mis põhjendavad asjaomastes piirkondades direktiivide 92/43/EMÜ, 2009/147/EÜ ja veepoliitika raamdirektiivi rakendamisega seotud ebasoodsate asjaolude tõttu tekkinud lisakulusid ja saamata jäänud tulu; vajaduse korral võetakse selles metoodikas arvesse määruse (EL) nr 1307/2013 kohaselt tehtud makseid kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade topeltrahastamise välistamiseks

Toetuse ühikumäära arvutamisel võeti aluseks looduskaitseseadusest tulenevate kitsenduste tõttu saamata jäänud tulu. Natura 2000 toetus põllumajandusmaale on toetuse ühikumäärade arvutamisel kasutatud kattetulu Statistika Ameti ja Maamajanduse infokeskuse 2013 a. andmete baasil. Toetusega ei kompenseerita minimaalseid tegevusi. Seoses kuivendussüsteemide rajamise piiranguga väheneb kattetulu

13%. Natura aladel on 67% rohumaid ja 32% põllukultuuride all. Saamata jäänud tulu seoses piirangutega on 32,25 eurt/ha, millest kompenseeritakse 27 eurot/ha. Natura 2000 toetusega erametsamaa toetuse ühikumäär on oluliselt suurem kuna seal on üldjuhul majandustegevus keelatud/piiratud. Kuna toetatakse ainult kaitseeeskirjast tulenevate kitsenduste eest saamata jäänud tulu ja täiendav kulu, siis topelt rahastamine on välditud. Ei kompenseerita minimaalseid tegevusi.

Kui selle meetme raames on otsustatud toetada muid piiritletud looduskaitsealasid, millel kohaldatakse keskkonnapiiranguid, siis määratleda alad ja panus direktiivi 92/43/EMÜ artikli 10 rakendamisse

Näidata seos meetme rakendamise ja tähtsusjärjestatud tegevuskava vahel (direktiivi 92/43/EMÜ artikli 8 lõige 4)

8.2.11.3.2. 12.2 - Natura 2000 toetus erametsamaale

Allmeede:

- 12.2 – Hüvitise maksmine Natura 2000 metsaalade eest

8.2.11.3.2.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetust antakse Natura 2000 võrgustiku alal (edaspidi Natura 2000 ala) ja looduskaitseseaduse § 4 lõike 1 punktides 1 ja 4 nimetatud kaitstava loodusobjekti sihtkaitsevööndis asuva erametsamaa ühe kalendriaasta jooksul looduskaitseliste piirangute järgimise eest. Tegemist on 1-aastase toetusega.

Taotleja peab täitma looduskaitseseaduse ja metsaseaduse vastavaid nõudeid.

Taotleja peab tagama, et ala, mille kohta toetust taotletakse, on kohapeal visuaalselt tuvastatav. Taotleja peab tagama, et katastriüksuse piiripunktidega ühtivad metsaala piiripunktid on tähistatud kohapeal visuaalselt tuvastatavate katastriüksuse piiripunktidega.

Kui katastriüksuse piir, mis on ühtlasi metsaala piiriks kulgeb piki arusaadavat looduslikku piiri (teed, jõed, kraavid, kvartalisihid jne) ja katastripiir on seeläbi visuaalselt tuvastatav loodusliku piiri järgi, siis piirimärkide tuvastamine antud lõigul ei ole vajalik.

Taotleja peab põllumajanduslikus tegevuses või majapidamises järgima nõuetele vastavuse eeskirju.

8.2.11.3.2.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse standardiseeritud ühikuhindade vormis.

8.2.11.3.2.3. Seosed muude õigusaktidega

8.2.11.3.2.4. Toetusesaajad

Toetust antakse füüsilisest või juriidilisest isikust erametsaomanikule temale kuuluva metsamaa kohta, s.t toetuse taotleja saab olla ainult erametsamaa omanik.

8.2.11.3.2.5. Rahastamiskõlblikud kulud

8.2.11.3.2.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Meedet rakendatakse Eesti territooriumil Natura 2000 ja looduskaitseseaduse § 4 lõike 1 punktides 1 ja 4 nimetatud kaitstava loodusobjekti sihtkaitsevööndis asuval erametsamaal. Käesoleva meetme kontekstis olevatel toetusõiguslikel aladel on toetusõigusliku maa omanik(ud) osaliselt või täielikult loobunud Natura

2000 metsaala majandamisest vastavalt kehtestatud kaitsekorrale.

Taotlejal on õigus taotleda toetust nõuetele vastava piiranguvööndis, projekteeritaval alal, hoiualal ja sihtkaitsevööndis asuva vähemalt 0,30 hektari suuruse erametsamaa kohta, mis vastab Metsaseaduse nõuetele. Toetusõiguslik on erametsamaa, mis asub nõukogu direktiivide 2009/147/EÜ ja 92/43/EMÜ kohaselt määratud Natura 2000 alal või looduskaitseseaduse § 4 lõike 1 punktides 1 ja 4 nimetatud kaitstava loodusobjekti sihtkaitsevööndis ja on kantud metsaalana keskkonnaregistrisse.

Toetusõigusliku metsaala osaks loetakse ka kuni 4m laiused teed, kraavid, tuletõkestusvööndid, elektripaigaldise kaitsevööndis olev toetusõiguslik maa ning kuni 0,1 ha suurused lagendikud. Alade täpsem määratlus ning tingimused kehtestatakse maaeluministri määrusega.

Mets on ökosüsteem, mis koosneb metsamaast, sellel kasvavast taimestikust ja seal elunevast loomastikust. Metsamaa on maa, mis vastab vähemalt ühele järgmistest nõuetest:

1) on metsamaa kõlvikuna kantud maakatastrisse;

2) on maatükk pindalaga vähemalt 0,1 hektarit, millel kasvavad puittaimed kõrgusega vähemalt 1,3 meetrit ja puuvõrade liitusega vähemalt 30 protsenti.

Metsamaaks ei loeta õuemaad, elamumaad, pargi, kalmistu, haljasala, marja- ja viljapuuaia, puukooli, aiandi, dendraariumi ning puu- ja põõsaistandike maad.

Metsaala pindala mõõtmise korral kohaldatakse komisjoni määruse (EL) nr 809/2014 artikli 38 lõikes 4 sätestatud kahekordset mõõtmishälvet.

8.2.11.3.2.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Valikukriteeriume ei rakendata, kuid kui toetusteks ettenähtud vahenditest lähtudes ei ole võimalik kohustuseaastal rahuldada kõiki nõuetele vastavaid taotlusi, võib teha taotluse osalise rahuldamise otsuse, vähendades toetust ministri määruses sätestatud korras.

8.2.11.3.2.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Nõukogu direktiivide 2009/147/EÜ ja 92/43/EMÜ rakendamisest tulenevalt on erametsast saamatajäänud keskmine tulu ühe hektari kohta aastas piiranguvööndi, hoiuala või projekteeritava ala ja hoiuala metsades ja toetuse ühikumäär 60 eurot ning sihtkaitsevööndi, sh looduskaitseseaduse § 4 lõike 1 punktides 1 ja 4 nimetatud kaitstava loodusobjekti sihtkaitsevööndi, metsades 110 eurot.

Piiratud eelarve korral on maaeluministril õigus kehtestada täiendavaid piiranguid toetuse saajate või toetatavate alade kohta või kompenseerida piiranguid osaliselt.

8.2.11.3.2.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.11.3.2.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R5 (kohustuste tõendatavus/kontrollitavus), R9 (Alusetud maksed)

R5: Hindamise käigus tuvastati ainult üks keskmise riskiastmega nõue (Taotleja peab tagama, et katastriüksuse piiripunktidega ühtivad metsaala piiripunktid on tähistatud kohapeal visuaalselt tuvastatavate katastriüksuse piiripunktidega), ülejäänud nõuded on veamäära suhtes madala riskiastmega. Risk, seisneb selles, et taotlemisel valesti märgitud ja esitatud toetusõigusliku ala piir võib endaga kaasa tuua taotletud toetuse vähendamise.

8.2.11.3.2.9.2. Leevendusmeetmed

R5: Kõige enam puudutab risk sellise toetusõigusliku ala piiri osa, kus taotleja peab tagama, et katastriüksuse piiripunktidega ühtivad metsaala piiripunktid on tähistatud kohapeal visuaalselt tuvastatavate katastriüksuse piirimärkidega. Piiride märkimise ideoloogiat on läbi MAK 2007-2013 perioodi muudetud taotlejate jaoks lihtsamaks, kuid alati jääb inimliku eksimise ja loodusest tingitud faktorite esinemise võimalus. Kontrolliasutus on hinnanud toetuse saamise nõuded kontrollitavateks. Kuna hindamine ei tuvastanud nõudeid, mille puhul oleks riskiaste veamäära suhtes kõrge, siis ei ole leevendavaid tegevusi ette nähtud. Taotlejaid teavitatakse siiski toetuse nõuetest maakondlikel infopäevadel ning koostatakse juhendmaterjal „Abiks taotlejale“.

R9: Riskide maandamiseks on olemas IT süsteemid ja andmebaasid, mis võimaldavad toetuste taotlemist, infovahetust ja kontrollide teostamist. Taotlustel vigade vältimiseks on võimalus esitada taotlused elektroonselt. Rõhku on pandud IT arendusele ja kogu süsteemiga liigutakse selles suunas, et taotluste esitamine läbi veebi oleks tulevikus mugavam ning vigaseid ja puudulikke taotlusi ei ole võimalik taotlejatel esitada.

8.2.11.3.2.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.11.3.2.10. Tegevust puudutav teave

Kindlaks määrata ja määratleda miinimumelemendid; Natura 2000 kohaste toetuste puhul tuleb määratleda hea põllumajandus- ja keskkonnaseisund, mis on sätestatud määruse (EL) nr 1306/2013 II lisa artiklis 94, asjakohased kriteeriumid ja minimaalne tegevus, millele on osutatud määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punkti c alapunktides ii ja iii; Veepoliitika raamdirektiivi kohaste toetuste puhul tuleb lisada määruse (EL) nr 1306/2013 VI jaotise I peatüki kohaselt kehtestatud kohustuslikud standardid, ning asjakohased kriteeriumid ja minimaalne tegevus, mis on kavandatud vastavalt määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punkti c alapunktidele ii ja iii

Märkida piirangud/ebasoodsad tingimused, mille alusel võib toetusi anda, ning kohustuslikud tavad

Veepoliitika raamdirektiivi kohaste toetuste puhul: määratleda maakasutusviisi olulised muudatused ja kirjeldada seoseid Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/60/EÜ (veepoliitika raamdirektiiv) artiklis 13 osutatud vesikonna majandamiskavaga ettenähtud meetmeprogrammidega,

Natura 2000 puhul: nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ rakendamiseks kavandatavad alad ning vastavatest riikliku ja/või piirkondliku juhtimise alastest sätetest tulenevad kohustused põllumajandustootjatele

Kirjeldus arvutuste aluseks võetud metoodikast ning agronoomilistest eeldustest (sh kirjeldus määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 30 lõikes 3 osutatud põhinõuetest direktiivide 92/43/EMÜ ja 2009/147/EÜ kohta ning sama määruse artikli 30 lõikes 4 osutatud põhinõuetest veepoliitika raamdirektiivi kohta), mis põhjendavad asjaomastes piirkondades direktiivide 92/43/EMÜ, 2009/147/EÜ ja veepoliitika raamdirektiivi rakendamisega seotud ebasoodsate asjaolude tõttu tekkinud lisakulusid ja saamata jäänud tulu; vajaduse korral võetakse selles metoodikas arvesse määruse (EL) nr 1307/2013 kohaselt tehtud makseid kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade topeltrahastamise välistamiseks

Ühikumäärade arvutuste tegemisel on kasutatud kaitsepiirangutest tulenevate saamatajäänud tulude hindamise metoodikat. Lisaks kasutati erametsamaade metsaressursi arvestuse riiklikus registris olevaid andmeid ning kulu ja tulu ühikuhindasid. Arvutustulemused kajastavad pikaajalist keskmist metsamaa aastast tootlikkust pindalaühiku (ha) kohta.

Ühikumäära arvutused on tehtud MAKi koostamise ajal jooksvalt 2013. a juunis. Arvutustes on kasutatud arvutuse tegemise ajahetkel eksisteerinud puidu sortimentide turuhindasid.

Kui selle meetme raames on otsustatud toetada muid piiritletud looduskaitsealasid, millel kohaldatakse keskkonnapiiranguid, siis määratleda alad ja panus direktiivi 92/43/EMÜ artikli 10 rakendamisse

Näidata seos meetme rakendamise ja tähtsusjärjestatud tegevuskava vahel (direktiivi 92/43/EMÜ artikli 8 lõige 4)

8.2.11.4. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.11.4.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

8.2.11.4.2. Leevendusmeetmed

8.2.11.4.3. Üldhinnang meetme kohta

8.2.11.5. Meedet puudutav teave

Kindlaks määrata ja määratleda miinimumelemendid; Natura 2000 kohaste toetuste puhul tuleb määratleda hea põllumajandus- ja keskkonnaseisund, mis on sätestatud määruse (EL) nr 1306/2013 II lisa artiklis 94, asjakohased kriteeriumid ja minimaalne tegevus, millele on osutatud määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punkti c alapunktides ii ja iii; Veepoliitika raamdirektiivi kohaste toetuste puhul tuleb lisada määruse (EL) nr 1306/2013 VI jaotise I peatüki kohaselt kehtestatud kohustuslikud standardid, ning asjakohased kriteeriumid ja minimaalne tegevus, mis on kavandatud vastavalt määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punkti c alapunktidele ii ja iii

Head põllumajandus- ja keskkonnatingimused on toodud peatükis 8.1

Märkida piirangud/ebasoodsad tingimused, mille alusel võib toetusi anda, ning kohustuslikud tavad

Toetuse saaja täidab looduskaitseseaduse alusel koostatud kaitse-eeskirjast või hoiuala kaitsekorrast tulenevaid nõudeid.

Veepoliitika raamdirektiivi kohaste toetuste puhul: määratleda maakasutusviisi olulised muudatused ja kirjeldada seoseid Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/60/EÜ (veepoliitika raamdirektiiv) artiklis 13 osutatud vesikonna majandamiskavaga ettenähtud meetmeprogrammidega,

Ei kohaldu, vastavat alameedet ei rakendata.

Natura 2000 puhul: nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ rakendamiseks kavandatavad alad ning vastavatest riikliku ja/või piirkondliku juhtimise alastest sätetest tulenevad kohustused põllumajandustootjatele

Natura 2000 alasid on Eestis 2012. a augusti seisuga kokku 1 475 000 ha, sellest maismaal on 801 800 ha ehk 16,5% Eesti pindalast. Maismaa Natura 2000 aladest umbes pool on kaetud metsaga (metsamaad 355 000 ha, Natura 2000 aladel on kokku 16% Eesti metsadest, erametsamaid on u 85 000 ha), 7% (55 000 ha) Natura 2000 aladest moodustavad põllumajandusmaad. Suures osas on Eesti Natura 2000 võrgustiku alade valik lõppenud (teatud elupaikade kaitseks esitatakse täiendavaid alasid). Eestis on Natura 2000 võrgustiku linnualasid 66 ja Natura 2000 võrgustiku loodusalasid 542. Natura 2000 alad on toodud alljärgneval joonisel.

Väljaspool Natura 2000 võrgustikku on looduskaitseseaduse alusel kaitse all 80 000 ha. Rangema kaitserežiimiga sihtkaitsevööndeid on neil aladel 24 000 hektarit, erametsamaid ligikaudu kuni 5000 hektarit.

Joonis. Toetusõiguslike alade kaart.

Kirjeldus arvutuste aluseks võetud metoodikast ning agronoomilistest eeldustest (sh kirjeldus määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 30 lõikes 3 osutatud põhinõuetest direktiivide 92/43/EMÜ ja 2009/147/EÜ kohta ning sama määruse artikli 30 lõikes 4 osutatud põhinõuetest veepoliitika raamdirektiivi kohta), mis põhjendavad asjaomastes piirkondades direktiivide 92/43/EMÜ, 2009/147/EÜ ja veepoliitika raamdirektiivi rakendamisega seotud ebasoodsate asjaolude tõttu tekkinud lisakulusid ja saamata jäänud tulu; vajaduse korral võetakse selles metoodikas arvesse määruse (EL) nr 1307/2013 kohaselt tehtud makseid kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade topeltrahastamise välistamiseks

Kui selle meetme raames on otsustatud toetada muid piiritletud looduskaitsealasid, millel kohaldatakse keskkonnapiiranguid, siis määratleda alad ja panus direktiivi 92/43/EMÜ artikli 10 rakendamisse

Meetme raames toetatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013) artikli 30 lõike 6 punktis b nimetatud väljapool Natura 2000 alasid asuvaid keskkonnaalaste kitsendustega alasid 5% ulatuses Natura 2000 territoriaalse kohaldamisalasse kuuluvatest aladest. Sihtkaitsevööndid väljaspool Natura 2000 võrgustikku aitavad tagada elupaikade ökoloogilist sidusust ja on eluliselt tähtsad liikide, sh metsaliikide leviku ja nende elujõulisuse tagamiseks ning populatsioonide geenivahetuse jaoks. Seetõttu aitab sihtkaitsevööndites olevate erametsade toetamine kaasa direktiivi 92/43/EMÜ artikli 10 rakendamisele.

Näidata seos meetme rakendamise ja tähtsusjärjestatud tegevuskava vahel (direktiivi 92/43/EMÜ artikli 8 lõige 4)

Toetusõiguslike alade kaardikihil arvestatakse lisaks muule ka inventeeritud loodusdirektiivi (direktiiv 92/43/EEC) metsa elupaikadega.

8.2.11.6. Muud meetme mõistmiseks ja rakendamiseks tähtsad märkused

8.2.12. M14 – Loomade heaolu (artikkel 33)

8.2.12.1. Õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, artikkel 33

8.2.12.2. Meetme üldkirjeldus, sh selle sekkumisloogika ning panus sihtvaldkondades ja valdkondadevaheliste eesmärkide saavutamisse

Meetme väljatöötamisel on lähtutud Eesti põllumajanduses väljakujunenud olukorra analüüsist, seadusandlikust baastasemest ja soovist tõsta loomade heaolu. Nõuete valikul arvestati, et nõude täitmine aitaks lahendada loomakasvatuses levinud heaolu probleeme, võimaldaks loomadel loomuomasemalt käituda ja tugevdaks loomade tervist.

Veisekasvatajad on ehitanud või renoveerinud esmajärjekorras loomakasvatushooneid, kus peetakse piimalehmi. Noorloomad on jäänud tihti vanadesse loomakasvatushoonetesse, kus pidamistingimused võivad jätta soovida. Arvestades, et veise tervisele paneb aluse hea kasvukeskkond, on oluline pöörata täiendavat tähelepanu noorloomade kasvutingimustele.

Statistikaameti (SA) põllumajandusloenduse andmetel on 4% tootjatest loobunud täielikult veiste karjatamisest. Piimaveiste karjatamine on vähenenud aasta-aastalt, hinnanguliselt karjatatakse piimalehmadest ca pooli. Karjatamise toetamisega motiveeritakse tootjaid jätkama veiste karjatamisega, tagades nii loomadele loomuomased pidamistingimused.

Eesti seakasvatused on suures osas üle läinud vedelsõnnikutehnoloogiale, mistõttu ei taheta kasutada allapanu. SA põllumajandusloenduse andmetel peetakse 71% sigadest osa- või täisrestpõrandaga lautades. Esineb ettevõtteid, kus sigadel puudub ka tuhnimismaterjal, ehkki tegemist on seadusandlusest tuleneva nõudega. Kohati esineb ruumipuudust, sead ei pääse karjamaale ega vabaõhualale, sabade lõikamine on kujunenud rutiinseks tegevuseks. Toetada tuleks tootjaid, kes kasutavad sigade allapanuks põhku. Tegemist on töömahukama tehnoloogiaga, millest seetõttu üha enam loobutakse, kuid põhu allapanu tagaks sigadele loomuomasema keskkonna. Soodustada tuleb emiste paremaid poegimistingimusi ja sigade välialale pääsemist. Samuti tuleb toetada põrsaste valutustamist kastreerimisel.

Loomade heaolu tõusu tuleb toetada ka osalise või täisrestrestpõrandaga sigalates, kus allapanu kasutamine on tehnoloogia tõttu piiratud. Üldjuhul on sellistes lautades palju loomi ning kõrge loomtihedus. Neis lautades tuleks suurendada pidamispinda looma kohta ja tõsta loomade jälgimise võimekust. Parem jägimisvõimekus aitaks kiiremini lahendada tekkida võivaid probleeme nagu avariid, kisklus jmt ning hoida seega kõrgemat loomade heaolu taset. Suurem ruum võimaldaks loomadele suuremat liikumisvabadust.

Linnukasvatus on koondunud peamiselt üksikute suurtootjate kätte. SA põllumajandusloenduse andmetel on puuridega lindlaid vaid seitsmes majapidamises, kuid need on suured lindlad ja neis peetakse 86% munakanadest. 2012. aastast võeti suuremates linnukasvatustes kasutusele täiustatud puurid. Kui kodumajapidamistes peetakse kodulinde vabalt, siis alternatiivsüsteemide rakendamine tootmisettevõtetes on seni väikesemahuline. Linnusõbralikumate alternatiivsüsteemide rakendamise toetamine aitaks mitmekesistada põllumajandustootmist ning tarbijate toidulauda.

Hobused vajavad väga palju värskes õhus liikumist, kuid sageli puuduvad selleks vastavad tingimused. Hobuste välialal pidamist ei saa heaolu seisukohast lugeda võrdseks karjatamisega karjamaal. Loomade

heaolu toetust väljatöötanud töögrupp pidas karjatamise nõuet üheks olulisemaks heaolu seisukohast. Liikumine ja hapnikurikas õhk tugevdavad südant ning arendavad kopsu mahukaks, lihased, kõõlused, liigesed ja luustiku tugevaks ning eksterjööri korrapäraseks. Koos olles kujuneb varssadel hea iseloom ja elav temperament. Ehkki hobuste karjatamine on laialt levinud, ei tulene õigusaktidest loomapidajale sellist kohustust. Suvel võib olla suurimaks probleemiks karjamaade ebapiisav suurus hobuste arvu kohta. Seepärast toetatakse jätkuvalt loomade heaolu meetmest hobuste ekstensiivsemat karjatamist. Perioodil 2007-2013 toetati hobuste karjatamist juhul, kui ühe hektari rohumaa kohta oli kuni 1,4 ühikut karjatatavaid loomi ja sellise loomakoormuse nõudega ka jätkatakse. Loomkoormuse nõuet ületas PRIA andmetel 2013. aastal 483 taotlejast 36.

Kitse- ja lambakasvatuse toetamine aitab mitmekesistada majandustegevust maapiirkonnas. Meetme eesmärgiks on parandada lammaste ja kitsede karjatamise tingimusi näiteks läbi karjamaade vahetuse, mis võimaldab karjamaadel puhata ja aitab vähendada nakatumist parasiitidega. Lisaks toetatakse lammastele ja kitsedele ravimtaimepõldude rajamist, mis võimaldab loomadel näiteks pärast haigust või poegimist kosuda. Erinevad ravimtaimepõldudel kasvatatavad taimed on kas parasiitidevastase või põletikuvastase toimega ning on heaks mikroelementide ja energia allikaks. Seetõttu tuleb ravimtaimedepõld rajada vähemalt viiest erinevast kultuurist, mille nimekiri ja omavaheline proportsioon täpsustatakse meetme rakendusmäärusega. Meetme üldeesmärgiks on tõsta loomakasvatajate teadlikkust loomade heaolust ja toetada põllumajandustootjaid, kes täidavad loomade heaolu kõrgemaid nõudeid, parandades sellega loomade heaolu ja tervist ning tagades neile loomuomasemad pidamistingimused. Lisaks sihtvaldkonnale 3A, mille alt meede on programmeeritud, panustab loomade heaolu toetus eelkõige prioriteeti 4A, sest näiteks loomade karjatamisega hoitakse ekstensiivses kasutuses ka rohumaad, sh poollooduslikud kooslused, mille väärtus elupaigana on oluline. Samuti aitab karjatamine säilitada ja suurendada rohumaade osakaalu põllumajandusmaastikus.

8.2.12.3. Toetuse ulatus, tase, tingimustele vastavad toetusesaajad ja vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika, jaotatud vajaduse korral allmeetmete ja/või tegevusliikide kaupa Iga tegevusliigi puhul täpsustada rahastamiskõlblikud kulud, rahastamiskõlblikkuse tingimused, kohaldatavad summad ja toetusmäärad ning valikukriteeriumide määramise põhimõtted

8.2.12.3.1. Loomade heaolu

Allmeede:

- 14,1 – Loomade heaoluga seotud toetus

8.2.12.3.1.1. Tegevusliigi kirjeldus

Meetme abil toetatakse veiste karjatamist, vasikate paremaid kasvutingimusi, sigadele loomuomasemat pidamiskeskkonda ja suuremat pidamispinda sea kohta, alternatiivsüsteemide rakendamist linnukasvatuses (õrrekanad, vabalt peetavad kanad) ning lamba-, kitse- ja hobusekasvatuse keskkonnasõbralikku arengut.

Loomarühmapõhiseid toetatavaid nõudeid täidab taotleja selle loomarühma osas, mille kohta ta toetust taotleb. Taotleja võib valida täiendavalt ka loomarühmapõhise toetatava lisanõude. Lisaks võib taotleja valida täitmiseks ka koolituse lisanõude.

Toetatavaid nõudeid tuleb täita kõigi loomade puhul, kes kuuluvad põllumajanduslooma rühma, mille kohta taotletakse toetust ja keda taotleja majapidamises peetakse, v.a sead, kelle puhul võib toetust taotleda

taotlusel kindlaksmääratud loomakasvatushoones peetavate sigade kohta. Sel juhul tuleb toetatavaid nõudeid täita vähemalt kõigi nende sigade osas, keda peetakse selles taotlusel kindlaksmääratud loomakasvatushoones. Veiste ja hobuste puhul ei pea karjatama kõiki majapidamises peetavaid loomi, karjatama peab vähemalt sellist hulka loomi, kelle kohta taotletakse toetust.

Toetuse saamise nõuded ja baasnõuded erinevate loomarühmade kaupa on toodud alljärgnevas tabelis.

Toetuse saamise nõuded ja baasnõuded

Loomarühmad/Toetatav nõue	**Baasnõue**
Veised sh vasikad (karjatatavate veiste toetus)	
Veiseid karjatatakse karjatamisperioodil karjamaal.	LKS § 3 lg 2 p 1 kohaselt peab loomapidaja loomale võimaldama vastavalt looma liigile ja eale kohases koguses sööta ja joogivett. PõM 90 § 15 lg 1 kohaselt peavad väliaedik ja karjamaa olema looma tervisele ohutud. PõM 90 § 15 lg 4 kohaselt tuleb loomale mittesobivate ilmastikutingimuste korral veist nende eest kaitsta või mitte lasta teda karjamaale.
Ülekarjatamine on keelatud	VS kohaselt peab põllumajandusega tegelev isik pidama põlluraamatut, millesse tuleb muu hulgas kanda loomade karjatamise korral andmed karjatamisperioodi, karjatatud loomade liigi ja arvu, karjamaa asukoha ning pindala kohta.
Piimatõugu vasikad (piimatõugu vasikate toetus)	
Kui vasikaid peetakse rühmana, siis peab selleks kasutatavas ühissulus olema vähemalt 2,0m^2 vaba põrandapinda iga vasika kohta. Kogu põrandapind on pehme allapanuga kaetud.	Vasikaid peetakse rühmas PõM 78 § 3, 7, § 8 lg 2, 4 kohaselt. Rühmana peetavate vasikate ühissulus peab olema vähemalt 1,5 m^2 vaba põrandapinda iga alla 150 kg vasika kohta, vähemalt 1,7 m^2 vaba põrandapinda iga 150 kuni 220 kg vasika kohta ning vähemalt 1,8 m^2 vaba põrandapinda iga üle 220 kg vasika kohta. Vasikat ei tohi pidada lõastatult ega üksiksulus, kui ta on üle 8 nädala vanune v.a määruses lubatud erandid. Vasikal ei tohi kasutada suukorvi. Lõastamisvahend peab olema määruses sätestatud nõuete kohane.
Nudistamisel peab kasutama üldanesteesiat koos analgeesiaga või sedatsiooni koos lokaalanesteesia ja analgeesiaga ja selle kohta on veterinaararsti kirjalik kinnitus.	Operatsioone ja muid veterinaarseid menetlusi teeb LKS § 9 lg 3 kohaselt veterinaararst. Loomapidaja peab PõM 21 **§ 15** lg 1 kohaselt arvestust põllumajandusloomale manustatud ravimite ja ravimsöötade kohta.
Sead (allapanul peetavate sigade toetus)	
Sigadele tagatakse sisetingimustes allapanuks põhk või hein. Sigade pidamise ruumi põrand on allapanuga kaetud. Lamamisala on kuiv, puhas ja looma jaoks mugav.	PõM 80 § 10 lg 1 ja 3 ning § 12 lg 1 kohaselt peab sigade pidamise ruumi või ehitise põrand olema paindumatu ja sile, kuid mitte libe, et vältida sigade vigastumist. Siga peab saama takistusteta maha heita,

	lamada, üles tõusta. Sigade magamisala peab olema puhas ja sealt tuleb tagada vedelate väljaheidete äravool või nende imendumine kohasesse allapanusse. Sigadele peab võimaldama vaba juurdepääsu magamisalale. Magamisalal peab kõikidel sigadel olema võimalus samaaegselt lamada.
Alla seitsmepäevaste sigade kastreerimisel peab kasutama lokaalanesteesiat ja analgeesiat või üldanesteesiat koos analgeesiaga ja selle kohta on veterinaararsti kirjalik kinnitus.	PõM 80 § 5 lg 2 kohaselt peab iga haigestunud või vigastatud siga saama vajalikku ravi. LKS § 9 lg 2 kohaselt on põrsaste sabasid lubatud lõigata üksnes juhul, kui see on veterinaararsti otsuse kohaselt nende tervise ja heaolu tagamiseks vältimatult vajalik. Keelatud on loomade kastreerimine pikaaegset valu põhjustaval kudede nekroosi tekitaval viisil. PõM 80 § 19 lg 1 ja 2 kohaselt võib sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarseid menetlusi nagu sabade lõikamist ja kastreerimist läbi viia veterinaararst või vastava ettevalmistusega isik. Üle seitsme päeva vanusel seal võib saba lõikamist ja kastreerimist läbi viia üksnes veterinaararst, kes peab kasutama üldnarkoosi ja lokaalanesteesiat. Loomapidaja peab PõM 21 § 15 lg 1 kohaselt arvestust põllumajandusloomale manustatud ravimite ja ravimsöötade kohta.
Sead (suuremal pinnal peetavate sigade toetus)	
Sigade pidamise ruumi või ehitisse on paigaldatud kaamerad, mis edastavad pildi peetavatest sigadest vastutava isiku mobiiltelefonile või arvutisse.	PõM 80 § 5 lg 1 kohaselt peab sigadega pidamisega vahetult tegelev füüsiline isik sea tema tervise ja heaolu kontrollimiseks üle vaatama vähemalt üks kord päevas.
Sea kohta on rühmasulgudes, v.a tiined emised ja seemendatud nooremised, tagatud 10% (sead kehakaaluga üle 85 kg) või 15% (sead kehakaaluga kuni 85 kg) suurem pidamispind võrreldes baasnõudega.	PõM 80 § 6 lg 2 kohaselt peab kuldi sulu suurus olema vähemalt 6 m^2. Kui sama sulgu kasutatakse ka paaritamiseks, peab sulu suurus olema vähemalt 10 m^2. Sulus ei tohi olla liikumist takistavaid objekte. PõM 80 § 7 lg 3 ja 4 kohaselt peab rühmasulus pidamise korral sulus iga seemendatud nooremise ja tiine emise kohta olema vastavalt 1,64 m^2 ja 2,25 m^2 vaba põrandapinda. Sealjuures peab põrandapinnast vähemalt 0,95 m^2 nooremise ja 1,3 m^2 emise kohta olema tasane pind, mis on maksimaalselt 15% ulatuses varustatud drenaažiavadega. Kui nooremiseid ja emiseid peetakse rühmana, kuhu kuulub vähem kui kuus looma, peab rühmasulu põrandapind olema 10% võrra suurem. Kui nooremiseid ja emiseid peetakse rühmades, kuhu

<table>
<tr><td></td><td>kuulub 40 või enam looma, võib vaba põrandapind olla 10% võrra väiksem.
PõM 80 § 14 kohaselt on sulu põrandapinna minimaalne suurus sigade, välja arvatud seemendatud nooremised ja tiined emised, pidamisel rühmasulus järgmine:

<table><tr><th>Sea kehakaal (kg)</th><th>Vaba põrandapind sea kohta (m^2)</th></tr><tr><td>1) kuni 10</td><td>0,15</td></tr><tr><td>2) 10–20</td><td>0,20</td></tr><tr><td>3) 20–30</td><td>0,30</td></tr><tr><td>4) 30–50</td><td>0,40</td></tr><tr><td>5) 50–85</td><td>0,55</td></tr><tr><td>6) 85–110</td><td>0,65</td></tr><tr><td>7) Üle 110</td><td>1,00</td></tr></table></td></tr>
<tr><td>Alla seitsmepäevaste sigade kastreerimisel peab kasutama lokaalanesteesiat ja analgeesiat või üldanesteesiat koos analgeesiaga ja selle kohta on veterinaararsti kirjalik kinnitus.</td><td>PõM 80 § 5 lg 2 kohaselt peab iga haigestunud või vigastatud siga saama vajalikku ravi.

LKS § 9 lg 2 kohaselt on põrsaste sabasid lubatud lõigata üksnes juhul, kui see on veterinaararsti otsuse kohaselt nende tervise ja heaolu tagamiseks vältimatult vajalik. Keelatud on loomade kastreerimine pikaaegset valu põhjustaval kudede nekroosi tekitaval viisil.

PõM 80 § 19 lg 1 ja 2 kohaselt võib sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarseid menetlusi nagu sabade lõikamist ja kastreerimist läbi viia veterinaararst või vastava ettevalmistusega isik. Üle seitsme päeva vanusel seal võib saba lõikamist ja kastreerimist läbi viia üksnes veterinaararst, kes peab kasutama üldnarkoosi ja lokaalanesteesiat.

Loomapidaja peab PõM 21 § 15 lg 1 kohaselt arvestust põllumajandusloomale manustatud ravimite ja ravimsöötade kohta.</td></tr>
<tr><td>Valitav lisanõue: suveperioodil tagatakse sigadele pääs väliaedikusse. (Ei rakendata sigade Aafrika katku tõttu.)</td><td>PõM 80 § 15 lg 1 ja 2 kohaselt peab sigade pidamine väliaedikus olema loomade tervisele ohutu.

Väljas peetavatele sigadele tuleb tagada võimalus varjuda.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Munakanad *</td></tr>
<tr><td>1 m^2 lindude pidamise ruumi põrandapinna kohta peetakse kuni kaheksat kana.</td><td>PõM 59 § 14 kohaselt munakanade paiknemistihedus alternatiivmeetodil pidamisel on kuni üheksa munakana 1 m^2 kasutatava pinna kohta.

PõM 59 § 13 lg 2 kohaselt peab munakanadele olema</td></tr>
</table>

	tagatud piisava suurusega ja teravate servadeta õrred, millel on iga kana jaoks ruumi vähemalt 15 cm. Õrsi ei tohi paigutada allapanu kohale, õrte vaheline horisontaalkaugus peab olema vähemalt 30 cm ning õrre ja seina vaheline horisontaalkaugus vähemalt 20 cm. PõM 59 § 13 lg 3 kohaselt peab munakanadele olema tagatud vähemalt 250 cm^2 allapanuga pinda kana kohta, kusjuures allapanu katab vähemalt ühe kolmandiku põrandapinnast.
Lambad ja kitsed	
Kitsede ja lammaste karjatamisel vahetatakse karjamaid.	PõM 91 § 11 lg 1 kohaselt tuleb karjatamisperioodil lambale ja kitsele tagada pääs karjamaale või väliaedikusse. LKS § 3 lg 2 p 1 kohaselt peab loomapidaja loomale võimaldama vastavalt looma liigile ja eale kohases koguses sööta ja joogivett. PõM 91 § 11 lg 3 kohaselt peavad väliaedik ja karjamaa olema loomade tervisele ohutud. Teravad esemed tuleb eemaldada. Piirdeaed tuleb hoida korras. PõM 91 § 11 lg 5 kohaselt tuleb välitingimustes lammast ja kitse kaitsta halbade ilmastikutingimuste eest. Üleujutuse ohu korral viiakse loomad turvalisse piirkonda. PõM 91 § 7 lg 5 kohaselt võtab loomapidaja meetmeid, et kaitsta looma kiskja rünnaku eest.
Ülekarjatamine on keelatud.	VS kohaselt peab põllumajandusega tegelev isik pidama põlluraamatut, millesse tuleb muu hulgas kanda loomade karjatamise korral andmed karjatamisperioodi, karjatatud loomade liigi ja arvu, karjamaa asukoha ning pindala kohta.
Ühe lamba või kitse kohta rajatakse vähemalt 5 m^2 ravimtaimede kasvuala. Ravimtaimekultuuride nimekirja määrab maaeluminister.	
Hobused	
Hobuseid karjatatakse karjatamisperioodil karjamaal. Täkkudele tagatakse karjatamisperioodil pääs karjamaale või väliaedikusse.	LKS § 3 lg 2 p 1 kohaselt peab loomapidaja loomale võimaldama vastavalt looma liigile ja eale kohases koguses sööta ja joogivett. LKS § 3 lg 2 p 2 kohaselt peab loomapidaja loomale võimaldama vastavalt looma liigile ja eale sobiva hoolduse.
Ülekarjatamine on keelatud.	VS kohaselt peab põllumajandusega tegelev isik pidama põlluraamatut, millesse tuleb muu hulgas kanda loomade karjatamise korral andmed

	karjatamisperioodi, karjatatud loomade liigi ja arvu, karjamaa asukoha ning pindala kohta.
Ühe hektari rohumaa kohta on kuni 1,4 ühikut karjatatavaid loomi	

***** Baasnõudeid tuleb täita, kui taotleja peab üle 350 munakana.

Kõigi loomarühmade kohta on ka ühine toetatav lisanõue: osalemine loomade heaolu või loomatervishoiu koolitusel või infopäeval.

8.2.12.3.1.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse standardiseeritud ühikuhindade vormis.

8.2.12.3.1.3. Seosed muude õigusaktidega

Baasnõueteks on valitud asjakohased Eesti õigusaktides sätestatud nõuded, mis omakorda lähtuvad Euroopa nõukogu loomakaitse direktiivide (direktiivid 98/58/EÜ, 2008/119/EÜ, 2008/120/EÜ, 1999/74/EÜ) nõuetest, Euroopa põllumajandusloomade kaitse konventsiooni lisade soovitustest ning siseriiklikest vajadustest.

Meetme baasnõuded on kehtestatud järgmiste siseriiklike õigusaktidega:

Loomakaitseseadus (LKS); põllumajandusministri 23.02.2005.a määrus nr 21 „Ravimite ning ravimsöötade loomahaiguste ennetamiseks ja raviks kasutamise tingimused ja kord“ (PõM 21); põllumajandusministri 27.08.2009.a määrus nr 90 „Nõuded veise pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ (PõM 90); põllumajandusministri 23.10.2002.a määrus nr 78 „Nõuded vasikate pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele1“ (PõM 78); põllumajandusministri 03.12.2002.a määrus nr 80 „Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele“ (PõM 80); põllumajandusministri 19.06.2003.a määrus nr 59 „Nõuded kanade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“ (PõM 59); põllumajandusministri 27.08.2009.a määrus nr 91 „Nõuded lamba ja kitse pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ (PõM 91).

Lisaks toetuse saamise nõuetele peab toetuse taotleja põllumajanduslikus tegevuses või majapidamises järgima nõuetele vastavuse eeskirju.

8.2.12.3.1.4. Toetusesaajad

Toetust antakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 9 tähenduses aktiivsele põllumajandustootjale.

8.2.12.3.1.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Ei kohaldu.

8.2.12.3.1.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

- Toetust antakse veise, vasika, sea, lamba, kitse, munakana või hobuse kohta.
- Taotleja kasutab sigade, hobuste või munakanade pidamiseks loomakasvatushoonet, mis on registreeritud põllumajandusloomade registris. Taotleja kasutab väljaspool vegetatsiooniperioodi veiste, vasikate, lammaste või kitsede pidamiseks põllumajandusloomade registris registreeritud loomakasvatushoonet või -rajatist, mis kaitseb loomi halbade ilmastikuolude eest.
- Allapanul peetavate sigade toetust ei anta sigade kohta, keda peetakse vedelsõnnikutehnoloogiaga loomakasvatushoones, kus tekib vedel- või poolvedelsõnnik.
- Juhul kui taotletakse allapanul peetavate sigade toetust, ei ole saa taotleda suuremal pinnal peetavate sigade toetust.
- Munakanade pidamisel toetatakse ainult alternatiivseid pidamissüsteeme, st õrrekanade ja vabalt peetavate munakanade pidamist.
- Kanade arvu üle peab taotleja majapidamisesisest arvestust.
- Toetust ei saa mahepõllumajanduslikult peetavate loomade kohta.
- Veiste, lammaste, kitsede ja hobuste kohta ei saa toetust taotleja, kellel on MAK 2007–2013 raames kehtiv loomade karjatamise toetuse kohustus.
- Tegemist on 1-aastase nõuete täitmise kohustusega, mida võib Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 33 lõike 2 kohaselt pikendada.
- Loomade/lindude arv, kelle kohta toetust taotletakse, võib kohustuseperioodi jooksul aastati varieeruda, kuid ei tohi olla väiksem minimaalsest kohustuse suurusest, mille kehtestab maaeluminister.
- Loomad peavad olema nõuetekohaselt registreeritud ja identifitseeritud.
- Maaeluminister võib kehtestada tingimuse, et toetust ei saa taotleja, kel puudub minimaalse suurusega põllumaa või põllumajandusmaa kasutamise õigus.

8.2.12.3.1.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Valikukriteeriume ei rakendata, kuid kui toetusteks ettenähtud vahenditest lähtudes ei ole võimalik kohustuseaastal rahuldada kõiki nõuetele vastavaid taotlusi, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse, vähendades toetust ministri määruses sätestatud korras.

8.2.12.3.1.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Loomühikute arvestamisel võetakse aluseks komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 II lisas toodud määrad, v.a 6 kuud kuni 2 aastat vanad veised, keda administratiivkoormuse vältimise tõttu eraldi grupina ei arvestata.

- Toetuse ühikumäär hobuse kohta on 40 eurot aastas.
- Toetuse ühikumäär 6 kuu vanuse või vanema karjatatava veise kohta on 44 eurot aastas (toetuse ühikumäär loomühiku kohta on 44 eurot aastas).
- Toetuse ühikumäär alla 6 kuu vanuse veise (vasika) kohta on 17.10 eurot aastas (toetuse ühikumäär loomühiku kohta on 42,75 eurot aastas).
- Toetuse ühikumäär emise kohta on 42 eurot aastas (toetuse ühikumäär loomühiku kohta on 84 eurot

aastas (allapanul peetavate sigade toetus)).

- Toetuse ühikumäär sea, v.a emise kohta on 24 eurot aastas (toetuse ühikumäär loomühiku kohta on 80 eurot aastas (allapanul peetavate sigade toetus)).
- Toetuse ühikumäär emise kohta on 8,45 eurot aastas (toetuse ühikumäär loomühiku kohta on 16,90 eurot aastas (suuremal pinnal peetavate sigade toetus)).
- Toetuse ühikumäär igas vanuses sea, v.a emise kohta on 8,45 eurot aastas (toetuse ühikumäär loomühiku kohta on 28,17 eurot aastas (suuremal pinnal peetavate sigade toetus)).
- Toetuse ühikumäär sea kohta lisanõude täitmise eest on 28 eurot aastas (toetuse ühikumäär loomühiku kohta on 93,24 eurot aastas).
- Toetuse ühikumäär lamba või kitse kohta on 9 eurot aastas (toetuse ühikumäär loomühiku kohta on 60 eurot aastas).
- Toetuse ühikumäär munakana kohta on 2,37 eurot aastas (toetuse ühikumäär loomühiku kohta on 169,29 eurot aastas).
- Toetuse ühikumäär koolituse lisanõude täitmise eest taotleja kohta on 75 eurot aastas.

Kui nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab kohustuseaastaks määratud toetuse rahastamise eelarve, rahuldatakse taotlused täiel määral (kindlaks määratud ühikumäär) vaid 100 ühiku ulatuses ning ülejäänud loomade osas vähendatakse toetuse ühikumäära võrdeliselt.

Maaeluministril on õigus seada täiendavaid loomkoormuse piiranguid.

8.2.12.3.1.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.12.3.1.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Meetme rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R5 (kohustuste tõendatavus/kontrollitavus), R6 (eeltingimused abikõlblikkuse nõuetena), R8 (IT-süsteemid), R9 (Alusetud maksed)

R5: Kontrolliasutuse poolt läbiviidud hindamise käigus tuvastati ainult veamäära suhtes madala riskiastmega nõudeid.

R6: Kontrolliasutuse poolt läbiviidud hindamise käigus tuvastati ainult veamäära suhtes madala riskiastmega nõudeid.

R8: IT süsteemid ei vasta taotlejate vajadustele, taotlejad ei oska IT süsteeme korrektselt kasutada.

R9: Esitatakse ebakorrektseid taotlusi ja maksetaotlusi. Kõrgema riskiastmega võib olla munakande arvu taotlusel märkimine, kuna puudub register, mis kajastaks peetavate munakande arvu.

8.2.12.3.1.9.2. Leevendusmeetmed

R5: Kontrolliasutus on hinnanud toetatavad nõuded kontrollitavateks. Kuna hindamine ei tuvastanud toetatavaid nõudeid, mille puhul oleks riskiaste veamäära suhtes keskmine või kõrge, siis ei ole leevendavaid tegevusi ette nähtud. Taotlejaid teavitatakse toetuse saamise nõuetest maakondlikel infopäevadel ning koostatakse juhendmaterjal „Abiks taotlejale“.

R6: Kontrolliasutus on hinnanud toetusõiguslikkuse nõuded kontrollitavateks. Kuna hindamine ei tuvastanud toetusõiguslikkuse nõudeid, mille puhul oleks riskiaste veamäära suhtes keskmine või kõrge, siis ei ole leevendavaid tegevusi ette nähtud. Taotlejaid teavitatakse toetuse saamise nõuetest maakondlikel

infopäevadel ning koostatakse juhendmaterjal „Abiks taotlejale“.

R8: Makseasutusel on pikaaegne kogemus IT süsteemide kasutamisel taotluste vastuvõtmisel ja menetlemisel. Taotlejaid teavitatakse elektroonsest taotlemisest maakondlikel infopäevadel, koostatakse e-PRIA kasutusjuhend. Taotlusi ja maksetaotlusi võib esitada nii elektroonselt kui ka paberkandjal.

R9: Ebakorrektsete taotluste ja maksetaotluste esitamise riski maandamiseks töötatakse välja ühtne vorm ning selle täitmiseks koostatakse ka juhend. Makseasutus töötab välja protseduurid taotluste kontrollimiseks ja vajadusel täiendava info ning lisaandmete küsimiseks.

Munakanade arvu toetusel märkimise riski maandamiseks tehakse kohapealne kontroll kõigile taotlejatele, kes taotlevad toetust munakanade kohta.

8.2.12.3.1.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik meetme nõuded on kontrollitavad.

8.2.12.3.1.10. Tegevust puudutav teave

Määratleda ja kindlaks määrata riiklikud ja liidu nõuded, mis vastavad määruse (EÜ) nr 1306/2013 VI jaotise I peatükis kehtestatud kohustuslikele standarditele

Kirjeldus arvutuste aluseks võetud meetodist, agronoomilistest/zootehnilistest eeldustest ja parameetritest, k.a määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 33 lõikes 2 osutatud miinimumnõuete kirjeldus iga konkreetse kohustuse liigi kohta, mis põhjendavad kohustusest tulenevaid lisakulusid, saamatajäänud tulu ja tehingukulude määra;

Ühikumäärade arvutamise alused

Toetusega kompenseeritakse osaliselt või täielikult kohustuse täitmisega kaasnevad täiendavad kulud või saamatajäänud tulu.

Üldinfo loomade heaolu toetuse ühikumäärade arvutuste kohta.

Loomade heaolu toetuse toetussummade arvutused on tehtud Maaeluministeeriumis. Arvutustes on kasutatud järgmisi andmeallikaid: Eesti Maaülikool, Eesti Statistikaamet, Maamajanduse Infokeskus, Maaeluministeerium, Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus, transpordi- ja müügifirmad, erinevad eksperthinnangud. Kasutatud on kõige värskemaid andmeid, mis arvutuste tegemise ajal kättesaadavad olid.

Topeltmaksmise vältimiseks teise samba toetuste vahel on toetusõiguslikkuse nõuetega välistatud teatud toetuste koos taotlemine. Loomade heaolu toetust ei saa taotleda maheloomade kohta, sest mitmeid loomade heaolu nõudeid on maheloomade pidamisel siseriiklikust regulatsioonist tulenevalt kohustuslik täita.

Enamuse tegevuste puhul kompenseeritakse saamatajäänud tulu ja lisakulutused osaliselt.

Veised. Lisakulu karjatamisele on 44,93 € looma kohta aastas, sellest kompenseeritakse 44 € või 17.10 € sõltuvalt veise vanusest. Arvesse on võetud täiendav tööjõukulu karjatamise korraldamiseks ning saamata jäänud tulu karjatatavalt pinnalt. Lisakulu anesteesiaga nudistamisele ja allapanule on 17,10 €, millest kompenseeritakse 17,10 €.

Sead. Lisakulu põrsa kastreerimiseks anesteesiat ja analgeesiat kasutades on 1,50 € looma kohta aastas, kulu ei kompenseerita. Allapanul peetavate sigade toetuse puhul on lisakulu põhule 10,50 € looma kohta aastas, Sigade pidamise ruumi hooldamiseks on arvestatud täiendava tööjõukuluna koormusega 0,5 töökohta maksumusega 32,09 € looma kohta aastas. Toetusega hüvitatakse sellest emise kohta 42 € ja muu sea kohta 24 €. Sigade välisaediku hooldamiseks on arvestatud 1,0 töökohta, kulu selleks on 32,09 € looma kohta poolaastas, toetusega hüvitatakse sellest 28 €. Suuremal pinnal peetavate sigade toetuse puhul kompenseeritakse suurenev püsikulu looma kohta, mis on tingitud suurema pidamispinna tagamisest rühmasulgudes peetavatele sigadele, v.a tiinetele emistele ja seemendatud nooremistele. Teiste nõuete täitmisega kaasnevat kulu toetusega ei kompenseerita. Sigade toetusmäära arvutamisel võeti aluseks tootmise erikulud ja püsikulud, s.t tööjõukulu ning muud püsikulud. Lähtuti sellest, et sigade arvu vähenemisel jääb saamata osa tulust, kuid vähenevad eelkõige erikulud (muutuvkulud - sööt, ravimid), seevastu püsikulud tuleb ikkagi kanda ja püsikulud ühe looma kohta kasvavad. Püsikulude stabiilsuse tõttu väheneb saadav kasum looma kohta (kogutoodangu väärtus lahutada kulud kokku). Arvestuste aluseks võeti aastate 2010–2017 FADN andmed ning põllumajandusloomade registri 2019. aasta andmed. Aastate keskmisena ei ole seakasvatus kasumlik. 10% pinna suurenemisel looma kohta väheneb tulukus looma kohta aastate keskmisena 8,58 eurot. 15% pinna suurendamisel looma kohta, tekib kahjum 13,63 eurot keskmiselt rühmasulus peetavate sigade, v.a seemendatud nooremiste ja tiinete emiste kohta. Arvestus on tehtud vanuserühmade keskmisena ja võttes arvesse aastas lauta läbivat kaht tsüklit. Lisaks tuleb arvestada, et praktikas ei vähene loomade arv täpselt 10% või 15%, kuna praktikas on aedikud teatud suurusega ja toimub loomade arvu alla ümardamine. Olemasolevaid aedikuid arvesse võttes vähenes FADN mudeli põhjal loomade arv ligikaudu poole protsendipunkti võrra enam. Rühmasulgudes olevate loomade v.a seemendatud nooremiste ja tiinete emiste kohta tekkiva kulu jagamisel kõigi karjas olevate loomade arvuga on kulu nii põrsa, emise, nooremise, nuumiku jt kohta 8,45 eurot. Toetusega kompenseeritakse 8,45 eurot looma kohta.

Munakanad. Saamatajäänud tulu linnu kohta on 2,37 € aastas, millest toetusega hüvitatakse 2,37 €.

Lambad ja kitsed. Karjamaade vahetamisega seotud täiendav tööjõuvajadus on 0,04 töökohta, mis teeb lamba või kitse kohta 7,47 € aastas. Ravimtaimede kasvuala rajamise kulu on 1,54 € lamba kohta. Kokku on lisakulutused looma kohta 9,01 € aastas, millest toetusega kompenseeritakse 9 €.

Hobused. Karjatamise nõuetega seotud lisakulud on 44,93 € looma kohta aastas. Arvesse on võetud näiteks täiendav tööjõukulu karjatamise korraldamiseks ning saamata jäänud tulu karjatatavalt pinnalt. Sellest hüvitatakse toetusega 40 €.

Koolitusega seotud lisanõude puhul hüvitatakse transpordikulud ja ühe tööpäeva töötasu kokku 75 € aastas taotleja kohta.

8.2.12.4. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.12.4.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

8.2.12.4.2. Leevendusmeetmed

8.2.12.4.3. Üldhinnang meetme kohta

8.2.12.5. Meedet puudutav teave

Määratleda ja kindlaks määrata riiklikud ja liidu nõuded, mis vastavad määruse (EÜ) nr 1306/2013 VI jaotise I peatükis kehtestatud kohustuslikele standarditele

Informatsioon on toodud peatükis 8.1

Kirjeldus arvutuste aluseks võetud meetodist, agronoomilistest/zootehnilistest eeldustest ja parameetritest, k.a määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 33 lõikes 2 osutatud miinimumnõuete kirjeldus iga konkreetse kohustuse liigi kohta, mis põhjendavad kohustusest tulenevaid lisakulusid, saamatajäänud tulu ja tehingukulude määra;

8.2.12.6. Muud meetme mõistmiseks ja rakendamiseks tähtsad märkused

Meetme puhul kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse nr 1305/2013 artikli 48 kohast läbivaatamisklauslit, et tagada tegevuste kohandamine asjakohaste kohustuslike standardite, nõuete või kohustuste muutmise puhul, millest võetud kohustused peavad olema rangemad, et vältida topeltrahastamist kõnealuste tavade muutumisel.

8.2.13. M16 – Koostöö (artikkel 35)

8.2.13.1. Õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, artikkel 35

8.2.13.2. Meetme üldkirjeldus, sh selle sekkumisloogika ning panus sihtvaldkondades ja valdkondadevaheliste eesmärkide saavutamisse

Meetme raames rakendatakse kolme tegevuse liiki: "Innovatsiooniklaster", "Uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamine", "Lühikesed tarneahelad ja kohalike turgude arendamine".

Innovatsiooniklaster

Põllumajandus- ja toidusektoris on järjest olulisem nüüdisaegse info kättesaadavus ja teadustulemuste sobivus kohalike oludega, keskkonnaga ja kliimamuutustega, milles on määrav osa teaduse ja nõuande organisatsioonide koostööl. Koostöö edendamine aitab kaasa tipptasemel teadusuuringute ja tehnoloogia ning põllumajandustootjate, ettevõtjate ja nõustamisteenuste osutajate vahelise seose tugevnemisele.

Nii siseriikliku kui rahvusvahelise koostöö arendamiseks luuakse uue algatusena innovatsiooniklaster (edaspidi klaster), mille kontseptsioon on välja kasvanud Euroopa Innovatsioonipartnerluse põhimõtetest, ent seda on laiendatud vastavalt sektori spetsiifilisi vajadusi silmas pidades. Klastri tegevuse kaudu on võimalik soodustada uuenduslike lahenduste kiiremat ja ulatuslikumat ülevõtmist praktikasse ning aidata kaasa toote-, turu-, protsessi-, organisatsiooni või personaliinnovatsiooni tekkele maamajandusvaldkonnas.

Kui seni toetati peaasjalikult üksikprojektide läbiviimist ettevõtjate ja teadusasutusete koostöös, siis klastrid võimaldavad ettevõtjate, konsulentide, teadlaste jt osapoolte vahelise koostöö pikaajalisemat ja strateegilisemat planeerimist ja ühiste projektide elluviimist. Samuti on klastri raames võimalik rakendada laiemat kaasamist mitmete innovatsiooni algatuste (nt mahe, keskkonnasõbralikkus, piimandus, loomakasvatus, taimekasvatus jne) rakendamist ja tõhustada koostööd.

Klastri ülesandeks on tuua kokku teadus ja praktika ning seeläbi luua seos teadusuuringute ja uuenduslike praktikate rakendamise vahel, samuti parandada infovahetust erinevate sektorite, algatuste ja tegevuste vahel. Klastri eesmärgiks on stimuleerida majandus- ja uuendustegevust, edendades intensiivset suhtlemist, ressursside jagamist ning teadmiste ja oskusteabe vahetamist ning aidates ka tõhusalt kaasa teadmussiirdele, võrgustikutööle ja teabe levitamisele klastri ettevõtjate vahel. Klastri lisandväärtus seisneb lisaks selles, et keskendada olemasolevaid strateegiad innovatsioonile ning tugevdada sidemeid ettevõtjate, sidusrühmade, ülikoolide ning katselaborite vahel.

Klastri võrgustik toimib teaduse ja praktika vahelise teabevahetuse ja koostöö parandamisel vahendajana. See hõlbustab kogemuste ja heade praktikate jagamist nii Eesti kui ka EL tasemel. Eestis koondab klastrite tulemusi ja levitab neid sh EL võrgustikule Maamajanduse Infokeskus, mis pakub innovatsiooni tugiteenust ja muuhulgas loob sidemeid Euroopa Innovatsioonipartnerluse ja klastrite vahel.

Lisaks sihtvaldkonnale 2A, mille alt tegevuse liik on programmeeritud, panustab ta ka sihtvaldkondadesse

4C ja 5C.

Uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamine

Uuenduslikkusest, tootearendusest ja uutest teaduslahendustest sõltub muuhulgas ekspordivõimekus ja lisandväärtuse kasv. Teadus- ja arendustegevus on konkurentsivõime seisukohalt olulise tähtsusega ning järjest rohkem tähelepanu tuleks pöörata teadusuuringutele, teadmussiirdele, koostööle ning innovatsioonile, et parandada põllumajanduslikku tootlikkust. Innovatsiooni valdkonna tegevuste eesmärgiks on suurendada ettevõtete tootearenduslikku, tehnoloogilist, organisatsioonilist ja protsessilist võimekust ning teadusasutuste võimekust pakkuda ettevõtetele vajalikke lahendusi ning motiveerida teadlasi ja tippspetsialiste uurimistulemuste reaalse rakendamise kaudu. Teadusinfo ebapiisav levik ja vähene koostöö erinevate osapoolte vahel pidurdab põllumajanduse jätkusuutlikku arengut. Teadlased ja sidusrühmad on korduvalt osutanud lõhele uurimistulemuste ja põllumajandustegevuses uuenduslike ideede rakendamise vahel - innovatiivsete ideede kasutuselevõtt võtab liiga kaua aega ning teadusringkondadeni ei jõua piisavalt teavet praktilise põllumajanduse vajadustest. Samuti ei ole rakendusteaduse senisel planeerimisel tootjaid-töötlejaid algusest peale kaasatud, mis omakorda tekitab olukorra, et tootjate-töötlejate panus on väiksem ning seega ei võeta olulisi uuendusi kasutusele vajalikus ulatuses ja tähtsad teadussaavutused ei pälvi alati väärilist tähelepanu. Ettevõtjate teadus- ja arendustegevus on tihti seisnenud kitsalt tootearenduses, millega tehakse olemasolevate toodete sisus väiksemaid muudatusi või uuendatakse peamiselt vaid pakendit. Tulevikus tuleks enam tähelepanu pöörata ka organisatsiooni- ja protsessiinnovatsioonile ning senisest sügavamale tooteinnovatsioonile - seda nii üksikettevõtete tasandil kui ka sektori üleste ühistegevuste raames. Samuti luua võimalus organisatsiooni- ja protsessiinnovatsiooni tekkeks läbi aktiivsemate ettevõtete, kes saaksid omakorda kaasata erinevatesse protsessidesse ka mitte nii aktiivseid ettevõtteid.

Lühikesed tarneahelad ja kohalike turgude arendamine

Lisaks teadus- ja arendustegevuse edendamisele on toidu tootmise ja töötlemise tarneahela paremaks toimimiseks vajalik pakkuda põllumajandustootjatele uusi võimalusi oma toodete turustamiseks. Peamisteks takistusteks tarneahela arengul on tootmise väike maht, hooajalisusest ja saagikusest tulenevad ohud, toodangu ebaühtlane kvaliteet ja problemaatiline tarnekindlus, suured transpordikulud ja piiratud turustusvõimalused, mis tulenevalt sellest, et tootjad asuvad peamistest turgudest reeglina kaugel. Samuti on väiketootjatel tihti keeruline uute turustamisvõimaluste arendamiseks vajalike investeeringute jaoks vahendite leidmine. Suuremad põllumajandustootjad, kes suudavad pakkuda piisava mahu ja kvaliteediga tooteid, turustavad enda toodangu aga peamiselt toorainena tööstustele või vahendajate kaudu.

Väiksematel ja nišitooteid tootvatel tootjatel võimaldab oma kaupa edukamalt tarbijateni tuua ning ületada seejuures turule pääsemise peamised takistused kohalikele turgudele suunatud põllumajandustoodete ja toidu turustamisvõimaluste arendamine. Viimastel aastatel on tekkinud mitmeid müügikanaleid, läbi mille on tarbijatel võimalik hankida toitu otse tootjatelt, kuid nende osakaal on Eesti toiduainete turust väike. Nimetatud võimaluste areng vajab senisest enam ühistegevust, nii toodangu ühisel turustamisel kui ka lisandväärtuse andmisel. Lisaks vajavad parandamist tootjate turundus- ja müügioskused. Oluline on toimivate logistiliste lahenduste välja töötamine ning vajadusel ka investeeringud nii hoiutingimuste tagamisse kui logistikasse. Omatoodetud põllumajandustoodete ühisturustamisega on võimalik saavutada kasumi teenimiseks vajalik mastaabiefekt, tagada pidev kaubapakkumine ning arendada välja kompetents äritehingute sõlmimiseks. Ka eeldab ühisturustamine toodangu kvaliteedi jälgimist ja ühtset tõstmist, mis

pikemas perspektiivis loob soodsa pinnase koondatud toodangule kõrgema lisandväärtuse andmiseks ehk põllumajandustoodete ühise töötlemise alustamiseks.

Sellest tulenevalt on oluline toetada lühikesi tarneahelaid ja kohalikel turgudel põllumajandustoodete ja toidu turustamisvõimaluste edasist arendamist. Lühikeste tarneahelate all mõeldakse skeeme, mille kohaselt põllumajandustoodete ja toidu müügil ei tohi tootja ning lõpptarbija vahel olla rohkem kui üks vahendaja. Kohaliku turu määratlemiseks tuleb sätestada, millises raadiuses (kilomeetrites) toote päritoluettevõttest peab töötlemine ja lõpptarbijale müümine toimuma. Antud kontekstis käsitletakse kohaliku turu all seda, kui tootmine või töötlemine ja lõpptarbijale müümine toimub255 km raadiuses. Nimelt on Eesti Euroopa Liidus nii pindalalt (45 227,6 ruutkilomeetrit) kui ka rahvastiku asustustiheduselt (30,5 inimest ruutkilomeetri kohta) üks väiksemaid ja hõredamini asustatud liikmesriike. Sellest tulenevalt oleks kohaliku turu defineerimine väiksemal tasandil kui 255 km raadiuses turustamisvõimaluste ja tarbijate vähesust arvestades liialt piirav. Eestis on enamik rahvastikust koondunud suurematesse linnadesse ja nende ümbrusesse, moodustades tootjate jaoks peamised turud. Põllumajandustootjad asuvad aga jällegi linnadest kaugemates maapiirkondades, mis tekitab olukorra, kus oma toodete turustamiseks tuleb läbida pikemaid vahemaid. Sellest tulenevalt on kohalike turgude arendamiseks vajalik lähenemine, mis võimaldaks tootjatel antud meetme raames turustada oma toodangut 255 km piires, tagades seeläbi vaba juurdepääsu piisavale kliendibaasile ning tekitades eeldused edasise tootjate ühisturunduse alase koostöö jätkamiseks.

Meetme kontekstis on oluline tagada, et toetuse saajateks oleksid juba põllumajandusliku majandustegevusega tegelevad ettevõtjad, kellel on olemas nii tootmise kui turustamise kogemus, mis annab neile paremad eeldused lühikese tarneahela projektide elluviimiseks. Sellel põhjusel oleme siseriiklikult kehtestanud nõude, mille kohaselt saavad toetust taotleda ettevõtjad, kelle omatoodetud põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulu on taotluse esitamisele eelnenud kahel majandusaastal ületanud 4 000 eurot ning moodustanud üle 50% kogu müügitulust. Nimetatud nõudeid mittetäitvatel ettevõtjatel on võimalik lühikese tarneahela projektidest osa võtta läbi vastavaid projekte elluviivatesse mittetulundusühingutesse ja tulundusühistutesse kuulumise, kuna nende liikmete hulka peab kuuluma kaks eelpool nimetatud nõuetele vastavat ettevõtjat ning teised liikmed võivad olla väiksema müügituluga. Seega on tagatud kõigile lühikeste tarneahela projektides osavõtust huvitatutele võimalused nendes osaleda ning läbi nende oma tooteid turustada.

Meetme üldeesmärgiks on põllumajanduse, toidu- ning erametsasektoris jätkusuutlikkuse suurendamine ning innovatsiooni kiirendamine põllumajanduse, toidutootmise ja töötlemise ning metsanduse valdkondades. Spetsiifilisteks eesmärkideks on toidu tootmise ja töötlemise tarneahela toimimise parandamine, põllumajandustoodete tootjate ja töötlejate turujõu suurendamine, koostöö arendamine teaduse, tootmise ja töötlemise vahel, sh infovahetus ning innovatiivsuse suurendamine põllumajandustoodete tootmisel ja töötlemisel.

8.2.13.3. Toetuse ulatus, tase, tingimustele vastavad toetusesaajad ja vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika, jaotatud vajaduse korral allmeetmete ja/või tegevusliikide kaupa Iga tegevusliigi puhul täpsustada rahastamiskõlblikud kulud, rahastamiskõlblikkuse tingimused, kohaldatavad summad ja toetusmäärad ning valikukriteeriumide määramise põhimõtted

8.2.13.3.1. 16.0 - Innovatsiooniklaster

Allmeede:

- 16.0 – Muud
- 16.2 – Toetus katseprojektide jaoks ning uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogia arendamiseks
- 16.3 – (Muu) koostöö väikeettevõtjate vahel, et korraldada ühiseid tööprotsesse ning jagada vahendeid ja ressursse, ning turismiteenuste arendamine/turustamine
- 16.5 – Toetus kliimamuutuste leevendamiseks või kliimamuutustega kohanemiseks võetud ühismeetmete jaoks ning keskkonnaprojektide ja kasutuselolevate keskkonnatavade ühise käsitluse edendamiseks
- 16.9 – Toetus põllumajandustegevuse mitmekesistamiseks tervishoiu, sotsiaalse lõimumise, kogukonna toetatud põllumajanduse ning keskkonna- ja toitumisalase haridusega seotud tegevuste kaudu

8.2.13.3.1.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetust antakse klastri väljatöötatud tegevuskava rakendamiseks, mille tegevus on oluline innovatsiooni loomiseks ja edendamiseks antud tegevusvaldkonnas, pidades silmas arengukava eesmärke. Samuti on oluline edendada innovatsioonialast koostööd ja põimumist erinevate tegevusvaldkondade vahel.

Toetuse saajaks võib olla nõuetele vastav klaster, kes on koostanud klastri tegevuste jaoks kuni 4 aastase tegevuskava ning mis tegutseb mittetulundusühingu vormis. Klastri liikmeteks on vähemalt 10 põllumajandustootjat ja -töötlejat. Klaster kaasab partnerina eesmärkide saavutamiseks teise juriidilise isiku, kelleks võib olla teadus- ja arendusasutus või muu eraõiguslik juriidiline isik, kelle peamine eesmärk on uute toodete, tavade, protsesside või tehnoloogiate arendamine või muu juriidiline isik, kes osaleb tegevuskava elluviimisel. Eespool nimetatud juriidilise isiku kaasamiseks sõlmitakse leping.

Klastri liikmed ja kaasatud partnerid koondavad klastri tegevuskavasse innovatiivseid ideid, ühendades erinevaid osapooli ning olles avatud teistele huvitatud liikmetele. Klaster töötab välja vastavalt nõuetele põhikirja, mis kajastab muuhulgas liikmesust ja juhtimist. Eraldi peab põhikirjas ja lepingus olema sätestatud täpsem tingimus üldkoosoleku otsustele, mis puudutavad klastri tegevuskava elluviimist. Sel juhul peab häälteenamus olema vähemalt 80% klastri põllumajandustootjatel ja/või -töötlejatel.

Tegevuskava peab sisaldama innovatsiooni edendamiseks ja loomiseks tööülesannete jaotust klastri liikmete ja partnerite vahel, kavandatavate tegevuste kirjeldust ja nende elluviimiseks kavandatud vahendite jaotust.

Taotlust ei anta eraldiseisva teadushuvi rahastamiseks vaid tegevuskavas esitatud tegevused peavad olema suunatud ettevõtte poolt püstitatud praktilistele vajadustele.

Taotlus tegevuskava heakskiitmiseks esitatakse PRIA-sse, kus toimub tegevuskava nõuetele vastavuse ja abikõlblikkuse kontroll ning hindamiskomisjoni poolt tegevuskava sisuline hindamine. Hindamiskomisjon võib vajadusel ennem paremusjärjestuse kinnitamist teha ettepaneku klastri tegevuskava täiendamiseks või muutmiseks. Muutmise või täiendamise aluseks võib olla ekspertarvamus ja/või klastri kaitsekõne ning vastavalt sellele võib hindamiskomisjon esitada taotlejale ettepaneku tegevuskava muutmiseks (nt on olemas uuring, mida klastri raames soovitakse teha, siis selles osas tehakse klastrile ettepanek tegevuse muutmiseks või välja arvamiseks). Klaster võib hindamiskomisjoni poolt tehtuid ettepanekuid arvestada ja vastavad täiendused tegevuskavasse sisse viia. Hindamiskomisjon hindab taotleja poolt lõplikult esitatud tegevuskavasid. Valiku tegemisel lähtub hindamiskomisjon Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklist 49. Tegevuskavasid hindab ja paremusjärjestuse moodustab PRIA. Hindamiseks ja

paremusjärjestuse moodustamiseks ettepaneku tegemiseks moodustab PRIA hindamiskomisjoni. Hindamiskomisjon on PRIA suhtes üksnes nõuandva õigusega ja tal on õigus teha ettepanekuid paremusjärjestuse moodustamiseks.

Vastavalt hindamiskomisjoni ettepanekule tehakse tegevuskava täielik heakskiitmise otsus klastri tegevusvaldkonna paremusjärjestuses esimesele kohale tulnud tegevuskavale. Osalise heakskiitmise otsuse võib teha kui klastri lubatud eesmärgid viiakse ellu sama tulemuslikult.

Uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamise ning innovatsiooniklastrite taotlusi hindab ühine hindamiskomisjon, mille koosseisu kuuluvad Maaeluministeeriumi, PRIA ning erinevate sektorit esindavate organisatsioonide esindajad ning kuhu vajadusel kaasatakse täiendavalt kitsama valdkonna eksperte. Komisjoni moodustamisel tuleb arvestada, et komisjoni liikmed ei oleks taotlejaga (sh potentsiaalsete taotlejatega) seotud isikud, haldusmenetluse seaduse §-s 10 toodud asjaolude ilmnemisel peab selline liige ennast taandama kõikidest tegevuskavade hindamistest.

Taotlusvoorudeks kehtestatakse tegevusvaldkonna prioriteedid ning tegevuskavad esitatakse prioriteetsesse tegevusvaldkonda.

Tegevuskava esitamisega loetakse taotlus esitatuks ning toetus makstakse välja heakskiidetud tegevuskava ja kuludokumentide alusel.

8.2.13.3.1.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Tegevusi toetatakse kasutades tegelikult tehtud kulutuste hüvitamist või lihtsustatud kulumeetoditena, kasutades *flat-rate*'i kaudsete kulude puhul ja standardiseeritud ühikuhindasid. *Flat-rate* on kuni 15% abikõlblikest otsestest kuludest ning innovatsioonitegevuste tulemuste tutvustamise ürituste korraldamisel kasutatakse meetme 1 „Teadmussiire ja teavitus“ standardiseeritud ühikuhindade maksumusi, kasutades samu määrasid.

8.2.13.3.1.3. Seosed muude õigusaktidega

Tegevuse liik aitab ellu viia Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020 „Teadmistepõhine Eesti” *(Research and Development and Innovation Strategy 2014-2020 „Knowledge-based Estonia“)* raames sätestatud eesmärke.

8.2.13.3.1.4. Toetusesaajad

Toetuse saaja on MTÜ, mis on loodud klastri tegevuste elluviimiseks.

Toetuse lõppkasusaajad on eelkõige klastri liikmed ning laiem avalikkus.Klastril on kohustus tulemusi avalikkusele levitada.

8.2.13.3.1.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Tegevustega seotud kulutuste abikõlblikkuse kehtestamisel lähtutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklitest 35 ja 45.

Toetatakse klastri tegevuskavas esitatud eesmärkide saavutamisega seotud tegevusi, mida on kaht hüüpi.

1) Tegevused, mis on seotud kogu tegevuskava perioodi rakendamisega (*cost arising from co-ordination/organisation*) nt klastri tegevus-, personali-, koolitus- ja teavitustegevusega seotud kulud, sh tulemuste levitamise, koolitusel osalemise, klastri koordinaatori (tehniline tugi) või eestvedaja (aktiivne, sisu tundev persoon) personalikulud, klastri võrgustumise, teadmiste jagamise, koostöö ja partnerluse edendamise kulud. Koolituskulud on abikõlblikud, kui nad on vältimatult vajalikud tegevuskava rakendamise jaoks ning on seotud klastri eesmärkidega.

2) Tegevused, mis on seotud otseselt innovatsioonitegevustega (*costs arising from project activities themselves*), sh katsete, toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate väljaarendamise, asjaomase ala uuringute ja teostatavusuuringutega seotud kulud, koostöös osaleva teadlase tööga seotud otsesed kulud ning mittetootlike investeeringutega, mis on otseselt vajalikud tegevuse elluviimiseks (nt tarkvara seotamine tegevuse elluviimiseks tegevuse reaalseks läbiviimise perioodiks).

8.2.13.3.1.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Miinimumnõuded taotlejale:

- Klaster tegutseb põllumajandus- ja toidusektoris tegelevate ettevõtjate ning teisi klastri eesmärkide saavutamiseks olulisi osalejaid ühendava mittetulundusühingu vormis, mis on välja töötanud ühiste eesmärkide rakendamise jaoks tegevuskava.
- MTÜ põhiliikmeteks on vähemalt 10 põllumajandustootjat ja/või põllumajandustoodete töötlejat.
- MTÜ otsustustasandil, mis puudutab tegevuskava elluviimist, peab olema 80% häälteenamus põllumajandustootjatel ja/või põllumajandustoodete töötlejatel, mis on sätestatud ka MTÜ põhikirjas ning lepingus.
- MTÜ peab olema avatud uute liikmete vastuvõtmisele.
- MTÜ partneriks on teadus- ja arendusasutus või muu eraõiguslik juriidiline isik, kelle peamine eesmärk on uute toodete, tavade, protsesside või tehnoloogiate arendamine. Kui klaster peab vajalikuks, siis võib partneriks olla ka teine juriidiline isik.
- MTÜ on välja töötanud arengukava eesmärkidele vastava kuni 4-aastase tegevuskava.
- MTÜ ülesandeks on ka läbipaistva otsustusprotsessi ning planeeritavate tegevuste tööülesannete jaotuse koostamine ning tegevuse elluviimine.
- MTÜ ülesanne on rahastavate tegevuste sidususe tagamine, seades prioriteetideks projektid vastavalt arengukava eesmärkidele.
- Kui MTÜ kaasab klastrisse partnerid lepingu alusel, siis esitatakse leping või lepingu koopia koos taotluse esitamiseks vajalike muude dokumentidega.

Miinimumnõuded tegevuskavale:

- Sisaldab klastri tegevusvaldkonna arengu eesmärkide ja nende saavutamiseks vajalike tegevuste kirjeldust, innovatsiooni suuna kirjeldust ning selgeid ja planeeritavaid tulemusi.
- Võtab arvesse tegevusvaldkonna vajadusi, potentsiaali, võrgustumist ja koostööd.
- Sisaldab kirjeldust klastri planeeritavatest tegevustest info ja tulemuste vahendajana nii Eestis kui EL tasandil, sealhulgas ka läbi Maamajanduse Infokeskuse, mis pakub innovatsioonituge.
- Sisaldab rahastamiskava, kus on eraldi välja toodud üldkulud kogu tegevuskava jooksul ning

innovatsioonitegevuste otsesed kulud, arvestades proportsionaalsust.

- Võtab arvesse arengukava eesmärke ja koostööd erinevate osapoolte vahel ning innovatiivsete lahenduste reaalset rakendamise võimekust tootmises ja töötlemises.
- Tegevuskavas esitatud tegevused peavad aitama täita tegevuskavas seatud eesmärke.
- Tegevuskavas esitatud tegevused peavad sisaldama tegevuse kirjeldust, lahendusteed, metoodikat ja tööülesannete jaotust tegevuse rakendamiseks.
- Tegevused esitatakse koos eelarve kalkulatsiooniga.
- Innovatiivseks loetakse tegevus, mis on uudne vähemalt regiooni või tegevusvaldkonna tasandil.
- Tegevuskavas esitatud tegevused peavad olema suunatud ettevõtte poolt püstitatud praktilistel vajadustel põhinevate lähteülesannete lahendamisele, mitte eraldiseisvate teadushuvide rahastamisele.

Tegevuskava hindamine:

- Pärast klastri tegevuskava lõppemist esitatakse klastri lõpparuanne.
- Olenevalt klastri tegutsemise perioodi pikkusest, esitab klaster lisaks lõpparuandele ka vahearuande. Klaster võib vahearuannet tutvustada muuhulgas ka Teadmussiirde Komisjonis või Põllumajandusteaduste Nõukogus.

8.2.13.3.1.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Hindamiskriteeriumid:

- Hinnatakse klastri liikmete poolt koostatud tegevuskava tehnilist ja sisulist ettevalmistuse taset (sh võimalike riskide ettenägemine, tagajärjed ja alternatiivsed tegevused, sisekorra kehtestamine) ning vastavust arengukava eesmärkidele;
- Hinnatakse klastri innovatsiooni edendamist ja loomist vastavas sektoris;
- Hinnatakse klastri mõju ulatust nii vertikaalselt kui horisontaalselt, sh keskkonna ja kliimamuutustega seotud mõjusid;
- Hinnatakse saadud tulemuste levitamise korraldust;
- Hinnatakse võrgustumist ja koostööd. Järgmistes voorudes võidakse eelistada koostööd, kus taotleja on näidanud eelnevalt võimet arendada produktiivseid suhteid erinevate partnerite vahel ning mille tulemusena on saavutatud häid tulemusi (nt. erinevate projektide tulemused, erinevate tegevuste tulemused). Koostöö hindamiskriteeriumi osakaalu võib järgnevatel hindamistel suurendada kuni 20%-ni;
- Hinnatakse tegevuste sidusust ja vajalikkust klastri innovatsiooni suundade saavutamiseks.

8.2.13.3.1.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

- Tegevus-, personali-, koolitus- ja teavitustegevustega seotud kulud, sh tulemuste levitamine, koolitusel osalemine ja ekspertide kaasamine on toetatavad 100% ulatuses. Finantsadministratsioonikulud ei tohi ületada 2% kogukulust;
- Tegevustele, mis on nimetatud meetmes 1 „Teadmussiire ja teavitus“ (nt klastri tulemuste levitamine infopäeval, konverentsil jne) võib rakendada nimetatud meetme toetusmäärasid, sh standardiseeritud ühikuhinna maksumust.
- Innovatsioonitegevused, sh katsed, toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate väljaarendamine,

asjaomase ala uuringud ja teostatavusuuringud, mittetootlikud investeeringud, koostöös osaleva teadlase tööga seotud otsesed kulud on toetatavad 100% ulatuses kui riigiabi reeglid ei näe ette väiksemat osakaalu.

Toetussummad:

- 200 000 eurot tegevuskava üldkulude kohta;
- 600 000 eurot tegevuskava innovatsioonitegevuste kohta.

8.2.13.3.1.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.13.3.1.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

R7: Taotlemisprotsessi läbipaistvus, hindamisprotseduur; R8: IT-süsteemid; R9: Väljamaksete õigsus.

8.2.13.3.1.9.2. Leevendusmeetmed

Kõik nimetatud riskid on madala riskitasemega. Riske aitavad leevendada järgmised tegevused:

R7: Läbipaistva taotlusprotsessi tagamiseks on meetmete väljatöötamine toimunud kaasavalt, meetmete pakutavaid võimalusi on sotsiaalpartneritele tutvustatud ning toetuste taotlemisega seotud dokumendid on avalikult kättesaadavad. Hindamisel pööratakse hoolikalt tähelepanu huvide konflikti välistamisele, hindamiskomisjoni liikmeid instrueeritakse võimalikest riskimomentidest ja huvide konflikti deklareerimise kohustusest.

R8: Toetuste taotlemise, hindamise, järelevalve ja kontrollide edendamiseks ning tõhustamiseks kasutatakse erinevad andmebaase ja IT-süsteeme.

R9: Toetuste alusetute väljamaksete ennetamist ning avastamist aitab tagada toetuste rakendussüsteem, mida toetavad vastavad IT-süsteemid. Väljamaksed teostatakse üksnes kontrollitud maksetaotluste ja neid tõendavate dokumentide alusel.

8.2.13.3.1.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.13.3.1.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

Ei kohaldu antud tegevuse liigile.

8.2.13.3.1.11. Tegevust puudutav teave

Täpsustada katseprojektide, klastrite, võrgustike, lühikeste tarneahelate ja kohalike turgude tunnused

Ei kohaldu antud tegevuse liigile.

8.2.13.3.2. 16.2 - Uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamine

Allmeede:

- 16.1 – Toetus põllumajanduse tootlikkuse ja jätkusuutlikkusega tegeleva EIP töörühmade loomise ja tegevuse jaoks
- 16.2 – Toetus katseprojektide jaoks ning uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogia arendamiseks

8.2.13.3.2.1. Tegevusliigi kirjeldus

Uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamise toetuse eesmärgiks on toetada üksikprojekte, mis edendavad koostööd ja arendavad innovatsiooni eelkõige põllumajandus-, toidu- ja metsanduse sektoris ning lahendavad konkreetsete tootjate ja töötlejate tootmisprotsessiga seotud probleeme. Projektid peavad olema suunatud ettevõtte poolt püstitatud praktilistel vajadustel põhinevate lähteülesannete lahendamisele, mitte eraldiseisvate teadushuvide rahastamisele. Seejuures toetatakse ka koostööd teistes liikmesriikides loodud EIP algatustega või innovatsiooni arendamisele suunatud piiriülest koostööd.

Uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamise ning innovatsiooniklastrite taotlusi hindab ühine hindamiskomisjon, mille koosseisu kuuluvad Põllumajandusministeeriumi, PRIA ning erinevad sektorit esindavate organisatsioonide esindajad ning kuhu vajadusel kaasatakse täiendavalt kitsama valdkonna eksperte.

Põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamine (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 35 lõike 2 punkt b):

Nimetatud projektide elluviimiseks toetatakse tegevusi, mis on seotud:

- põllumajandus-, toidu- või metsandussektoris uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamisega (sh asjaomased uuringud);
- põllumajandus-, toidu- või metsandussektoris tootearendusprojektide elluviimisega;
- projektitulemuste levitamisega (teavitustegevused), sh piiriüleselt.

Katseprojektide elluviimine (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 35 lõike 2 punkt a):

Nimetatud projektide elluviimiseks toetatakse tegevusi, mis on seotud:

- toodete või tehnoloogiate katsetamisega tingimustes, kus neid ei ole varem rakendatud. Eelneb toote/tehnoloogia äriliselt kasutusele võtmisele (eeldusel, et toodet/tehnoloogiat osutub võimalikuks äriliselt kasutusele võtta) ja võib järgneda uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamise või tootearenduse projektile;
- projektitulemuste levitamisega (teavitustegevused), sh piiriüleselt.

Katseprojekt võib moodustada osa põllumajandus-, toidu- või metsandussektoris uute toodete, tavade,

protsesside ja tehnoloogiate arendamisele või põllumajandus-, toidu- või metsandussektoris tootearendusele suunatud projektist

Ei toetata:

- puidust ehitusmaterjalide, mööblitööstuse toodete ning tubakatoodete tootmist, töötlemist ja turustamist;
- eraldiseisvat teadustegevust, millel puudub praktiline väljund toetust taotleva ettevõtja jaoks;
- teavitus- ja esitlustegevusi, mis kattuvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 14 alusel toetatavate teavitustegevustega (nt juba kasutuseloleva tehnoloogia tutvustamine, mis ei ole suunatud projekti käigus katsetatava tehnoloogia näitlikustamisele);
- tegevust või ostu, mille kulude katmiseks on taotletud toetust muude projektide raames.

8.2.13.3.2.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust antakse tegelikult tehtud ja välja makstud abikõlblike kulude hüvitamise vormis. Kaudseid kulusid hüvitatakse lihtsustatud kulumeetodina kuni 15% ulatuses projekti otsestest personalikuludest tingimusel (v.a. juhtudel, kui kohaldub riigiabi).

8.2.13.3.2.3. Seosed muude õigusaktidega

Tegevuse liik aitab ellu viia Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020 „Teadmistepõhine Eesti” *(Research and Development and Innovation Strategy 2014-2020 „Knowledge-based Estonia“)* raames sätestatud eesmärke.

8.2.13.3.2.4. Toetusesaajad

Miinimumnõuded toetuse taotlejale:

- Põllumajandustootmise või toiduainete töötlemisega tegelev ettevõtja, kelle eelmise majandusaasta põhitegevusala oli EMTAK kood A011 (üheaastaste põllukultuuride kasvatus), A012 (mitmeaastaste taimede kasvatus), A013 (taimede paljundamine), A014 (loomakasvatus), A015 (segapõllumajandus), A016 (põllumajandust abistavad tegevusalad ja saagikoristusjärgsed tegevused), A021 (metsakasvatus ja muud metsamajanduse tegevusalad), A023 (looduslike materjalide kogumine, v.a. puit), C10 (toiduainete tootmine), kood C11 (joogi tootmine). Toetust võib taotleda ka üksik taotleja.
- Põllumajandustootmise või toiduainete töötlemisega tegelevaid ettevõtjaid ühendavad tulundusühistud või mittetulundusühingud. TÜ ja MTÜ koosseisus peab vähemalt 3 liiget vastama esimeses punktis toodud nõuetele.

Kui projektitegevusi viiakse ellu koostöös teiste riikide innovatsioonipartnerluse algatustega või kui taotleja nimetab end EIP-iks, rakenduvad neile täiendavad abikõlblikkuse kriteeriumid. Üksikasjalikumad tingimused sätestatakse meetme rakendusmääruses. Topeltfinantseerimise välistamiseks teevad makseagentuurid vajadusel koostööd piiriüleseid tegevusi sisaldavate taotluste menetlemisel (nt teiste riikide EIP gruppidega koostööd sisaldavate tegevuste korral).

8.2.13.3.2.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Abikõlblikud on otsesed kulud (sh personalikulud, tegevuskulud, mittetootlikud investeeringud, projektitulemuste levitamisega seotud kulud jm), mis on vajalikud projektiplaanis kirjeldatud tegevuste elluviimiseks ning projekti tulemuste levitamiseks. Abikõlblike kulude omafinantseeringuna võib kasutada mitterahalisi sissemakseid.

Abikõlblikud ei ole järgmised kulud:

- Tootlikud investeeringud.
- Teadustegevusega seotud kulud, mis ei ole otseselt vajalikud toetatava katse- või uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamise projekti eesmärkide saavutamiseks.
- Esitlustegevuste kulud, mis ei ole suunatud projekti käigus katsetatava tehnoloogia näitlikustamisele ning kattuvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2103 artikli 14 alusel toetatavate esitlustegevustega (nt juba kasutuseloleva tehnoloogia tutvustamine).

8.2.13.3.2.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Miinimumnõuded projektiplaanile:

Projektiplaan peab sisaldama projekti kirjeldust, lahendusteed, metoodikat, eeldatavaid kaasatavaid osapooli ning eelarve kalkulatsiooni, piiriüleseid tegevusi sisaldava projekti puhul ka seost välispartnerite poolt teostatavate tegevustega. EIP piiriüleses koostööprojektis juhtpartnerina osalemisel ja projekti koostöökulude katmise taotlemisel peab projektiplaan sisaldama projekti kogueelarvet, partneri või partnerite eelarveid ja teisest riigist taotletavat või edukalt taotletud toetust. EIP-töörühma puhul peab projektiplaan sisaldama ka kirjeldust, kuidas kavatsetakse saavutada EIP eesmärke, edendada tootlikkust ja ressursside säästvat majandamist, ning kinnitust, et projekti tulemusi levitatakse eelkõige EIP-võrgustiku kaudu. Piiriülese koostööga seotud kulude katmiseks esitatud projektiplaan peab lisaks sisaldama ülevaadet tegevuste, tööjaotuse ja eelarve jaotumise kohta Eesti ja rahvusvaheliste partnerite vahel. Kui teine riik on rahastamisotsuse langetanud, tuleb PRIA-le esitada vastav kinnitus.

Projektitulemuste võimalikult laialdane levitamine asjakohastele organisatsioonidele ja isikutele, sealhulgas eelkõige EIP-võrgustiku kaudu, on kohustuslik.

Lisaks eeltoodule täiendavad tingimused, mis kohalduvad juhul, kui projekti rakendatakse koostöös EIP-ga:

Kui taotlejaks on EIP-töörühm, peab ta vastama Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklis 55 sätestatud eesmärkidele, artikli 56 lõigetes 1 ja 2 ning artikli 57 lõigetes 1 ja 3 sätestatud nõuetele ning EIP-töörühma liikmed peavad vastama maaeluministri 29.07.2015 määruse nr 75 § 4 lõike 2 punktides 3–7 sätestatud nõuetele. EIP-töörühma liikmeteks olevad ettevõtjad peavad vastama eelnimetatud määruse nr 75 § 4 lõikes 2 sätestatud nõuetele.

Piiriülese koostööprojekti korral peab EIP-töörühma esindama volitatud töörühma liige.

EIP-töörühm võib taotleda toetust sellise EIP piiriülese koostööprojekti rahastamiseks, kus ta osaleb EIP-töörühma partnerina ja kus piiriülese töörühma kulud kaetakse kahe eri regiooni poolt. Sellisel juhul peab EIP-töörühm määrama oma osaluse projektis kas piiriülese koostööprojekti juhtpartneri või partnerina. Piiriülese koostööprojekti juhtpartner on isik, kes koordineerib kogu piiriülese projekti elluviimist ja partnerite tegevust ning tagab seeläbi planeeritud projektitegevuste toimumise vastavalt kokkulepitud ajakavale ja eelarvele. Kui EIP-töörühm osaleb piiriüleses koostööprojektis juhtpartnerina, võib ta taotleda

kogu projekti kulude katmist. EIP-töörühma piiriüleses koostööprojektis partnerina osalemisel saab Eesti partner toetust taotleda üksnes oma kohalike tegevuste kulude katteks.

EIP piiriülese koostööprojekti puhul peab taotleja esitama taotlemisel PRIA-le kinnituse teise riigi rahastamisotsuse kohta, selle olemasolu korral.

EIP-töörühm peab esitama täiendava taotlusdokumendina töörühma sisekorra ja töörühma liikmete nimekirja. EIP piiriülese koostööprojekti puhul, mis hõlmab rahastajat teisest ELi liikmesriigist, peab EIP-töörühmana toetust taotlev partner tõendama korraldusasutusele oma osalust teise regiooni poolt kaasrahastatavas EIP-töörühmas. Taotleja peab esitama teise regiooni rahastaja kinnituse, et taotleja tegevus partnerina selles piiriüleses koostööprojektis moodustab olulise osa koostööprojekti tegevustest. EIP-töörühma esitatud taotluses tuleb esitada kirjeldus, kuidas kavatsetakse saavutada EIP eesmärke, edendada tootlikkust ja ressursside säästvat majandamist, ning kinnitus, et projekti tulemusi levitatakse eelkõige EIP-võrgustiku kaudu.

8.2.13.3.2.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Peamised eelistused taotluste hindamisel:

- Laiema majandusliku ja keskkonnamõjuga projektid.
- Suurema omafinantseeringuga projektid.
- Koostöö teiste riikide EIP gruppidega või muud piiriülest koostööd sisaldavad projektid.

8.2.13.3.2.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetuse määrad tulenevad riigiabi reeglitest ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) nr 1305/2013.

Projektidele, mis on seotud Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) I lisas nimetatud toodetega, riigiabi ei kohaldu ning toetusmääraks on 90% abikõlblikest kuludest.

Kui projekt ei ole seotud ELTL I lisas nimetatud toodetega ja taotleja vastab vähese tähtsusega abi saamise nõuetele vastavalt komisjoni määrusele (EL) nr 1407/2013, kohaldatakse toetusmäära 90% abikõlblikest kuludest.

Ülejäänud juhtudel on vastavalt üldise grupierandi määruse (komisjoni määrus (EL) nr 651/2014) artiklile 25 toetusmäärad järgmised:

Põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamine, sh asjaomased uuringud:

- suurettevõtjad – 50% abikõlblikest kuludest;
- keskmise suurusega ettevõtjad – 60% abikõlblikest kuludest;
- väikeettevõtjad (sh mikroettevõtjad) – 70% abikõlblikest kuludest.

Tootearendus:

- suurettevõtjad – 25% abikõlblikest kuludest;
- keskmise suurusega ettevõtjad – 35% abikõlblikest kuludest;

- väikeettevõtjad (sh mikroettevõtjad) – 45% abikõlblikest kuludest.

Põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamise ja tootearenduse projektidele võib toetust anda eelpool nimetatud toetusmäärast 15 protsendipunkti võrra rohkem, kuid mitte üle 80% abikõlblikest kuludest, kui:

- projektis osaleb vähemalt kaks üksteisest sõltumatut ettevõtet (suurettevõtetel piiriülene koostöö või vähemalt üks VKE) või osaleb ettevõte ja teadusasutus;
- projektitulemusi levitatakse laialdaselt.

Toetussumma on kuni 350 000 eurot projekti kohta.

8.2.13.3.2.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.13.3.2.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

R7: Taotlemisprotsessi läbipaistvus, hindamisprotseduur; R8: IT-süsteemid; R9: Väljamaksete õigsus.

8.2.13.3.2.9.2. Leevendusmeetmed

Kõik nimetatud riskid on madala riskitasemega. Riske aitavad leevendada järgmised tegevused:

R7: Läbipaistva taotlusprotsessi tagamiseks on meetmete väljatöötamine toimunud kaasavalt, meetmete pakutavaid võimalusi on sotsiaalpartneritele tutvustatud ning toetuste taotlemisega seotud dokumendid on avalikult kättesaadavad. Hindamisel pööratakse hoolikalt tähelepanu huvide konflikti välistamisele, hindamiskomisjoni liikmeid instrueeritakse võimalikest riskimomentidest ja huvide konflikti deklareerimise kohustusest.

R8: Toetuste taotlemise, hindamise, järelevalve ja kontrollide edendamiseks ning tõhustamiseks kasutatakse erinevad andmebaase ja IT-süsteeme.

R9: Toetuste alusetute väljamaksete ennetamist ning avastamist aitab tagada toetuste rakendussüsteem, mida toetavad vastavad IT-süsteemid. Väljamaksed teostatakse üksnes kontrollitud maksetaotluste ja neid tõendavate dokumentide alusel.

8.2.13.3.2.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.13.3.2.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

Ei kohaldu antud tegevuse liigile.

8.2.13.3.2.11. Tegevust puudutav teave

Täpsustada katseprojektide, klastrite, võrgustike, lühikeste tarneahelate ja kohalike turgude tunnused

Ei kohaldu antud tegevuse liigile.

8.2.13.3.3. 16.4 - Lühikesed tarneahelad ja kohalike turgude arendamine

Allmeede:

- 16.4 – Toetus horisontaalse ja vertikaalse koostöö tegemiseks tarneahelas osalejate vahel lühikeste tarneahelate ja kohalike turgude loomiseks ja arendamiseks ning sellise kohaliku tasandi müügiedendustegevuse jaoks, mis on seotud lühikeste tarneahelate ja kohalike turgude arendamisega

8.2.13.3.3.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetatavad tegevused on:

1) Horisontaalne ja vertikaalne koostöö lühikeste tarneahelate ja kohalikel turgudel põllumajandustoodete ja toidu turustamisvõimaluste arendamisele suunatud projektides osalejate vahel.

Nimetatud projektide elluviimiseks toetatakse tegevusi, mis on seotud:

- transpordiga (näiteks haagiste ja mootorsõidukite rent);
- investeeringutega seadmetesse ja ehitistesse (näiteks toodete turustamiseks vajalikud seadmed) ;
- infotehnoloogiliste lahendustega (näiteks koduleheküljе või internetipoe loomine või arendamine);
- koostööprojekti juhtimise ja haldamisega (näiteks projektijuhi palgakulu, infotehnoloogia- ja sidekulud);

2) Lühikeste tarneahelate ja kohalike turgude arendamisele suunatud projektide tutvustustegevused

Toetatakse lühikeste tarneahelate ja kohalikel turgudel põllumajandustoodete ja toidu turustamisvõimaluste arendamiseks tehtavate projektide tutvustamisele suunatud teavitustegevusi (näiteks siseriikliku toidumessi, -festivali- või laada korraldamine või nendel osalemine ja kokandusürituste korraldamine).

8.2.13.3.3.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetus makstakse toetuse saajale välja kuludokumentide või kindlasummalise makse alusel. Kindlasummalise makse alusel kulude hüvitamise puhul arvestatakse makstava toetuse suurus välja toetuse saaja poolt esitatud eelarve alusel. Toetus makstakse kindlasummalise makse alusel välja ainult projektietapi alguses määratud tulemuse täielikul saavutamisel. Tulemuse osalisel saavutamisel jääb kindlasummalise makse alusel antav toetus välja maksmata.

8.2.13.3.3.3. Seosed muude õigusaktidega

Ei ole antud tegevuse liigi puhul asjakohane.

8.2.13.3.3.4. Toetusesaajad

Toetust saavad taotleda koostöövormid, millesse on kaasatud vähemalt kaks osapoolt.

8.2.13.3.3.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Projekti elluviimisel on toetatavad järgmised kulud:

- personalikulud;
- halduskulud;
- investeerimiskulud;
- ruumide rent;
- ruumide parendamise kulud;
- müügiedendustegevustega seotud kulud.

8.2.13.3.3.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

8.2.13.3.3.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Peamised eelistused taotluste hindamisel:

- Suurema osalejate arvuga projektid.
- Laiema majandusliku mõjuga projektid.
- Suurema omafinantseeringuga projektid.

8.2.13.3.3.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

- Investeeringud seadmetesse ning infotehnoloogilistesse lahendustesse on toetatavad 40% ulatuses.
- Lao- ja müügipindade parendamine on toetatav 40% ulatuses.
- Haagiste ostmine ja rent on toetatav 40% ulatuses.
- Müügi- ja laopindade rent on toetatav 40% ulatuses.
- Koostööprojekti juhtimise ja haldamisega seotud kulud on toetatavad 90% ulatuses.
- Tutvustustegevustega seotud kulud on toetatavad 90% ulatuses.

Toetussumma on 200 000 eurot ühe lühikese tarneahele või kohalikel turgudel põllumajandustoodete ja toidu turustamisvõimaluste arendamiseks suunatud projekti kohta kogu programmperioodi jooksul.

8.2.13.3.3.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.13.3.3.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

R7: Läbipaistev taotlusprotsess; R8: IT-süsteemid; R9: Alusetud maksed.

8.2.13.3.3.9.2. Leevendusmeetmed

Eelpool loetletud riskivaldkonnad on leevendatud järgmiste tegevustega:

R7: Läbipaistev taotlusprotsess: meetmete väljatöötamine on toimunud kaasavalt, meetmete pakutavaid võimalusi on sotsiaalpartneritele tutvustatud ning toetuste taotlemisega seotud dokumendid on avalikult

kättesaadavad.

R8: IT-süsteemid: toetuste taotlemise, hindamise, järelevalve ja kontrollide edendamiseks ning tõhustamiseks kasutatakse erinevad andmebaase ja IT-süsteeme.

R9: Alusetud maksed: toetuste alusetute maksete ennetamist ning avastamist aitab tagada toetuste rakendussüsteem, mida toetavad vastavad IT-süsteemid.

8.2.13.3.3.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.13.3.3.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

Ei kohaldu antud tegevuse liigile.

8.2.13.3.3.11. Tegevust puudutav teave

Täpsustada katseprojektide, klastrite, võrgustike, lühikeste tarneahelate ja kohalike turgude tunnused

Toetuse eesmärgiks on arendada põllumajandustoodete ja toidu turustamisvõimalusi kohalikel turgudel. Kohaliku turu all mõeldakse seda, kui tootmine või töötlemine ja lõpptarbijale müümine toimub 255 km raadiuses. Lühikeste tarneahelate eesmärgiks on toetada selliseid põllumajandustoodete ja toidu turustamisele suunatud projekte, milles tootja ja tarbija vahel ei ole rohkem kui üks vahendaja.

8.2.13.4. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.13.4.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

8.2.13.4.2. Leevendusmeetmed

8.2.13.4.3. Üldhinnang meetme kohta

8.2.13.5. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.13.6. Meedet puudutav teave

Täpsustada katseprojektide, klastrite, võrgustike, lühikeste tarneahelate ja kohalike turgude tunnused

8.2.13.7. Muud meetme mõistmiseks ja rakendamiseks tähtsad märkused

8.2.14. M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36)

8.2.14.1. Õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, artiklid 36 ja 37.

8.2.14.2. Meetme üldkirjeldus, sh selle sekkumisloogika ning panus sihtvaldkondades ja valdkondadevaheliste eesmärkide saavutamisse

Kliimamuutuse ja suurema hinnakõikumise tõttu seisavad põllumajandustootjad tänapäeval silmitsi üha suuremate majandus- ja keskkonnariskidega. Seoses sellega on tõhus riskijuhtimine muutunud põllumajandustootjate jaoks üha olulisemaks.

Konkreetsed loodus-, kliima- ja terviseriskid ning kriisid ohustavad eelkõige just põllumajanduslikku esmatootmist. Riskidega mõjutavad põllumajandustegevust (toodangu maht ja hind ning sellest tulenevalt sissetulek). Tootmisriskid viitavad võimalusele, et väljundid on oodatust madalamad ning need võivad tuleneda äärmuslikest ilmastikutingimustest või mõjutavad põllumajandustoodangut kahjurid ja haigused.

Seepärast tuleks kehtestada riskijuhtimise meede, et aidata põllumajandustootjaid kõige levinumate riskidega toime tulla. Sobivaks riskijuhtimise meetmeks on kindlustustoetus, mis katab osaliselt (70%) põllumajandustootja saagi, loomade ja taimede kindlustusmaksed.

Põllukultuuride kasvatajaid on Eestis ca 9500, viljapuude, marjade ning puukoolides taimede kasvatajaid ca 1300 ning loomakasvatajaid ca 6900. Kindlustustoetuse sihtrühmaks on maksimaalselt 2100 taotlejat (sh 1900 tootjat, kellel on üle 100 ha maad ning 200 suuremat veise- ja seakasvatajat).

1998. aasta põllumajandustootjate ja Vabariigi Valitsuse vahelistel läbirääkimistel jõuti järeldusele, et riskide maandamine peaks toimuma kindlustuse kaudu ning alates 1999. aastast hakati tootjatele maksma põllumajanduskindlustustoetust. Aastate jooksul on toetuse tingimused ja määrad muutunud, aga kindlustamine ja toetuse taotlemine ei ole laialdaselt levinud. Üheks põhjuseks on ilmselt ka toetuseks eraldatud vahendite iga-aastane määramine ja suhteliselt napp eelarve. Kehtiv kindlustustoetus põhineb Euroopa Komisjoni riigiabi reeglitel (määrus (EL) nr 702/2014 art 28), mis sätestab toetusmääraks 65% põllumajandustootja saagi, loomade ja taimede kindlustusmaksest ning tootmise vähenemise lävendiks 30%. Maaelu arengu toetuste reeglistikku muudeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2017. a määrusega (EL) nr 2017/2393 (nn Omnibus-määrus). Uus reeglistik on kindlustustoetuse osas Euroopa Komisjoni riigiabi reeglitest paindlikum: muudatuste eesmärgiks on suurendada saagi, loomade ja taimede kindlustamist, mistõttu tõsteti toetusmäära 65%-lt kuni 70%-ni ja tootmise languse lävendit vähendati 30%-lt 20 %-ni. Seega on MAKi tingimused paindlikumad, mistõttu senise riikliku süsteemi asemel peaks jätkama alates 2019. aastast MAKi skeemiga, mis peaks eeldatavalt suurendama huvi kindlustamise vastu.

Meede on programmeeritud sihtvaldkonna 3B alt ning panustab täiendavalt sihtvaldkonda 2A.

8.2.14.3. Toetuse ulatus, tase, tingimustele vastavad toetusesaajad ja vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika, jaotatud vajaduse korral allmeetmete ja/või tegevusliikide kaupa Iga tegevusliigi puhul täpsustada rahastamiskõlblikud kulud, rahastamiskõlblikkuse tingimused, kohaldatavad summad ja toetusmäärad ning valikukriteeriumide määramise põhimõtted

8.2.14.3.1. 17.1 - Saagi, loomade ja taimede kindlustuse maksed

Allmeede:

- 17.1 – Saagi, loomade ja taimede kindlustuse maksed

8.2.14.3.1.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetust antakse üksnes selliste kindlustuslepingute puhul, millega on hõlmatud sellise kahju hüvitamine, mille on põhjustanud:

- ebasoodsad ilmastikutingimused -loodusõnnetusega võrreldavad ilmastikutingimused, nagu külm, torm, rahe, jää, tugev vihm või ränk põud või
- looma- või taimehaigus või
- kahjurite levik või
- keskkonnajuhtum, või
- direktiivi 2000/29/EÜ kohaselt vastu võetud meede taimehaiguse või kahjuripuhangu likvideerimiseks või selle leviku piiramiseks.

Toetatakse üksnes selliste kindlustuslepingute makseid, mis näevad ette, et eelnimetatud riskide tõttu on kahjustunud rohkem kui 20% asjaomase põllumajandustootja keskmisest aastatoodangust kolme eelneva aasta jooksul või eelneva viieaastase perioodi kolme aasta keskmisest, välja arvatud kõige kõrgem ja kõige madalam näitaja. Põllumajandustootja aastatoodangu arvutamiseks võib kasutada indekseid. Kasutatud arvutusmeetod võimaldab kindlaks määrata üksikpõllumajandustootja tegeliku kahju kõnealusel aastal.

Loomahaigustega seoses võidakse rahalist toetust anda üksnes Maailma Loomatervishoiu Organisatsooni koostatud loetelus või nõukogu otsuse 2009/470/EÜ lisas märgitud haiguste puhul.

Kindlustusega hüvitatakse ainult eespool nimetatud kahjude korvamisega seotud kulud, kui kindlustatud esemeks on tera- ja kaunvili, heinaseeme, õlikultuur, kartul, köögivili, puuvili, marjad, viljapuu, marjapõõsas, puukooliistandus, dekoratiivtaim, veised, sead, lambad, kitsed, hobused (v.a võistlus- ja ratsahobused), kodulinnud või mesilaspere.

Ebasoodsate ilmastikutingimuste või looma- või taimehaiguse või kahjurite leviku või keskkonnajuhtumi ilmnemisel annab ametliku kinnituse asjaomane pädev asutus. Loomadega seotud taudide puhul on loomatauditõrje seaduse kohaselt teavituskohustus Veterinaar- ja Toiduametil ning taimekahjustaja avastamise puhul taimekaitseseaduse kohaselt Põllumajandusametil.

8.2.14.3.1.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse tegelikult tehtud ja välja makstud abikõlblike kulude hüvitamise vormis.

8.2.14.3.1.3. Seosed muude õigusaktidega

Direktiiv 2000/29/EÜ; nõukogu otsus 2009/470/EÜ.

8.2.14.3.1.4. Toetusesaajad

Toetust antakse põllumajandustootjale, kui tema kindlustatud esemeks on punktis 8.2.14.3.1.1. nimetatu.

8.2.14.3.1.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Kindlustuslepingu kulud, mis on loetletud punktis 8.3.14.3.1.1.

8.2.14.3.1.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

8.2.14.3.1.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Ei kohaldu.

8.2.14.3.1.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetuse määr on 70% abikõlbliku kulu maksumusest.

8.2.14.3.1.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.14.3.1.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R8 (IT-süsteemid), R9 (Alusetud maksed).

8.2.14.3.1.9.2. Leevendusmeetmed

R8: Infotehnoloogia süsteemid - toetuste taotlemise, hindamise, järelevalve ja kontrollide edendamiseks ning tõhustamiseks kasutatakse erinevad andmebaase ning IT-süsteeme.

R9: Alusetud maksed: toetuste alusetute maksete ennetamist ning avastamist aitab tagada toimuv toetuste rakendussüsteem, mida toetavad vastavad IT-süsteemid.

8.2.14.3.1.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.14.3.1.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

Ei kohaldu.

8.2.14.3.1.11. Tegevust puudutav teave

Ülemäärase hüvitamise ärahoidmise mehhanismide kirjeldus

Alates 2019. aastast ei ole Eestis kehtestatud teist sarnast meedet.

[Saagi, loomade ja taimede kindlustus] Kirjeldada toetuskõlblike lepingute tingimusi, mis hõlmavad vähemalt järgmist: a) kindlustamine konkreetsete ohtude vastu b) kindlustussummadest kaetavad konkreetsed majanduslikud kahjud

Toetuskõlblikud kindlustusriskid on nimetatud punktis 8.2.14.3.1.1.

[Saagi, loomade ja taimede kindlustamine] Eeskirjad, mida kasutatakse põllumajandustootja keskmise hävitatud aastatoodangu osakaalu arvutusmeetodi kehtestamisel

Kindlustushüvitistega ei hüvitata rohkem kui rahalist osalust põllumajandustootjatele saagi, loomade ja taimede kindlustamises ebasoodsatest ilmastikutingimustest, looma- või taimehaigustest, kahjurite levikust või keskkonnajuhtumist tuleneva majandusliku kahju vastu osutatud kahjude korvamisega seotud kogukulud ning nendega ei seata nõudmisi ega tingimusi tulevase tootmise liigi ega mahu suhtes.

[Ebasoodsate ilmastikutingimuste, looma- ja taimehaiguste, kahjurite leviku ning keskkonnajuhtumitega seotud ühisfond] Ühisfondide rahastamise, loomise ja haldamise põhimõtted, mis hõlmavad eelkõige (vt loetelu rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 1. lisas)

Ei kohaldu.

[Ebasoodsate ilmastikutingimuste, looma- ja taimehaiguste, kahjurite leviku ning keskkonnajuhtumitega seotud ühisfond] Kui ühisfondide makstav rahaline hüvitis tuleneb kommertslaenust, siis kommertslaenu minimaalne ja maksimaalne kestus

Ei kohaldu.

[Sissetuleku stabiliseerimise vahend] Ühisfondide rahastamise, loomise ja haldamise põhimõtted (põllumajandustootjatele hüvitiste maksmise kohta), mis hõlmavad eelkõige (vt loetelu rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 1. lisas)

Ei kohaldu.

[Sissetuleku stabiliseerimise vahend] Kui ühisfondide makstava rahalise hüvitise allikas on kommertslaen, siis kommertslaenu minimaalne ja maksimaalne kestus

Ei kohaldu.

8.2.14.4. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.14.4.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

8.2.14.4.2. Leevendusmeetmed

8.2.14.4.3. Üldhinnang meetme kohta

8.2.14.5. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.14.6. Meedet puudutav teave

Ülemäärase hüvitamise ärahoidmise mehhanismide kirjeldus

[Saagi, loomade ja taimede kindlustus] Kirjeldada toetuskõlblike lepingute tingimusi, mis hõlmavad vähemalt järgmist: a) kindlustamine konkreetsete ohtude vastu b) kindlustussummadest kaetavad konkreetsed majanduslikud kahjud

[Saagi, loomade ja taimede kindlustamine] Eeskirjad, mida kasutatakse põllumajandustootja keskmise hävitatud aastatoodangu osakaalu arvutusmeetodi kehtestamisel

[Ebasoodsate ilmastikutingimuste, looma- ja taimehaiguste, kahjurite leviku ning keskkonnajuhtumitega seotud ühisfond] Ühisfondide rahastamise, loomise ja haldamise põhimõtted, mis hõlmavad eelkõige (vt loetelu rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 1. lisas)

[Ebasoodsate ilmastikutingimuste, looma- ja taimehaiguste, kahjurite leviku ning keskkonnajuhtumitega seotud ühisfond] Kui ühisfondide makstav rahaline hüvitis tuleneb kommertslaenust, siis kommertslaenu minimaalne ja maksimaalne kestus

[Sissetuleku stabiliseerimise vahend] Ühisfondide rahastamise, loomise ja haldamise põhimõtted (põllumajandustootjatele hüvitiste maksmise kohta), mis hõlmavad eelkõige (vt loetelu rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 1. lisas)

[Sissetuleku stabiliseerimise vahend] Kui ühisfondide makstava rahalise hüvitise allikas on kommertslaen, siis kommertslaenu minimaalne ja maksimaalne kestus

8.2.14.7. Muud meetme mõistmiseks ja rakendamiseks tähtsad märkused

8.2.15. M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35)

8.2.15.1. Õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, artikkel 35 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, artikkel 44

8.2.15.2. Meetme üldkirjeldus, sh selle sekkumisloogika ning panus sihtvaldkondades ja valdkondadevaheliste eesmärkide saavutamisse

Strateegia Euroopa 2020 on suunatud aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu soodustamisele, milleks on vajalik edendada ka kohalikku algatust, suunata seda kohaliku elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamisel kohalikul ressursil ja potentsiaalil põhinevate lahenduste leidmisele. Lisaks tsentraalsetele meetmetele on võimalik rakendada teatud hulk meetmeid detsentraliseeritult selleks, et tuua otsustustasand kohalikule elanikule lähemale ning arvestada paremini piirkondlike eripäradega.

LEADER lähenemise põhielementideks on avaliku ja erasektori partnerluses loodud kohalikud tegevusgrupid, kes koostavad piirkonnapõhised kohaliku arengu strateegiad. Nii strateegiate väljatöötamine kui ka rakendamine toimub alt-üles põhimõttel. Strateegiad koosnevad omavahel seotud ja mitut valdkonda hõlmavatest toetusmeetmetest. Lisaks koostööle on LEADERis väga oluline võrgustikutöö soodustamine. Eraldi põhielemendiks on uuendused.

Kohalikud tegevusgrupid on piirkonna arengule suunatud vabatahtlikkuse alusel moodustatud koostööorganisatsioonid, mis on kohalike piirkondade arengumootoriteks. Kohalikud tegevusgrupid on panustanud kõikide sektorite nii avaliku, ettevõtlus kui ka kolmanda sektori koostööle. Kohaliku algatuse edendamisel on sama oluline valdkondlike sektorite, nagu põllumajandus-, toidu-, metsandus- ning mittepõllumajandussektori koostöö soodustamine. LEADER meetme lisandväärtuseks on see, et LEADER on lähendanud erinevaid sektoreid ja huvirühmi ning pannud piirkonna arengu üle strateegiliselt mõtlema ja tegutsema. Erinevate sektorite ja huvirühmade kaasamine on üheks kohaliku arengu strateegia hindamise valikukriteeriumiks ning kohaliku tegevusgrupi liikmeskond on uutele tulijatele avatud. Vaadates eelmise perioodi seiretulemusi on näha, et projektide elluviimise tulemusena lisandus ettevõtluses väljaspool põllumajandust uusi töökohti noortele ja naistele võrdselt nagu ülejäänud sihtgruppidega. Seega on LEADER meede hea instrument sotsiaalse kaasatuse suurendamisel. Lisaks omab kodanikeühenduste ja teiste sektorite aktiviseerumine positiivset mõju valitsemise võimekuse kasvule maapiirkonnas. LEADER projektitoetuste määramise andmed näitavad, et LEADER–lähenemine omab regionaalpoliitiliselt positiivset mõju. Perioodil 2007-2013 oli enamus Eesti maapiirkonna territooriumist kaetud kohalike tegevusgruppidega.

Alates 2014. aastast on võimalik LEADER-lähenemist rakendada lisaks Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondile, kus see on liikmesriikidele kohustuslik, Euroopa Regionaalarengu Fondis, Euroopa Sotsiaalfondis ning Ühtekuuluvusfondis, eesmärgiga paremini kaasata kohaliku tasandi võimalusi, tugevdada ja hõlbustada kogukonna juhitud kohalikku arengut ning lihtsustada laiapõhjaliste piirkonnapõhiste kohaliku arengu strateegiate elluviimist. Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi haldusalas[1] jätkavad tegevust eraldi kalanduse tegevusgrupid selleks, et tagada nende juba mitmeid aastaid tegutsenud gruppide selge haakumine kalanduspoliitika kui tervikpoliitikaga. Euroopa Komisjon

toob välja, et LEADER-lähenemist kui meetodit peaks eelistama, kuna LEADER-lähenemine kohalikus arengus on mitmete aastate jooksul tõestanud oma kasulikkust maaelu arengu edendamisel, võttes täiel määral arvesse maapiirkondade arengu sisemisi mitmeid sektoreid hõlmavaid vajadusi kooskõlas alt-ülespoole suunatud lähenemisega. Selleks, et paremini kasutada kohaliku tasandi võimalusi, on vaja tugevdada ja hõlbustada kogukonna juhitud kohalikku arengut.

Meetme üldeesmärgiks on tegevuspiirkondade tasakaalustatud arendamine läbi LEADERi põhielementide rakendamise. Spetsiifilisteks eesmärkideks on:

- ettevõtjate konkurentsivõime tõstmine, eelkõige läbi ühistel tegevustel põhinevate tegevuste rakendamise;
- sotsiaalse kaasatuse edendamine luues uusi töökohti, kaasates kohaliku arengu strateegia ettevalmistamise ja elluviimise protsessi kohalikud elanikud ning parandades teenuste kättesaadavust muuhulgas läbi IT-teenuste parema kättesaadavuse;
- piirkondlike eripärade parem rakendamine, sh kohaliku toidu arendamine;
- uuenduslike lahenduste leidmise ja kasutuselevõtmise soodustamine sh kogukonnateenuste arendamisel ning
- kohaliku tasandi valitsemise parendamine läbi erinevate osapoolte kaasamise.

Igal kohaliku tegevusgrupi strateegial on oma eesmärgid, mis panustavad spetsiifiliste eesmärkide saavutamisse.

Sihtvaldkonnad, kuhu meede võib panustada, lähtuvalt kohalike tegevusgruppide koostatud strateegiatest, lisaks peamisele valdkonnale 6B on järgmised: 1A, 1B, 1C, 2A, 2B, 3A, 3B, 4A, 4B, 4C, 5A, 5B, 5C, 5D, 5E, 6A, 6C. Meetme raames toetatavad tegevused võivad panustada kõikidesse määruse 1305/2013 artikli 5 nimetatud keskkonnaalastesse sihtvaldkondadesse ja eesmärkidesse.

[1] Alates perioodist 2007-2013 on kohalikul algatusel põhinevat lähenemist olnud võimalik kasutada ka Euroopa Kalandusfondi kalanduspiirkondade säästva arengu meetme elluviimisel. Eestis on määratletud 8 kalanduspiirkonda, kus tegutsevad 8 kalanduse tegevusgruppi.

8.2.15.3. Toetuse ulatus, tase, tingimustele vastavad toetusesaajad ja vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika, jaotatud vajaduse korral allmeetmete ja/või tegevusliikide kaupa Iga tegevusliigi puhul täpsustada rahastamiskõlblikud kulud, rahastamiskõlblikkuse tingimused, kohaldatavad summad ja toetusmäärad ning valikukriteeriumide määramise põhimõtted

8.2.15.3.1. 19.1 - Kohaliku arengu strateegiate ettevalmistamine

Allmeede:

- 19.1 – Ettevalmistav toetus

8.2.15.3.1.1. Tegevusliigi kirjeldus

Ettevalmistava toetuse kulud hõlmavad haldussuutlikkuse parandamist, koolitust ja võrgustiku arendamist kogukondlikult juhitava kohaliku arengu strateegia ettevalmistamisel ning rakendamisel, sh

- kohalike sidusrühmade koolitustegevus;

- asjaomast piirkonda käsitlevad uuringud;
- kogukondlikult juhitava kohaliku arengu strateegia väljatöötamisega seotud kulud, sealhulgas konsulteerimiskulud ja strateegia ettevalmistamiseks sidusrühmadega peetud konsultatsioonidega seotud tegevuse kulud;
- ettevalmistusetapis ettevalmistavat toetust taotleva organisatsiooni halduskulud (tegevus- ja personalikulud).

Kohalikel tegevusgruppidel on kogemus seoses strateegiate ettevalmistamisega perioodist 2004-2006, mil töötati välja kohaliku arengu strateegiad. Perioodi 2007-2013 jooksul töötasid kohaliku arengu strateegia välja veel kaks kohalikku tegevusgruppi. Strateegia ettevalmistamise protsess kestab ligikaudu üks aasta. Esimese strateegia koostamise kogemuse põhjal vajavad strateegia ettevalmistajad rohkem koolitusi ja seminare nt strateegiate koostamise, seire korraldamise, hindamiskriteeriumite väljatöötamise, strateegia rakendamise tulemuste avalikustamise jms teemadel. Samuti oli eelmisel perioodil hea kogemus, kui strateegia hindamisse kaasati lisaks valdkondlikud eksperdid. Seda praktikat kavatseme rakendada ka perioodil 2014-2020 ning ühtlasi pöörata suuremat tähelepanu strateegia nõuetele vastavusele.

Ettevalmistava toetuse raames on võimalik koostada strateegiaid ka uue (2023–2027) programmiperioodi jaoks. Uue programmiperioodi jaoks koostatavad strateegiad on suunatud eelkõige erieesmärgi 8 „Edendada maapiirkondades tööhõivet, majanduskasvu, soolist võrdsust, sotsiaalset kaasatust ja kohalikku arengut, sealhulgas biomajandust ja säästvat metsamajandust“ saavutamiseks. Täiendavalt võivad kohalikud arengustrateegiad panustada ka teistesse ÜPP strateegikava erieesmärkidesse.

8.2.15.3.1.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse tegelikult tehtud ja välja makstud abikõlblike kulude hüvitamise vormis.

Üldkulude osas kasutatakse kaudsete kulude puhul kindlasummalise rahastamise vormi (*flat rate*), arvestades Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artiklites 67 ja 68 lg 1(b) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklites 60 ja 61 sätestatud asjakohaseid nõudeid.

8.2.15.3.1.3. Seosed muude õigusaktidega

Ei kohaldu.

8.2.15.3.1.4. Toetusesaajad

Seni tegutsenud kohalikud tegevusgrupid ja teised mittetulundusühingud, kelle põhikirjaline tegevus on suunatud kohaliku elu arendamisele.

8.2.15.3.1.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Abiõlblikud võivad olla kulud, mis on seotud koolituste, seminaride, teabepäevade jms korraldamisega, teabematerjalide koostamise ja väljaandmisega ning uuringute ja eksperthinnangute tellimisega. Samuti on abikõlblikud personalikulud, üldkulud, veebilehe loomise, haldamise ja arendamise kulud, ruumide ülalpidamiskulud, kontoritehnika ja –mööbli soetamise kulud, transpordikulud, koostööorganisatsiooni

liikmemaks.

Mitteabikõlblike kulude nimekiri sätestatakse maaeluministri rakendusmääruses.

8.2.15.3.1.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Toetust võib taotleda taotleja, kes vastab järgmistele nõuetele:

- ta tegutseb mittetulundusühinguna, kelle liikmeteks on vähemalt kaks omavalitsusüksust ning samas tegevuspiirkonnas tegutsevad ettevõtjad ja mittetulundusühingud või sihtasutused;
- tema põhikirjaline tegevus on suunatud kohaliku elu arendamisele;
- tegevuspiirkond on kohaliku tegevusgrupi liikmeks olevate valdade, sh vallasiseste linnade ja linnade territoorium, mis asub maalises ja väikelinnalises asustuspiirkonnas;
- tema tegevuspiirkonna elanike arv on vahemikus 10 000 kuni 150 000. Lubatud on põhjendatud erisused elanike arvus. Põhjendatud erisuseks on saarelisus, kultuurilis-etniline eripära või territooriumi asustustihedus. Eesti on hõreasustusega riik, kus maapiirkonnas on ruutkilomeetri kohta keskmiselt vaid 18 inimest. Seetõttu peaks mõnes piirkonnas 10 000 elaniku saavutamiseks olema kohalik tegevusgrupp suure territooriumiga, mis ei taga elanikkonna sidusust ja põhjustab ülemääraseid kulutusi strateegia koostamisel ja rakendamisel. Eesti suuremad saared on terviklikud haldusüksused, mistõttu ei ole mõistlik mitut saart või saart ja mandriala hõlmavate kohalike tegevusgruppide moodustamine. Samuti eksisteerib piirkondi, kus elanikkond identifitseerib end läbi ainult neile omaste kultuuritraditsioonide, mis tagab elanikkonna sidususe ja on tugevaks kohaliku tegevusgrupi moodustamise aluseks.
- tema tegevuspiirkonna moodustavad ühiste majanduslike, kultuuriliste ja sotsiaalsete huvidega vallad ja linnad, mille territooriumid kuuluvad samasse geograafilisse piirkonda;
- ta on avatud uute liikmete vastuvõtmisele;
- kohalik omavalitsusüksus võib strateegiat ettevalmistava mittetulundusühingu liikmena kuuluda korraga mitmesse strateegiat ettevalmistavasse mittetulundusühingusse, kuid tegevuspiirkonnad ei tohi kattuda;
- tema otsustustasandil ei oma ükski huvirühm üle 49% häälteenamust ja selle liikmed peavad olema esindatud nii, et riiklike eeskirjade alusel määratletud riigiasutuste esindatus on alla 50 %.

Ettevalmistava toetuse saamine ei taga automaatselt ÜPP strateegiakava alusel strateegia rakendamise rahastamist. Strateegiate ettevalmistamisega samal ajal võib teha varasema perioodi lõpetamisega seotud tegevusi. Makseasutus tagab, et varasema perioodi lõpetamisega ja kohaliku arengu strateegia ettevalmistamisega seotud ühele ja samale kulule ei maksta toetust erinevate perioodide vahenditest.

8.2.15.3.1.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

8.2.15.3.1.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetuse määr on 100% abikõlblikest kuludest.

8.2.15.3.1.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.15.3.1.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

R1: Hankeprotsessid; R2: Kulude mõistlikkus; R3: Kontrollisüsteem; R4: Riigihanked; R7: Läbipaistev taotlusprotsess; R8: IT-süsteemid; R9: Alusetud maksed.

Kõikide veariskide tase on madal.

8.2.15.3.1.9.2. Leevendusmeetmed

R1, R2 ja R4- Pakkumismenetluste puhul järgitakse võrdlushindade meetodit ning riigihangete seadust; R3 – makseasutus juhtimis- ja kontrollisüsteem tagab kõikide riskide madala taseme; R 7 – eelistatakse neid partnerlusi, kes on varasematel perioodidel rakendanud Leader-meedet . R 8 – IT süsteemid töötab välja makseasutus; R 9 – toetuse saajate ja makseasutuse halduskoormuse vähendamiseks võetakse kasutusele lihtsustatud kulu meetodid kombineerituna määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 67 lõikega 1.

8.2.15.3.1.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.15.3.1.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.15.3.1.11. Tegevust puudutav teave

Kogukonna juhitud kohaliku arengu selliste kohustuslike elementide kirjeldus, millest LEADERi meede koosneb: ettevalmistav toetus, tegevuste teostamine kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegia raames, kohaliku algatusrühma koostöömeetmete ettevalmistamine ja rakendamine, jooksvad kulud ning määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 35 lõikes 1 osutatud elavdamine

Kirjeldus määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 43 kohase LEADERi stardikomplekti kasutamisest erilist liiki ettevalmistava toetusena (kui kasutatakse)

Kirjeldus LEADERi koostööprojektidega seotud jooksvast taotlussüsteemist, millele on osutatud määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 44 lõikes 3

Kohaliku arengu strateegiate valimiste kord ja ajakava

Selgitada, kuidas valiti kohaliku arengu strateegia rakendamiseks geograafilised alad, mille elanike arv on väljaspool määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 33 lõike 6 kohaseid piirarve

Koordineerimine muude ESI fondidega kogukonna juhitud kohaliku arengu osas, sh võimalik lahendus, mida kasutatakse juhtfondi võimaluse kasutamise suhtes, ja ESI fondide vahelised üldised vastastikused täiendavused ettevalmistava toetuse rahastamisel

Strateegiate ettevalmistamist rahastab EAFRD, kuid strateegiate hilisemale rakendamisele võivad panustada ka teised fondid. Juhtfondi võimalused ja strateegiate rakendamine kirjeldatakse ÜPP strateegiakavas.

Ettemaksete tegemise võimaluse olemasolu või puudumine

Korraldusasutuse, makseasutuse ja LEADERi kohalike tegevusrühmade ülesannete määratlus, eelkõige seoses mittediskrimineeriva ja läbipaistva valikumenetluse ning tegevuste objektiivsete valikukriteeriumidega, millele on osutatud määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 34 lõike 3 punktis b

Kirjeldus muude maaelu arengu meetmete raames toetatud tegevustega koordineerimiseks ettenähtud mehhanismidest ja sellest, milline vastastikune täiendavus nende tegevustega on tagatud, eelkõige seoses järgmisega: määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 19 kohane investeerimine mittepõllumajanduslikesse tegevustesse ja ettevõtlusega alustamise toetus; määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 20 kohased investeeringud; ning määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 35 kohased koostööalased lähenemisviisid, eelkõige kohaliku arengu strateegiate rakendamine avaliku ja erasektori partnerluste raames

8.2.15.3.2. 19.2 - Kohaliku arengu strateegiate rakendamine

Allmeede:

- 19.2 – Toetus tegevuste teostamiseks kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegia raames

8.2.15.3.2.1. Tegevusliigi kirjeldus

LEADERi lisandväärtust suurendavad muuhulgas järgmist tüüpi projektid: väikesemahulised, integreeritud, uuenduslikud, piirkonnapõhised, sh kohaliku toidu arendamise projektid või koostööprojektid.

8.2.15.3.2.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artiklitega 67 ja 68 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklitega 60 ja 61.

8.2.15.3.2.3. Seosed muude õigusaktidega

Ei kohaldu.

8.2.15.3.2.4. Toetusesaajad

Ettevõtjad, kohalikud omavalitsused, mittetulundusühingud sh kohalikud tegevusgrupid, seltsingud, sihtasutused ning põllu- ja maamajanduse valdkonnaga seotud muuseumid, kes tegutsevad piirkonnas, kus on moodustatud kohalik tegevusgrupp.

8.2.15.3.2.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Mitteabikõlblike kulude nimekiri sätestatakse põllumajandusministri rakendusmääruses.

Abikõlblik on kasutatud masinate ja seadmete ostmine. Kõik infrastruktuuriobjektid, loetakse väikeinfrastruktuuriks.

Abikõlblike kulude omafinantseeringuna võib kasutada mitterahalisi sissemakseid.

8.2.15.3.2.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Iga kohalik tegevusgrupp viib ellu heakskiidetud kohaliku arengu strateegia raames väljatöötatud meetmed, milles on ära määratud toetatavad tegevused, kes on meetme sihtgrupiks, maksimaalne toetuse summa ja toetuse määr arvestades arengukavas ning EL ja siseriiklikes õigusaktides sätestatud nõudeid ja riigiabi reegleid. Kohalik tegevusgrupp võib ise taotlejaks olla projektidel, mis omavad ülepiirkonnalist mõju või mille järgi on piirkonnas vajadus, kuid puudub initsieerija.

8.2.15.3.2.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Projektide valiku kriteeriumid, mis on välja toodud strateegias kiidetakse Maaeluministeeriumi poolt heaks

koos strateegia heakskiitmisega. Seega ei pea seirekomisjon või Maaeluministeerium projektide valiku süsteemi eraldi heaks kiitma. Kohalike tegevusgruppide projektide valiku aluseks on dokumenteeritud hindamine, mis näitab otsuse usaldusväärsust ja õigsust. Valiku aluseks on sobivad ja asjakohased andmed ning hindamise protsess on avalikustatud mh avaldades projektide paremusjärjestuse kohaliku tegevusgrupi veebileheküljel. Kohaliku tegevusgrupi pädevuses on hinnata, kas taotlus vastab Maaeluministeeriumi poolt kinnitatud ja heakskiidetud strateegiale.

8.2.15.3.2.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetuse määrad:

- Investeeringutel taristusse on maksimaalne toetuse määr 60% abikõlblikest kuludest.
- Ettevõtlusalastele projektidele on maksimaalne toetuse määr 60% abikõlblikest kuludest.
- Kasumit mitte taotlevatele projektidele, internetiühenduse juurdepääsuvõrkude rajamiseks ning riiklikele põllu- ja maamajanduse valdkonna muuseumidele on maksimaalne toetuse määr 90% abikõlblikest kuludest.
- Ettevõtjale, mittetulundusühingule ja sihtasutusele on mootor- või maastikusõiduki ostmise ja liisimise puhul maksimaalne toetuse määr 30% abikõlblikest kuludest.
- Seltsingule on maksimaalne toetuse määr 100% abikõlblikest kuludest.

Toetussumma:

- Toetussumma ühe projekti kohta on 200 000 eurot.
- Toetussumma seltsingutele on 10 000 eurot ühe projekti kohta.

Kohalikul tegevusgrupil on õigus oma meetmetes toetusmäärasid ning -summasid vähendada.

8.2.15.3.2.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.15.3.2.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

R1: Hankeprotsessid; R2: Kulude mõistlikkus; R3: Kontrollisüsteem; R4: Riigihanked; R7: Läbipaistev taotlusprotsess; R8: IT-süsteemid; R9: Alusetud maksed.

Kõikide veariskide tase on madal.

8.2.15.3.2.9.2. Leevendusmeetmed

R1 ja R2 - Pakkumismenetluste puhul järgitakse võrdlushindade meetodit; R3 – makseasutus juhtimis- ja kontrollisüsteem tagab kõikide riskide madala taseme; R4 – toetuse saajad, kes on riigihanke kohuslased järgivad riigihangete seaduse nõudeid; R 7 - rahastatavate projektide valimiseks koostavad kohalikud tegevusgrupid valikukriteeriumid ning hindamistulemuste alusel moodustatakse paremusjärjestus, mis avalikustatakse kohaliku tegevusgrupi kodulehel. Pärast projektide abikõlblikkuse kontrolli makseasutuse poolt avaldatakse toetuse saajate nimekiri makseasutuse kodulehel. R 8 – IT süsteemid töötab välja makseasutus; R 9 – toetuse saajate ja makseasutuse halduskoormuse vähendamiseks võetakse kasutusele lihtsustatud kulu meetodid kombineerituna määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 67 lõikega 1.

8.2.15.3.2.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.15.3.2.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.15.3.2.11. Tegevust puudutav teave

Kogukonna juhitud kohaliku arengu selliste kohustuslike elementide kirjeldus, millest LEADERi meede koosneb: ettevalmistav toetus, tegevuste teostamine kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegia raames, kohaliku algatusrühma koostöömeetmete ettevalmistamine ja rakendamine, jooksvad kulud ning määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 35 lõikes 1 osutatud elavdamine

Kirjeldus määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 43 kohase LEADERi stardikomplekti kasutamisest erilist liiki ettevalmistava toetusena (kui kasutatakse)

Kirjeldus LEADERi koostööprojektidega seotud jooksvast taotlussüsteemist, millele on osutatud määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 44 lõikes 3

Kohaliku arengu strateegiate valimiste kord ja ajakava

Selgitada, kuidas valiti kohaliku arengu strateegia rakendamiseks geograafilised alad, mille elanike arv on väljaspool määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 33 lõike 6 kohaseid piirarve

Koordineerimine muude ESI fondidega kogukonna juhitud kohaliku arengu osas, sh võimalik lahendus, mida kasutatakse juhtfondi võimaluse kasutamise suhtes, ja ESI fondide vahelised üldised vastastikused täiendavused ettevalmistava toetuse rahastamisel

Ettemaksete tegemise võimaluse olemasolu või puudumine

Korraldusasutuse, makseasutuse ja LEADERi kohalike tegevusrühmade ülesannete määratlus, eelkõige seoses mittediskrimineeriva ja läbipaistva valikumenetluse ning tegevuste objektiivsete valikukriteeriumidega, millele on osutatud määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 34 lõike 3 punktis b

Kirjeldus muude maaelu arengu meetmete raames toetatud tegevustega koordineerimiseks ettenähtud mehhanismidest ja sellest, milline vastastikune täiendavus nende tegevustega on tagatud, eelkõige seoses järgmisega: määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 19 kohane investeerimine mittepõllumajanduslikesse tegevustesse ja ettevõtlusega alustamise toetus; määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 20 kohased investeeringud; ning määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 35 kohased koostööalased lähenemisviisid, eelkõige kohaliku arengu strateegiate rakendamine avaliku ja erasektori partnerluste raames

8.2.15.3.3. 19.3 - Koostöö

Allmeede:

- 19.3 – Kohaliku algatusrühma koostöömeetmete ettevalmistamine ja rakendamine

8.2.15.3.3.1. Tegevusliigi kirjeldus

- Koostööprojektid, mis on riigisisesed või Eesti ja ühe või mitme ELi riigi või muu riigi vahelised (riigivälised).
- Koostööprojektide ettevalmistamine.

Koostööprojektid panustavad meetme LEADER kohalikuks arenguks eesmärkidesse. Koostööprojekti vajadus tuleneb kohaliku arengu strateegiast. Valdkondadeks võivad olla kultuuripärand, sport ja tervis, sotsiaalne kaasatus, ettevõtlus (sh põllumajandus), noored, keskkonnasäästlikud majandamisviisid ja muud valdkonnad vastavalt kohaliku arengu strateegiale.

8.2.15.3.3.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artiklitega 67 ja 68 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklitega 60 ja 61.

8.2.15.3.3.3. Seosed muude õigusaktidega

Ei kohaldu.

8.2.15.3.3.4. Toetusesaajad

Kohalikud tegevusgrupid. Lisaks kohalikele tegevusgruppidele võivad toetusesaajateks olla partnerlused, mis vastavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 44 lõike 2 nõuetele: maapiirkonna kohalike avalik-õiguslikest ja eraõiguslikest isikutest partnerite rühm, kes rakendab kohaliku arengu strateegiat liidus või liidust väljaspool ning muu kui maapiirkonna kohalike avalik-õiguslikest ja eraõiguslikest isikutest partnerite rühm, kes rakendab kohaliku arengu strateegiat.

8.2.15.3.3.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Nii koostööprojektide ettevalmistamise kui elluviimise puhul sätestatakse mitteabikõlblike kulude nimekiri põllumajandusministri rakendusmääruses.

Abikõlblikeks kuludeks võivad olla personali- ja üldkulud, sh projektijuhtimine, tõlkekulu, seminaride, õppepäevade jms ürituste korraldamine, reisi- ja transpordikulu, publikatsioonide valmistamine ning muud kulud, mis on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artiklitega 65-71 ja määruse (EL) nr 1305/2013 artiklitega 60-63.

Koostööprojektide ettevalmistamisel on abikõlblikud kulud, mis on seotud tegevustega, mida on vaja teha enne koostööprojekti alustamist, näiteks nagu uuringud, analüüsid, konsultatsioonid, kohtumiste

korraldamine. Samuti personali- ja üldkulud, tõlkekulu, reisi- ja transpordikulu jms.

8.2.15.3.3.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Koostööprojektide ettevalmistamine on abikõlblik tingimusel, et kohalikud tegevusgrupid on võimelised tõendama, et nad kavatsevad konkreetse projekti ellu rakendada.

Vajadus koostööprojekti elluviimiseks tuleneb kohaliku arengu strateegiast. Koostööprojekti kiidab heaks kohaliku tegevusgrupi üldkoosolek ning kavandatavate tegevuste abikõlblikkust hindab makseasutus.

8.2.15.3.3.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Projektide valiku süsteem, mis on välja toodud strateegias kiidetakse Maaeluministeeriumi poolt heaks koos strateegia heakskiitmisega. Seega ei pea seirekomisjon või Maaeluministeerium projektide valiku süsteemi eraldi heaks kiitma.

8.2.15.3.3.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Maksimaalsed toetuse määrad:

- Strateegia raames ellu viidavate tegevuste toetuse määr kasumit mitte taotlevatele projektidele ning internetiühenduse juurdepääsuvõrkude rajamiseks on kuni 90% ja ettevõtlusalastel projektidel kuni 60% abikõlblikest kuludest.
- Investeeringutel taristusse on toetuse määr kuni 60% abikõlblikest kuludest.
- Koostööprojekti ettevalmistavate tegevuste toetuse määr on kuni 100%.

Maksimaalne toetussumma:

- Maksimaalne toetussumma ühe projekti kohta on 200 000 eurot.

Kohalikul tegevusgrupil on õigus maksimaalseid toetusmäärasid ning -summasid vähendada.

8.2.15.3.3.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.15.3.3.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

R1: Hankeprotsessid; R2: Kulude mõistlikkus; R3: Kontrollisüsteem; R4: Riigihanked; R7: Läbipaistev taotlusprotsess; R8: IT-süsteemid; R9: Alusetud maksed.

Kõikide veariskide tase on madal.

8.2.15.3.3.9.2. Leevendusmeetmed

R1 ja R2 - Pakkumismenetluste puhul järgitakse võrdlushindade meetodit; R3 – makseasutus juhtimis- ja kontrollisüsteem tagab kõikide riskide madala taseme; R4 – toetuse saajad, kes on riigihanke kohuslased järgivad riigihangete seaduse nõudeid; R 7 - koostööprojekti elluviimiseks sõlmivad koostööprojektis osalejad koostöölepingu. Koostööprojekti rahastamiseks peab projekti heaks kiitma kohaliku tegevusgrupi

üldkoosolek, toetatavate tegevuste abikõlblikkust hindab makseasutus. R 8 – IT süsteemid töötab välja makseasutus; R 9 – toetuse saajate ja makseasutuse halduskoormuse vähendamiseks võetakse kasutusele lihtsustatud kulu meetodid kombineerituna määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 67 lõikega 1.

8.2.15.3.3.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.15.3.3.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.15.3.3.11. Tegevust puudutav teave

Kogukonna juhitud kohaliku arengu selliste kohustuslike elementide kirjeldus, millest LEADERi meede koosneb: ettevalmistav toetus, tegevuste teostamine kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegia raames, kohaliku algatusrühma koostöömeetmete ettevalmistamine ja rakendamine, jooksvad kulud ning määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 35 lõikes 1 osutatud elavdamine

Kirjeldus määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 43 kohase LEADERi stardikomplekti kasutamisest erilist liiki ettevalmistava toetusena (kui kasutatakse)

Kirjeldus LEADERi koostööprojektidega seotud jooksvast taotlussüsteemist, millele on osutatud määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 44 lõikes 3

Kohaliku arengu strateegiate valimiste kord ja ajakava

Selgitada, kuidas valiti kohaliku arengu strateegia rakendamiseks geograafilised alad, mille elanike arv on väljaspool määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 33 lõike 6 kohaseid piirarve

Koordineerimine muude ESI fondidega kogukonna juhitud kohaliku arengu osas, sh võimalik lahendus, mida kasutatakse juhtfondi võimaluse kasutamise suhtes, ja ESI fondide vahelised üldised vastastikused täiendavused ettevalmistava toetuse rahastamisel

Ettemaksete tegemise võimaluse olemasolu või puudumine

Korraldusasutuse, makseasutuse ja LEADERi kohalike tegevusrühmade ülesannete määratlus, eelkõige seoses mittediskrimineeriva ja läbipaistva valikumenetluse ning tegevuste objektiivsete valikukriteeriumidega, millele on osutatud määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 34 lõike 3 punktis b

Kirjeldus muude maaelu arengu meetmete raames toetatud tegevustega koordineerimiseks ettenähtud mehhanismidest ja sellest, milline vastastikune täiendavus nende tegevustega on tagatud, eelkõige seoses järgmisega: määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 19 kohane investeerimine mittepõllumajanduslikesse tegevustesse ja ettevõtlusega alustamise toetus; määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 20 kohased investeeringud; ning määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 35 kohased koostööalased lähenemisviisid, eelkõige kohaliku arengu strateegiate rakendamine avaliku ja erasektori partnerluste raames

8.2.15.3.4. 19.4 - Piirkonna elavdamine ning kohaliku tegevusgrupi kui organisatsiooni toimimine

Allmeede:

- 19.4 – Toetus jooksvate kulude ja elavdamismeetmete jaoks

8.2.15.3.4.1. Tegevusliigi kirjeldus

Elavdamise kulud, et soodustada sidusrühmade teabevahetust ja edendada strateegiat ning toetada potentsiaalseid toetuse saajaid tegevuste väljatöötamisel ja taotluste koostamisel.

Jooksvad kulud, mis on seotud kohaliku arengu strateegia rakendamise juhtimisega, sealhulgas tegevuskulud, personalikulud, koolituskulud, avalike suhetega seotud kulud, finantskulud ning strateegia seire ja hindamisega seotud kulud.

Piirkonna elavdamise kulud ning kohaliku tegevusgrupi kui organisatsiooni toimimise kulud (jooksvad kulud - tegevuse liik 19.4) kokku võivad moodustada kuni 20% tegevuse liikide 19.2-19.4 rakendamiseks määratud eelarvest. Perioodi 2007-2013 tulemuste põhjal on kohalikud tegevusgrupid kasutanud analoogsete kulude tegemiseks keskmiselt 17% ettenähtud eelarvest, mis võimaldab jätkata 20 % määraga ning suunata rohkem vahendeid projektide elluviimiseks. Kohaliku arengu strateegiatele vastavate projektide ja koostööprojektide rahastamiseks eraldatakse minimaalselt 80% tegevuse liikide 19.2-19.4 rakendamiseks ettenähtud eelarvest.

Piirkonna elavdamise ning kohaliku tegevusgrupi kui organisatsiooni toimimise kulude toetuse esimese taotluse esitamiseks loetakse allmeetme 19.1. raames makseagentuurile kohaliku arengu strateegia esitamist.

8.2.15.3.4.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artiklitega 67 ja 68 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklitega 60 ja 61.

8.2.15.3.4.3. Seosed muude õigusaktidega

Ei kohaldu.

8.2.15.3.4.4. Toetusesaajad

Kohalikud tegevusgrupid

8.2.15.3.4.5. Rahastamiskõlblikud kulud

Abikõlblikud võivad olla kulud, mis on vajalikud kohaliku tegevusgrupi kui organisatsiooni igapäevaseks toimimiseks ja piirkonna elavdamiseks. Näiteks personali-, üldkulud ja sõidukulud, koolituse, seminari, teabepäeva jms sellise ürituse korraldamise kulud, teabematerjali koostamise ja väljaandmise kulud, uuringu, analüüsi, eksperthinnangu jms tellimise kulud, veebilehe loomise, haldamise ja arendamise kulud,

kohaliku tegevusgrupi kontoriruumi parenduskulud, kontoritehnika ja –mööbli ostmise ja liisimise kulud, mootorsõiduki ostmise ja liisimise kulud, siseriiklikul ja välisriigis toimuval seminaril, konverentsil, messil või õppereisil osalemise kulud, koostööorganisatsiooni liikmemaks, jt.

Mitteabikõlblike kulude nimekiri sätestatakse põllumajandusministri rakendusmääruses.

8.2.15.3.4.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Toetuse saaja vastab lisaks tegevuse liigi 19.1 kirjelduses nimetatud taotlejale esitatud nõuetele[1] järgmistele nõuetele:

- Kohalik tegevusgrupp on välja töötanud kohaliku arengu strateegia.
- Kohaliku tegevusgrupi ülesandeks on kohalike osalejate suutlikkuse suurendamine tegevuste väljatöötamisel ja rakendamisel sh nende projektijuhtimise suutlikkuse edendamine.
- Kohaliku tegevusgrupi ülesanne on mittediskrimineeriva ja läbipaistva valikumenetluse ning toetatavatele tegevustele objektiivsete valikukriteeriumide koostamine, millega välditakse huvide konflikte, tagatakse, et valiku otsuste tegemisel tuleb vähemalt 50% häältest partneritelt, kes ei ole riigiasutused, ja võimaldatakse kasutada kirjalikku valikuprotseduuri.
- Kohaliku tegevusgrupi ülesanne on rahastatavate meetmete ja tegevuste valikul kohaliku arengu strateegiaga sidususe tagamine, seades tegevused prioriteetideks vastavalt nende panusele strateegiate eesmärkide ja sihtide täitmisse.
- Kohaliku tegevusgrupi ülesanne on projektikonkursside või jooksva projektide esitamise korra ettevalmistamine ja avaldamine, sealhulgas valikukriteeriumide määratlemine.
- Kohaliku tegevusgrupi põhikirjas peavad olema sätestatud projektide valikut tegeva organi valimise põhimõtted.
- Kohalik tegevusgrupp korraldab toetustaotluste vastuvõtmise ja hindamise.
- Kohaliku tegevusgrupi ülesanne on toetatavate tegevuste valimine ja toetuse summa kindlaksmääramine ning taotluste edastamine taotluste rahuldamise eest vastutavale makseasutusele.
- Kohalik tegevusgrupp korraldab kohaliku arengu strateegia rakendamise ja toetust saanud tegevuste seiret ning kohaliku arengu strateegiaga seotud hindamistegevust.

[1] Kui programmiperioodi jooksul toimub kohaliku tegevusgrupi liikmeks olevate omavalitsusüksuste liitumine, mille tulemusel kohalik tegevusgrupp ei vasta enam tegevuse liigi 19.1 kirjelduse punktis 8.2.13.3.6.1 toodud nõuetele tema liikmeks olevate omavalitsusüksuste arvu või nende piiride osas, peab kohalik tegevusgrupp vastama tingimustele, mille maaeluminister näeb ette oma rakendusmäärusega.

8.2.15.3.4.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

8.2.15.3.4.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetuse määr on 100 % abikõlblikest kuludest.

8.2.15.3.4.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.15.3.4.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

R1: Hankeprotsessid; R2: Kulude mõistlikkus; R3: Kontrollisüsteem; R4: Riigihanked; R7: Läbipaistev taotlusprotsess; R8: IT-süsteemid; R9: Alusetud maksed.

Kõikide veariskide tase on madal.

8.2.15.3.4.9.2. Leevendusmeetmed

R1, R2 ja R4 - Pakkumismenetluste puhul järgitakse võrdlushindade meetodit ning riigihangete seadust; R3 – makseasutus juhtimis- ja kontrollisüsteem tagab kõikide riskide madala taseme; R 7 - kohalikud tegevusgrupid valitakse korraldusasutuse poolt läbi kohaliku arengu strateegiate heaks kiitmise. R 8 – IT süsteemid töötab välja makseasutus; R 9 – toetuse saajate ja makseasutuse halduskoormuse vähendamiseks võetakse kasutusele lihtsustatud kulu meetodid kombineerituna määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 67 lõikega 1.

8.2.15.3.4.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.15.3.4.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.15.3.4.11. Tegevust puudutav teave

Kogukonna juhitud kohaliku arengu selliste kohustuslike elementide kirjeldus, millest LEADERi meede koosneb: ettevalmistav toetus, tegevuste teostamine kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegia raames, kohaliku algatusrühma koostöömeetmete ettevalmistamine ja rakendamine, jooksvad kulud ning määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 35 lõikes 1 osutatud elavdamine

Kirjeldus määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 43 kohase LEADERi stardikomplekti kasutamisest erilist liiki ettevalmistava toetusena (kui kasutatakse)

Kirjeldus LEADERi koostööprojektidega seotud jooksvast taotlussüsteemist, millele on osutatud määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 44 lõikes 3

Kohaliku arengu strateegiate valimiste kord ja ajakava

Selgitada, kuidas valiti kohaliku arengu strateegia rakendamiseks geograafilised alad, mille elanike arv on väljaspool määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 33 lõike 6 kohaseid piirarve

Koordineerimine muude ESI fondidega kogukonna juhitud kohaliku arengu osas, sh võimalik lahendus, mida kasutatakse juhtfondi võimaluse kasutamise suhtes, ja ESI fondide vahelised üldised vastastikused täiendavused ettevalmistava toetuse rahastamisel

Ettemaksete tegemise võimaluse olemasolu või puudumine

Korraldusasutuse, makseasutuse ja LEADERi kohalike tegevusrühmade ülesannete määratlus, eelkõige seoses mittediskrimineeriva ja läbipaistva valikumenetluse ning tegevuste objektiivsete valikukriteeriumidega, millele on osutatud määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 34 lõike 3 punktis b

Kirjeldus muude maaelu arengu meetmete raames toetatud tegevustega koordineerimiseks ettenähtud mehhanismidest ja sellest, milline vastastikune täiendavus nende tegevustega on tagatud, eelkõige seoses järgmisega: määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 19 kohane investeerimine mittepõllumajanduslikesse tegevustesse ja ettevõtlusega alustamise toetus; määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 20 kohased investeeringud; ning määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 35 kohased koostööalased lähenemisviisid, eelkõige kohaliku arengu strateegiate rakendamine avaliku ja erasektori partnerluste raames

8.2.15.4. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.15.4.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

8.2.15.4.2. Leevendusmeetmed

8.2.15.4.3. Üldhinnang meetme kohta

8.2.15.5. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

Ei kohaldu.

8.2.15.6. Meedet puudutav teave

Kogukonna juhitud kohaliku arengu selliste kohustuslike elementide kirjeldus, millest LEADERi meede koosneb: ettevalmistav toetus, tegevuste teostamine kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegia raames, kohaliku algatusrühma koostöömeetmete ettevalmistamine ja rakendamine, jooksvad kulud ning määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 35 lõikes 1 osutatud elavdamine

Meetme raames rakendatakse kõiki kohustuslikke kogukondliku juhitud kohaliku arengu komponente, vastavad kirjeldused on toodud tegevuse liikide tasandil.

Kirjeldus määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 43 kohase LEADERi stardikomplekti kasutamisest erilist liiki ettevalmistava toetusena (kui kasutatakse)

Ei rakendata.

Kirjeldus LEADERi koostööprojektidega seotud jooksvast taotlussüsteemist, millele on osutatud määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 44 lõikes 3

Ei kohaldu. Koostööprojektid on kohaliku arengu strateegia osa ning nad valitakse kohalike tegevusgruppide endi poolt. Koostööprojektide vastuvõtt toimub jooksvalt. Koostööprojektide heakskiitmine toimub hiljemalt neli kuud pärast projektide esitamist makseagentuurile. Põllumajandusministeerium teavitab Euroopa Komisjoni heaskiidetud riigivälistest koostööprojektidest.

Kohaliku arengu strateegiate valimiste kord ja ajakava

Strateegiate taotlusvooru välja kuulutamiseks ja strateegiate väljavalimiseks moodustab maaeluminister ühiskomisjoni vastavalt Euroopa Liidu ja nõukogu (EL) määrus nr [UUS CPR] artikli 25 lõikele 3 ja artikli 26 lõikele 2. Strateegiatele kehtestatakse valikukriteeriumid. Kõigi kohaliku arengu strateegiate valimine ja heakskiitmine viiakse lõpule hiljemalt aasta jooksul pärast viimase programmi, mis rakendab kogukonna juhitud kohaliku arengut, heaks kiitmist. Kiidetatakse heaks kõik strateegiad, mis vastavad valikukriteeriumitele. Enne strateegiate väljavalimist annavad neile hinnangu valdkondlikud eksperdid. Strateegiad kiidab heaks ühiskomisjoni ettepanekul Maaeluministeerium. Kohaliku arengu strateegia väljavalimiseks kontrollitakse kohaliku tegevusgrupi ja kohaliku arengu strateegia nõuetele vastavust.

Strateegia lähtub LEADER-lähenemise põhimõtetest ning vastab järgmistele nõuetele:

- Aitab kaasa ühe või mitme ÜPP strateegiakava erieesmärkide elluviimisele ning on kooskõlas fondi reeglitega;
- Juhul, kui strateegia panustab rohkem kui ühe ESI fondi eesmärgi täitmisse, aitab kaasa nende ESI fondide eesmärkide elluviimisele, mis on välja toodud maaeluminstri rakendusmääruses;
- On integreeritud, mitmesektoriline ning piirkonnapõhine;
- Võtab arvesse kohalikke vajadusi, potentsiaali ning sisaldab innovaatilisi elemente kohalikus kontekstis, võrgustumist ning koostööd;
- Sisaldab strateegiaga hõlmatud piirkonna rahvastiku kirjeldust, sh trende;

- Sisaldab piirkonna arenguvajaduste ja potentsiaali analüüsi, sealhulgas tugevuste, nõrkuste, võimaluste ning ohtude analüüsi;
- Sisaldab strateegia ja selle eesmärkide kirjeldust, strateegia integreeritud ja uuendusliku olemuse kirjeldust ning eesmärkide pingerida, sealhulgas selgeid ja mõõdetavaid sihtasemeid väljundnäitajatele ja tulemusnäitajatele;
- Sisaldab ÜPP strateegiakava tulemusindikaatoritest vähemalt 2 tulemusindikaatorit ja nende sihttaset;
- Sisaldab eelnevate strateegiate eesmärkide täitmist ning saavutatud tulemusi;
- On sidus asjaomaste valdkondlike ning piirkondlike arengukavadega;
- Ei ole vastuolus territooriumi KOVi(de) arengukava(de)s ning maakonna strateegias toodud valikutega;
- Sisaldab kogukonna strateegia arendamisse kaasamise protsessi kirjeldust;
- Sisaldab tegevuskava, milles näidatakse, kuidas eesmärgid meetmetena ellu viiakse;
- Sisaldab strateegia juhtimise, hindamise ja seire korralduse kirjeldust, milles näidatakse strateegiat rakendava kohaliku tegevusgrupi suutlikkust ja konkreetse hindamise korra kirjeldust;
- Sisaldab strateegia rahastamiskava.
- Sisaldab strateegia uuendamise korda.

Vahendite jagamisel kohalike tegevusgruppide vahel arvestatakse piirkondlike erinevuste näitajatega. Täpsemad näitajad ja valikukriteeriumid sätestatakse maaeluministri rakendusmääruses.

Selgitada, kuidas valiti kohaliku arengu strateegia rakendamiseks geograafilised alad, mille elanike arv on väljaspool määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 33 lõike 6 kohaseid piirarve

Ei kohaldu.

Koordineerimine muude ESI fondidega kogukonna juhitud kohaliku arengu osas, sh võimalik lahendus, mida kasutatakse juhtfondi võimaluse kasutamise suhtes, ja ESI fondide vahelised üldised vastastikused täiendavused ettevalmistava toetuse rahastamisel

Maaeluministeerium kui EAFRD korraldusasutus vastutab strateegiate ette valmistamise eest. Juhtfondi võimalused ja võimalik rakendamine käsitletakse ÜPP strateegiakavas.

Ettemaksete tegemise võimaluse olemasolu või puudumine

Toetuse ettemakseid ei tehta.

Korraldusasutuse, makseasutuse ja LEADERi kohalike tegevusrühmade ülesannete määratlus, eelkõige seoses mittediskrimineeriva ja läbipaistva valikumenetluse ning tegevuste objektiivsete valikukriteeriumidega, millele on osutatud määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 34 lõike 3 punktis b

Põllumajandusministeerium kiidab strateegiad heaks, sätestab kohaliku arengu strateegiate valikukriteeriumid ning toetatavate tegevuste abikõlblikkuse kriteeriumid, kinnitab kohalike tegevusgruppide eelarved. Kohalik tegevusgrupp koostab strateegiad ning valib välja strateegia alusel rakendatavad projektid. Makseagentuur teostab kohalike tegevusgruppide poolt välja valitud projektide üksiktegevuste abikõlblikkuse kontrolli, teostab kohapealsed kontrollid ning maksab välja toetused otse toestuse saajale.

ÜPP strateegikava (2023-2027) jaoks koostatud uued kohalikud arengustrateegiad kiidab heaks Maaeluministeerum ühiskomisjoni ettepanekul.

Kirjeldus muude maaelu arengu meetmete raames toetatud tegevustega koordineerimiseks ettenähtud mehhanismidest ja sellest, milline vastastikune täiendavus nende tegevustega on tagatud, eelkõige seoses järgmisega: määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 19 kohane investeerimine mittepõllumajanduslikesse tegevustesse ja ettevõtlusega alustamise toetus; määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 20 kohased investeeringud; ning määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 35 kohased koostööalased lähenemisviisid, eelkõige kohaliku arengu strateegiate rakendamine avaliku ja erasektori partnerluste raames

Topeltrahastamise vältimise LEADERi ja erinevate MAKi meetmete ning Leaderi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi (EMKF) meetmete vahel tagab PRIA, kuna PRIA on kõikide MAKist rahastatavate meetmete makseasutus ja EMKFi meetmete puhul vahendusasutus, kelle ülesandeks on kontrollida tegevuste ja kulutuste abikõlblikkust. Kuna teiste fondide rakendamisel ei kasutata programmiperioodil 2014–2020 kogukonna juhitud kohalikul algatusel põhinevat lähenemist, siis strateegiate väljavalimisel on teiste ministeeriumide ülesanne jälgida kohaliku arengu strateegia täiendavusi ja kattuvusi teiste strateegiatega. Selleks kaasatakse strateegia väljavalimise komisjoni töösse teiste ministeeriumide esindajad. Komisjonil on võimalik saata strateegia kohalikele tegevusgruppidele täienduste tegemiseks.

ÜPP strateegikava (2023-2027) jaoks koostatavate uute kohalike arengustrateegiate valimiseks moodustatakse ühiskomisjon, kuhu kuuluvad ka teiste ministeeriumite esindajad.

8.2.15.7. Muud meetme mõistmiseks ja rakendamiseks tähtsad märkused

8.2.16. M21 - Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud (artikkel 39b)

8.2.16.1. Õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, artikkel 39b

8.2.16.2. Meetme üldkirjeldus, sh selle sekkumisloogika ning panus sihtvaldkondades ja valdkondadevaheliste eesmärkide saavutamisse

Eesti Panga hinnangul on ilmne, et COVID-19 pandeemiast tingitud piirangud kahjustavad oluliselt ettevõtete tegutsemisvõimalusi ning 2020. aastal Eesti majandus kahaneb. Kõige kiiremini ja seni ka kõige enam on löök tabanud erinevaid teenindussektori asutusi: hotelle, restorane, ürituste ja reiside korraldajaid ning transpordisektorit. Siiski pole puutumata jäänud ka teised tegevusalad ning ka pärast eriolukorda süvenevad raskused veelgi. Samuti toob Eesti Pank välja, et olulist mõju on majandusele avaldanud karantiinis olemise nõue ning kogunemis- ja liikumispiirangute kehtestamine, tarneraskused, välisnõudluse langus, tarbimiskindluse vähenemine ja piiride sulgemine ning transpordiühenduste vähenemine või suisa lõpetamine. Iga nädal eriolukorra pikenemist Eestis ja välisturgude taastumise edasilükkumist süvendas 2020. aasta majanduslangust umbes poole protsendi jagu. Seetõttu on Eesti Panga hinnangul oluline toetada inimesi ja ettevõtteid, et nad saaksid kriisiperioodil hakkama.

COVID-19 kriis erineb kõikidest eelnevatest kriisidest oma ulatuse poolest ja sellega kaasnevate riskide hindamine on keeruline. OECD 29. aprillil avaldatud raportis „*COVID-19 and the Food and Agriculture Sector: Issues and Policy Responses*“ tuuakse välja, kuidas ülemaailmne eriolukord ja viiruse leviku tõkestamiseks kehtestatud piirangud mõjutavad põllumajandussektorit, sealhulgas kajastatakse kaubandusega seonduvaid väljakutseid ja vaadeldakse, millised tõkked on tekkinud toidukaupade liikumisel erinevate turgude vahel.

COVID-19 leviku piiramiseks kehtestatud meetmed on põhjustanud häireid rahvusvahelises kaubaveos. Piiride sulgemine, piirikontrollide kehtestamine ning täiendavad protseduurid on toonud kaasa pikemad järjekorrad ja arvukad viivitused, mis eelkõige mõjutavad kiiresti riknevate toodete vedu. Sotsiaalse distantseerumise nõuete tõttu töötab piiridel väiksem arv tolliinspektoreid, mis pikendab tollitoimingutele kuluvat aega.

Kehtestatud eriolukord halvas lennuliikluse kogu maailmas. Rahvusvaheliste kaubavedude hinnad on oluliselt tõusnud, sest transporditavad kaubamahud on väiksemad ja kommertslendude arv märkimisväärselt kukkunud. See on põhjustanud probleeme kiiresti riknevate kõrge väärtusega kaupade ekspordil. Kõneka näitena tuuakse välja, et pärast reisikeeldude kehtestamist on õhutranspordi hind Hiina RV ja Põhja-Ameerika vahel kasvanud ligi 30% ning mõningatel olulistel Euroopa ja Põhja-Ameerika marsruutidel üle 60%. Lisaks on pikenenud tarneajad.

Murekohana tuuakse esile veel sadamate sulgemist ja sellest tulenevalt kauba suunamist ühest sadamast teise või hoopis mõnda teise riiki. Hiina RV-s valitsenud pikaajaline seisak tavapärases korralduses tekitas mereveos takistusi, sest suur hulk konteineid jäid Hiina RV sadamatesse ootele ning põhjustas konteinerite puudujäägi, mis omakorda kergitas meretranspordi hindu. Sellel on olnud mõju kaubasaadetiste, sealhulgas toidukaupade, hinnale ja transporditavale mahule. Märtsis teatasid Hiina RV Shenzheni sadama (maailma üks suuremaid konteinersadamaid) töötajad, et pärast COVID-19 viiruspuhangu algust on äritegevus

hinnanguliselt vähenenud 50–75%.

COVID-19 leviku tõttu on juba kehtestatud uusi mittetariifseid meetmeid (tehnilised kaubandustõkked, sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed), millel võib olla negatiivne mõju ülemaailmsele toidutarnele. Meetmed võivad olla vajalikud inimeste ja loomade tervise kaitseks, samas võivad need märkimisväärselt tõsta toidusektori eksportööride kulusid, eriti kui nõuded on riigiti erinevad.

COVID-19 kriisi mõjul ära langenud turustusvõimalused nii Eestis kui välisturgudel on juba mõju avaldanud Eesti põllumajandustootjatele ja toidutööstustele. Kriisist esimesena olulise löögi saanud HoReCa sektori järsk langus välisturgudel on mõjutanud ka paljude Eestist väljapoole müüvate toidusektori ettevõtete käekäiku, kuna HoReCa sektori tellimused on kas täielikult või olulisel määral ära langenud. Kriisi mõju leevendamiseks välja töötatud töötasu hüvitist, mida on Eesti Töötukassast võimalik taotleda COVID-19 kriisi mõjul raskustesse sattunud ettevõtjatel, oli 18.05.2020 seisuga määratud üle 130 toiduainetööstuse ettevõttele ning ligi 230 põllumajanduse, metsamajanduse ja kalapüügi valdkonnas tegutsevale ettevõttele.

Eesti pangad on andnud alates eriolukorra algusest ettevõtetele maksepuhkuseid, et toetada Eesti majanduse võimalikult sujuvat taastumist ootamatust kriisiolukorrast. Maksepuhkusi on Finantsinspektsiooni andmetel antud enam kui 31 000 kliendile, kellest 30% on ettevõtted. Laenu tagasimakseid on lükatud edasi enam kui 3,2 miljardi euro ulatuses välja antud laenude osas, millest 80% on ettevõtete laenud. 11% äriühingute maksepuhkuste taotlustest moodustasid töötleva tööstuse ettevõtete taotlused.

Kriisi ületamiseks on ettevõtete jaoks määrava tähtsusega seniste turustusvõimaluste taastumine välisturgudel ning uute ärikontaktide leidmine, mis aitab ettevõtetel oma tavapärase majandustegevusega jätkata ning kriisist võimalikult kiiresti välja tulla. Seetõttu on meetme eesmärgiks aidata lahendada välisturgudel põllumajandustooteid ja toidukaupu turustavate ettevõtete likviidsusprobleeme, mis on tekkinud COVID-19 kriisi tõttu ning säilitada seeläbi ettevõtete müügivõimekus ja konkurentsivõime välisturgudel.

Meede on programmeeritud sihtvaldkonna 6A alt.

8.2.16.3. Toetuse ulatus, tase, tingimustele vastavad toetusesaajad ja vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika, jaotatud vajaduse korral allmeetmete ja/või tegevusliikide kaupa Iga tegevusliigi puhul täpsustada rahastamiskõlblikud kulud, rahastamiskõlblikkuse tingimused, kohaldatavad summad ja toetusmäärad ning valikukriteeriumide määramise põhimõtted

8.2.16.3.1. Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud

Allmeede:

8.2.16.3.1.1. Tegevusliigi kirjeldus

Toetatakse COVID-19 kriisi mõjul kannatada saanud ettevõtteid, et säilitada nende müügivõimekus nii teistes EL-i liikmesriikides kui ka EL-i mittekuuluvates riikides (edaspidi *välisturgudel*) ja lahendada kriisi mõjul tekkinud likviidsusprobleeme ning seeläbi tagada ettevõtete jätkusuutlikkus ning konkurentsivõime.

8.2.16.3.1.2. Toetuse liik

Toetuse liik: Toetused

Toetust makstakse kindlasummalise toetuse (*lump sum*) vormis.

8.2.16.3.1.3. Seosed muude õigusaktidega

8.2.16.3.1.4. Toetusesaajad

Toetust antakse ettevõtjale, kes vastab järgmistele miinimumnõuetele:

• kes on põllumajandustoodete töötlemise või põllumajandustoodetest muude toodete töötlemise või turustamisega tegelev mikro-, väikese või keskmise suurusega ettevõtja ning kelle põhitegevusala ei kuulu välistatud tegevuste hulka;

• kelle majandustegevusele on COVID-19 kriis avaldanud olulist negatiivset mõju;

• kes on põllumajandustooteid või töödeldud põllumajandustooteid või põllumajandustoodetest töödeldud muid tooteid turustanud välisturgudele taotluse esitamisele eelnenud majandusaasta jooksul.

8.2.16.3.1.5. Rahastamiskõlblikud kulud

8.2.16.3.1.6. Rahastamiskõlblikkuse tingimused

Tegevusi toetatakse, kui:

• ettevõtja on COVID-19 kriisi mõjul kannatada saanud;

• ettevõtja on esitanud taotluse esitamisele järgneva kahe majandusaasta kohta välisturgude müügiedendustegevuste plaani.

8.2.16.3.1.7. Valikukriteeriumide määramise põhimõtted

Taotlusi hinnatakse lähtuvalt ettevõtja käibelangusest 2020. aasta teises ja kolmandas kvartalis kokku võrreldes 2019. aasta teise ja kolmanda kvartali summeeritud käibega järgmiselt:

1) käibelangus kuni 20% - üks hindepunkt;

2) käibelangus 21%-50% – kaks hindepunkti;

3) käibelangus 51%-100% – kolm hindepunkti;

4) ettevõtja, kelle käive ei ole langenud – null hindepunkti.

Minimaalne hindepunktide arv taotluse rahuldamiseks on üks hindepunkt. Hindamistulemuste põhjal

moodustatakse taotluste paremusjärjestus, kus loetakse paremaks rohkem hindepunkte saanud taotlus.

Taotlused rahuldatakse võttes aluseks paremusjärjestus. Kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldatakse võrdsete hindepunktide korral taotlused nende esitamise ajalises järjekorras.

8.2.16.3.1.8. (Kohaldatavad) summad ja toetusmäärad

Toetuse suurus ühe taotleja kohta on:

• 25 000 eurot 10–50 miljoni euro suuruse kogu müügikäibega taotlejale;

• 17 000 eurot 2–10 miljoni euro suuruse kogu müügikäibega taotlejale;

• 10 000 eurot kuni 2 miljoni euro suuruse kogu müügikäibega taotlejale.

8.2.16.3.1.9. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.16.3.1.9.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

Rakendamisel võivad esineda järgmised riskid: R3 (Kontrollisüsteem), R7 (Läbipaistev taotlusprotsess), R8 (IT-süsteemid), R9 (Alusetud maksed).

8.2.16.3.1.9.2. Leevendusmeetmed

Riskide tase on madal, kuna nende maandamiseks sätestatakse meetme rakendusmääruses täpsemad tingimused ja kord.

R3: Kontrollisüsteem - meetme rakendamise eest vastutavate asutuste (korraldusasutus, makseasutus, sertifitseerimisasutus) poolt väljatöötatud protseduurid ning vajalikud auditid aitavad kaasa sellele, et kontrollsüsteem on toimiv ja tõhus.

R7: Läbipaistev taotlusprotsess - meetmete väljatöötamine on toimunud kaasavalt, meetme raames pakutavaid võimalusi on sotsiaalpartneritele tutvustatud ning toetuste taotlemisega seotud dokumendid on avalikult kättesaadavad. Samuti saab maandavaks tegevuseks lugeda taotlejate teadlikkuse tõstmist (infopäevad, koolitused).

R8: Infotehnoloogia süsteemid - toetuste taotlemise, hindamise, järelevalve ja kontrollide edendamiseks ning tõhustamiseks kasutatakse erinevad andmebaase ning IT-süsteeme.

R9: Alusetud maksed: toetuste alusetute maksete ennetamist ning avastamist aitab tagada toimiv toetuste rakendussüsteem, mida toetavad vastavad IT-süsteemid.

8.2.16.3.1.9.3. Üldhinnang meetme kohta

Kõik nõuded on kontrollitavad.

8.2.16.3.1.10. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

Ühelt poolt on meetme eelarve piiratud, samas ettevõtteid, kes kriisi mõjul osa oma käibest on kaotanud, on pea kogu meetme sihtgrupi ulatuses, mistõttu tuleb ettevõtete konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse tagamiseks leida optimaalne lahendus ning toetada võimalikult paljusid nõuetele vastavaid ettevõtteid. Kui toetuse suuruseks oleks mittepõllumajandustootjate jaoks maksimaalne võimalik, ehk 50 000 eurot ettevõtte kohta, jääks enamus sihtgruppi kuuluvatest ettevõtetest toetuseta. Seetõttu on toetuse maksimaalset suurust ettevõtte kohta vähendatud ning toetuse suurust kogu müügikäibe alusel diferentseeritud, kuna ka välisturgudel müügi edendamiseks tehtavad kulud on mõnevõrra erinevad olenevalt ettevõtte käibe mahust.

8.2.16.3.1.11. Tegevust puudutav teave

8.2.16.4. Meetmete ja/või tegevusliikide tõendatavus ja kontrollitavus

8.2.16.4.1. Meetmete rakendamisega seotud risk(id)

8.2.16.4.2. Leevendusmeetmed

8.2.16.4.3. Üldhinnang meetme kohta

8.2.16.5. Vajaduse korral summa või toetusmäära arvutamise metoodika

8.2.16.6. Meedet puudutav teave

8.2.16.7. Muud meetme mõistmiseks ja rakendamiseks tähtsad märkused

9. HINDAMISKAVA

9.1. Eesmärgid ja otstarve

Selgitus hindamiskava eesmärkide ja otstarbe kohta, lähtudes vajadusest kindlustada piisav ja asjakohane hindamistegevus, et eelkõige tagada andmete kättesaadavus, mida vajatakse programmi juhtimiseks ning rakendamist käsitlevate 2017. ja 2019. aasta aruanneteks ja järelhindamiseks ning maaelu arengu programmi hindamiseks

MAKi hindamiskava koostamise aluseks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 56 lõige 1 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 8 lõike 1 punkt g.

Hindamiskava on tegevuste plaan, mida planeeritakse rakendada selleks, et tagada MAKi toetuste, sh kogu arengukava väljundite, tulemuste ja mõjude piisav ja asjakohane jälgimine. Hindamiskava peamisteks eesmärkideks on tagada:

- vahetulemuste jälgimine, sh sisend 2017. ja 2019. aastal esitatavasse seirearuandesse;
- andmete kättesaadavus sobival ajahetkel ja formaadis;
- ettepanekute tegemine MAKi rakendamise kvaliteedi parandamiseks;
- andmete ja info koondamine arengukava horisontaalse tervikmõju hindamiseks;
- ELi tasandil info agregeerimine;
- ettevalmistuste tegemine ja olemasolevate andmete tagamine järelhindamiseks, mis viiakse läbi 31. detsembriks 2024.

Hindamine põhineb seiretulemustel. Seiresüsteemist ja selles osalevatest asutustest annab ülevaate arengukava peatükk 15.2. Hindamiskava peatükk läbi seitsme alapunkti kirjeldab, kuidas planeeritakse üles ehitada hindamissüsteem, mis võimaldab tagada eelnevalt nimetatud eesmärkide saavutamise. Hindamiskava on oluline tööriist, mille edukas rakendamine annab tagasisidet poliitika tulemuste ja mõjude kohta ning võimaldab kiirelt reageerida ja poliitikat soovitud suunas reguleerida.

9.2. Valitsemine ja koordineerimine

Lühikirjeldus maaelu arengu programmi puhul kasutatavast seire- ja hindamiskorrast, esitades peamised asjaomased organid ja nende vastutusalad. Selgitus hindamistegevuse sisu ja ajastuse seosest maaelu arengu programmi rakendamisega.

MAKi hindamissüsteemis osalevad asutused on: Maaeluministeerium, PRIA, PMK, kohalikud tegevusgrupid, eelhindaja, keskkonnamõju strateegiline hindaja, järelhindaja ning teised hindajad, kes leitakse avaliku hankega.

Perioodil 2014–2020 ei jätkata arengukava püsihindamisega sellisel kujul, nagu see oli programmiperioodil 2007–2013. ELi maaelu arengu prioriteetide ja meetmete hindamistegevusi teeb PMK, kes on MAKi korraldusasutuse allasutus. Lisaks PMK poolt tehtavatele hindamistegevustele teostatakse Euroopa Komisjoni poolt ette nähtud kohustuslikke hindamisi, mida teostavad avaliku hankega leitud sõltumatud hindajad.

Kui seire keskendub peamiselt sisend- ja väljundnäitajatele, siis hindamises omavad olulist tähtsust ka tulemus-, eesmärk-, mõju- ja taustnäitajad ning Euroopa Komisjoni poolt kehtestatud ühised

hindamisküsimused.

Kõik hindamise käigus kogutud ja analüüsitud näitajad esitatakse hindajate poolt Maaeluministeeriumile, kes vajab vastavat infot tagasiside saamiseks meetmete rakendamise, poliitika õiges suunas liikumise kinnitamise ja/või poliitika korrigeerimise vajaduse kohta.

Täpsema ülevaate hindamissüsteemist annab alljärgnev joonis.

Joonis. Hindamissüsteemi ülesehitus

MAKi hindamissüsteemi koordineerimise ja rakendamise eest vastutab **Maaeluministeerium**, kes on MAKi korraldusasutus. Peamine roll MAKi hindamissüsteemi koordineerimisel on Maaeluministeeriumi maaelu arengu osakonnal, kes muu hulgas juhendab asjaomaseid institutsioone MAKi hindamise küsimustes, täidab MAKi seirekomisjoni ja hindamiskomisjoni sekretariaadi ülesandeid, koostab MAKi iga-aastased seirearuanded (sh lisab sinna ülevaate hindamiskava täitmise kohta) ja esitab need Euroopa Komisjonile ning valmistab ette asjakohased hankedokumendid. Maaeluministeerium korraldusasutusena vastutab MAKi hindamise eest ettenähtud tähtaegade jooksul ja tagab hindamiste vastavuse ühisele seire- ja hindamissüsteemile (CMES) ning teostatud hindamiste esitamise siseriiklikele asutustele ja Euroopa Komisjonile. Samuti vastutab Maaeluministeerium hindamistulemuste igakülgse levitamise ja avalikustamise eest.

PRIA ning PRIAga halduslepingu sõlminud isikud osalevad hindamissüsteemis kogutud andmete Maaeluministeeriumile ja hindajatele esitajana.

Hindajad viivad läbi hindamisi, mille eesmärgiks on arengukavaüleste tulemuste ja mõjude jälgimine ja välja selgitamine, sh hinnatakse ÜPP I samba mõju arengukavale ja vastupidi ning vaadeldakse muid horisontaalseid teemasid (sh säästlik areng, kliimamuutused, innovatsioon, võrdõiguslikkus jne.) arengukava kontekstis ning hinnatakse arengukava panust ühisesse strateegilisse raamistikku.

Lisaks viiakse vastavalt vajadusele läbi erinevaid **täiendavaid hindamisi**, mis sõltuvalt teemast, mahust, täiendavate teadmiste ja oskuste (sh välisekspertide) kaasamise vajalikkusest, peetakse otstarbekaks osta sisse väljastpoolt Maaeluministeeriumi ja tema valitsemisala asutusi. Selliste hindamiste teostajad, nagu ka järelhindamise teostaja, leitakse avaliku hankega.

Hindamissüsteemis osalevad ka **PMK maaelu võrgustikutöö osakond** ja **kohalikud tegevusgrupid**, kes esitavad vajalikud seire käigus kogutud andmed Maaeluministeeriumile ja vajadusel teistele hindajatele. Lisaks tegelevad PMK maaelu võrgustikutöö osakond ja kohalikud tegevusgrupid enesehindamisega.

MAKi hindamisalaste tegevuste koordineerimiseks moodustab Maaeluministeerium sarnaselt perioodile 2007–2013 MAKi **hindamiskomisjoni**. Hindamiskomisjon koosneb Maaeluministeeriumi erinevate MAKiga seotud osakondade ja PRIA esindajatest. Hindamiskomisjoni töökorra töötab välja Maaeluministeerium ning selle kinnitavad hindamiskomisjoni liikmed komisjoni esimesel istungil.

MAKi hindamiskomisjoni ülesanded on järgmised:

- MAKi iga-aastaste planeeritavate hindamistegevuste üle vaatamine ja heaks kiitmine;
- MAKi uuringute (sh uuringute lähteülesannete) üle vaatamine ja heaks kiitmine;
- 2017. ja 2019. aastal teostatavate hindamiste lõpparuannete (sisend iga-aastasesse seirearuandesse) üle vaatamine ja heaks kiitmine;
- kõigi vajalike MAKi hindamisaruannete koostamise ja esitamise täpsema ajakava kehtestamine ja jälgimine;
- MAKi järelhindaja leidmiseks läbiviidava pakkumismenetluse lähteülesande heakskiitmine;
- MAKi järelhindaja poolt koostatud aruande läbivaatamine.

Hindamiskomisjoni istungid toimuvad vähemalt üks kord aastas järgneva aasta hindamisplaani (planeeritavad tööd) kinnitamiseks.

MAKi **seirekomisjonist**, sh selle moodustamise alustest ja ülesannetest, annab ülevaate ptk 15.2. Hindamissüsteemis osaleb seirekomisjon hindamisteemade väljapakkuja ja kaasarääkijana. Samuti tutvustatakse seirekomisjonile hindamise käigus teostatud analüüse ja uuringuid, mis võimaldavad seirekomisjonil täita talle pandud ülesandeid.

MAKi seire ja hindamise täpsema korra kehtestab maaeluminister. Seire ja hindamise kord on siseriiklik õigusakt, mis reguleerib erinevate osapoolte osalemist MAKi seire- ja hindamissüsteemis eesmärgiga tagada hindamiskava edukas rakendamine.

9.3. Hindamisteemad ja -tegevused

Suunav kirjeldus kavandatud hindamisteemadest ja -tegevustest, sh (kuid mitte ainult) määrustes (EL) nr 1303/2013 ja (EL) nr 1305/2013 sätestatud nõuete täitmisest See hõlmab järgmist: a) tegevused, mis on vajalikud, et hinnata määruse (EL) nr 1305/2013 artiklis 5 osutatud maaelu arengu programmi kõigi prioriteetide panust nimetatud määruse artiklis 4 sätestatud maaelu arengu eesmärkide saavutamisse,

tulemus- ja mõjunäitajate väärtuste hindamist ning analüüsi netomõju, valdkondlike küsimuste (sh allprogrammid), valdkondadevaheliste küsimuste, riiklike maaeluvõrgustike ja kohaliku arengu strateegia panuse kohta; b) kohaliku algatusrühma tasandil tehtava hindamise jaoks kavandatud toetus; c) programmispetsiifilised elemendid, nagu metoodika väljatöötamiseks või konkreetsete poliitikavaldkondade käsitlemiseks vajalik töö

MAKi hindamine toimub valdavalt projektide, meetmete, sihtvaldkondade ja prioriteetide tasandil. Vastavalt ühisele seire- ja hindamissüsteemile on seatud meetmete tasandil väljund-, sihtvaldkondade tasandil tulemus- ja eesmärknäitajad ning ÜPP eesmärkide tasandil mõjunäitajad, mida kirjeldab alljärgnev joonis.

Joonis. Erinevate tasandite indikaatorid

Läbi hindamiste soovitakse teada saada, mil määral valitud sekkumine mõjutab MAKis seatud eesmärkide täitmist. Maaelu arengu poliitika sekkumiste puhul hinnatakse nende tulemuslikkust, tõhusust, mõju ja asjakohasust. Hindamiste põhjal tehtud järeldusi ja antud soovitusi kasutatakse maaelu arengu toetuste täpsemaks suunamiseks ja meetmete rakendamise kvaliteedi parandamiseks.

Selleks, et Euroopa Komisjon saaks 2018. ja 2020. aastal teha Euroopa Parlamendile ja nõukogule ülevaate ÜPP tulemustest koostatakse MAKi rakendamise kohta 2017. ja 2019 aastal põhjalikum iga-aastane seirearuanne, mis käsitleb laiemalt ka arengukava hindamistulemusi ja milles on toodud vastused kõikidele ELi maaelu arengu poliitika prioriteetide ühistele kohustuslikele hindamisküsimustele. Samuti on nendes aruannetes lisaks teistele iga-aastaselt kohustuslike näitajate väärtustele arvutatud ka kõikide täiendavate tulemusnäitajate väärtused. 2019. aastal teostatava hindamise, mis annab sisendi samal aastal esitatavasse põhjalikumasse seirearuandesse, käigus hinnatakse ka olulisi horisontaalseid teemasid, millesse MAK panustab: säästlik areng, kliimamuutused ja innovatsioon.

Lisaks projektide, meetmete, sihtvaldkondade ja prioriteetide tasandi hindamistele, viiakse läbi ka arengukava üleseid hindamisi. Olulised MAKi puudutavad kohustuslikud hindamised on ka Leader lähenemise ja maaeluvõrgustiku tegevuse hindamine, mille käigus hinnatakse, mil määral need annavad lisandväärtust MAKi rakendamisele ja selle eesmärkide elluviimisele.

Kohalike tegevusgruppide seire ja hindamine on korraldatud nii, et kohalike tegevusgruppide strateegiates on välja toodud, kuidas on üles ehitatud strateegia seire ning hindamine, sh enesehindamine. Strateegia eesmärkide juures on toodud mõõdetavad sihttasemed väljund- ja tulemusnäitajate tasemel. Strateegiad panustavad MAKi prioriteetidesse. Kohalikke tegevusgruppe toetavad ja nõustavad seire- ja hindamissüsteemis osalemisel Maaeluministeerium ja PMK maaelu võrgustikutöö osakond.

Oluline temaatiline hindamisteema perioodil 2014–2020 on samuti KLV põllumajandusmaa määratlemisega seotud tegevused (sh vastava metoodika väljatöötamine, pilootprojektide läbiviimine jms). Kliimamuutustega seotud eesmärkide saavutamist hinnatakse läbi kohustuslike mõjuindikaatorite ning hindajate poolt läbi viidud uuringute.

Oluliste uute teemadena võrreldes 2007–2013 perioodi hindamistega hinnatakse ka ÜPP I samba mõjusid arengukavale ning hindamiste käigus uuritakse, kuidas MAK panustab partnerlusleppega seatud eesmärkide täitmisesse ja teistesse külgnevatesse poliitikatesse ja vastupidi. Samuti viiakse läbi *ad hoc* hindamisi, mille vajadus kerkib jooksvalt programmperioodi jooksul.

Hindamiste metoodika töötatakse välja iga üksiku hindamise puhul koostöös hindajatega ning seega seda hindamiskavas ei kirjeldata.

9.4. Andmed ja teave

Lühikirjeldus maaelu arengu programmi rakendamisega seotud statistiliste andmete salvestamise, säilitamise, haldamise ja esitamise ning seireandmete hindamiseks esitamise süsteemist. Esitada kasutatavad andmeallikad, andmelüngad, andmete esitamisega seotud võimalikud institutsioonilised küsimused ning pakutud lahendused. Selles jaos tuleks näidata, et asjakohased andmehaldussüsteemid on õigeks ajaks toimivad.

Hindamine põhineb seire käigus kogutud usaldusväärsetel ja kvaliteetsetel andmetel, vt. täpsemalt peatükk 15.2. PRIA suudab õigeaegselt tagada andmekogumissüsteemide olemasolu.

PMKl on lisaks oma andmebaasid, kuhu sisestatakse ja säilitatakse MAKi prioriteetide ja meetmete hindamise käigus kogutud näitajad, sh algandmed. PMK ja teiste hindajate poolt kogutud ja koondatud andmed kuuluvad Maaeluministeeriumile. Kõik vajalikud andmed säilitatakse.

Andmeid saadakse samuti täiendavate uuringute ja analüüside käigus. Pärast uuringu või analüüsi teostamist antakse kogutud andmed Maaeluministeeriumile üle. Täiendavate uuringute ja analüüside käigus kogutud andmed on kasutatavad ja kättesaavad ka hindajatele. Probleeme on esinenud mõnede keskkonnaindikaatorite kättesaadavusega.

Lisaks MAKi raames kogutud seire- ja hindamisandmetele kasutatakse MAKi seires ja hindamises vajadusel ka riikliku statistika, äriregistri, Maksu- ja Tolliameti, põllumajandusliku raamatupidamise andmebaasi (FADN) ja muid kättesaadavaid andmeid. Riiklike registrite kasutamine aitab tagada, et andmed on kvaliteetsed. Täpsem andmekasutus sõltub hindajate valitud hindamise metoodikast.

9.5. Ajakava

Programmiperioodi olulised vahe-eesmärgid ja soovituslik ajakava, mis on vajalik tagamaks, et tulemused oleksid asjakohasel ajal kättesaadavad.

Arengukava seire toimub programmiperioodi jooksul pidevalt, et tagada andmete aegrea olemasolu. Seevastu iga-aastased hindamistegevused lähtuvad konkreetsetest vajadustest.

Iga-aastaste seirearuannete koostamise ajakava kirjeldus on toodud peatükis 15.2. Iga-aastast hindamistegevuste ajakava reguleerib siseriiklik protseduur (seire ja hindamise kord), mis sätestab täpsemad tähtajad ja andmevahetuse hulga, mida erinevad asutused ja isikud seire- ja hindamissüsteemis omavahel vahetavad ja edastavad. Sarnaselt perioodil 2007–2013 väljakujunenud heale praktikale, koostatakse ka perioodil 2014–2020 igal eelneval aastal järgneva aasta tegevuste kohta hindamisplaan, mis sisaldab järgneval kalendriaastal planeeritavaid analüüse, uuringuid ja muid rahastatavaid hindamisalaseid tegevusi koos planeeritava ajakava ja eelarvega. Hindamisplaan arutatakse läbi ja kiidetakse heaks MAK 2014–2020 hindamiskomisjoni poolt.

Vahetult enne aastaid 2017 ja 2019 ning järelhindamist (2024. a) läbi viidavad hindamised on põhjalikumad ja eelnevaid aastaid kokkuvõtvad. Kui 2017. aastal esitatavad hindamistulemused, mis esitatakse koos iga-aastase seirearuandega, keskenduvad arengukava rakendamise tulemustele aastatel 2014–2016, siis 2019. aastal esitatavate hindamistulemuste puhul võetakse aluseks saavutused aastatel 2014–2018. Järelhindamise aruande õigeaegseks valmimiseks alustatakse hindamist ettevalmistavate tegevustega 2021. aastal (nt hankedokumentide koostamine ja ettevalmistamine).

Samuti tellitakse vastavalt vajadusele ja vastava kompetentsi puudumisele väljastpoolt Maaeluministeeriumi erinevaid analüüse ja uuringuid, mis on üks osa MAKi hindamisest programmperioodi jooksul. Koostatud analüüside ja uuringute tulemusi võtavad enda töös arvesse hindajad ning teised huvitatud osapooled. Selliste hindamistööde tellimine ja heakskiitmine otsustakse samuti MAK 2014–2020 hindamiskomisjoni poolt ja on üks osa eelnevalt kirjeldatud hindamisplaanist.

9.6. Teavitamine

Kirjeldus sellest, kuidas levitatakse hindamistulemusi sihtrühmadele, sh mehhanismidest, mis on kehtestatud hindamistulemuste kasutamise jälgimiseks.

Hindamine on oluline tööriist, mis annab kõigile sihtgruppidele (nt laiem avalikkus, poliitikakujundajad, arengukava välja töötajad ja rakendajad, toetusesaajad, sotsiaalpartnerid jt) ülevaate, mida on avaliku raha kasutamisega saavutatud. Selleks, et kogu informatsioon jõuaks kõigi sihtgruppideni, kasutatakse järgnevaid informatsiooni edastamise ja jagamise viise:

- ülevaade MAKi rakendamise hetkeseisust iga-aastasel seirekomisjoni istungil;
- informatsiooni levitamine Maaeluministeeriumi, PRIA, PMK ja kohalike tegevusgruppide kodulehekülgede kaudu (sh MAKi veebikaart, toetuse saajate kohta info avalikustamine, läbi viidud analüüside ja uuringute aruannete avaldamine jms);
- uuringute ja analüüside aruannete või koondtulemuste saatmine huvirühmade esindajatele (valdkonna esindusorganisatsioonidele);
- hindamistulemuste iga-aastane tutvustamine laiemale avalikkusele läbi selleks korraldatavate uuringute infopäevade;
- iga-aastase seirearuande ja hindamisaruannete avalikustamine Maaeluministeeriumi koduleheküljel;

- võimalusel uuringutes osalenud toetuse saajatele tagasiside jagamine teostatud uuringute kohta.

Hindamiskava kommunikatsioonistrateegia on üks osa MAKi kommunikatsioonistrateegiast (vt ptk. 15.3), mille koostamise ja täitmise eest vastutab Maaeluministeerium. Sarnaselt MAKi kohta info ja heade praktikate levitamisele, kasutatakse ka seire- ja hindamistulemuste ühe levitajana PMKd ja tema kommunikatsioonikanaleid.

Hindamistulemuste järeltegevused vaatavad igal aastal üle seirekomisjon ja hindamiskomisjon. Hindamistulemustest tulenevad vajalikud muudatused viiakse rakendusskeemi sisse.

9.7. Ressursid

Kirjeldus kava rakendamiseks vajalikest ja kavandatud ressurssidest, sh haldussuutlikkus, andmed, finantsvahendid, IT-vajadused. Kirjeldus kavandatud suutlikkuse suurendamise meetmetest, mille eesmärk on tagada, et hindamiskava oleks võimalik täielikult rakendada.

Seire- ja hindamissüsteemi eduka rakendamise eelduseks on piisavad administratiivsed, finantsilised ja IT-ressursid. Kõik seire- ja hindamissüsteemi rakendamiseks tehtavad kulutused kaetakse MAKi tehnilise abi vahenditest arvestusega, et eraldatav summa tagab hindamisplaani kvaliteetse täitmise. MAKi rakendamisega seotud personali hindamisalase võimekuse suurendamine toimub eeskätt läbi koolituste ja erialase pädevuse tõstmise. Edaspidi hõlmab hindamiskomisjoni tegevus kõiki MAKi uuringuid ja hindamisi.

10. RAHASTAMISKAVA

10.1. EAFRD iga-aastane osalus eurodes

Piirkonnatüübid ja lisaeraldised	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Total
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	103 626 144,00	103 651 030,00	103 676 345,00	103 702 093,00	103 728 583,00	103 751 180,00	103 751 183,00	107 500 074,00	88 016 648,00	**921 403 280,00**
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt e - Tegevused, mida rahastatakse määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 7 lõike 2 ja artikli 14 lõike 1 kohaldamisel EAFRD-le üle kantud vahenditest	0,00	0,00	7 516 000,00	19 163 000,00	21 824 000,00	23 526 000,00	25 426 000,00	0,00	0,00	**97 455 000,00**
Kokku EAFRD (ilma EURItа)	**103 626 144,00**	**103 651 030,00**	**111 192 345,00**	**122 865 093,00**	**125 552 583,00**	**127 277 180,00**	**129 177 183,00**	**107 500 074,00**	**88 016 648,00**	**1 018 858 280,00**
Millest tulemusreserv (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 20)	**6 217 568,64**	**6 219 061,80**	**6 220 580,70**	**6 222 125,58**	**6 223 714,98**	**6 225 070,80**	**6 225 070,98**	**0,00**	**0,00**	**43 553 193,48**
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt ea - EURI(NGEU) / Tegevused, mida rahastatakse artikli 58a lõikes 1 osutatud täiendavatest vahenditest	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	18 636 494,00	44 354 855,00	**62 991 349,00**
Kokku (EAFRD +	**103 626 144,00**	**103 651 030,00**	**111 192 345,00**	**122 865 093,00**	**125 552 583,00**	**127 277 180,00**	**129 177 183,00**	**126 136 568,00**	**132 371 503,00**	**1 081 849 629,00**

EURI)										

Toetuse soovituslik kogusumma, mida tuleb kasutada kliimamuutustega seotud eesmärkide tarbeks	**446 434 411,60**

10.2. Kõigi meetmete suhtes kohaldatav ühtne EAFRD osaluse määr, jaotatud piirkonnaliikide kaupa vastavalt määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõikele 3

Artikkel, millega on kehtestatud maksimaalne osalusmäär.	Kohaldatav EAFRD osaluse määr	Väikseim kohaldatav EAFRD osaluse määr 2014–2020 (%)	Suurim kohaldatav EAFRD osaluse määr 2014–2020 (%)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	85%	20%	85%

10.3. Jaotus meetmete või EAFRD osaluse erimääraga tegevusliikide kaupa (eurodes, koguperiood 2014–2020)

10.3.1. M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)

Piirkonnatüübid ja lisaeraldised		Kohaldatav EAFRD toetuse määr aastatel 2014–2020 (%)	Kohaldatav EAFRD toetusmäär aastatel 2014–2020 kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktiga g (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes aastatel 2014–2020 (%) (määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt d koos artikli 59 lõike 4 punktiga g)	Rahastamisvahendite korral ette nähtud soovituslik EAFRD summa (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (eurodes)	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	85%		90%		0,00	0,00 (2A) 0,00 (2B) 0,00 (3A) 0,00 (3B) 0,00 (P4) 0,00 (5A) 0,00 (5B) 0,00 (5C) 0,00 (5D) 0,00 (5E) 0,00 (6A)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt a - Artiklites 14, 27 ja 35 osutatud meetmed, määruse (EL) nr 1303/2013 artiklis 32 osutatud LEADERi	89%		90%		0,00	2 425 250,00 (2A) 178 000,00 (2B) 4 383 250,00 (3A)

	kohalik areng ning artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti i kohased tegevused						979 000,00 (3B) 5 963 000,00 (P4) 44 500,00 (5A) 44 500,00 (5B) 22 250,00 (5C) 66 750,00 (5D) 66 750,00 (5E) 155 750,00 (6A)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt e - Tegevused, mida rahastatakse määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 7 lõike 2 ja artikli 14 lõike 1 kohaldamisel EAFRD-le üle kantud vahenditest	100%		90%		0,00	400 000,00 (2A) 100 000,00 (2B) 0,00 (3A) 0,00 (3B) 0,00 (P4) 0,00 (5A) 0,00 (5B) 0,00 (5C) 0,00 (5D) 0,00 (5E) 0,00 (6A)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt ea (EURI)NGEU - EURI(NGEU) / Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr	Ühtne	100%					125 000,00 (2A) 100 000,00 (2B) 75 000,00 (3A) 80 000,00 (3B) 100 000,00 (P4) 0,00 (5A) 0,00 (5B)

2019/93 tähenduses							0,00 (5C) 0,00 (5D) 0,00 (5E) 0,00 (6A)
Kokku						0,00	15 309 000,00

10.3.2. M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)

Piirkonnatüübid ja lisaeraldised		Kohaldatav EAFRD toetuse määr aastatel 2014–2020 (%)	Kohaldatav EAFRD toetusmäär aastatel 2014–2020 kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktiga g (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes aastatel 2014–2020 (%) (määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt d koos artikli 59 lõike 4 punktiga g)	Rahastamisvahendite korral ette nähtud soovituslik EAFRD summa (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (eurodes)	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	85%		90%		0,00	4 165 000,00 (2A) 340 000,00 (2B) 42 500,00 (3A) 255 000,00 (3B) 994 500,00 (P4) 552 500,00 (5A) 85 000,00 (5B) 8 500,00 (5C) 21 250,00 (5D) 8 500,00 (5E) 493 250,00 (6A)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt e - Tegevused, mida rahastatakse määruse	100%		90%		0,00	0,00 (2A) 0,00 (2B) 0,00 (3A)

	(EL) nr 1307/2013 artikli 7 lõike 2 ja artikli 14 lõike 1 kohaldamisel EAFRD-le üle kantud vahenditest						0,00 (3B) 0,00 (P4) 0,00 (5A) 0,00 (5B) 0,00 (5C) 0,00 (5D) 0,00 (5E) 0,00 (6A)
Kokku						0,00	6 966 000,00

10.3.3. M03 – Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad (artikkel 16)

Piirkonnatüübid ja lisaeraldised		Kohaldatav EAFRD toetuse määr aastatel 2014–2020 (%)	Kohaldatav EAFRD toetusmäär aastatel 2014–2020 kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktiga g (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes aastatel 2014–2020 (%) (määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt d koos artikli 59 lõike 4 punktiga g)	Rahastamisvahendite korral ette nähtud soovituslik EAFRD summa (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (eurodes)	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	85%		90%		0,00	1 487 500,00 (3A)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt e - Tegevused, mida rahastatakse määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 7 lõike 2 ja artikli 14 lõike 1 kohaldamisel EAFRD-le üle kantud vahenditest	90%		90%		0,00	0,00 (3A)
Kokku						0,00	1 487 500,00

10.3.4. M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)

Piirkonnatüübid ja lisaeraldised		Kohaldatav EAFRD toetuse määr aastatel 2014–2020 (%)	Kohaldatav EAFRD toetusmäär aastatel 2014–2020 kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktiga g (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes aastatel 2014–2020 (%) (määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt d koos artikli 59 lõike 4 punktiga g)	Rahastamisvahendite korral ette nähtud soovituslik EAFRD summa (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (eurodes)	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	85%		90%		27 761 247,00	232 379 774,00 (2A) 44 191 782,00 (3A) 0,00 (P4) 6 800 000,00 (5B) 23 542 395,00 (6A)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt b - Tegevused, millega toetatakse keskkonnaalaseid ning kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise eesmärke artikli 17, artikli 21 lõike 1 punktide a ja b ning artiklite 28, 29, 30, 31 ja 34 kohaselt	75%		85%		0,00	0,00 (2A) 0,00 (3A) 1 875 000,00 (P4) 0,00 (5B) 0,00 (6A)
	Määruse (EL) nr	90%		90%		0,00	0,00 (2A)

	1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt e - Tegevused, mida rahastatakse määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 7 lõike 2 ja artikli 14 lõike 1 kohaldamisel EAFRD-le üle kantud vahenditest						0,00 (3A) 0,00 (P4) 0,00 (5B) 0,00 (6A)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt ea (EURI)NGEU - EURI(NGEU) / Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	100%		100%		12 000 000,00	8 000 000,00 (2A) 0,00 (3A) 0,00 (P4) 10 000 000,00 (5B) 4 000 000,00 (6A)
Kokku						39 761 247,00	330 788 951,00

Liidu kogutoetus, mis on reserveeritud määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 6 reguleerimisalasse kuuluvate tegevuste jaoks	18 675 000,00

10.3.5. M05 – Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine (artikkel 18)

Piirkonnatüübid ja lisaeraldised		Kohaldatav EAFRD toetuse määr aastatel 2014–2020 (%)	Kohaldatav EAFRD toetusmäär aastatel 2014–2020 kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktiga g (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes aastatel 2014–2020 (%) (määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt d koos artikli 59 lõike 4 punktiga g)	Rahastamisvahendite korral ette nähtud soovituslik EAFRD summa (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (eurodes)	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	85%		90%		0,00	1 700 000,00 (3B)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt ea (EURI)NGEU - EURI(NGEU) / Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	100%					500 000,00 (3B)

Kokku	0,00	2 200 000,00

10.3.6. M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)

Piirkonnatüübid ja lisaeraldised		Kohaldatav EAFRD toetuse määr aastatel 2014–2020 (%)	Kohaldatav EAFRD toetusmäär aastatel 2014–2020 kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktiga g (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes aastatel 2014–2020 (%) (määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt d koos artikli 59 lõike 4 punktiga g)	Rahastamisvahendite korral ette nähtud soovituslik EAFRD summa (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (eurodes)	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	85%		90%		7 752 753,00	5 525 000,00 (2A) 0,00 (2B) 1 251 000,00 (5C) 54 101 753,00 (6A)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt a - Artiklites 14, 27 ja 35 osutatud meetmed, määruse (EL) nr 1303/2013 artiklis 32 osutatud LEADERi kohalik areng ning artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti i kohased tegevused	82%		90%		0,00	0,00 (2A) 24 600 000,00 (2B) 0,00 (5C) 0,00 (6A)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt e - Tegevused, mida rahastatakse määruse (EL) nr 1307/2013	100%		90%		0,00	17 500 000,00 (2A) 124 000,00 (2B)

	artikli 7 lõike 2 ja artikli 14 lõike 1 kohaldamisel EAFRD-le üle kantud vahenditest						0,00 (5C) 12 000 000,00 (6A)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt ea (EURI)NGEU - EURI(NGEU) / Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	100%		100%		3 000 000,00	0,00 (2A) 0,00 (2B) 0,00 (5C) 17 000 000,00 (6A)
Kokku						10 752 753,00	132 101 753,00

10.3.7. M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)

Piirkonnatüübid ja lisaeraldised		Kohaldatav EAFRD toetuse määr aastatel 2014–2020 (%)	Kohaldatav EAFRD toetusmäär aastatel 2014–2020 kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktiga g (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes aastatel 2014–2020 (%) (määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt d koos artikli 59 lõike 4 punktiga g)	Rahastamisvahendite korral ette nähtud soovituslik EAFRD summa (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (eurodes)	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	85%		90%		0,00	1 020 000,00 (P4) 5 706 000,00 (5C)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt b - Tegevused, millega toetatakse keskkonnaalaseid ning kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise eesmärke artikli 17, artikli 21 lõike 1 punktide a ja b ning artiklite 28, 29, 30, 31 ja 34 kohaselt	75%		85%		0,00	0,00 (P4) 0,00 (5C)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt e - Tegevused, mida rahastatakse määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 7 lõike 2 ja artikli 14 lõike 1	100%		90%		0,00	0,00 (P4) 1 000 000,00 (5C)

	kohaldamisel EAFRD-le üle kantud vahenditest						
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt ea (EURI)NGEU - EURI(NGEU) / Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	100%					426 600,00 (P4) 2 900 000,00 (5C)
Kokku						0,00	11 052 600,00

10.3.8. M09 – Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine (artikkel 27)

Piirkonnatüübid ja lisaeraldised		Kohaldatav EAFRD toetuse määr aastatel 2014–2020 (%)	Kohaldatav EAFRD toetusmäär aastatel 2014–2020 kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktiga g (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes aastatel 2014–2020 (%) (määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt d koos artikli 59 lõike 4 punktiga g)	Rahastamisvahendite korral ette nähtud soovituslik EAFRD summa (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (eurodes)	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	85%		90%		0,00	0,00 (3A)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt a - Artiklites 14, 27 ja 35 osutatud meetmed, määruse (EL) nr 1303/2013 artiklis 32 osutatud LEADERi kohalik areng ning artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti i kohased tegevused	80%		90%		0,00	4 960 000,00 (3A)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt e - Tegevused, mida rahastatakse määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 7 lõike 2 ja artikli 14 lõike 1 kohaldamisel EAFRD-le üle kantud vahenditest	90%		90%		0,00	0,00 (3A)
Kokku						0,00	4 960 000,00

10.3.9. M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)

Piirkonnatüübid ja lisaeraldised		Kohaldatav EAFRD toetuse määr aastatel 2014–2020 (%)	Kohaldatav EAFRD toetusmäär aastatel 2014–2020 kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktiga g (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes aastatel 2014–2020 (%) (määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt d koos artikli 59 lõike 4 punktiga g)	Rahastamisvahendite korral ette nähtud soovituslik EAFRD summa (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (eurodes)	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	85%		90%		0,00	0,00 (P4) 0,00 (5D) 0,00 (5E)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt b - Tegevused, millega toetatakse keskkonnaalaseid ning kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise eesmärke artikli 17, artikli 21 lõike 1 punktide a ja b ning artiklite 28, 29, 30, 31 ja 34 kohaselt	75%		85%		0,00	161 190 500,00 (P4) 0,00 (5D) 0,00 (5E)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt e - Tegevused, mida rahastatakse määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 7 lõike 2 ja artikli 14 lõike 1 kohaldamisel EAFRD-	100%		90%		0,00	42 398 000,00 (P4) 0,00 (5D) 0,00 (5E)

	le üle kantud vahenditest						
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt ea (EURI)NGEU - EURI(NGEU) / Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	100%					8 260 000,00 (P4) 0,00 (5D) 0,00 (5E)
Kokku						0,00	212 183 500,00

10.3.10. M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29)

Piirkonnatüübid ja lisaeraldised		Kohaldatav EAFRD toetuse määr aastatel 2014–2020 (%)	Kohaldatav EAFRD toetusmäär aastatel 2014–2020 kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktiga g (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes aastatel 2014–2020 (%) (määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt d koos artikli 59 lõike 4 punktiga g)	Rahastamisvahendite korral ette nähtud soovituslik EAFRD summa (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (eurodes)	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	85%		90%		0,00	0,00 (P4)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt b - Tegevused, millega toetatakse keskkonnaalaseid ning kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise eesmärke artikli 17, artikli 21 lõike 1 punktide a ja b ning artiklite 28, 29, 30, 31 ja 34 kohaselt	75%		85%		0,00	110 047 500,00 (P4)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt e - Tegevused, mida rahastatakse määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 7 lõike 2 ja artikli 14 lõike 1 kohaldamisel EAFRD-le üle kantud vahenditest	100%		90%		0,00	4 835 000,00 (P4)

Kokku	0,00	114 882 500,00

10.3.11. M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)

Piirkonnatüübid ja lisaeraldised		Kohaldatav EAFRD toetuse määr aastatel 2014–2020 (%)	Kohaldatav EAFRD toetusmäär aastatel 2014–2020 kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktiga g (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes aastatel 2014–2020 (%) (määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt d koos artikli 59 lõike 4 punktiga g)	Rahastamisvahendite korral ette nähtud soovituslik EAFRD summa (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (eurodes)	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	85%		90%		0,00	0,00 (P4)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt b - Tegevused, millega toetatakse keskkonnaalaseid ning kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise eesmärke artikli 17, artikli 21 lõike 1 punktide a ja b ning artiklite 28, 29, 30, 31 ja 34 kohaselt	75%		85%		0,00	32 923 500,00 (P4)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt e - Tegevused, mida rahastatakse määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 7 lõike 2 ja artikli 14 lõike 1 kohaldamisel EAFRD-le üle kantud vahenditest	85%		90%		0,00	0,00 (P4)

Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt ea (EURI)NGEU - EURI(NGEU) / Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	100%					600 000,00 (P4)
Kokku						0,00	33 523 500,00

Liidu kogutoetus, mis on reserveeritud määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 6 reguleerimisalasse kuuluvate tegevuste jaoks	25 423 500,00

10.3.12. M14 – Loomade heaolu (artikkel 33)

Piirkonnatüübid ja lisaeraldised		Kohaldatav EAFRD toetuse määr aastatel 2014–2020 (%)	Kohaldatav EAFRD toetusmäär aastatel 2014–2020 kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktiga g (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes aastatel 2014–2020 (%) (määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt d koos artikli 59 lõike 4 punktiga g)	Rahastamisvahendite korral ette nähtud soovituslik EAFRD summa (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (eurodes)	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	85%		90%		0,00	25 412 450,00 (3A)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt e - Tegevused, mida rahastatakse määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 7 lõike 2 ja artikli 14 lõike 1 kohaldamisel EAFRD-le üle kantud vahenditest	100%		90%		0,00	19 098 000,00 (3A)
Kokku						0,00	44 510 450,00

10.3.13. M16 – Koostöö (artikkel 35)

Piirkonnatüübid ja lisaeraldised		Kohaldatav EAFRD toetuse määr aastatel 2014–2020 (%)	Kohaldatav EAFRD toetusmäär aastatel 2014–2020 kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktiga g (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes aastatel 2014–2020 (%) (määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt d koos artikli 59 lõike 4 punktiga g)	Rahastamisvahendite korral ette nähtud soovituslik EAFRD summa (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (eurodes)	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	85%		90%		0,00	0,00 (2A) 0,00 (3A) 0,00 (P4) 0,00 (5C)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt a - Artiklites 14, 27 ja 35 osutatud meetmed, määruse (EL) nr 1303/2013 artiklis 32 osutatud LEADERi kohalik areng ning artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti i kohased tegevused	80%		90%		0,00	12 880 000,00 (2A) 3 200 000,00 (3A) 2 480 000,00 (P4) 1 200 000,00 (5C)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt e - Tegevused, mida rahastatakse määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 7 lõike 2 ja artikli 14 lõike 1 kohaldamisel EAFRD-	90%		90%		0,00	0,00 (2A) 0,00 (3A) 0,00 (P4) 0,00 (5C)

	le üle kantud vahenditest						
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt ea (EURI)NGEU - EURI(NGEU) / Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	100%					0,00 (2A) 3 000 000,00 (3A) 0,00 (P4) 0,00 (5C)
Kokku						0,00	22 760 000,00

10.3.14. M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36)

Piirkonnatüübid ja lisaeraldised		Kohaldatav EAFRD toetuse määr aastatel 2014–2020 (%)	Kohaldatav EAFRD toetusmäär aastatel 2014–2020 kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktiga g (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes aastatel 2014–2020 (%) (määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt d koos artikli 59 lõike 4 punktiga g)	Rahastamisvahendite korral ette nähtud soovituslik EAFRD summa (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (eurodes)	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	85%		90%		0,00	1 700 000,00 (3B)
Kokku						0,00	1 700 000,00

Kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 37 lõikega 1 elluviidud tegevuse puhul esitage kavandatav liidu toetuse soovituslik kogusumma (eurodes)		**soovituslik toetusmäär (%)**	
Kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 39 punktiga a elluviidud tegevuse puhul esitage kavandatav liidu toetuse soovituslik kogusumma (eurodes)		**soovituslik toetusmäär (%)**	
Kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 38 lõikega 3 elluviidud tegevuse puhul esitage kavandatav liidu toetuse soovituslik kogusumma (eurodes)		**soovituslik toetusmäär (%)**	

Kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 39 lõikega 1 elluviidud tegevuse puhul esitage kavandatav liidu toetuse soovituslik kogusumma (eurodes)		**soovituslik toetusmäär (%)**	
Kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 37 lõikega 1 elluviidud tegevuse puhul esitage kavandatav EURI toetuse soovituslik kogusumma (eurodes)		**soovituslik toetusmäär (%)**	
Kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 38 lõikega 3 elluviidud tegevuse puhul esitage kavandatav EURI toetuse soovituslik kogusumma (eurodes)		**soovituslik toetusmäär (%)**	
Kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 39 punktiga a elluviidud tegevuse puhul esitage kavandatav EURI toetuse soovituslik kogusumma (eurodes)		**soovituslik toetusmäär (%)**	
Kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 39 lõikega 1 elluviidud tegevuse puhul esitage kavandatav EURI toetuse soovituslik kogusumma (eurodes)		**soovituslik toetusmäär (%)**	

10.3.15. M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35)

Piirkonnatüübid ja lisaeraldised		Kohaldatav EAFRD toetuse määr aastatel 2014–2020 (%)	Kohaldatav EAFRD toetusmäär aastatel 2014–2020 kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktiga g (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes aastatel 2014–2020 (%) (määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt d koos artikli 59 lõike 4 punktiga g)	Rahastamisvahendite korral ette nähtud soovituslik EAFRD summa (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (eurodes)	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	85%		90%		0,00	0,00 (6B)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt a - Artiklites 14, 27 ja 35 osutatud meetmed, määruse (EL) nr 1303/2013 artiklis 32 osutatud LEADERi kohalik areng ning artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti i kohased tegevused	80%		90%		0,00	95 930 972,00 (6B)
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt e - Tegevused, mida rahastatakse määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 7 lõike 2 ja artikli 14 lõike 1 kohaldamisel EAFRD-le üle kantud vahenditest	90%		90%		0,00	0,00 (6B)
Määruse (EL) nr	Ühtne	100%					4 675 182,00

1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt ea (EURI)NGEU - EURI(NGEU) / Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses							(6B)
Kokku						0,00	100 606 154,00

10.3.16. M20 – Liikmesriikide algatusel antav tehniline abi (artiklid 51–54)

Piirkonnatüübid ja lisaeraldised		Kohaldatav EAFRD toetuse määr aastatel 2014–2020 (%)	Kohaldatav EAFRD toetusmäär aastatel 2014–2020 kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktiga g (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes aastatel 2014–2020 (%) (määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt d koos artikli 59 lõike 4 punktiga g)	Rahastamisvahendite korral ette nähtud soovituslik EAFRD summa (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (eurodes)	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	85%					42 709 454,00
	Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt e - Tegevused, mida rahastatakse määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 7 lõike 2 ja artikli 14 lõike 1 kohaldamisel EAFRD-le üle kantud vahenditest	85%					0,00
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt ea (EURI)NGEU - EURI(NGEU) / Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr	Ühtne	100%					3 149 567,00

2019/93 tähenduses							
Kokku						0,00	45 859 021,00

10.3.17. M21 – Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud (artikkel 39b)

Piirkonnatüübid ja lisaeraldised		Kohaldatav EAFRD toetuse määr aastatel 2014–2020 (%)	Kohaldatav EAFRD toetusmäär aastatel 2014–2020 kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktiga g (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (%)	Määr, mida kohaldatakse korraldusasutuse vastutuse alla kuuluvate rahastamisvahendite suhtes aastatel 2014–2020 (%) (määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkt d koos artikli 59 lõike 4 punktiga g)	Rahastamisvahendite korral ette nähtud soovituslik EAFRD summa (artikli 59 lõike 4 punkt d) aastatel 2014–2020 (eurodes)	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)
Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 3 punkt a - Vähemarenenud piirkonnad, äärepoolseimad piirkonnad ja Egeuse mere väikesaared määruse (EMÜ) nr 2019/93 tähenduses	Ühtne	85%					1 293 700,00 (6A)
Kokku						0,00	1 293 700,00

10.4. Soovituslik jaotus meetmete kaupa iga allprogrammi puhul

Valdkondliku allprogrammi nimi	Meede	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)

11. INDIKAATORKAVA

11.1. Indikaatorkava

11.1.1. Prioriteet 1: teadmussiirde ja innovatsiooni tugevdamine põllumajanduses, metsanduses ja maapiirkondades

11.1.1.1. 1A) Innovatsiooni ja koostöö toetamine ning teadmistebaasi arendamine maapiirkondades

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T1: määruse (EL) nr 1305/2013 artiklite 14, 15 ja 35 kohaste kulude osakaal maaelu arengu programmi kogukuludest (sihtvaldkond 1A)	**4,07**
Maaelu arengu programmis kavandatud avaliku sektori kulud kokku	1 300 037 327,00
Avaliku sektori kulud (sihtvaldkond 1A)	52 975 294,00

Kavandatud väljundinäitaja(d) 2014–2022

Meetme nimi	Näitaja nimi	Väärtus	Millest EURI rahastatud
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (koolitused, põllumajandusettevõtete vahetustegevus, esitlustegevus) (1.1–1.3)	17 080 000,00	480 000,00
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (2.1–2.3)	8 195 294,00	0
M16 – Koostöö (artikkel 35)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (16.1–16.9)	27 700 000,00	3 000 000,00

11.1.1.2. 1B) Põllumajanduse, toidu tootmise ja metsanduse ning teadusuuringute ja innovatsiooni vaheliste sidemete tugevdamine, sh paranenud keskkonnajuhtimise ja keskkonnategevuse tulemuslikkuse eesmärgil

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T2: Koostöömeetme (määruse (EL) nr 1305/2013 artikkel 35) raames toetatud koostööprojektide (rühmad, võrgustikud/klastrid, katseprojektid jne) koguarv (sihtvaldkond 1B)	**22,00**

Kavandatud väljundinäitaja(d) 2014–2022

Meetme nimi	Näitaja nimi	Väärtus	Millest EURI rahastatud
M16 – Koostöö (artikkel 35)	Toetatavate EIP töörühmade arv (loomine ja tegevus) (16.1)	2,00	0
M16 – Koostöö (artikkel 35)	Muude koostööprojektide (rühmad, võrgustikud/klastrid, katseprojektid jne) arv (16.2–16.9)	20,00	0

11.1.1.3. 1C) Elukestva ja kutsealase õppe parandamine põllumajandus- ja metsandussektoris

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T3: Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 14 kohase koolituse läbinud osalejate koguarv (1C)	**6 750,00**

Kavandatud väljundinäitaja(d) 2014–2022

Meetme nimi	Näitaja nimi	Väärtus	Millest EURI rahastatud
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – koolituses osalejate arv	6 750,00	0

11.1.2. Prioriteet 2: põllumajandusettevõtete elujõulisuse ja kõigi põllumajandusvormide konkurentsivõime parandamine kõigis piirkondades ning uuenduslike põllumajandustehnoloogiate ja metsade säästva majandamise edendamine

11.1.2.1. 2A) Kõigi põllumajandusettevõtete majandustegevuse tulemuslikkuse parandamine ning põllumajandusettevõtete ümberkorraldamise ja moderniseerimise hõlbustamine, eelkõige eesmärgiga suurendada turul osalemist ja turule orienteeritust ning põllumajandusliku tegevuse mitmekesistamist

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T4: selliste põllumajanduslike majapidamiste osakaal, kes saavad maaelu arengu programmi raames toetust ümberkorraldamisse ja moderniseerimisse investeerimiseks (sihtvaldkond 2A)	**5,10**
Selliste põllumajanduslike majapidamiste arv, kes saavad maaelu arengu programmi raames toetust ümberkorraldamisse ja moderniseerimisse investeerimiseks (sihtvaldkond 2A)	1 000,00

Eesmärgi nimetajana kasutatav taustanäitaja

Taustanäitaja nimi	Alusaasta
17 Põllumajanduslikud majapidamised (põllumajandusettevõtted) - kokku	19 610,00

Kavandatud väljundinäitaja(d) 2014–2022

Meetme nimi	Näitaja nimi	Väärtus	Millest EURI rahastatud
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – koolituses osalejate arv	515,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – Avaliku sektori kogukulud koolituse/oskuste omandamise jaoks	400 000,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (koolitused, põllumajandusettevõtete vahetustegevus, esitlustegevus) (1.1–1.3)	2 550 000,00	125 000,00
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Nõustamist saanud toetusesaajate arv (2.1)	4 260,00	0
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (2.1–2.3)	4 900 000,00	0
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	Selliste põllumajanduslike majapidamiste arv, keda on toetud põllumajanduslikesse majapidamistesse investeerimiseks (4.1)	1 000,00	0
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	Avaliku sektori kogukulud taristusse investeerimiseks (4.3)	62 650 000,00	0
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	Koguinvesteering eurodes (avalik + erasektor)	550 000 000,00	8 000 000,00
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (4.1)	217 495 517,00	8 000 000,00
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	Avaliku sektori kogukulud eurodes	280 145 517,00	8 000 000,00
M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	Nende (põllumajanduslike majapidamiste) arv, kes on saanud äriettevõtte asutamise toetust väikeste põllumajandusettevõtete arendamiseks (6.3)	1 600,00	0

M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	Koguinvesteering eurodes (avalik + erasektor)	24 000 000,00	0
M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	Avaliku sektori kogukulud eurodes	24 000 000,00	0
M16 – Koostöö (artikkel 35)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (16.1–16.9)	16 100 000,00	0

11.1.2.2. 2B) Piisavalt kvalifitseeritud põllumajandustootjate põllumajandussektorisse sisenemise hõlbustamine ja eelkõige põlvkondadevahetuse hõlbustamine

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T5: selliste põllumajanduslike majapidamiste osakaal, kes on teinud maaelu arengu programmi toetusel ettevõtte arengukava / investeeringuid noorte põllumajandustootjate jaoks (sihtvaldkond 2B)	**3,84**
Selliste põllumajanduslike majapidamiste arv, kes on teinud maaelu arengu programmi toetusel ettevõtte arengukava / investeeringuid noorte põllumajandustootjate jaoks (sihtvaldkond 2B)	753,00

Eesmärgi nimetajana kasutatav taustanäitaja

Taustanäitaja nimi	Alusaasta
17 Põllumajanduslikud majapidamised (põllumajandusettevõtted) - kokku	19 610,00

Kavandatud väljundinäitaja(d) 2014–2022

Meetme nimi	Näitaja nimi	Väärtus	Millest EURI rahastatud
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – koolituses osalejate arv	275,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – Avaliku sektori kogukulud koolituse/oskuste omandamise jaoks	275 000,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (koolitused, põllumajandusettevõtete vahetustegevus, esitlustegevus) (1.1–1.3)	300 000,00	100 000,00
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Nõustamist saanud toetusesaajate arv (2.1)	300,00	0
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (2.1–2.3)	400 000,00	0
M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	Nende (põllumajanduslike majapidamiste) arv, kes on saanud noortele põllumajandustootjatele antavat äriettevõtte asutamise toetust (6.1)	553,00	0
M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	Nende (põllumajanduslike majapidamiste) arv, kes on saanud toetust investeerimiseks mittepõllumajanduslikesse tegevustesse maapiirkondades (6.4)	0,00	0
M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	Nende (põllumajanduslike majapidamiste) arv, kes on saanud üleandmistoetust (6.5)	0,00	0
M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	Koguinvesteering eurodes (avalik + erasektor)	32 100 000,00	0
M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (6.1)	30 124 000,00	0
M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	Avaliku sektori kogukulud eurodes	30 124 000,00	0

11.1.3. Prioriteet 3: toiduahela korraldamise, sealhulgas põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise, loomade heaolu ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses

11.1.3.1. 3A)Toormetootjate konkurentsivõime parandamine nende parema integreerimise abil põllumajanduslike toiduainete tarneahelasse kvaliteedikavade kaudu, mis annavad põllumajandustoodetele lisaväärtuse, kohalike turgude edendamise ja lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade ja tootmisharudevaheliste organisatsioonide kaudu

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T6: selliste põllumajanduslike majapidamiste osakaal, kes saavad toetust kvaliteedikavade, kohalike turgude ja lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade/-organisatsioonide kaudu (sihtvaldkond 3A)	**1,76**
Selliste põllumajanduslike majapidamiste arv, kes saavad toetust kvaliteedikavade, kohalike turgude ja lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade/-organisatsioonide kaudu (sihtvaldkond 3A)	345,00

Eesmärgi nimetajana kasutatav taustanäitaja

Taustanäitaja nimi	Alusaasta
17 Põllumajanduslikud majapidamised (põllumajandusettevõtted) - kokku	19 610,00

Kavandatud väljundinäitaja(d) 2014–2022

Meetme nimi	Näitaja nimi	Väärtus	Millest EURI rahastatud
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – koolituses osalejate arv	1 100,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – Avaliku sektori kogukulud koolituse/oskuste omandamise jaoks	1 150 000,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (koolitused, põllumajandusettevõtete vahetustegevus, esitlustegevus) (1.1–1.3)	4 400 000,00	75 000,00
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Nõustamist saanud toetusesaajate arv (2.1)	40,00	0
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (2.1–2.3)	50 000,00	0
M03 – Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad (artikkel 16)	Toetatud põllumajanduslike majapidamiste arv (3.1)	100,00	0
M03 – Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad (artikkel 16)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (3.1–3.2)	1 750 000,00	0
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	Investeerimiseks (nt põllumajanduslikesse majapidamistesse, põllumajandustoodete töötlemisse ja turustamisse) toetust saanud tegevuste arv (4.1 ja 4.2)	40,00	0
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	Koguinvesteering eurodes (avalik + erasektor)	150 000 000,00	0
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	Avaliku sektori kogukulud eurodes	51 652 708,53	0
M09 – Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine (artikkel 27)	Toetust saanud tegevuste arv (tootjarühmade loomine)	15,00	0

M09 – Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine (artikkel 27)	Toetatavates tootjarühmades osalevate põllumajanduslike majapidamiste arv	100,00	0
M09 – Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine (artikkel 27)	Avaliku sektori kogukulud eurodes	6 200 000,00	0
M14 – Loomade heaolu (artikkel 33)	Toetusesaajate arv	2 000,00	0
M14 – Loomade heaolu (artikkel 33)	Avaliku sektori kogukulud eurodes	49 235 000,00	0
M16 – Koostöö (artikkel 35)	Selliste põllumajanduslike majapidamiste arv, kes osalevad tarneahelas osalejate vahelises koostöös/kohalikul tasandil edendamises (16.4)	170,00	0
M16 – Koostöö (artikkel 35)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (16.1–16.9)	7 000 000,00	3 000 000,00

11.1.3.2. 3B) Põllumajandusettevõtte riskiennetamise ja -juhtimise toetamine

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T7: selliste põllumajandusettevõtete osakaal, kes osalevad riskijuhtimiskavades (sihtvaldkond 3B)	**10,71**
Selliste põllumajandusettevõtete arv, kes osalevad riskijuhtimiskavades (sihtvaldkond 3B)	2 100,00

Eesmärgi nimetajana kasutatav taustanäitaja

Taustanäitaja nimi	Alusaasta
17 Põllumajanduslikud majapidamised (põllumajandusettevõtted) - kokku	19 610,00

Kavandatud väljundinäitaja(d) 2014–2022

Meetme nimi	Näitaja nimi	Väärtus	Millest EURI rahastatud
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – koolituses osalejate arv	500,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – Avaliku sektori kogukulud koolituse/oskuste omandamise jaoks	400 000,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (koolitused, põllumajandusettevõtete vahetustegevus, esitlustegevus) (1.1–1.3)	900 000,00	80 000,00
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Nõustamist saanud toetusesaajate arv (2.1)	240,00	0
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (2.1–2.3)	300 000,00	0
M05 – Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine (artikkel 18)	Ennetusmeetmete võtmiseks toetust saanute arv (5.1) – põllumajandusettevõtted	0,00	0
M05 – Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine (artikkel 18)	Ennetusmeetmete võtmiseks toetust saanute arv (5.1) – avaliku sektori asutused	0,00	0
M05 – Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine (artikkel 18)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (5.1)	0,00	0
M05 – Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine (artikkel 18)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (5.1–5.2)	2 500 000,00	500 000,00
M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36)	Selliste põllumajandusettevõtete arv, keda toetatakse seoses kindlustusmaksetega (17.1)	2 100,00	0
M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (17.1)	2 000 000,00	0
M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (17.1) - millest alla 30% künnise kahju toetamine	0	0
M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36)	Ühisfondides osalevate põllumajandusettevõtete arv (17.2)	0,00	0

M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (17.2)	0,00	0
M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (17.2) - millest alla 30% künnise kahju toetamine	0	0
M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36)	Sissetuleku stabiliseerimise vahendis osalevate põllumajandusettevõtete arv (17.3)	0,00	0
M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (17.3)	0,00	0
M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (17.3) - millest alla 30% künnise kahju toetamine	0	0

11.1.4. Prioriteet 4: põllumajanduse ja metsandusega seotud ökosüsteemide taastamine, kaitse ja edendamine

Põllumajandus

Kavandatud väljundinäitaja(d) 2014–2022

Meetme nimi	Näitaja nimi	Väärtus	Millest EURI rahastatud
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – koolituses osalejate arv	1 250,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – Avaliku sektori kogukulud koolituse/oskuste omandamise jaoks	950 000,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (koolitused, põllumajandusettevõtete vahetustegevus, esitlustegevus) (1.1–1.3)	6 500 000,00	100 000,00
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Nõustamist saanud toetusesaajate arv (2.1)	1 000,00	0
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (2.1–2.3)	1 170 000,00	0
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	Mittetootlike investeeringute tegemiseks toetust saanud tegevuste arv (4.4)	250,00	0
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	Koguinvesteering eurodes (avalik + erasektor)	2 500 000,00	0
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	Avaliku sektori kogukulud eurodes	2 500 000,00	0
M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)	Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameetme alla kuuluv ala (ha) (10.1)	661 000,00	0
M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)	Avaliku sektori kulud geneetiliste ressursside säilitamiseks (10.2)	0,00	0
M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)	Avaliku sektori kogukulud eurodes	265 913 666,66	8 260 000,00
M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29)	Pindala (ha) – üleminek mahepõllumajandusele (11.1)	60 000,00	0
M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29)	Pindala (ha) – mahepõllumajandusega jätkamine (11.2)	133 000,00	0
M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29)	Avaliku sektori kogukulud eurodes	151 720 000,00	0
M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)	Pindala (ha) – NATURA 2000 põllumajandusmaa (12.1)	23 440,00	0
M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)	Pindala (ha) – vee raamdirektiiv (12.3)	0,00	0
M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)	Avaliku sektori kogukulud eurodes	5 266 000,00	600 000,00
M16 – Koostöö (artikkel 35)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (16.1–16.9)	3 100 000,00	0

Metsad

Kavandatud väljundinäitaja(d) 2014–2022

Meetme nimi	Näitaja nimi	Väärtus	Millest EURI rahastatud
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (8.1)	0,00	0
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (8.2)	0,00	0

M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (8.3)	590 000,00	90 000,00
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (8.4)	1 036 600,00	336 000,00
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	Ennetusmeetmete võtmiseks toetust saanute arv (8.3)	200,00	0
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (8.5)	0,00	0
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	Tegevuste arv (investeeringud metsa ökosüsteemide vastupanuvõime ja keskkonnaväärtuse parandamisse) (8.5)	0,00	0
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	Alad, mis on seotud investeeringutega metsa ökosüsteemide vastupanuvõime ja keskkonnaväärtuse parandamisse (8.5)	0,00	0
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (8.6)	0,00	0
M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)	Pindala (ha) – NATURA 2000 metsamaa (12.2)	63 000,00	0
M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)	Avaliku sektori kogukulud eurodes	39 232 000,00	0

11.1.4.1. 4A) Elurikkuse ennistamine, säilitamine ja parandamine, sh Natura 2000 aladel ja looduslikust või muust eripärast tingitud piirangutega aladel, ning suure loodusliku väärtusega põllumajanduse ja Euroopa maastike seisundi ennistamine, säilitamine ja parandamine

Põllumajandus

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T9: sellise põllumajandusmaa osakaal, mida hõlmavad majandamislepingud, millega toetatakse elurikkust ja/või maastikke (sihtvaldkond 4A)	**70,25**
Põllumajandusmaa, mida hõlmavad majandamislepingud, millega toetatakse elurikkust ja/või maastikke (ha) (sihtvaldkond 4A)	661 000,00

Eesmärgi nimetajana kasutatav taustanäitaja

Taustanäitaja nimi	Alusaasta
18 Põllumajandusmaa - kasutatav põllumajandusmaa kokku	940 930,00

Metsad

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T8: sellise metsa või muu metsamaa osakaal, mida hõlmavad majandamislepingud, millega toetatakse elurikkust (sihtvaldkond 4A)	**2,70**
Mets/muu metsamaa, mida hõlmavad majandamislepingud, millega toetatakse elurikkust (ha) (sihtvaldkond 4A)	63 000,00

Eesmärgi nimetajana kasutatav taustanäitaja

Taustanäitaja nimi	Alusaasta
29 Mets ja muu metsamaa (FOWL) (000) - kokku	2 336,70

11.1.4.2. 4B) Veemajanduse, sh väetiste ja pestitsiidide kasutamise parandamine

Põllumajandus

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T10: sellise põllumajandusmaa osakaal, mida hõlmavad majandamislepingud, mille eesmärk on parandada veemajandust (sihtvaldkond 4 B)	**63,93**
sellise põllumajandusmaa osakaal, mida hõlmavad majandamislepingud, mille eesmärk on parandada veemajandust (ha) (sihtvaldkond 4 B)	601 500,00

Eesmärgi nimetajana kasutatav taustanäitaja

Taustanäitaja nimi	Alusaasta
18 Põllumajandusmaa - kasutatav põllumajandusmaa kokku	940 930,00

Metsad

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T11: sellise metsamaa osakaal, mida hõlmavad majandamislepingud, mille eesmärk on parandada veemajandust (sihtvaldkond 4 B)	**0**
Metsamaa, mida hõlmavad majandamislepingud, mille eesmärk on parandada veemajandust (ha) (sihtvaldkond 4 B)	0

Eesmärgi nimetajana kasutatav taustanäitaja

Taustanäitaja nimi	Alusaasta
29 Mets ja muu metsamaa (FOWL) (000) - kokku	2 336,70

11.1.4.3. 4C) Mullaerosiooni tõkestamine ja mulla majandamise parandamine

Põllumajandus

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T12: sellise põllumajandusmaa osakaal, mida hõlmavad majandamislepingud, mille eesmärk on parandada mulla majandamist ja/või vältida mullaerosiooni (sihtvaldkond 4C)	**70,99**
Põllumajandusmaa, mida hõlmavad majandamislepingud, mille eesmärk on parandada mulla majandamist ja/või vältida mullaerosiooni (ha) (sihtvaldkond 4C)	668 000,00

Eesmärgi nimetajana kasutatav taustanäitaja

Taustanäitaja nimi	Alusaasta
18 Põllumajandusmaa - kasutatav põllumajandusmaa kokku	940 930,00

Metsad

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T13: sellise metsamaa osakaal, mida hõlmavad majandamislepingud, mille eesmärk on parandada mulla majandamist ja/või vältida mullaerosiooni (sihtvaldkond 4C)	**0**
Metsamaa, mida hõlmavad majandamislepingud, mille eesmärk on parandada mulla majandamist ja/või vältida mullaerosiooni (ha) (sihtvaldkond 4C)	0

Eesmärgi nimetajana kasutatav taustanäitaja

Taustanäitaja nimi	Alusaasta
29 Mets ja muu metsamaa (FOWL) (000) - kokku	2 336,70

11.1.5. Prioriteet 5: loodusvarade tõhusama kasutamise edendamine ning vähese CO_2-heitega ja kliimamuutuste suhtes vastupidavale majandusele ülemineku toetamine põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris

11.1.5.1. 5A) Veekasutuse tõhustamine põllumajanduses

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T14: sellise niisutatud maa osakaal, mille puhul minnakse üle tõhusama niisutussüsteemi kasutamisele (sihtvaldkond 5A)	**0**
Niisutatud maa, mille puhul minnakse üle tõhusama niisutussüsteemi kasutamisele (ha) (sihtvaldkond 5A)	0

Eesmärgi nimetajana kasutatav taustanäitaja

Taustanäitaja nimi	Alusaasta
20 Niisutatud maa - kokku	330,00

Kavandatud väljundinäitaja(d) 2014–2022

Meetme nimi	Näitaja nimi	Väärtus	Millest EURI rahastatud
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – koolituses osalejate arv	125,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – Avaliku sektori kogukulud koolituse/oskuste omandamise jaoks	10 000,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (koolitused, põllumajandusettevõtete vahetustegevus, esitlustegevus) (1.1–1.3)	50 000,00	0
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Nõustamist saanud toetusesaajate arv (2.1)	500,00	0
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (2.1–2.3)	650 000,00	0

11.1.5.2. 5B) Energiakasutuse tõhustamine põllumajanduses ja toiduainetetööstuses

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T15: Koguinvesteering energiatõhususse (eurodes) (sihtvaldkond 5B)	**57 500 000,00**

Kavandatud väljundinäitaja(d) 2014–2022

Meetme nimi	Näitaja nimi	Väärtus	Millest EURI rahastatud
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – koolituses osalejate arv	50,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – Avaliku sektori kogukulud koolituse/oskuste omandamise jaoks	10 000,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (koolitused, põllumajandusettevõtete vahetustegevus, esitlustegevus) (1.1–1.3)	50 000,00	0
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Nõustamist saanud toetusesaajate arv (2.1)	80,00	0
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (2.1–2.3)	100 000,00	0
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	Investeerimiseks (põllumajanduslikesse majapidamistesse, põllumajandustoodete töötlemisse ja turustamisse) toetust saanud tegevuste arv (4.1. 4.2 ja 4.3)	35,00	5,00
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	Koguinvesteering eurodes (avalik + erasektor)	57 500 000,00	25 000 000,00
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	Avaliku sektori kogukulud eurodes	23 000 000,00	10 000 000,00

11.1.5.3. 5C) Taastuvate energiaallikate, kõrvalsaaduste, jäätmete, jääkide ja muude toiduks mittekasutatavate toorainete pakkumise ja kasutamise hõlbustamine biomajanduse edendamise eesmärgil

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T16: Koguinvesteering taastuvenergia tootmisse (eurodes) (sihtvaldkond 5C)	**24 500 000,00**

Kavandatud väljundinäitaja(d) 2014–2022

Meetme nimi	Näitaja nimi	Väärtus	Millest EURI rahastatud
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – koolituses osalejate arv	50,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – Avaliku sektori kogukulud koolituse/oskuste omandamise jaoks	10 000,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (koolitused, põllumajandusettevõtete vahetustegevus, esitlustegevus) (1.1–1.3)	25 000,00	0
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Nõustamist saanud toetusesaajate arv (2.1)	10,00	0
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (2.1–2.3)	10 000,00	0
M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	Nende (põllumajanduslike majapidamiste) arv, kes on saanud äriettevõtte asutamise toetust/toetust investeerimiseks mittepõllumajanduslikesse tegevustesse maapiirkondades (6.2 ja 6.4)	1,00	0
M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	Koguinvesteering eurodes (avalik + erasektor)	1 390 000,00	0
M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	Tegevuste arv	1,00	0
M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	Avaliku sektori kogukulud eurodes	1 390 000,00	0
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (8.1)	0,00	0
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (8.2)	0,00	0
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (8.3)	0,00	0
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (8.4)	0,00	0
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (8.5)	0,00	0
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (8.6)	10 612 941,17	2 900 000,00
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	Metsandustehnoloogiasse ja esmatöötlemisse/turustamisse investeerimiseks toetust saanud tegevuste arv (8.6)	6 800,00	0
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	Koguinvesteering eurodes (avalik + erasektor) (8.6)	21 500 000,00	4 000 000,00
M16 – Koostöö (artikkel 35)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (16.1–16.9)	1 500 000,00	0

11.1.5.4. 5D) Põllumajanduse põhjustatud kasvuhoonegaaside ja ammoniaagi heitkoguste vähendamine

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
Loomühikud (LU), mis on seotud investeeringutega loomakasvatuse majandamisse eesmärgiga vähendada kasvuhoonegaaside ja/või ammoniaagi heitkoguseid (sihtvaldkond 5D)	**0**
T17: selliste loomühikute (LU) osakaal, mis on seotud investeeringutega loomakasvatuse majandamisse eesmärgiga vähendada kasvuhoonegaaside ja/või ammoniaagi heitkoguseid (sihtvaldkond 5D)	0
T18: sellise põllumajandusmaa osakaal, mida hõlmavad majandamislepingud, mille eesmärk on vähendada kasvuhoonegaaside ja/või ammoniaagi heitkoguseid (sihtvaldkond 5D)	**49,61**
Põllumajandusmaa, mida hõlmavad majandamislepingud, mille eesmärk on vähendada kasvuhoonegaaside ja/või ammoniaagi heitkoguseid (ha) (sihtvaldkond 5D)	466 800,00

Eesmärgi nimetajana kasutatav taustanäitaja

Taustanäitaja nimi	Alusaasta
21 Loomühikud - kokku	306 280,00
18 Põllumajandusmaa - kasutatav põllumajandusmaa kokku	940 930,00

Kavandatud väljundinäitaja(d) 2014–2022

Meetme nimi	Näitaja nimi	Väärtus	Millest EURI rahastatud
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – koolituses osalejate arv	50,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – Avaliku sektori kogukulud koolituse/oskuste omandamise jaoks	10 000,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (koolitused, põllumajandusettevõtete vahetustegevus, esitlustegevus) (1.1–1.3)	75 000,00	0
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Nõustamist saanud toetusesaajate arv (2.1)	20,00	0
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (2.1–2.3)	25 000,00	0
M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)	Pindala (ha) (nt taimkate, vahekultuurid, vähesem väetamine, ekstensiivistamine jne)	0,00	0
M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)	Avaliku sektori kogukulud eurodes	0,00	0

11.1.5.5. 5E) Põllumajanduses ja metsanduses CO_2 säilitamise ja sidumise edendamine

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T19: sellise põllumajandus- ja metsamaa osakaal, mida hõlmavad majandamislepingud, mis aitavad kaasa CO_2 sidumisele ja säilitamisele (sihtvaldkond 5E)	**14,85**
Põllumajandus- ja metsamaa, mida majandatakse CO_2 sidumise/säilitamise edendamiseks (ha) (sihtvaldkond 5E)	486 800,00

Eesmärgi nimetajana kasutatav taustanäitaja

Taustanäitaja nimi	Alusaasta
18 Põllumajandusmaa - kasutatav põllumajandusmaa kokku	940 930,00
29 Mets ja muu metsamaa (FOWL) (000) - kokku	2 336,70

Kavandatud väljundinäitaja(d) 2014–2022

Meetme nimi	Näitaja nimi	Väärtus	Millest EURI rahastatud
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – koolituses osalejate arv	100,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – Avaliku sektori kogukulud koolituse/oskuste omandamise jaoks	10 000,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (koolitused, põllumajandusettevõtete vahetustegevus, esitlustegevus) (1.1–1.3)	75 000,00	0
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Nõustamist saanud toetusesaajate arv (2.1)	10,00	0
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (2.1–2.3)	10 000,00	0
M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)	Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameetme alla kuuluv ala CO_2 sidumise jaoks (ha)	0,00	0
M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)	Avaliku sektori kogukulud eurodes	0,00	0

11.1.6. Prioriteet 6: sotsiaalse kaasatuse, vaesuse vähendamise ja majanduskasvu edendamine maapiirkondades

11.1.6.1. 6A) Tegevusvaldkondade mitmekesistamise, väikeettevõtete loomise ja arendamise ning töökohtade loomise hõlbustamine

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T20: Toetatud projektide abil loodud töökohad (sihtvaldkond 6A)	**280,00**

Kavandatud väljundinäitaja(d) 2014–2022

Meetme nimi	Näitaja nimi	Väärtus	Millest EURI rahastatud
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – koolituses osalejate arv	300,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – Avaliku sektori kogukulud koolituse/oskuste omandamise jaoks	75 000,00	0
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (koolitused, põllumajandusettevõtete vahetustegevus, esitlustegevus) (1.1–1.3)	175 000,00	0
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Nõustamist saanud toetusesaajate arv (2.1)	540,00	0
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Avaliku sektori kogukulud eurodes (2.1–2.3)	580 294,00	0
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	Investeerimiseks (põllumajandustoodete töötlemisse ja turustamisse) toetust saanute arv (4.2)	50,00	0
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	Koguinvesteering eurodes (avalik + erasektor)	66 500 000,00	4 000 000,00
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	Avaliku sektori kogukulud eurodes	31 462 550,00	4 000 000,00
M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	Nende (põllumajanduslike majapidamiste) arv, kes on saanud äriettevõtte asutamise toetust/toetust investeerimiseks mittepõllumajanduslikesse tegevustesse maapiirkondades (6.2 ja 6.4)	475,00	95,00
M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	Koguinvesteering eurodes (avalik + erasektor)	182 500 000,00	28 000 000,00
M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	Avaliku sektori kogukulud eurodes	92 224 170,00	17 000 000,00
M21 – Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud (artikkel 39b)	Avaliku sektori kogukulud eurodes	1 522 000,00	0
M21 – Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud (artikkel 39b)	Toetatud VKEde arv	150,00	0

11.1.6.2. 6B) Maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine

Eesmärknäitaja(d) 2014–2022

Eesmärknäitaja nimi	Sihtväärtus (2025)
T21: sellise maaelanikkonna osakaal, keda hõlmavad kohaliku arengu strateegiad (sihtvaldkond 6B)	**60,42**
Maaelanikkond, keda hõlmavad kohaliku arengu strateegiad (sihtvaldkond 6B)	472 730,00
T22: sellise maaelanikkonna osakaal, kes saab kasu täiustatud teenustest/taristust (sihtvaldkond 6B)	**0**
T23: Toetatud projektide abil loodud töökohad (Leader) (sihtvaldkond 6B)	**1 700,00**
Kogu elanikkond, kes saab kasu täiustatud teenustest	0

Eesmärgi nimetajana kasutatav taustanäitaja

Taustanäitaja nimi	Alusaasta
1 Rahvaarv - maapiirkonnad	48,01
1 Rahvaarv - vahepealsed piirkonnad	12,43
1 Rahvaarv - kokku	1 294 486,00
1 Rahvaarv - konkreetne maapiirkonna määratlus, mida kasutatakse T21, T22 ja T24 puhul (vajaduse korral)	0

Kavandatud väljundinäitaja(d) 2014–2022

Meetme nimi	Näitaja nimi	Väärtus	Millest EURI rahastatud
M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35)	Valitud kohalike algatusrühmade arv	26,00	0
M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35)	Kohalike algatusrühmadega hõlmatud elanikkond	472 730,00	0
M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35)	Avaliku sektori kogukulud eurodes – ettevalmistav toetus (19.1)	3 500 000,00	0
M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35)	Avaliku sektori kogukulud eurodes – toetus kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegiaga hõlmatud tegevuste elluviimiseks (19.2)	92 300 772,00	4 000 000,00
M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35)	Avaliku sektori kogukulud eurodes – kohaliku algatusrühma koostöömeetmete ettevalmistamine ja rakendamine (19.3)	3 314 751,00	675 182,00
M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35)	Avaliku sektori kogukulud eurodes – toetus jooksvate kulude ja elavdamismeetmete jaoks (19.4)	24 418 374,00	0

11.1.6.3. 6C) Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) kättesaadavuse, kasutamise ja kvaliteedi parandamine maapiirkondades

Ühtegi meedet ei ole selle sihtvaldkonna strateegias valitud

11.2. Ülevaade kavandatud väljunditest ja kuludest meetmete ja sihtvaldkondade kaupa (koostatakse automaatselt)

Meetmed	Näitajad	P2		P3		P4			P5					P6			Kokku
		2A	2B	3A	3B	4A	4B	4C	5A	5B	5C	5D	5E	6A	6B	6C	
M01	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – koolituses osalejate arv	600	150	3,200	500		1,800		100	50	50	50	50	200			6,750
	Koolitus/oskuste omandamine (1.1) – Avaliku sektori kogukulud koolituse/oskuste omandamise jaoks	300,000	150,000	800,000	300,000		550,000		10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000			2,200,000
	Avaliku sektori kogukulud eurodes (koolitused, põllumajandusettevõtete vahetustegevus, esitlustegevus) (1.1–1.3)	3,250,000	400,000	5,000,000	1,180,000		6,800,000		50,000	50,000	25,000	75,000	75,000	175,000			17,080,000
M02	Nõustamist saanud toetusesaajate arv (2.1)	4,260	300	40	240		1,000		500	80	10	20	10	540			7,000
	Avaliku sektori kogukulud eurodes (2.1–2.3)	4,900,000	400,000	50,000	300,000		1,170,000		650,000	100,000	10,000	25,000	10,000	580,294			8,195,294
M03	Toetatud põllumajanduslike majapidamiste arv (3.1)			100													100
	Avaliku sektori kogukulud eurodes (3.1–3.2)			1,750,000													1,750,000
M04	Koguinvesteering eurodes (avalik + erasektor)	550,000,000		150,000,000			2,500,000			57,500,000				66,500,000			826,500,000
	Avaliku sektori kogukulud eurodes	280,145,517		51,652,708.53			2,500,000			23,000,000				31,462,550			388,760,775.53
M05	Ennetusmeetmete võtmiseks toetust saanute arv (5.1) – põllumajandusettevõtted				0												0
	Ennetusmeetmete võtmiseks toetust saanute arv (5.1) – avaliku sektori asutused				0												0
	Avaliku sektori kogukulud eurodes (5.1–5.2)				2,500,000												2,500,000
M06	Koguinvesteering eurodes (avalik + erasektor)	24,000,000	32,100,000								1,390,000			182,500,000			239,990,000

	Avaliku sektori kogukulud eurodes	24,000,000	30,124,000						1,390,000			96,224,170			151,738,170
M08	Avaliku sektori kogukulud eurodes (8.1)								0						0
	Avaliku sektori kogukulud eurodes (8.2)								0						0
	Avaliku sektori kogukulud eurodes (8.3)					590,000			0						590,000
	Avaliku sektori kogukulud eurodes (8.4)					1,036,600			0						1,036,600
	Avaliku sektori kogukulud eurodes (8.5)								0						0
	Avaliku sektori kogukulud eurodes (8.6)								10,612,941.17						10,612,941.17
M09	Avaliku sektori kogukulud eurodes			6,200,000											6,200,000
M10	Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameetme alla kuuluv ala (ha) (10.1)					661,000									661,000
	Pindala (ha) (nt taimkate, vahekultuurid, vähesem väetamine, ekstensiivistamine jne)									0					0
	Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameetme alla kuuluv ala CO_2 sidumise jaoks (ha)										0				0
	Avaliku sektori kogukulud eurodes					265,913,666.66				0	0				265,913,666.66
M11	Pindala (ha) – üleminek mahepõllumajandusele (11.1)					60,000									60,000
	Pindala (ha) – mahepõllumajandusega jätkamine (11.2)					133,000									133,000
	Avaliku sektori kogukulud eurodes					151,720,000									151,720,000
M12	Pindala (ha) – NATURA 2000 põllumajandusmaa (12.1)					23,440									23,440

	Pindala (ha) – NATURA 2000 metsamaa (12.2)					63,000									63,000
															0.00
	Avaliku sektori kogukulud eurodes					44,498,000									44,498,000
M14	Toetusesaajate arv			2,000											2,000
	Avaliku sektori kogukulud eurodes			49,235,000											49,235,000
M16	Selliste põllumajanduslike majapidamiste arv, kes osalevad tarneahelas osalejate vahelises koostöös/kohalikul tasandil edendamises (16.4)			170											170
	Avaliku sektori kogukulud eurodes (16.1–16.9)	16,100,000		7,000,000		3,100,000			1,500,000						27,700,000
M17	Avaliku sektori kogukulud eurodes (17.1)				2,000,000										2,000,000
	Avaliku sektori kogukulud eurodes (17.2)				0										0
	Avaliku sektori kogukulud eurodes (17.3)				0										0
M19	Valitud kohalike algatusrühmade arv												26		26
	Kohalike algatusrühmadega hõlmatud elanikkond												472,730		472,730
	Avaliku sektori kogukulud eurodes – ettevalmistav toetus (19.1)												3,500,000		3,500,000
	Avaliku sektori kogukulud eurodes – toetus kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegiaga hõlmatud tegevuste elluviimiseks (19.2)												92,300,772		92,300,772
	Avaliku sektori kogukulud eurodes – kohaliku algatusrühma koostöömeetmete ettevalmistamine ja rakendamine (19.3)												3,314,751		3,314,751

	Avaliku sektori kogukulud eurodes – toetus jooksvate kulude ja elavdamismeetmete jaoks (19.4)												24,418,374		24,418,374
M21	Avaliku sektori kogukulud eurodes											1,522,000			1,522,000
	Toetatud VKE-de arv											150			150

11.3. Teisene mõju: käesolevas sihtvaldkonnas kavandatud maaelu arendamise meetmete/allmeetmete võimalik panus teistesse sihtvaldkondadesse / eesmärkidesse

Sihtvaldkond indikaatorkavas	Meede	P1			P2		P3		P4			P5					P6		
		1A	1B	1C	2A	2B	3A	3B	4A	4B	4C	5A	5B	5C	5D	5E	6A	6B	6C
2A	M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)				**P**														
	M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)				**P**														
	M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)				**P**		X		X	X	X	X		X	X				
	M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)				**P**	X													
	M16 – Koostöö (artikkel 35)				**P**						X			X					
2B	M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)					**P**													
	M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)					**P**													
	M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)				X	**P**								X			X		
3A	M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)						**P**												
	M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)						**P**												
	M03 – Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad (artikkel 16)						**P**												
	M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)						**P**												
	M09 – Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine (artikkel 27)						**P**												
	M14 – Loomade heaolu (artikkel 33)						**P**		X										
	M16 – Koostöö (artikkel 35)						**P**												
3B	M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)							**P**											
	M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)							**P**											
	M05 – Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine (artikkel 18)				X			**P**											

	M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36)				X			**P**											
5A	M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)											**P**							
	M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)											**P**							
5B	M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)												**P**						
	M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)												**P**						
	M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)												**P**						
5C	M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)													**P**					
	M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)													**P**					
	M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)													**P**					
	M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)													**P**					
	M16 – Koostöö (artikkel 35)													**P**					
5D	M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)														**P**				
	M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)														**P**				
	M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)														**P**				
5E	M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)															**P**			
	M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)															**P**			
	M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)															**P**			
6A	M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)																**P**		
	M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)																**P**		
	M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)																**P**		
	M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)																**P**	X	
	M21 - Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud (artikkel 39b)																**P**		
6B	M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	**P**	X

P4 (FOREST)	M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)								**P**	**P**	**P**								
	M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)								**P**	**P**	**P**								
P4 (AGRI)	M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)								**P**	**P**	**P**								
	M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)								**P**	**P**	**P**								
	M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)								**P**	**P**	**P**								
	M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)								**P**	**P**	**P**				X	X			
	M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29)								**P**	**P**	**P**								
	M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)								**P**	**P**	**P**								
	M16 – Koostöö (artikkel 35)								**P**	**P**	**P**								

11.4. Lisatabel, milles näidatakse, kuidas on keskkonnameetmete ja -kavadega tagatud, et saavutatakse üks (või mitu) keskkonna- või kliimaeesmärk(i)

11.4.1. Põllumajandusmaa

11.4.1.1. M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)

Tegevustüüp või tegevustüüpide rühm	Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameetmete tüübid	Kogukulu (eurodes)	Kogupindala (hektarites) meetmete või tegevustüüpide kaupa	Elurikkus FA 4A	Veemajandus FA 4B	Mulla majandamine FA 4C	Kasvuhoonegaaside ja ammoniaagi heitkoguste vähendamine FA 5D	CO_2 sidumine/säilitamine FA 5E
10.1.3 - Piirkondlik mullakaitse toetus	Pinnasekate, künnimeetodid, madalkünd, keskkonda säästev põllumajandus	5 040 000,00	20 000,00	X	X	X	X	X
10.1.7 - Poollooduslikku koosluse hooldamise toetus	Suure loodusliku väärtusega põllu- ja rohumaasüsteemide korrashoid (nt niitmisviisid, käsitsi töötamine, talviste kõrrepõldude jätmine haritaval maal), ekstensiivse karjatamise kasutuselevõtmine, põllumaa rohumaaks muutmine	46 350 000,00	40 000,00	X	X	X	X	X
10.1.2 - Piirkondlik veekaitse toetus	Pinnasekate, künnimeetodid, madalkünd, keskkonda säästev põllumajandus	210 000,00	73 000,00		X		X	
10.1.5 - Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus	Muud	570 000,00	1 700,00	X				
10.1.6 - Ohustatud	Muud	8 146 000,00	0,00	X				

tõugu looma pidamise toetus								
10.1.4 - Keskkonnasõbraliku aianduse toetus	Parem haldamine, mineraalväetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise vähendamine (k.a integreeritud tootmine)	3 118 000,00	1 700,00	X	X	X	X	X
10.1.1 - Keskkonnasõbraliku majandamise toetus	Põllukultuuride mitmekesistamine, külvikorrasüsteem	200 419 666,66	475 000,00	X	X	X	X	X

11.4.1.2. M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29)

Osameede	Kogukulu (eurodes)	Kogupindala (hektarites) meetmete või tegevustüüpide kaupa	Elurikkus FA 4A	Veemajandus FA 4B	Mulla majandamine FA 4C	Kasvuhoonegaaside ja ammoniaagi heitkoguste vähendamine FA 5D	CO_2 sidumine/säilitamine FA 5E
11.1 – Toetus mahepõllumajandusliku tootmise tavadele ja meetoditele üleminekuks	6 000 000,00	60 000,00	X	X	X		
11.2 – Toetus mahepõllumajandusliku tootmise tavade ja meetodite säilitamiseks	145 720 000,00	133 000,00	X	X	X		

11.4.1.3. M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)

Osameede	Kogukulu (eurodes)	Kogupindala (hektarites) meetmete või tegevustüüpide kaupa	Elurikkus FA 4A	Veemajandus FA 4B	Mulla majandamine FA 4C	Kasvuhoonegaaside ja ammoniaagi heitkoguste vähendamine FA 5D	CO_2 sidumine/säilitamine FA 5E
12.1 – Hüvitise maksmine Natura 2000 põllumajandusalade eest	5 266 000,00	23 440,00	X				

12.3 – Hüvitise maksmine veemajanduskavade alla kuuluvate põllumajandusalade eest							

11.4.1.4. M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)

Osameede	Kogukulu (eurodes)	Kogupindala (hektarites) meetmete või tegevustüüpide kaupa	Elurikkus FA 4A	Veemajandus FA 4B	Mulla majandamine FA 4C	Kasvuhoonegaaside ja ammoniaagi heitkoguste vähendamine FA 5D	CO_2 sidumine/säilitamine FA 5E
8.1. - toetus metsastamise/metsamaa loomisega seotud kulude katmiseks							
8.2 – Toetus agrometsandussüsteemide loomiseks ja hooldamiseks							

11.4.2. Metsamaa

11.4.2.1. M15 – Metsakeskkonna- ja kliimateenused ja metsakaitse (artikkel 34)

Tegevustüüp või tegevustüüpide rühm	Kogukulu (eurodes)	Kogupindala (hektarites) meetmete või tegevustüüpide kaupa	Elurikkus FA 4A	Veemajandus FA 4B	Mulla majandamine FA 4C

11.4.2.2. M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)

Osameede	Kogukulu (eurodes)	Kogupindala (hektarites) meetmete või tegevustüüpide kaupa	Elurikkus FA 4A	Veemajandus FA 4B	Mulla majandamine FA 4C
12.2 – Hüvitise maksmine Natura 2000 metsaalade eest	39 232 000,00	63 000,00	X		

11.4.2.3. M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)

Osameede	Kogukulu (eurodes)	Kogupindala (hektarites) meetmete või tegevustüüpide kaupa	Elurikkus FA 4A	Veemajandus FA 4B	Mulla majandamine FA 4C
8.5 – Toetus investeerimiseks metsa ökosüsteemide vastupanuvõime ja keskkonnaväärtuse parandamisse					

11.5. Programmispetsiifiline eesmärk ja väljund

Spetsiifiline(spetsiifilised) eesmärknäitaja(d)

Kood	Sihtnäitaja nimi	Sihtvaldkond	Sihtväärtus (2025)	Ühik
2	Sihtvaldkonna 5A teemadel nõustatute koguarv	5A	200,00	tk
1	Sihtvaldkonna 3B teemadel nõustatute koguarv	3B	80,00	tk

Spetsiifiline/spetsiifilised väljundinäitaja(d)

Kood	Väljundinäitaja nimi	Meede	Sihtvaldkond	Kavandatud väljund	Ühik
	Korrastatud eesvoolude pikkus	M04	2A	1 650,00	km
	Rajatud keskkonnakaitserajatiste arv	M04	2A	370,00	tk
	Toetatud metsamaa pindala	M08	5C, P4	40 000,00	ha
	Toetatud metsaomandite arv	M08	5C, P4	7 000,00	tk
	Toetatud tootjarühmadesse kuuluvate ettevõtjate ja metsaühistute arv	M09	3A	150,00	tk

12. TÄIENDAV RIIKLIK RAHASTAMINE

Aluslepingu artikli 42 reguleerimisalasse kuuluvate meetmete ja tegevuste puhul esitada tabel, mis näitab täiendavat riiklikku rahastamist meetme kohta kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikliga 82, sh summad meetme kohta ja märge maaelu arengu määruses sätestatud kriteeriumide täitmise kohta.

Meede	Täiendav riiklik rahastamine ajavahemikul 2014–2020 (eurodes)
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	0,00
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	0,00
M03 – Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad (artikkel 16)	0,00
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	0,00
M05 – Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine (artikkel 18)	0,00
M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	0,00
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	0,00
M09 – Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine (artikkel 27)	0,00
M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)	0,00
M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29)	490 000,00
M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)	0,00
M14 – Loomade heaolu (artikkel 33)	240 000,00
M16 – Koostöö (artikkel 35)	0,00
M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36)	0,00
M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35)	0,00
M20 – Liikmesriikide algatusel antav tehniline abi (artiklid 51–54)	0,00
M21 - Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud (artikkel 39b)	0,00
Kokku	730 000,00

12.1. M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)

Märge selle kohta, et tegevused vastavad määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele

Meetme rakendamiseks ei ole ette nähtud täiendavat riiklikku rahastamist.

12.2. M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)

Märge selle kohta, et tegevused vastavad määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele

Meetme rakendamiseks ei ole ette nähtud täiendavat riiklikku rahastamist.

12.3. M03 – Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad (artikkel 16)

Märge selle kohta, et tegevused vastavad määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele

Meetme rakendamiseks ei ole ette nähtud täiendavat riiklikku rahastamist.

12.4. M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)

Märge selle kohta, et tegevused vastavad määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele

Meetme rakendamiseks ei ole ette nähtud täiendavat riiklikku rahastamist.

12.5. M05 – Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine (artikkel 18)

Märge selle kohta, et tegevused vastavad määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele

Meetme rakendamiseks ei ole ette nähtud täiendavat riiklikku rahastamist.

12.6. M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)

Märge selle kohta, et tegevused vastavad määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele

Meetme rakendamiseks ei ole ette nähtud täiendavat riiklikku rahastamist.

12.7. M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)

Märge selle kohta, et tegevused vastavad määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele

Meetme rakendamiseks ei ole ette nähtud täiendavat riiklikku rahastamist.

12.8. M09 – Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine (artikkel 27)

Märge selle kohta, et tegevused vastavad määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele

Meetme rakendamiseks ei ole ette nähtud täiendavat riiklikku rahastamist.

12.9. M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)

Märge selle kohta, et tegevused vastavad määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele

Meetme rakendamiseks ei ole ette nähtud täiendavat riiklikku rahastamist.

12.10. M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29)

Märge selle kohta, et tegevused vastavad määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele

Toetatavad tegevused vastavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele.

12.11. M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)

Märge selle kohta, et tegevused vastavad määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele

Meetme rakendamiseks ei ole ette nähtud täiendavat riiklikku rahastamist.

12.12. M14 – Loomade heaolu (artikkel 33)

Märge selle kohta, et tegevused vastavad määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele

Toetatavad tegevused vastavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele.

12.13. M16 – Koostöö (artikkel 35)

Märge selle kohta, et tegevused vastavad määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele

Meetme rakendamiseks ei ole ette nähtud täiendavat riiklikku rahastamist.

12.14. M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36)

Märge selle kohta, et tegevused vastavad määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele

Meetme rakendamiseks ei ole ette nähtud täiendavat riiklikku rahastamist.

12.15. M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35)

Märge selle kohta, et tegevused vastavad määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele

Meetme rakendamiseks ei ole ette nähtud täiendavat riiklikku rahastamist.

12.16. M20 – Liikmesriikide algatusel antav tehniline abi (artiklid 51–54)

Märge selle kohta, et tegevused vastavad määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele

Meetme rakendamiseks ei ole ette nähtud täiendavat riiklikku rahastamist.

12.17. M21 - Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud (artikkel 39b)

Märge selle kohta, et tegevused vastavad määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud kriteeriumidele

Meetme rakendamiseks ei ole ette nähtud täiendavat riiklikku rahastamist.

13. RIIGIABI HINDAMISEKS VAJALIKUD ELEMENDID

Aluslepingu artikli 42 reguleerimisalast välja jäävate meetmete ja tegevuste puhul tabel määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 81 lõike 1 kohaldamisalasse kuuluvate abikavade kohta, mida kasutatakse programmide rakendamisel, sh abikava nimetus, EAFRD osalus, riiklik kaasrahastamine ja täiendav riiklik rahastamine. Vastavus liidu riigiabieeskirjadega tuleb tagada programmi kogukestuse vältel.

Tabeliga peab kaasnema liikmesriigipoolne kohustus, et kui riigiabieeskirjadega või riigiabi kinnitavas otsuses sätestatud eritingimustega seda nõutakse, teatatakse sellistest meetmetest eraldi kooskõlas aluslepingu artikli 108 lõikega 3.

Meede	Abikava nimetus	EAFRD (eurodes)	Riiklik kaasrahastamine (eurodes)	Riiklik lisarahastamine (eurodes)	Kokku (eurodes)
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	Teadmussiire ja teavitus	15 309 000,00	1 771 000,00		17 080 000,00
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused	6 966 000,00	1 229 294,11		8 195 294,11
M03 – Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad (artikkel 16)	Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad	1 487 500,00	262 500,00		1 750 000,00
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	Investeeringud materiaalsesse varasse	141 786 677,00	21 978 581,48		163 765 258,48
M05 – Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine (artikkel 18)					
M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	6.4 - Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas	74 152 753,00	7 461 417,00		81 614 170,00
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse	11 052 600,00	1 186 941,17		12 239 541,17
M09 – Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine (artikkel 27)	Tootjarühmade ja organisatsioonide loomine	4 960 000,00	1 240 000,00		6 200 000,00

M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)					
M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29)					
M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)	12.2 - Natura 2000 toetus erametsamaale	29 424 000,00	9 808 000,00		39 232 000,00
M14 – Loomade heaolu (artikkel 33)					
M16 – Koostöö (artikkel 35)	Koostöö	22 760 000,00	4 940 000,00		27 700 000,00
M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36)					
M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35)	19.2 - Kohaliku arengu strateegiate rakendamine	74 429 618,00	17 871 154,00		92 300 772,00
M21 - Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud (artikkel 39b)	Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud	1 293 700,00	228 300,00		1 522 000,00
Kokku (eurodes)		**383 621 848,00**	**67 977 187,76**	**0,00**	**451 599 035,76**

13.1. M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)

Abikava nimetus: Teadmussiire ja teavitus

EAFRD (eurodes): 15 309 000,00

Riiklik kaasrahastamine (eurodes): 1 771 000,00

Riiklik lisarahastamine (eurodes):

Kokku (eurodes): 17 080 000,00

13.1.1.1. Märge:*

Komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 351, 24.12.2013, lk 1–8) SA.49136 - 2017/X; SA.48817 - 2017/XA; SA.49253 - 2017/XA

13.2. M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)

Abikava nimetus: Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused

EAFRD (eurodes): 6 966 000,00

Riiklik kaasrahastamine (eurodes): 1 229 294,11

Riiklik lisarahastamine (eurodes):

Kokku (eurodes): 8 195 294,11

13.2.1.1. Märge:*

SA.41173 - 2015/N; SA.41636 - 2015/XA

13.3. M03 – Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad (artikkel 16)

Abikava nimetus: Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad

EAFRD (eurodes): 1 487 500,00

Riiklik kaasrahastamine (eurodes): 262 500,00

Riiklik lisarahastamine (eurodes):

Kokku (eurodes): 1 750 000,00

13.3.1.1. Märge:*

Abikava 3.2 – Liidu ning siseriiklikult tunnustatud kvaliteedikavade raames toodetud toodete teavitamis- ja müügiedendustegevused - Komisjoni määrus (EL) nr 702/2014 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 193, 01.07.2014, lk 1–75), artikkel 49

SA.44938 (2016/XA)

13.4. M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)

Abikava nimetus: Investeeringud materiaalsesse varasse

EAFRD (eurodes): 141 786 677,00

Riiklik kaasrahastamine (eurodes): 21 978 581,48

Riiklik lisarahastamine (eurodes):

Kokku (eurodes): 163 765 258,48

13.4.1.1. Märge:*

Abikava 4.2 - Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks (sh ka abi andmisel rahastamisvahendist) - Komisjoni määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78), artikkel 14

SA.43265 (2015/X); SA.43185 (2015/X); SA.41922 - 2015/X

Abikava 4.3 - Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid - Komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 351, 24.12.2013, lk 1–8)

13.5. M05 – Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine (artikkel 18)

Abikava nimetus:

EAFRD (eurodes):

Riiklik kaasrahastamine (eurodes):

Riiklik lisarahastamine (eurodes):

Kokku (eurodes):

13.5.1.1. Märge:*

Ei kohaldu.

13.6. M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)

Abikava nimetus: 6.4 - Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas

EAFRD (eurodes): 74 152 753,00

Riiklik kaasrahastamine (eurodes): 7 461 417,00

Riiklik lisarahastamine (eurodes):

Kokku (eurodes): 81 614 170,00

13.6.1.1. Märge:*

Komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 351, 24.12.2013, lk 1–8) Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78) artikkel 53 Rahastamisvahendist abi andmisel lisaks eelnevale ka komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78) artiklid 14, 40, 41, 46, 47 ja 55

13.7. M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)

Abikava nimetus: Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse

EAFRD (eurodes): 11 052 600,00

Riiklik kaasrahastamine (eurodes): 1 186 941,17

Riiklik lisarahastamine (eurodes):

Kokku (eurodes): 12 239 541,17

13.7.1.1. Märge:*

SA.41648 - 2015/XA

13.8. M09 – Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine (artikkel 27)

Abikava nimetus: Tootjarühmade ja organisatsioonide loomine

EAFRD (eurodes): 4 960 000,00

Riiklik kaasrahastamine (eurodes): 1 240 000,00

Riiklik lisarahastamine (eurodes):

Kokku (eurodes): 6 200 000,00

13.8.1.1. Märge:*

Euroopa Komisjoni 15.12.2015 otsus C(2015) 9018 (Riigiabi – Eesti, SA.42893 (2015/N), Starditoetus metsandussektori tootjarühmadele (Eesti maaelu arengukava meetme M09.1 metsanduse osa))

13.9. M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)

Abikava nimetus:

EAFRD (eurodes):

Riiklik kaasrahastamine (eurodes):

Riiklik lisarahastamine (eurodes):

Kokku (eurodes):

13.9.1.1. Märge:*

Ei kohaldu

13.10. M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29)

Abikava nimetus:

EAFRD (eurodes):

Riiklik kaasrahastamine (eurodes):

Riiklik lisarahastamine (eurodes):

Kokku (eurodes):

13.10.1.1. Märge:*

Ei kohaldu

13.11. M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)

Abikava nimetus: 12.2 - Natura 2000 toetus erametsamaale

EAFRD (eurodes): 29 424 000,00

Riiklik kaasrahastamine (eurodes): 9 808 000,00

Riiklik lisarahastamine (eurodes):

Kokku (eurodes): 39 232 000,00

13.11.1.1. Märge:*

SA.41246 - 2015/XA; SA.44095 - 2016/XA

13.12. M14 – Loomade heaolu (artikkel 33)

Abikava nimetus:

EAFRD (eurodes):

Riiklik kaasrahastamine (eurodes):

Riiklik lisarahastamine (eurodes):

Kokku (eurodes):

13.12.1.1. Märge:*

Ei kohaldu

13.13. M16 – Koostöö (artikkel 35)

Abikava nimetus: Koostöö

EAFRD (eurodes): 22 760 000,00

Riiklik kaasrahastamine (eurodes): 4 940 000,00

Riiklik lisarahastamine (eurodes):

Kokku (eurodes): 27 700 000,00

13.13.1.1. Märge:*

Abikavad "Innovatsiooniklaster" ja "Uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamine" - komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 351, 24.12.2013, lk 1–8)

SA.42841 (2015/X)

Abikava "Lühikesed tarneahelad ja kohalike turgude arendamine" - komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 351, 24.12.2013, lk 1–8)

13.14. M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36)

Abikava nimetus:

EAFRD (eurodes):

Riiklik kaasrahastamine (eurodes):

Riiklik lisarahastamine (eurodes):

Kokku (eurodes):

13.14.1.1. Märge:*

Ei kohaldu.

13.15. M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35)

Abikava nimetus: 19.2 - Kohaliku arengu strateegiate rakendamine

EAFRD (eurodes): 75 484 618,00

Riiklik kaasrahastamine (eurodes): 17 871 154,00

Riiklik lisarahastamine (eurodes):

Kokku (eurodes): 93 355 772,00

13.15.1.1. Märge:*

Komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 351, 24.12.2013, lk 1–8)

13.16. M21 - Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud (artikkel 39b)

Abikava nimetus: Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud

EAFRD (eurodes): 1 293 700,00

Riiklik kaasrahastamine (eurodes): 228 300,00

Riiklik lisarahastamine (eurodes):

Kokku (eurodes): 1 522 000,00

13.16.1.1. Märge:*

Kuni Euroopa Komisjonilt riigiabi loa saamiseni teatise „Praeguse COVID-19 puhangu kontekstis majanduse toetamiseks võetud riigiabi meetmete ajutise raamistiku muutmine“ alusel kasutatakse abikavana komisjoni määrust (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 351, 24.12.2013, lk 1–8).

14. TEAVE VASTASTIKUSE TÄIENDAVUSE KOHTA

14.1. Kirjeldus vahenditest, mis aitavad saavutada vastastikust täiendavust/kooskõla järgmisega:

14.1.1. Muude liidu vahenditega ning eelkõige ESI fondide ja 1. sambaga, k.a keskkonnasäästlikumaks muutmine, ning muude ühise põllumajanduspoliitika vahenditega

ESI fondide vahelised seosed

EAFRD, EMKF ja ühtekuuluvuspoliitika fondide vahel on tihedad seosed toetatavate tegevuste osas. Kui ühtekuuluvuspoliitika vahendid on suunatud mitmetele valdkondadele, siis EAFRD ja EMKF on suunatud peamiselt põllumajanduse ja kalandussektori arengu toetamisele. Samas kavandatakse kõigi fondide vahenditest tegevusi tööhõive suurendamiseks, ettevõtluse arengu soodustamiseks, elukeskkonna parandamiseks. Samuti toetavad ühtekuuluvuspoliitika vahendite kaasabil teostatavad tegevused olukorra paranemist maa- ja rannapiirkondades ning vastupidi.

Koostöö erinevaid EL toetusi administreerivate ametkondade vahel jätkub meetmete väljatöötamisel ning elluviimisel – meetmete koostamise protsessi kaasatakse kõik seotud asutused ning olulisemad partnerid.

Põllumajandusministeerium on kaasatud ühtekuuluvuspoliitika 2014-2020 rakenduskava seirekomisjoni, asjaomased ministeeriumid kaasatakse Maaelu arengukava 2014-2020 seirekomisjoni.

Hariduse valdkonnas on Eesti seadnud eesmärgiks, et haridus on kvaliteetne, kättesaadav ning õppija ja ühiskonna vajadusi arvestav. Hariduse valdkonda panustab Maaelu arengukava 2014-2020 teadmussiirde eesmärk – toimiv tootja, töötleja, nõustaja ja teadlase vaheline koostöö, ajakohane teadus- ja arendustegevus ning teadmussiire. Teadmussiirde põhifookus on erinevate osapoolte koostööl, mille tulemusel peaks teadus- ja arendustegevuse tulemused senisest enam praktikas kasutusele võtmiseni jõudma. Mh on kavas toetada erinevaid tegevusi põllumajanduses, toiduainetööstuses ja metsandussektoris hõivatute ettevalmistuse parandamiseks.

Euroopa Liidu raamprogramm Horisont 2020 (2014-2020) toetab teadus- ja arendustegevuse kõiki aspekte ja valdkondi, olles samas tugeva poliitilise suunitlusega (mõju Euroopale). Horisont 2020 kolmest eesmärgist (tipptasemel teadus, juhtpositsioon tööstuses, ühiskonnaprobleemid) on Maaelu arengukaval 2014-2020 enim kokkupuutepunkte ühiskonnaprobleemide eesmärgiga, mille raames on üheks keskseks teemaks toiduga kindlustatus, säästev põllumajandus, merendusuuringud ja biomajandus. Selle raames toetatakse tegevusi alates teadusuuringutest kuni turustamiseni, keskendudes eelkõige innovatsioonitegevusele (katsetamine, tutvustamine, testisüsteemid) ning toetades teadustulemuste kasutuselevõttu. Samuti on valdkonnas enam tähelepanu pööratud partnerlustele. Erinevate Euroopa Teadusruumi koostöövormide valik on väga lai, nagu näiteks teaduse ühiskavandamise initsiatiiv „Põllumajandus, toiduga kindlustatus ja kliimamuutused“ ja teadusvõrgustikud (ERA-Net Co-fund) uued algatused. Maaelu arengukava 2014-2020 teadmussiirde ja teavituse ning koostöö meede võimaldavad partnerluste tulemusi katsetada ja levitada Eestis laiemalt.

Tööhõive puhul on Eesti ESI fondide prioriteediks seadnud kõrge tööhõive ja kvaliteetse tööelu. Maaelu arengukava 2014-2020 eesmärkidest panustab selle saavutamisse teadmussiirde eesmärk ja selle kohased tegevused põllumajanduses, toiduainetööstuses ja metsandussektoris hõivatute ettevalmistuse parandamiseks. Samuti panustavad eesmärki maaettevõtluse ja kohaliku algatuse alased tegevused, mille eesmärgiks on, et maamajandus ja maapiirkonna elukeskkond on mitmekesised, pakuvad alternatiivseid

tööhõivevõimalusi põllumajandusest vabanevale tööjõule ning tuginevad kohalikul ressursil ja potentsiaalil põhinevatele lahendustele. Majandustegevuse mitmekesistamise ning LEADER kohalikuks arenguks meetmed aitavad avardada tegevusvõimalusi maapiirkonnas, kasutades selleks kohalikku ressurssi.

Majanduse valdkonna eesmärgiks on teadmistemahukas ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline majandus. Eesmärki panustavad Maaelu arengukava 2014-2020 teadmussiirde, konkurentsivõime, toidutarneahela ning maaettevõtlusega seotud eesmärgid/tegevused. Teadmussiirde puhul kavandatakse erinevaid tegevusi, mis aitavad suurendada põllumajanduse, metsanduse ja toiduainetööstuse teadmistemahukust. Maaelu arengukava 2014-2020 üheks eesmärgiks on, et elujõulisele ja jätkusuutlikule toidutootmisele suunatud põllumajandussektor on konkurentsivõimeline, ressursitõhus ja jätkusuutliku vanuselise struktuuriga. Põhifookus on struktuursetel muudatustel, mis peaks parandama sektori tulevikuvalmidust. Lisaks on Maaelu arengukava 2014-2020 eesmärgiks, et põllumajandussaaduste tootmise ja töötlemisega tegelevad ettevõtjad omavad turujõudu ning nende vahel toimub koostöö põllumajandussaaduste tootmisel, töötlemisel ja turustamisel. Senisest enam tähelepanu pööratakse põllumajandussaadustele lisandväärtuse andmisele ning kõrgema lisandväärtusega toodetele. Maaettevõtluse valdkonnas on üheks fookuseks kohalike ressursside senisest tõhusam kasutamine.

Keskkonna, sh veekaitse, õhu, mulla, Natura 2000 alade ja elurikkuse puhul on Eesti prioriteediks puhas ja mitmekesine looduskeskkond ning loodusressursside tõhus kasutus. Keskkonna valdkonnas on Maaelu arengukava 2014-2020 eesmärgiks, et põllumajandusmaa kasutamine on keskkonnasõbralik ja piirkondlikke eripärasid arvestav, tagatud on elurikkuse, traditsiooniliste maastike ja kõrge loodusväärtusega põllumajanduse ja metsanduse säilimine. Põhifookus on suunatud keskkonnameetmetele, mille tulemusel peaks põllumajanduse keskkonnamõju veele, mullale ja elurikkusele paranema. Samuti kavandatakse erinevaid tegevusi kõrge loodusväärtusega põllumajanduse ja metsanduse säilimiseks. Lisaks panustavad eesmärki Maaelu arengukava 2014-2020 konkurentsivõime valdkonna tegevused, kus mh toetatakse erinevaid keskkonnalaseid ja ressursisäästule suunatud investeeringuid.

Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 eesmärkideks on loodusvarade säästlik kasutamine ja jäätmetekke vähendamine, maastike ja looduse mitmekesisuse säilitamine, kliimamuutuste leevendamine ja õhu kvaliteet, keskkond, tervis ja elu kvaliteet. Loodusvarade säästlikku kasutamise eesmärki panustavad Maaelu arengukava 2014-2020 erinevad keskkonnatoetused, mis on suunatud põllumajanduse mõju vähendamisele mullale ja veele. Maastike ja looduse mitmekesisuse säilitamisele aitavad kaasa erinevad liigikaitselised keskkonnameetmed. Kliimamuutuste leevendamisele aitavad kaasa erinevad investeeringutoetused, mille puhul pööratakse olulist tähelepanu ka ressursitõhususele, eelistades mh erinevaid keskkonnaalaseid ning taastuva energia investeeringuid. Samuti panustavad kliimamuutuste leevandamisse erinevad keskkonnameetmete tegevused kasvuhoonegaaside emissiooni piiramiseks. Tervise ja elukvaliteediga on seotud Maaelu arengukava 2014-2020 keskkonnameetmed, mis on suunatud väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise vähendamisele ning tarbijatele tervislikuma toidu tagamisele.

Looduskaitse arengukava aastani 2020 on strateegiline lähtedokument looduse kaitse ja kasutamisega seotud valdkondade arendamiseks kuni aastani 2020, selle strateegilisteks eesmärkideks on, et inimesed tunnevad, väärtustavad ning hoiavad loodust ja oskavad oma teadmisi igapäevaelus rakendada, liikide ja elupaikade soodne seisund ja maastike mitmekesisus on tagatud ning elupaigad toimivad ühtse ökoloogilise võrgustikuna; loodusvarade pikaajaline püsimine on tagatud ning nende kasutamisel arvestatakse ökosüsteemse lähenemise põhimõtteid. Maaelu arengukava 2014-2020 üheks eesmärgiks on, et põllumajandusmaa kasutamine on keskkonnasõbralik ja piirkondlikke eripärasid arvestav, tagatud on elurikkuse, traditsiooniliste maastike ja kõrge loodusväärtusega põllumajanduse ja metsanduse säilimine. Eelkõige panustab Maaelu arengukava 2014-2020 looduse kaitsesse läbi liigi- ja elupaikade säilitamise

alaste tegevuste, milleks on ette nähtud toetused Natura 2000 põllu- ja metsamaale ning poollooduslike koosluste hooldamiseks. Lisaks hõlmavad mitmed keskkonnameetmed erinevaid liigikaitselisi elemente ning panustavad traditsiooniliste maastike säilimisse.

LIFE on EL keskkonna- ja kliimategevuste rahastamise instrument, mille eesmärgiks on panustada EL keskkonna- ja kliimapoliitika rakendamisse läbi EL tasandil lisandväärtust omavate projektide kaasrahastamise. Maaelu arengukava 2014-2020 panustab kohalikul tasandil keskkonna ja ressursitõhususe, looduse ja elurikkuse ning kliimamuutuste leevendamise ja kohanemise alastesse eesmärkidesse eelkõige läbi erinevate keskkonna- ja elurikkuse meetmete, samuti soodustades vastavaid tegevusi muudes meetmetes.

Transpordi ja ühenduste valdkonnas on Eesti ESI fondide eesmärgiks seadnud elanike vajadusi rahuldavad ja ettevõtlust toetavad kestlikud ühendused ja liikumisvõimalused. Otseselt eesmärki panustavaid tegevusi Maaelu arengukava 2014-2020 raames kavandatud ei ole, küll aga on kaudselt sellega seotud juurdepääsuteed (põllumajandusmaale, metsamaale, tootmishoonetele) ning juurdepääs lairibale, mis on üheks abikõlblikuks kuluks muude investeeringute osana erinevates investeeringumeetmetes.

Eesti kavandavate vahendite ning ELi tsentraalsete fondide (nt Horisont 2020, LIFE) kasutuse koordineeritud kavandamiseks tehakse koostööd ja vahetatakse infot nende fondide valdkondadega tegelevate asutuste vahel, et Eestile olulisi tegevusi ellu viia ja edendada osalemist rahvusvahelistes koostöövõrgustikes.

Täiendavus EMKF-iga

Kalanduse strateegia peaeesmärk aastail 2014–2020 on Eesti kalanduse kui majandusharu jätkusuutlik arendamine ning kalatoodangu konkurentsivõime tõstmine sise- ja välisturgudel.

Maaelu arengukaval 2014-2020 on enim kokkupuutepunkte ranna- ja sisevete kalandusega. Ranna- ja sisevete kalanduse arendamise eesmärk aastatel 2014-2020 on tõsta ranna- ja sisevetekalanduse majanduslikku jätkusuutlikkust, prioriteediks on toetada sadamate arendamist, säästvate ja innovaatiliste lahenduste elluviimist töötlemises ja kalapüügis, otse- ja ühisturustamisvõimalusi, tegevuste mitmekesistamist ja koostöö edendamist. Restruktureerimise eesmärk ranna- ja sisevete kalanduses on korrastatud ja toimiv terviklik tarneahel, mis võimaldab kaluritel suurendada kalapüügist saadavat sissetulekut ning leida alternatiivsed tegevused kalapüügi kõrval, mis aitaks toime tulla püügihooajavälisel ajal. Tarneahela esimesele poolele, kala toomine kvaliteetselt randa ehk sadamate ja lossimiskohtade uuendamine ja säilitamistingimuste loomine, on pööratud tähelepanu käimasoleval perioodil. Algust on tehtud väiketöötlemise ja lisandväärtuse andmisega kalale ning ühisturustamise soodustamisega, et aastaks 2020 oleks tarneahel korrastatud ja seeläbi tagatud kaluritele piisav sissetulek ja töökohad kohapeal, mis aitavad kaasa kestliku rannakalanduse kogukonna säilimisele.

Eesti on jaotatud kalanduspiirkondadeks, kus on loodud kalanduse tegevusgrupid. Territoriaalselt on tegevuspiirkondadega kaetud rannapiirkonnad, saared, Peipsi-, Pihkva ning Võrtsjärve piirkond. Territooriumi valikul on primaarne kutseliste kalurite ja teiste kalandussektori esindajate olemasolu. Piirkonnad jagunevad vastavalt piirkondlikele vajadustele ja eripäradele tagades ühe piirkonna sees ühtse geograafilise, majandusliku ja sotsiaalse ühtsuse. Selline lähenemine on oluline ka kalavarude korraldamisel ja ühise kalanduspoliitika eesmärkide elluviimisel. Eesmärgiks on tegevusgruppide jätkusuutlikkus ja eelmisel perioodil asutatud kalanduse tegevusgruppide tegevuse jätkamine. Kalanduse tegevusgruppide eesmärk on piirkonna kalandussektori arendamine, koostöö edendamine ja piirkonna jätkusuutlikule

arengule kaasaaitamine.

Maaelu arengukava 2014-2020 raames on EMKF kavandatavatel tegevustel enim kokkupuutepunkte majandustegevuse mitmekesistamise ja LEADER kohalikuks arenguks meetmega. Majandustegevuse mitmekesistamise puhul on plaanis jätkata senist praktikat ning välistada kalapüügi ja vesiviljelusega seotud investeeringud. Kalanduse tegevusgrupid ja LEADER tegevusgrupid on territoriaalselt osaliselt kattuvad, kuid tegevusgrupid viivad ellu erinevaid eesmärke, samuti on tegevuspiirkonnad välja valitud erinevatel alustel. Selletõttu on plaanis kalanduse tegevusgruppe oluline hoida iseseisvate organisatsioonidena, et tagada kalanduse tegevusgruppide eesmärkide fookus, koondunud sektor, kus viljeletakse palju sektorisisest koostööd, samuti on väga oluline, et riik ei kaotaks olulist partnerit kalanduspoliitiliste otsuste kujundamisel ning elluviimisel ja kalanduse tegevusgruppide kogemusi ja teadmusbaasi.

Täiendavus ÜPP I sambaga

Põllumajanduse kui majandusharu üldist majandusruumi toetatakse Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF), EAFRD raames toetatakse põllumajandusettevõtete struktuurilist kohandumist, avaliku hüve pakkumist põllumajandustootjate poolt jmt.

Rohestamise eesmärk on vähendada põllumajanduse mõju keskkonnale, aidates säilitada mulla kvaliteeti, püsirohumaid ja elurikkust. Nõuete täitmiseks tuleb põllumeestel vastavalt oma toetusaluste hektarite arvule kasvatada vähemalt kahte või kolme erinevat põllukultuuri (mitmekesistamine), säilitada olemasolev püsirohumaa ja määrata ökoloogilise kasutuseesmärgiga alad. Maaelu arengukava 2014-2020 keskkonnatoetuste toetusemäära arvutamisel on arvestatud topeltmaksmise vältimise printsiipi ja seetõttu ei kompenseerita erinevate keskkonnatoetuste puhul neid tegevusi, mida makstakse teistest meetmetest.

Eesti plaanib otsetoetuste raames maksta tootmiskohustusega seotud eritoetusi piima- ja ammlehmade, uttede ja kitsede ning puu- ja köögiviljade kasvatamise eest, et aidata kaasa peretalude ning raskustes sektorite säilimisele. Peretalude säilimisele aitab kaasa Maaelu arengukava 2014-2020 väikeste põllumajandusettevõtete arendamise meede. Eelpool toodud sektorite arengule kaasa aitamiseks on Maaelu arengukavas 2014-2020 ette nähtud erinevaid spetsiifilisi toetusi ning stiimuleid meetmete siseselt.

Alustavatele noortele põllumajandustootjatele on I sambas ette nähtud ühtsest pindalatoetusest 25% kõrgem hektarimakse esimese 39 hektari eest. Maaelu arengukava 2014-2020 panustab põlvkondade vahetusse põllumajandussektoris läbi noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamise toetuse ning rakendades noortele kõrgemaid toetusmäärasid investeeringumeetmetes.

I samba väiketootjate kavaga omal soovil liitunud väiketootjad on vabastatud uue perioodi rohestamise nõuete järgimisest, mis eelkõige aitab täita lihtsustamise eesmärki. Väiketootjate arengule aitab eelkõige kaasa Maaelu arengukava 2014-2020 väikeste põllumajandusettevõtete arendamise meede.

Maaelu arengukava 2014-2020 täiendab teisi ühise põllumajanduspoliitika meetmeid ning ei ole vastuolus ühise turukorraldusega. Makseasutus (PRIA) administreerib nii ÜPP toetusskeeme kui ka Maaelu arengukava 2014-2020 toetusi, mis vähendab riski I ja II samba toetusskeemide võimalike kattuvuste osas.

Läänemere strateegia

Ühena Läänemereäärsetest riikidest keskendub ka Eesti sellele, et parandada regiooni konkurentsivõimet,

luua uusi transpordi- ja energiaühendusi, kaitsta keskkonda, edendada teadusalast koostööd, tagada inimeste ja keskkonna ohutus ning panustada Läänemere kaitsesse, ühendada piirkond ja suurendada heaolu, aidates seeläbi kaasa Läänemere strateegia (LMS) eesmärkide saavutamisele.

LMS eesmärgid on põimitud erinevatesse Maaelu arengukava 2014–2020 meetmetesse ja kajastuvad selles läbivalt. Eraldi eelarvet strateegiale pole ette nähtud. Maaelu arengukava 2014–2020 panust LMS eesmärkidesse saab hinnata eeskätt läbi panustavate meetmete ja projektide rahalise panuse ja indikaatorite. LMS spetsiifilisi eesmärke ega indikaatoreid pole seatud ning eelistuste seadmisel meetmete hindamiskriteeriumide väljatöötamisel on lähtutud analüüsi tulemusena selgunud erinevate valdkondade suurimate kitsaskohtade ja vajaduste lahendamise vajadusest. Strateegia elluviimist on kavas kajastada aastakoosolekutel Euroopa Komisjoniga ja Maaelu arengukava 2014–2020 seirearuannetes.

Riiklik maaelu võrgustik osaleb LMS teavitustegevuses, kaasab huvitatud sidusrühmi, kogub ja levitab parimaid praktikaid ja uuenduslikke lähenemisviise, soodustab võrgustike partnerite tegevust ning teabevahetust ning territoriaalset ja rahvusvahelist koostööd. Samuti panustavad piirkonna ülesesse koostöösse Leader koostööprojektid ning erinevad teadmussiirde ja teavituse ning koostöö meetme tegevused.

14.1.2. Kui liikmesriik on otsustanud esitada riikliku programmi ja piirkondlike programmide kogumi vastavalt määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 6 lõikele 2, esitada teave nende programmide vastastikuse täiendavuse kohta

Ei kohaldu.

14.2. Vajaduse korral teave täiendavuse kohta muude liidu rahastamisvahenditega, sh LIFEga

Ei kohaldu.

15. PROGRAMMI RAKENDAMISE KORD

15.1. Kõigi määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 65 lõikes 2 osutatud ametiasutuste määramine liikmesriigi poolt ning kokkuvõtlik kirjeldus määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 55 lõike 3 punkti i kohasest juhtimis- ja kontrollistruktuurist ja sama määruse artikli 74 lõike 3 kohasest korrast

15.1.1. Asutused

Asutus	Asutuse nimi	Asutuse eest vastutava isiku nimi	Aadress	E-posti aadress
Korraldusasutus	Maaeluministeerium	maaeluminister	Lai tn 39//41, 15056 Tallinn, Eesti	info@agri.ee
Sertifitseerimisasutus	KPMG Baltics OÜ	tegevjuht	Narva mnt 5, Tallinn 10117, Estonia	kpmg@kpmg.ee
Akrediteeritud makseasutus	Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet	peadirektor	Tähe 4, Tartu 51010, Eesti	pria@pria.ee

15.1.2. Kokkuvõtlik kirjeldus programmi juhtimis- ja kontrollistruktuurist ning kaebuste sõltumatu käsitlemise korrast

15.1.2.1. Juhtimis- ja kontrollistruktuur

Korraldusasutus

MAKi korraldusasutus on Põllumajandusministeerium, kes vastutab Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise koordineerimise eest Eestis. Põllumajandusministeerium vastutab makseagentuuri akrediteerimise, järelevalve ja akrediteerimise tühistamise eest ning täidab muid korraldusasutuse ülesandeid.

Korraldusasutus vastutab programmi tõhusa, tulemusliku ja korrektse juhtimise ja rakendamise eest ning eriti järgneva eest:

- tagab programmi statistiliste andmete salvestamise, säilitamise, haldamise ja esitamise asjakohase turvalise elektroonilise süsteemi olemasolu ning selle süsteemi vajaliku rakendamise, et jälgida ja hinnata ning eelkõige anda nõutud teavet määratletud eesmärkide ja prioriteetide suhtes saavutatud edusammude kohta;
- esitab komisjonile kvartaalselt asjakohased andmeelemendid rahastamiseks valitud toimingute kohta, sealhulgas toetusesaaja ja projekti põhinäitajad;
- tagab, et toetusesaajad ja muud toimingute rakendamisega seotud organid:

    - on teadlikud antavast abist tulenevatest kohustustest ja peavad kas eraldi raamatupidamissüsteemi või vastavaid raamatupidamiskoode kõikide toiminguga seotud tehingute kohta;

    - on teadlikud nõuetest, mis käsitlevad andmete andmist korraldusasutusele ning

väljundite ja tulemuste registreerimist;

- tagab, et MAKi eelhinnang vastab hindamis- ja järelevalvesüsteemile, aktsepteerib seda ning edastab selle komisjonile;
- tagab, et MAKi hindamiseks programmiperioodi jooksul moodustatud hindamiskava toimib, et programmi eelhinnang toimub kõnealuses määruses sätestatud ajakava piires, tagades, et selline hinnang vastab hindamis- ja järelevalvesüsteemile ning edastab selle järelevalvekomiteele ja komisjonile;
- edastab seire järelevalvekomisjonile teabe ja dokumendid, mis on vajalikud programmi rakendamiseks, pidades silmas programmi erieesmärke ja prioriteete;
- koostab iga-aastase arenguaruande ja selles sisalduvad järelevalve koondtabelid ning pärast nende heakskiitmist järelevalvekomisjoni poolt esitab selle komisjonile;
- tagab, et makseasutus saab enne maksete lubamist kogu vajaliku teabe eelkõige teostatud tegevuste ning seoses rahastamiseks valitud tegevuste suhtes tehtud kõigi kontrollide kohta;
- tagab programmi avalikustamise, sealhulgas riikliku maaelu võrgustiku kaudu, teavitades võimalikke toetusesaajaid, kutseorganisatsioone, majandusja sotsiaalpartnereid, meeste ja naiste vahelise võrdõiguslikkuse edendamisega seotud organeid ja asjaomaseid valitsusväliseid organisatsioone, sealhulgas keskkonnaorganisatsioone, programmi pakutavatest võimalustest ning programmi finantseerimisele juurdepääsu eeskirjadest ning teavitades toetusesaajaid liidu panusest ning laiemat avalikkust liidu osast programmis.

Makseasutus

MAKi makseasutus on Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (PRIA), kes akrediteeritakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika ja sellega kaasnevate meetmete rakendamise eelselt Põllumajandusministeeriumi poolt.

Makseasutus kohaldab halduskorraldust ja sisekontrollisüsteemi, mis annab piisava tagatise selle kohta, et maksed on seaduslikud ja korrektsed ning nende suhtes kohaldatakse nõuetekohast arvepidamist.

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise kontrollimiseks teostatavad iga-aastased sertifitseerimisauditid on näidanud, et makseasutuses ei ole suuri kitsaskohti, ülemääraseid süsteemseid riske ega väga madala efektiivsusega protsesse. Vastavaid puudusi ei leitud ka Eesti maaelu arengukava 2007-2013 vahehindamise käigus. Samas leidsid taotlejad vahehindamise raames, et menetlus- ja väljamaksetähtajad on liiga pikad. Seega ei ole vajadust EAFRD toetuste menetlemisel kasutatavat rakendussüsteemi oluliselt muuta, vaid pigem tuleb keskenduda selle säilitamisele ja tõhustamisele. Varasemale rakendamiskogemusele ja programmperioodi 2007–2013 hindamiste tulemustele tuginedes võib öelda, et põhitegevused selleks on järgmised:

- järelevalve ja hindamise tõhustamiseks viiakse läbi ulatuslikud administreerimise infosüsteemi arendused;
- kulutuste mõistlikkuse kontrolli protsessi lihtsustamiseks ning läbipaistvuse suurendamiseks sätestatakse siseriiklikes õigusaktides täpsemad tingimused ja korrad;
- jätkub pidev taotlejate ja toetuse saajate teavitamine, koolitamine ja nõustamine.

Nii korraldusasutus kui makseasutus on pööranud tähelepanu sellele, et oma ülesannete täitmiseks oleks

tagatud selleks vajalik inimressurss ning piisav haldusvõimekus, muuhulgas selleks tehnilise abi vahendeid kasutades.

Sertifitseerimisasutus

Sertifitseerimisasutus on korraldusasutuse poolt määratud avalik-õiguslik või eraõiguslik auditeerimisasutus, kes esitab kooskõlas rahvusvaheliselt aktsepteeritud auditeerimisstandarditega koostatud arvamuse, milles käsitletakse makseasutuse raamatupidamise aastaaruande täielikkust, täpsust ja õigsust, sisekontrollisüsteemide nõuetekohast toimimist ja selliste kulude seaduslikkust ja korrektsust, mille suhtes on taotletud Komisjonilt hüvitamist.

Sertifitseerimisasutus on oma tegevuses sõltumatu nii makseasutusest kui ka asjaomasest koordineerivast asutusest ning kõnealusele asutusele akrediteeringu andnud asutusest ning tal on vajalikud tehnilised eksperditeadmised.

15.1.2.2. Kaebuste käsitlemise kord

Vaidemenetlus viiakse läbi objektiivsel ja sõltumatul viisil, haldusmenetluse seaduses sätestatud tingimustel ja korras. Vaidemenetlust reguleerib haldusmenetluse seaduse 5. peatükk. Vaie lahendatakse 30 kalendripäeva jooksul vaide vastuvõtmisest arvates.

15.2. Seirekomisjoni kavandatav koosseis

Seirekomisjon

MAKi elluviimise üle seire teostamiseks ning rakendamise tulemuslikkuse ja tõhususe hindamiseks moodustab korraldusasutus kolme kuu jooksul pärast MAKi heakskiitmist seirekomisjoni. Seirekomisjoni ülesandeks on muu hulgas:

- vaadata läbi maaelu arengukava elluviimise tulemused ja edusammud selle eesmärkide saavutamisel;
- pidada nõu ja esitada arvamus rahastatavate tegevuste valikukriteeriumide kohta, välja arvatud kohalike tegevusgruppide projektide valikukriteeriumide osas;
- vaadata läbi maaelu arengukavast rahastamisvahenditesse tehtavate maksete tingimuste strateegiadokument;
- vastutada, et maaelu arengukava on tulemuslik ning et seda rakendatakse tõhusalt;
- uurida asjaolusid, mis mõjutavad maaelu arengukava täitmist, sealhulgas tulemuslikkuse analüüsi järeldusi;
- kontrollida maaelu arengukava meetmeid, mis on seotud eeltingimuste täitmisega ning hoida end kursis muude eeltingimuste täitmisega seotud meetmetega;
- esitada Maaeluministeeriumile tähelepanekuid maaelu arengukava täitmise ja selle hindamise kohta, kaasa arvatud meetmed toetusesaajate halduskulude vähendamiseks;
- seirata tähelepanekute põhjal võetud meetmete tulemuslikkust;
- vaadata läbi ja kiita heaks maaelu arengukava iga-aastased seirearuanded ja nendes sisalduvad seire

koondtabelid;

- kiita heaks toetatavad tegevused või tegevustüübid, mida teostatakse väljaspool Eestit;
- esitada maaelu arengukava muudatuste kohta oma arvamus, kui peab seda asjakohaseks;
- osaleda riikliku maaeluvõrgustiku tegevuses, et vahetada teavet maaelu arengukava rakendamise kohta.

Seirekomisjoni moodustamisel on lähtutud partnerlus- ning võrdõiguslikkuse printsiibist kaasates erinevate huvigruppide esindajad. Seirekomisjoni töös osalevad järgmised asutused ja organisatsioonid: Eesti Aiandusliit, Eesti Erametsaliit, Eesti Keskkonnaühenduste Koda, Eesti Külaliikumine Kodukant, Eesti Maaturism, Eesti Maaülikool, Eesti Noortalunikud, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eesti Põllumeeste Keskliit, Eesti Toiduainetööstuse Liit, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon, Eestimaa Talupidajate Keskliit, Keskkonnaministeerium, Eesti Leader Liit, Eesti Lihaveisekasvatajate Selts, Mahepõllumajanduse Koostöökogu, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Rahandusministeerium ning Maaeluministeerium. Kliimamuutustega seotud ekspertorganisatsioonid on Keskkonnaministeerium ning oma liikmete kaudu ka Eesti Keskkonnaühenduste Koda.

Seirekomisjoni töökorra on töötanud välja Maaeluministeerium ning see kiideti heaks seirekomisjoni esimesel istungil, 2014. a 29. oktoobril.

Seirekomisjoni istungid toimuvad vähemalt üks kord aastas iga-aastase seirearuande kinnitamiseks.

Seire

MAKi seire- ja hindamissüsteemist tervikliku pildi saamiseks tuleb käesolevat peatükki vaadata koos hindamiskava peatükiga (ptk. 9).

Seiret teostatakse eelkõige ühiste taust-, sisend- ja väljundnäitajate alusel, samuti programmispetsiifiliste väljundnäitajate alusel, mida on kirjeldatud MAKis. Lisaks on paljude meetmete puhul kehtestatud ka nn lisanäitajad ehk siseriiklikud näitajad, mis on eelnevalt kokku lepitud Maaeluministeeriumi ja PRIA vahel sisemise töökorraldusel alusel. Siseriiklikke lisanäitajaid MAKis ei kajastata. MAKi seiresüsteemi ülesehitusest annab ülevaate alljärgnev joonis.

Joonis. MAKi seiresüsteemi ülesehitus

MAKi seiresüsteemis osalevad järgnevad asutused: Maaeluministeerium, PRIA, PMK ja teised hindajad (leitakse avalike hangetega), Maamajanduse Infokeskus, SA Erametsakeskus ja kohalikud tegevusgrupid. Lisaks osalevad sarnaselt hindamissüsteemile ka seiresüsteemis MAKi seirekomisjon, MAKi hindamiskomisjon, toetuse saajad ja laiem avalikkus.

MAKi seiresüsteemi koordineerimise ja rakendamise eest vastutab **Maaeluministeerium**, kes on MAKi korraldusasutus. Peamine roll MAKi seiresüsteemi koordineerimisel on Maaeluministeeriumi maaelu arengu osakonnal, kes muu hulgas juhendab asjaomaseid institutsioone MAKi seire küsimustes, tagab seire vastavuse ühisele seire- ja hindamissüsteemile ning täidab MAKi seirekomisjoni ja hindamiskomisjoni sekretariaadi ülesandeid, koostab MAKi iga-aastased seirearuanded ja esitab need Euroopa Komisjonile. Toimiv seiresüsteem on aluseks hindamiste läbiviimisele (vt hindamissüsteemi kirjeldust ptk. 9).

Üldine seire- ja hindamissüsteem on üles ehitatud lähtudes iga-aastase seirearuande, 2017. ja 2019. aastal esitatavate põhjalikemate seirearuannete ning 2024. aastal esitatava järelhindamise aruande koostamise vajadustest. Samuti arvestab ülesehitatud seire- ja hindamissüsteem siseriiklike vajadustega, sealhulgas tagasiside saamisega MAKi rakendamise kohta, mida vajatakse iga-aastaselt poliitika suunamise ja

kujundamise tarbeks.

PRIA kui makseasutus vastutab menetlemise käigus taotlusvormidelt kogutavate ja menetluse käigus tekkivate andmete sisestamise eest ühtsesse elektroonilisse andmebaasi, kus vajalikud andmed säilitatakse. PRIA sisestab elektroonilisse andmebaasi nii sisend-, väljund- kui ka osade tulemus- ja eesmärknäitajate, sh kokkulepitud siseriiklike näitajate väärtused. Keerulisemate tulemus- ja eesmärknäitajate väärtuste, mis vajavad täiendavat analüüsi või lisaandmete kogumist, leidmine on hindajate ülesandeks. PRIA poolt taotlusvormiga kogutavate menetluseks ja seireks vajalike andmete sisestamise puhul rakendatakse nii andmete sisestuskontrolle kui ka andmete äriloogilisi kontrolle, mis tagavad andmete kvaliteedi. Taotlusvormiga ei kogu PRIA neid andmeid, mida on võimalik kätte saada teistest riiklikest registritest, nende andmete kättesaamiseks töötatakse välja vastavad tehnilised lahendused ja andmed liiguvad PRIAsse automaatselt.

Kõik PRIA ja hindajate poolt kogutud näitajad edastatakse Maaeluministeeriumile, kellel on andmeid vaja:

- iga-aastase seirearuande koostamiseks (esitatakse Euroopa Komisjonile 30. juuniks);
- põhjalikemate seirearuannete koostamiseks (2017. ja 2019. aastal esitatavad seirearuanded);
- meetmete saavutuste jälgimiseks ja hindamiseks (nt teada saada, kas on vaja muuta meetme tingimusi, et saavutada meetmele seatud eesmärke).

Samuti esitab PRIA kõik vajalikud andmed teistele seire- ja hindamissüsteemis osalejatele (nt hindajatele). PRIA koostab ka erinevaid aruandeid, millest olulisem on PRIA aastaaruanne Maaeluministeeriumile, mis on sisendiks iga-aastasele seirearuandele.

Iga-aastase seirearuande koostamise protsess

Meetmete tasandil seireinfo kogumine ja aruandluse koostamine toimub makseagentuuri ja muude asjaomaste institutsioonide kaudu (sh SA EMK, kohalikud tegevusgrupid, PMK). Vastava info alusel koostab makseagentuur enda aastaaruande ja esitab selle korraldusasutusele. PRIA ja muude asjaomaste institutsioonide esitatavad aruanded on korraldusasutuse poolt koostatava MAKi iga-aastase seirearuande aluseks. Kõigi esitatud aruannete alusel koostab Maaeluministeerium ühtse ja tervikliku seirearuande, mis kajastab endas eelkõige eelmisel kalendriaastal saavutatut, kuid annab ka kumulatiivse ülevaate MAKi senisest rakendamisest. Samuti lisab Maaeluministeerium enda hinnangud meetmete senise rakendamise kohta. Iga-aastased seirearuanded kajastavad sisend-, väljund-, tulemus- ja eesmärknäitajate väärtusi ning nende progressi eelmisel kalendriaastal. 2017. ja 2019. aastal esitatav seirearuanne peab täiendavalt sisaldama ka MAKi hindamistulemusi, milleks on vastused ühistele hindamisküsimustele ja täiendavate tulemusnäitajate väärtused.

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 75 lõikele 1 esitab korraldusasutus Euroopa Komisjonile MAKi iga-aastase seirearuande programmi rakendamise kohta iga aasta 30. juuniks. Sarnaselt eelmisele perioodile, sätestatakse aruannete esitamise täpsem kord siseriikliku õigusaktiga (seire ja hindamise kord). MAKi esimene seirearuanne koostatakse 2016. aastal ja viimane 2024. aastal. 2016. aastal esitatav seirearuanne sisaldab endas ülevaadet nii 2014. kui ka 2015. a tegevuste kohta.

15.3. Õigusnormid, millega tagatakse programmi avalikustamine, sh riikliku maaeluvõrgustiku kaudu, viidates rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 artiklis 13 osutatud teabe- ja avalikustamisstrateegiale

Teavitamise ja avalikustamise korraldamise tagab MAKi korraldusasutus. Teavitamise ja avalikustamise korraldamine toimub käesoleva kommunikatsioonistrateegia ja -tegevuskava alusel. Tegevuskava eesmärk on tagada Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi toetuste võimalikult läbipaistev ja eesmärgipärane kasutamine. Selle teavitustöö tegevuskava täitmisest teavitatakse ka Euroopa Komisjoni. Põllumajandusministeerium kui korraldusasutus ning PRIA kui makseasutus teevad koostööpartneritega kõik endast oleneva, et tagada avalik juurdepääs dokumentidele ja teavitada potentsiaalseid toetuse taotlejaid ning avalikkust regulaarselt ja koordineeritult MAKi rakendamisega seotud küsimustest. Info avalikustamise tagamisele aitab kaasa ka avaliku teabe seadus, mille kohaselt on igasugune info, mida ei ole kuulutatud salastatuks, avalikkusele kättesaadav ning avalik.

Kommunikatsiooni eesmärgid

MAKi kommunikatsioonitegevuse eesmärk on muuta ELi põllumajanduse ja maaelu arengu toetused avalikkuses nähtavaks ja anda sihtrühmadele objektiivne ja ülevaatlik pilt MAKi eesmärkidest ja toetuse saamise põhimõtetest.

Kommunikatsiooni alameesmärgid

EAFRD toetustega seonduva kommunikatsiooniprotsessi eesmärgid on järgmised:

- avalikkuse teadlikkuse tõstmine ELi põllumajanduspoliitika (peamiselt erinevate toetuste kontekstis) eesmärkidest ja põhimõtetest;
- avalikkuse teadlikkuse tõstmine MAKist ja selle prioriteetidest, eesmärkidest, tegevustest ja tulemustest;
- potentsiaalsete toetuse taotlejate teadlikkuse tõstmine EAFRD toetusvõimalustest, põhimõtetest ja info hankimise allikatest;
- sihtrühmade teavitamine teiste maapiirkonna üldisele arengule kaasaaitavate abifondide (nt EMKF, ERF, ESF) olemasolust ja põhimõtetest – ELi seonduvate poliitikate tutvustamine EAFRD toetuste kontekstis;
- nii Eesti riigi avaliku sektori vahendite kui ka ELi panuse teadvustamine maaelu arengu edendamisel;
- info kättesaadavuse ja MAKi läbipaistvuse tagamine kõigile sihtrühmadele;
- sihtrühmadega koostöö edendamine ja neilt tagasiside saamine;
- teavitamise tagamine MAKi progressist;
- järjepideva usaldusväärse info jagamine MAKi meetmete rakendamise tulemuste ja tulemuslikkuse kohta;
- positiivsete eeskujude ja näidete esiletõstmine;
- info avalikustamine heakskiidetud ja rahastatavate projektide kohta.

Kommunikatsiooni põhimõtted

EAFRD alane teavitus- ja avalikustamistöö põhineb üldistel avalikustamise põhialustel, mis on:

- avatus ja läbipaistvus;
- objektiivsus;
- operatiivsus;
- regulaarsus;
- info sisu ja kättesaadavuse lihtsus.

Lisaks projektide rahastamisele juhitakse teavitustöös tähelepanu ka kaugemaleulatuvatele tagajärgedele, nagu tööhõive, majandus- ja elukeskkonna paranemine, elanike sissetulekute suurenemine jne.

Oluline on teha MAKi rakendamise käigus koostööd erinevate sotsiaalpartneritega, peamiselt erinevate katusorganisatsioonidega (potentsiaalseid kasusaajaid esindavate kolmanda sektori organisatsioonidega).

Kommunikatsioonikorralduse tööjaotus

MAKi korraldusasutusena koordineerib Põllumajandusministeerium info ja avalikustamisega seotud kohustuste täitmist. See ülesanne on pandud ministeeriumi avalike suhete osakonnale. Lisaks eelnevale vastutab Põllumajandusministeerium järgmiste ülesannete täitmise eest:

- avalikkuse teavitamine Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika eesmärkidest ja selle mõjudest Eesti põllumajandusele ja maaelule;
- põllumajanduse ja maaelu arengu toetuste üldine tutvustamine;
- MAKi eesmärkide, prioriteetide, meetmete ja tulemuste avalikustamine;
- teavitustöö koordineerimine makseasutusega;
- EAFRD toetusi puudutavate materjalide ja teavitamise näitlikustamise nõuete väljatöötamine ja avalikustamine.

PRIA makseasutusena vastutab järgmiste ülesannete täitmise eest:

- potentsiaalsete taotlejate teavitamine toetuse saamise tingimustest;
- taotlusvormide ja projektide kirjutamiseks vajalike juhendmaterjalide koostamine ja levitamine;
- toetuse taotlejate teavitamine taotluste menetlemisega seonduvatest protseduuridest;
- toetuse saajate teavitamine EAFRD toetustega seonduvatest avalikustamise ja näitlikustamise nõuetest;
- toetuse saajate ning toetussummade avalikustamine Internetis.

Lisaks eelnevale peavad kõik MAKi rakendamisega seotud asutused tagama avaliku juurdepääsu asjasse puutuvatele dokumentidele ning teavitama toetuse saajaid ja avalikkust MAKi rakendamisega seotud asjaoludest.

MAKi teavitustegevustes osaleb ka riikliku maaeluvõrgustiku üksuse ülesandeid täitev PMK maaelu võrgustikutöö osakond, kelle tegevusi on detailsemalt kirjeldatud peatükis 17.

Sihtrühmad

Kommunikatsioonistrateegias ja tegevuskavas on sihtrühmad jaotatud järgmiselt:

- Üldine avalikkus (kaudsed kasusaajad);
- Taotlejad ja toetuse saajad (potentsiaalsed kasusaajad):

o ettevõtjad;
o mittetulundusühingud (MTÜ), sihtasutused (SA) ja nende liidud;
o kohalikud tegevusgrupid;
o teised majandus- ja sotsiaalpartnerid.

- Tugistruktuurid:

o maakondlikud nõuande- ja teabelevikeskused;
o riiklik maaeluvõrgustik;
o maa- ja vallavalitsused;
o Euroopa Komisjoni Eesti esindus;
o konsulendid ja nõustajad.

- Ajakirjandus.

Teavitustöö peamised sõnumid

Teavitustöö peab kindlustama järgmiste peamiste sõnumite edastamise sihtrühmadele:

- kõik toetatavad projektid peavad olema seotud MAKi eesmärkide täitmisega;
- toetuse saamine on privileeg ja põhineb vabatahtlikkusel ning selleks on vaja üles näidata initsiatiivi;
- toetuse taotlused ja muud taotlemisega kaasas käivad dokumendid peavad olema nõuetekohaselt koostatud;
- toetuse saamisega kaasnevad ka kohustused, nt hankeprotseduuride järgimine, omafinantseeringu olemasolu, aruandlus, teavitamisnõuete järgimine jne;
- MAKi projektid peavad oma vahetute tulemuste kõrval looma püsivat uut lisandväärtust.

Avalikkust tuleb teavitada maaelu ja põllumajandustoetuste eesmärkidest ja tähtsusest. Programmiperioodi lõpus tuleb näidata, mis on muutunud ning mida on EAFRD toetuste abil saavutatud.

Taotlejatele ja toetuse saajatele tuleb EAFRDd käsitlevas teavitustöös tagada piisav ja lihtsalt arusaadav info MAKi meetmete sisust ja eesmärkidest, finantseerimisvõimalustest ja -tingimustest, taotlemisprotsessist ja -protseduuridest, finantseerimisega kaasnevatest kohustustest ning ELi panusest projektide elluviimisel.

Toetuse taotlejatele peavad olema kättesaadavad vajalikud abimaterjalid ja lahtiseletused taotlusvormide ja projektide kirjutamiseks, vajaliku dokumentatsiooni kokkupanekuks, projekti teostamiseks ja juhtimiseks

ning aruannete kirjutamiseks.

Tugistruktuuride jaoks tuleb ette valmistada abi- ja juhendmaterjalid, mis on abiks toetuse taotlemisel või mis annavad ülevaate erinevatest toetusvõimalustest. Suurt rõhku tuleb panna nii parimate positiivsete kogemuste jagamisele kui ka sagedamini esinevate vigade väljatoomisele.

Kommunikatsiooniplaan

Igal aastal koostab korraldusasutus kommunikatsioonitegevuste aastaplaani, mis sisaldab mh:

- konkreetse aasta teavituseesmärke;
- vastava aasta eesmärkidest tulenevate üldisele avalikkusele suunatud tegevuste aastaplaani;
- MAK seirearuannete valmimise kuupäevi ja nendest teavitamist (sisendi eest vastutavad kõik korraldusasutuse osakonnad, kes kasutavad MAK-i vahendeid);
- MAK toetusvoorude avanemiste ja kokkuvõtete pressiteadete kuupäevi (sisendi eest vastutab makseagentuur);
- infomaterjalide aastaplaani (sisendi eest vastutavad kõik korraldusasutuse osakonnad, kes kasutavad MAK-i vahendeid);
- seminaride jm teabeürituste aastaplaan (sisendi eest vastutavad kõik korraldusasutuse osakonnad, kes kasutavad MAK-i vahendeid).

Veebilehekülg

MAKi veebilehe aadress on www.agri.ee/mak. Veebilehele koondatakse värsked uudised, pressiteated, vajalikud õigusaktid ja kontaktandmed, taotluste vastuvõtu kuupäevad, info seminaride ja teabepäevade kohta, asjakohane statistika, ülevaade MAKi edenemise kohta jne.

Veebileht on eelkõige suunatud potentsiaalsetele taotlejatele, küll aga peab lehekülg pakkuma avalikkusele ülevaatlikku pilti EAFRD toetustest ja nende eesmärkidest. Veebilehel on kogu info toetuse taotlemise võimalustest ja taotlemise üldisest korrast. Lisaks on seal ülevaade toetuse taotluste menetlemise ning meetmete väljatöötamise korrast.

Lehekülje hoolduse ja info ülespanemise eest vastutab Põllumajandusministeerium. Makseagentuur vastutab oma veebilehel oleva info aktuaalsuse, täpsuse ja asjakohasuse eest.

Põllumajandusministeeriumi kodulehelt on kätte saadavad kõik MAKi ettevalmistava juhtkomsjoni istungite materjalid ning valdkondlike töögruppide kontaktid. Samuti on kodulehel üleval MAKi eelnõu viimane versioon.

Teavitustöö läbi meediakanalite

Korraldusasutus ja makseagentuur seisavad selle eest, et MAKi toetustega seonduv saaks piisava tähelepanu ka meedias (trüki- ja elektrooniline meedia). Oluline rõhk on koostööl maakonnalehtedega ning

erialaväljaannetega. Korraldusasutus koostab vajaduse korral ka eraldi infolehti, mida levitatakse nii trüki- kui elektroonilise meedia vahendusel.

Nii korraldusasutus kui makseagentuur vastutavad meediakanalitelt tulnud infopäringute õigeaegse, täpse ja adekvaatse vastamise eest.

Infomaterjalid

Nii korraldusasutus kui makseagentuur annavad välja erinevaid infomaterjale, mis teavitavad potentsiaalseid taotlejaid toetuse taotlemisel ja taotlusdokumentide koostamisel.

MAKi rakendamise lõpupoole antakse välja ka infomaterjale, milles tutvustatakse teostatud projekte. Infomaterjalid sisaldavad infot meetmete, taotlejatele esitatavate nõuete, kriteeriumide, hanke- ja taotlusprotseduuride, hindamiskriteeriumide, taotlusvormide jne kohta. Kõik infomaterjalid tehakse kättesaadavaks Internetis.

Aastaaruanded

Iga aasta II kvartalis annab Põllumajandusministeerium välja eelneva eelarveaasta seirearuande, mis sisaldab finantsnäitajaid ja tulemusi. MAKi edenemine ja sellega seotud teavitustöö tegevused kajastuvad ka ministeeriumi aastaaruandes.

Seminarid ja teabeüritused

Nii korraldusasutus kui makseagentuur korraldavad sihtrühmade teavitamiseks seminare ja teabeüritusi. Potentsiaalsetele taotlejatele ning konsulentidele ja nõustajatele suunatud infoürituste ja koolituste puhul on rõhk suunatud eelkõige meetme- ja taotlemisspetsiifilise info edastamisele.

Koostöökojad

Toetusmeetmete tingimuste väljatöötamise käigus konsulteeritakse avalikult sotsiaalpartneritega ning selle käigus esitatud ettepanekud avaldatakse ka MAKi veebilehel.

Rakendamine

Põllumajandusministeeriumis jagavad teavitustööga seotud ülesandeid avalike suhete osakond, maaelu arengu osakond, jt MAK vahenditest teavitustööd korraldavad osakonnad.

Avalike suhete osakond vastutab igapäevase kommunikatsioonitegevuse, ja meediasuhtluse eest. Avalike suhete osakonna ülesanne on ka anda teavitustegevuse ülevaateid seirekomisjonides ning hoolitseda MAKi

veebilehe täiendamise ja uuendamise eest.

Maaelu arengu osakond vastutab koostöö eest sotsiaalpartneritega toetusmeetmete väljatöötamisel ning teavitustegevuse eest seminaride ja teabeürituste korraldamise näol.

Teadus- ja arendusosakond vastutab teavitustegevusega seoses üleriigiliste infopäevade ning koostöö eest konsulentide, nõustajate ja maakondlike nõuande- ja teabekeskustega.

Lisaks vastutab teavitustöö eest makseagentuur oma tööülesannete piires.

Aruandlus ja hindamine

Teavitustöö aruandluse koostamise ja hindamise korraldamise ning läbiviimise eest vastutab Põllumajandusministeeriumi avalike suhete osakond. Kord aastas koostatakse seirekomisjonile esitamiseks aruanne peamiste teostatud teavitustegevuste kohta. Peamisi teavitustegevusi kajastatakse ka MAKi aastaaruandes.

Teavitustöö hindamisel kasutatakse mh järgmisi meetodeid ja kriteeriume:

- meediamonitooring – MAKi rakendamisega seotud asutuste poolt MAKi temaatika ning tähtsamate ürituste kajastamise jälgimine meedias;
- veebileht – veebilehe külastatavuse ja sisu analüüs;
- teavitusüritused – korraldatud seminaridel osalenute arv ning nendelt saadud tagasiside analüüs;
- infomaterjalid – väljatöötatud trükiste kasutamise ja tagasiside analüüs;
- kasusaajate informeerituse tõus – toetuse taotluste hulga ja kvaliteedi analüüs;
- maakondlike nõuande- ja teabekeskuste kaudu Põllumajandusministeeriumisse laekunud tagasiside analüüs;
- avaliku arvamuse uuringud;
- toetuste rakendamisel püstitatud teavitusalaste eesmärkide saavutamine.

15.4. Kirjeldus mehhanismidest, millega tagatakse LEADERi raames rakendatavate kohaliku arengu strateegiate kooskõla määruse (EL) nr 1305/2013 artiklis 35 osutatud koostöömeetme raames kavandatud tegevusega, nimetatud määruse artiklis 20 osutatud meetmega, mis käsitleb põhiteenuseid ja külauuendust maapiirkondades, ning teiste ESI fondidega

Leader kohaliku arengu strateegias peab olema välja toodud strateegia sidusus maaelu arengukavaga ja teiste fondide arengukavadega, st ühtekuuluvuspoliitika fondide (Euroopa Sotsiaalfond, Euroopa Regionaalarengu Fond, Ühtekuuluvusfond) rakenduskavaga ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rakenduskavaga. Lisaks peab olema strateegias välja toodud sidusus valdkondlike arengukavadega, nagu turismiarengukava, infoühiskonna arengukava, regionaalarengu strateegia, noortevaldkonna arengukava, ettevõtjate kasvustrateegia ja juhul, kui strateegia keskendub mingile spetsiifilisele valdkonnale, siis selle valdkonna arengukava, näiteks mahepõllumajandusega seonduv arengukava. Samuti peab olema tagatud sidusus ja kooskõla tegevuspiirkonna kohalike omavalitsusüksuste arengukavadega ning maakondlike arengudokumentidega.

Erilist tähelepanu peab pöörama kohaliku arengu strateegia ja vastava arengukava täiendavusele, suunatusele arengukava meetmete omavahelise sünergia tekkimisele ja ka valdkondlike prioriteetide arvestamisele ning koordineeritusele kalanduse tegevusgruppide strateegiatega.

Eesti maaelu arengukava 2014-2020 raames määruse (EL) No 1305/2013 artiklile 20 vastavat meedet ei käivitata. Sarnased tegevused rakenduvad LEADER meetme raames.

15.5. Kirjeldus toetusesaajate halduskoormuse vähendamiseks kavandatud meetmetest, millele on osutatud määruse (EL) nr 1303/2013

Üldpõhimõttena ei nõuta toetuse taotlejatelt sama informatsiooni rohkem kui üks kord. Kui teatav info on ametiasutustele kättesaadav riiklikest registritest või teistelt ametiasutustelt, ei nõuta selle esitamist taotleja poolt.

Tuginedes peamiselt Eesti maaelu arengukava 2007-2013 vahehindamise käigus leitule tehakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika toetuse saajate halduskoormuse vähendamiseks lisaks juba tehtud lihtsustamistele järgmist:

- Võimaldatakse täielikku elektroonilist andmevahetust taotleja, toetuse saaja ja administratsiooni vahel.
- Kasutatakse maksimaalsel võimalikul määral lihtsustatud kulumeetodeid – kindlasummalise makse ja standardiseeritud ühikuhindade alusel.
- Lihtsustatakse kulutuste mõistlikkuse kontrolli süsteemi.

15.6. Tehnilise abi kasutuse kirjeldus, k.a programmi ja selle rakendamisega seotud ettevalmistus-, juhtimis-, seire-, hindamis-, teabe- ja kontrollimistegevus, samuti määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 59 lõike 1 kohased eelmiste või järgnevate programmitöö perioodide tegevused

Õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, artikli 51 lõige 2.

Toetatavad tegevused

Tehnilise abi kaudu toetab EAFRD MAKi rakendamisega seotud tegevusi, täpsemalt MAKi ettevalmistamise, juhtimise, seire, hindamise, teavitamise ja kontrolliga seotud tegevusi. Nendele tegevustele võib MAKi jaoks ettenähtud kogusummast kasutada kuni 4%, sh riikliku maaeluvõrgustiku tegevuskava elluviimiseks omakorda kuni 6% tehnilise abi toetuse eelarvest.

Tehnilise abi raames toetatakse järgmisi tegevusi:

- arengukava ettevalmistamine ja juhtimine;
- toetuse andmist korraldavate asutuste võimekuse tõstmine maaelu arengukava ettevalmistamisel ja rakendamisel;

- projektide hindamise, valiku ja elluviimise, seire, kontrolli ning järelevalve tagamine;
- arengukava seire korraldamine;
- fondi kasutamise üle tõhusa kontrollisüsteemi, sh toetuste kasutamise järelevalve, auditi ja kontrolli tagamine;
- arengukava hindamine, kaebuste lahendamine ning kontrolli- ja auditimeetmed, v.a sertifitseerimisaudit;
- toetuse kasutamise võimaluste kohta uuringute teostamine;
- kasusaajate ja avalikkuse informeerimine EAFRD panusest ja toetusvõimalustest, sh näiteks meetmeid tutvustavate veebilehtede loomine, toimetamine ja hooldus; teavitustöö läbi trükimeedia, tele- ja raadiokanalite; info- ja juhendmaterjalide väljaandmine trükistena; teabepäevade korraldamine;
- toetuse taotlejate võimekuse tõstmine toetuse taotlemisel, s.h koolitused, infopäevad;
- arengukava rakendamisega seotud komisjonide töö korraldamine;
- arengukava rakendamiseks vajalike infosüsteemide, riist- ja tarkvara soetamine, paigaldamine ja hooldamine;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklis 32 osutatud looduslikust või muust eripärast tingitud piirangutega alade piiritlemise ettevalmistusööga seotud kulud;
- programmiperioodi 2007-2013 lõpetamine ja määruse (EÜ) nr 1698/2005 artiklis 86 nimetatud järelhindamine.

- **riikliku maaeluvõrgustiku tegevuskava ettevalmistamine ja rakendamine** sh:

- võrgustiku juhtimiseks vajalike struktuuride ülalpidamine;
- tegevuskava rakendamine, mis sisaldab sidusrühmade kaasamist programmi kujundamisse, osalemist innovatsioonialases võrgustikutöös, parimate praktikate, võrgustikutöö ja uudsete lähenemiste näidete kogumist, koondamist ja levitamist, teabevahetus- ja koolitustegevus korraldamist kohalikele tegevusgruppidele, sh kohalike arengustrateegiate koostamise, rakendamise, seire ja hindamise ning territooriumidevahelistele ja rahvusvaheliste koostööprojektide algatamise ja elluviimise hõlbustamiseks, meetme „Koostöö“ jaoks partnerite otsimist, osalemist arengukava kommunikatsioonistrateegia ning teavitus- ja avalikustamistöö tegevuskava elluviimist, Euroopa maaelu arengu võrgustikus osalemist ja selle tegevusele kaasaaitamist;
- EIP võrgustikuga seotud tegevused;

Täpsem toetatavate tegevuste ja toetuskõlblike kulude loetelu kehtestatakse põllumajandusministri määrusega. Tellitavate tööde ja teenuste korral lähtutakse riiklikest riigihankeid puudutavatest õigusaktidest.

Kulude hüvitamisel võetakse aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõikes 2, artikli 67 lõike 1 punktides a ja d, artikli 68 punktis b, artikli 68a lõikes 5 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklites 60 ja 61 sätestatud asjakohased nõuded - s.t kasutatakse nii tegelikult tehtud ja väljamakstud abikõlblike kulude hüvitamist, samuti lihtsustatud kulumeetodeid. Kaudsete kulude puhul on lihtsustatud kulumeetodiks *flat rate*. *Flat rate*'i rakendatakse 15%-na abikõlblikest personalikuludest. Samuti rakendatakse nendele isikutele, kelle tööülesanded on tegevusega seotud osa-ajaliselt, personalikulude arvutamist kindla protsendina tööjõukulude brutosummast vastavalt tegevuse jaoks kuu kohta kindlaks määratud protsendile töötatud ajast, ilma kohustuseta kehtestada eraldi tööaja registreerimise süsteemi.

Abikõlblikud kulud

Tegevuskulud, personalikulud, koolituskulud, suhtekorraldusega seotud kulud, võrgustumisega seotud kulud, õigusabiteenuse ostmise kulud, IT investeeringud, uuringute läbiviimise kulud. Tehnilise abi toetust kasutatakse töötasude kaasrahastamiseks, kui see personal tegeleb MAK rakendamisega kas siis täistööajaga või osaliselt. TA toetus arvutatakse proportsionaalselt MAK heaks töötatud ajaga - makseagentuuri ja teiste otsetoetuste rakendamisega seotud asutuste puhul tagab see selle, et üht ja sama tegevust ei toetataks topelt. MAKiga seotud tööülesanded tuleb kirjeldada kas ametijuhendis või töölepingus või muus dokumendis. Kõik hüvitatavad kulud on kontrollitavad ja mõõdetavad.

Toetuse saajad

Korraldusasutus, makseasutus, riikliku maaeluvõrgustiku üksuse ülesandeid täitev asutus.

Toetuse määr

Tegevusi toetatakse 100% ulatuses.

Eelarve

Tehnilise abi kogueelarve on 53 395 982,94 eurot, millest EAFRD osa on 45 859 021 eurot.

16. PARTNERITE KAASAMISE MEETMETE LOETELU

16.1. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 1. istung (19.10.2011)

16.1.1. Vastava konsulteerimise teema

EL maaelu arengu poliitika 2014-2020 programmiperioodil. Prioriteet 1: teadmussiire põllumajanduses ja metsanduses; Prioriteet 2: konkurentsivõime ja põllumajandusettevõtete elujõulisus; Prioriteet 3: toiduketid ja riskijuhtimine; Prioriteet 4: põllumajandusest ja metsandusest sõltuvad ökosüsteemid; Prioriteet 5: ressursisääst ja keskkonnasäästlik majandus; Prioriteet 6: sotsiaalne kaasamine ja maapiirkonna majanduslik areng.

16.1.2. Tulemuste kokkuvõte

EL maaelu arengu poliitika 2014-2020 ettekande kohta tehtud ettepanekud ja kommentaarid võeti teadmiseks. Prioriteetide puhul analüüsiti tehtud ettepanekuid ning andmete olemasolu ja ettepanekute põhjendatuse korral täiendati olukorrakirjeldust. Põllumajandusministeerium saatis juhtkomisjoni liikmetele asjakohased EL õigusaktide eelnõud.

16.2. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 10. istung (19.02.2013)

16.2.1. Vastava konsulteerimise teema

Meetmed: Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas; Teadmussiire ja teave; Nõuandeteenuste toetamine; Loomade heaolu toetus; Mahepõllumajandus.

16.2.2. Tulemuste kokkuvõte

Põhimõtteline heakskiit majandustegevuse mitmekesistamise meetmele on olemas, meede on vajalik ja olemuslikult õige. Väga vasturääkivad seisukohad on mõnedes punktides, näiteks meetme sihtgrupp, minimaalne tegutsemise aeg, maksimaalne toetuse summa ja toetuse määr ning finantsinstrumentide kasutamine. Erinevate ettepanekute vahel püütakse leida konsensus. Teadmussiire ja teabe meetmel olemas põhimõtteline heakskiit jätkamiseks. Nõuandeteenuste toetamise meede põhimõtteliselt heaks kiidetud, jätkatakse küsimustega, mis üles jäid ja kus edasine parendamine on võimalik. Loomade heaolu meetme puhul karjatamise nõude juures jäi lahtiseks küsimus, kas lubada osalist karjatamist või nõuda 100%-list - mõlemal on nii plusse kui miinuseid, selles osas vajalik edasine arutelu. Meetme rakenduslikud aspektid ja nõuete arv vajavad edasist tööd, aga meetme võib põhimõtteliselt heaks kiita. Mahepõllumajanduse meetme saab põhimõtteliselt heaks kiita, kuigi mitmeid küsimusi tuleb edaspidi edasi arutada.

16.3. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 11. istung (12.03.2013)

16.3.1. Vastava konsulteerimise teema

Meetmed: Koostöö; Põllumajanduslik keskkonnatoetuse põhitoetus; Piirkondlik mullakaitse toetus; Keskkonnasõbraliku aianduse toetus; Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus; Ohustatud tõugu looma pidamise toetus; Poollooduslikuku koosluse hooldamise toetus.

16.3.2. Tulemuste kokkuvõte

Koostöö meetme ja EIP puhul võeti info ja ettepanekud teadmiseks. Põllumajandusliku keskkonnatoetuse põhitoetuse puhul jäi üles küsimusi, mida arutatakse edasi järgnevatel juhtkomisjoni istungitel. Lisaks oodatakse ettepanekuid meetme valitavate nõuete osas. Teiste keskkonnatoetuste puhul on enamuste ettepanekutega arvestatud. Üks juhtkomisjoni istung tehakse veel lahtiseks jäänud küsimuste lahendamiseks ning kompromisside leidmiseks. Raha jaotamisel tuleb veelkord meetmeid vaadata ja ei ole välistatud, et mõned nõuded võivad ära jääda.

16.4. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 12. istung (26.03.2013)

16.4.1. Vastava konsulteerimise teema

Meetmed: Nõuandeteenuste toetamine; Mahepõllumajandus; Loomade heaolu toetus; Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks; Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks; Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas.

16.4.2. Tulemuste kokkuvõte

Nõuandeteenuste toetamise meetme osas otsus meede põhimõtteliselt heaks kiita. Põllumajandustootjale tasuta nõuande teema jäi arutuse alla. Mahepõllumajanduse ja loomade heaolu toetuse meetmed otsustati põhimõtteliselt heaks kiita. Meetmes investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks vajavad edasist arutamist maksimaalsed toetussummad. Meede investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks tuleks arutada veelkord töögrupis läbi ja tulla juhtkomisjoni hiljem tagasi. Meede majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas arutati veelkord läbi, lahtiseks jäid taotleja varasem tegutsemise aeg ja maksimaalne toetussumma.

16.5. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 13. istung (16.04.2013)

16.5.1. Vastava konsulteerimise teema

Finantsinstrumendid; Meetmed: Põllumajanduslik keskkonnatoetus; Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks; MAK 2014-2020 eelarve.

16.5.2. Tulemuste kokkuvõte

Finantsinstrumentide kasutamine toetuse vormina MAK 2014-2020 raames põhimõtteliselt heaks kiidetud. Ettepanekud võeti teadmiseks, täpsemate instrumentide kirjelduse juurde tullakse tagasi pärast vastavat eelhindamist. Keskkonnatoetuse puhul jäid mõned küsimused lahtiseks. Meetme investeeringud põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamiseks ettepanekud võeti teadmiseks. Eelarve jaotuse osas tehtud ettepanekud võeti teadmiseks. Juhtkomisjonis arutatud kujul eelarvejaotus esitati Vabariigi Valitsusele.

16.6. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 14. istung (03.07.2013)

16.6.1. Vastava konsulteerimise teema

Ülevaade MAK 2014–2020 kooskõlastusringil esitatud ettepanekutest; Juhtkomisjoni liikmete peamised ettepanekud eelnõule; Ülevaade MAK 2014–2020 edasistest tegevustest

16.6.2. Tulemuste kokkuvõte

Vastavalt arutelule pakutakse 2013. a septembris välja täiendatud MAKi versioon. Täiendatud MAK püüab arvestada esitatud ettepanekuid ja leida tasakaal huvirühmade ja soovide vahel.

16.7. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 15. istung (29.10.2013)

16.7.1. Vastava konsulteerimise teema

Ülevaade MAK 2014-2020 eelhindamise tulemustest; Ülevaade MAK 2014-2020 keskkonnamõju strateegilise hindamise tulemustest; Meetmed: Keskkonnasõbraliku majandamise toetus; Mahepõllumajandus; Kiviaia taastamise toetus; MAK 2014-2020 eelarve.

16.7.2. Tulemuste kokkuvõte

Eelhindaja andis ülevaade eelhindamise esialgsetest tulemustest, töötatakse edasi Põllumajandusministeeriumi saadetud arengukava versiooniga ja jätkatakse koostööd eelnõu täiendamiseks. Keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) osas võeti eelhindaja ettekanne teadmiseks, juhtkomisjoni liikmetel paluti saata oma ettepanekud KSH aruande kohta kirjalikult. Keskkonnasõbraliku majandamise ja mahepõllumajandamise meetmete osas lubas Põllumajandusministeerium toetusmäärade proportsioonid üle vaadata. Tutvustati kiviaia taastamise meedet, mis oli MAK 2014-2020 algsest eelnõust eelarvelistel kaalutlustel välja jäänud. MAK 2014-2020 eelarve osas tutvustati ettepanekut jätta vahendid II sambast I sambasse tõstmata ning tõsta I sambast MAKile 40 miljonit eurot.

16.8. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 16. istung (30.04.2014)

16.8.1. Vastava konsulteerimise teema

Ülevaade MAK 2014-2020 eelarve hetkeseisust ja kavandatavatest muudatustest.

16.8.2. Tulemuste kokkuvõte

Anti ülevaade MAK 2014-2020 kaasrahastamise määra muutumisest (25%-lt 15%-ni) ja sellest tulenevalt meetmete eelarvete muutumisest. Tutvustati plaane I sambast II sambasse täiendavate vahendite tõstmiseks. Tutvustati meedet "Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine", mis oli MAK 2014-2020 eelnõust vahepeal välja jäänud. Liikmetel paluti esitada viimased ettepanekud ning teavitati kavatsusest saada MAKile lähinädalatel Vabariigi Valitsuse heakskiit.

16.9. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 2. istung (21.12.2011)

16.9.1. Vastava konsulteerimise teema

Ülevaade Euroopa Liidu maaelu arengu määruse aruteludest EL tasandil; Arutelu Eesti maaelu arengukava 2014-2020 eesmärkide teemal (saadetud küsimustiku põhjal).

16.9.2. Tulemuste kokkuvõte

Järgmiseks istungiks valmistatakse saadud sisendi alusel ette uuendatud hetkeolukorra analüüs ning esitatud ettepanekutega arvestamise/mittearvestamise tabel. Järgmisel istungil arutatakse ülejäänud küsimused lõpuni. Jätkatakse koostööd teiste ministeeriumide ja fondidega, mis aitaks lahendada maaelu poliitika ulatusest välja jäävad probleemid ja tagada maapiirkonna tervikliku arengu. Kõigil paluti saata/täiendada oma kirjalikud ettepanekud küsimustiku osas jaanuari esimese nädala lõpuks juhtkomisjoni sekretariaadile.

16.10. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 3. istung (08.02.2012)

16.10.1. Vastava konsulteerimise teema

Arutelu Eesti maaelu arengukava 2014-2020 teadus- ja arendustegevuse eesmärkide teemal; Arutelu Eesti maaelu arengukava 2014-2020 keskkonnahoiu eesmärkide teemal; Arutelu Eesti maaelu arengukava 2014-2020 kohaliku algatuse eesmärkide teemal.

16.10.2. Tulemuste kokkuvõte

Eesmärkide üle vaatamisega jõuti lõpule, olukorrakirjeldust ajakohastatakse veel jooksvalt aasta jooksul ja püütakse saavutada kokkuleppeid. Järgmistel kohtumisel alustatakse konkreetsete eesmärkide sõnastuse

ning SWOT-analüüsi aruteludega. Juhtkomisjoni liikmete ettepanekuid oodatakse ka kirjalikult.

16.11. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 4. istung (04.04.2012)

16.11.1. Vastava konsulteerimise teema

Eesti maaelu arengukava 2014-2020 eesmärkide taust ja arutelu.

16.11.2. Tulemuste kokkuvõte

Nii istungi käigus tehtud kui ka täiendavaid ettepanekuid oodatakse kirjalikult. Kõik ettepanekud analüüsitakse läbi, nendega arvestamist/mittearvestamist põhjendatakse ning need on sisendiks arengukava koostamisel.

16.12. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 5. istung (16.05.2012)

16.12.1. Vastava konsulteerimise teema

Tagasiside Eesti maaelu arengukava 2014-2020 eesmärkide ja SWOT-analüüsi kohta tehtud ettepanekutele; Arutelu Eesti maaelu arengukava 2014-2020 eesmärkide ja SWOT-analüüsi teemadel.

16.12.2. Tulemuste kokkuvõte

Istung andis olulise sisendi planeerimise järgmiste etappidega edasi minemiseks. Põllumajandusministeerium on kogu senise MAK 2014-2020 koostamise protsessi vältel rõhutanud, et käime kõik strateegilise planeerimise protsessi etapid läbi nende loogilises järjekorras. Eesmärgid ja SWOT-analüüs on MAK 2014-2020 strateegiline alus ning selle põhjal on kavas hakata välja töötama programmi sekkumismehhanisme/meetmeid.

16.13. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 6. istung (04.07.2012)

16.13.1. Vastava konsulteerimise teema

Ülevaade Euroopa Liidu maaelu arengu määruse eelnõus toodud meetmetest; MAK 2014-2020 meetmete valik ja edasised tegevused; Arutelu MAK 2014-2020 meetmete valiku teemal.

16.13.2. Tulemuste kokkuvõte

Alates 2012. a septembrist kutsutakse kokku temaatilised töögrupid, kuhu on plaanitud kaasata lisaks eksperte ja huvigruppe, kes juhtkomisjoni koosseisu ei kuulu. Töögruppide ülesandeks saab olema detailsete

meetmelehtede välja töötamine. Kui on saadud tagasiside meetmete kohta, siis grupeeritakse teemad ning juhtkomisjoni liikmed saavad osaleda endale huvipakkuvate töögruppide töös. Kui meetmelehed on valmis siis tuuakse need juhtkomisjoni ette.

16.14. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 7. istung (10.10.2012)

16.14.1. Vastava konsulteerimise teema

MAK 2014-2020 meetmete valiku ettepanekud; Ülevaade Euroopa Liidu vahenditest 2014-2020 perioodil rahastatavatest eesmärkide ja lahendusteedest; Finantsinstrumendid.

16.14.2. Tulemuste kokkuvõte

Istungil käidi veelkord läbi MAK 2014-2020 meetmete valik. Samuti sai juhtkomisjon ülevaate, kuidas muud poliitikad panustavad maapiirkonna arengusse ning millised on arengud partnerlusleppe koostamisega. Finantsinstrumentide puhul sai antud üldine ülevaade, mille jätkuks on erinevate meetmete puhul kavas eraldi analüüsida, kas ja millisel kujul nende rakendamine on vajalik. Alustatud on temaatiliste meetmepõhiste töögruppidega, kuhu kaasatakse lisaks juhtkomisjoni liikmetele ka muid organisatsioone, eksperte. Vastavalt sellele, kuidas erinevates töögruppides jõutakse MAK 2014-2020 meetmelehtedeni, tuuakse need edaspidi arutamiseks juhtkomisjoni. Natura 2000 toetuse puhul põllu- ja metsamaale otsustati välja kuulutada kirjalik protseduur, et teada saada juhtkomisjoni arvamus, kas Natura meetmed peaksid olema rahastatavad MAK 2014-2020 raames või riigieelarvelistest vahenditest.

16.15. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 8. istung (09.01.2013)

16.15.1. Vastava konsulteerimise teema

Meetmed: Kvaliteedikavas osalemine ja kvaliteedikavade raames toodetud toodete promotsioon; Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks; Tootjarühmade loomine; Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine; Leader.

16.15.2. Tulemuste kokkuvõte

Kõigi meetmete puhul võeti ettepanekud teadmiseks ja võimalusel arvestatakse nendega edaspidi. Meetmelehtedega töötatakse edasi, kus võimalik seal fokusseeritakse ja täpsustatakse esitatud ettepanekute valguses.

16.16. MAK 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 9. istung (05.02.2013)

16.16.1. Vastava konsulteerimise teema

Meetmed: Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine; Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks; Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid; Metsa majandusliku ja ökoloogilise elujõulisuse parandamine; Metsandussaaduste töötlemine ja turustamine.

16.16.2. Tulemuste kokkuvõte

Väikeste põllumajandusettevõtete arendamise ja investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks meetmete puhul võeti kõik ettepanekud teadmiseks. Meetmetega minnakse edasi ja tullakse lahtiste küsimuste juurde tagasi ja otsustatakse valukohad, kui MAKi eelarve on teada. Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamise ja hoiu meetme tutvustamise järel jäi Eesti Keskkonnaühenduste Koda oma 13.02.2013 kirjas meetme mõnede aspektide puhul eriarvamusele, kuigi nende esindaja oli kaasatud meetme ettevalmistavasse töögruppi. Metsa majandusliku ja ökoloogilise elujõulisuse parandamise meetme ja metsandussaaduste töötlemise ja turustamise meetme puhul otsustati, et põhimõtteliselt saab meetmed heaks kiita.

16.17. MAK 2014-2020 kooskõlastusring (2013. a juuni)

16.17.1. Vastava konsulteerimise teema

Kõigile ministeeriumidele, Riigikantseleile ja juhtkomisjoni liikmetele saadeti kooskõlastamiseks Eesti maaelu arengukava 2014-2020 eelnõu.

16.17.2. Tulemuste kokkuvõte

Ettepanekuid tuli palju, neist mitmed olid omavahel vastukäivad. Saabunud tagasisidele vastati vajadusel kirja teel ning arutati Eesti maaelu arengukava 2014-2020 ettevalmistava juhtkomisjoni istungitel läbi ning lisaks detailsemalt valdkonnaspetsiifilistes töögruppides.

16.18. MAK 2014-2020 kooskõlastusring (2013. a november-detsember)

16.18.1. Vastava konsulteerimise teema

Kõigile ministeeriumidele ja juhtkomisjoni liikmetele saadeti kooskõlastamiseks Eesti maaelu arengukava 2014-2020 uuendatud eelnõu.

16.18.2. Tulemuste kokkuvõte

Ministeeriumid ja Riigikantselei kooskõlastasid eelnõu, valdavalt märkustega, v.a Rahandusministeerium, kes ei kooskõlastanud eelnõud nõustavast kõrgema riigipoolse rahastamise määra (läbivalt 25%) kasutamise tõttu. Juhtkomisjoni liikmed esitasid täiendavaid ettepanekuid eelnõu kohta. Kõik esitatud ettepanekud vaadati ja analüüsiti läbi ning võimalusel arvestati.

16.19. (Vabatahtlik) selgitused või lisateave meetmete loetelu täiendamiseks

Peamiseks partnerite kaasamise meetodiks arengukava koostamisel oli arengukava juhtkomisjon, mille töösse olid kaasatud kõikide arengukavaga seotud huvigruppide esindajad. Ülevaade juhtkomisjoni istungitest on toodud peatükis 16.1. Huvigruppide esindajad osalesid ka erinevate toetusmeetmete väljatöötamiseks moodustatud madalama taseme töögruppides, kus lisaks olid esindatud ka vastavate valdkondade eksperdid. Arengukava avaliku konsultatsiooni käigus said selle kohta arvamusi esitada ka teised organisatsioonid ja isikud, kes ei olnud otseselt juhtkomisjoni või meetmepõhiste töösse kaasatud. Makseagentuuri (Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet) esindajad osalesid nii juhtkomisjoni kui ekspertgruppide töös, samuti saadeti arengukava makseagentuurile kooskõlastamiseks kooskõlastusringi käigus.

Arengukava eelnõu versioonid on olnud laiemale avalikkusele kättesaadavad ka korraldusasutuse (Põllumajandusministeerium) veebilehel, aadressil www.agri.ee/mak.

17. RIIKLIK MAAELUVÕRGUSTIK

17.1. Riikliku maaeluvõrgustiku loomise menetlus ja ajakava

Eesti riikliku maaeluvõrgustiku tegevuste ellu viimist ning maaeluvõrgustiku üksuse ülesannete täitmist jätkab 2017. a lõpuni Maamajanduse Infokeskuse maaelu- ja innovatsioonivõrgustiku osakond (maaeluvõrgustiku üksus), mis täitis neid ülesandeid ka perioodil 2007-2013. Alates 1. jaanuarist 2018. a täidab maaeluvõrgustiku üksuse ülesandeid Põllumajandusuuringute Keskus, kelle struktuuris nähakse ette maaelu võrgustikutöö osakond. Maaeluvõrgustiku üksuse ülesanded sätestatakse Põllumajandusuuringute Keskuse põhimääruses.

17.2. Võrgustiku kavandatud töökorraldus: kuidas kaasatakse maaelu arenguga seotud organisatsioonid ja haldusüksused, sh määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 54 lõikes 1 osutatud partnerid, ning kuidas võrgustiku tegevust toetatakse.

Maaeluvõrgustiku tegevusse kaasatakse ühe sidusrühmana MAKi kasusaajaid esindavate organisatsioonide ning MAKi rakendamise ja maaelu arenguga seotud asutuste ja organisatsioonide esindajad, sh põllumajandustootjate ning talunike ühendused; toidukvaliteedi ja erinevate põllumajandustootmise valdkondade põhised ühendused ning organisatsioonid; metsaomanike ühendused; põllumajandussaadusi töötleva tööstuse ja metsatööstuste ühendused; põllumajandus- ja metsamajandusvaldkonna nõustajate ühendused; maaparandusühistute ühendused; põllumajandus- ja metsamajandusvaldkonna õppe- ja teadusasutused; keskkonnakaitse organisatsioonid; maapiirkonnas väikeettevõtluse arendamise ühendused, sh maaturismi ettevõtjate ühendused; külaliikumise, noorte ja naiste jm sotsiaalse kaasamisega tegelevad ühendused maapiirkonnas ja kultuuripärandi kaitse ühendused; maaettevõtluse ja maapiirkonna arengu valdkonna nõustamis-, koolitus-, õppe- ja teadusasutused; kohalikud tegevusgrupid ja nende vabatahtlikud võrgustikud; piirkondlikult ja riiklikult MAKi rakendamisega seotud ning teised MAKist huvitatud organid. Maaeluvõrgustiku liikmeskond on avatud, tegevustega on võimalus liituda kõigil maaelu arendamisest huvitatud organisatsioonidel ja isikutel.

Maaeluvõrgustiku juhtimises ja tegevuskava elluviimises osaleb nõuandva organina maaeluvõrgustiku koostöökoda. Koostöökoja liikmeteks on MAKi eesmärkide täitmisega seotud organisatsioonide ja rakendusasutuste esindajad. Koostöökoja kutsub kokku maaeluvõrgustiku üksus, kes tagab ka koostöökoja nõupidamiste tehnilise teenindamise. Koostöökoja nõupidamised toimuvad vähemalt kaks korda aastas.

Koostöökoja ülesanneteks on tagada maaeluvõrgustiku tegevuse koordineeritus erinevate MAKist kasusaajaid esindavate ühenduste ja organisatsioonide ning MAKi rakendamisega või maaelu arendamisega seotud asutuste ja organisatsioonide vahel ning nõustada maaeluvõrgustiku üksust iga-aastase tegevuskava ettevalmistamise ja elluviimise osas.

Maaeluvõrgustiku struktuuris on:

- maaeluvõrgustiku üksus (kuni 10 töötajat);
- maaeluvõrgustiku koostöökoda (kuni 30 organisatsiooni);
- maaeluvõrgustiku valdkondlikud alalised töögrupid (Leader, lühike tarneahel, innovatsioon jt);
- maaeluvõrgustiku avatud liikmeskond.

Maaeluvõrgustiku eesmärke täidetakse iga-aastaste tegevuskavade alusel. Tegevuskava koostab

maaeluvõrgustiku üksus koostöös korraldusasutusega. Maaeluvõrgustiku tegevuskava kinnitatakse MAKi iga-aastase tehnilise abi koondkava raames, tuues välja peamiste kululiikide kokkuvõtlik kirjeldus järgnevalt:

- juhtimine ja tegevuskava täitmine, sh maaeluvõrgustiku juhtimisega seotud tööjõu- ja halduskulu ning tegevuskava elluviimisega seotud tööjõukulu;
- teadmiste levitamine, sh küsitluste, uuringute, teadmiste ja parimate praktikate levitamisega seotud teabematerjali ettevalmistamise, väljaandmise ja levitamise kulud;
- ürituste korraldamine, sh infopäevade, seminaride, koolituste, õppereiside korraldamise ja vajadusel nendel osalemise kulud;
- Eesti-sisese, territooriumitevahelise ja rahvusvahelise koostöö tugitegevused, sh kulud veebilehe arenduseks ja lähetuskulud.

17.3. Kokkuvõtlik kirjeldus riikliku maaeluvõrgustiku peamistest tegevusliikidest, mis on kooskõlas programmi eesmärkidega

Riikliku maaeluvõrgustiku tegevuste peamisteks eesmärkideks on parandada MAKi rakendamise kvaliteeti, suurendada sidusrühmade kaasatust ja teavitada laiemat üldsust ja võimalikke kasusaajaid maaelu arengu poliitikast ning aidata kaasa innovatsiooni edendamisele põllumajanduses, toidu tootmises, metsanduses ja maapiirkonnas.

Eesmärkide täitmiseks viiakse läbi vähemalt järgmisi tegevusi:

- MAKi projektinäidete kogumine ja levitamine;
- valdkondliku ja analüütilise teabe vahetamine maaelu arengu sidusrühmade vahel ning tulemuste jagamine ja levitamine;
- teabevahetuse- ja koolitustegevuse korraldamine kohalikele tegevusgruppidele, sh kohaliku arengu strateegiate koostamise, rakendamise, seire ja hindamise ning territooriumitevaheliste ja rahvusvaheliste koostööprojektide algatamise ja elluviimise hõlbustamiseks;
- meetme „Koostöö“ jaoks partnerite otsimine;
- innovatsioonialase võrgustikutöö tugiteenuse pakkumine ja osalemine nõustajate võrgustikutöös, sh innovatsiooniklastrite tulemuste koondamine ja levitamine;
- osalemine MAKi seire- ja hindamistulemuste levitamisel;
- osalemine MAKi kommunikatsioonistrateegia ning teavitus- ja avalikustamistöö tegevuskava elluviimisel, vastavalt MAKi peatükkidele 15.3 ja 15.4;
- osalemine Euroopa maaelu arengu võrgustiku töös;
- riikliku maaeluvõrgustiku võrgustikutöö juhtimine ja enesehindamise teostamine.

Iga-aastases aruandluses kajastatakse tegevusi, mis on seotud riikliku maaeluvõrgustiku tegevuskava elluviimisega.

Tegevuskava elluviimise näitajatena kogutakse iga-aastassesse seirearuandesse vähemalt alljärgneval joonisel toodud näitajad.

Maaeluvõrgustiku tegevuskava elluviimise näitajad

		Kokku	sh millest seire ja hindamise tulemuste levitamine	sh millest nõustajaid ja/või innovatsiooni toetavad teenused	sh millest puudutab KTG-d, sh toetus koostööle
Maaeluvõrgustiku teavitusvahendite arv (liikide järgi)	Maaeluvõrgustiku poolt korraldatud ürituste arv				
	Väljaannete arv: voldikute, uudiskirjade, ajakirjade… sh e-väljaannete arv				
	Muude vahendite arv (veebileht, sotsiaalmeedia…)				
	Maaeluvõrgustiku poolt kogutud ja levitatud projektinäidete arv.				
Maaeluvõrgustiku poolt rahastatud tegevuste arv, mis on seotud valdkondliku ja analüütilise teabe vahetamisega maaelu arengu sidusrühmade vahel.	Temaatilised töögrupid				
	Konsultatsioonid sidusrühmadega				
	Muu (koolitused, veebi foorumid)				
Euroopa maaeluvõrgustiku poolt korraldatud üritustel osalemiste arv					
sh milles maaeluvõrgustikul on olnud aktiivne panus					
Avaliku sektori poolsed kulutused kokku (eur)	Kulud kokku tehnilisest abist				
	sh millest maaeluvõrgustiku üksuse jooksvad kulud				

17.4. Riikliku maaeluvõrgustiku loomiseks ja tegevuseks olemasolevad vahendid

Maaeluvõrgustiku tegevuste rahastamine toimub Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 51 lõike 2 alusel (MAKi tehniline abi). Maaeluvõrgustiku juhtimiseks ja tegevuskava täitmiseks kavandatav eelarve moodustab kuni 6% tehnilise abi vahenditest võrdselt iga programmiperioodi aasta kohta.

18. EELHINDAMINE TÕENDATAVUSE, KONTROLLITAVUSE JA VIGADE ESINEMISE RISKI KOHTA

18.1. Korraldusasutuse ja makseasutuse kinnitus maaelu arengu programmi raames toetatavate meetmete tõendatavuse ja kontrollitavuse kohta

Põllumajandusministeerium korraldusasutusena ning Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet makseasutusena on viinud läbi meetmete tõendatavuse ja kontrollitavuse hindamise ning on leidnud, et kõikide arengukava meetmete nõuded on kontollitavad.

18.2. Programmi rakendamise eest vastutavatest asutustest oma ülesannete täitmisel sõltumatu asutuse kinnitus standardkulude, lisakulude ja saamata jäänud tulu arvutuste piisavuse ja õigsuse kohta

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 62 lõikes 2 viidatud arvutused on koostatud Põllumajandusministeeriumi, Maamajanduse Infokeskuse, OÜ Consultare ja MTÜ Maaelu Arendajate Ühing poolt. Arvutused vaatas sõltumatu ja vajalike ekspertteadmistega asutusena üle ja esitas neile oma ettepanekud Põllumajandusuuringute Keskus.

19. ÜLEMINEKUKORD

19.1. Üleminekutingimuste kirjeldus meetmete kaupa

MAK 2007-2013 põllumajandusliku keskkonnatoetuse viie alameetme ning loomade heaolu toetuse kohustusi, mis võeti MAK 2007-2013 perioodil, rahastatakse MAK 2014-2020 vahenditest nende lõppemiseni. Pikaajaliste kohustustega MAK 2007-2013 toetustest kestavad kohustused 2015.aastani keskkonnasõbraliku majandamise toetusel ja loomade heaolu toetusel, 2017. aastani mahepõllumajandusliku tootmise toetusel, kohalikku sorti taimede kasvatamise toetusel, ohustatud tõugu looma pidamise toetusel ja poollooduslikku koosluse hooldamise toetusel, samuti meetme 1.9 "Tootjarühmade loomine ja arendamine" puhul.

Samas võib taotleja soovi korral ja sarnase toetusskeemi jätkumisel asendada MAK 2007-2013 kohustuse MAK 2014-2020 kohustusega, kui võetava uue kohustusega parandatakse keskkonda või suurendatakse loomade heaolu. Samal ajal ei või taotlejal olla MAK 2007-2013 ja MAK 2014-2020 sama toetuse kohustust või MAK 2014–2020 vastava toetusskemi kirjelduses nimetatud välistavat kohustust.

Nii on võimalik asendada:

- MAK 2007-2013 keskkonnasõbraliku majandamise toetuse kohustus - MAK 2014-2020 keskkonnasõbraliku majandamise toetuse kohustusega või mahepõllumajanduse toetuse kohustusega;
- MAK 2007-2013 mahepõllumajandusliku tootmise toetuse kohustus - MAK 2014-2020 mahepõllumajanduse toetuse kohustusega ja poollooduslikku koosluse hooldamise toetuse kohustusega;
- MAK 2007-2013 kohalikku sorti taimede kasvatamise toetuse kohustus - MAK 2014-2020 kohalikku sorti taimede kasvatamise toetuse kohustusega;
- MAK 2007-2013 ohustatud tõugu looma pidamise toetuse kohustus - MAK 2014-2020 ohustatud tõugu looma pidamise toetuse kohustusega;
- MAK 2007-2013 poollooduslikku koosluse hooldamise toetuse kohustus - MAK 2014-2020 poollooduslikku koosluse hooldamise toetuse kohustusega;
- MAK 2007-2013 loomade heaolu toetuse kohustus – MAK 2014–2020 mahepõllumajanduse toetuse kohustusega.

Põllumajandusministril on õigus kehtestada täpsemad kohustuste asendamist puudutavad reeglid. Kohustuse võib lõpetada vääramatu jõu või erandlike olude tõttu. Makseagentuuril on õigus põhjendatud üksikjuhtudel teha erandeid väljapoole vääramatu jõu või erandlike olude loetelus nimetatud juhtumeid.

Artiklite 28, 29 ja 33 alusel rakendatud meetmete puhul kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse nr 1305/2013 artikli 48 kohast läbivaatamisklauslit, et tagada tegevuste kohandamine asjakohaste kohustuslike standardite, nõuete või kohustuste muutmise puhul, millest võetud kohustused peavad olema rangemad, et vältida topeltrahastamist kõnealuste tavade muutumisel. Kui meetmed kestavad kauem kui programmiperiood, kohandaakse neid järgmise programmiperioodi õigusliku raamistikuga. Kui kohandamine ei ole toetusesaajale vastuvõetav, siis kohustus lõpeb ja kohustuse kehtivusaja eest tagasimaksmist ei nõuta. Kohandamist rakendatakse ka MAK 2007-2013 meetmete puhul, komisjoni

määruse (EÜ) nr 1974/2006 artikli 27 kohaselt.

2014. aastal pikendati MAK 2007-2013 pikaajaliste kohustustega toetusi, et keskkonnategevused jätkuks, kuid ei lubatud alustada uusi kohustusi.

MAK 2014–2020 vahenditest rahastatakse ka MAK 2007–2013 meetmete 1.4.1 „Investeeringud mikropõllumajandusettevõtete arendamiseks“, 1.4.2 „Investeeringud loomakasvatusehitistesse“, 1.4.3 „Investeeringud bioenergia tootmisesse“, 1.6.1 „Põllumajandustoodete ja mittepuiduliste metsasaaduste töötlemine“, 3.1 „Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas“ enne 1.01.2014 võetud kohustusi, 1.9 ”Tootjarühmade loomine ja arendamine”, 2.2 „Natura 2000 toetus põllumajandusmaale“ ja 2.7 „Natura 2000 toetus erametsamaale“ ning tehnilise abi meetme 2014. aastal võetud kohustusi, samuti meetme 4 „Leader-meede“ raames enne 1.01.2014 võetud kohustusi projektitoetuse osas. Eelnimetatud kohustuste rahastamisel kasutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1305/2013 toodud vastavaid EAFRD osaluse määrasid, samuti tagatakse nende kohustuste puhul nende kindel identifitseerimine juhtimis- ja kontrollisüsteemides.

19.2. Soovituslik ülekandmistabel

Meetmed	Liidu kavandatud toetus kokku aastatel 2014–2020 (eurodes)
M01 – Teadmussiire ja teavitus (artikkel 14)	0,00
M02 – Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused (artikkel 15)	0,00
M03 – Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad (artikkel 16)	0,00
M04 – Investeeringud materiaalsesse varasse (artikkel 17)	1 880 000,00
M05 – Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine (artikkel 18)	0,00
M06 – Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (artikkel 19)	1 100 000,00
M08 – Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse (artiklid 21–26)	0,00
M09 – Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine (artikkel 27)	550 000,00
M10 – Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (artikkel 28)	26 600 000,00
M11 – Mahepõllumajandus (artikkel 29)	9 670 000,00
M12 – Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused (artikkel 30)	4 800 000,00
M14 – Loomade heaolu (artikkel 33)	4 800 000,00
M16 – Koostöö (artikkel 35)	0,00
M17 – Riskijuhtimine (artikkel 36)	0,00

M19 – Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35)	32 000,00
M20 – Liikmesriikide algatusel antav tehniline abi (artiklid 51–54)	2 515 700,00
M21 - Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud (artikkel 39b)	0,00
Kokku	51 947 700,00

20. VALDKONDLIKUD ALLPROGRAMMID

Valdkondliku allprogrammi nimi